

Notes du mont Royal

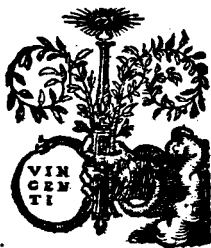
www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVII
IOSEPHI
OPERVMTORVM
MVS SECVN-
DVS.
*

Decem posteriores Antiquitatum Iu-
daicarum libros, vnà cum Iosephì
vita per ipsum cōscripta, cōplectēs.
Sigismundo Gelenio interprete.

LVGDVNÆ,
Apud Antonium Vincentium,

1557.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IV-
DAICARVM LIBER
VNDECIMVS.

*

Cyrus Persarū rex Iudæos Babylone dimissos
Pristinas sedes permittit repetere, collata eis
in ædificationem templi pecunia. CAP. I.

P R I M O autē anno regni Cyri, 1. Esd. 1.
qui fuit trāsmigrationis nostra 3. Esd. 2.
Babylonica septuagesimus, mi-
seratus est Deus captiuitatem
& calamitatē erūnosi illius po-
puli: & sicut illis per Hieremiā prophetam ante
dirutā urbē prædixerat, quod postquam serui-
runt Nabuchodonosori eiusq; posteris per annos
septuaginta, rursus eos restitutus esset in pa-
triam, & ædificato tēplo redituri essent ad feli-
citatē pristinā, ita eis omnia præstitit. Excitato
enim ad id Cyri animo, effecit ut ille in hūc mo-
dum per vniuersam Asiam scriberet: Hac dicit
Cyrus rex, Quoniam me Deus maximus orbis
regē constituit, hunc illū esse credo quē Israēli-
tarum adorat populus. Is enim meum nomē per
suos prophetas prædixit, & quod templum eius
ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa.
Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri quī
Esaiæ prophetias continet, ducētis & decem an-
nis ante ipsius atatē cōscriptas. Hic enim fere-

tum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd. vellet
 Cyrum, què multarum ac magnarù gètium re-
 gem declaraturus esset remittere populù suum in
 terram Iudæã, & templù suum edificare denuò.
 Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis
 antequã templù deuastatù est. Quibus lectus rex
 admiratus vatis diuinitatè, correptus est cupi-
 dine exsequendi quæ scripta legerat: cõvocatusq;
 clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis
 permittere vt proficiantur in patriã, urbemq;
 Hierosolyma & Dei tẽplũ edificent denuo. nam
 & ipsum Deus futurum illis auxilio, & se scri-
 pturũ vicinis Iudææ ducibus ac satrapis, vt con-
 ferant eis aurũ & argentũ ad tẽpli fabricã, &
 victimas ad sacrificia. Hoc mandato à Cyro ac-
 cepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Ben-
 iaminica, simulq; leuitæ & sacerdotes, properè
 Hierosolyma se conferunt: multi enim maluerũt
 manere apud Babylonẽ, non sustinentes posses-
 siones suas relinquere. Quò cum peruenissent,
 omnes amici regũ fuerunt eis auxilio, confere-
 bantq; ad tẽpli structurã aliũ aurũ, argentum.
 aliũ, nonnulli pecudũ & equarum multitudinẽ:
 soluentesq; vota quibus damnati fuerãt, offere-
 bant solennes victimas, quasi urbẽ denuo con-
 derent, & priðtinum patrũ ritus vsum recipe-
 rent. Non & vasa quibus olim templũ spolia-
 uerat Nabuchodonosorus, per Cyrum tunc è Ba-
 bylone remissa fuerant: & Mitridati, & arij re-

L I B E R 11

gū præfecto tradita sunt perferenda ad Abassā-
 rem, asservanda apud eum dum templum adifi-
 caretur: cui mandatū est quā primum id abso-
 lutum esset, mox ea sacerdotibus & magistra-
 tibus populi redderet in templum restituenda:
 quin & epistolā ad Syria satrapas in hac ver-
 ba scripsit: Rex Cyrus Sisina & Sarabasana S.
 Iudei qui regionē meam habitant permisi, ut
 quicumq; vellent in propriā patriā reuersi urbē
 demuo conderent, & templum Dei Hierosolymis
 edificarent eodem quo prius loco: nisi autē cō
 etiā ararij mei præfectū Mithridatē, & Zoro-
 babelē principē Iudaorū, ut fundamentis iactis
 templum superstruant ultitudine cubitorū L. x.
 & totidē latitudine, faciantq; tres ordines ē la-
 pide polito. & unū ligneū ē materie quam fert
 ea regio: similiter & altare super quo sacrificēt
 Deo: quos sumptus omnes de meo volo fieri. Va-
 sa quoque que Nabuchodonosorus rex de templo
 prædatus est, mitto per Mithridatē ararij præ-
 fectum & Zorobabelem Iudaorum principem,
 ut ea perferant Hierosolyma, & in templū Dei
 restituant, quorum numerus est hic: psylteres
 aurei L. argentei CCCC. thericlea pocula au-
 rea L. argentea CCCC. situla aurea L. argentea
 D. libatoria aurea xxx. argentea CCC. phia-
 la aurea xxx. argentea MCCCC. præterea
 vasa alia magna mille. Concedo etiā eis eosdem
 redditus quos maiores eorum soliti sunt accipere,

in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaquinq; millia quingentas, & in similes artabas duo millia quingentas, atque hæc è Samaria tributū præberi volo : immolabuntq; sacerdotes has victimas iuxta Moysis legem Hierosolymis, & inter sacra precabuntur Deum pro salute regis eiusq; generis, ut regnum Persarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata nostra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipsorum fisco nostro attribui. Atque hoc fuit epistola argumentum. Numerus autem eorum qui è captiuitate conuenerant Hierosolyma XLII. millia fuisse, & insuper CCCCLXII.

Regi duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. XI.

II. **H** I dum templi fundamenta iaciunt, & hoc ædificando toti sunt, circum finitimes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas, & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, ut Iudæos impedirent, quo minus urbem ac templū instaurare valeant. Illi verò pecunijs etiā corrupti rēdiderūt Chuthæis suā circa demandatū officiū cessationē & negligentiam, Cyro nesciente utpote distracto in alia negotia, qui demū Massagetico bello perijt, Cambyse deinde in paternū principatū succē

succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumq; & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola: Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Cyria. Cognoscere te oportet rex, quod Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem merito deletam restituit, forumq; rerum venalium: reparant etiã moenia, & templum exstruunt: quod si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos: opponentes enim seipsos regibus, imperare potius, quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam seruet tēpli edificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negotiũ, & admonere vt inspicias maiorũ tuorũ commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum desertores & hostes, urbemq; ipsorum ab hoc crimen desolatã ac dirutam. Quin hoc quoq; admonendus es, quod si hac vrbs incolatur deuotò, moeniamq; ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & Cauam Syriam.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Cambyses autẽ lecta epistola, cū esset alioquin etiã natus ad malitiã, grauer com-motus rescripsit hoc modo: Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scriba, & reliquis Samaria ac Phœnices habi-

tatoribus hæc dicit: Lectis quas misisti literis
 iussi inspicere maiorum meorum commentarios, ubi in-
 uentum est, urbem istam semper inimicam fuisse
 regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuo
 studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus:
 quodque reges habuerint potentes ac uolentes, qui
 continuis tributorum exactionibus Phœnicem &
 cauiam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non
 permitti Iudæos urbem denuo cedere, ne per hanc
 occasionem crescat eorum malitia, qua concitati
 hæctenus rebelles fuerunt regibus. His literis per-
 lectis Rathymus & scriba Semelius cum colle-
 gis euestigio conscensis equis properarunt Hiero-
 solyma, ducentes secum magnam hominum mul-
 titudinem, prohibueruntque Iudæos ne urbem &
 templum edificare pergerent. Itaque dilatum est id
 opus per annos 12. usque in secundum annum regni
 Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per se-
 xenniū regnasset, subacta interim Aegypto, re-
 uertens ab ea expeditione apud Damascum est
 mortuus. Sublatu deinde Magis qui post eius
 obitū regnū per integrū annū occupauerāt, septem
 illa Persarum familia Hystaspis filium Darij
 communibus suffragijs regem declarauerunt.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum
 ædificat.

CAP. II. III.

1. Esd. **I**S adhuc priuatus uenerat Deo si regnum adi-
 5.6 **I**pficeretur, quicquid sacrorum vasorum apud
 Babylonē esset, remissurum se in templum Hie-
 rosol

Ierosolyma: & forte fortuna per illud tempus ve-
 nerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui ca-
 ptiuorum Iudaorum dux declaratus fuerat, nã erat
 vetus regis amicus: quamobrem inter satellites
 cū alijs duobus assumptus, speratū honorem con-
 secutus est. Primo autem sui regni anno Darius
 splendido ac magnifico apparatu excepit tam do-
 mesticos suos, quam Medorum ac Persarū satra-
 pas, prouinciarumq; praesides ab Indis vsque ad
 Aethiopas, & praefectos copijs per CXXVII.
 satrapias. Cūq; ad satietatē epulati, discessissent
 cubitū ad suum quisq; diuersorium. Darius post
 breuē in lecto quietē à somno relictus, nec va-
 lens redormiscere, cepit fabulari cum tribus sa-
 tellitibus: & qui proponendā à se quaestionem
 verius ac prudentius soluerit, ei pramium fore
 promisit vsum purpurae & aurei poculi: in ca-
 batu quoq; ac refectione vsurū instrumento ad-
 reo, & tiara byssina, ac torque aureo: & in cō-
 sessu habiturū locū regi proximum, annumerā-
 tum inter gētiles regios. Post hac promissa qua-
 rit ex primo, num vinū maximè polleat, ex se-
 cūdo num reges, ex tertio num mulieres, an for-
 tē veritas magis quàm hac omnia: his ad inqui-
 rendum propositu siluit. Mente verò accersiuit
 megistanas & satrapas ac toparchas, residensq;
 ubi solebat iura reddere, iubet satellitū illorum
 queng; coram toto cœtu respondere ad quaestionē
 sibi propositam, quid ipsi videatur verū. Tum

primus eorum sic exorsus est vini predicare potentiam, Viri illustrissimi, equidem vino potentia palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc cōiecturam capio. Anmaduerto enim quòd quorumvis potantium mentē subuertit, & vel regis animum sic afficit, vt non secus quam puer aliquis parentibus orbis curatoris egeat: seruū quoq; suae conditionis oblitū ad dicendi libertatē concitat, & pauperi addit animos diuitiū: mutat enim & regenerat animas quas subingreditur: nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ere alieno atq; vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt oblitū sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortuna eorū verba magnifica: praterea tam ducū quàm regū illū sensum ac metū eximit, & omnē amicorum ac familiarū memoriā: armat enim homines vel aduersus charissimos, eosq; facit videri alienissimos: cumq; edormito temetipso per noctē sobriū fuerint redditi, surgunt omnino inscīj quae eis per ebrietatem patrata sunt: quòd fit, vt his argumentis persuasus, vinum ducā rem omnium longe potentissimā simul & violentissimā. Postquā primus prolata sua de vino sententia dicendi finē fecit, tum secundus cōpit exsollere potestātē regiam, huius vires asseuerans esse maximas omnium quae intellectu ac potentia praeclata sunt: id conatus est probare his rationibus: Omnium rerū penes homines esse imperium,

qui & terras & maria ad quoscunq; usus ser-
uire sibi adigunt: at ipsis hominibus reges impe-
ritare, eiq; quilibet pro suo mandare arbitrio:
proinde qui in fortissimū animalium habent do-
minū, eorum vim ac virtutē meritō existiman-
dam insuperabilem: quid quod dum ad bella &
pericula subditos mittunt, omnes eorū imperata
obsequēter faciunt. siue dum per eos obijciuntur
hostibus, siue dum coguntur cū mœnibus ac tur-
ribus, atq; adeo cū montibus ipsaq; rerum natu-
ra bellum gerere ipsorum, iussu parati vel occidī
vel occidere, dū ne videantur à regijs mandatis
usquā digredi? parata deinde victoria, belli com-
moda vniuersa ad regem redeunt. Iam verò qui
alieni à militia dant agris colendū operam, post
longos labores & sudores comparatis fructibus
regi tributa persoluant: & quicquid ille iussē-
rit, hoc necessariò sine mora perficitur. Interim
ille expletus omnibus delicijs & voluptatibus
dormit in cubiculo, excubantibus ante fores
satellitibus, & cen vinctis metu nusquam di-
scedentibus: nemo enim audet dormiente illo
relictō abire ad curanda propria negotia, sed
vnam hanc curam putans necessariam, in hac
vna est assiduus. Et quē fieri potest, ut non is sit
omnium potentissimus, cui tanta hominū mul-
titudo paret per omnia? Hic peroratu succes-
sit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus
& veritate, quarū vis quanta sit, quamq; pra-
pollem

polleat ceteris rebus omnibus, sic docere aggressus est: Confessum est & vinum pollere plurimum, & regem cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum: nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt, & nihil est omnino quod non illis acceptum ferendum sit: nam & vestimenta nobis texuntur harum opera, & rei domestica cura his est concredita, nec villo pacto possumus carere feminis: sed licet argento multo abandemus & auro, pretiosisq; rebus alijs, simul atq; mulierem formosam conspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visa pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò ad amata forma frui liceat. Relinquimus etiã parentes ac patriam, & vel amicissimorum sepenumero propter mulieres obliuiscimur, ac ne comori quidem cum illis refugimus. Addam & aliud argumentum earum potentia non minimũ. quicquid terra mari ve longo labore quasitum, nonne totũ hoc mulieribus committimus? Ipsam etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themastini filia, concubina sua cadi alapis: nec hoc tantum ferre, sed ut sibi detractam diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridente, & irata illa mœrẽtem, & adulatorie se ad affectus illius attemperado humiliter satisfaciẽtẽ si quid eam offensam animaduert

maueretur. Interim dum satrapa mirabundū
aliū in aliorum vultus inter se mutua coniungunt
oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit trans-
itum: Dixi, inquit, & declaravi quantum mi-
lites polleant, verū tamen nec haec, nec rex ve-
ritati vllō modo conferendus est. Nam cum terra
sit maxima, caelum item immensa altitudinē, &
sol celeritatis ineffabilis, cumq; haec Dei volun-
tas gubernet ac moveat, qui Deus iustus est &
verax, consequitur ut veritas sit rerū omnium
longe potentissima, contra quam iniustitia nihil
omnino valeat: praeterea reliqua omnia quan-
tumvis pollere videantur, mortalia sunt, & cele-
res habent exitus: veritas verò immortalis est
atque sempiterna. Quin & ea quae ab illis per-
cipimus, nec mortalia sunt, nec iniuria temporis,
aut fortuna reciprocis vicibus obnoxia, sed ius-
ta & legitima, secretaq; ab omni labe iniusti-
tia: his dictis Zorobabel sermoni finem impo-
suit. Acclamante verò auditorio quod dixisset
optimè, & quod sola veritas vim omnis senij
vel mutationis expertem habeat, iussit eum rex
postulare aliquid ex his quae paulo ante vltra
fuerat pollicitus. Libenter enim se concessurum,
ut viro sapienti, & qui prudentia vincat cete-
ros: quare posthac, inquit, assessor meus eris, re-
ceptus inter cognatas mihi necessitudines. His
auditis admonuit eum voti, quo se obligauerat si
adipisceretur potestatem regiam: id autem erat,

denus

denuo cōdere Hierosolyma, & ibi Dei templum
 instaurare, ac deinde sacra vasa olim per Nabu-
 chodonosorū inde sublata, & Babylonem perla-
 ta, restituere. Hac est, inquit, mea postulatio, quā
 nunc mihi permittis, sapientē me virum iudicās.

XIII. Tum rex latus assurgens excepit eum osculo,
 moxq; scripsit toparchis & satrapis, iubens eos
 deducere Zorobabilem, eosq; qui vnā profecturi
 erant ad instituendam & absoluendam templi
 fabricam. Mandauit etiam per literas Phœnices
 ac Syria magistratibus, vt materiem cedrinam
 in Libano excisam deportarent Hierosolyma, &
 instaurantem eam urbem adiutarent: in quibus
 literis hoc quoq; adscriptū erat, iubere & velle
 regem liberos esse omnes Iudeos quotquot ex ca-
 ptiuitate Hierosolyma postliminio redierint: &
 procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam
 in regios vsus à Iudais exigere: & quantum-
 cunq; agrorum occupare valeant, permisit eos
 immunes à tributu colere. Idumais etiam & Sa-
 maritis atq; Syria: caue habitatoribus impera-
 uit, vt agros, qui aliquando Iudeorum iuris fuif-
 sent, antiquis possessoribus redderent, atq; insuper
 L. talenta in fabricā templi conferrent. Ipsis au-
 tem iuxta patrias leges sacra facere permisit, &
 qua in hunc vsu essent necessaria, sacraeq; ve-
 res in quibus pontifex & ceteri sacerdotes rem
 diuinam faciunt, de suo praberi voluit, necnon
 etiam organa quibus leuitæ sacros hymnos acci-
 nunt:

stant: & custodibus urbis atq; tēpli certas terræ
portiones assignari iussit, ac in singulos annos
pro alimentis certam pecuniā: deniq; de re mit-
tendis sacris vasis, deq; Iudaorum restitutione,
confirmavit omnia quæ prius Cyrus decreverat.
Zorobabel autem hanc gratiam à rege consecro-
tus, quam primum egressus est regiam, suspiciens
in calū gratias agit Deo, quòd coram rege inter
concertatores visus sit sapientior, confitens totū
hoc divini esse beneficiū: peractaq; gratiarū actio-
ne precatus ut & in posterū propitiū esse per-
geret, Babylonē profectus est, latū popularibus
suis nuntiū afferēs. Quo audito primum gratias
egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad
epulas & cōpotationes versi, per huiusmodi hi-
laritates continuos septē dies exegerunt; ob rece-
ptam patriā cenā natalitiā festivitatem denuo ce-
lebrantes. Deinde duces Hierosolymitana profe-
ctionis ex sua quēq; tribu elegerunt, cōparatis &
inmentis quæ uxores ac liberos veherent: dedu-
centibusq; quos Darius ad hoc ipsum miserat, ge-
nialiter viam emettebantur, hilares, personan-
tibus omnia tibijs, & cymbalis perstreptentibus:
prosequente per lulum ac latitiam & reliqua
Iudaorum multitudine: nam certus numerus ē
singulis cognationibus selectus proficiscebatur:
quas nominatim percensere non libet, ne inter-
rupta narrationis serie lectori tadium afferam:
hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem
egressos

egressorū quater mille millia, & sextētavigintā octo millia, duntaxat ex tribu Iuda & Beniamitica. Levitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta: promiscua verò multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia DCCXLII. praterea Levitici generis cantores aderant CX XVII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hac qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo: reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant uxores, quarū genus nec ipsi indicare poterāt, nec in Leviticis & sacerdotalibus genealogijs inueniebatur: erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium. CCCXXV. cantores etiam & cantatrices. CCXLV. camelī CCCXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recensui, fuit Salathiel filius Zorababel, ex tribu Iuda & stirpe Davidis natus, & cum ea Iesus Iosedec pontificis filius, & Mardocheus ac Serebicus: hi duo tribulum suffragijs ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectiois minas auxi centum, argenti verò quinquies mille. Atque in hunc modum sacerdotes ac Levite & pars quaedam populi Iudeorum, qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti: reliqua verò multitudo
 pauli

paulisper discedentes prosecuta, domos quisque
 suas rediit. Septimo autem mense postquā Baby-
 lonem exiuerant, Iesus pontifex & Zorobabel
 princeps dimissis circum oppida nuntijs è tota re-
 gione populū Hierosolyma conuocauerunt, cupide
 ad mandatū eorū cōuenientē : & adificauerunt
 altare in quo prius fuerat loco, ad offerēda Deo
 sacrificia iuxta leges per Moysen traditas. Qua-
 dum faciunt, non equis oculis aspiciebantur à fi-
 nitimis gētibus, quibus exosi erāt omnibus. Cele-
 brauerunt autem etiā Scenopegiā per idē tem-
 pus, iuxta legislatoris præscripta, et post hac obla-
 tiones & quotidiana sacrificia, victimasq; sab-
 batorū atq; omnium sanctarum festiuitatū: tum
 qui vota vouerant, reddebant ea sacrificantes à
 nouilunio mensis septimi. Deinde templi adifica-
 tionem sunt aggressi, expendentes multas pecu-
 nias in camētarios & fabros, & multū alimen-
 torum in cibos eorum qui conuehebant materiē.
 Hoc enim Sidonij facile ac libenter faciebāt, tra-
 bes cedrinās de Libano deferentes, quibus mox
 in rates cōpactis, in Ioppensem portū eas perdu-
 cebant, ita ut primum à Cyro, & tam iterū à
 Dario iussi fuerāt. Hac fiebant anno à reditu Iu-
 daeorum secundo, mense secūdo, quando iactis tē-
 pli fundamentis prima die Decembris cœperunt
 superstruere: praposueruntq; operi curando Leui-
 tarum quotquot vigesimum annum attigerant,
 & Iesum cum filijs ac tribus fratribus, & Zeli-

mielem Iuda fratrem, Animadabi filium eiusque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celerius opinione crescebat templi adificium. Id ubi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cum tubis, & Levitæ Asaphique progenies, canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Davide quondam institutos. Sacerdotes autem & Levitæ cognationumque principes ætate prouectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnū & opulentū, & hac recens pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputantes quātū ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mestitia temperare à lacrymis non poterāt: vulgus autē contentū erat præsentis tēplo, ut quod nulla priorum tēporū comparatione seipsum cruciabat, nec nullum detrimentū factū quibat animaduvertere: contra seniorū ac sacerdotū multo deteriore conditione res suas esse existimantium gemitus, vice concentu tubarū obscurari poterat. Samaritæ autē inimici auditis tubis, & Letantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerūt volētes causam discere: et cognito quòd Iudei è captiuitate Babylonia postliminio reuersi templū instaurarent, adieunt Zorobabelē ac Iesum, principesque cognationū, postulantes ut eos admitterent ad templum cōmuni sumptu adificandum. Nam se quoque aiebant Deū colere, & eius gloriarī nomine, religionisque eius studiososuisse iam inde

ab illo tēpore quo Salmanasar Assyriorum rex ē
Chutia & Media gentē eam in loca illa transfu-
lerat. Ad quā postulata illi de communi senten-
tia responderūt, ad simul adificandū admittē eos
non posse, cum & prius Cyrus, & nunc Darius
ipso adificare iusserint: licere tamē eis ibi adora-
re: idq; facere vetari eorum neminem, ac ne cate-
varum quidē gentiū quenquam, cum omnibus ho-
minibus eō venientibus templum ad adorandum
pateat, His auditis Chuthai, sic enim nos Sama-
ritas appellamus, indignē tulerunt: & instiga-
uerūt Syria gentes, ut Satrapas rogarent quem-
admodū sub Cyro primū, ac mox sub Cambyse,
ut tēpli adificationem impedirent, Iudaorūq; co-
natus. & diligentē circa hoc opus operā quoad-
liceret de industria remorarentur. Per idē tēpus
ascendit Hierosolyma Sisinas Syria ac Phœnices
prefectus, & Sarabaxanes cū quibusdam alijs,
rogaueruntq; Iudaorum principes, cuius permis-
su templum sic adificarent, ut arx potius quā
fanū existimari possit, & cur tam firmis mœni-
bus & porticibus urbem cinxissent. Responde-
runt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei ma-
ximi, cui tēplū hoc exstructum à quodā eius gen-
is rege fortunatissimo, & in omni virtute exce-
lentissimo, per multas atates incolume steterit.
Deinde ob maiorum suorum impietatem per Na-
buchodonosorum Babyloniorum & Chaldaorū
regē expugnata & delata urbe, tēploq; spoliata

ac incenso, & populo in captiuitatē Babylonitā
 abducto, Cyrū qui Persidis & Babylonia regno
 potitus sit, regio diplomate mādasse tēpli instau-
 rationem, & donaria vasaq; per Nabuchodono-
 forū sublata tradidisse Zorobabeli & Mithrida-
 ti ararū sui prafecto, vt ea deportarent Hieroso-
 lyma, rursumq; in templū instauratū reponerēt:
 eiusdem enim regis mādato Abassarū missum ad
 eam urbē, vt daret operā, vt id templum primo
 quoq; tempore absolueretur: eum acceptis regis
 literis confestim venisse, & fundamenta iecisse:
 atq; ex eo tēpore nūquā inimicas gentes inter-
 turbare adificationem, atq; impedire destitisse.
 Quare si illis ita videretur, scriberent Dario, vt
 inspectis regis commētarijs manifestū fiat vera
 ipsos omnia dicere. His auditis Sisines & alij cū
 eo, voluerunt adificationem inhibere inconsulto
 Dario, sed confestim ei de hac re scripserunt. Iu-
 daei autē solliciti & metuentibus ne regē pēni-
 teat iussisse reparari Hierosolyma, duo prophē-
 ta qui tum erant in populo, Aggeus & Zacha-
 rias, bono animo eos esse inuebant, nec à Persis
 quicquā timere: quandoquidē ipsi cōpertā habe-
 rēt super hac re Dei volūtātē: quibus credēs po-
 pulus assiduus erat in opere, nulla die id inter-
 mittens. Cūq; Samarita Dario scripsissent, accu-
 santes Iudeos quod urbē muniāt, tēplumq; arcu-
 quā sano similis exstruāt: asseuerātes non esse
 hoc in rem regis, & ostendētes Cābysis epistolā,
 per

per quā eam adificationē impedierat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem; postquam etiā Sisimis & collegarū de eodē negotio literas accepit, iussit regias cōmentarios super hac re cōsuli: & inuentus est apud Ecbatana Castrū Media liber, in quō hęc scripta continuebantur. Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templū Dei cū altari Hierosolymis adificaretur altitudine cubitorū LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines ē lapidibus politis tres, & ligneum vnū ē materie quā fert ea regio: & sumptus in hoc ex arario regni praberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus fustulerat, reddātur et reporiētur Hierosolyma. Vtq; cura eius negotij sit penes Abassarem Syria ac Phœnices præfectum eiuq; collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudaos & eorum principes finerent templū struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ provincie, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleū, vinū, & cætera quæ sacerdotes postulerint, qui deprecaturi sint Deū pro salute regni atq; Persarū. Quicumq; autē contra mādātū hoc facere ausus fuerit, is vt cōprehensus in crucem agatur, & facultates eius fisco addicantur. Inibi etiā addita erat execratio, vt quicūq; eius tēpli adificationē vetare voluerit, Deus eū feriat, atq; hoc modo iniquitatē ei⁹ cohibeat. Hæc cū Darī

in Cyri cōmentarijs inuenisset, rescripsit Sisini et collegis eius hoc modo. Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabaxani caterisq; magistratibus S. Mitto ad vos exēplar epistola Cyri, quā in ipsius cōmentarijs inueni: voloq; vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eā per omnia sequi: itaq; suscepta cura sacra fabrica, adiuuabant Iudaeos magistratusq; illorum & principes, & magnis omnium studijs proficiebant tēpli adificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim aggeo & Zacharia: absolutumq; est intra septennium. Anno autē regni Darij nono, vigesima tertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitae cum reliqua Israēlitarum multitudine obtulerunt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate, proq; recepto nouo tēplo, sauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis cotidē tribuum: constitueruntq; Leuitae iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas: adificauerant enim Iudaei porticus quoq; quibus templum circumquaq; includebatur. Instāte deinde axymorū festo, mēse primo, qui Macedonibus est Xāthicus, nobis verò Nisan, cōfluxit totus populus ex oppidis in urbē, celebrauerūtq; id festum casti ac puri vna cū cōiugibus ac liberis ritu patrio, & victi-

man

nam paschalem immolantes decimaquarta luna
 epulati sunt per continuos dies septē, nullis sum-
 pibus parcētes, holocausta etiam offerētes, et
 agētes gratias Deo, qui eos tandem antiqua pa-
 tria & eius legibus ac ritibus restituerit, defle-
 sco ad benignitatem ac clementiam regis Persici
 animo: atq; ita summa liberalitate in re diuina
 vbi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea Reip.
 forma, quae per optimates administratur: penes
 pontifices enim fuit summa autoritas, donec A-
 samaryorū gens mutato rerū statu regnū obti-
 nuit. ante captivitatem enim iam inde à Sauli &
 Dauidis tēporibus egerunt sub regibus per an-
 nos D. XXXI. menses sex, dies decem. & ante
 hos aequē monarcha res administraverūt appel-
 lati iudices, qui Reip. stat^{us} plus quā quingentis
 annis duravit post Moysis & Iesu imperiū. Hoc
 igitur modo habebāt se Iudaei in patriam resti-
 tuti sub Cyro & Dario regib^{us}. Samaritae autē,
 infensa gens & inuida, multū molestijs eos affi-
 ciebat, freti opibus, & affectātes cognati Persa-
 rum videri, quod inde essent oriundi: nam quā
 iussi erāt, ex tributis in sacrificia cōferre grana
 bantur, magistris equitū interim cōiuentibus
 & quacunq; in re vel per se vel per alios pote-
 rant nostrā gentem ledere, nullā occasione pra-
 termittebant. Visum est itaq; senatui populoq;
 Hierosolymitano legationē ad regē Dariū mit-
 tere, & Samaritas accusare: cuius legationis

caput fuit Zorobabel, assumptis alijs quatuor collegis. Caterum rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obijciebantur, dedit eis litteras perferendas ad magistros equitum eius provincie, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebatur. Rex Darius Tangara & Sambaba magistris equitum apud Samariam, & Sadraca ac Bobeloni reliquisq; eorum cõseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardocheus Iudeorum legati accusauerunt vos, quod molesti fueritis templum adificatibus, quodq; nõ præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubete præbere illis debueratis. Volo igitur ut lecta hac epistola præbeatis eis ex regio arario, in quo tributa Samaria seruantur, quicquid sacrificiorum usus postulat, ut non definentes quotidie sacrificare, tam pro me, quam pro Persarum gente deprecantur.

Xerxis Darij filij in Iudeorum gentem beneficia.

CAP. V.

v.
LEsd. 7. **D**efuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paterna heres; nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit & Iudeos summa beneuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degentium Iudeorum primarius sacerdos erat Esdras, vir iustus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. Is cum esset legum Mosaicarum peritissimus, in regni amicitiam peruenit: & cum decre-

uisset

nisset profici ſci Hieroſolyma, ſecumq; aliquos ē
 Babylonijſ Iudaïs dācere, petijt a rege commen-
 datitias ad Syrie ſatrapas literas, quas & im-
 petrauit hoc modo ſcriptas: Rex regum Xerxes
 Eſdra ſacerdoti, & lectori legis Dei, S. Decre-
 tū eſt a me, & ſeptē men cōſiliarijs, vt quicūq;
 in regno meo de Iſraēlitis & ſacerdotibus co-
 rum ac leuitis voluerit tecū Hieroſolyma pete-
 re, per meam benignitatē hoc ſi liceat facere, &
 inuiſere Iudaeam iuxta Dei legē: vtq; Iſraēlita-
 rum Deo dona perferatis, qua ego & amici vo-
 nimus. Præterea facio tibi poteſtatem auferendā
 omne aurū & argentū quantumcūq; populus
 tuus per totā Babylonīā degēs offerre voluerit,
 quo emātur victima ſuper altare Dei veſtri im-
 molanda: & fabricādī ex auro ac argēto vaſa
 quacūq; tu & fratres tui volueritis. Sacra
 quoq; vaſa qua tibi dātur. Deo tuo dedicabis: et
 ſi quid aliud in hūc vſum opus fuerit, pro tua
 prudētia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſum-
 ptus facies: quin & præſectis ararij apud Sy-
 riam & Phœnicen te cōmendauī, ſcribens eis, vt
 quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei
 petierit, ſine mora dent. Et vt Deus propitiua
 ſit mihi & meis liberis, volo vſq; centū coros tri-
 tici Deo ſecundū legem dari. Vobis quoq; magi-
 ſtratib⁹ præcipio, vt à nemine ſacerdotū, leuita-
 rum, ſacrorū cantorū, ianitorū, ſacrorū ſeruorū
 quicquā exigatis, neq; vlla onera eis imponati.

Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriam ac Phœnicen iura reddant populo legē tuam scienti: qui & nescientes doce liberē, ut quisquis legem Dei vel legē regiam violauerit, mulctetur pecunijs, aut etiam damnetur capite, utpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis, Esdras gausus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maxime dignum cui gratia agantur existimans. Aduocata deinde Iudæorum concione, qui apud Babylonē degebant, & perlecta epistola, ipsam quidē retinuit, exemplar verò eius in Mediam ad omnes sua gentis homines transmisit: qui cognita regis erga Deum pietate, & erga Esdras beneuolētia, omnes vehemēter sunt letati: multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerūt, cupientes reuerti Hierosolyma: reliqua Israēlitarū multitudo assuetū iam domicilium noluit relinquere: quapropter duæ tantum tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio: decem autē tribus nunc quoq; ultra Euphratē sunt, infinita hominū millia, quæ vix est numero comprehendere. Ceterum ad Esdras magna multitudo cōuenit tam sacerdotū & leuitarū, quàm ianitorū sacrorumq; vel cātorum vel ministrorū, ille verò omnes qui ex caritate in patriā reuerti volebāt ad Euphratem

tem congregavit: ubi peracto triduo ieiunio,
 votiꝫ pro incolumitate & felici itinere conce-
 ptis (recusauerat enim deductores equites, dicēs
 Deo salutē suorū cura futuram) iter ingressi die
 duodecima primi mensis anno regni Xerxis se-
 ptimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni
 mense quinto. & cōtinuō sacerdotibus gazophry-
 lacꝫ custodibus Esdras sacram pecuniam tradi-
 dit, argenti talenta sexcēta quinquaginta, vasa
 argentea talentorū centum, vasa aurea talento-
 rum viginti, vasa area auro meliora pondo ta-
 lentorū **XII**. Hæc enim erant dona regis eiusꝫ
 amicorū, & Israëlitarū Babylone manentium:
 quo factō obtulit Deo secundum legē holocanto-
 ma, tauros **XII**. pro cōmuni salute populi, arie-
 tes & agnos **LXXII**. hircos ꝑ peccatis **XII**.
 procuratoribus etiā regijs, & præfectis Phani-
 ces ac Syria scriptas à rege reddidit epistolās:
 qui cūm eis non parere nō possent, oī honore gen-
 tē nostrā prosecuti sunt, & in omnibus necessita-
 tibus eis fuerūt auxilio. Ex consiliū quidē huius
 migrationis ab Esdra profectū est, successum au-
 tem felicē Deus addidit, ut equidē reor, viri hu-
 ius virtutē ac pietatē respiciens. Aliquanto de-
 inde post cōperis quorundā indicio, quod quidā ē
 vulgo sacerdotū & Leuitarū parū seruauerint
 instituta & leges patrias, & ductis alienigenis
 vxoribus ordinē sacerdotale confuderint: roga-
 tusꝫ ab eis ut ferret auxilium legibus, ne Deus
 prop

propter paucos iratus omnes denuo communi
 clade feriat, scidit vestē pra tristitia, vellens ca-
 pillos & barbā, & humi se prosternēs, eo quòd
 primores populi deprehēsi essent in tali crimine;
 & cogitās nō esse audituros si iuberet eos vxo-
 res cū liberis eycere, nolebat se à terra attollere.
 Itaq; cōcurrerunt ad eum quotquot erant bona
 mētus, & vnā flebant addētes se focios eius tri-
 stitia. Esdras autē sublatis ad calum manibus,
 Me quidē, inquit, pudet ad calum oculos attol-
 lere, dum cogito quòd populus ne maiorū qui-
 dē suorū cladibus admonitus à peccando absti-
 net: tu tamen clemētissime Deus nostri misertus,
 seminariū aliquod & reliquias superstites con-
 serua, quas Hierosolyma in antiquā patriā re-
 ducere dignatus es: & da veniam praesentis er-
 rati, mortē quidem cōmeritu, verūtamen in tua
 bonitate sperātibus. Dum ita pius sacerdos la-
 crymatur cū eo cœtu qui ad eum cōuenerat mi-
 xtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit
 eò quidā primarius Hierosolymita noīe Acho-
 nius, cōfiteus se peccasse qui alienigenas vxores
 duxerint: suasiq; ei vt oēs adiunaret, vt vxores
 cum nata ex illis prole abijcerent, & si quis legē
 parēre nollet in eū animaduerneret: qui secutus
 viri cōsiliū, exegit super hac re insurādum à
 principibus Levitarū & sacerdotū & tribuum
 Israëliticarū: quo facto exiuit tēplum & cōtulit
 se in domiciliū Ioannis & Eliasibi, ibiq; totam
 eam

eam diem ieiunans pro maiore exegit. Proposito
deinde edicto, ut omnes à captiuitate reuersi in-
tra biduū aut triduū Hierosolyma conuenirent,
& quisquis per contēptum non adfuerit intra
praescriptum tempus, ut excomunicetur, bonaq;
eius sacro arario addicātur. Intra triduum con-
uenerunt utriusq; tribus homines, vigesima die
noni mensis, quē Hebraei Thebetum, Macedones
Apellum nominant: cumq; confedissent in supe-
riore parte tēpli, praesentibus etiā senioribus, &
frigus propter anni tēpus esset molestū, surgens
Esdras accusauit eos qui contra leges duxissent
uxores alienigenas. nunc si velint rem Deo gra-
tam, & sibi metipsis utilē facere, ablegādas esse
uxores eiusmodi: acclamatum est facturos id o-
mnes aequo animo, sed esse earū non parū nu-
merum, & tēpus esse hibernū nec posse rem eam
intra vnā aut alterā diem perfici: itaq; opus esse
ut negotiū hoc differatur aliquantisper, & tum
demum principes aliquot qui sint alieni ab hac
culpa, cū selectis vndecunq; senioribus inqui-
sitiōē faciant eorū qui contra legis praescriptum
uxores dixerint. Consenserūt omnes in eam sen-
tentiā, & prima die mēsis decimi capta inqui-
sitione, qua durauit vsq; primā diem mensis se-
quentis, inuenerūt multos tam ex Iesu pontificis
cognitione, quā ex ceteris sacerdotibus ac Le-
uitis & alijs Israēlitis, qui & uxores & natos
ex eis liberos sine mora abiecerūt pluris faciētes
legum

I. Esd. 10.

legum obseruantiam, quàm naturales affectus
quátumvis violētos: moxq; ad placandū Deum
arietes immolauerunt, quorū nomina recensere
non est necesse: atq; ita Esdras hoc erratū circa
combustia correxit: & malam in hoc consuetudi-
nem emēdauit, vt in posterū hac reformatio sta-
bilis ac firma permaneat. Septimo autem mense
duon scenopegia festū celebratur, & feruē totus
populus conuenit, accedentes ad patentē templi
partiē qua orientalem portā spectat, rogauerūt
Esdras vt eis legē Moysis legeret: quod & fe-
cit, stās in medio multitudinis, à mane vsq; me-
ridiem. Ex qua lectione nō solum in praesens &
futurum discebant quid esset iustum, sed etiam
præteritorū memoriam retractātes lacrymaban-
tur, sic cogitantes, quòd nullas calamitates fuis-
sent perpepsi, si præscripta legis diligēter obser-
uassent. Esdras autē videns eos ad hunc modum
affectos, iussit vt domū abirēt: esse enim festum
nec licere ea die flere: quin potius hortabatur vt
ad epulas versi, ita vt festo die decet, hilariter
agerent: & hac anteactorū penitentia in futu-
rum se munirēt, ne in similes casus incurrerent.
At illi sequentes eius monita, ceperunt re vera
festum agere: quod cum per octo dies fecissent,
digressi sunt in proprias patrias, magnam gra-
tiam Esdra habentes ob reformatam Rempub.
quo factum est vt post cōparatam sibi apud po-
pulum egregiam gloriam, senex vita defunctus
apud

apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Quo tempore cum etiam Ioacimus pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in sacerdotium eò successit. Caterùm quidam ex captivis Iudais, 2. Esd. 10. pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quodam post longum iter exactum in urbem aduentantes Hebraicè inter se confabulari animadvertisset, accedens ad eos, rogabat undenam venirent: & audito quòd è Iudaea, rursus scitatus est, quomodo se haberet ille populus, & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essent, & circumvicina gentes multa mala Iudeis inferrent, die nocteq; agros excursionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atq; ad eam ex urbe ipsa captivos abducentes, ita ut passim per vias reperiantur cadavera: flevit Neemiae motus popularium suorum miseris: & sublatis oculis ad calum, Quousq; inquit, patieris domine gentem nostram tantis malis opprimi, ut simus prada omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hac lamentante, accedens quidam nuntiavit eà regem iam accubitum ire: ille confestim ita ut erat, non abluta facie, ad ministerij sui functionē properat. Rex verò post 2. Esd. 12. eam iam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogab

rogabat quid eſſet in cauſa. Tum ille Deū prius
 precatus ut ſuada gratiam prius verbis ſuis ad-
 deret: Quis poſſum, inquit, rex alium vultū ſu-
 mere, aut mœrorē è corda ponere, quādo audio
 patriæ meæ Hieroſolymorū, in qua exſtant ſepul-
 cra maiorū meorū ac monumēta; & portas in-
 cēſas eſſe & diſiecta mœnia? Sed oro hāc vnam
 gratiā mihi cōcede, perſitte mihi ut proſectus
 illō muros eius exſtruam, & quod deſt ad ſā-
 bricam templi ſuppleam. At rex petitioni eius
 annuit, ſimulq; literas ad ſatrapas cōmendati-
 tias, ut & honorē ei haberēt, & praberēt quic-
 quid cuperet: Quare deſine, inquit, triſtari, &
 poſthac libens nobis miniſtra. Ibi Neemias ado-
 rato Deo, actūq; regē pro tam ampla pollicita-
 tione gratiſ, abſterſo à vultu omni mœrore, frō-
 tē exporrexerat præ latitia. Sequēti verō die acci-
 tus, accepit literas regias, quas Sadaſ Syria,
 Phœnices, ac Samaria præfecto redderet: in qui-
 bus mādabatur de honore Neemias habendo, &
 de prabendis ei quibus ad edificādum opus ſit.
 Cū igitur Babylonē veniſſet, & multos à po-
 pularibus vltro ſe adiungentes comites aſſum-
 pſiſſet, tandē peruenit Hieroſolyma, anno regni
 Xerxis vigefimoquinto, & oſtendens prius ſuis
 literas Sadaſ magiſtro equitum collegiūq; eius
 reddidit: conuocato deinde Hieroſolyma vni-
 verſo populo, ſtans in medio tēpli ſic eos eſt al-
 locutus. Viri Iudæi ſciſtis quod Deus opt. max.

memor

memor maiorū nostrorum Abrahami, Isaac, & Iacobi, eorūq; pietatis, qua illos quodā, eadē nos quoq; providētia dignatur: & ecce illius favore nunc apud regē obtinui, ut mihi permetteret mœnia restituere, & quod superest ad absolvēdum templū proficere. Quamobrē nunc ita faciēdum censeo, ut quoniā non ignoratu quā infensas habeamus gentes vicinas, & quod cognita vestra in edificando diligētia, nihil nō molientur, quo vestros conatus quantū in se erit impediāt: primū forti animo sitis, & omnem fiduciā collocetis in Deo, qui facile resistet illorū importunis inimicijs: deinde nec die nec noctu operis struētūrā intermittatis, sed omni cura id opus contuetis quandoquidē nūc maximē tēpestivum est hoc facere. Hac locutus cōtinuō insit magistratus dimetiri mœnia, et operis partiri in populū, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicitusq; se quoq; cū domesticis velle adiu-
tare impigrē, concionem dimisit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tum primū illis & regioni est indita, quando à Babylonia sunt rewerfi, quia Iudæ tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama 2. Esd. ubi ad Ammanitas, ac Moabitas, Samaritasq; 4.6 & Syria Causa incolas perlata est, iniquissimē tulerūt, nec unquam cessauerūt insidiari, & conatus ipsorum impedire: interceptisq; multis Iudæis, tentauerūt ipsum Neemiam per cōductitios
 c c sicarios

ficarios tollere crebros etiā terrores eis incutie-
 bant, rumores spargētes, quasi magni diuersariū
 gentiū exercitus eos essent inuasuri, ita vt parū
 absuerit, quin hoc metu ab incepto opere desiste-
 rēt. Neemiā verò nihil horū ab instituto deter-
 rere potuit, sed stipatus aliquot satellitibus in-
 trepidus pergebat, prae nimio studio nullū laborē
 sentiens: eā autē salutis propria curā nō ideo ha-
 buit, quod mortē timeret, sed quia certō sciebat
 se extincto ciues suos nō reparaturos moenia: in-
 sitq; in posterū adificatores accinctos opus face-
 re: & cementarius quidē nō sine gladio erat, si-
 militēr q; qui materiā ei suggerēbat: scuta verò
 nō longe inde in promptu esse voluit, & tubici-
 nes intervallo quingentorū passuum, vt sicubi se
 hostes aperuissent, signa canerēt, vt populus ar-
 reptis armis resisteret, neue inermis ab hoste pos-
 set opprimi. Ipse vero noctu circunquaq; urbem
 obibat, nunquam defessus aut opere aut durtia
 victus & excubijs, nec ciba nec somno vtēs, nisi
 quantū postularet necessitas: atq; ad hūc modū
 perdurauit duobus annis & tribus mēsibus, tan-
 tum enim tēporis elapsū est donec absolueren-
 tur moenia, vigesimo octauo regni Xerxi anno,
 mense nano. Permunita deinde vrbe Neemias &
 populus Deo sacrificauerunt, & octo dies in epu-
 lis transegerunt: quae res vbi Syria gentibus est
 audita, graues indignationes in eis commouit.
 Neemias autē videns non satis magnam in vrbe
 populi

populi frequentiam, persuasit circumquaque vicinis sacerdotibus & Levitis ut migrarent in urbem inibi habitaturi, exstructis eis de suo domicilijs: & agricolarum plebem decimas in urbem conferre iussit, ut esset unde sacerdotes ac Levitae viverent, nec anocarentur à diuino cultu ac caeremonijs: quod quidem illi perlibenter fecerunt: & hoc pacto factum est, ut urbs magis frequentaretur in posterum. Post hac & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiam natus, & in populares suos beneficentissimus, relicto sempiterno sui momento in Hierosolymitanis mœnibus: atque hæc sunt quæ Xerxe regnante gesta sunt.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

CAP. VI.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum quem V I. Græci Artaxerxem nominant pervenit: quo Esther. E apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleberetur, ob causam quam paulo post referemus: prius enim quadam de ipso rege dicenda sunt, qui factus sit, ut vxorem duceret Iudæam feminam ex regio genere natam, quam etiam nostra gentis servatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India usque Aethiopiam C X X V I I. satrapas, anno regni tertio amicos. & duces gentium Susis accepit:

cc. 2. epulo

epulo sumptuosissimo, vt decebat regē opulentū, magnificos centū octuaginta dierum apparatus ostentantē: cui plurima gētes, et earū legati, per cōtinuos septē dies interfuerūt: id erat instructū in hunc modū. Tabernaculū fixit suffultū aureis & argēteis columellis, prætectū telis linteis & purpureis, multorū milliū capax: in eo ministrabatur aureis & gēmeis pocula: ad delectationē simul & miraculū factū. Mandauit etiam ministris: ne quē more Persarū ad bibendū cogerent, sed arbitrato suo quenq; appositis frui sinerent: dimissis etiā per totā ditionē nuntijs, edixit vt feriatī ab operibus festū pro incolumitate regni diebus aliquot agerēt. Regina quoq; Vastē parā modomulierū in regia celebravit cōsuiū: quam rex ostendere conuiuii cupiens ad se accersuit, pulchritudine omnes mulieres superantē. Illa vero volens Persarū leges seruare, qua vxores uent ab alijs præter domesticos cōspici, non iuit ad regē: & cum nō semel ad eā eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax: qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuii septemuiros illos, penes quos apud Persas legū est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorē contumacia ream peragit, quod toties vocata ab ipso in conuiuiū, ne semel quidē paruisset: iubetq; quid sit iuris, proferre sententiā. Quorum vnus Muchanus cum pro sententiā diceret, non ipsi soli factā iniuriā, verum etiā Persis omnib

omnibus, quibus periculum instet, ne despecti ab uxoribus inhonestā vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorū futura sit reuerentia, dū cetera exemplū à regina superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentē regē contumaciter agere: suaderetq; tam cōtumacē erga ipsum multari grauissimē, idq; decretū per oēs gentes promulgari: visum est repudiari Vastem & honorē transferri in aliā mulierē. Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamē retinere propter legē poterat, mœrens quòd voluntati suæ nō liceret satisfacere. Quæ in anxietate videntes eū amici, consu- Esth. 2. lunt ut inutile mulieris amorē ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formosarū virginum perquisitione, quā alijs prætulerit optet sibi coniugē: noua enim inducta prioris aboleri posse desiderū, & etas recentis consuetudine amorem paulatim distractū in totū posse euanescere. Probauit rex consiliū, moxq; mandauit certis hominibus ut forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerēt. Id mādātū illis diligenter exsequētibus inuēta est Babylone Esther puella utroq; parente orbata, quæ apud patrū Mardocheū educabatur: nō erat tribus Beniamitica, vnus ex Iudaorum primatibus: hæc puella præ ceteris omnibus excellebat pulchritudine, et gratijs vultus in se oculos conuertebat: itaq; vni eunuchorum commēdata, tractata est apud eum

delicatiſſimè, odoramentis atq; vnguentis pretioſiſſimis quibus principes fœminæ corpus curare ſolèt, quotidie delibuta: atq; hac tractatione per ſex menſes uſa ſunt quadringenta numero virgines: quando verò ſatis iam curatas exiſtimabat, & regis lecto tempeſtiuas, vnâ ſingulis diebus mittebat ad eũ qui poſt complexus eam ad eundẽ eunuchũ remittebat. Perducta verò Eſthere delectatus eius conſuetudine, & amore correptus, legitimã coniugem eam ſibi adiunxit, nuptiasq; celebravit anno regni ſui ſeptimo, menſe XII. qui Ader dicitur: dimiſitq; quos angaros vocant, per omnes gentes nuptiale feſtũ eis indi- cens. Ipſe verò Perſas & Medos, & primates aliarũ gentiũ accepit conuiuium nuptiali per menſem integrum: & ingreſſa regiam vxori diadema impoſuit: atq; ita cum ea conuixit: nunquam interrogata quonam eſſet nata genere: patrus verò eius & ipſe Babylone Suſa migravit, ibiq; degens obuerſabatur quotidie circa regiam, ſciſcitans de puella quomodo ſe habeat: diligebat enim eã haud ſecus quam propriã filiã. Rex autem legem tulit, vt nemo e domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dum ſederet in regio ſolio: adhibitis in hoc etiã liſtoribus cũ ſecuribus, vt ſi quis contrã faceret, plecteretur capite: rex interim virgã tenebat aureã, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus ſeruare vellet, porrigebat ad eũ: isq; virga cõtactũ eximebatur periculo.

periculo. Et de his quidē hactenus dixisse suffi-
xit. Aliquāto deinde post cū Bagathous et Theo-
destes eunuchi cōspirassent contra regē, Barna-
baxus alterius seruus genere Iudaeus, deprehen-
sas insidias patruo regina indicat: at Mardo-
chaeus per ipsam regi insidiatores prodidit: rex
verò territus, veritatē per quāstiones inuenit:
& illis in crucē suffixis, Mardocheo tunc quidē
pro salute sua quā ei debebat prēmij nihil per-
soluit, tantum nomen eius in commentarios suos
referri iussit & annotari, ipsum verò versari in
regia, receptum inter amicos regis necessarios.
In eam regiam quoties Aman filius Amadathis Esth. 3
genere Amalecita ad regem veniebat, adorabāt
eum omnes tam Persae quā exteri, idq; ipsius
Artaxerxis iussu. Mardocheo verò propter pa-
triam institutionem non adorante hominem, ille
cū hoc observasset, percontatus est cuius esset:
& audito esse Iudaeum, iratus exclamauit,
Rem indignam, cum ingenui Persae adorarent
eum, seruum istum dedignari idem facere: vo-
lensq; poenas de Mardocheo sumere, parū puta-
uit ipsum ad supplicium deponere, nisi gentē eius
vniuersam perderet, quod esset natura Iudaei
infectus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex
qua ipse erat, à Iudaeis victoribus extincta fue-
rat. Igitur adito rege orsus est accusationem
esse gentem quandam malam, sparsam per vni-
uersum ipsius regnū infociabilem, abhorrentem à

ceteris hominibus, diuersis ceremonijs et legibus
 vtentē, infensam & moribus & studijs reliquo-
 rum populorū, & totius mortaliū generis. Hanc
 gentē, inquit si vis subditis tuis gratum facere,
 extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ser-
 uo superstite relicto: & ne quid inde tuis tribu-
 tis decedat, de meis bonis promitto tibi x l. talen-
 torum argēti millia, libenter tanta pecunia ca-
 riturus, modò regnū tuū repurgetur ab ista ho-
 minū colluue. Hac Amano poscente, rex & ar-
 gentū illud ei se remittere dixit, & homines eos
 cōcedere, vt de illis ipse arbitrato suo statueret.
 Aman autē voto potitus, cōfestim edictū nomi-
 ne regis per oēs nationes euulgat in hanc senten-
 tiā. Rex magnus Artaxerxes C X X X I I, satra-
 pis qui Indiā inter & Aethiopiā provincijs prae-
 sunt, hac scribit: Cōsecutus imperiū tot gētū, &
 orbis quam late volui dominio potitus, cū nihil
 superbū aut senū in subditos admitterē, sed mā-
 sueto ac miti moderarer eos regimine, & pacem
 in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitauī
 quomodo hac bona possent eis manere perpetua.
 Admonitus igitur ab amico propter prudētiā et
 iustitiā mihi semper prae ceteris honorato, & ob
 egregiā fidē secundum post me locum obtinente
 Amane, esse permixtā hominū generi gentē ini-
 micā, & suis quibusdā legibus vtentē à ceteris
 diuersis, inobedientē regibus, & deprauatā mo-
 ribus ac ritibus, nec monarchiā nec negotia no-
 stra

fra probantem, volo ac edico, ut hos ab Amara
 mihi parentis loco habito indicatos cū vxoribus
 & liberis perdatis, nemini eorū parcentes, neq;
 miserationi plus quā nostrō edicto tribuentes:
 idq; fieri iubeo decimatertia die duodecimi men-
 sis presentis anni: ut vna die deletis in totū no-
 stris hostibus, imposterū pace ac securitate frui
 nos liceat. Hoc edicto oppidatim per totā regio-
 nē spāso, oēs ad Iudeorū internecionem in diem
 prescriptū sese expediebāt, idēq; studiū erat &
 Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman cōi-
 uis vacabāt & cōpotationibus, perturbata cini-
 tate & futuræ exspectatione suspensa. At Mar Esh. 4
 docheus re cognita, scissis vestibus, opertus sac-
 co & sparsus cinere ferebatur per urbē iniquū
 facinus clamitās, maximā gentem internecioni
 esse addictā: & vociferādo talia vsq; regiū pa-
 latii delatus, ibi demū cōstitit: nō enim fas erat
 illū tali habitu in regiam ingredi, nec alius erat
 Iudeorū habitus aut affectio in ceteris urbibus
 quacūq; regia litera perlata fuerāt, omnibus ob
 denuntiātam sibi cladem lugentibus & lamen-
 tantibus. Ut verò regina nuntiātū est, Mardo-
 cheum in tam miserabili habitu stare pro fori-
 bus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei
 vestimenta mutarent. Qui cū id recusaret face-
 re, quod nondū cessasset causa propter quam eū
 habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum
 Asbathēū, qui tum fortē aderat, misit ad eum

scitatum quid mali accidisset homini, ut talem cultū sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere: ibi Mardochæus omnem causam eunuchō exponit ordine, & quòd edictū regium per vniuersam ditionē esset diuulgatū, & quantam vim pecunia pollicitus sit Aman, ut internecionem eius gentis à rege redimeret: ad hac exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiunctis mandatis, ut supples regem adiret super hoc negotio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infra dignitatē sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanē enim, cuius secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursus Mardochæo nuntiat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumperē, nisi ipse incolumitatē donec volens, virgā aureā protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc forte contingeret. Quibus ille auditis rursus per eundē eunuchū orat eadem, dicens, non oportere eam respectum habere salutis propria, sed potius vniuersis generis: si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidē omnino laturum suis auxiliū, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuntio iubet patruū Susis concionē Iudæorū aduocare, & pro regina salute triduanū ieiunium indicere: se quoq; idem facturam pollicita cū an-

cillis

eillis domesticis, ac tum demum vel cōtra legem
 adituram regē, & mortē etiam libenter perla-
 turā, si ita vsus veniat. Paruit ille regina & in-
 dicto suis publico ieiunio, ipse quoque supplex.
 Deū precatus est, ne populū suum deleri permit-
 teret, sed quemadmodū antea saepe salutē eorum
 prospexisset, & indulgisset peccatorū veniā, tum
 quoq; eos à denuntiato liberaret periculo. non
 enim sua culpa se venisse in discrimen infamis
 supplicij, sed ideo sentire Amanem ira percitum
 quod soli Deo debitū adorationis honorē à se nō
 tulerit, & propter diuinā legē reuerentiā in-
 tegrē seruata, vniuerso generi moliri perniciē.
 Similes erant preces totius populi, rogantis Deū
 vt eorū salutē prospiciat, & totum genus Israē-
 liticum imminētī cladi eximat, quā videban-
 tur sibi habere prae oculis. Regina quoq; suppli-
 cabat more patrio humi in faciē prostrata, &
 amicta vestitu lugubri, per triduū iudicato ci-
 bo & potu & omnibus delicijs: rogabatq; vt mi-
 seratus daret ei apud regem quali maximē opus
 esset facundiam, & maiore quam vnquam an-
 tea formae gratiā, vt modo utroq; permotus rex
 ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior,
 & popularibus suis in extremo periculo consti-
 tutū patrocinantē equis oculis aspiciat. Utq; in
 rege odium inimicorū ingeneret, omniumq; im-
 minentiam in eorū perniciem, nū ipse auertat in-
 fortunium. His precibus sollicita per triduum Esth. 5
diuina

divina miseratione, denuo mutat habitum : & sumpto cultu qui reginā deceat, cum duabus pedisequis, quarū altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam et fluentē in terram vestē summus attollebat digitis, ad regē venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtā venustatem preferens, nec omnino à metu libera. Quem ubi conspexit sublimē in solio, insignemq; cultu distincto auro & gemmis ac vniouibus, horror quidam eam repente subiit : & forte toruius eam ac subirato vultu inspexerat : moxq; attonita fluentibus membris in sustentē ad latus totam se reiecit. Rex autē non dubium quin volūtate Dei mutatus extimuit, & sollicitus ne quid grauius coniungi accideret, ē solio se proripuit, blandeq; in vlnas exceptā refouebat suauialloquio, iubens bono animo esse, securam quod inuocata venerit : legem enim illam latā esse in subditos, ipsi verò, vt regni sociæ, licere omnia. Hac locutus sceptrū in manū eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, à legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata : Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit : vt enim te conspexi tanta maiestate verendū, continuo refugiens interius defecit me animus : & cum hac verba egrè languida & exili voce protulisset, magnū etiam sollicitus solari eam cepit prolixius, paratum se quiduis gratificari oollitens, vel si dimidiū regni sibi

fibi deposteret. Esther autem hoc tantū rogavit,
 ut ad cœnam sibi paratam conuina cum Amane
 amico veniret. Quod cum annuisset, amboq; ve-
 nissent, inter pocula vxorem iubet dicere quid-
 nam peteret: nihil enim nō impetraturā, etiam si
 regni partē cuperet: illa in crastinum differre se
 petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum
 Amane ad conuiuīū. Id verò libenter annuente
 rege, Aman admodū latus abiit, quod solus tali
 honore dignatus sit, ut cum rege vocaretur à re-
 gina ad conuiuīum, quod nemini alteri contrige-
 rat, & cū obiter in palatio videret Mardocheū,
 excauidit, quod nullus ab eo sibi honor exhibe-
 retur: reuersusq; domū aduocata vxore Zara-
 za, & amicorū cohorte, apud eos denarravit ho-
 norē, in quo esset tam apud regē, quàm apud re-
 ginā. nam cū ea die solus cū rege apud eam cœ-
 nasset, in crastinū quoq; se vocatū esse: vnū sibi
 esse permolestū, quod Mardocheum Iudæū vide-
 ret in palatio: cumq; Zaraza diceret, oportere
 eum trabē quinquaginta cubitorum parare, &
 mane petita à rege potestate Mardocheū in eā
 crucem tollere: cōpræbata ea sententia insit fa-
 miliares curare ut eiusmodi trabs erigeretur in
 suo palatio, parata ad Mardochei supplicium: id
 quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Esth. 6
 Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum
 longe aliud. Nam ea ipsa nocte somnū regi ade-
 mit: qui nolens vigilia tempus perdere, sed ma-
 lens

lens in aliquod regni negotium id impedere, in-
 sit scribā allatis commētarijs res tam à se quàm
 à maioribus gestas legere: quo legente, intellexit
 quendam ob rem egregiè gestā donatum amplis
 possessionibus in regione cuius nomē erat ascri-
 ptum: aliū ob fidem munera accepisse pretij mā-
 ximi: tandē ventum est ad eum locū, qui conti-
 nebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum con-
 iurationem, Mardochai detectam indicio: quo
 lecto cū scriba ad aliud deinceps transfret, in-
 hibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptū
 redditū ei aliquod prēmium. Illo verò negante
 quicquam tale scriptum, insit eum desinere, &
 quota noctis hora esset, scitatus est ab eo cuis
 hoc erat officium: & audito quòd esset iam dilu-
 culum, mādauit vt viderent quisquā amicorum
 adesset pro palatij foribus, sibiq; renuntiarent.
 Forte autē Aman aderat, qui solito citius vene-
 rat, rogaturus Mardochai supplicium. Famulis ve-
 rò renuntiantibus Amanē esse pro foribus, insit
 eum intro vocari: cui ingresso, cū sciā, inquit,
 amicum te mihi prae cunctis beneuolum, rogo da
 mihi consiliū, quomodo possim pro mea magni-
 ficentia honorare quendam mihi admodum ca-
 rum hominē: tum Aman cogitans quancūq; sen-
 tentiā protulisset, in rem suā fore, quòd ipse prae
 ceteris regi carus esset: indicauit ei quod puta-
 bat optimum his verbis: Si vis hominem, quem
 tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt
 equa

equo velatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus : & vnus aliquis ex intimis tuis amicis praconis specie praeceat, clamans per totam urbem, quod sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Id consuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam sibi. Rex vero letus. Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardocheum Iudaeum quare, & sic ornatum equo insidentem ipse praecedat, agens praconem interim: nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exsequeris optime: debetur enim honor hic meae vitae conseruatori. His praeter omne spem auditis, vix fuit compos animi, & cum non haberet quid aliud faceret, exiit cum equo, purpura & torque aureo: inuentumque ante aulam Mardocheum sacco amictum, iussit eo deposito induere purpuram. Qui veritatem rei nesciens, sed illud sibi putans: Sceleratissime, inquit, ad eone calamitati nostrae insultas? Persuasus tandem quod rex hoc ei praemium pro accepta salute redderet, proque detectis eunuchorum insidijs, induit purpuram qua rex ipse uti est solitus, & ornatus torque, consensuque equo urbem obequitabat, praecedente Amane & clamante, Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perlustrata deinde urbe, Mardocheus ad regem ingreditur. Aman vero pra pudore domum se contulit, & cum fletu uxori ac amicis quae contingant narravit. Responderunt illi, ademptam

iava

iam ei omnē occasionem vindicandi in Mardo-
 chaeum, quādoquidē illi manifestē Deus sit pro-
 pitius. Hac illis adhuc colloquentibus, venerunt
 Estheris eunuchi, Amanē sine mora ad cenā vo-
 caturi: quorū vnus Sabuchadas visa cruce defi-
 xa in ipsius adibus, quae parata erat Mardochae
 scitatusq; ē quodam famulo in quē vsū parata
 sit: vt cognouit quod regina patruo quē Aman
 volebat à rege ad supplicium deponere, tunc qui-
 dem siluit. Caterum postquā rex cum Amano
 suauiter epulis acceptus, iussit reginam indicare
 quidnā eum sibi largiri cuperet, accepturā qui-
 quid petierit: cepit deplorare periculum sui po-
 puli, dicens se ad interitū cū tota sua gente de-
 ditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neq;
 enim se negotia eius interpellaturam fuisse, si in
 amaram seruitutē vendi eos iussisset, quod me-
 diocrē hanc calamitatē duceret: nōc verò orare,
 vt se ab imminente clade eripiat. Quarente au-
 tem rege, qui suam hoc moliretur, iam apertē ac-
 cusando in Amanē inuecta est, dicens hunc: quod
 pessimè erga eos affectus esset, autorem talis cō-
 silij. Tum rex turbatus recepit se in hortos ē con-
 uinio: & Aman paratum sibi iam intelligens in-
 fortunium, cepit apud reginam erratum suum
 agnoscere, & precari venia: simulq; in lectum
 eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc
 viso magis etiam commotus, Sceleſtissime, in-
 quit, etiam vim vxori meae inferre vus? Amane
 autem

autē ad hanc vocē exterrito, & ne hīscere quī-
dem valente, ibi verō Sabuchades eunuchus ac-
cedens accusabat. Amanē, quōd in adibus eius
inuenisset crucē Mardocheo paratā: id enim sibi
cōpertū ex ipsius famulo, cū ad inuitādū eum
venisset: esseq; eam crucē altā quinquaginta cu-
bitos. Quo audito rex decreuit nō alio ipsum af-
ficere supplicio, quā quod in Mardocheū excog-
itauerat: iussitq; vt cōfestim in eā crucē subla-
tus necaretur. Subit hic mihi admirari diuinam
potentiā iustitiāq; ac sapientiā vel ex hoc facto
colligere, qui nō solum Amanē merito supplicio
tradidit, verumetiā pēnā in alterum excogita-
tam, in caput inuētoris illo infcio cōuertit. Atque *Esth. 8*
ita Aman immodicē amicitia regis vsus perijt,
& facultates eius regina donatae sunt. Mardo-
cheus autē à rege accitus, qui iam cognatū esse
cōiugis ex ipsa didicerat, anulū accepit ab eo qui
prius Amani fuerat cōcreditus, regina verō pos-
sessiones Amanis ei largita est: rogauit deinde
regē vt Iudais presentem de vita metū adime-
ret, docēs eum de Amanis Amadathis filij literis,
sparsis quā latē pateret imperiū: neq; enim se
posse viuere, nisi & patria salua, & suis popu-
laribus. Rex autē pollicitus est nihil ipsa inuita
se mandaturū, neq; voluntati eius vlla in re cō-
tra iturū. Permisit etiā vt ipsius nomine quic-
quid vellet de Iudais scriberet, & regio sigillo
obsignatas literas per omnes prouincias dimit-
d d teret:

zeret: confirmatas enim regio signaculo, autori-
 tatem habituras apud omnes qui eas legerint,
 & contradicturū eis neminē. Accitis igitur scri-
 bis regijs, iussit eos pro Iudais scribere ad magi-
 stratus omnium gentium, quae sita sunt Indiā in-
 ter & Aethiopiā sub centum x x v i i. satrapis:
 quarū literarum exemplū hoc fuit: Rex magnus
 Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S.
 Multi elati magnitudine honoris & beneficiorū
 quae ex nimia cōferentium bonitate percipiunt,
 non solū erga inferiores exercent superbiam, ve-
 rumetiā contra ipsos autores beneficij non verē-
 tur inolescere, quantū in se est tollentes omnem
 omnino gratitudinē quae vsquā est inter homi-
 nes: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur
 ea cōtra illos per quos eam adepti sunt, nec Deū
 quidē timentes, cuius numē putant se posse falle-
 re. Ex his quidā propter amicitia praepositi cum
 potestate administrandis publicis negotijs, pri-
 uatis indulgent odys: & decipientes eos quos pe-
 nes summū est imperium, falsis criminibus ac ca-
 lumnijs efficiunt ut indignentur innoxijs, atque
 ita miseros adducunt in salutis periculū: id quod
 nō ē priscis exēplis aut fama auditis vobis potest
 esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris
 admissum est oculis: ut posthac nō oporteat men-
 tem adhibere qualibuscunq; criminibus, vel po-
 tius calumnijs, sed de cognitis causis iudicare: &
 si quidem peccatum si seuerē animadvertere: sum

contra,

contra, absolueret: & rebus, non verbis credere. Namq; Aman filius Amadatis, genere Amalecita, & externi non Persici sanguinis, hospitij iure primum receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione cum dignaremur, & adorari iuberemus, atq; secundū post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neq; sobria mente magnitudinē honoris metiri, sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperiū debeo, benefactore ac seruatore Mardocheo priuare me voluit, simulq; vitæ ac regni socia Esther, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremo voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homine destinatos neci Iudæos non malos esse cōpertū habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deū colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperiū, non solū absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanē ad vos transmissi, quibus mentem adhibere non debetis: verū etiam volo vt eos omni honore prosequamini: nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in crucis suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente. Iubeoq; vt transscriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: eisq; sitis auxi-

d d 2 lio

lio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum
 aduersis temporibus iniurias eis facere ausi sunt:
 idq; decimatertia die mensis duodecimi qui est
 Adar: quãdoquidẽ Deus eam diẽ pro interneci-
 na salutarẽ eis esse voluit: quã quidẽ felix sit ijs
 qui nobis bene cupiunt, & monumentũ vltionis
 de insidiarũ machinatoribus. Notum esse volo
 omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quacũq;
 aliquid ex his quã nũc mādamus per inobeden-
 tiam facere neglexerit, ferro & igni vastabi-
 tur, atq; hæc litera proponatur per vniuersam no-
 stram ditionẽ, & accingãt se vtiq; in præscriptã
 diẽ, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his
 literis continuo veredarũ per omnes vias dimissi
 sunt: Mardocheũ verò cultu regio coronãq; au-
 rea & torque ornatũ è palatio prodeũtẽ vt vide-
 re Iudæi, felicitatẽ eam sibi quoq; cõmunem in-
 terpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quãst
 noua salutis luce oborta, dum per singulas vr-
 bes proponũtur regiæ literæ Iudæos omnes quot-
 quot vel oppida vel agros habitaret occupauit:
 ita vt multi aliarũ gentium, metu eorũ circum-
 uidentes verenda, securitatẽ sibi hoc pacto qua-
 rerent: nam ad decimatertiã diẽ mēsis duode-
 cimi, quĩ Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus
 dicitur, perlata regiæ litera animabant Iudæos,
 vt quã die ipsis imminabat exitium, ea in ini-
 micos impunẽ scuirent: quo factũ est vt procu-
 ratores, magistratus, satrapa: tyranni: reges in
 pretio

pretio Iudeos haberent, omnibus modestiā indem-
te metu ex Mardochæo: post diuulgatas enim
ubiq; regias literas, etiā apud Susa interfecerūt
Iudei ex inimicis suis circiter D. homines: & cū
rex coniugi indicaret casorum intra mœnia me-
meritū: nam incōpertū esse quantus sit in alijs ci-
uitatibus: rogaretq; et quid amplius vellet, poti-
turam enim cupitis: rogauit illa vt permitteret.
Iudeis sequenti quoq; die in reliquias inimicorū
ad eundē modum desauire, & decem Amani fi-
lios in crucem agere: & id quoq; Iudeis conces-
sum est, rege nolente Estheri in vlla re contra-
dicere. At illi rursus caternatim decimaquarta
Dystris discurrentes, occiderūt fermē trecetos ex
aduersarijs, ne minimum quidē attingendo ex eo-
rum facultatibus: per alia verō oppida eodem In-
daorū incurſu perierunt Lxxv. millia eorū qui
pro inimicis sunt habiti: qua cedes decimatertia
die patrata est, sequentē verō festis attribuerūt
epulis: apud Susa quoq; quartamdecimā sequen-
tis mensis per festos cotus celebrauerunt: vnde
hodie quoq; per totū orbem Iudeis hi dies festi
sunt, & partes de cōuiuijs sibi mittunt inuicem.
Scripsitq; Mardochæus omnibus sub Artaxerxis
dominio degentibus Iudeis, vt vniuersi hos dies
festos agerent. & posteritati quoq; traderent, vt
sempiternum id festū ad perpetuam rei memo-
riam maneat. Aequū namq; esse, vt cū per eos
dies dolis Amani in salutis discrimen adducti

sunt, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vim dicta memoria celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrè ea festa per eos dies observant, Phurra vocantes, quasi conservatoria. Caterùm Mardocheus illustri loco apud regem fuit, vir prapotens, regi administrationis, regina verò etiam vita socius: quorum opera Iudeorum res floruerunt supra quàm vel sperare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenere memorabilia.

Bagoes, penes què Artaxerxis iunioris exercitus fuit Iperiũ, multis iniurijs Iudæos affecit. C.VII.

Post Eliasibi autè pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepti hereditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoes Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret: idem dux etiã tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrent, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idq; ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus, huic quòd amicus esset Bagoes, pontificatum se daturũ est pollicitus: hac fiducia Iesus cum liberius cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantã bilem mouit fratri, vt ab eo per irã interficeretur: quæ quidẽ impietas fuit longe maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullũ tale impietatis exẽplum exstat vel apud
Græcos

Græcos vel apud Barbaros. Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatē amisit, & tēplum pollutum est à Persis. Nam Bogoses duos cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ansi estis scelerē in tēplo vestro eadē perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadaver quod iacet in templo? & his dictis ingressus est, atq; hac occasione per septennium eius cadu pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus: huic quoque fratre fuit Manasses nomine, cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege ultimo satrapa, Chuthaus genere, unde & Samaritis origo est, sciens insignem esse urbem Hierosolyma, regesq; eius multa negotia tam Assyrijs quàm Syris exhibuisse, libenter nuptum dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futura cum Iudæorum gente amicitia.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

PER idem tempus Philippus Macedonum rex apud Aegæas oppidum à Pausania Cerastra filio ex Orestarum gentis insidijs interceptus perijt. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen. cum Darij ducibus vicis

egregie: subacta deinde Lydia & Ionia, ductoq;
 per Cariam exercitu inuasit in Pamphylia, sicut
 alibi dictum est. Hierosolymorum autem se-
 niores agreferentes, Iaddi pontificis fratrem, &
 quodammodo collegam, duxisse externi generis
 foemnam tumultuabantur, rati gradum factum
 ad antiquandas patrias leges de connubijs, atq;
 ita fore ut paulatim misceantur profanis genti-
 bus: nam & prioris captiuitatis & malorum
 qua secuta sunt causam fuisse, quod quidam con-
 tra legem peccantes duxissent uxores non sui ge-
 neris: postulabant igitur ut Manasses aut dimit-
 teret uxorem, aut non amplius ad altare acce-
 deret. Et cum pōtifex quoq; ab altari eum arce-
 ret, profectus Manasses ad Sanaballetens socerū,
 se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle
 tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor
 & gentilitus sit ipsi, & apud Iudaeos semper
 in maxima existimatione fuerit. Ad hac cum
 Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium
 tantum seruaturum, sed & pontificatum para-
 turum, & totius suae provinciae principem eum
 facturum, modo filiam suam uxorem retineat:
 edificaturumq; templum Hierosolymitano simi-
 le in monte Garizim, qui in immet Samaria re-
 liquis montibus celsior, idq; polliceretur ex con-
 sensu regis Darij se facturū: elatus tali spe Ma-
 nasses mansit apud socerū, putans se pōtificatum
 dante rege cōsecuturum, iam enim Sanaballetes
 erat

erat senior. Cumq; multi sacerdotes et Israëlitarum intricati essent huiusmodi coniugijs, non leuiter turbabatur Hierosolymorum Respublica. omnes enim hi defecerunt ad Mauassem, Sanaballetem praebentem eis & pecuniam, & agros ad colendum, & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitione generi. Quo tempore Darius audito quod Alexander traiecisset Helespontum, & praelio victis ad Granicum suis satrapis ulterius prederet, contractis tam pedestribus quam equestribus copijs decreuit Macedonibus occurrere, priusquam totam Asiam sibi subicerent. Itaque ultra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Cilicia, statuit in ea provincia hostem excipere praelio. Sanaballetes autem latius descensu Darij, aiebat se mox praestitutum Manassi pollicita, quam primum rex reuerteretur post victoriam: persuasum enim erat non ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis, ne primum quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longe alius fuit eventus quam ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & uxore cum liberis in hostium potestate redactis, fugit in Persidem. Alexander vero in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptumque ad Iudaeorum pontificem literis petebat auxilium, & ut forum rerum venalium praebere exercitui: & ut

qua prius Dario conferre sit solitus, nunc de Macedonibus, pralata eorū amicitia, fore enim ut illum nō puniret, cumq; pontifex nuntius respondisset, sacramento se obligatū Dario, ne arma cōtra eū sumeret, idq; ratū fore quā diu ille vixerit: iratus Alexāder Tyri quidē oppugnationē nō omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamē hac capta mox se ducturū contra pontificē, ut omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat: quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & cōstitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Perfici praesidiū praefectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit, & assumptis octo millibus de sua provincia, in Alexandri castra se contulit: cumq; offendisset eum Tyri oppugnationē aggredientē, & suam provinciam eius fidei commisit, & hunc pro Daria dominū libenter agnouit: à quo obujs manibus exceptus, liberē iam quid vellet elocutus, ait se generū habere Manassem. Iaddi Iudeorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, et velle in sua provincia tēplum exstruere, idq; fore in rem ipsius regis, si diuidatur Iudeorū potentia: ne fortē de cōmuni sententia rebellantes multū negotij regibus facessant, quem admodum soliti sunt Assyrijs imperantibus. Quod ubi impetratū est, omni ope adnitens tēplum adificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit.

constituit, amplissimum hunc honorem filia sua posteris relicturū se existimās. Septē autē mensibus in Tyri oppugnatione, & Gaza duobus absumptis, Sanaballotes fato functus est: Alexāder verò expugnata Gaza Hierosolyma prope-re petijt. Iaddus verò pontifex postquam hoc audiuit, sollicitus harebat inops cōsiliij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratum eo quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo inductis populo supplicationibus, & immolatus Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificium nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens ut bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret, utq; populus in albis vestibus prodiret obviam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei providentia. Experrectus autem e somno latus civibus hoc oraculum indicat, & paratus omnibus ut in somnis pramovitus fuerat, regis adventum præstolabatur: & cum renunciatum esset eum iam nō procul ab vrbe adesse, progressus est cum sacerdotibus & urbana multitudine pompa quadam nova & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat, quòd ibi & vrbs & tēplum in prospectu sit. Et cum Phœnices ac Chaldaei sperarent sibi licere quicquid iratus rex posset permittere, direptionem vrbi, & pontificis exquisitum supplicium, plavē

plauē contrarium euenit. Alexāder enim vt vidit ē longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmē in amictu byssino, pontificenq; in stola hyacintina auro distincta, tiarā in capite gestantē cum praefixa aurea lamina insculpta Dei nomine, solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudaei autē omnibus vno ore Alexandrū consalutantibus, & in orbē cingētibz, Syria reges & reliqui obstupuerūt, vix credentes regē mentis cōpotem: solus Parmenio propius accedēs rogauit familiariter, quid ita cū ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudaeorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respōdit, sed Deo, cuius pontifex esset, honorem eum exhibuisse: Hunc enim inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cum adhuc essem in Dio Macedonia, qui me deliberantē quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traicere, nā suo ductu potiturū me Persarū imperio. Quapropter quia nunc primū talem habitū vidi, agnoscens hūc & visionis memor quae me ad hanc expeditionē impulit, puto me nō sine numine in Darium exercitū ducere, & breuī fore victoriā cōpotem: & sublato Persarū imperio, cessura mihi omnia ex sententia. Hāc locutus ad Parmenionē & comiter cōplexus pontificem, deducētibus sacerdotibus in urbem peruenit: & ascēdens in templum immolauit Deo ex
sacer

sacerdotis praescripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensumque sibi Danielis libro, in quo Graecum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, latius demonstravit multitudinem. Sequenti vero die vocatis eis iussit ut quicquid vellent peteret. Pontifice autem petente ut patrijs legibus vivere sibi liceat, utque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde eos quoque Iudaeos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret uti instituti proprijs, hic etiam postulatis eorum satisfacturum se esse pollicitus. Et cum fecisset eis potestatem, si qui vellet salvis suis ritibus sequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, movit inde in alias propinquas urbes exercituum: cumque ab omnibus amice exciperetur, Samaritae quorum tunc caput erat Sici-ma, sita ad montem Garizin, et habitata a desertioribus gentis Iudaicae, videntes quod Alexander Iudaeos tractaret tam magnifice, decreverunt se quoque Iudaeos profiteri. Sunt enim Samaritae hoc ingenio, ut et ante diximus, in rebus Iudeorum afflictis, negant se cognatos, veritatem tunc dicendo: cum vero affulgere eis fortunam viderint, confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, et a Iosepho eiusque filijs Manasse et Ephremio seriem generis sui deducendo. Igitur splendido parati et magnam alacritatem

pra se ferentes regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro : collaudatusq; ab Alexandro omnibus, Sicimitha eum adeunt, assumptis secū militibus quos Sanaballetes miserat, rogantes ut inuisat ipsorum urbem, & illud quoque templum praesentia sua honoret: ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. Cumq; postularent ut septimi anni tributum sibi remitteretur, nam ne se quidem in eo seminare: quasiuit, quānam essent qui hoc rogarent: illis verò dicentibus, Hebraeos quidem se esse, sed Sicimitha vocari à Sidonijs: iterum quasiuit an Iudaei essent : negantibus illis, E quidem, inquit, Iudaeis id concessi. Reuersus tamen & re diligentius cognita, faciam quod aquum videbitur : atq; hoc pacto Sicimitha dimisit. Sanaballetis autem milites iussit ut se in Aegyptum sequantur, ibi enim se agros eis diuisurum: id quod paulò post fecit in Thebaide, iussis ei regioni esse praesidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter successores est diuisum: templū verò in Garix in mote sitū mansit incolume: & si quis apud Hierosolymitha aut illiciti cibi sumpti, aut violati, sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimitha confugiebat, calumniam se passum dictitans. Eodem verò tempore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atq; in eo statu res Hierosolymithana tunc fuere.

FL. IOSEPHI ANTI-
 QVITATVM IVDAI-
 CARVM, LIBER
 DVODECIMVS.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis
 cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegy-
 ptum traduxit. CAP. I.

ALEXANDER Macedonum rex
 in suam potestatem redacto Persa-
 rum imperio. & constitutis, ut iam
 dictum est, Iudæorū rebus, vitā fi-
 nxit. Imperio verò in multos successores distra-
 cto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Baby-
 lonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Helle-
 spontum, Macedoniam Casander, Ptolemæus La-
 gi Aegyptum. Qui dum seditionibus agitantur,
 & de imperio contendunt, durante longo bello,
 & vrbes multa afflictae sunt, & habitatores
 earū plurimi per diuersa praliorum certamina
 desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est
 sub Ptolemæo Lagi, quæ præter meritū Soterem
 appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo
 tamē circumuenta: ingressus enim urbē sabbato
 velut sacrorum gratia, Iudæis nec arcenibus,
 quod nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum
 diē in otio & quiete agētibz, sine difficultate
 potitus dominio, acerbē eam & inclementer tra-
 clauit. Attestatur nobis Agatharchides Cni-
 dius, qui successorum Alexandri res gestas
 conscripsit, superstitionem nobis exprobrans,

quod propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit: Est gens quæ Iudæorum dicitur, urbem incolens magnā & bene munitam, nomine Hierosolyma: hanc passi sunt in Ptolemæi potestatem pervenire: & dum propter superstitionē gravantur arma sumere, gravem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Caterum Ptolemæus multos captivos ex montano Iudæa tractu & Hierosolymorū vicinia, Samariaq; & Garizin monte in Aegyptū traductos iussit sedes ibi figere: & cum Hierosolymitas pertinacissimè inrisurādī fide servare compertum haberet ex responso quod Alexandri legatis post Darij cladem dederāt, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cum enī apud Alexandriam ius civitatis parī cum Macedonibus conditione dedisset, sacramēto omnes devinxit, servaturos fidem posteris eius qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum spōte in Aegyptum migraverunt, partim vbertate terræ allekti, partim Ptolemæi erga suam gentē liberalitate. Seditiones tamē contraria fuerunt inter eorum posteros & Samaritas instituta patria pervicaciter retinentes: pugnabantq; inter se invicem, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Iudæis non aliō mittendas: Samaritæ contrā in mōsem Garizin eas mutti debere contendunt.

Ptolemæ

Ptolemæus Philadelphus Iudæorū le-
linguā vertit, & multis ei⁹ gētis capi-
sis, donaria multa Deo i tēplo ei⁹ dedū

Post hunc Philadelphus assumpto
regno, quod per annos undē quada-
tenuit, & legē transferri in Gracā linguam tu-
rauit, & Hierosolymitas in Aegyptō seruiētes
liberos dimisit, numero centū viginti millia, idq;
ex huiusmodi causa: Demetrius Phalereus re-
giarum bibliothecariū prefectus dabat operā ut
si fieri posset omnes totius orbis libros colligeret;
cōmens quōtquot ubicūq; audisset cognitu di-
gnos, aut cupiditati regis gratos, cuius precipitū
erat in congerendis codicibus studium. Hic roga-
tus aliquando à rege quā multa millia tam
comparasset, ait se iam habere circiter ducenta
millia, sed breui habiturum quingenta millia:
præterea compertū sibi certis indicys multos esse
apud Iudæos, qui leges eorū scriptas cōtineant,
dignos cognitu & bibliotheca regia, esseq; scri-
ptos ipsorū lingua & literis, & exhibituros ne-
gotium his, qui velint eos in Gracum sermonem
vertere. Videri quidē quandam cum Syrorū lin-
gua & charactere similitudinem, habere tamen
multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin &
illa ex Hebræo traducta, cū non desint sum-
ptus, in bibliothecam suam referat Tum rex col-
laudato Demetriū circa conquirendos libros stu-
dio, scribit Iudæorum pontifici, ut curet hoc ne-

gotium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristaeus ex intimis regis amicis, & ob modestiā admodum carus, cum iamdudū animū haberet rogare eum ut Iudaeos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimam occasionem supplicandi, primum cum praefectis satellitibus Sosibio Tarentino & Andrea consiliū hoc communicat, multū obtestatus ut preces suas apud regem quantum possunt adintrent: & postquam intellexit ipsis quoque rem cordi esse, adito rege sic eum allocutus est. Quia non decet nos rex verum dissimulare, sed ingenuē proloqui: cum hoc agamus ut Iudaeorum leges non transcribantur tantū, verum etiam vertantur, quoniam honesta praetextu id facere possumus, dū tam multi huius hominum generis in regna tua seruiūt? Quos certe non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificencia, liberare à praesenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperiū, earū legum autor noscitur, quantum mihi sanē de ea re inquirenti peruestigari potuit. Cōditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominātes, nimirum quod iuuēt vitam omnium. Quapropter vel Deum reuerentur, quē illi eximio pra ceteris mortalibus cultu reuerantur, redde eis patriam, ut in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere, vel tribu eis propinquū, has preces offerre in illerū gratiā atq; commodum:

sed

sed cum omnium hominū idem Deus sit opifex,
& sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi vunc
supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum
aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus
opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse
aderat, dixit esse circiter centum viginti millia.
Ad hac rex, Paruane igitur tibi Aristae viden-
tur hac quam poscis liberalitas? Sosibio verò &
ceteris presentibus, dignum esse ipsius magnifi-
centia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo re-
ponere gratiam: Letus hoc eorum consensu iussit,
ut quando militi stipendium numerauerint, pro
singulis captiuis quī apud eos sint drachmas cen-
tum viginti annumerent. atque hoc suum decre-
tum publico edicto propositurum se est pollici-
tus, quo tam Aristae petitio quā Dei volun-
tas fiat confirmator. In eo comprehendebantur
non hi solum quos pater aut eius exercitus ab-
duxerat, sed illi quoque qui vel antè vel post in-
seruitutem abstracti fuerant: & cum eam vin-
dictam libertatis dicerent plusquā quadringen-
ta talenta poscere, ne hac quidē impendere gra-
uatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior
fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribe-
re: Quicumq; ex militia patris nostri Syriam ac
Phœnicem incurfauerint, & subacta Iudæa mas-
cipia inde in regionem nostram eiusque vrbes
abducta diuendiderunt: atque etiam quicumque
vel antè vel post diuenditi sunt, hos omnes Libe-

ros volo fieri: proq; singulis mancipijs centū viginti drachmas recipere, milites quidē vnā cum cetero stipendio, reliquos verò à mēſarijs regijs, Censeo enim hos prater patris mei voluntatē, et prater omnem equitatē in captiuitatē abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui cōmodi causa in Aegyptum abstraxerūt hanc multitudinē. Quapropter iustitia respectu, & commiseratione eorū qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes qui seruitutem seruiunt dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mādato satisfieri. Volo autē hoc edictum proponi per tridū ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mācipiorum numerum: id enim & mihi ipsi profuturum existimo. Eum verò qui parere noluerit, cuius deferre liceat, mulctandū facultatibus quæ fisco nostro debent cedere. Hoc edictū cū primū oblatum esset regi, nec tamē disertē cautum esset illis quoq; qui vel antē, vel post capti fuerāt, liberāliter & illis indultū est eadē regis beneficentia: iussitq; vt ex collectis iam tributis distribuere-tur pecunia in militem, & in mensarios regios. Quo facto, intra septē dies peractū est quicquid rex iusserat, impensis in redemptionē quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebāt & pro infantibus illas centū viginti drachmas, quasi regis edictum etiam hos complecteretur,

ubi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hac ubi ex sententia regis magnifice sunt peracta, insit Demetrium euulgare decretum de transcribendis Iudaorum codicibus: nihil enim temere fiebat à regibus, sed omnia diligenter premeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quod à quoque factum est, ut primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quam artificum præstantia. Suggestionis sanè exemplar fuit tale: Regi magno Demetrius. Quia mandasti rex ut quod dæst tua bibliotheca suppleamus, & libros qui hætenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam circa hoc negotium diligentiam reliquum faciens, scire te velim inter eos quos adhuc desideramus esse Iudaorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cum sint, intelligi à nobis non possunt: sunt etiam negligentius quam par est habiti, eo quod nondum eis regia providentia contigit: necesse est autem ut & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiores enim & sinceriores legislatione continent, utpote diuinitus prodita. Et hac est causa, ut Hecateus Abderita refert, cur nullus vel poeta vel historicus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præscriptum res suas administraverunt: quod sacrosancta sit, & pro-

fano ore tractari non debeat. Itaq; si idē tibi videbitur rex, scribes Iudaorū pontifici, vt mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorū interpretatione apertum ac consonum sensum eorum librorum accipietes, dignū aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionem iussit rex suos vt ad Eleazarum Iudaorū pontificem de hac re scriberent, simulq; per easdem literas certiore facerent de Iudais per Aegyptum pristina libertati redditis: praeterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarū copiosam multitudinē: iussitq; custodes arcarum in quibus gemmae seruabantur, liberā artificibus electionē permittere: mandauit etiā pecuniae pro sacrificijs & reliquis tēpli vsibus centum talenta erogari. Dicam autē & opera & eorū ornatū, vbi primum exposuero exemplar epistola scripta ad Eleazarū pontificē, qui hoc sacerdotij fastigium hoc modo cōsecutus est. Onia pontifice defuncto filius ei Simō successit, Iustus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & eius summa potiretur benenolentia. Quo mortuo, superstite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, pontificatum assumpsit, cui Ptolemaeus hoc modo scripsit. Rex Ptolemaeus Eleazaro pontifici salutem. Multis Iudais in regno meo degentibus, quos Persarum rerum potirentur captiuos eō pertraherant,

xerant, pater meus eos in pretio habuit, aliorum
 opera in militia usus amplius stipendijs cōducta-
 rū, alijs etiam castellorū custodia per Aegyptū
 assignata, ut essent terrori indigenis. Ego verò
 postquam principatum adeptus sum, cum in ca-
 teros benignitate sum usus, tum maxime in tuos
 ciues: quorum supra centum millia in libertatem
 vindicaui, restitutis de meo pretijs eorū posses-
 soribus: ex his per aetatem idoneos allegi in mili-
 tiam, nonnullos quorum fides id mereri videba-
 tur, inter aulicos meos accensui, ratus nullū gra-
 tius me Deo posse offerre donarium, pro ea pro-
 videntia qua me dignatus est rebus praeficere.
 Ergo ut & his & reliquis per totā orbē Iudaei
 gratum faciam, visum est mihi legem vestram
 in Graecam linguamvertere, & ita versam in
 bibliothecam meā reponere. Bene igitur facies,
 si idoneorum delectu per tribus habito, ex una-
 quaque sex viros bonos iam seniores ad nos mise-
 ris, qui per aetate legum periti, possint praestare
 bonos interpretes. Spero enim si hoc ex senten-
 tia successerit, maximam gloriam nos inde ac-
 quisituros. Mitto autem qui tecū de hac re agāt,
 Andream praefectum satellitum, & Aristam,
 mihi charissimos: per quos etiam primitias do-
 nationum templi & victimarum misimus, talen-
 ta argenti centum. Rescribes autē quicquid vol-
 ueris, facturus nobis rem gratissimam. Haec epi-
 stola accepta, Eleazarus rescripsit quā potuit

honorificētissimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemaeos. Si vales cum regina Asinoë communibusq; liberis, nostra quoq; res se habent optimè: Acceptis tuis literis gauisi sumus plurimum ob egregiā tuam voluntatē: aduocataq; cōcione eas legimus, test es pietatis qua colis Deū maximū: ostendimus etiā phialas quas misisti aureas viginti, argēteas triginta, & crateras quinque, et mensam dedicandā, centumq; illa talenta quae in victimas & alios tēpli vsus attulerūt Andreas & Aristaeus amici tui charissimi, viri boni ac docti, tuaq; amicitia dignissimi. Quare scito nos tibi gratificaturos, etiam si quid prater ingenium nostrum facere oporteat: promocati enim beneficiis, in cines nostros collatis, non debemus segnes esse ad referendam gratiā. Quamobrē continuò pro te, sororeq; tua, & liberis, & amicis hostias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerū tuarum successu, & pro pacato regni tui statu: utq; hac legis versio tam felix tibi sit, quàm cupis maxime. Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cū lege misimus: tua autē pietatis erit ac iustitia, vt trāscripta lege ad nos eam tuto remittas vnā cū eius deportatoribus. Bene vale. Hac sunt quae rescripsit pōtifex, superuacaneū autem visum est apponere l. x. x. seniorū nomina, qui cū lege ab Eleazaro missi sunt. Licet adscripta fuerint in epistola: donariorum tamen, quae rex Deo misit, ornatum & magnificen

guificētia, silētio praterire nō possunt, ut omni-
 bus nota fiat eius regis erga Deū pietas ac libe-
 ralitas: abūde enim sumptus suppeditās, & pra-
 sentia sua exstimulans artifices, opera eorū assi-
 dūe visendo, nullā eis segnitia aut negligētia re-
 linquebat occasionē: quae nunc recēsebo singula,
 nō quod historia cōtextus hoc admodū postulet,
 sed quod digna sit quae pradicetur regni libera-
 litas: primumq; mensam conabor describere. Cu-
 piēs enim lōge maiorē facere mādauit explora-
 ri eius quae tū Hierosolymis erat magnitudinē,
 quāta esset, & an maior posset fieri: & cōperta
 eius mēsurā, quodq; maior etiā esse posset: ait se
 eius vel quincuplā magnitudinē redditurum, nō
 vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria
 minus posthac esset utilis. Cupere enim se ea do-
 naria nō solū ad ostentationē, sed ad vsum etiā
 esse accōmoda: itaq; volēs declarare se non auri
 penuria vel parsimonia parē priori facere: quod
 nō erat integrū addere magnitudini, id cōpēsa-
 uit varietate ornatus & operis pulchritudine,
 cū enim esset ingeniosus in cōtēplandis rerū natu-
 ris, et in excogitādīs noui et inusitatis operibus,
 pro sua sapiētia praescribebat artificibus exigēs
 ne quid à praescriptis formulis discederēt: ac pri-
 mū cōstituto mēsa modo in lōgitudinē cubitorū
 duorum & semis, in latitudinē vnus, altitudine
 se squicubitali, totum opus ex auro facientes, lo-
 ricā ei palmū latam circūdederunt: cuius cyma

versatiles sculpturā habebant resticulatā indistincta imitatione per tria latera: cū enim essent triangula, per singulos angulos eadē erant significationes, vt cōuersa nō alia sed eadē specie oculis occurrerēt. Lorica verò pars interior ad mensam vergens egregias sculpturas habebat: sed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quod ha tota essent cōspicua. quin & cyma illa facile & cito vertebātur, & quēnis ē tribus angulis pari mensura oculis subiiciebant. resticulis autē illis sculptilibus inserta erāt gēma pretiosa paribus interuallis distantes, fibulis aureis per foramina cōprehēsa: exterior autē lorica facies geminis pulchris ouali specie distinguebatur, intercurrēte densa sculptura virgarū qua per circuitū mensa voluebantur: huic subiecta erat corona per circuitū, omne genus fructuū representans, depēdentibus racemis, & spiciis emergentibus, & malis punicis intersertis: qua omnia constabāt ē lapillis etiā colorē nativū fructuū referentibus, & auro circū totā mensam reuinctis. Sub hac corona rursū alia series ouorū priorū similis cum virgatis per aquē sculpturis viscebatur: vt ex vtraq; parte spectaretur eadem operū varietas ac elegantia, etiā in lorica & Cymarum ordine: ac ne inuersis quidem mensa lateribus vlla sentiretur diuersitas, sed idē artificium vsq; imos pedes pertenderet: subdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per transversam mensam

mensa latitudinē, in eam pedes eius inseruerūt, quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mensa iuxta lorica, ut his insisteret quaque verteretur, eandē speciem ostenderet. In mensa autē sculptus erat Meander, magni pretij gemis per medium tanquā stellis variegatus, carbunculo & smaragdo suavisimè radiantibus, alijsq; generibus quae ubique grata sunt propter pretium. Prater Meandrum verò reticulati quidā nexus circumquaq; discurrebāt, rombo circa mediū similes, in quo crystallus & succinū per interstitia paria cōiunctim cū magna gratia spectabātur: pedum autem capitella liliorū similitudinē referebant, folijs sub mensa se reflectentibus, cū germen alioquin rectū videretur: basis autē facta erat ē carbunculo palmum lata crepidinis specie, quā vero pedes imittebantur, octo digitorum latitudine: erantq; sculpti singuli pedes opere subtilissimo, hederis & palmitibus vna cum racemis per eos discurrentibus, indiscreta verorū similitudine: tanta enim erat artis subtilitas, ut perflante vento agitata, natura nō artis opus viderentur: constabatq; totū opus trimembri compositione, sed tanto artificio, ut cōmissura nec oculis nec cogitatione deprehendi possent: crassitudo autē mensa erat semicubitalis. Tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materia, artis pulchritudo ac varietas ad naturā imitationem expressa: quandoquidem hoc erat eius
stud

studium, ut si non magnitudine hac priorē illam mēsam superaret, certe nouitate cōmenti, & ornamentorū splēdore magis esset cōspiciēda. Cratera autem aurea fuerūt dua, squamata, à basi vsq; præcincturā spiras habētes varijs gēmis distinctas: deinde Meandrum cubitali altitudine ex omnigenis gēmis cōpositū: & super eum virgatam sculpturā, & deinceps vsq; labrū plexile quiddā reti simile, crebra romborū specie interueniente: addebāt gratiā, inserta gēmea scutula, quatuor digitorū amplitudine. Labrū verò crateris in orbē ornatū erat lilijs & floribus, atq; implexis inter se palmitibus uuas ferētibus: & ornatus quidē utriusq; erat hic, amplitudo verò qua amphorā caperet. Argētea verò quauis specula splendore vincebant, certius etiā reddentes inspectantium effigies. Hūc addidit rex triginta phialas, in quibus quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus edera & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atq; hac omnia non solum artificum ingenijs ornabantur vsq; ad miraculum, sed quadā etiā regis circa hac ambitio ne diligentius accurabantur: qui non satis putās quod sine parsimonia sumptus praberet, relictis etiam serijs negotijs saepe adibat officinas & inuisebat artificū opera, id quod magis etiā accendebat eorum diligētiā: videntes enim quod cordi sit ei hoc negotium, maiore attentione versabantur in opere. Atque hac sunt donaria ab hoc rege

rege ad Hierosolymitanū templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, non sine muneribus ad regē eos remisit. Hi postquam Alexandria sunt reuersi, rex cognito eorū simul & septuaginta seniorum aduentu, confestim legatos Andreā & Aristāum acciuit: ab eisq; & epistolā pōtificis recepit, & multa praterea sciscitando didicit. Et cū vellemēter cuperet congregi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandam legem venerāt, quicūq; priuatorū negotiorū causa expetebant eius colloquiū, prater morē suū dimitti iussit. hos enim quinto quoq; die solebat admittere, sicut legatos semel in mēse: tū verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. Ut verò senex illi venerunt cum muneribus à pōtifice missis, & cū membranis quæ legem aureis literis inscriptam continebant, primū de libris eos rogauit. ut verò ex involucribus deprōptos obtulerunt, multū diūq; intratus mēbranae subtilitatē, & cōmissuras quæ ita latebant, ut visu discerni nō possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiā ei qui miserit, sed longe maximas Deo, cuius leges attulerint. Cumq; seniores eorumq; comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia letitia lacrymas nō cōtinuit, quæ quidē mæroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: iussitq; libros accipere quorum hoc erat

erat officium, tum demum viros salutavit, praefatus equum fuisse ut prius de ea re propter quam acciti fuerat percontatus, deinde illos quoque compelleret. Diem quidem adventus eorum tam gratum sibi confessus est, ut quoad viveret, per singulos annos redeuntē eius memoriā colere se velle promitteret: forte enim eadē erat qua Antigoni navalī praelio vicerat: voluitque ut convivia sibi essent, & diuersoria mandavit eis assignari sub ipsa arcē pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus praeerat, Dorotheum eos curare solitū iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, ut ex eis ciuitatibus quae in ratione victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorum omnia pararentur, ut tractati more consuetο suauis viverent, & nulla in hoc nouitate offenderentur: quod honoris his quoque exhibitum est, Dorotheo hac cura commissā, quod is callebat morem quo solerent vivere: quāobrem omnia per se administravit quae ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus stravit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partē ad dextrā suā discumbere, reliquā verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinuens. Postquā autē discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudaea venientibus: quapropter praconibus & sacrificiis, alijsque id genus quorum est à suis precatiunculis auspiciari con-

minuū, locus hic non fuit: sed unū ex cōmuniarium numero sacerdotem Eliſaum nomine precatione mensam cōsecrare ipse rex iussit: qui stās in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausumq; & acclamatiū est ab omnibus libenti ac hilari animo: quo facto fruebantur appositis. Cumq; rex siluisset quantū satis visum est, cepit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignam. Illis verò disertè ad quidlibet respondentibus, delectatus eorū consuetudine per duodecim dies instauravit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitas in eo conuiuio, legat Aristæ librum quem hoc argumento cōscripsit. Quos sermōnes cum nō solū rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare providentiam, eoq; facilis tueri hanc sententiā, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset quomodo regnū administrare oporteat: iussitq; datis prius in singulos ternia talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiit aggerem illum septē stadiorū, & pontē qui insulā cōtinenti adiungit, & progressus ad septentrionale litus, assignauit eis ibi domū remotā à strepitu, & contē plationi rerum idoneā: rogauitq; ut quādoquidem ad opus iam ita instructi sint, va-

nihil

nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationē feliciter. Illi verò nō parcētes labori quāmpoterāt accuratissimē interpretabantur; vsq; hēram nonā assidētes operi: reliquū deinde tēporis curq;do corpori dabant, prater aliā copiā etiā de regi paratis cibis partes asserente Dorotheo, ita vt mādatum ei fuerat: mane autē regiā ingresses, salutato rege in eundē locū ad institutū negotium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legū intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudaeis in locum vbi versa fuerat, praesentibus etiā interpretibus, perlegit codicē. Concio verò & seniorum interpretationem approbavit; & Demetrium ipsū collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepissent: rogaueruntq; vt etiā optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores interpretū & magistratus populi postulauerunt, quandoquidem feliciter absoluta esset haec interpretatio, vt rata permaneat, nihilq; ex ea mutari liceat. quae sententia cum omnibus placuisset, iusserunt vt prius si quis aliquid deprehenderet vel superesse legi vel deesse, diligentius inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset vt res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamolrem reo multum gauisus est, videns hanc quoq; suā voluntatem in publicum cessisse cōmodum: sed maiorem

lurem etiam percepit voluptatem dum sibi lex
 legeretur, non sine admiratione legislatoris sa-
 pientia: cepitq; de eâ re conferre cum Demetrio,
 rogans qui factû sit vt tam admirandarû legû
 nec historicus vllus. nec poëta mentionē fecerit.
 Tum Demetrius respondit, neminē ausum eâ at-
 tingere, quâ constaret diuinâ esse, & omni ve-
 neratione dignissimâ, & punitos esse quosdam à
 celesti numine, qui illam temerè attrēctare non
 sint veriti. Theopompû enim volentē inde qua-
 dam suis scriptis inserere, mente motû fuisse die-
 bus x x x. & per interualla insanîa precibus
 Deum placasse facile conijciētē quâ morbi cau-
 sa fuerit: atq; etiâ in somnis admonitû, hac ideo
 pati, quod fuisset circa res diuinas curiosior,
 easq; voluisset proferre profanis hominibus: qua
 re cum à cœpto destitisset, sanam mentē ei fuis-
 se redditâ. Theodecta etiam poëta, cum in qua-
 dam tragœdia vellet aliquid è sacris libris ad-
 miscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: &
 cū erratum agnouisset, exorato Deo redditam
 aciem. Acceptos deinde à Demetrio libros rex cū
 adorasset, asservari iussit diligēter, vt incorru-
 pti manerent: rogauitq; interpretes vt crebrò è
 Iudæa venientes ipsum inuiserent, id enim eis nō
 minus commodum fore quàm honorificû. Nunc
 enim æquum esse vt remittantur: sed si vltro ad
 eum venerint, cōsecuturos quicquid vel ipsorum
 apientia dignû sit, vel regia munificentia. Tum

ff

quoq;

quoq; remissi sunt donati ternis vestibus optimis, & binis auri talentis, singulisq; vnus talenti calicibus, & toris discubitorijs: praterea pontifici per eosdē misit decem lectos cum argenteis pedibus cum cōpetenti apparatu. & calicem talentorum triginta: ad hac decem vestes purpureas, & coronā insignem, & telas byssinas centum, praterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicādas: rogauitq; eū per literas, vt si quis ex his viris vellet ad ipsum venire permetteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis consuetudinem, & diuitias libeter in eiusmodi insumeret. Atq; hac sunt in Iudaeorum honore à Philadelpho exhibita.

Honor à regibus Asiae Iudaeorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

CAP. III.

Sed & ab Asia regibus honorati sunt, propter nauatā in militia bonā ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditu à se per Asiam & inferiōrē Syriā urbibus, in ipsa deniq; metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitq; pari ibi cum Macedonibus ac Graecis conditione degere, quo iure nunc quoq; viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudaeis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Nulianus, qui tunc Sy-

ria

ria provincia praeerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenfes rogantes adimi Iudaei ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum aequitatis & magnanimitatis indicio, sed precipue ipsorum principum: qui cum eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de iure ipsorum dimittunt voluerunt: idque nec ira propria, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quam praesentis offensionis, aut gratia quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes, eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis suppliciorum exsoluisse: eos vero qui nihil peccassent, non esse aequum spoliari suis privilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudaeos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiose commotis, & rogantibus Agrippam, ut ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quem Graeci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantis ut siquidem eiusdem generis haberi velint Iudaei, eosdem quoque deos colerent: cum res ad iudicium cognitionem deuenisset, vicerunt causam Iudaei, obtinueruntque ut sibi liceret suis moribus vivere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti. Agrippa enim pronuntiavit, nihil sibi licere innovare circa hoc negotium: quae si quis voles
 ff 2 exa

exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai
 libros tertium & quartum supra centesimum vigesi-
 mum. Sed Agrippa sententiā mirari non debe-
 mus, neq; enim tum gens nostra cum Romanis
 bellum gesserat: Vespasiani verò & Titi magna
 nimitate meriti quā miretur, qui post tanta bel-
 li certamina nihil immoderate in nos statuerūt,
 Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Ma-
 gno in Asia regnate in continua vexatione tam
 Iudaea fuit quā Cæle Syria: quod eo bellū gerē-
 te cū Philopatore Ptolemao, huiusq; filio qui Epi-
 phanes cognominatus est, siue vinceret, siue vin-
 ceretur, male mulctarentur, nō aliter quā na-
 uis fluctibus vtrinq; oppugnata, inter prosperam
 & aduersam Antiochi fortunā iactata. Tādē-
 victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit.
 Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum
 exercitū dūce Scopā misit in Cælesyriā, qui &
 multas eius vrbes & nostrā gentē vi in pote-
 statē eius retraxit. Aliquanto autem post Antio-
 chus ad fontes Iordanis cū Scopā prælio congres-
 sus sit superior: cumq; recepisset occupatas à Sco-
 pā vrbes Cælesyria simul & Samaria, Iudæi
 quoq; ultro deditionē fecerunt: receptumq; intra
 mœnia eius exercitū & elephantos liberaliter
 aluerūt, & oppugnationibus præsidium in arce à
 Scopā relictū impigrè auxiliū tulerunt. Quam-
 obrem Antiochus æquum ducens aliquā Iudæis
 pro studio suarū partium referre gratiam, scripsit
 ad

ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreverit: earum exemplar subiiciam, citato prius Polybii Megalopolita testimonio, ex libro historiarum eius x v i. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo post in eodem libro, narrat quomodo victo Scopa Antiochus Bataanam, Samariam, Gadara, & Abila recepit, moxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre: & hac quidem Polybius. Nos autem narrationem continuabimus, inserta hic prius Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox ut regionem eorum sumus ingressi, studium erga nos suum declaraverunt, & in urbem suam venientes splendide exceperunt senatu obuiam progressu, exercituique nostro & elephantis copiose victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Aegyptiorum in arce expugnaverunt: visum est vobis gratiam aliquam eis reponere, & urbem eorum refondere varijs calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primum decreuimus pietatis ergo præberi eis in pretium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similia secundum prouin-

cialem legē tritici medimnos mille quadrigentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinq; : voloq; ut hac eis praebeantur ita ut mādau: & quod deest tēplo absoluat, siue porticus, siue quid aliud adificare opus fuerit. Lignorum autē materies cōportetur tam ex ipsa Iudea quā ex alijs gentibus et ex Libano: immunitas a vectigalibus: qua immunitas et alijs rebus conceditur ad apparatus atq; ornatum tēpli pertinentibus. Permittitur etiam eis ut oēs vivant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis tēpli atq; cātoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronariū, & si quod est tributum aliud. Et ut eod citius vrbs frequētetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quiue ante hyperteretæum mēsem eod se habitatum contulerint, immunitatē omnium tributorum vsq; in triennium: remittimūq; eis in posterum tertiam partē tributorū, in prateritorū damnorū cōpensationē. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoq; eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictū etiam in honorē tēpli per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigena liceat intra septa tēpli ingredi contra voluntatem Iudeorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta prae-scriptum legis patria purificati prius fuerint.

Nemo

Nemo etiam in urbe carnes equinas aut muli-
nas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec
panthera aut vulpis aut leporis, aut cuiusvis o-
mnino ex his animalibus, quae Iudeis vetitum est
attingere: ac neque pelles eorum inferre liceat, aut
aliquid ex his in urbe alere: sed tantum solitas
more maiorum mactare victimas quibus Deus li-
tari sibi vult: qui verò aliquid contra edictum hoc
fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam
luat sacerdotibus. Idem rex amplius pietatis ac fi-
dei nobis praeiunxit testimonium, quo tempore quos-
dam per Phrygiam ac Lydiam novis rebus stu-
dere cõperit. Zeuxidem enim amicum precipuum,
in superioribus satrapis ductante exercitu, iussit
quosdam ex nostratibus apud Babylonem degen-
tibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc mo-
dum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si
vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam
in Phrygia & Lydia res novas moliri audio,
videtur hoc negotium curam meam deponere.
Quapropter consultis de hac re amicis, placuit
mibi, ex his Iudeis qui Babyloniam ac Mesopo-
tamiā incolunt duo millia familiarium cum
tota suppellectili eò traducere, & locis opportu-
nis per praesidia disponere. Persuasum enim ha-
beo illos fore nostrarum rerum custodes bene-
volos: tum quia caeleste numen pie colunt, tum
quia fides eorum & proprium obsequium etiam
maiorum nostrorum comprobatur testimonio.

Volo igitur ut eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatē vivendi proprijs legibus: perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad edificandas domos assignabis areas, tū agros ad colendū arvis & vinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decennium, ne quid pēdere cogantur ex annuis terra proventibus: & donec ipsoꝝ agri fruges protulerint, demensum frummetum accipiat in servorū alimonia: ac reliquis quoq; tribuatur quantum satis est, ut benignē à nobis habiti alacriores sint in nostris negotijs. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hæcenus de Antiochi magni erga Iudæos benevolentia dixisse sufficiat. Post hæc amicitia Ptolemaeo cōiunctus est & fœdere, data in matrimoniu Cleopatra, filia & cōcessa dotis nomine Cœlesyria, vnā cū Phœnice, Iudæaq; & Samaria: diuisisq; inter rtrūq; regē vectigalibus, optimates sua quisq; patria exactionē eorū redimebant, & collecta qua imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ararium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati sæpe Iudæos infestabant agros vastādo, & abducēdo in captivitātē homines, maximē sub Onia pōtifice. Post obitum enim Eleaxari Manasses eius patruus pontificatū assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quē

111. Simonem Eleaxari fratrem fuisse diximus. Is Onias pusillanimis erat, & auarus, quæ causa fuit

fuit ut tributū, quod pro populo maiores eius de suo solebāt regi pēdere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemaeus Euergetem patrē Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quod tributum non redderet: minabaturq; ni faceret, regionem eius militibus suis se diuisurum, & novas colonias eò deducturū: quod audientes Iudai perterriti sunt, licet Onias perfrecta fronte hac congermeret, nihil curans prater pecuniam.

Iosephus Tobiae filius imminere Iudais calamitate depellit, amicus Ptolemæo regi factus. C. IIII.

Iosephus autem quidem atate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Onia pōtificis, cū indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortē enim in Phichola natali vico aberat, veniens in urbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatē publicam, sed modò pecunijs parcat, conijceret in periculū populum, à quo & Reip. administrationē & pontificalem honorē acceperat. Quòd si tanto amore pecunia teneretur, ut propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totā, vel partem aliquā eius pecunie. Onia verò dicente neq; principatū se morari, & pontificatū etiam modo liceat libenter se depositurū: neq; iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: ro-

gavit Iosephmanum ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Onia sui auunculi negligētia, sed missa maestitia meliorem securitatis spem concipiant. Se ipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurumq; ei quod irascatur immerito. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse verò egressus ex templo legatū regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lauteq; per aliquot dies acceptum, premisit ad regē, dicens se quoq; mox secuturū. Iam enim magis etiam quā antē accensus erat ad eam profectiōē, quia legatus hortatus fuerat ut in Aegyptum veniret, operamq; suam obtulerat: effecturum enim se, ut quicquid opus haberet, à rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Ceterum reuersus in Aegyptum, denarravit regi Onia ingrati tudinem, multū interim predicata Iosephi bonitate: quem breui venturū aiebat, & patrocinatorum populo, cuius curā propter pontificis segnitiam susceperit. Tantis deniq; iuuenem assidue orabat laudibus, ut & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optime. At Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectiōem iuuentis, vestibus & poculis, impensis

pensis in hac viginti drachmarum millibus, per-
 venit Alexandriam. Fortes fortuna ita accidit, ut
 illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syria ac
 Phœnices urbium principes ad emenda vestigalia,
 qua singulis annis rex videbat oppidanorum po-
 tentioribus. Hi videtes Iosephum in itinere, deri-
 debant eius tenuitatem & inopiam: qui cum apud
 Alexandriam audisset, Memphi Ptolemaum esse,
 profectus est illi obviam. Sedente autem rege in
 curru una cum regina & Athenione amico (is
 erat qui legatus Hierosolymis hospicio Iosephi
 usus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi
 notum reddidit, dicens hunc esse illum iuvenem, cuius
 bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus
 tantopere predicauerat. Tum Ptolemæus &
 prior eum salutavit, & currum iussit concendere:
 quo facto Oniam accusare cepit. At Iosephus,
 Dada est, inquit, senectuti venia. Scis enim quod
 senes & pueri eundem habent animum. Nos autem
 iuvenes officio nostro non deerimus, ut nihil de
 nobis merito possis conqueri. Ex hoc primo collo-
 quio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeo ce-
 pit eum amare, ut iuberet eum diuersari in regia,
 & quotidie sua mensa adhiberet: quod cum pri-
 mates Syrorum viderent apud Alexandriam, in-
 digne ferebant. Cumque dies auctionis venisset
 qua addicenda erant vestigalia, licitabantur ea
 nobiles sua quisque patria: et cum octo millia ta-
 lentorum colligeretur è vestigalibus Calesyriae,
 Phœn

Phœnicesq; & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquã de composito tam parvũ regi pretium promitterent. Se enim paratũ duplũ numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus, quæ prius publicanis solebãt accedere. Rege verò libetèr hac audiente, & vt amplificatori reddituum suorũ addicturum se promittetè, rogãte tamẽ ecquos fideiussores haberet, festinè respondit, daturũ se homines probos & honestos, quibus non gravaretur credere. Quos vt pferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuamq; coniugẽ, vt alter alteri p me fideiubeat. Tum rex arridẽs permisit eũ absq; fideiussione habere vectigalia: id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerãt, non sine pudore in patriam reuertẽtibz. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset cõtumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandria ab amicis regis quingẽta talẽta profectus est in Syriam. Et cum venisset Ascalonẽ, tributumq; à ciuibz exigeret, & non solũ nihil acciperet, sed cõtũs etiam appeteretur: comprehẽsos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & reductis ex eorũ facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam trãsmisit indicans quidnam egerit. Ptolemæus autẽ miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exẽplo recẽti castigata in

Afa

Ascalonitis inobedientia territi, patētibus por-
 tu Iosephū excipientes tributa soluebūt. Cumq;
 etiā Scythopolita per contumaciā detrectarent
 imperata more solito tributa dependere, horum
 quoq; necatis primatibus, facultates damnato-
 rum ad regē misit: comparatisq; multis pecunijs
 & multa lucratus ex redēptione vectigalium,
 his opibus ad constabiliendam presentem poten-
 tiam vsus est, prudens existimās optimum esse
 iam partā felicitatem tueri ex ipsis redditibus:
 multa nanq; munera regi atq; regina in manū
 mittebat, multa etiam horū amicis & omnibus
 in aula potentibus: benevolētiā eorum hoc pacto
 sibi consilians. Vsus est autē ea prosperitate per
 annos X X I I. ex vna vxore procreatis septē fi-
 lijs, suscepto etiā vno ex fratris Solymij filia, no-
 mine Hyrcano: quā hac occasione ducit coniu-
 gem. Cum aliquando venisset Alexādrīam cum
 fratre, ducēte secū filiam nubilē, vt eam ibi ali-
 cui nobili Iudaeo nuptū traderet: coenans cum re-
 ge, ingressam in cōuiuium formosam saltatricu-
 lam adamauit, soli q; fratri hoc indicauit, rogās
 vt quandoquidē lege vetaretur habere rem cū
 femina alienigena, subseruires ei vt clam ea po-
 tiri posset. Frater nerō libenter operā suam pol-
 luitus, ornatā filiam suam noctu ad eum addu-
 xit, & in lectum eius collocauit: atq; ita parum
 sobrius, per errorem cum fratris filia congressus
 est: & cum hoc sapius fecisset, magis etiam in

amorē accensus, conquestus est apud fratrem quod
 periculum esset ne non posset excutere amorē sal
 taticula, quam fortē rex nollet ei cedere. Tum
 Solymius ait non esse opus ut hac de re sit an-
 xius, licere enim ei frui amata muliere, atq; ēē
 vxorē eā ducere: fassus quod maluerit filia fieri
 iniuriā, quā fratrem tale dedecus in se admittere.
 Iosephus collaudata tam fraterna beneuolentia,
 vxorē duxit eius filiam: ex eaq; genuit quē di-
 ximus Hyrcanū filium. Is cum annos natus tre
 decim adulescens adhuc generosam & pruden-
 tem prae se ferret indolem, fratrem in se cōcitatis
 odia, quod eos in omnibus videretur antecellere.
 Iosephus enim volens cognoscere quisnā ex his
 ad virtutē esset idoneus maximē, vnumquēque
 misit ad eos qui tum professione disciplinarum
 erant celebres: illi verō propter segnitiam & la-
 borum impatientiā indocti domum reuersi sunt.
 Deinde minimū natus Hyrcanum cum trecentis
 iugis bouum misit itinere septē dierum in solitu-
 dinem, ut illic sementē faceret: sed prius subtra-
 ctis clam loris quibus arator boues ad iugum so-
 let astringere. Quō postquam peruentū est, cum
 non haberet lora, cōtempto bubulcorum consilio,
 suadentium aliquē ad patrem mittere qui adfer-
 ret: nolensq; interim expectando eorum reditum
 tempus perdere, cōmētus est quiddā veterano du-
 ce magis dignū, quā id etatis homine. Macla-
 tis enim decem iugis: caues quidem in operarios
 distr

distribuit : sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptavit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementemq; facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quod excogitata auderet aggredi, ut solum germanum suum, magis etiam posthac amauit, indigne ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuntius quod regi Ptolemaeo natus sit filius: versiq; omnes Syriae magnates cum subditis ad latitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu. Iosepho ob aetatem iam grauantem domum manere coacto: pertetant tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectiorem suscipere: & recusantibus ceteris, quod se negaret scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibusq; ut Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogatq; ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. Qui cum prompete eam profectiorem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, ut decem drachmarum millia sufficiant, admodum letatus est filij prudentia. Deinde puer cum aliquandiu filuisset, suasisit patri, ne domum quacquam munerum regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam, si praeberet ad emendum regi id quod

inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impēsurum in munera & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni, qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandria, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præsstitutū tēpus veniret tributa regi adnumerādi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: moq; fratres ad omnes regiones amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exaeto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quōtā tā tale ta vellet accipere: putabat enim decē petiturum aut non multo amplius: vt respōdit mille sibi opus esse, iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet eā per luxū perdere: monebatq; vt sequeretur exēplum patris, qui eam pecuniā laboribus & temperātia parauerat. Se enim non plus quā decē prabiturum, & ea non in aliis vsum quā vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore regina hoc renunciante, & rogante vt puerum compesteret: graciosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit: ac mox per quendā missum ad Hyrcanū mirari se nunciat, cur à se à patre missus, non modo in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vixerit: iubebatq; vt venā

veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà regi nantiarum iubet, Legem esse Iudeis ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo mactasset victimas : eaq; ratione nec ipsum hactenus regē salutasse, expectantē dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Servū autē iure se punisse, qui mandata eius contēneret. Nihil enim differre inter maiore & minore dominū. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectādū mox ipsi regi ut cōtemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnū in puero animum. Arion autem postquam hoc cognovit, nihil sperans à rege praesidiū, datis adoleſcētis mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit : à quibus libenti animo exceptus, & mense communi est adhibitus, in parentis sui gratiam : moxq; clam aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talēto singulos, & totidē puellas eodē pretio: tum vocatus ad convivium regis cum principibus, infano loco iussus est accūbere, propter etatē posthabitus ab his quorum hoc erat officium : reliquis autem conviviis ossa partiū absumpta carne ante Hyrcanum cōgerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in cōivijs rex delectabatur propter scommata & facetias hominis, rogatus à cōivis ad regem se vertit: & Viden, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat.

Hinc igitur collige quod & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudavit carnibus. Rege vero ad hoc dictum arridente, & rogato Hyrcanum, unde illa ossium congeries: Nilil mirum, inquit, domine: canis enim est ossa sua cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonestrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comestis carnibus solent abijcere ossa, quod & ego homo cum sum, nunc facio. Ibi rex miratus urbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere, Sequenti vero die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus simulauit se dolere, quod non haberet unde tantumde largiri valeat, nec ultra talenta quinque numero: idque mox famuli renuntiauerunt domino. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem munerum, ubi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quam viginti. Hyrcanus autem emptos a se centum pueros, totidemque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has vero Cleopatra. Omnibus vero admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis

domis honoravit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, ut quocumque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum domum quodcumque vellet petere. At ille nihil aliud petijt, quam ut se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissime tractatus, & donatus regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratres, & omnes suos duces atque procuratores commendatitijs literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognovissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorè multo reverti quam fuerit antea, decreverunt omnia proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidè inficio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius sollicitus: eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter ceteros: reliqui verò fuga evaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autè ad urbem cum exciperetur à nemine territus secessit trans Iordanè fluvium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit, per duos

Et viginti annos prepositus exigendis Syria ac Phœnices Et Samaria vectigalibus: Et eodem ferè tempore patruus quoq; eius Onias, relicto
 V. successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onias filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar exstat.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice. CAP. V.

R Ex Lacedæmoniorum Arius Onia salutem.
 Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, Et nostrum quoq; genus non esse alienum à posteris Abraha. Aequum igitur est, ut cum fratres nostri sitis, petatis à nobis quaecumq; libuerit. Idem nos quoq; faciemus, Et res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras itè vobiscum communes habituri. Demoteles est qui has vobis reddit literas, in pagina quadrangula scriptas, Et obsignatas aquila sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hac continebat. Iosepho autè mortuo, populus seditionibus agitatissimus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo: pleriq; enim fauebant senioribus, Et in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autè Hierosolyma quidem noluit repetere, sed ultra Iordaniem habitans assiduè bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens,

ciens, alios in captiuitatem abstrahens. Aedificauit etiam castrū munitissimū, ē marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorū animalium effigies enormi magnitudine: idq; edificiū fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine: aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuijs, dietasq; alias & cubicula: salientium etiam aquarum eō tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum vero ora non amplius aperuit quā vt vnum caperent: idq; de industria factum est securitatis ac tutela gratia, si quando forte oppugnaretur à fratribus. Aedificauit etiam atria magnae amplitudinis, eaq; hortis spatiosis ornavit, & locum hoc pacto instructū & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiae & Iudaeae trans Iordanem sita, non procul regione Essebontide: praefuitq; illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodē cognomento Epiphanes dictus, superstitibus duobus filijs impuberibus: quorum grandiori Philometor cognomen inditū, minori vero Physcon. Hyrcanus autem videns praepotentem Antiochum, & veritus

ne in potestatem eius redactus poenas daret eorum qua contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem vero eius vniversam occupauit Antiochus.

Iudzi seditiosis agitati Antiochi opem inuocant.

CAP. VI.

V I. I. **I**S defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium consulit, quod filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, moxq; in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Caterum Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobia filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur: quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobia filij secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle relictis patris institutis, ac legibus religionis regis & Græcicos ritus assumere: rogaueruntq; eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis exstruere: quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græci dissimiles: & contemptis omnibus patris ritibus imitabantur mores exterarum gentium, Antiochus

chus autem domi usus fortuna prospera, expeditionē Aegyptiā tentare statuit captus eius regionis cupidine, & contēpta Ptolemæi filiorū etate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Aegyptū occupat, & redacta prius in potestatem Memphi, lociq; circumuicinis, ad Alexandriā duxit, & urbem & regē subiugaturus. Sed omnes eius conatus uinca Romanorum deturbatione repressi sunt, ita ut iam occupata relinqueret, sicut & alius diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc rege quomodo Iudeam ac templū occupauerit, quod in prioribus commentarijs breuiter tantum perscripserimus, ut necesse sit idem alijs repetere.

Quemadmodū Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatoq; eius urbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Renersus ab Aegypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus ad Hierosolymitarum urbem mouit exercitum. & ingressus eam centesimo quadagesimo tertio anno ex quo primū ad Seleuci familiam Syria regnū deuenerat, sine ullo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per sua factionis homines: quā dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptisq; pecunijs & asportatis Antiochiam, Ea clades accidit anno secundo post urbē

captam, regni eius familia centesimo quadragessimoguinto, vigesimaquinta eius mensis quò Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellans, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidē est parcitum, qui quasi patiente venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatū est in templi diuitias: qua cū essent maximi pretij, visa sunt satis amplū violati foderis premiū. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cetera candelabris aureis, altari aureo, mensaq; propositionis quam vocant, ac ne auleis quidem relictis qua ē cocco ac bysso constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret coniecit Iudeos in luctum maximū: nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptū vertit eos facere: direptaq; tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnā cum liberis & vxoribus abduxit, vsq; ad decem millium numerū. Incendit etiam edificiorū eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit, erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens: quapropter bene prius firmata mœnibus ac turribus Macedonicis præsidium imposuit: admixti tamen erant ex impijs Iudeis scelestissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In tēplo quoq; ara posita porcos mactauit, sacrificiū à Iudeorū religione alienissimum: & cogebat omnes abrogatū verū Dei cultu,

cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atq; altaribus, porcinas in eis quotidie ingulare victimas. Comminatus est etiam graue pœnam, si quis liberos circûcideret, cõstitutis qui mādاتا exigèrent atq; etiā vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudeorū pars vel sponte vel metu supplicij parebas edictis regijs: qui verò probatiores erant, & generosa indolis, maiorem rationē habuerunt moris patrij, quā pœna intentata sibi per aduersarios: quamobrē quotidie necabantur excruciatī tormentis crudelissimis. Flagra enim caesi & lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autē eorū & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatum regiū, & suspendebant à crucifixorū parentum cervicibus: abolebatur etiam vbicunq; reperiuntur esset sacrum volumen aliquod, & ipsi apud quos inuentum esset mali malē peribant. Samaritæ autē videntes in tali calamitate constitutos Iudeos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garixitanum templum esse Dei maximi, nihil absolum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicētes se Medorum & Persarum colonos, vbi re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidonijs in Sicimis habitatibus. Maiores nostrī compulsi crebris sue regionis pe-

silentijs, & inducti veteri quadam superstitione,
 morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem.
 qua apud Iudeos vocatur sabbatũ: & extructo
 in Garizino monte templo innominati numinis,
 immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc au-
 tem ex quo tibi visum est in Iudeos, vt eorum
 malitia dignũ est, animaduertere, qui ex sequun-
 tur mandata regia, exastimantes nos hac pro-
 pter eorũ cognitionẽ facere, volunt nos in com-
 muniẽ cum illis causam inuoluere, cum sumus ab
 origine Sidonij, quemadmodũ extat relatũ in no-
 stris annalibus. Rogamus igitur te seruatore ac
 beneficũ, vt mandes Apollonio nostro præsidi,
 & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac
 nobis molestũ sint quasi hærentibus in eodẽ cum
 Iudeis crimine, à quibus tam diuersi sumus mo-
 ribus quàm origine: vtq; templum quod hæte-
 nus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur
 Iouis Græcanici, hoc enim pacto erimus à mole-
 stijs liberi: & securius intendentes primatu nego-
 tijs, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post
 hanc Samaritarũ supplicationem rex & ipsam
 & talem epistolã remisit. Rex Antiochus Nica-
 nori. Sidonij qui sunt apud Sitima miserunt ad
 nos suggestionem, quam his literis adiunximus.
 Quoniam igitur nobis & amicorum consilio sa-
 tis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quod
 alieni sint à Iudeorũ criminibus, & placet illis
 iuxta Græcorũ instituta viuere, absolvimus eos
 quantum

quantum ad hanc causam & eorum templum
attinet, quod posthac appelletur Iouis Gracani-
ci. Eadem autem & Apollonio magistratui scri-
psimus, anno quadragesimo sexto, mensis Heca-
tombaeonis undecima.

Antiocho vetate Iudaeos uti patriis legibus, solus
Assamonxi filius Matthias regem contempsit,
profligatis etiā eius ducibus. CAP. VIII.

Eodem tempore habitabat in Modim vico I. Mac. 2.
Iudaea quidā Matthias nomine, filius Ioan-
ni, qui fuit Simeonis ex Assamoneas geniti, sacer-
dos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: eratq;
ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cogno-
minabatur, Simō qui & Matthes, Iudas qui &
Maccabeus, Eleazarus qui & Auran, Ionathas
qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sapen-
tissimo questus est apud filios de tam afflictio re-
rum statu, direptione urbis, depredatione tem-
pli, ceterisq; calamitatibus: aiebatq; praestare
mori eos pro patrijs legibus, quā sic inglorie
vivere. Cumq; venissent in eum vicum in hoc à
rege constituti, ut Iudaeos ad mandata eius co-
gerent: & postularent ut Matthias ceteris au-
toritate potior, ad exemplū aliorū primus pro-
fana sacra faceret, ostēdentes à rege premia: ne-
gavit se hoc facturū, etiā si omnes gētes Antio-
chi imperata facerent: ac ne liberis quidē ipsius
persuaderi ut patriam religionem deserant. Ut
verò silente eo Iudaeus quidam in medium pro-
gressus

gressus cepit immolare iuxta mandatū regium
 non amplius ferēs indignitatē rei, irruit in eum
 cum suis filijs armatus gladijs: nec solum eū tru-
 cidauit, sed etiā Apellem regiū ducē cum suis mi-
 litibus, qui volebant plebē eam cogere: dirusaq;
 ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolu-
 mitas, me sequatur. Et cū dicto comitantibus
 filijs in desertū se contulit, relictis in vico facul-
 tatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum sa-
 milijs in idem desertum profugerunt; ibiq; victi-
 tabāt in specubus. Quo audito duces regij, præ-
 sidio Hierosolymitanae arcis assumpto, Iudeos in
 desertū persecuti sunt: quos assecuti, primū ver-
 bis persuadere conati sunt, vt ab incepto desiste-
 rent, & admittentes rectius consiliū, non impo-
 nerent sibi necessitatem seuiendū hostiliter: &
 cū nihil proficerent apud obstinatos, aggressi
 sunt eos die sabbati; & ita vt erant in speluncis
 exusserint; non repugnantes, ac ne aditus quidē
 speluncarū obturantes. Etenim propter religionē
 diei repugnare volebant, ac ne in aduersitatibus
 quidem violare honorem sabbati quando lex iu-
 bet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum
 vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter
 millo: multi etiā elapsi adiunxerunt se Matthiae,
 eumq; principem sibi elegerūt. At ille docuit eos,
 pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant
 ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionē
 obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggre-
 dientib

dentibus : atque ita fore ut vel sine certamine omnes facile opprimantur. Hac locutus persuasit eis, & in hodiernū usq; mos hic permanet, ut si ita necessitas postulet, pugnent etiam sabbatu. Collecta igitur circa se non cōtemnēda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietate quotquot adipisci potuit trucidauit: confluebant enim ad eum quos ante metus per circumuicinas gentes sparserat : pueros etiam iussit circumcidere qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc ut vetarent constituti erant ab Antiochio.

Exacto autē anno post principatū morbo cor. VII I. repleti conuocatis ad se liberis: Equidē, inquit, filij, iam fatālē viam ingredior, interim cōmendo vobis meū propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exsequi : sed potius memores paternae volūtatis seruate ritus patrios, & rempub. tantum non collapsam restituite : neq; illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderūt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptaq; omni vi ac necessitate, parati sitis pro legū tutela vel mortē oppetere, si ita res postulet, cogitantes quod Deus vos tales nō despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patrijs moribus viuēdi libertatē restituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia: sed præclarē gestorū memoria vice immortalitatis esse poterit, cuius amatores vos aspirare volo ad gloriā, adeo ut ne grauemini vel immori

mori egregijs facinoribus. Prima autem cura sit concordia, & quibus quisq; præcellit artibus, his utatur reliquis cōcedētibz: Simonemq; fraternæ eximia prudentia vtrū parētis loco habete obtēperantes eius cōsilijs: Maccabæū autē propter fortitudinē exercitui præficite. Hic enim viciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotiū adhibete quotquot vsquā sunt iusti ac p̃j, & hoc pacto vires vestras angebitis.

Matthiæ defuncto Iudas filius succedit. C. A. IX.

1. Mac. 3. **H**æc locutus filijs, precatusq; Deū adesse illorū conatibus, & populo pristinum viuendi morem restitueret, nō multò post moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitū ei publici luctus honorē, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribz, electo hoste, & impijs tribulibus necatis, totā eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

Apollonius Antiochædux in Iudæa prælio victus occiditur.

C. A. P. X.

IX. **H**is auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim contra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victū cum alijs multis interfecit, gladio etiā eius potitus velut opimo spolio: plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorū direptis, diuatus præda rediit. Seron autē Calesyriæ præfectus cognito quod Iudas multis vndiq; ad eum

con

influentibus magnas circa se copias habeat, &
 ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit cō-
 tra eum ducere, sui putans officij animaduvertere
 in rebelles, & contumaces erga madata regia.
 Contractis igitur quibus præerat militibus, ad-
 iunctis etiam Iudæorū perfugis, & impijs, pro-
 gressus vsq; Bethora vicum Iudææ, castra eo lo-
 co metatus est. Iudæos autem occurrēs ei pugnan-
 di animo, ubi vidit milites suos parum alacres
 partim propter hostium multitudinem, partim
 quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis ani-
 mos, affirmans non in numero militis sitam vi-
 ctoriam, sed impietate erga Deum & fiducia:
 idq; cōpertum plurimis maiorum suorum exem-
 pli, qui iuxta arma pro legibus suis & liberis
 ferentes multa saepe hostium millia profligave-
 rint. Inuictum enim robur esse innocentia, His
 dictis persuasit vt non detrectarent prælium: &
 collatis cum Serone signis, fudit ac fugauit Syro-
 rum exercitum. Prostrato enim duce omnes in
 fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus
 vsq; ad campum occidit ex eis octingentos: reli-
 qui euaserunt in regionem maritimam.

Lyziæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditio-
 nes & clades.

CAP. XI.

Auditis his rex Antiochus vehementer ira-
 tus omnes vndiq; copias contraxit, condu-
 cto etiam mercenario ex Græcia milite, parans
 primo vere in Iudæam irrumpere. Cumq; nu-
 mera

merato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neq; tributa omnia reddebantur propter crebras rebelliones gentiū, & ipse vir magnanimus ac munificus nō erat cōtentus ea quæ tum aderat pecunia, decreuit adita prius Perside regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lysia, amico probata fidei, & prouincijs Asia quæ Aegyptū inter & Euphratē sita sunt cura eius creditis, relictā ei copiarū quoq; & elephatorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsq; in suū reditū: eidemq; mādanit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuentis, deleret Hierosolyma, ac totā gentē extingueret. His mandatis profectus est in Persidē C X L V I I. anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias autem delectis ad hoc negotium eximijis ducibus ex amicis regijs, Ptolemao Dorymenis filio, & Gorgia & nicanore, attributisq; eis peditū quadraginta millibus, equitum septē millibus, in Iudæā misit eum exercitum: qui vsq; Emauntē urbē progressi, in cāpestribus eius castra metari sunt: vbi cōven-runt ad eos auxilia Syrorū, & ex alijs vicinis regionibus, nec non magnus persugarū Iudæorū numerus, aderant etiā in eis castris negotiatores non pauci empturi mācipia, & instructi cōpedibus parati in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa
hostium

hostium multitudine, hortatus est suos milites
 ut forti essent animo, & in Deo collocarēt omnē
 fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more
 patrio in magnis periculis inditi saccos solēt ora-
 re veniam, ut Deus ad miserationem flexus vi-
 res contra hostem eis adderet. Distributis dein-
 de more antiquo gentis in tribunos ac centurio-
 nes ordinibus, & ablegatis novis mariti, quīue
 agros recens sibi cōparauerant, ne distracti ta-
 libus cupiditatibus pugnaret segnius, verbis etiā
 aggressus est hortari suos ad rē gerendā strenuē.
 Nullū socij tēpus nobis dabitur ad virtutem &
 periculorū contēptū opportunius: nūc enim forti-
 ter certatibus paratū est libertatis prēmīū, quā
 suapte natura desiderabilē hoc magis nos optare
 decet, quod absq; hac ne religionē quidē tueri po-
 terimus. Sic igitur existimate, in hac pugna sitū
 esse, utrū pristinā felicitatem recipiatis, hoc est
 visā iuxta patrias leges rectē institutam an per
 summam ignominiā etiā reliquiā nostrī gene-
 ris intereant, nisi fortes viros praestiteritis: & cū
 hac cogitatione iuite pralium. Cū igitur tam
 ignavos quā fortes mors certa maneat, gloriave
 rō sempiterna propugnatares pietatis, legū, liber-
 tati patriae, eos animos concipite, qui vobis in
 crastina pugna possint esse sui, vel ad victoriā,
 vel certē gloriam. His suos Iudas hortatus dum I. Mac. 4
 cogitat de futuro pralio, certo indice comperit
 Gorgiam missum cum mille equitibus, pedicūm
 h h quinq;

quinque millibus, ut ductu perfugarum noctu se
 inopinè inuaderet: decrenitque. Et ipse eadē nocte
 in hostium castra impetū facere, maximè quòd
 absutura esset bona pars illorum exercitus: itaque
 confestim sumpta cœna, reliquisque in castris mul-
 tis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emmaum pro-
 pinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine
 in castris Iudeorū inuento, ratus eos metu ces-
 sisse, et occultari alicubi in montibus, statuit
 ubinā essent querere. Indas autē sub diluculum
 peruenit ad castra hostiū, ducens tria virorum
 millia non satis instructa armis propter inopiam:
 vidēsque hostē armatū egregiè, et castra ex arte
 disposita, hortatus primū suos ut nō dubitarent
 vel nudis si ita opus sit, corporibus in pugnam
 ruere: quandoquidē Deus delectetur tali fortitu-
 dine, eamque suo presidio contra armatos fulciat:
 iubet signa canere. Ex improviso deinde adortus
 nihil minus expectātes ita terruit, ut cæsis quot-
 quot ausi sunt resistere, ceteros persequeretur
 usque Gadara, et usque campos Idumæ, et Axo-
 ti et Iamnia. Ceciderunt autem ex eis circiter
 tria millia. Victor Indas suos à preda cohibuit,
 Gorgiā adhuc superesse dictitās: quo profligato
 per otium deinde posse eos distari ex spolijs. Adhuc
 autē eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quo-
 dam loco edito: unde prospicientes suorū cladem,
 et castra capta ac fumantia, animaduertentesque
 Indā se expectātē instructa acie, nō ausi manes
 conse

conferere, trepidè se retro in tutū receperūt. Iudas verò sine certamine victor, tum demū permisit suos ad prædā discurrere: ditatusq; cū suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthoq; & purpura incolumē reduxit exercitū, laudans Deum autore eius victoria, qua haud ex ignunis momentum ad futurā libertatem eis attulit. Lysias autē sequenti anno ad abolendā ignominia nouū exercitū parauit: contractūq; lectissimorū militū sexaginta millibus, & adiunctū quinq; millibus equitū, Iudeam ingressus mōtana eras ascēdit, & ad Bethsura vicū castra posuit. Huic Iudas occurrit cū decē millibus: & cum videret hostē longe præstare numero, votis pro victoria factis Deo fretus primā aciem aggreditur tanto impetu, vt ex eis quinq; millia sterneret: quo facto reliquis tantū terrore incussit, vt Lysias animaduertēs eis certō statutū aut mori aut in libertatē se asserere, veritus magni desperationem eorum quā vires, copias Antiochiā reduceret: vbi mercenarios cōducens & maiores vires colligēs, parabat se vt ad primā opportunitatē bello Iudeos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochiducibus. Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderent Hierosolyma, & lustrato templo mactarēt solennes victimas: vbi cū inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atrijs virgulta enata propter solitudinē, lamētari cum

h h 2 suis

suis cepit ob tantā deformitatē: destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationē, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquā accuratē factū est, intulit in illud vasa noua, candelabrū, mēsam, & altare incēsorū ex auro fabrefacta omnia: addidit & vela foribus oppādi solita, ac postremō fores quoq; apposuit. Diruto etiā holocaustorū altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticijs saxis impolitis cōstruxit. Vigesima autē & quinta mēsis chaflei, quē appellatū Macedones nomināt, accēderūt lumina in cādelabris, & suffitū fecerūt in altari, & paves supra mensam proposuerūt, & in noua altari holocaustomata immolauerunt: idq; accidit eadē die qua ante triennū sacra eorum profanata fuerāt: integra enim trienio desertum fuit tēplum post factā ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annū CXLV. & diem Apellai mēsis XXV. in Olympiadē CLII. renouatū est autem eadem die CCXLII. anno, Olympiadē CLIII. prädixerat autē eam de solationē propheta Daniel ante annos CCCCVIII. diserte dicēs à Macedonibus profanādū. Celebrauit autē ludas recepti tēpli festinitatē per dies octo sacrificiis, in quibus nullū honesta voluptatis genus ommissum est, sed populo quidē sumptuosum ac splēdidū epulū est exhibitū, in Dei verō laudē hymnis et cāticis personabāt omnia. Tāta vero letitia & reductos ritus patrias & priscā relig

religionē occupavit gentis eius animos, maximè
 quòd ea felicitas ex insperato obtigerat, ut lex
 lata sit ad posteros, quæ iuberet quotannis hoc
 festum reparati cum ceremonijs templi per octo
 dies celebrari: & ex eo tēpore mos hic apud no-
 stros obtinuit: vocamusq; hanc festivitatem lumi-
 nū, opinor ideo, quòd ex insperato nobis illuxerit
 tanta felicitas. Circūdatis deinde vrbi muribus,
 & exstructis in eis firmis turribus custodias ad
 arcendū hostem imposuit: muniuitq; Bethsuram
 oppidū, ut eo tanquā arce uti posset cōtra cona-
 tus hostium. Quibus operibus perfectis, vici-
 na gētes moleste ferentes Iudaorū vires resusci-
 tari, per insidias odariēdo multos oppresserunt,
 cū quibus Iudas assidue bellū gerens conabatur
 eorum incursationes cōpescere: quo tēpore etiam
 Acrabatenam innadens multos Idumaos Esau
 posteros interfecit. & depradatus est: & princi-
 pis eorū Batani filiorū castella, unde Iudaos in-
 festabāt, vi capta caesis propugnatoribus incen-
 dit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma
 transtulit, quorū numerosam manū Timotheus
 ductabat, & his quoq; devictis, Iaxorum eorum
 urbem expugnavit: abductisq; in captivitatem
 vxoribus eorū ac liberis, direpta prius incendit,
 atq; ita domum victor reuersus est. Sed quam
 primum vicina gentes sensere eius abitam, con-
 tractis copijs in Galaditica regione finitimos Iu-
 deos adorti sunt: at illi fugientes in castrum
 h h 3 Dathe

Dathema, significabāt Iuda per nuntios & līte-
ras, quōd oppugnandi essent à Timotheo, rogan-
tes vt se hinc periculo eriperet: & interim dum
legit has literas superuenerūt Galileorum num-
ty, querentes se infestari à Ptolemaide, Tyro,
Sidone, & alijs finitimis populis.

Quomodo diuisis copijs, Simon Tyrios & Ptole-
maidenfes, Iudas Ammanitas superat. C A. X I I.

Iudas igitur prospiciens rerorumq; necessita-
tibus, Simonē fratrem cum tribus selectorum
millibus mittit auxilio Iudaeis habitantibus Ga-
lileam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cum
octo militū millibus, in Galaditicam profiscisci-
tur: quod supererat virium Iudae praesidio reli-
quit sub Iosepho Zacharia filio. & Azaria du-
cibus, quibus mandauit vt abstinerent à pugna
tantisper dñ ipse ad eos reuerneret. Simon igitur
postquā in Galileam venit congressus cū hoste
coēgit eū terga vertere: & fugientē persequutus
vsq; portas Ptolemaidis, occidit circiter tria mil-
lia: quibus spoliatis, receptos captiuos cum tota
supellectile in Iudaeā transtulit. Interea Iudas
cū fratre Ionatha triū dierū iter emensi, accepti
sunt à Nabathaeis pacifice: quorū indicio compe-
rerunt, quōd multi ex ipsorum fratribus in ex-
tremo esset periculo, obsessi ab hoste in castellis
& oppidis Galaditicis: monitiq; vt properē il-
lis succurrerent, per desertū illuc festinanerūt. In
eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti,

viceperunt: caesi q̃; ad vñū puberibus tēta igni
 subiecto concremauerūt. Cumq̃; interim nox ap-
 peteret, nihilominus Iudas iter cōtinuauit vsq̃;
 castellum in quo Iudaeos obsideri acceperat. quō
 cum mane peruenisset, offendit hostē iam scalas
 & machinas admonere manibus: iussq̃; tubici-
 ne canere, & cohortatus suos vt bonam ac fide-
 lem operam prestarent periclitātibus fratribus,
 diuisis trifariā copijs oppugnatores à tergo ag-
 greditur. Timothei verō milites cognito Macca-
 baeum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam
 ante suo periculo dedicerant, sine mora corperūt
 fugere: ex quibus ad octo milia cecidere, Iudaeis
 acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbaro-
 rum urbem flexo itinere, ea q̃; expugnata mares
 omnes neci tradidit, aedificia incēdio sunt cōsum-
 pta. Hodē impetu & Chaspoma & Bosora cum
 alijs Galatitica regionis oppidis eversa sunt. A-
 liquanto pōst Timotheus contractis nūmerosis
 copijs, et inter ceteros auxiliares cōducta manu
 Arabū trans torrentem castra posuit cōtra op-
 pidum Rafam: ibi hortatus est suos milites vt
 strenuē pugnaret arcerentq̃; Iudaeos à torrentis
 transitu: in hoc enim futam victoriā. Iudaeis su-
 turis superioribus si trāsire potuerint. Iudas au-
 tē audito quōd Timotheus paratus esset ad pra-
 lium, properē contra eum duxit exercitum: tra-
 iectoq̃; torrente adortus hostēs, partim resisten-
 tes prostrauit, partim in fugam compulsi, armis

etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutē consecuti sunt, quidā verò in fanum quod Carnaim dicūt refugiētes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & cōtractis à tota regione Galaditica Iudais, vnā cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudaam eos traducebat. In eo itinere cū venisset ad Ephronē oppidum, per quod necessario transfundū erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogās vt patefacerēt sibi trāsitiū, nam obstructis portis viā interruperā: quod cū ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mania: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum, occisisq; omnibus maribus p incēsi cineres traduxit exercitum: tantus autem erat occisorū numerus, vt in trāsseundo calcāda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnū cāpum veniūt, quā sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis: inde in Iudaā redditū est hilariter, canēte hymnos & victorale carmen multitudine: votiuasq; hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidē post tot cōsiliū ne vnus quidē e Iudais desideratus est. Interea Iosephus Zacharia filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilaā cōtra Ptolemaidēses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditica, presidio Iudae reli-

transuerat: volentes ei ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamiam venerunt. Vbi armis accepti à Gorgia eius loci praside, amiserunt ad duo millia militum, nec prius destiterunt fugere, quàm in Iudaea finibus: hac autem clades merito illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Iudæ providentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, urgentes eos undique: expugnataque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremaverunt suppositis ignibus: peruastatisque agris hostium euerterunt etiam Marissam oppidam: inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati prada reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

Antiochi Epiphanis apud Persas interit. C. XIII.

Eodem tempore Antiochus rex superiores sui regni puincias obeundo, audiuit esse in Perside urbem præditam Elymaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donarij: scuta etiã ac thoraces ibi asseruari. quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedoniæ. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui in-
erant nec aduentu eius nec oppugnatione terri-
tis, sed fortiter resistentibus spe sua frustratus
est:

est: nō contēti enim repulisse illū à moribus, te-
 sedentē etiā psecuti sunt, ita vt plurimis deside-
 ratū fugientis more Babylonē se reciperet. Quā
 cladem cūm agrē ferret, nouus insuper accessit
 nuntius de profligatis quos ad Iudaicū bellū re-
 liquerat ducibus, deq; Iudaorū in dies crescente
 potētia. Accedente igitur alia super aliam cura,
 impar solitudinē morbi sibi cōtraxit: quo ma-
 gis ac magis inualescēte, intelligens adesse fatale
 tempus, amicos conocat: eiq; & vim morbi &
 causam indicat: nimirū quod pēnas ob offlictiā
 Iudaorū gentē lueret, atq; hoc spoliatiū sacrilegio
 templū & contēptum caelestis numinis, atq; his
 dictis exhalauit animam. Quamobrem demiror
 Polybiū Megalopolitanum, qui vir alioqui pro-
 bus, ait hunc Antiochū perisse, quod conatus sit
 Diana tēpli thesauros ac donaria diripere: vo-
 luisse enim tātum, ac nō etiā perfecisse sacri-
 legium, non videtur res digna supplicio: quod si
 hac causa Polybio digna videtur, cur Antio-
 chus deberet capite pēnas persolvere, multo ve-
 rissimilius est ob exhaustū sacrilegijs Hieroso-
 lymitanum templum acceleratum esse eius in-
 teritum. Si quis tamen magis probat Polybiū sen-
 tentiam, cum eo nunc non libet contendere.

Antiochus Eupator profligato Iudaorum ex-
 ercitu Iudam in templo obsidet. C. X I I I.

CAeterū Antiochus prius quā extre-
 mum suū diē obiret, accitum ad se. vñ ex
 purp

purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit : traditoq; ei diademate regiaq; stola & annulo, iussit hac Antiocho filio suo perlatam reddere, multū obtestans ut educationis curam haberet, & regnū ei seruaret vsq; dum per aetatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno CXLIX.

Lysias autē postea quā populo indicauit re- XIIII
 gi obitum filium eius Antiochum sub sua tutela
 tum positum regem cōstituit, imposito illi Eupa-
 toris cognomine. Interea qui Hierosolymitana
 arcis praesidium tenebant Macedones cum Iu-
 daeorum perfugis, multa Iudaeis inferebant incō-
 moda. Excurrentes enim in eos qui sacrorū cau-
 sa templum adibant, cōficiebant eos non magno
 negotio, quod arx ipsi tēplo esset supra verticē.
 Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare
 id praesidium, aduocatis ad id totius populi vi-
 ribus. Annus autē is agebatur cētesimus quin-
 quagesimus, ex quo primum ad Seleucū impe-
 rium earum regionū peruenerat. Fabricatis igi-
 tur machinis, & exstructis aggeribus, totus in-
 cūbebat huic operi: multi tamē perfugarū noctū
 elapsi, adiuncti sibi similibus impijs, venerūt ad
 Antiochum, postulantes ne se in extremum pe-
 riculū a suis tribulibus redactos despiceret: ma-
 ximē cum patris ipsius auctoritatem secuti in
 eam necessitatem adducti sint, dum maluit pa-
 trios ritus quā regia mandata contemnere.
 Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum

praesidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opè aff-
 rat. His auditis Antiochus puer iratus est, accer-
 titiq; amicus & ducibus, iussit eos mercenarium
 parare militem, & per totam suam ditionē de-
 lectus habere: ita ut brevi cōfectus sit exercitus
 peditū circiter centū millium, equitum verò vi-
 ginti millia, atq; insuper duo & triginta elephā-
 ti. Cum his copijs egressus est Antiochiā cōmissa
 Lysia administratione vniuersi exercitus: &
 progressus vsq; Idumaeā, inde ascendit ad oppi-
 dum Bethsura, bene munitū & expugnatum non
 facile. Bethsuranis autē fortiter resistētibus, &
 admotas machinas per excursiones igne concre-
 mantibus, multum temporis contritum est in hoc
 obsidio. Iudas autē cognito regis aduentu, omissa
 oppugnatione regi cū copijs obuiā profectus ca-
 stra posuit circa fauces quasdam dictas Bethxa-
 charia, dissitas ab hoste septuaginta stadijs. At
 rex relictus Bethsuris, exercitū duxit ad eas fan-
 ces ubi Iudas castra metauerat: & quā primum
 dies illinxit, acie cen pugnaturus iussit ire cōposi-
 tā. Cūq; non posset elephātos explicare per aciem
 latitudinem propter locorū angustias, iussit ut
 unus post alium incederent, attributis qui stipa-
 rent singulos mille peditibus, et equitibus quin-
 gentis. Belluis autē imposita erant celsa propu-
 gnacula instructa sagitarijs: reliquū autē exer-
 citum ab utroq; latere iussit montes ascendere,
 praepositis ex amicorum cohorte ducibus: atq; ita
 subla

sublato militari clamore hostē aggredditur, mi-
 cans aureis et aeris clypeis, ita ut fulgore eorum
 coruscarēt oīa: clamore autē reboabat quicquid
 erat in circuitu montium. Nec tamen Iudas tali
 aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu
 hostium circiter D C. ex eis occidit, qui primi ad
 manus venerāt. Ceterum Eleaxarus eius frater,
 quem Auranem vocabant, cōspicatus excellen-
 tem elephantū ornatū faleri regis. Et ratus in
 eo regē inuehi, vasto animo in eū fecit impetū.
 Et occisis multis prius quā ad eū penetraret, ca-
 teris verò metu cedētibus, succedēs sub eius ven-
 trem, cōfodit belluam, Et ipse simul pōdere eius
 illabētis oppressus est: atq; ita non tamē inultus
 interijt generosē inter aeternos hostiliū cadaue-
 rum. Iudas autē animaduertens hostē tanto su-
 periore numero, Hierosolyma se recepit, valens
 arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus
 verò parte exercitus missa ad oppugnāda Beth-
 sara, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsara
 territi apparatus regio, maximē cum commeatus
 eos deficeret, deditiōnem fecerunt, pacti prius ut
 hostis à se iniuriā omnē absterneat: quod quidem
 à rege non nisi salute tenus seruātū est: alioqua
 nudis eiectis oppidanis, suorū præsidiū ibi con-
 stituit. Sed apud Hierosolyma per multū tempus
 eum tenuit tēpli obsidio, quod fortiter à Iudeis
 defensum est: nullā enim eis rex intentauit ma-
 chinam, quā non illi cōtrarijs machinationibus
 elud

eluderent: tantum laborabatur victus penuria, quod fruges veteres absumpserat, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quod eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel sere, quo factum est, ut multi se clam subducerent propter inopiam, ut penes paucos templi tutela remanserit. Caterum rex & Lysias imperator cognito quod Philippus usurpato sibi regno adveniret e Perside, decreverunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militem quam duces reliquos. Quapropter dissimulato adventu Philippi, iussit rex Lysiam ut alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modicum temporis, quod locus esset munitissimus, & comineatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quae opus esset regem componere. Itaque prestare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos uti patriis legibus, quibus primari se non sustinentes rebellauerat, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quae sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Antiochus ommissa oppugnatione cum Iuda fœdus facit & amicitiam. CAP. XV.

TUM rex nullo caduceatore pacem Iuda ac ceteris obsestis denuntiat, libertatemque vivendi propriis legibus. Illi vero libenter hac audientes,

dientes, accepta in hoc fide et iureiurando interposito, eximerunt e templo. At Antiochus cum ingressus vidisset locum egregie munitum, violato sacramento insitit suum exercitum, ut solo equaret murum quo templum septum fuerat, & hoc facto reuersus est Antiochianus, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, ut eum interficeret, si vellet Iudaeos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eum patri, ut Iudaeos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Be-
triam Syriae necauit, post exactum in pontificatu decanatum, hominem malum & impium, qui ut sibi principatum adstrueret, totam gentem a reli-
gione deficere compulsi. Ei successit in pontifica-
tum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cade-
rum Antiochus cum offendisset. Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestate suam reductum affecit supplicio. Filius autem pon-
tificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum videtur quod res interfecto ipsius patre sacerdotium Alcimo dedisset nihil pertinenti ad
cognitionem pontificum, Lysia suadente ut trans-
ferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad
Aegypti regem Ptolemaeum: apud quem & uxorem eius Cleopatram in pretio habitus impetra-
uit ab eis locum in praefectura Helio-politana,
in quo

in quo templum Hierosolymitano simile exstrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuus.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

XV. **E**odem tempore Demetrius Seleuci filius à
1. Mac. 7 Roma profugus Tripolim occupat in Syria assumptoque diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cumque certatim ad eum populi deficeret excipientes eum obuijs manibus, etiã Antiochum regem & Lysiam comprehensas viuos ad eum perduxerunt: qui max iussu Demetrii necati sunt, post exactũ regni Antiochi annum alterum sicut & in alijs commentarijs diximus. Ad nouũ regẽ confluxerũt multi Iudæorũ ob impietatem pro fugi. & cum eis Alcimus pontifex: accusabantque totam gentem, præcipuè Iudã cum fratribus, quòd post interfectos omnes amicos et fautores regis, se quoque eiecissent è patria, metu coactas solum vertere: postulabantque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. At ille iratus mittit, eò Bachidem amicum regis Antiochi Epiphanis virum strenuum, cui tum Mesopotamia præfectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoque exercitu, iubet vt Iudã & eum sequentes interneccione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, postquam peruenit in Iudæam

Iudæā misit ad Iudæā, & fratres, inuitans eos ad pacē & amicitia. Volebat enim dolo eum circumvenire. Sed ille noluit ei se credere, quod videret adesse exercitū, quem putabat adductū belli potius quā pacis gratia. Quidam tamē ē populo credentes in qua Bacchides per præconē demontiauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo, propter communem patriam, ad eos se contulerunt. & accepto ab utroque iureiurādo, nihil mali passuri nec se nec eiusdē factionis homines, eorū fidei se commiserunt. Bacchides autē non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, ceteros cautiore iam factos deterruit, quo minus ad eū accederent: itaque amoto exercitu à Hierosolymis postquā peruenit ad vicum Bethxetho, comprehendit multos perfugas, & quosdā ē populo, & occisis omnibus insit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præsidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiā ad regē Demetrium reuersus est. Alcimus autē volens principatum sibi cōstabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse populariū beneuolentia, comiter ac blandē appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiā, breui numerosam manū adiūxit ad priorē quā antē habuerat. Horū plerique erant impij & profugi, quorū opera & ministerijs vtendo regionē obibat, occidens eos qui erāt Iudæa partiū, quotquot in suā potestatem redigere poterat. At Iudæi animaduertēs tā opere crenisse illius poten-

tiā, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoq; obibat regionē, interficiēs quotquot in manu eius veniret ē studiosis Alajni. Qui vidēs se virib. imparē, quo posses diutius resistere, decreuit cōfugere ad auxiliū et opes regis Demetri. Profectus igitur Antiochiā sollicitabat contra Iudā illius animum, accusans quod plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiam passurus, nisi maturē misso illuc exercitu vir audax & facinorosus penas debitas lueret.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnā cum vniuerso exercitu inter-
necione perijt. CAP. XVII.

XVI. **D**emetrius verò ne sui quidē rebus tutus
I. Mac. 7 existimans, si ita Iuda vires augeri sine-
ret, Nicanorē mittit, amicorū charissimū simul
& fidissimū, qui etiā Roma fugienti comes fue-
rat: attributoq; quantū satis contra Iudā puta-
bat exercitu, iussit nemini parcendo cū ea gente
bellū gerere. Is profectus Hierosolyma, & pri-
us dissimulans hostē, decreuit specie pacificato-
ris ab Iudā intercipere: aiebat enim nihil esse
causa cur belli subire deberēt ab eā, paratū se illū
cauere inueiurādo simelissimo, si quid for:ē peri-
culū intuat In hoc enim tantū se venisse cū ami-
corū comitatu, ut mentē sui regis ei notam face-
ret, quā propensus sit in fauorē Iudaici gene-
ris. Hac legatione persuasi fratres, nihil amplius
h. ostēda suspicari, data vicissim & accepta fide

exteperit eū hospitaliter cū toto exercitu. Cūq; post primā salutationē colloqueretur cum Iuda familiariter, signū quoddā suis dedit, vt eū comprehenderent. Ille maturē intellectis insidijs, propter ad suos refugit: & detecto iam dolo ad apertā vim utaq; se vertit. Cōmisso deinde praelio prope vicū Capharsalamā, inferior inde discedens Iudas in Hierosolymitanā arcē cōpulsus est. Reuertenti deinde prater tēplum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaturus Deo pro salute regis Demetrii: at Macedo, ne à cōuicijs quidē in Deum tēperans, minatus est nisi populus Iudam sibi traderet, breni se reuersurū, & in templum ipsam saniturū, ita vt ad solum vsq; id diruat, atq; cū his minis reliquit Hierosolyma. At sacerdotes tali denūtiatione mæsti cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratā sibi adam vnā cū suis cultoribus tutaretur ab hostiū iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi se cū eo coniunxit alia manus recēs tū è Syria veniens. Iudas quoque castra posuit ad aliū vicum nomine Adaso, triginta modò stadijs distantē ab hostibus, habens circa se nō plus mille militiū: hos cohortatus ne terreātur hostiū multitudine, neue cogitent eū quā multis decernerēt, sed quales ipsi, & pro qualibus præmijs cōtenderent, iussit forti animo hostem aggredi et pugnā capessere. Itaq; edito

acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter ceteros Nicanor & ducis et militis strenuū perfunctus officio : quo iacēte ne cetera quidem acies substitit amplius, sed amisso ducē verterūt terga, arma iactātes quo expeditius fugerēt. Iudas verò impigrè cū suis persequēs sauebat cadibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxq; vndiq; armati prosilientes profligatis incōditè ructibus occurrebant infestis gladijs, ita vt ne vnus quidē incolumis euaserit ex nouē millibus: tot enim in vniuersum fuerāt. Ea victoria contigit decima tertia die mensis adar, vt nostri nomināt, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eaq; diē festiuitatē nostri per singulos annos reuocant ob rei prosperē gesta memoriā. Post eā victoriā aliquātisper quieuit Iudeorum gens à continuis conflictationibus, pacis otio perfruēs, donec iterū in eadē reuoluta est discrimina, Alcimo autē pōtifici volēti demoliri veterē adyti parietē. sanctorū vatū edificiū, morbus diuinitus inflēctus est, per quē repente voce priuatus in terrā procidit, & cruciatus non paucis diebus misere perijt, post exactum in sacerdotio quadriennium: quo defuncto pōtificatū populus

XVII. cōmuni bus suffragijs Iuda tradidit. Qui quoniam
 1. Mac. 8 niā multa audierat de Romana potentia, quod deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginiē sibus Graciā quoq; subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnumq; Antiochiū perdomuerint, decreuit

eruit cōciliare sibi corū amicitia. Missis igitur in hoc Romā duobus ex amicorū numero, Eupolemo Ioānis & Iasone Eleaxari filio, rogauit ut in societate reciperetur & amicitia, & ut Demetrio scriberet, ne posthac Iudeos bello lacefferet. Hāc legationē senatus admisit, et auditis eorū postulatis amicitia annuit: moxq; senatusconsultū de ea re factū in scriptū areis tabulis relatum est in Capitoliū, cuius exemplar in Iudaeā missum est. Erat autē senatusconsultū de societate et amicitia Iudeorum huiusmodi: Ne cui Romanae ditionis cū Iudeis bellū gerere liceat, neq; praebet hostibus eorū triticum aut naues aut pecunia: utq; si quis Iudeos innadat Romani succurrat pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudaei cōtra eū sint auxilio. Quod si Iudaei velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de cōmuni populi Rom. sententia: idq; ita demū ratū fore. Scriptū est hoc senatusconsultū per Eupolemū Ioannis filiū, & Iasonem Eleaxari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atq; hoc fuit primū inter Romanos & Iudeos fœdus societatis ac amicitiae.

Bacchidis demuo missi in Iudaeam victoria.

CAP. XVIII.

Demetrius autē. accepto nuntio cladis Nī. xviii. dātoris & exercitus, rursus Bacchidem I. Mac. 9 in Iudaeā misit cū alijs copijs: qui ex Antiochia profectus in Iudaeā, ad Arbela oppidum Galilaeae

castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, prope rabat inde Hierosolyma: & cognito quod Iudas in Berxetho vico suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditem viginti, equitum vero duo millia, cum Iudas non plus haberet quam mille milites: ex his quidam terribi multitudine Bacchidis militum desertis castris diffugerunt, ita ut octingenti tantum reliqui fuerint. Iudas autem quamvis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat inde delectum in supplementum faceret, maxime in tali temporis angustia, decrevit, cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & hortatus ut generose subirent pericula, iussit eos prodire in aciem: quibus consulentibus ut tunc se in tutum reciperet, cum sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem invaderet: Absit, inquit, ut me terga obvertentem hostibus sol aspiciat: nam etiam si mori nunc oporteat, nunquam tot res hactenus egregie gestas, tantamque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquas cohortatus persuasit ut intrepide expectarent conflictum hostium.

Quomodo Iudas praelio victus occubuit. C. XIX.

Interea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in utroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalan-

gis

gu Macedonica : ipse in dextro cornu locum sibi
 optavit. Sic instructa acie postquā venit in con-
 spectum hostium, iussit signa canere, & milit-
 tem cum clamore eos innadere. Idem & Iudas
 fecit, collatuq; signis certatum est utrinq; acri-
 ter: donec vergente iam sole Iudas animaduer-
 tens Bacchidem cum robore militum pugnam in
 dextro cornu ciere, cum audacissima manu iu-
 venum in eum irruit. Perruptaq; phalange pe-
 netrauit in mediam aciem : & impulsis in fu-
 gam aduersarijs persecutus est eos vsq; montem
 qui Ak'a dicitur. Id conspicati qui sinistru cor-
 nu tenebāt, à tergo adorti Iudam circūueniunt:
 qui videns nullum superesse effugium vrgenti-
 bus circūquaq; hostibus, in vestigio cum suis con-
 stitit: & casis hostium plurimis lassitudine ma-
 giu quā vulncribus confectus cecidit non inul-
 tus, ad priora præclara facinora extremo hoc
 mortis decore addito: quo prostrato non habentes
 amplius quem sequeretur milites orbatī tan-
 to imperatore, tum demum in fugam effusi sunt.
 Simon autem & Ionathas fratres inducijs factis
 recepto Iuda cadauere, delatum in Modim vi-
 cum magnifico funere intulerunt monumento pa-
 trio, & publico lætu per aliquam multos dies
 honorauerūt eius memoriam. Hic finis fuit Iuda
 viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor
 mandatorum Mattheia patris, nullam vuquam
 pro libertate popularium defugit aut laborem,

aut periculū: quapropter merito virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata ē Macedonia seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

FL. IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IYDAI-
CARVM, LIBER
XIII.

Ionathas defuncto fratri suo Iudz in principatu succedit.

CAP. I.

I. Mac. 9. **Q**UAE AD MODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudaorum denuo receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo praelio fuerit occisus, in praecedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudaorū à pietate descuerant, resumptis animis infestabant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, qua tum fortè regionē eam totam occupauerat, multi non ferētes geminātū infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersarijs ingruēs, coacti sunt adiungere se factioni Macedonica. Bacchides autem conuocatis ad se Iudaorum desertoribus, qui religioni patriae profanos ritus praetulerant, his administrationē religionis commisit: qui comprehensis Iuda amicis & sanctoribus, Bacchida eos tradiderunt: & is tortos primum

cruciatosq; ad libitū, postremo omnes ad vnum
evocabat. In hac tanta calamitate constituti Iu-
dei, quātam post captivitātē Babylonicam nun-
quam experti fuerāt: quotquot erant reliqui ex
Iuda socijs, verisi gentis interitum adinverūt Io-
natham eius fratrem, rogabantq; ut germani
amulus fieret, qui ad extremum halitum liber-
tatē propugnans praeclaris conatibus sit immor-
tū: nec suerēt totam gentem sine praeside ve-
nire in extremū salutis periculū. Tum Ionathas
paratum se vel ad mortem obtulit pro tutela po-
puli, & visus dignus qui Iuda fratri suo succe-
deret, communibus Iudaeorum suffragijs admi-
nistranda militia praefectus est. Quo comperto
Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum
negotiorū exhibeat regi et Macedonibus, quem-
admodum antē Iudas fecerat, decrevit eum dolo
tollere: sed hoc eius propositū nec ipsum nec Si-
monem fratrem latuit: quamobrem maturē mo-
niti assumpta sociorum manu in desertum vrbī
vicinum celeriter refugerunt: & cum venissent
ad aquam quae dicitur lacus Asphar, ibi mora-
bantur. Porro Bacchides sentiens eos timere, &
in desertis illis latitare, duxit contra eos omnes
suas copias, & postis ultra Iordanē castris con-
fluentem illuc militem retipiebat. Ionathas au-
tem cognito illius aduentu, misit fratrem suum
Ioannē Gaddim ad Nabathaeos Arabas, ut apud
eos impedimenta deponeret, donec armis cum
i i s bac

Bacchide decerneret, erant enim amici: sed in itinere inuaserunt eum Medibenses Admarci filij: direptiq; impedimentis & quicquid secum deferbat comprehensum interfecerunt cum omnibus socijs: cuius facinoris paulo post poenas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicitur. Bacchides autem cognito quod Ionathas castra haberet in Iordanis palustribus, sabbata illum aggressus est ratus non repugnaturum propter religionē diei. At ille cohortatus socios, & ostēso periculo quod nisi viri essent non possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: votiūq; Deo factis pro victoria, impigrē hostē aggreditur: & prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem insequere, ferire eum conatus est: sed cum ille caute iēctum declinasset, Ionathas cum socijs, desiliētes commiserunt se flumini, & in oppositam ripam enatarunt, hostibus non ausis transire, sed ad Hierosolymitanam arcem reuertentibus, desideratis ex eorum numero ferme duobus millibus. Post eum conflictum Maccda communiuit aliquot oppida, Hierichuntē, Emmauntē, Bethoran, Bethellam, Tamnatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, ut impositis in eas praefidis, res Iudaorum inde infestaret excursionibus: sed nihil aequē ut Hierosolymitanam arcem munit, in qua acceptos à Iudaorum primatibus filios obsides inclusit, ut ibi custodirētur. Eodem tempore nuntiatum

tiatum est Iovatha & Simonis fratribus, quod Amasai filij celebraturi essent nuptias, & adducturi sponsam ab oppido Gabatha, filiam illius cuiusdam inter Arabas: eamq; puellam tradendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facile ulturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidijs in monte collocatis expectabant eorum transitum. Ut verd in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, ut fieri solet in nuptijs, coorti ex insidijs omnes ad unum interfecerunt, & cum ornamētis ceteraq; prada reuersi sunt voti compotes, & egregie vlti germani interitū de Amasai filijs: ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Iovatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudaeam praesidijs dispositis, ad regem suum reuersus est, quo tempore per integrum biennium status rerū Iudaicarum fuit pacatior. Transfuga autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionē securē versari in Iudaea propter tranquillitatem temporum, per nuntios sollicitauerunt Demetrium, ut Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret, fore enim hoc perfacile, & vix ita velle posse omnes eius
milites

milites inſperato incurſu opprimi : qui ubi iuſſu regis in Iudeam pervenit, ad omnes eius regionis amicos ſuos & auxiliares ſcripſit, darent operã. ut comprehenderetur Ionathas. Cumq; omnium infidijs appetereſſetur, nec tamẽ quicquam proficeret: cautus enim erat ut qui dolum præſenſerat: iratus Macedo transfuſi, putansq; & ſe & regẽ ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis .i. præcipuos. Ionathas autem cum fratre & ſuorũ manu metu ſeceſſit in vicũ Bethalaſam, qui in deſerto ſitus eſt : eumq; munivit mœnibus & turribus, ut tutũ haberet receptaculum: quo audito Bacchides cum totis ſuis copijs, adiunctisq; Iudeorum ſua factionis auxilijs contra eum proſectus eſt: & aggreſſus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perſtitit. At ille nihil territus reſtitit acriter, reliſtoq; ad oppidũ tutelã Simone fratre clam egreſſus, & collectis in vicina regione ſua factionis hominibus, nocte in Bacchidis caſtra irruit, & multũ trucidatis effecit ut frater aduentũ ſuũ cognosceret: quãtũ primum enim tumultum ſenſit in caſtris hoſtiũ, eruptione facta incendit eorum machinas, cædũ etiam non mediocri edita. Bacchides verò vidẽs ſe à fronte ac tergo inuafum ab hoſtibus, re inopinata conſternatus ob inſperatũ obſidionis exitũ, vix fuit cõpos animi: totã autẽ indignationẽ effugit in trãſugas ut impoſtores, quorũ opera miſſus à rege ſaceras, unum cogitas quomodo

ex dignitate sua & regis obsidioni sine impossibilo, exercitum sine ignominia posset reducere.

Ionathas festum bello Bacchidē cōpellit inito cū Iudæis fodere exercitū abducere. C. A. II.

Qua eius volūtate cognita Ionathas, misit ^{I. Mac. 9} ad eum nuntios, petēs societatem & amicitiam inter se & eam fieri, captiuis vtrinq; red diti. Id Bacchides ratus sibi honorificū, & oblatam octasione qua posset non inglorius obsidione solvere, amicitia cum Ionatha inijt, iureiurando interposito, neutrū arma moturū in alterum: red ditiq; & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæā cum exercitu repetijt. Ionathas verò hanc securitatē nactus, & degens apud Machmā oppidū, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & senerè animaduertēs in religionis patriæ desertores, repurgabat suā gentem ab huiusmodi contagionibus.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggredditur. C. A. III.

Anno autem sexagesimo supra centesimum ^{I I.} Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militū qui eam tenebant praesidio, moresq; Demetriū oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium quoddam castellum munitū quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa

omissa reipub. cura debebat in otio per segnitie,
vnde grauiora etiã odia cõtra eum exorta sunt,
sicuti alibi à nobis dictũ est. Audito igitur quod
Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omni-
bus copijs contra eum profectus est.

Demetrius missa legatiõne ad Ionathã multis mu-
neribus eũ ad amicitia suã pertrahit. C. III.

1. Mac. 10

Misit etiam legatos ad Ionatham, iuuens
eum ad societate & amicitia, prænuntiare
Alexandru cupiens, ne forte ille prior impetraret
illius auxiliũ, idq; eo facilius, quod odia inter se
& Ionathã intercesserant: cui mandabat vt ha-
beret delectũ militum, & arma pararet, recipe-
retq; Iudæorũ obsides, quos Bacchides in Hiero-
solymitanam arcẽ incluserat. Talis conditio cum
offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hieroso-
lyma, & legit regias literas audiente tam popu-
lo quàm arcis presidio: quibus lectis impij &
transfuga qui in arce erāt vehemēter sunt ter-
riti, quod rex Ionatha & exercitum colligere
pēmitteret, & obsides recipere: quos suis quēq;
parētib; restituit. Atq; ita Ionathas Hieroso-
lymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe
reparans: nam & moenia eius iussit saxo qua-
drato exstrui: quo firmiora essent cõtra assultus
hostiũ. Quod ubi senserũt qui dispersi erant per
presidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-
chia, exceptis solis qui Bethsura tenebant & ar-
cem Hierosolymis: nam horũ maxima pars com-
stabat

*stabat ex Iudæis religionis desertoribus, & ideo
pro metu non sustinuerunt præsidia relinquere.*

Alexander maioribus quàm Demetrius pol-
licitationibus & delato pontificatu Iona-
tham in partes suas traducit. CAP. V.

Alexander autem cognito quid Demetrius I I I
Ionathæ promiserit, nec ignorās viri for-
titudinē, & quomodo se gesserit contra Macedo-
nas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiusq;
duce Bacchide, apud amicos dislitabat, non posse
se eo tempore commodiorē sociū inuenire quàm
Ionatham: qui & virtute sit eximia, & pecu-
liares odij causas contra Demetriū habeat, quod
datis vicissim & acceptis cladibus exacerbatiō
fuerat. Itaq; si idem ipsis videatur, adesse occa-
sionem inuitandi hominem ad amicitiam: cumq;
id purpuratis quoque suis probari animaduerte-
ret, scripsit talem epistolam Rex Alexander
Ionathæ fratri s. Quia iamdudum audiamus
de fide tua semul, & fortitudine, mittimus ad te
qui de societate agat, & amicitia: & nostro suf-
fragio hodie te pontificem Iudæorum constitui-
mus, & in amicorum nostrorum numerū ascri-
bimus: mitto etiam tibi munera, stobam purpu-
ream & coronam auream, & rogo ut sis hono-
ratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolen-
tia. His literis acceptis Ionathæ pontificiam sto-
lam induit, in ipso Sceno pegæ festo, post qua-
drimum exactum à Iudæ fratri obitu, cum
vacasset

vacasset interim sacerdotium: maxq; contraxit exercitū, & fabricauit magnū armorū numerum. Demetrius verò hoc cognito multū doluit, damnans suā cunctationē, quod non praeueniens æmulum eblāditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionē, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorū genti salutē. Quoniā seruastis, nostrā fœdera, & sollicitatibus vos inimicis nostris non accessistis, equidē laudo. vestrā fidem, hortorq; vt constantes sitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiā. Remittā enim vobis maximam tributorū partē: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi quàm his qui me praecesserūt regibus: insuperq; salis pretiū & aurū coronarium, & tertiam semini dimidiāq; partem fructus arborei solitam mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto: simulq; quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudæā incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariā, Galilaam & Peraam, vobis concedo in perpetuū. Et Hierosolymitanam urbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunemq; esse cum suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici vestro Ionathæ, vt quos ipse fidos & amicos probauerit, in praesidio eius constituat. Eos quoque Iudeos qui iure belli capti seruitutem in nostrā ditione seruiunt, in pristinam

finem libertatē restituo, ac ne iumenta quidem
ad angarias adigi permitto. Sabbatis item &
festis solemnibus, & tribus diebus ea preceden-
tibus immunitatem concedo. Eodē modo Iudeos
qui in mea ditione habitant, liberos & sine mo-
lestia degere volo: & quicumq; ex eis mecum mi-
litare voluerint permitto, dūtaxat vsq; triginta
millia numerū, idq; ea conditione stipendiorum,
qua ceteros meos milites. Habebō etiam eos in
praefidijs & in meo satellitio, & principes eorū
in amicorum meorum numero. Permitto etiā vt
patrib; vtantur legibus & ipsi & tres attribu-
ta eis praefectura: vtq; pontifici cura sit, ne quis
Iudeus aliud tēplū prater Hierosolymitanū re-
ligionis ergō adeat. Præterea dō in singulos an-
nos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum
quiddecim millia scclorū argenti, & quod pecu-
nia superfuerit vestrum esse iubeo: & decē illa
drachmarum millia, quæ de templo accipiebant
reges, sacerdotibus atq; ministris tēpli remitto,
ad quos ea pertinere cōpertū mihi est. Quicumq;
etiā confugerint in templū Hierosolymitanū, fa-
muliq; contiguū, siue ob debitā regi pecuniam,
siue alia de causa, immunes sunt ab omni vexa-
tione, tam ipsi quā eorū facultates. Permitto
etiā vt reparetur tēplū, et operū sumptus de meis
pecunijs fieri iubeo: sicut & mœnia & turrets
altas aque de meo volo edificari: tū si quæ sunt
loca per Iudeam apta ad struendas arces, impo-
nendaq;

uendaq; praesidia, & hac meo sumptu munian-
tur. Atq; haec fuerunt litera ac pollicitationes De-
metrii. Alexander autem rex magnis copiis con-
tractu tam è mercenario milite, quàm eo qui in
Syria delecerat à Demetrio, omnes in hostem dis-
xit, collatisq; signis sinistrum cornu Demetrii op-
positam sibi aciem terga coëgit vertere: haeren-
tesq; diu fugientium vestigijs etià castra eorum
diripuerunt: at dextrum cornu in quo rex ipse
pugnabat compulsum est loco cedere: & reliquis
effuse fugientibus, Demetrius fortiter decertans
alios hostiū occidit, alios non sustinentes ipsius
impetum persequens, abreptus est in cernū quod-
dam profundum & transitu difficile: ubi pro-
lapso equo, omni effugio destitutus, ab accur-
rentibus oppressus est: Circumdatus enim co-
rona confixerunt iaculus: at ille etiam pedes ge-
nerose repugnabat, donec crebris vulnibus
confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post
exactum regni annum vndecimum, sicut in alijs
commentarijs iam antè demonstrauimus.

De templo Dei ab Onia ædificato. C A. V I.

IIII. **O**Nias autem pontificis Onia filius qui pro-
fugus Alexandria debebat apud Ptole-
maum Philometorem, ut iam antè diximus, vi-
dens Iudæam vastatam à Macedonibus erumq;
regibus, & sibi æternam memoriam parare
volens, decreuit à rege Ptolemao & regina Cleo-
patra per literas petere, ut sibi liceat in Aegy-
pto

proinstar illius Hierosolymitani templi adifi-
care, & in eo Lenitas & sacerdotes ex suo ge-
nere constituere. Hoc autem consilium cepit fro-
tum maxime propheta Esaias vaticinio, qui ante
D.C. amplius annos prænuntiabat fore omnino
ut templum aliquando Deo maximo adificaretur
in Aegypto, idq; hominis Iudæi opera. Hoc
igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo &
Cleopatra talem epistolam. Dum in bello stre-
nuam vobis operam navans cum Deo varias re-
giones obirem, animadverti apud Cælesyriam
& Phœnicem & Leontopolim, quæ est in præsæ-
ctura Heliopolitana, alijsq; in locis Iudæos præ-
ter decorum habere templa, & ideo male inter
eos convenire: quod & Aegyptijs usu venit, pro-
pter multitudinem templorum & diversitatem
religionum. Et quia locum idoneum inveni apud
castrum quod agrestis Bubastis dicitur, ple-
num varia materia sacriq; animalibus, rogo
ut mihi permittatis templum quod illic est nul-
li sacratum numini, iamq; collapsum repurga-
re, & aliud loco eius Deo maximo construere ad
Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam
modo & mensura, pro salute tua, & regi-
na, atq; liberorum vestrorum: ut Iudæi qui Aeg-
yptum incolunt illuc convenientes, quo magis
aliunt mutuam concordiam, eo accommodatiores
sint tuis vsibus. Nam & Esaias vates præ-
dixit, quod erit domino Deo sacrarium in
kk 2 Aegy

Aegypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Onia literis acceptis, rex, & soror eius ac cōiux Cleopatra, declarauerūt suā pietatē per epistolā quā ei rescripserunt. Nā peccatum hoc & pra-
 varicationē legis a se in Onia caput reiecerunt. Sic enim rescriptū habet. Rex Ptolemaeus & regina Cleopatra Onia gaudiū. Legimus tuas literas in quibus postulas ut tibi permittamus illud apud Leontopolim praefectura Heliopolitanae collapsum templū repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanē miramur, si poterit acceptū esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniā ai prophetae Esaiam iam olim praedixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in dominum. Onias igitur impetrato loco extraxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus, & non per aquē opulentum. Mensurā verò eius & vasa nunc non libet repetere, cōmemorata iam ante in septimo belli & captivitatis Iudaica volumine. Nec defuerunt Onia similes ipsius Levitae ac sacerdotes, qui illis diuinū cultum frequentarent & instarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus, Apud Alexandriam verò inter Iudaeos & Samaritanos qui sub Alexandro magno Garixitani templi religionē induxerūt, seditio est exorta de sacris ipsorum, ita ut res ad regis cognitionē perueniret.

veniret: dū Iudaei contendunt iuxta Moysi pra-
scripta Hierosolymitanū tēplū esse legitimū,
Samaritae verò Garixitanū: provocatūq; est ad
regē & amicorū eius concessum, vt ab his causa
audiretur, & vtrius partis causidici succumbe-
rent, morte mulctarentur. patrocinebatur Sama-
ritis Sabbaeus cū Theodosio, Hierosolymitanis Iu-
daeis Andronicus Messalami filius, iuraueruntq;
per Deum & regem, quod ex lege probationes
allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret
eum qui iusiurandum nō seruasse deprehenderet-
ur. Itaq; rex multis amicis in consiliū adhibitis,
confedit causam aditurus. Iudaei verò qui Ale-
xandriam habitabant valde erant solliciti pro
tuentibus iura Hierosolymitanū tēpli, agrē feren-
tes autoritatē antiquissimī & nobilissimū in or-
be tēpli vocari in discrimē. Sed cum Sabbaeus et
Theodosius concessissent Andronico vt prior di-
ceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatē &
religionē, ostendensq; per continuas pontificū suc-
cessionēs sacerdotij vsq; in sua tēpora propaga-
tionem, & ab omnibus Asia regibus maiestātē
eius loci honoratā donarijs: Garixitani verò ac si
omnino nullū esset, nūquā ab inhabitā rationē:
his & talibus rationibus persuasit regi vt decer-
neret Hierosolymitanū esse ex sententia Moysis
cōditum, Sabbā verò & Theodosium addiceret
supplicio. Atq; haec sunt quae Alexandrinis Iu-
daeis acciderunt Ptolemai Philometori tēpore.

Quod Alexander post mortem Demetrii Ionatham in summo honore habuit. CAP. VII.

I. Mac. II

Cæso autem in pugna Demetrio sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syria principatu scribit Ptolemao Philometori, filiam eius nuptiis sibi dari deposcens, æquum esse dicens, ut se affinitate dignetur post receptum, favere de Deo, paternum imperium, et demetrium bello denictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitq; ut sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illo filiam, et ibi celebraturo eius nuptias: subsequutus deinde literas, ad constitutum locum pervenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dote auri et argenti summa quantatam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexandro & Ionathas pontifex, & cum venisset ad reges, ampliusq; muneribus utrumq; donasset, ab utroq; in magno honore habitus est: nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandavitq; suis ducebus ut in medium urbis eo producto, præconis voce ediceret, nemini licere accusationem contra hominem instituire, aut vlla in re exhibere ei negotium. Quo facto cum manifestum esset quatenus rex eum faceret, adversarii qui ad accusandum parati fuerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius malis

mali aliquid accideret. Tanta autē benivolētia rex hic Ionathā prosecutus est ut ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Demetrius Demetrii filius deuicto Alexandro & occupato regno in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CA. P. VIII.

ANno autē cētesimo sexagesimoquinto Demetrius Demetrii filius, acceptis multis mercenarijs militibus à Laſthenē Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuntio Alexander vehementer est territus: moxq; è Phœnice properauit Antiochiam, ut res eius antē Demetrii aduentū in tuto constitueret, interim Calesyria Appollonio Diao ducere præposito. Is profectus cū exercitu Iāniam, misit ad Ionatham pontificem nūcium, rem indignam dicens eum solū pro suo arbitrio viuere non subiectū regis imperio: Et sibiipsi esse opprobrium, quod eum sub imperium nō redigat. Ne igitur, inquit, in mōtibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, ut ferro decernamus vter nostrum sit virtute præstantior. Ne sis tamen infans, quod è singulis viribus fortissimi mecum militant, affucti semper tuos maiores vincere: quāobrem pronoco te in eum locum, ubi armis non facio pugnandum est, Et in quo nullum præstō est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, rē cū Simone

kk 4 frater

fratre profectus est Hierosolymis: & cum peruenisset Ioppen, extra urbē castrametatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij praesidium. Ionathas autē oppugnationē instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperierunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionathas, assumptis tribus equitū, octo peditū millibus Axotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumq; venisset Ioppen, paulū retrocedēs traxit Ionathas in planiciē fretus equitatu, et in eo victoria spem collocās. Ionathas verò progressus insequabatur Axotum versus Appollonium: qui ubi hostem conspexit devenisse in plana, reuersus est ut praelium committeret: cumq; mille equites in insidijs positi fuissent in quodā torrente, ut se Iudaei à tergo obijcerent, Ionathas qui hoc maturē sensit nō est territus, sed instructa in laterculi formā acie, hortatus est suos ut utrinque pugnaret in hostē, à tergo et à fronte adoriētī resistendo: cumq; praeliū protraheretur vsq; vespērā, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalange cōfugere, ipse verò suis mandauit ut obiectis scutis exciperent tela immissa ab equitibus: qui cum hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quēquam laeserunt, non enim penetrabāt ad corpora, sed obiecta scutorū ceu testudine, densitate eorū facile repellbantur, & cadebāt irrita. Vbi verò iaculando

laudo à mane vsq; post meridiē lassatū hostem animaduertit Simon, phalangē aggreditur, & vsus egregia suorum opera hostem coëgit fugeret quo viso equites, ne ipsi quidē locū suum tenerent, sed fessi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totā planiciem. Ionathas autem victos Azotum vsq; persequens, multis casis, reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea vrbe, cōpulit: qua capta eodē impetu, & ipsam & circumuicinos vicos incendit: ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & sanū ipsius & quotquot eō cōfugerāt concremauit: fuitq; numerus tam eorum qui exusti sunt, quā qui ceciderūt in praedio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admo-
 uuit copias. & cum extra urbem castra posuisset, prodierūt ad eum Ascalonitae cum hospitalibus muneribus: quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multam pecuniam ducens praedam, quam abiecit deuictis hostibus. Caterum Alexander audito quod victus esset dux eius Apollonius, simulabat se latū, quandoquidē ille prater animi sui sententiā aggressus esset Ionathā, amicum & socium: & misit ei virtutis ergō fibulā auream, quod gestamen solis cognatus regis concedebatur, & Accaronis toparchiam ei possiden-

VII. *dam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum navalibus & terrestribus copijs venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsq; Axotum, ubi obtundebatur querimonijs deploratum Dagoni templi incendium: accusabantq; populariter Ionatham autorem eius iniuria, qui & agros eorum vastasset ferro ac flâmis, et plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemæo penè dissimulâter audiente eorû querimonias. Ionathas verd apud Ioppè ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere: deinde cum vsq; Eleutherum fluium regè deduxisset, reuersus est Hierosolyma. Postquam autè Ptolemaidè peruenit, minimû absit quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidijs per Ammonium eius amicum appetitus: quibus detectis scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi insidias. qui cum nō dederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse autorem, & cepit eum magno odio prosequi. Antiochenos autè iam antea propter eum Ammonium infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit penam Ammonius turpiter vt mulier casus, dum amictu famineo quatit latebras, quemadmodum in alio diximus cōmentario. Ptolemæus autem affuitatis Alexandri penitens, & lati aduersus*
Demetr

Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cō-
festim ad demetrium misit legatos de societate
& amicitia, his cōditionibus, vt data ipsi in ma-
trimonium filia, in paternū regnum eum resti-
tueret. At ille & amicitiam eius & ablatam
coniugem perlubenter amplexus est: vnus etiam
reliquus erat labor. Ptolemaeo, vt Antiochen-
sibus, persuaderet Demetrium recipere, alienatis
ab eo propter iniurias à patre eius acceptas.
Perfecit tamē hoc quoq; : nam propter Ammo-
nium habentes exosum & Alexandrum, facile
impulsi sunt, vt eum ex vrbe eijcerent. Atq; ita
elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam : Ptole-
maeus verò vrbe ingressus & à cinitus rex cōsa-
lutatus est, & ab exercitu coactus duo sibi im-
ponere diademata, alterum Asiae. Aegypti verò
alterum. Sed cū esset natura iustus, & nimia
potētia minimē cupidus, ad hac prudens, & qui
nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antio-
censium cōcione, persuasit eis vt demetrium re-
ciperent, pollicitus eum maiorem rationem ha-
biturum recentio eorū beneficij, quàm odiorum
quae illis cum patre eius interfecerant. Se quoq;
affirmauit monstratorem ei fore vitae recte insti-
tuendae & administrandae Reip. nec passurum
quicquā tentare quod non deceat : nam quod ad
dominationem attineat, cōtentum se esse Aegy-
pti imperio : atq; ita perducti sunt in eam sentē-
tiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent.

Cateo

Caterum cum Alexander ducēs validum exercitum ē Cilicia inuassisset Syriā & Antiochenum agrum vastaret rapinis atq; incendijs, occurrit ei Ptolemaeus vnā cum genero suo Demetrio, iam enim confecta erant nuptiae: & victus Alexander compulsus est fugere in Arabiam. Fortē accidit in eo pralio, vt equus Ptolemai consternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratumq; aggressi hostes vulneribus in caput inflatis in periculum extremū adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitū: attamen per integrum quatrimum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquētes intelligere. Alexandri verō caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemaeum, qui die quinta demū respirans à vulneribus, & ad se reuersus incūdisimo sibi rimore simul & spectaculo capitis, ac mortis Alexandri, pavit animum & oculos: nec ita multo post exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitā finijt. Alexander autē cognominatus Veles, per quinquennium regnū obtinuit, si-
cut aliās indicauimus. Demetrius autem cognomine Nicanor, regno potitus cum esset prauo ingenio, male mulcabat Ptolemai milites, oblitus & auxiliij & affinitatis qua per Cleopatra nuptias recēs intercesserat. Illi verō perosi hominis ingratitudinē receperūt se Alexandria, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis ē tota Iudaea copijs,
aggr

aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis &
 Macedonicum praesidium, cum desertoribus reli-
 gionis qui eò cōfugerāt. Hi primū contemnebāt
 conatus Ionathae, quòd satis fiderent loci munitioni-
 bus: tandem nocte aliquot scelesti elapsi per-
 uenerunt ad Demetriū, arcis oppugnationē nan-
 tiantes. Qui iratus monit exercitum ex antio-
 chia cōtra Ionathā: cumq; perucussisset vsq; Pto-
 lemaidē, acciuit eum ad se per literas. Ille nō in-
 termissa oppugnatione, cū senioribus populi &
 sacerdotibus aurū, argentū, vestem, aliāq; xenia
 deferens venit ad Demetriū, & hac munificen-
 tia mitigauit regis animū: tractatusq; honorifi-
 cē, cōfirmatus est in pōtificatu, quemadmodum à
 superioribus regibus. Accusatoribus autem eius
 transfugis fidē non habuit: verumetiam rogatus
 ut pro Iudaea vniuersa tribusq; attributis ei to-
 pachijs, Samaria Ioppe, & Galilaea, CCC. tan-
 tū talenta penderentur, concessit per diploma-
 tale. Rex demetrius Ionathae fratri & Iudaeo-
 rum gēti gaudium. Exemplum epistolae quā scri-
 psimus Laſtheni parenti nostro, misimus ad vos
 ut sciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gau-
 diū. Genti Iudaeorū amicis nostris, & iura ami-
 citiae seruantibus, decreuit beneuolentia gratiam
 referre: quapropter tres praefecturas, Apheri-
 mā, Iydaam, Ramathā cum suis finibus, Sama-
 ritia ademptas ad Iudaeam attribuo. & remitto
 quicquid solebāt ante me reges accipere à sacri-
 ficio

ficantibus Hierosolymis, aliâq; tributa pro fructu terra atq; arborû : preterea salinarû vectigal & aurum coronarium, neq; quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur ut huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & deducatur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porro Demetrius videns ditionem suam pacatâ, & nihil timendû periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solus exteris mercedem soluens, quos secû è Creta alijsq; insulis collectos adduxerat : quamobrem odium sibi concitauit apud propriam militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab alijs ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, ut hoc pacto alacriores fierent ad subeunda quoties opus esset pericula.

Trypho Apamenus post deuictum Demetriû Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. I X.

V I I I. **E** Am alienationem militû à Demetrio anti-
 L Mac. II **E** maduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Trypho, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicasset ei quam infensi essent Demetrio milites, suasisit ut sibi Antiochum traderet : effecturum enim se, ut is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem se præbebat, quod non satis confideret: tandem Tryphon euicit assiduâ precibus,

cibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitana arcis praesidium, & impios transfugas, reliquosq; qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum ut praesidia de Iudaea castellis eijceret. Qui non hac tantum in re, sed maiora etiam gratificaturus se ei pollicitus est, quam primo lenatus esset praesenti bello, per cuius negotia non liceret nunc id facere. Postulabat etiam ut pro iure amicitiae mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: moxque tria millia delectorum militum Ionatas ad regem misit. Caterum Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius, quam propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntesque auxilium ei venisse a Ionatha, & considerantes brevi augendas eius vires, nisi mature praevenirent, corruptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudeis auxiliariis, conflixit cum Antiochenis. & superatus numero compulsum est cedere. Tunc Iudaei receperunt se in templi regia, & è superiore loco missilibus ferebant populum: quod cum tanto facerent propter loci eminentiam facile repulerant eum à propinquis adibus: & mox in iusto in eas igne accedum totam urbem pervagatum

gatum est, propter densitatē adificiorū, quae tota
ferē constabant ē materia lignea. Antiochenſes
verō nō valētes adibus flagrantibus succurrere,
in fugā se verterūt. Tum Iudaei de vno tecto in
aliud trāsfilientes, miris modis eos insectabantur.
Rex autem animaduertens Antiochenos occupa-
tos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideo in-
termiſſiſſe pralium, per diuerſos angiportus eos
aggreſſus, multis occiſis reliquos coegit abiectis
armis deditiōnē facere: & conſeſſa audacia ve-
nia, ſeditionem cōpeſcuit, donatoſq; Iudaeos pra-
da quā ex direptionib; parauerant, & collau-
datos quaſi autores eius victoria, remiſit ad Io-
nathan non ſine praeclaro virtutis eorū testi-
monio: poſtea tamē ingratus apparuit, & non ſer-
uauit pollicita. bellum etiam minatus niſi red-
deret tributa omnia quae Iudaeorum gēs ſolita eſt
prioribus regibus pendere. Feciſſetq; etiam, nō
impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatus
contra Ionathan factū in illum potius retere:
reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum An-
tiocho etiā tum adoleſcēte, diadema eius capiti
impoſuit: et deſiciētibus ad ſe omnibus militibus
qui fraudati ſtipēdijs fuerāt, aperto bello Deme-
trius adortus eſt: et vno praelio factus ſuperior,
tum elephantos, tum Antiochenam urbem illi
ademit, compulſo in Caliciam credere. Tum An-
tiochus adoleſcēs miſſis literis & legatis ad Io-
nathan, ſociū & amicū eum nominat, & pon-
tificat

nificatū ei cōfirmat, concessis & quatuor prae-
sturis, quae Iudaearum regioni attributa fuerāt.
Ad haec aurea vasa & pocula vestemq; purpu-
ream, & ius vtendi misit ei, nec nō fibulam au-
ream cooptato inter amicos primarios. Simonē
etiam eius fratrem militibus quātum eorū esset
Tyrum inter & Aegyptum proposuit, Ionathas
verò letus tot collatis in se per Antiochum bene-
ficijs atq; honoribus, & ipse suos legatos ad eum
simul & Tryphonem misit, amich se & socium
professus, gesturūq; vnā bellū contra cōmunē ho-
stē Demetriū, multa de eius ingratitudine que-
ritus, quod pro beneficio iniuriam sibi reposuisset.
Cum igitur permissum esset ei ab Antiocho, col-
lectis etiam ē Syria & Phœnice militibus bellū
cōtra Demetriū duces gerere, cōfestim profectus
est ad vicinas vrbes & oppida: à quibus hono-
rificē exceptus, nullis tamen adiutus est militi-
bus: & cū Ascalonē venisset, hic quoq; ab oppi-
danijs cum numeribus ei occursum est, quos &
ipso hortatus est, quēadmodū alias vrbes Cœ-
lesyria vt à Demetrio deficerēt ad Antiochum,
& pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterent:
esse enim multas causas, cur ad hoc cōsentire de-
beant: quibus persuasis vt polliceretur auxilia,
ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret
Antiocho: hos præter spem inuenit portas sibi
clausisse, nolentes deserto Demetrio parti aduer-
sa se coniungere: quare Ionathas irritatus est vt

& agros vastaret, & urbē conaretur vi capere: relictaq; ad ciuis obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos sauebat incendijs. Tum Gaxai vidētes presentē calamitatē ab hoste, nec ullū interim auxiliū à Demetrio, & spē quoq; incertā propter locorum distantia, satius existimauerūt illo omisso necessitati suae consulere: & missi ad Ionathā nuntijs recepti sunt in societate atq; amicitia. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit vitale, cū deberent sapere ante acceptū incommodum, & vltro potius quā coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus: & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionē vsq; Damascū obibat. Cūq; Demetrii validus exercitus accecisset ad urbē Cadasam, quae propinqua est Tyriorū agro & regioni Galilaeae, velentq; Ionathā abstrahere à Syria laturū opē Galilaeis suae ditionis hominibus, occurrit eò propere Simone fratre ad Iudaeae praesidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudaeae munitissimū, & inessum à Demetrianae factionis hominibus, ut iam antè diximus: qui cum aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti, ne occupato per vim loco ad viū necarentur, per nuntiū rogabant Simonē: ut sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere, & proficisci ad Demetriū. Ille verò data eis in hoc

ut postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocavit presidium. Interim Ionathas in Galilea motus à stagno Gennesara castrum quæ primum posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante unam diem aduentum eius præsenferant, collocatis prius in monte insidijs, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tēpore ad certamen instruit. Sed cū à tergo se insidiatores Iudeis ostēdisset, veriti ne intercepti in medio cōtrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut penè omnes Ionathā deferrent in periculo. Soli duces Mathias Apсалomi & Iudas Chapsai cū quinquaginta virorū fortium manum permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia tanto impetu aduersam hostiū frontē impulerunt, ut territi cœsurentibus cederēt. Tum verò illi qui Ionatham dēstituerant, videntes fluctuantē & inclinatam hostiū aciem, reuersi in prælium iam in apertam fugam versos persequabantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra cōpuli sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cū omnia sibi ex sententia. Deī fauore videret cedere, misit Romā legatos de re nouanda amicitia, quibus dedit mandata, ut in reuertendo obiter inuiserēt Lacedæmonios, eosq; cognationis admonerent atq; fœderis. Qui postquam Romam venerunt, expositi ad senatum

postulatis Ionatha p̄tifice, quod cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus acceptisq; literis cōmēdatiis ad reges Europa & Asia, quæ iutius possent iter facere, in reditu peruenērūt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt ei literas à Ionatha pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gentis Iudeorū, & senatus ac populus Iudeorū, Ephoris Lacedæmoniorum senatuiq; & populo fratribus suis Salutē. Si valetis, & res v̄stra tam publicē quā priuatim prosperē cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoq;. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem nostrum, ab Ario rege v̄stro missa per Demotelem epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar submisimus, & literas eas cupide accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti ē sacris nostris scripturis. Quod verò nō prius vos cognatos agnouerimus, ideo factū est, ne vidremur vobis captāda amicitia occasionem præcipere. Interim eo tempore ex quo renouata est nostra necessitudo, in sacris solennitatibus rem diuinam facientes, etiam pro v̄stra salute ac victoria vota nuncupauimus. Et cum multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorū immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos sollicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, misimus ad Romanos

Numen

Numenium Antimachi & Antipatrum Iasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, ut renouet mutuam nostram amicitiam. Bene igitur facietis, si vos quoque nobis scripseritis, & significaueritis, si qua in re vobis opera nostra possit esse vsui, ad omnia obsequia promptos nos habituri. Itaque Lacedaemonij & legatos comiter acceperunt, & decretis publicis de amicitia atque societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudaeorum sectae erant, quae de rebus humanis inter se dissentiebant: una Phariseorum dicta, altera Saducaeorum, tertia Essenorum. Horum Pharisei, quaedam, at non omnia, fato tribuunt: quaedam verò in sua potestate esse aiunt, ut vel fiant, vel non fiant. Esseni verò omnia in fati potestate esse affirmant, nec quicquam hominibus praeter fati decretum accidere. At Saducaei fatum omnino negant, & ex rebus tollunt, dicentes nihil fataliter evenire hominibus: & omnia in nostra ipsorum potestate esse, ut tam felicitatis nobis ipsi autores simus, quam infortunii, si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentius tractauimus in secundo de Iudaico bello volumine.

Porro Demetrii duces volentes accepta cladis abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham, qui coperto eorum aduentu properè in Amathensem agrum occurrit: nolebat enim eos sine impedimento Iudaeam invadere. Cumque ad quinquaginta stadia prope hostes

castra posuisset, misit qui res hostium & munitiones perspecularentur: qui cum explorassent omnia, & quosdam captiuos noctu adduxissent, indicantes quod ex improviso hosti vellet eos aggredi, mature omnia communijt, dispositus etiā extra castra excubijs, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iussu parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostiū conatus fallerent. Demetrii vero duces, ut sensere Ionathā prae monitū haeceant inopes consilij, hoc ipso turbati, quod viderent sibi nihil successuram absq; insidijs, nec aperto Marte pares se Ionathā futuros ducarēt. Deceuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostē fallerēt, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cepit fugientes persequi, sed frustra: iam enim transgressi fluvium Eleaberrum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathien vastatis, abactaq; praeda & captiuis abductis, Damascū roniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obituendo totam Iudaea & Palesnam usq; Ascalonem opportuna loca firmabat praesidijs, atq; ita communita regione armis, & adificijs, Ioppen contendit: eiq; occupata validum imposuit praesidiū, quod intellexerat Ioppenenses velle Demetrio dedere suum oppidū. Hic igitur ad Iannae modum dispositus, Ionathas &

Simon

Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pōtifex ad-
 uocata in templum concione populi, suasisit ut re-
 ficerentur vrbis mœnia, & murum quo templū
 septum fuerat rursum reficerent, turribusq; aliis
 additis munitionem redderēt, utq; alium murum
 excitarent inter arcem & urbem, atq; hoc pa-
 flo excluderent eos qui arcem custodebant, &
 ad commeatum penuriam eos adducerēt: pra-
 terea ut arces hinc inde per regionē dispositas,
 additis nonis munitionibus firmiores etiā ac tra-
 tiores facerent. Quā sententiā comprobata suf-
 fragiis populi, ipse assumpta sibi munienda vr-
 bi cura, Simonis ut idem in cæteris Iudææ locis
 curaret, dedit negotiū. Cæterum Demetrius tra-
 iecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens
 hanc & Babylonem simul occupare, ut potius
 superioribus satrapis, sedem belli ibi constitue-
 ret: vocabatur enim per crebras legationes ab
 eorum locorum Grecis atque Macedonibus, pol-
 licentibus deditionem si veniret, atq; etiam con-
 tra Parthorum regem Arsacem auxilia. Quā spe
 accensus properauit ad illos, cogitans si res ad-
 uersus Parthos cessissent prosperè, satilē se inde
 exturbaturum Tryphonem è regno Syria: ut ve-
 rò magna auctoritate exceptus est ab eius regio-
 nis hominibus, collecto valido exercitu bellum
 Arsaci intulit, et superatus praelio amissq; exer-
 citu, ipse viuus in potestatem hostium venit;
 sicut aliās narrauimus.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.

I X.
I. Mac.
12. 13 **T**ryphon autē cognita calamitate Demetrii, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quoniam pacto eo sublato regnū posset ipse inuadere & occupare: nec aliud magis videbatur obſtare eius cupiditati, quā Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atq; ita demum adoleſcentē aggredi: quamobrē ad Bethſan profectus, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionathā cum quadraginta milibus lectiſſimorū militum, paratū obſistere ſi quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominē non imparatū ad certamen, muneribus & comitate conatus eſt ei imponere, iuſſis ſuis ducibus vt imperata Ionatha facerēt, quo magis fidē benevolentia ficta aſtrueret, & omnē illi ſuſpicionē eximeret, atq; ita incautum opprimeret ſacilius. Poſtremò ſuaſit vt dimitteret exercitum, ceſſante bello, & pacatis rebus omnibus: rogabat tamen vt retenta circa ſe modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam ſuā ciuitatem eam arceſq; ſpūitimas, dicens ſe in hoc veniſſe, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali ſuſpicatus, credensq; verē & beneuolo animo Tryphonem hac conſulere, dimiſit exercitū exceptis tribus milibus: ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò ſecum

secum duxit, Tryphonem persecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò urbē cōfestim ita ut pramoniti fuerant claudentibus, viuis captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis: moxq; missa est in Galileam pars exercitus, ut & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum praecurabat, arreptis armis maturè inde euaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde reuerant retro reuersi sunt.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarū imperiū detulit. C. A. XI.

Hierosolymis autē postquam auditū est de I. Mac. 13 Ionatha captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd nō sine causa timeret, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diē metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorturi, & adducturi Iudæorū gentē in extremum salutis periculum nec eos fefellerit sua expectatio: quam primū enim auditū est necatū esse Ionathā, vndiq; excitatū est in eos bellum: tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem gauiter gerere: quin & ipse Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simō autem vidēs Hierosolymi-

tales metu novorū motūū attonitos, & volens
 eis cōtra Tryphonis conatus addere animū, con-
 vocato in templum populo, sic exorsus est ad eos
 verba facere: Non ignoratis viri tribules, quā
 gnauiter ac intrepidē ego & pater ac fratres
 pro libertate mortis periculis nos exposuerimus:
 quibus domesticis exēplis excitatus, cū nō nouū
 sit in nostrā familia legibus patrijs & religio-
 ni propugnanda vitam impedere, nullo terrore
 adigi potero, vt vitā gloria preferam. Quapro-
 pter cum non desit vobis dux paratus pro vobis
 quidvis quantūvis magnum vel pati vel facere,
 sequimini alacriter quocunq; duxero: neq; enim
 ego melior sum meis fratribus, vt vita parcere
 debeā: neq; ita degener, vt quod illis semper vi-
 sum est longē pulcherrimū, scilicet pro religione
 atq; legibus vitā profundere, ipse per ignauiam
 subterfugā: quin potius certū est germanū me
 illorū fratres egregijs approbare facinoribus. Con-
 fido enim in Deo quod pœnas ab hostibus exige-
 re dabitur, voxq; vnā cum vxoribus & liberis
 ab eorū iniurijs eripere, & insuper tēplū sancti-
 moniā tutā prestare ab illorū impia violentia.
 Video enim profanas gentes non ob aliud in vos
 cooriri, nisi quod existimāt destitutos duci pro-
 uidentia. His Simonis verbis accensa multitudo
 recepit animos & fiducia, & posita formidine
 ausa est meliores spes cōcipere: itavt vno ore to-
 tus populus acclamauerit, placere Simonem im-
 perium

perium accipere, & in locū fortissimorū fratrum
Iuda ac Ionathæ succedere, nunquam enim se
detrectaturos iussa illius. Itaque collectis mox
omnibus quotquot ex suis ad militiā essent ido-
nei, aggressus est urbē manibus cingere, conuiu-
nreque cellis & validis turribus : quo opere per-
fecto, misit Ioppē unū ex amicis Ionatham Ab-
salomi filium, iussum habitatores eius populari-
ter iude eicere, veritus ne urbem Tryphoni tra-
derent : ipse interim mansit Hierosolymis ad vr-
bis custodiam. Tryphon autē Ptolemaide profe-
ctus, cū magna exercitū, venit in Iudam ducēs
secū vincitū Ionatham : ei Simon occurrit cū suis
copijs iuxta oppidū Addida, situm in monte cui
Iudeorū campi subiecti sunt. Tryphon verò co-
gnito quod Simon Iudeorum princeps sit consti-
tutus, misit ad eum nuntios, & hunc dolo circū-
uenire cupiens : mandabatque, vt si vellet dimitti
fratrē Ionatham, centum argēti talenta persol-
ueret, & cū eis duos Ionathæ filios mitteret ad
se obsides futuros, quod ille diuissus non aliena-
turus sit Iudam à regis imperio : nunc enim eū
tantisper seruare in vinculis, dum debitam regi
pecuniā redderet. At Simonē technæ eius non la-
tuerunt : sed intelligēs quod & pecuniam perdi-
turus esset, nec fratrē liberaturus, quin & filios
eius insuper hosti dediturus, tamē timēs crimi-
nationē suarū, ne negati pecunijs, & filijs vide-
reut fuisse fracti, causa interitus, aduocato in

concionem exercitu postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitū prius quod subessent insidiae: praestabilis tamē esse & pecunias & filios mittere, quā contēptis Tryphonis cōditionibus suspicionem inturrere, quasi fratrē seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionatha pueros mitti & pecuniam. Quibus acceptis Tryphon non seruauit fidē, nec dimisit Ionatham, sed cū exercitu peragrabat regionē, volēs per Idumaeam ascendere Hierosolymā, peruenitq; vsque Dora Idumaeae oppidum. At Simon eum perpetuo cōsequebatur, castra castris illius opponens. Interim qui in arce erant virgenibus Tryphonē ut properē sibi commeatus mitteret, iussit paratū esse equitatū, quasi eadē nocte venturus Hierosolyma: sed quia per eam noctem multa nix delapsa viam opertam difficilem maximē equis reddiderat, irritū factum est eius propositū, & mox inde castris, in Caelesyrtum vadit: properē, obiterq; in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem, à Bastea oppido fratris ossa in Modim & paternū sepulcrum transtulit, publico luctu honorati: ubi amplissimū monumentū exstruxit patri simul & fratribus suis ē marmore polito & candido: excitato enim in latē conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas ē singulis lapidibus, opus admiratione dignissimū: ad huc pyramides septem paratissimas

Et fratribus cuiq; manum erexit, mira tam magnitudine quam pulchritudine, quæ durant usq; ad nostra tempora: tanta fuit Simonis cura, ut Ionathas ceteriq; domestici quam magnificētissimo sepulchro essēt cōditi: qui defunctus est, exacto pontificatus simul et imperij anno quarto. Cuius successor Simon cōstitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idq; accidit post annum centesimū septuagesimum ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potestus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simō, ut tam in privatis instrumentis quam in scripturis publicis adijcerent, actū esse anno primo Simonis Iudæorū ethnarchæ optimè de gēte sua meriti: nam huius principatus res eorū magnis accessionibus aucta sunt, et multas de finitimis hostibus retulere victorias. Devastavit enim Gazaram, et Ioppen, et Iamniam, expugnataq; Hierosolymorū arce solam æquavit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, neve inde urbi aliquod inferretur incommodum. Quo facto visum est ei opere præmium, si mons quoq; in quo sita fuerat complaretur, ut solum templum emineret: effecitq; id cōmemoratis pro concione malis quæ à presidarijs in eam diē Iudæi passi fuerant, quæq; etiam in posterum ferre cogerentur, si externus aliquis princeps ei loco imponeret presidium: adeoque permotus

permotus est eius exhortatione populus, ut non intermisso per triennium neq; die neq; nocte opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore per vices sibi succedentes redegerint, atq; ita nihil reliquerint quod obstarat quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longe celsius.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.

x. **N**ON multo autem post quam Demetrius ca
1. Mac. 15. **N**ptus est, Alexandri filius cognomine Deme-
a Tryphone est necatus, anno quarto post quam
eius tutelam susceperat: sparsq; rumore, quod in-
ter exercendum se esset extinctus, per intimos ami-
cos sollicitauit milites magnis pollicitationibus,
ut sibi regnum deferrent, captum à Parthis. De-
metrium disclitans, Antiochum verò fratrem si potiret-
ur imperio, ultorem fore defectionis qua fratrem
eius deseruerint. Illi adducti in spem maximam,
quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuè
deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam po-
testatem, non amplius dissimulare prauum in-
genium valuit, quod priuatus tegere conatus est
quò magis animos hominum sibi conciliaret. quàm
primum enim rex declaratus est, absq; persona
Tryphonem agere cepit, id quod aduersariorum
partibus non mediocriter profuit. Milites enim
pertæsi eius mores defecerunt ad Cleopatram vxo-
rem Demetrii, qua tum in Seleuciam cum liberis

se incluserat. Et cum Demetrii frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab ulla urbe recuperetur metus Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens: fecit autem hoc partim amicorum suasio, partim quod timeret ne quidam Seleucenses urbem Tryphoni traderent. Quò postquã venit Antiochus XL. affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem praelio victum eiecit è superiore Syria, & usque Phœnicem persequens, compulsus in Doram castrum munitionibus obsidione cinxit. Misit etiã legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent: qui & postulata eius libenter amavit, & mox misso comœatu ac pecunijs ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. At Tryphon elapsus è Dora cum persugisset Apamiam, urbe vi capta interfectus est, triennio postquã regno potitus fuerat.

Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebeus dux regius è Iudæa profligatur. C. XIII.

CAeterum Antiochus ob innatam avaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copijs, misit eum ut vastata Iudæa Simonem in potestatem redigeret: qui audita eius iniquitate, quamvis iam senior, tamen indignitate rei permotus, inueniuntur hosti cum exercitu sit obviam: premissisq; cum fortissimo quoq; filijs,
ipse

ipse cum reliquis copijs subsequabatur diuerso itinere: positusq; cōpluribus locis inter angustias insidijs, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vita in pace exegit, cū & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Quod Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolū occisus est. CAP. XIIII.

XIIII. **I**S per octo annos Iudæis præfuit, postremò in
I.Mac.10 **I**conuincio casus, insidijs generi sui Ptolemæi: qui vxore etiā eius & duobus filijs cōprehensis ac cōiectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoq; Ioannē (cui & Hircano fuit nomen) interficerent: adolescens autē hoc præsentiens maturè in urbē refugit, fretus favore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simulque odio quo Ptolemæū prosequabatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quod iam Hyrcanum receperat.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatū potitus est. CAP. XV.

XV. **I**lle igitur recepit sē in quandam arcē supra
I.Mac.16 **I**Hierichuntā sitam, qua Dagon dicitur Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cū litatū esset eduxit cōtra Ptolemæum exercitū: & oppugnādo locum ceterā quidem erat superior, vincebatur autē sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia: hos enim Ptolemæus productos in mania flagris

flagris cadebat in loco omnibus conspicuo, minitans se precipitaturum eos nisi frater ab oppugnatione desisteret. At ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis carissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplēbat ne moliratur affectibus, sed potius indignitatis rei motus daret operam ut redactum in potestatem inimicū afficeret poena, & vlcisceretur homines sibi natura cōiunctissimos: gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendam, sed quā primum verberari & lacerari matrē videbat, refrigerabat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. Cumq; hoc Historia pacto traderetur distans obsidio, superuenit interrum Bimus ille quo solenne est Iudais cessare ab operibus, recurrente anno septimo: atq; ita liberatus finis. à bello Ptolemæus occisus Hyrcani matre ac fratribus, fugis ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tunc apud Philadelphenses inuaserat Syriam.

Quod Antiochus cognomento Plus ducto cōtra Hyrcanum exercitu, placatus ē c. rālen
tia fœdus cum eo iungit. CAP. XVI.

Antiochus autē memorem incommodorum, quæ x v. à Simone acceperat, Iudæā aggressus est,

ex quo regnare coepit anno quarto, principatus vero Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimam Olympiade: vastatūq; agris Hyrcanū in urbē ipsam cōpulit, eam septem castris cūm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatē mōnium. Et virtutē propagantiam, accedente etiā aquarū penuria, cui tandē sub occasum pleiadis delati imbres fuerunt remediū. Postremo ad septētrionālē muri partē, quā planior erat aditus, excitatis centum turribus quā surgebant vsq; tertiā contignationē, impositūq; in eas cohortibus, quotidie tentabat manū: dupliciūq; fossa longa simul. Et lata cinctio laudis, praesclusit omne exitum. Illa contra crebro exarsantes, si foris negligētius custodiri castra offenderent, affliciebant hostē clade aliqua: quod si parati ad resistendū inuenirent, recipiebāt se in totiora facere. Hyrcanus autē postquā cognouit sibi obesse suarū multitudinē, quod inutiliter absumeretur ad victū necessaria, secretā infirmiorē stirbā eiecit extra mōnia, solis retātū qui ob vigore etatis ad pugnā erant idonei. Antiochus uero exclusas retabat progredi, ita ut miserabiliter oberrantes manibus conficeretur inedia: sed cūm supervenisset festū siveuopegia, miseratione suarū rursus in urbē recepti sunt. Rex etiam rogatus ut gratia festi induciarū septē dierū concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc cōtentus victimas misit magnifice, tan-

vos auratis cornibus, et pocula tam aurea quam
 argentea referta omne genus aromatibus: et exer-
 citui praeiuit epulū, longe diuersus ab Antiocho
 Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari ma-
 elauerat; & iure carniū illarum templum asper-
 serat, violatis Iudaeorum legibus simul & cere-
 monijs: unde acerbissima exorta sunt eius gentis
 contra eum odia. At hic Antiochus propter reli-
 gionē Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus
 verò cognita eius equitate & pietate dele-
 ctatus, legatos ad eum misit, rogantes. vt liceat
 sibi patrijs viuere legibus. Tum rex repulsis qui
 suadebant internecione delendam gentem inso-
 ciabile, & discretā instituto à reliquis omnibus,
 & approbata Iudaeorū pietate, imperauit vt ob-
 sessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes
 ceterarumq; extra Iudaeam urbium concede-
 rent, & insuper praesidium reciperent, promit-
 tens pacem eis se daturū his conditionibus. Assen-
 serunt illi ad omnia, excepto praesidio, quod vita-
 rent exterorum consuetudinem, quod ne recipe-
 rent maluerunt regi dare obsides & D. talenta
 insuper: quorum CCC. mox representata sunt,
 & inter obsides fuit etiā ipsius Hyrcani frater:
 delectaq; mox lorica quae imposita erat mor-
 nibus, soluta est obsidio. Caterum Hyrcanus
 aperto monumento Dauidis, qui olim regum o-
 mnium fuerat ditissimus, tria millia talento-
 rum inde protulit: quibus pecunijs fretus primus

omnium cepit externū militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptū in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectū in expeditionē Partichā secutus est vnā cū auxilijs. Testis est nobis Nicolaus Damascenus, sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum flumen, vbi Indatem Parthorū ducem profligauerat, haesit ibi per biduum ad preces Hyrcani Indai, quod in id tēpus fortè quadā Iudeorū festiuitas incurrerat, per quam nō licebat eis iter facere. Et verū est quod ille scripsit: nam pētecosto instabat post sabbatū, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cū Arsace Partho Antiochus signa contulit, quo praelio victus & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in alijs commentarijs diximus.

Hyrcani expeditio in Syriam. C. A. XVII.

XVI. **C**AETERUM Hyrcanus audita morte Antiochi, confectū ad vrbes Syria duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturū se eas vacuas propugnatoribus, Medabā igitur nō sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cū vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garixim cū gente Chutheorū qua accollebat tēplum instar Hierosolymitanū exstructū permisso Alexandri à Sanaballetē duce in gratiam generā

neri ipsius Manassæ, qui fuerat frater Iaddi pontificis, ut antè dictū est: incidit autē huius tēpli desolatio post annū C C. Hyrcanus verò etiā Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugantiq; omnibus Idumæis edixit ut circumciderentur, nisi mallerent ē proprijs pelli sedibus: at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionē & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atq; ex eo primū tempore inter Iudæos cēseri cōpti sunt. Cæterū Hyrcanus pontifex renouaturus cū Romanis amicitia, misit legatos ad senatū: ubi recitatis eius literis amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius M. F. Pr. indixit senatū in campum V I I. Id. Februarias, præsentē L. Manlio L. F. Mentina, & C. Sempronio C. F. Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiā egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cū pop. Rom. & de negotijs publicis, ut Ioppe & portus, Gazaraq; & fontes atq; vrbes reliquæ per Antiochū ablata præter senatus decretū, restituantur hac omnia, neue militibus regijs liceat per regionē ipsorum aut subditorū iter facere: & ut eo bello per Antiochū attētata præter decretū senatus siāt irrita: utq; legati à senatu missi, curent reddi quicquid Antiochus abstulerat, & pretiū agrorum æstiment qui eo bello vastati sunt: & ut litera

commēdatitia legatis dentur ad reges et liberos populos, quo tutius possint reuerti in patriam. Quibus de rebus visum est senatui renouare societate & amicitia cum viris bonis, & missis à bono atq; amico populo. De luteris autē scribendis resposum est cura futurū senatui, quā primū ab alijs negotijs vacauerit, et daturū operā ne vlla posthac eis inferatur iniuria. mādaturūq; est pratori Fatio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticū, quo cōmodius se referre possēt in patriā: atq; ita publico sumptu legatos praetor domū remisit, cū cōmēdatitijs ad eos p quorū loca erāt trāsituri. Et Hyrcani quidē pontificis rerū status hic fuit. Demetrius autē rex cupiēs bellum Hyrcano inferre, opportunitatē non habuit, inuisus ex aquo tā Syris quā militibus, propter mores improbos, ita vt miserint ad Ptolemaeum. Physconē, rogātes vt aliquē ex Seleuci genere eis daret, quē possent regē sibi cōstituerē; cumq; in misisset Alexādrum Zebinā, commissso pralio Demetrius vincitur, et refugiēs è pugna ad Cleopatram vxorē in Ptolemaide exclusus est ab ea: delatūq; inde Tyrū ab inimico capitur, et
 X V I I. diu misere vexatus, tandem interficitur. Alexāder autē regnū adeptus fœdus ferūt cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypa Demetrii filio, in pralio casus occubuit. At Antiochus regnum Syria consecutus non ausus est expeditionem cōtra Iudaeos suscipere, an-
 dito

dito quod frater ipsius germanus; eodē nomine dictus Antiochus, copias cōtra se apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudeos monēs, decreuit parare se cōtra fratris aduētum, cognominati Cyziceni, eo quod in illa vrbe educatus sit: patre autem genitus erat Antiocho Sotere, qui a Parthis occisus est: acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri post alterū nuberet, sicus aliis diximus. Porro Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriā, multis viris cum fratre consiliatus est, Hyrcanus interim per totū illud tēpus agente in pace cōtinuatus: mox enim post Antiochū eadem defecerat à Macedonibus: iamq; nec vbi subditus, nec vt amicus vllā illi ferebat opē amplius: sed maximis successibus res eius aucta fuit Alexandri Zebina tempore, & maioribus etiā regnātibz his duobus fratribz: bellū enim quo se atturbāt mātud, occasiōē Hyrcano prae-
buit, vt secūrē frueretur Iudae prouentibus, & ingente pecuniarū vim inde cōgereret. Et Cyziceno vastāte fratris regionē, non dissimulauit et ipse quid moliretur: vidensq; Antiochū nihil esse Ab Aegypto praesidiū, sed iam ipsū quā eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunq; facile despexit.

Quod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.

Quapropter duxit exercitū ad Samariā vr-
bē munissimā, quae quod nunc Sebaste
m m 4 7066

vocetur ab Herode condita, cum erit opportuna
 dicemus : hanc adortus oppugnabat nullis par-
 cens laboribus, infensus ei propter iniurias il-
 latis Marissenis, colonis Iudæorum & socijs, sed
 Syria regi subditis. Cum itaq; urbē fossa et du-
 plici muro cinxisset p. LXXX. stadia, obsidioni
 prefecit filios Antigonom & Aristobulū : qui-
 bus regentibus & fame premēte eò necessitatis
 adducti sunt Samaritæ, ut coacti vesci cibis in-
 suetis homini, postremo Antiochi Cyrenæ opē
 implorauerint, qui cū venisset propere, victum est
 ab Aristobuli militibus : & insequentibus eum
 fratribus vsq; Scythopolim, agrē enasis : at illi re-
 uersi cōtra Samaritæ rursum eos cōpellunt in-
 tra moenia, & cogunt iterū ab eodē. Antiocho
 auxilium petere. Is accitis à Ptolemao. Bathuro
 circiter sex armatorū millibus, quos ille iuuita
 matre & tātum nō imperio per eam deturbatus
 miserat, primū vagabatur p. ditionē Hyrcani la-
 trocinabundus cū Aegyptiæ, non audens quidem
 aperto maris decernere, quod esset impar viri-
 bus, existimās tamē se vastādis agris effecturū
 ut Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed
 postquā multos è suis amisit exceptos hostiū infi-
 dijs, pfectus est inde Tripolim, Callimandro &
 Epicrati ducibus demādato bello Iudæico : eo his
 Callimāder audacius quā prudētius cum hoste
 cōgressus : pfligatus suis & ipse inter alios cecidi-
 dit. Epicrates autē pecunia corruptus, Scythopo-
 lim

lim & alia quaedam oppida manifestè Iudaeis p̄di-
dit, nec quicquā Samaritanis obsessis p̄fuit: atquo
ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione ex-
acto, nō cōtētus urbē capere, etiā solo eā aqua-
uit, inductis illā torrētibus: quorū eluue ita cū-
cta sedata sunt, ut ne vestigiū quidē superesset
eius oppidi. Incredibile autē quiddā narratur de
Hyrcano pontifice, dignatū eū esse diuino collo-
quio. Fortur enim, quod illa ipsa die, qua eius fi-
lij cōseruāt cū Oxyriono praeliū, pontifex ipse
solus in tēplo odoramēta adolēs vocē audierit,
vntiantē filiorū recenēt de Antiocho victoriā;
idq; mox p̄gressus renūtiavit multitudini, &
paulō pōst certius cōprobatū est eius oraculū. Et
Hyrcani quidē res gestae sic se habuerūt. Acci-
dit autē hoc tēpore ut nō Hierosolymis solū, sed
& apud Alexandriam reliquamq; Aegyptū &
Cyprum fortuna aspiraret Iudaorū successibus.
Cleopatra enim regina à filio Ptolemaeo Lattu-
ro dissidēs, copijs suis duces preposuit Chelciam
& Ananiā filios Oniae qui tēplum in Heliopoli-
tana praefectura edificauerat Hierosolymitano
simile, ut aliās dicimus: ex horū sentētia regina
gerebat oīa, sicut & Strabo Cappadox testatur
his verbis: Pleriq; enim qui prius nobiscū vene-
rūt in Cyprū, quīve pōst à Cleopatra illō missi
sunt, cōstitim deficiebāt ad Ptolemaeū: soli verd
ex Oniae factione Iudaei cōstāter māserūt in offi-
cio, eo quod ciues eorū Chelcias et Ananias apud
m m s reg

reginam essent in pretio. Hæc Strabo. Hyrcanus autē apud Iudeos felicitas inuidiam peperit, sed præcipuè Phariseorum secta male ei valebat, de qua supra mentionem fecimus: tanta autē eorum autoritas est apud populū, ut etiā si regi obloquentur aut pontifici, fidē tamen ei vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis diuinus huic hominū generique, cum ali quando vocasset ad cæuinum, & ut cepisset committere, postquam animaduertit eos exhalatos, sic illos affatus est: Scire vobis scilicet nobilitatē, quod nihil magis cupere quam iustus esse, & omnia iuxta Dei placita facere, quē admodum & ipsi doceant: attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitia præscriptis aberrantē deprehenderet, officij illorum esse, ut admonitione corrigant: cum verò omnes eius virtutē comprobarent, vehementer gauisus est eorū testimonio. Tandem unus à cæuinis Eleazar, vir malus et feditiosus: Quandoquidem inquit, a te cupere audire veritatē, si vir esse iustus abdicā te pontificatū, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postulares: Quia, inquit, audiui me à natu grandioribus, matrē tuam captivā fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat ille rumor, & ideo graniter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minus Pharisæi cæteri. Tum Iovathan quidā ē Sadduceorum sectæ, quæ est Phariseis contraria

precip

precipue Hyrcani amicus, dicebat de communi
Pharisaorum sententia cōstitutum Eleazarum:
quod si dubium videatur, manifestū fore inter-
rogatis illis qua pœna hominē dignum censcant.
Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex
promissiata ab illis sententia se cogniturum, an
ex eorū consensu factum sit sibi cōstitutum, & illi
satis putarūt si vinculis castigaretur & verbe-
ribus, quod iniquū videtur capite hominē ple-
li ob maledicentiam, & alioqui hoc genus cla-
mens sit in animaduersionibus: vehementer ex-
acerbatus est, quasi iam compertum haberet, eos
esse autores approbatae sibi generis infamia. Nec
desiuit Ionathas furens calcem addere, intan-
tum ut desertis Pharisei ad Saduceos deficeret,
& abrogatis illorum cōstitutionibus earum ob-
seruatores pœnis afficeret: atq; hinc factum est,
ut & ipse, & eius filij parum gratiosi apud nul-
lum fuerint: quemadmodum alias opportunius
dicitur. Nunc enim indicandum est, quod multas
constitutionum à maioribus per manus acceptas
Pharisei tradiderint populo, quæ non sunt scri-
ptæ inter leges Mosiacas: & ideo Saducei huius
autoritatem abrogant, dicētes oportere eas tan-
tū seruari, quæ scripto continentur: atq; hinc
magna inter utrosq; exorta est cōtrouersia, dum
diliores stant à Saduceorum partibus, Pharisei
cetera multitudinis nituntur fauoribus. Sed de his
duabus sectis & Essenorū tertia satis docuimus
in

in II de Iud. bello volumine. Hyrcanus antè seditione sedata, & post hæc exacta vita feliciter, elapsisq; vno & x x x. annis eius imperij morit, relictis quinque filijs superstitis, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gētis Iudeorū, et pōtificatu, et pphētia: fruebat enim diuinis colloquijs: vnde tāta nactus est futurorū præsciētiam, vt prædixerit duos maiores nata ē suis liberis, nō diu fore paterni principatus cōpotes: quorū exitium operapretium est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinitio.

Aristobul⁹ primus diadema sibi imposuit. C. XIX.

DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natus maximus volēs principatū in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos & menses tres ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad pristinas sedes postliminio reuersus est: cumq; fratrem suum secundū Antigonom amaret, in societate dominationis eū assumpsit; ceteros verò in vinculis habuit: matrē etiā coniecit in carcerem principatus amulā (nam illā Hyrcanus dominam rerū reliquerat) atq; eo crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis: post matrem verò interfecit fratrem quoq; quē prae alijs diligere videbat, et in regni societate admisserat, alienatus ab eo p calūnias, quas primo quidē reiecit, partim quòd eū diligeret, partim quòd p inuidiam cōficta putaret. Sed cum aliquādo An-
tigon

tigonus magnificè reuertetur è bello, quo tem-
 pore populus solène scenopegia festum celebrat,
 accidit vt Aristobulus agrotans decumberet, fra-
 ter verò interfuturus sacris splēdidissimè orna-
 tus in tēplum ascēderet cū armatorū comitatu,
 potissimū pro salute regivota facturus. Tum bī
 quibus studiū erat excitare inter fratres discor-
 diā, nacti occasionē è rebus prosperè gestis An-
 tigonī et pōpa quā adornauerat, venerūt ad re-
 gem & omnia exaggerauerūt, dicētes hac iam
 esse supra prinati hoīs cōditionem, & affectati
 regni manifesta indicia: uidebantq; venturū bre-
 ui cū valida armatorū manu ad occidēdum ra-
 gē, quod stultū existimet cū regno solū potiri li-
 ceat, cōmunicato honore contentū esse. Aristobu-
 lus autem quamuis non omnino his crederet, ta-
 men prospiciēs quō posset & suspiciōnē vitare,
 & securitati suā cōsulere, collocauit satollites in
 loco quodā obscuro & subterraneo (decumbebat
 autē in turri quæ post mutato nomine Antonia
 dicta est) mādauitq; vt siquidē sine armis frater
 veniret, nemo eum attingeret: quod si armatus
 aduētare, vt trucidaretur: pramissit tamē ad eū
 qui rogaret vt inermis veniat. At regina et reli-
 qui insidiatores, p̄suaserūt nūtio vt cōtraria di-
 ceret, audisse fratrem quod armaturā eximīā sibi
 comparasset, cupereq; isā armatū contemplari.
 Antigonus verò nihil malī suspiciās, & fretus
 fratris benuolētia, ita vt erat cū tota armatura
 reuit

venit ad Aristobulum, cōtemplandum se prabi-
 -turnus : cumq; peruenisset ad turrin Stratonis,
 -quā valde obscurus erat transitus, à satellitibus
 interfectus est. Huius autē casus facile ostendit
 -quāntā possiat linor & calumnia, & quā sint
 -efficaces ad subvertēdam etiam naturalē bene-
 -volentiam. ed illud maximē admiratu dignum
 -est : quod Iudas quidā, cuius pradictiones nun-
 -quā fefellerunt, vaticinatus est. Is cū videret
 -Antigonum accedētem ad templum, apud disci-
 -pulos qui eum ob hanc scientiam affectabantur
 -exclamavit, penitere se iam vita, quādoquidē
 -eius vanitatem coarguet intolantus Antigonus,
 -quē ea die apud Stratonis turrin moriturū pra-
 -dixerat : quoniam locus ille abisset D Castadijs, &
 -diei pars maior exacta esset : atq; ita periculum
 -esse ne mentiatu suum oraculum. Ad hunc mo-
 -dum sollicito nuntiatur Antigoni casum ad cel-
 -lam subterraneam turris, quā & ipsa Stratonis
 -vocabatur, sicut & illa mastima quā post Cae-
 -sarea nominata est : quā ambiguitas vatē per-
 -turbauerat. Aristobulum autem continuo cepit
 -fraternae neis prauitētia : quā res morbu eius ag-
 -grauavit, dum factū suum cōtinenter detestaretur,
 -ita ut postremo crescentibus doloribus san-
 -guinē vomeret. eum quidā ē ministris efficens,
 -diuina oppinor ita volente prauitētia, prolapsus
 -in eo ipso loco effudit, quā Antigoni cedis cruenta
 -habebat vestigia : quo facto ingens eorū qui vi-
 -derant

derat clamor exoritur, quasi data opera puer il-
 lic effudisset sanguinem, ita ut clamoris causam
 sciscitaretur Aristobulus: omnibus autem dicere
 tergiversantibus, tanto magis cōtendebat cogno-
 scere, quod natura ita cōparata sit, ut suspecta
 nobis sint quae dissimulantur silentio. Tandem ubi
 minis ac terroribus expressit, ut fateretur veri-
 tatem, cōscientia graviter ictus animam plurimas
 effudit lacrymas: Et gemitum ex imo pectore du-
 cens. Ergo non latet Deum inquit meum impium
 ac sceleratū facinus, quā tam cito repositur poenas
 cognati sanguinis. O corpus impudens quousque
 retinebam animam, quā materni simul ac fraterni
 manes flagitant? car non semel eam reddis, ne sic
 per partes opus sit libare meū sanguinem, atque ita
 parentare oppressa per nefas Et parricidium? vix
 casatus erat, cum exalavit animam, vno tantum
 anno in regno exacto, cognominatus Philellen,
 id est Graecorum amator, post auctā multis benefi-
 cijs patriam, illato bello Iturae, magnaque eius
 parte attributa ad Iudaeae limites: cuius habita-
 tores cōminatione exitij coegit: circumcisionē cer-
 terisque Iudaicos ritus admittere. Alioqui na-
 tura equus erat. Et modestus, ut attestatur Stra-
 bo ex auctoritate Timagenis, sic dicens: Hic vix
 aequus fuit, Et Iudaeis multis in rebus cōmodus:
 nam Et ditionē eorum auxit, et partē Ituraeorū
 eis attribuit, denictam circumcisionis scdere.

Alexandri Iudaeorum regi res gestae. CAP. XX.

Post

XIX. **P**ost Aristubuli obitum Salome eius vxor,
 quæ Græci Alexandram nominant, solutis
 eius fratribus, quos ipse vi diximus vinxerat:
 Iamneum qui & Alexander est, regē constituit,
 ætate ceteros præcedentē atq; modestia: cui acci-
 dit ut mox natus ex osus patri factus sit, nec un-
 guam dū ille nūceret in eius cōspectū admissus:
 eius odiū causam ferūt hæc: Cum aliqñ in somnis
 ei Deus apperuiisset, rogauit de successore, soli-
 citus de Aristobulo & Antigono quos præ ca-
 teris diligebat fratribus. Sed cum Deus huius ef-
 figiē designasset, cōtristatus quod n in oēs fortu-
 nas esset successurus, in Galilæa educari eū no-
 luit. Sed oraculi fidem euentus apparuit. Patitur
 enim hic regno post defunctum Aristobulū, alter-
 rum fratrum insidiantē sibi, interfecit: alterum
 contentū priuata & otiosa vitæ, in honore ha-
 buit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi
 visum est cōducere, ad Ptolemaidē duxit exer-
 citum: & cum prosperè pugnasset, victos intra
 munia compulsi, eosq; obsessos oppugnare ador-
 tus est. Sola enim è maritimis Ptolemais & Ga-
 ra expugnāda supererant, & præter has Zoi-
 lus, qui tyrannidem apud Stratonis turrin &
 Dora occupauerat. Sed cum Antiochus Philo-
 metor & frater eius Antiochus Cyzæcenus mu-
 nus clauibus suas vires attererēt, nihil præsidij
 ab eis expectandū erat Ptolemaidē sibus, verum
 Zoilus tyrannus cum ijs quos alēbat militibus

eorum

eorū quoq; dominationi propter discordiā regum
inhians, non nihil opis attulit. Nam reges negli-
gere videbantur illorū periculū, athletis similes,
quos cū defessi sint certamine, pudet tamen ad-
uersario manus dare, sed per intervalla se ad in-
staurandū certamen resouēt. Supererat vna spes
ab Aegypti regibus, & Ptolemaeo Lathuro, qui
à matre Cleopatra è regno eiectus Cyprum obti-
nebat: adhūc igitur missis legatis, orabāt vt an-
xillo veniēs ex Alexādri manibus periclitantes
triperet: qui cū ei spem fecissent quod delatus in
Syriā habiturus esset Gazaeos & Ptolemaidē-
ses in suis partibus, simulq; Zoilū & Sidonios,
multosq; alios adiuratuos, elatus promissis na-
uigationē parabat. Interim Demanetus qui plu-
rimum apud suos ciues auctoritate pollebat, per-
suasit Ptolemaidē sibus vt mutarēt sententiā, con-
ducibilis dicens incertā cū Iudeis belli aleam
subire, quā in certissimā seruitutē accito domi-
no se dedere, & insuper nō praesens solū bellū su-
stinere, sed maius etiam ab Aegypto imminens.
Cleopatrā enim non permissura Ptolemaū vires
sibi parare è vicinia, sed cōtra eos venturā cum
valido exercitu: dare enim reginā operā, vt il-
lū etiā è Cyprio eiciat, futurū autē vt si Ptole-
maū sua spes frustretur, ipse in Cypriū retrorsum
fugiat, miseri verò ciues in extremo deferantur
periculo. Igitur Ptolemaeus cognita in itinere
Ptolemaidēsiū mutatione, nihilominus cursum

continnavit; & cum appulisset ad Sycaminum,
 eo loci copias exposuit, quae constabant consumma-
 ratis peditibus et equitibus circiter x x x. milli-
 bus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi
 positis, cum neq; legatos eius admittere, neq; ver-
 ba audire vellent, in magnā cōiectus est sollicitu-
 dinē. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazai
 venerunt, petētes auxiliū cōtra Iudaeos & Ale-
 xandrum agros ipsarum vastantē, obsidio quidē
 urbis metu Ptolemai soluta est. Caterū reducto
 domū exercitu Alexāder cepit astu agere, clam
 Cleopatram contra Ptolemaū vocās, apertē verò
 amicū eius & sociū se simulans: quin & cccc.
 argenti talenta daturū se pollicitus est, si ille vi-
 cissim in gratiā ipsius Zoilū tyrannū colleret, et
 agros eius Iudaeis attribueret. Tunc igitur Pto-
 lemaeus libenter Alexandri amicitia admittens,
 Zoilum capit: deinde verò cōperto quod ille clam
 ad matrē ipsius Cleopatram nuntios mitteret,
 dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnātū
 Ptolemaidem, quae portas ei clauserat. Vbi reli-
 ctis ad cōtinuandam oppugnationē ducibus cum
 parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad va-
 standā ac demandā Iudaeam se contulit. At Ale-
 xander postquam intellexit eius propositum, &
 ipse ex sua ditione collegit circiter L. millia, vel
 ut quidā scriptores malunt L. x x x. millia, &
 eū his hosti iussu obuiam. Ptolemaeus verò ex
 improviso adortus sabbato Asochim Galilaea op-
 pidum

pidam vi cepit, & circiter decem captiuorum
milia prater aliam multam pradam abduxit.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. C. XXI.

DEinde aggressus & Sephorim non longe
inde distantē, multū desideratis abijt cōsi-
liturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanē
fluvium, iuxta Asophon, qui non multū dissitus
est à flumine: & castra ex aduerso hostium me-
tatus est. Habebat autē Alexāder in prima acie
pugnare solitos octies mille, quos hecatontama-
chos appellabat, gestantes aratos clypeos: sed &
Ptolemæi prima acies æque eratis scitis uteba-
tur. Et ceteræ quidē inferiores sibi visi cunctan-
tiores erant ad prælium: confirmabat autem eos
nō parū Philostephanus aciei struendæ artifex,
iubēs transire fluvium supra quē castra habebāt:
nec Alexandro transitū eorum impedire placuit,
rato faciliore sibi fore victoriā, si hostis à ter-
go haberet fluvium, & è pugna non posset refu-
gere: & primum quidē equo Marte certabatur,
multis utrinq; cadentibus: deinde cum iam Ale-
xandri milites superiores fieri inciperēt, Philo-
stephanus cū parte suorū maturē cedētibus opē
attulit: cuiq; inclinato Iudæorū cornu nullus fer-
ret suppetas, destituti ope proximorum fecerūt
fugæ initiū, ceterosq; exēplo suo traxerūt: cōtra
Ptolemæi milites acriter instādo Iudæos fugien-
tes cedebant, & tandem profligatos consue in-
secuti sunt interficiendo donec lassatis manibus

ferrum quoque hebesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo pralio : Timagenes autē l. millia in suis scriptis retulit : ceteros partim captos, partim fuga servatos incolumes. Ptolemæus verò cū post victoriā lōge lateq; excurrisset, serē tandem in quosdā Iudæorū rivos se recepit: quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mādavit militi ut promiscuē iugulatos & in frustra cōcisos, in libetes servētes membratim conijcerēt, ut qui effugerāt ē pralio hostē crederēt humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Idem etiā Ptolemaidem vix expugnauerūt, sicut aliās indicavimus. Porro Cleopatra vidēs augeri filij potētia, subiecta Gæzæ eorum vrbe, & Iudæorum regione impunē peruastata, nō permittendū duxit ut ille magni cresceret, maximē cū circa Aegypti portas obversaretur, & immineret eius imperio: qua propter continuo tam navales quàm terrestres exciuit copias, quarum supremū regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonā etiā diuitiarū suarū partem cum nepotibus et testamēto apud Cōū insulā deposuit. Iussoq; Alexādro filio cū magna classe in Phœnicem appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, pervenit Ptolemaidē : vnde exclusa oppugnationē eius vrbin instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properavit in Aegyptū sperās ex improvise occupaturū se

se praefidis vacuum: sed opinione sua frustratus est. Per idē tempus alterum ē Cleopatra ducibus Chelciā mori cōtiguit, dū circa Caelesyriā Ptolemaeum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quod ei tētanti Aegyptiū non ex sententia successerat, missa eō parte exercitus omnino eū ex ea regione expulit: atq; ita rursus ex Aegypto eiectus, apud Gazā exegit eā hyemē. Interim Cleopatra Ptolemaidē, simul cū praefidis expugnat. Quō cūm venisset Alexander cū numeribus, et ita exceptus tractaretur, ut dignus erat hominē afflictu à Ptolemaeo, nec aliud habentē refugiu: omnq; quidā amicorum regina suaderēt, ut illam quoq; regionem occuparet, nec sineret tātā honorū Iudeorū multitudinē vnus viri parere natibus: Ananias cōtrariū cōsultuit, iniquū facinus ductitās si hominē in societatem receptū suis facultatibus exueret, praesertim suū cognatum. Sic enim fore ut illata huic iniuria, omnes ubiq; gentium Iudeos à se alienaret. His rationibus Anania regina inducā, abstinuit ab Alexandro iniuriā, & foedus cū eorū natione apud Caelesyria urbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemaeo hactenus impendere visum est, expeditionē suscepit in Caelesyriā, vbi Gadara post decē mēsu obsidionem cepit: & paulò post potitus est Amathunte, quod est castris omnium quae ad Iordanē sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius rex

suas charissimas deposuerat: qui ex inopinato Iu-
 daeos aggressus, interfectis ex eis decē millibus,
 impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac
 clade rex absterritus est quo minus in maritimo
 tractu Raphiā bello aggrediretur, & Anthedoni-
 nem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in
 Agrippiade quam & ipsam armis in potestatem
 suā rodegit: & cū animaduertisset Ptolemaeum
 Gaza relicta in Cyprū recessisse, & matrē eius
 Cleopatram in Aegyptū infensus Gazam quod ac-
 ciuissent, illū cōtra se in auxiliū, & urbē eorum
 oppugnauit, & agrum depopulatus est: interim
 Apollodotus eorū dux noctu cū duobus millibus
 conductiorū militum, & decem millibus quae ex
 oppidanis armauerat erupit in castra Iudaeorū:
 & quādiu nocturna erat pugna, superiores erāt
 Gazaei, hostibus aduentū Ptolemai suspiciatibus
 sed quā primum dies illuxit, & rei veritas ap-
 paruit, Iudaei se conglomerarunt, & impetu fa-
 cto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerūt.
 Attamē ne sic quidē. quamuis grauātē inopia vo-
 luerūt cedere, paratū quiduis potius perferre, quā
 ab hoste subigi: & aadebat illis animum Aretas
 rex Arabū: auxiliū spem ostentans. Sed priusquā
 ille veniret, Apollodoto perempto ciuitas capta
 est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei
 quod tam gratus esset apud populum, occiso
 eo collegit manū militum, atq; ita urbē Alexan-
 dro tradidit: qui primo pacatus introgressus est,
 deinde

deinde immisit in oppidanos militem permissa faciendi licentia, ac passim Gaxeii trucidabantur: nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus non pauciores. Indeos interimebant: alij verò desolatas prius ades incendebant, ne hostis prada potiri posset: quidam etià suismet manibus uxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatē abstraherentur. Senatores autem numero in Apollinis confugerant: forte enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etià his ingulatus, & diruta in super urbe reuersus est Hierosolyma, anno post quàm castra ad Gaxam admonerat. Eodē tempore etiam Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidijs, anno ætatis sue quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum: cui succedens Seleucus filius bellū gessit cum Antiocho patruo, cui Cyxiceno fuit cognomen. quē deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo post Cyxiceni filius Antiochus cognomēto Eusebes peruenit, Aradum, & imposito sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum à tota Syria expulit. At illē fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseati receptus est, cepit ab eū tributa exigere: qui non ferentes exactiōnem, mēa cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyxiceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul

amisit atq; exercitum: post quē frater eius Philippus assumpto diademate regnavit in parte Syria. Interim Ptolemaus Lathurus quartū eius fratrem Eucarum cognomine accitū à Guido, rege apud Damascū constituit. His duobus fratribus strenuē resistens Antiochus, breui extinctus est: vocatus enim in auxiliū Laodices Galadenorū regina cum Partius bellū gerentis, fortiter in pralio dimicans occubuit: quo facto Syria regnū remāsit penes duos fratres, Philippum atq; Demetriū: sicut aliās narratū est. Porro in Alexandrū domi seditio coorta est cū per scenopigia celebritatē in parētē sacrificare cōiecta sunt citrea: nam hoc festo nostrū morē esse palmeos & citreos thyrsos gestare indicavimus: quin et conuitijs imperitus est populariter, exprobrantibus captiuitatē, & indignū qui sacris operetur iactantibus: quibus iniurijs exacerbatus occidit eorū circiter sex millia: & exstructo circa fanū & altare septo ligneo pertinēte vsq; ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas: nam Syria insensus, non utebatur eorum opera. Deuictū deinde Arabibus, tributa Moabitū & Galaditis imperavit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conferere. Congressus etiam cū Arabū rege Obeda, & pertractus in insidias, cū camelorum multitudinis protrusus esset in fauces

ces asperas & accessu difficile iuxta Gadara vicum Galaditidis, agrè euasit ipse incolumis: delatusq; fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm L. millia Iudaorum occidit: & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid se vellet facere, ore vno responsum est, vt seipsum interficiat: moxq; miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent. XX.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

CAP. XXII.

Ille veniens cū exercitu, cōiunxit se cū eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexāder verò cū mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudeorūq; suæ factionis viginti millibus illi occurrit: habebat autem ille equitū tria millia, peditum verò quadraginta. Itaq; multa vtrinq; tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem sollicitat: ille verò stātes cum Demetrio Iudeos. Sed quia nenter his artibus quicquā proficiebat, postquā visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetriū: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum casus est, nauata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Caterū postquā Alexāder ad mōtes perfugit, miserati eius fortunā confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorū metu Demetrius

non s. retrō

retrò abiit. Post hac Iudæi proprijs viribus bel-
 lum gesserunt aduersus Alexandrũ, sed semper
 victi multos amittebant è suorũ numero: tãdem
 potentissimos eorum cõpulsos in Bethoma oppu-
 gnauit. & capto oppido redactos in potestatem
 abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè
 immanissimũ: epulans enim cum pallacis excel-
 siore loco vnde prospectus patebat, ad DCCC.
 iussit suffigi crucib. in conspectu adhuc viuentiũ
 iugulauit vxores eorũ & liberos, pœnas exigēs
 pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores
 fuerunt, licet sæpe ab inimicis afflictus in extre-
 mũ vita & regni periculũ adductus fuerit, dum
 nõ cõtenti proprijs eum impugnare viribus, ex-
 terna etiã auxilia cõciunt: & postremò in eam
 necessitatẽ eum cõpellunt, vt quæ loca in Moabi-
 tica & Galaditica regione subegerat restitueret
 Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cũ
 inimicis cõiungerent: præter alia quæ in eius con-
 tumeliã gesta sunt innumera. Iniqua tamẽ fuit
 talis animaduersio, ita vt propter hanc crudeli-
 tatem Thracida cognomen apud Iudæos inue-
 nerit. Caterum aduersariorum exercitus ad octo
 millium numerũ noctu in tutum euaserunt: &
 toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in
 exilio: atq; ita demũ liberatus à tumultibus se-
 cure administravit regnum in posterum. Deme-
 trius autẽ relicta Iudæa profectus Bercæã, Phi-
 lippum fratrem suum oppugnavit in ea, habens
 secum

scum decē millia peditū, & mille equites. Stratō verò Berœæ tyrānus & Philippi socius Zizum principē Arabum exciuit & Mithridatem Sinarē præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu Demetrii castra oppugnauerunt, & tam filii quā missiliū telorū multitudinē deditionē cum suis facere coegerūt: abductaq; ex ea regione prada maxima, Demetriū captiū ad Mithridatem Parthorum regem miserunt. Antiochienses verē quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetriū apud se in omni honore habuit, donec illi morbo absumptus est: at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

Antiochi Dionysii in Iudæā expeditio. C. XXIII.

DEinde Antiochus cognomine Dionysus frater ipsius, Damascum principatū ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est: qui cum exercitū duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascū aduolat: & cū opera Milesiæ arcis præfecti vrbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinē nō remuneravit eum, quod vellet videri terrore urbem, non proditione cepisse: quapropter suspectus ei reditus, rursum Damascum amisit: progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & urbem seruauit Antiocho. At ille auditis
de

de Philippo rumoribus cōfestim rediit ex Arabia: moxq; duxit in Iudæā exercitū octo millium peditū, & equitū octingentorū. Cuius inuasionē Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsq; ad Ioppense mare, quā solū patebat accessus: excitatoq; muro et per intervalla castellis ligneis per CL. stadia, præstolabatur Antiochū: ut ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam, & cum Arabs primū cessisset, deinde cum x. equitū millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus praliatus est acriter. iamq; de victoria certus occisus est, dum alterū suorū cornu laborans vult in integrū restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlefyria regnū Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odiū quo persequebantur Ptolemæū Mēnaum. Is quoq; in Iudæam profectus cū exercitu, denictō Alexandro apud Adida, certis cōditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidiū admoto milite, eoq; vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissima: & primū triplici muro eum locū circūdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanā duxit & Seleuciā: & subactis his quoq;, redegit in suam potestatem vallē qua Antiochū dicitur, & castellum Gamala. Obiectuq; multis criminibus Demetrio locorum

cornu

eorum domino, principatu suo illum excuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudei enim ob res prosperè gestas excipientibus. Per hac tempora iam & Syrorum & Idumaorum & Phœnicum urbes tenebant Iudei, ad mare Stratonis turrin, Apolloniã, Ioppen, Iamniã, Azotum, Gazam, Anthedonia, Raphiã, Rhinocuram: in mediterraneis per Idumeam regionem Adora & Marißsam, totamque Samariã & montes Carmelum ac Itabyrium: ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciã, Gabalã: & Moabiticæ urbes, Efebone, Medabã, Lembã, Oronas, Telithonẽ, Zarã, Aulonẽ ciliciũ, Pellam: hanc ultimã diruerunt, quod incolæ recusarẽt Iudaicos ritus recipere: possidebant & alia Syria non obscura oppida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Alexander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus, obsides Ragaba castellum quod ultra Iordanem situm est. Quæ videns regina iam morti vicinũ, & nullã salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam planges, suã simul & liberorum desolationem lamentabatur. Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipue cum non ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tunc ille cõsuluit ei, ut suis monitis pareat, si velit securũ

curè cum filijs regnū obtinere. Primum ut apud milites celet suā mortē, tātisper dū castellū illud capiāt. deinde postquā victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit, Phariseis nōnihil licentiae permittat : hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & cōmendaturos apud populum posse enim plurimum apud Iudeos, siue exosum aliquē cupiant ledere, siue amicū iuuare. Valde animi his fidē habere vulgus, etiā si per inuidiam de quopiā malè loquātur: nec se ob aliā causam incurrisse totius gentis odiū, quā quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, ubi Hierosolyma perueneris, accersis eorū primoribus, ostēds illis meū corpus, & verbis quā proximè veritatē simulatis permitte ut eo utantur arbitrati sui, siue insepulto et proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sanire, & pollicere nihil te nisi ex illorū sentētia gesturam in administrādo imperio. His verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificētior quā à te sepultura cōtinget, contentis illi permissa potestate, et tu securè dominaberis. Post hac monita vxori data moritur, anno regni sui **XXVII**. vita verò vnde quinquagesimo.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

CAP. XXXIII.

Alexandra verò capta castello iuxta mariti monita Phariseos allocuta est, & omnia illorū arbitrij faciens, quae ad cadauer vel
ad

ad regnum pertinerent, ex insensis beneuolos eas sibi reddidit: tum illi progressi ad plebē concia-
uabantur, res gestas Alexandri celebrantes, &
regē iustū se amisisse cōquerētes, populū ad eum
luctū ac mōsticiā prouocauerūt, ut nullū ante-
bac regem funerauerint sumptuosis. **Caterū XIX**
Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanū
& Aristobulum, regni tamē administrationem
Alexandra testamēto reliquit: ē filijs autē Hyr-
canus erat rebus administrandis parū idoneus,
& amator otij, minor verō. natus Aristobulus
audax & industrius: sed mulier gratiosa erat
apud populum, eo quod semper visa sit agrē tu-
lisse ea, quae maritus prater officiū faceret: illius
consilio pōtificatus Hyrcanā obuenit, nō tā eta-
tis prerogatiua, quā propter innatā segnitie:
alioqui ex Phariseorū sentētia permissu reginae
gererētur omnia: quibus etiā plebs parere iussa
est: & si quid cōstitutionū Hyrcanus fecer abro-
gauerat, quas Pharisei iuxta maiorū traditiōes
induxerant, id totū sancitū est denuō. Nomē igitur
regni erat penes reginā, penes Phariseos ve-
rō administratio: nam hi & exulibus reditū, &
victus solutionē procurabāt: quadā tamē etiam
per se prouidebat mulier, & magnum merceda
cōductorum militū aiebat numerū, viresq. suas
ita agebat, ut terrori esset circūuicinis tyrānis,
& obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua
attinet, quīeta erat eius ditio, soli Pharisei tur-
bas

bas excitabāt, incitātes reginā vt necaret illos
 qui Alexandro autores fuerūt sumēdi D C C C.
 simul viris supplicū: moxq; vnū ex his iugulans
 Diogenē, deinde aliū post aliū, donec potentiores
 cōueniētes in regiā, & cū his Aristobulus, pra
 se ferēs, non placere sibi qua fierēt, & si occasio
 daretur nō permissurus tantā licētiā matri, cō
 memorabant ei quātis rebus gestis et quātis ex
 haūstis periculis fidē suam domino approbave
 rint, quodq; hac de causa magnis pramijs eos di
 gnatus sit: rogabantq; eā ne omnino in cōtrariū
 spes suas verteret: nūc enim qui periculū ab ho
 stibus euassissent, domū ab inimico mactari more
 pecudū, nemine opē ferēte: aiebātq;, siquidē con
 tenti sint iam occisis aduersarij propter immanē
 affectum quo dominos prosequantur, patienter se
 laturos hanc calamitatē: quod si illi senire per
 gerent, petebant sibi dari discedendi veniā: neq;
 enim nisi ipsius reginae permissu quasituros sibi
 incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa
 interficiātur regia. Sed turpe esse tū sibi tum re
 ginae, si illa dissimulāte à mariti inimico vexē
 tur: nihil enim libentius auditurū Aret. ī Arabē
 & reliquos tyrannos, quā si ipsa se priuaret
 talibus viris, quorū illis olim vel nomē auditum
 terrori fuerit. Quod si ne hoc quidē velit conce
 dere, & malit indulgere Pharisaeorū cupiditati
 bus, saltem per castella se distribueret: se enim,
 quandoquidē fortuna ita persequatur Alexandri
 fami

familiares, cōtentos esse in humili statu vite reliquū exigere. Hac & alia multa cum diceret, et ad miserationē tā ca sorū quam periclitantibz manes Alexandri innocarent, omnibz circūstātibz cōmota sunt lacryma: sed maximē Aristobulus mentē suā declarabat, multis verbis matre corripies. Verū illi sibiipsis causa fuerunt horū malorum, qui foemina ambitione imperandi prater aquū cōmiserūt regni habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiā castellorū eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machabinte, in quibus res sibi carissimas recondiderat. Nec multo post Aristobulū filiū cum exercitu misit versus Damascū, contra Ptolemæū Memnæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domū redijt. Per idem tempus nuntiatum est Tigranem Armeniorū regē cum D. militū millibus inuasisse Syriā, & breui in Iudæam esse venturum: ea fama nō immerito reginā & totam gentem terruit: miseruntq; ad eū legatos cū magni pretij muneribus, obsidentē tunc Ptolemæidem. Regina enim Seleno, aliās Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, ut Tigranē excluderent. Ibi inuentū regem legati rogauerūt, ut bene sibi de regina sua, deq; tota Iudæorū gēte polliceretur. Ille verò collaudatas quod è longinquo venissent ad exhibendum sibi officium, iussis omnia bona sperare. Capta verò

Ptolemaide nuntiatur Tigrani, Lucullū dū persequitur Mithridatē illū quidem non assecutum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressum vastare eam regionē : quo cognito ille statim domum reuersus est. Post hac cum regina in morbū difficilē incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tēpus aggrediendi negotiū, noctu egressus vno comitāte famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant praepositi. Tam dudū enim moleste ferēs quae mater gerebat, tū verò longe magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatē Pharisaeorū : & videbat quā ineptus esset administrationi frater, ad quē spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor, quā domi reliquit cum liberis : at primū venit Agaba, ubi Galestes erat vnus ē potētibus, à quo perlibenter exceptus est. Sequenti verò luce regina sensit Aristobuli absentiam : nec tamen statim suspicata est illum ad res nouādas esse profectū. Verū postea quā venerūt nuntij alij super alios, quod iam hoc, iam illud castellum occupasset, (nam inq̃ incipiente statim reliqua omnia in eius potestatem se dediderunt) tum demū in magna consternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gens : sciebant enim non multum abesse Aristobulum, quin sibi vsurparet gentis imperium : & vehementer timebant ne p̃nas exigeret ab illis qui in ipsius familiares debacchati fuerant : placuit igitur,

igitur, ut vxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum: ad Aristobulum autem magnas fiebat confluxus, ut iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius: nam intra quindecim ferme dies occupauit castella vīgintiduo: in quibus habens receptaculum, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitis de & à tyrannis: homines enim semper pluribus se agglomerantes libèter obtemperabant, sperantes etiā nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quē ipsi ex insperato res novas molientem euexissent ad dignitatis regia fastigium. Iudaorū autē seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant ut presentibus rebus aliquod expedireq; consilium. Aristobulum enim iam penè totā dōmī nationē ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus: se autē non decere, etiamsi māiōrē ipsa agrotet, ea superstite consultare absq; illius cōscientia: periculū autē iam esse penè proforibus. At illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. cōducere: habere eos magnā facultatē, vires gentis, milites, & in arario multā pecuniā: sibi enim iam non admodū cura esse rerū administrationē, nimirū deficiente corpūculo. His dictis non multo post extremū halitum reddidit, exacto anno regni I X. vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suū egregia, ut quæ mirū in modū honorū & imperādī cupida operibus declarauit suā industriā, quasi

exprobrans viris infitiā. qui parū feliciter administrant respublicas: semper enim praesentibus magis quā futurā intentā, & omnia posthabendo moderata gubernationi, neq; ab honestate neq; à iustitia deduci voluit. Familia, tamē eius in tale incurrit infortunium, vt potētiam quā sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius nō muliebres cupiditates paulo post amisit: quia & cū inimicis familia sua sensisse videtur, & rempublicam orbasse praesidibus: quin & post obitum eius ex reliquis male ipsius administrationis multa turbela originē duxerunt in domo regia: attamen quā diu rebus praesuit gentem in pace continuit: atq; hic fuit verum Alexandra regina exitus.

FL. IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IYDAI-
CARVM, LIBER
XIIII.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret. C. A. I.

DE Alexandra regina rebus et obitu in precedenti volumine diximus, nūc quae deinceps cōsecuta sunt, & Eturi sumus: nihil magis studētes, quā ne quid rei per ignorātiā, vel per obliuionem praetermittamus. Nā qui hystoriā & rerū
propter

propter antiquitatē obscurarū expositionē scribere se profitentur, debent quidē nō negligere orationis cultū, & elegantē compositionē, tum quicquid lectioni gratiā conciliat, & adimit radiū: sed præcipua cura impēdēda est veritatis studio, ne suam fidē sequentes fallant & inducāt in errorem aliquē. Cū igitur pontificatū accepisset Hyrcanus anno tertio septima & septuagesima supra centesimā Olymp. Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Cos. statim bellū ei Aristobulus intulit, & cōmisso ad Hierichuntē pralio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerūt: quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quā custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antē diximus. Reliqui etiā eius factionis homines cū victoris metu intra septū sanē se recepissent, breui deditiōē fecerunt. Cæptū est deinde agi inter fratres de pacis cōditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatā vitam agere. Hoc fœdus elū est in ipso tēplo, & data acceptaq; fide, iunctisq; dexteris sancitū: & post mutuos cōplexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ades Aristobuli.

Antipatri genus, & quomodo claritatē ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum, C. A. I. I.

A Micus autē quidā Hyrcani Idumæus no- 11.

mine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus
 & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quod
 ipse studeret Hyrcani partibus: quāvis Nicolaus
 Damascenus huius genus deducat à primatibus
 Iudæorū qui in Iudæam venerunt è Babylonia.
 Sed hoc dicit in gratiā Herodis eius filij, quē for-
 tuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco
 dicetur. Hic igitur Antipater primū vocabatur
 Antipas, eodē quo pater ipsius nomine: quem ab
 Alexandro rege & eius vxore constitutum du-
 cem totius Idumææ ferūt amicitias Arabum &
 Gææorum & Ascalonitarum coluisse, multiq;
 eos sibi conciliasse muneribus. Itaq; minor Anti-
 pater suspectā habens Aristobuli potentiam, &
 timens eum propter mutuā simultatem, clancu-
 larijs obrectationibus effecit vt contra illū po-
 tentiores Iudæorū conspirarent, iniquum esse di-
 citans sinere Aristobulū incubare vsurpato per
 iniuriā imperio, ex quo eiecisset fratrem natu ma-
 iorem, eumq; ætatis prerogativa spoliasset, eisdē
 verbis etiā Hyrcanū obtundebat assidue, addens
 peritiam quidē illi esse in tuto, nisi matura fuga
 salutis suæ prospiceret: amicos enim Aristobuli
 nunquā nō cōsultare, quomodo eo sublato de me-
 dio, dominationē alteri constabiliat. His sermo-
 nibus Hyrcanus nolbat credere, quod esset na-
 tura bonus, & calūnias nō libenter admitteret:
 quæ quidē animi lenitas & quietus amor para-
 uit ei opinionem ignavia. At Aristobulus planē
 con-

contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater videret Hyrcanū nihil moveri suis monitis, nō destitit tamē quotidie novas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vita illius: tandē vrgēdo agrē obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabū, suū quoq; pollicitus auxiliū. idq; cō facilius impetranit, quod Iudaea cōfinis sit Arabia: pramittitur itaq; Antipater ad regem, accepturus ab eo fidē, quod inimicis non dediturus esset suū supplicē: quod vbi ille interposita fide pmissit, Antipater ad Hyrcanū reuersus est. Hierosolyma: & nō multo post assumpto eo noctū urbem egressus, magnis itineribus peruenit in urbē quae Petra dicitur, apud quam erat Aretae regia: & quod esset regi amicissimus, rogabat eum vt IIIc, Hyrcanū in Iudaeā restitueret, & instādo quotidie dandoq; munera tandē persuasit. Hyrcanus quoq; pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, reddidurū se ei regionē cum duodecim oppidis, quae pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat: erant autem haec: Mebaba, Naballo, Luaias, Tharabasa, Agalla, Athonie, Zoara, Orone, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

Aristobulus praelio victus compellitur Hierosolyma.

CAP. III.

TAlibus promissis permotus Aretas expeditionem suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & eques

equeſtris exercitus: maxq; viciſt pralio: poſt eam
 victoriam multus ad Hyrcanum trāſfugiētibus,
 deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. A-
 rabs autē adducto ſecum toto exercitu, oppugna-
 bat eum in tēplo adiuvāte Hyrcanum etiā po-
 pulo, ſolis ſacerdotibus nō deſerētibus Ariſtobu-
 lum: ſed Aretas admotus tā Iudeorum quā A-
 rabum exercitiſus acriter oppugnationi inſta-
 bat. Dum hac ita geritur inſtāte axymorum
 feſto quod Paſchia vocamus, optimates Iudeorū
 relicta ſua regione fugerunt in Aegyptum. Qui-
 dam autē Onias vir iuſtus & Deo charus, qui
 aliquādo ſiccitatis tēpore impetraverat, pijs pre-
 cibus pluviā, tunc in latebras ſe abdidit, civile
 bellum praſentiēs: hunc in caſtra adductum Iu-
 dai rogabāt vt quemadmodum olim ſterilitati
 attulerat remedium, ita tunc deuoceret diris A-
 riſtobulum & quotquot eius factionē ſequeban-
 tur, id cū diu reſuſans cogeretur à turba, ſtans
 in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi
 huius mundi rex, quoniā & hi qui mecum ſtāt
 tuus ſunt populus, & qui oppugnātur tui ſacer-
 dotes ſunt, precor vt neq; hos cōtra illos, neq; il-
 los cōtra hos orātes exaudias. Poſt hac vota cir-
 cumſteterunt eum quidā ex Iudeis viri perdi-
 ti, & obruerunt lapidibus: quā crudelitātē Deus
 vltus eſt cōtinuò, caduq; Omnia pēnas exegit in
 hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum
 ſacerdotibus, ſuperuenit Paſchia in quo feſto no-
 bi

biis mos est multis Deū honorare sacrificijs : quibus quia carebāt obseſſi, rogauerunt ſuos tribu-
les vt accepta quantam poſtularent pecunia vi-
ctimarum copiam ſibi facerent : illis verò pactis
mille drachmas in ſingula capita , & represen-
tari ſibi iubentibus , Ariſtobulus & ſacerdotes
libenter id fecerunt, & per funem è muro demi-
ſerunt pretium : at illi accepta pecunia non red-
diderunt victimas : ſed eò progreſſi ſunt impie-
tatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiā
fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem
quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit orau-
erunt Deum vt poenas de tribulibus ſuis ſumeret :
nec dilata eſt vindicta , ſed procella vehemens
inmiſſa fecit per totam eam regionem magnā
vaſtationem fructuū, ita vt tritici modius ve-
neret drachmis quindecim.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro pe-
tentes auxilium.

CAP. I I I I.

Interea Pöpeius Scaurum miſit in Syriā, ipſe I I I L
in Armenia diſtensus bello quod adhuc gere-
bat cōtra Tigranē: ille verò ubi Damascum ve-
nit, recens captā à Metello & Lollio properanti
in Iudeam continuato itinere : huic legati facti
ſunt obuiam, tam ab Hyrcano quā ab Ariſto-
bulo, vtriq; petentes ſocietate & auxilium: &
cūm Ariſtobulus polliceretur cccc. talenta,
nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Ariſtobuli pro-
miſſa prætulit : ſi enim liberalis erat, & abun-
dans

dans pecunijs, & rogabat officium præstari facilius : alter verò pauper erat ac tenax, & cum maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficile erat expugnare urbem adeò munitam et validam. quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendam animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionē solvit, denuntians Aretæ ut recederet, ni pareat declarandas hostis Rom. populi. Et Scannus quidem Damascus reversus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit, casis circiter septem millibus hostium; inter quos etiam Caphalio frater Antipatri cecidit.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Rōpeium de regno disceptauerunt. CAP. V.

NON multo autem post, cū Pompeius Damascus venisset, & obiret Cælesyriam, præsto fuerūt ei legati ex vniuersa Syria et Aegypto atq; Iudæa : misit enim ad eū insigne donum Aristobulus, vitæ auream D. talentorum: meminit autē huius muneris etiam Strabo Capadox his verbis: Venit & ex Aegypto legatio: cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus, τρεπάλια, id est delectamentum vocabatur: hoc

hoc donū vidimus etiam nos Roma dedicatū in Iouis Capitolini tēplo, cum inscriptione Alexandri regis Iudeorum, aestimabatūq; quingentia talentis: fertur autē missum à dynasta Iudeorum Aristobulo. Paulo post iterū venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperāt pecuniam, primum Galinius, deinde Scaurus, ille CCC, hic CCCC talenta, hos quoque inimicos ei faciens. Qui cum iussisset eis ad se V. disceptatorē venire, inuenite vere copijs ex hybernis reuocatis in Damascenū agrū profectus est, obiterq; arcē in Apamia diruit, quam Antiochus Cylicenus munierat: & Ptolem. ei Menai ditionem considerauit, viri noxi non minus, quā fuerat Dionysius Tripollitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei cōiunctus: mille tamen talentis iste redemit se à supplicio, quæ Pompeius erogauit in stipēdia militum. Excidiā etiam castellum Lysiada, cuius tyrannus erat Silas Iudeus: transiens deinde per Heliopolim & Chalcidē, superataq; medio monte in Coele-syriam veniens, à Pella Damascū se contulit: ibi & Iudeos audiuit, & eorū principes, qui inter se dissidebant Hyrcanus & Aristobulus, sicut gens ipsa ab utroque. Aiebant enim se nolle esse sub regibus, quod patrium institutum habeant, ut sui Dei pareant sacerdotibus: hos autē duos esse quidem è sacerdotum genere, sed velle prin-
cipa

cipatum gentis in aliã formã traducere, vt eam
 in seruitutẽ subigant. Hyrcanus autẽ quereba-
 tur, quòd cū maior natu esset priuaretur prero-
 gatiua ab Aristobulo: & minimã portioneẽ re-
 gionis sibi relicta, cætera à fratre vsurpata per
 vim omnia: hunc etiã & terra incurfare finiti-
 mos, & in mari habere piratarum receptacula:
 nec enim impulsurũ fuisse gentẽ ad defectionẽ,
 nisi turbarum cõcicator esset, atq; natus ad vio-
 lentiam. Attestabanturque illi hac dicenti plus
 quàm mille ex Iudæorũ optimatibus, quos An-
 tipater ad hoc induxerat. Alter contrã, excidisse
 eũ è principatu aiebat propter ignauia, quòd
 natura ad nihil esset minus idoneus, quàm ad
 ebeunda negotia, & ideo venisse eum in publi-
 cum contẽptum apud sua gẽtis homines. Se ve-
 rò necessariò principatum assumpsisse, metuentẽ
 ne is migraret in aliã familiã: appellatione verò
 vti, qua & pater ipsius Alexander vsus sit: &
 in testimoniũ citabat quosdã iuuenes fastuosos,
 exosos omnibus propter purpureas vestes, capil-
 litij curã, & phaleras, ornãmẽtaq; cætera, quĩ
 hoc cultu tãquã ad pōpã, et non ad iudiciũ vene-
 rant. Pompeius verò his cognitis, & improhata
 Aristobuli violentia dimisit eos placidẽ, promit-
 tens se rẽturũ in eorum ditionẽ, quàm primum
 inspexisset res Nabathæorum: interim iussit eos
 quietos esse, comiter habẽs Aristobulũ, ne is alie-
 ▼ I. natus intercluderet ei transitus: nec tamen vllã
 apud

apud eum iniuit gratiam : non expectatis enim Pompeij promissis profectus est ad oppidum Delium, & inde in Iudæam se contulit.

Quo strategemate castella occupauerit. C. VI.

Qua re offensus Pompeius, assumpto exercitu quē in Nabathæos parauerat, & excitis à Damasco ceteraq; Syria copijs auxiliaribus, alijsq; Romanis legionibus qua dō Elū eius sequebātur, cōtra Aristobulū mouit. Ut verò praterita Pella & Scytopoli peruenit Co-reas, vbi Iudæa mediterranea versus est initiū, inuenit elegantē arcē in mōtis vertice sitā Alexandrinum: eò quia refugisse Aristobulum intellexerat, accercinuit illum ad se per nuntios: ille verò multis suadentibus ut caueret bellum à Romanis, descendit: & cum de iure principatus cū fratre disceptasset, permissu Pompeij rursum in arcē se recepit, idq; iterum & tertio fecit, simul spe regni Pompeio obsecundas, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcē se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum trāferretur dominium. Iubente autem Pompeio ut traderet sibi castella, & prefectis de ea re propria manu scriberet, nō tradituris alioquin: paruit quidem, sed agrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad V I I. certum bellum se praparaturus: nec multo post Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuntius è Ponto, Mitridantem à filio suo

suo Pharnace occisum esse significans.

Hierosolymitani portas Româs claudūt. C.VII.

ET cū prima castra habuisset apud Hierichuntē, vbi palmeta sunt præstātissima; & opobalsamum provenit inter vnguēta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modum scatens, mane sequēti movit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus ante actōrum punitens obviam ei venit, & oblati pecunijs etiam intra Hierosolyma eum admittens, rogabat ut omisso bello quicquid vellet pacatē ingeret. Pompeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuus manibus, militibus Aristobuli pactum irritum faciētibus.

VIII. Ea res vehementer Pompeio movit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad urbem properat, cetera quidem probè munitam, tātum ē septentrionali latere iniurijs expositā. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiēs, quod muro valido ē saxo structo cingitur.

Pompeius templum cum inferiore urbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

INtus autē erat disidium, urbanis quid opus esset factō non consentientibus: nam quidam censēbant urbem Pompeio dedendam, Aristobuli verò factio excludi eum iubebat, & bellum parari, eo quòd illius haberet in vinculis:

hi præ

In praeuenientes alteros templum occupant, & praeciso ponte qui in urbem ferebat, ad bellum se expediunt: at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio urbem & regiam. Ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & urbis & regiae commisit custodiam: ipse vicinas templo domos atque propinqua aedificia muniebat, et primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quae circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid usus posceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites: erant autem hac quoque parte turres altae & fossa manu facta, praeter profundam vallè quae templum cingebat: nam etiam versus urbem abrupta erant omnia, sublato potè, qua parte Pompeius erat cum suo contubernio, erigebantque quotidie magno labore aggerem Romani, cedentes circumquaque arbores: quod opus ubi perfectum est, agrè completa fossa propter immensam altitudinem, ademptis machinis à Tyro aduectis quatiebat templum saxis missilibus: sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quemque diem exigere, non potuissent absolueram aggerem vetantibus aduersarijs: prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus faciètem hostem impedire nos non fuit. quod ubi animaduertunt Romani, sabbatis neque eminus incessabant telis Iudeos, neque manus cum eis conferabant:

rebant: tātum erigebant aggerem et turres, machinasq; admouebant, ut eis postridie aduersus nos uti possent. Facile est autē vel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quā obseruantes legū simus, quandoquidē oppugnationis terror nihil obfuit, quō minus solēnia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane & circa nonā horā super altari immolātibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermitētibz: etenim capto templo tertio demum mense, die ieiunij, CLXXIX. Olymp. C. Antonio, M. Tull. Cicerone Coss. hostiū quidē irrumpēs iugulabat omnes obuios: illi verō nihilominus sacris operabantur, neq; metu mortis, neq; iam castrū multitudine absterrens, passuri quicquid liberet victori potius, quā deferri altaria, aut aliquid omisuri praescriptū patris legibus. Quōd autem hac non fabula sit in pietatis laudē conficta, sed rei veritas, attestātur omnes qui res à Pompeio gestas conscriferunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanaq; conditor historia T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collasaq; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina: sed primus enasisit per ruinas Cornelius Faustus Sylla filius, sequente cohorte militum: mox alia parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter utrumque Fabius & ipse centurio cū manu suorū valida.

Omnia

Omnia autē erāt plena cadibus, et Iudeorū alij
à Romanis cōfossi cadebāt, alij mutui vulneri-
bus: nōnulli per abrupta semetipsos iactabāt, aut
subiectis in ades ignibus cōcremabātur, nō susti-
nētes spectare quae patrabātur ab hostibus: ceci-
derūt ē Iudeis duodecim millia, Romanorū per-
pauci desiderati sunt. Captus est Absalomus, pa-
trius simul & socer Aristobuli. Lasa etiam est
nō mediocriter templi religio, humanis antehac
nec vestigijs penetrati, nec oculis. Introgressus est
enim in illud Pompeius, & unā cū eo non pauci
alij, & inspexerūt quae nefas est videre nisi solis
sacerdotibus: cūq; intus essent ex auro mensa &
candelabrū & pocula, & odoramentorū magna
copia, praeterea in thesauris sacra pecunia circi-
ter talētorum duo millia: nihil horū pra pietate
attigit, sed hic quoq; sui similis fuit, & nihil cō-
misit indignum ceteris virtutibus. Sequēti verō
die iussu purgare tēplū editū, et instauratu le-
gitimis sacrificijs pōtificatum Hyrcano reddidit,
tū propter alia ipsius officia, tū quia tota regiōe
habitātibus Iudeis autor fuit ne arma pro Ari-
stobulo sumerent: deinde belli concitatores securi
percussit, Faustoq; et alijs qui primū murū cōscē-
derunt, digna praemia persoluit. Et Hierosolyma
quidē pop. Ro. fecit stipēdiaria, vrbes verō quas
eorū cives sibi subiugauerāt in Caesaryia, adem-
ptas illis iussit proprio parere praesidi: et totā gē-
tē prius elatā rebus profleris, cōtraxit intra ve-

terea terminos Gadara deinde paulò antè diruta instauravit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrii : reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellā, Diō, Samariā, Marissam, Axotū, Iammiā, Arethusam suis restituit habitatoribus, easq; in mediterraneis, prater varijs bellis dirutas. Maritimas verò, Gazā, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atq; tēplis ex ornata, Casarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas provincie contribuit. Quorū omnium malorū causa fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicē : nam tum primū libertatē amisimus, subiecti Romanorū imperio, & regionem de Syri bello captam reddere ipsis coacti sumus et insuper plus quàm decē millia talentorum breui tēpore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pōtificale genus honestabatur, ad plebeios translātū est homines. Sed de his suo loco dicemus. Ceterū Pompeius Cælesyria vsq; ad Euphratem amnem & Aegypti terminos Scauro tradita cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciā abiit Romanam properans, abduxitq; secum Aristobulum vinclum cum duabus filiabus & totidem filijs.

Scaurus bello aggressus Aretam, socius Antipatri suasu cum eo feruit. CAP. IX.

IX. Scauro autem ad Arabia Petrā profecto cum exercitu, et quia difficilis ad eā aditus esset, circ

circumvicinos agros populante, militibusq; famelaborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudaea & alia necessaria eis praebebat: missusq; ad Aretam legatus à Scauro, eo, quod hospes esset. persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere sponsor factus pro trecentis talentis: atq; his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quam ex Areta sententia.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

CAP. X.

Aliquanto autè post Alexandro Aristobuli x. filio Iudaea incursionibus vexate, imperator Gabinus è Roma venit in Syria: in & alia multa memoratu digna gessit, & cõtra Alexandrũ expeditionẽ suscepit, Hyrcano iam nõ valẽte ei resistere, & de muris Hierosolymorũ rescindendis cogitante, quos Põpius deiecerat, sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudaeos armavit: collectusq; properè decem armatorũ millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmavit Alexandrinum castellũ iuxta Coreas sitũ, & Macharum in finibus Arabũ contra eum venit Gabinus, præmisso M. Antonio cum alijs ducebus: atq; ita Romani cõiuncti cum Iudaeis in officio manebant, quorum duces erant Pistholas & Malichus, assumptis etiã Antipatri auxilijs occurrerunt Aleocandro, sequente cum reliquo exer-

citu Gabinio : tū ille recepit se propius Hierosolyma, vbi cōserto pralio Romani occiderunt hostiū circiter tria millia, nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium inuitabat cōclusos ad pacē, veniā prateritorū pollicendo: et cū multi hostiū extra castellum stationē haberēt, Romani eos adorti sunt, vbi multis ca-
 sis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationē parte exercitus, ipse reliquā Iudæā perlustrabat: et quotquot inueniebat vrhes dirutas, edificari iubebat. atq; hoc pacto inſtauratae sunt, Samaria, Axotus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Marissa,
 XI. Gaza, & aliae nō paucae: idq; mādāte Gabinio, quarū posthac habitatio tuta permāsit, cū antē longo tempore deserta fuissent. Hū ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cū intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petijt Alexander, offerēs castella Hyrcaniā & Macharuntē, & postremū Alexandriū, quae Gabinus diruit. Cumq; Alexandri mater ad eū venisset, quae Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romae asservatis, impetrauit ab eo quicquid petijt: moxq; dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturū templum & suū sacerdotiū, deinde cōstitutis quinque iuridicis cōuentibus, in totidē aequales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iura peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntē, alij,
 quarti

quarti verò Hierichuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicq; liberati dominis sub optimatum gubernatione debebant.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio Româ remittitur. C.XI.

CAETERUM cum Aristobulus Roma profugus re- XII.
uersus esset in Iudæam, & conaretur Alexandriam recēs dirutum denuo munire, Gabinus misit eò milites ducibus Cifenna, Antonio, et Seruilio, qui eum locū occupari nō sinerēt, & daret operā ut ipsum cōprehēderēt: nā multi Iudæorū ad eum propter nominis celebritatē confluebant, nouarū rerum auidi: siquidē & Pitholaus Hierosolymorū præfectus cum mille armatis ad eū transfugit: alioqui in eo cōfluxu multi fuere non satū armis instructi. Aristobulus verò volēs occupare Macharūtē, tales dimisit ut inutiles ad moliendū aliquid, assumptiq; tātum armatorum octo millibus, illuc cōtēdit, quos affecuti Romani vicerunt egregiē: quāvis enim repugnantes aliquāisper impressione facta cōegerūt terga vertere, occisis eorū circiter quinque millibus: reliqui verò dissipati, ut quisq; potuit salutē sibi quaesiverūt. Aristobulus tamē plus mille secū trahēs per fugit Macharūtē, muniēbatq; id castrum, & quāvis rebus afflictis benè sperare nō destitit. Sed nō ultra biduū sustinere potuit oppugnationē, et multis acceptis vulneribus captus cum Antigono filio, qui ei fuga comes fuerat, ad Gabiniū,

adductus est: atq; ita reflāte fortuna rursus re-
missus Romā in vinculis est habitus, postquam
regno & pontificatu potitus est annis tribus cū
dimidio, vir in ea dignitate magnificus & ma-
gnanimus. Liberos tamē eius dimisit senatus, cū
ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eo-
rū matri, dū castella traderet: qui mox in Iudaeū
reuerſi sunt. Porro Gabinio parātī expeditionem
in Parthos, & iam Euphratē traiciētī, mutata
sentētia visum est Ptolemaū in Aegyptū redu-
cere, sicut aliās indicatū est. In hac quoq; expe-
ditiōe ab Antipatro adiutus est frumēto, armis,
& pecunijs: & illius cōsilio Iudaei qui Pelusium
accolunt, cū custodes Aegypti aditus, in socie-
tatē pertracti sunt. Caterum reuerſus ex Aegy-
pto. deprehēdit Syriam laborare disidijs & tu-
multibus Aristobuli enim filius Alexander, de-
uuo inuaso per vim principatu multos Iudaeorū
ad defectionem impulit, collectoq; magno exer-
citu regionem obeundo, interficiebat Romanos
quotquot adipisci potuit, reliquos in montē Ga-
rixim compulſos obsedit. Gabinus verò hoc in
statu Syriā offendens, Antipatrū propter notam
viri prudentiam prae mittit ad tumultuatores, si
forte posset ad saniorē mentē reductus persuade-
re vt meliora sequātur consilia: quod ille sedulò
fecit, et multos reduxit ad officiū. Alexādro ve-
rò potiri nō potuit: is enim habens secum XXX.
Iudaeorū nullia, ausus est occurrere Gabinio &
collatis

collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo praelio desiderata sunt ex acie Iudaica X. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabataeos profectus, hos quoq; profligat vno praelio: nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quod aufugissent in patriam: tantuq; rebus gestis Roma reuertens Crasso provinciam tradidit. De his autem Pompey, & Gabinij contra Iudeos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium. CAP. XII.

CRASSUS autem expeditionē contra Parthos XIII.
parans in Iudæā peruenit, & pecuniā sacrā, quam Pompeius nō attigerat, duo millia talentorū abstulit, totoq; reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia templū spoliavit. Tulit etiā trabem ex auro solidam, trecentas minas pēdentē, Mina autē apud nos constat duabus libris cū dimidia. Hanc trabē ei tradidit sacerdos sacri thesauri cūstos Eleazarus, non prae malitia, nam erat vir bonus & iustus: sed cūm conceditā haberet aulaorū tēpli custodiam, ex hac trabe pēdentiū, quorū admiranda pulchritudo erat, & apparatus pretiosissimus: videretq; Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc
pp 4 redempt

redemptionem pro omnibus ei dedit : cūm prius
 eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco
 moturum, cōtentum eo quod ipse traderet, æsti-
 matū plurimis aureorū millibus. Hac trabs in-
 ferta erat trahi caua lignea, quod ceteris omni-
 bus ignotū solus sciebat Eleazarus. Crassus ta-
 men & hanc pro reliquo templi auro accepit, et
 mox violato iureiurando totū quātū intus erat
 egeffit. Nec est mirādū tantas diuitias in nostro
 templo fuisse, cuius Deum, cūm omnes vbiq; ter-
 rarū Iudæi venerēt ac colant, tam ex Europa
 quā ex Asia longo tēpore huc eas contulerant.
 Nec ad iactationē conficta est prædicta summa,
 nec caret testibus: sed cūm alij multi, tum Stra-
 bo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithri-
 dates autem misit in Coum insulā qui afferrent
 sibi inde pecuniam, quā Cleopatra regina ibi
 deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta.
 Nobis autē nulla est publica pecunia, præter hāc
 Deo sacrā: & satis apparet, quōd hanc Iudæi ex
 Asia in Coum deportauerant metu belli Mithri-
 datici, Non est enim verisimile, eos qui Iudæam
 habitabant, habentes urbem adrò munitam &
 templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Ale-
 xandrinis Iudæos hoc fecisse est credibile, qui-
 bus nihil erat à Mithridate periculi. Idē Strabo
 alibi testatur, Syllam quo tempore in Græciam
 traiecit, gesturus bellum cōtra Mithridatem &
 Lucullum, misisse Cyrenem agitatā seditionibus
 gentis

gentis nostrae, quae orbem terrarum replerit: sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricola, inquilini, & quarti Iudaei: hoc iam in omnes vrbes subrepfit, nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quē recepta semel non obtineat: nam & Aegyptus & Cyrene, utpote eisdē solita parere dominis, aliaq; multa regiones horum ritus adniserunt, aluntq; cōgregationes Iudaorum maximas, tēpore coa-litas, & vtentes institutis domesticis. Per Aegyptum sanē etiam colonia sunt eius gētū, absq; eo quod Alexandrina vrbi magna pars eis assignata est: habet etiam proprium magistratum qui suae gētū res administrat, & cōtrouersis ex iure dirimat, et cōtractus atq; pacta rata habeat, non aliter quā sit in absoluta republica. Inualluit itaq; haec gens in Aegypto, eo quod antiquitus originē inde habeat, & facile migretur eo propter vicinitatē. In Cyrenaicā verō regionem inde transiit vt conterminā, quē admodum etiā Iudaea est, vel potius partē olim regni Aegyptij. Haec Strabo. Caterū Crassus rebus arbitratus suo cōpositis, Parthorū ditionē inuasit, vbi cum omnibus copijs perijt, sicut aliās narratum est. Cassius autē in Syriā refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentē victoriā excur-santibus: & cum venisset Tyrū, inuisit etiā Iudaeam, Vbi Tarichaeas primo impetu cepit, & sermē xxx. millia captiuorum abduxit. Pitheo-

laum quoq; qui Aristobuli partes fovebat interfecit, hortante Antipatro, qui plurimū apud eum poterat, & maximā inter Idumaeos auctoritatē habuit: apud quos duxit uxorem illustri inter Arabas loco natam, Cyprō nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, P'hasielus, & Herodes, qui postea regnavit, & Iosephus atq; Pherotas, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi coniunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum cōtra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copijs ad Euphratē se cōtulit, ibiq; Parthus se opposuit, quemadmodum & ab alijs scriptoribus est memoria proditum.

Pompei fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam.

CAP. XIII.

XIIII.

A Liquātō autem pōst Caesar occupata Roma, & Pōpeio unā cū senatu ultra mare Ionium fugato, solutū vinculis Aristobulū decrevit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus, quo facilius ordinaret provinciā: sed ubi breui frustratus est sua spe, quā ex accepta à Cesare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Casarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudeam remissum mandavit reponi

XV. in regum conditorijs. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrum Aristobuli filium, eo quod aliquando cōtra Romanos rebellauerat:

¶

& hic quidem apud Antiochiā affectus est supplicio: fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Memmus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano: nam misso Philippione filio Ascalonē ad uxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandra amore captus Philippio duxit eam coniugem: deinde verò occiso prius eo Ptolemæus ipse duxit Alexandram & germanorum eius curam habere non destitit.

Cæsaris in Aegyptū expeditio, & quā fidelī Iudeorū opera adiutus sit. C A P. XIII.

Post Pompeij autē obitum & victoriā Cæ- xvi.
saris, bellum ei gereti in Aegypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudeorū gubernator, idq; mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducēte auxilia, nec valente transire per Pelusium: & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudeorum tribus millibus, egitq; cum Arabum primatibus ut & ipsi venirent auxilio: eiusq; potissimū opera è tota Syria auxilia contracta sunt: nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta, & Ptolemæus eius filius, & Tholomæus Sobemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè riuersæ. Mithridates verò mortis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus urbē oppugnavit. Vbi præcipuam operā nauauit Antipater, primusq; de-
iecta

iecta quadā muri parte aditum cateris irrum-
pentibus in urbē aperuit; & Pelusiū quidem sic
captum est. Antipatrū autē & Mithridatē pro-
perantes ad Cæsare trāsitu arcebāt Iudaei Aegy-
ptij, qui regionē qua Onia dicitur incolunt. Hos
Antipater ut tribules in partes suos traduxit,
maximē cum ostendisset Hyrcani pontificis lite-
ras, in quibus rogabantur, ut amicos se praebe-
rent Cæsari, eumq; cōmeatibus iuuant, & re-
bus exercitui necessarijs : qui moti auctoritate
Antipatri ac pontificis, libenter paruerūt. Quod
ubi audierunt qui Memphim accolunt, & ipsi
Mithridatem accersuerunt, & ille eò profectus
hos quoq; adiunxit suis partibus.

Antipatri res gestę & cū Cæsare amicitia. C. XV.

Postquā autē vētum est ad Delta quod vo-
cāt, cōfluxit cum hoste circa locum qui Ca-
stra Iudeorum dicitur. Curabat autē dextrum
cornu Mithridates, sinistrū Antipater. In ea pu-
gna Mithridatis cornu inclinatum est, videba-
turq; cladem accepturum, nisi maturē prater flu-
minis ripam accurrens cum suis Antipater, qui
iam aduersarios prosligauerat, exēptis focijs pe-
riculo, Aegyptios iam vincentes coēgisset terga
vertere : qui adeò fugiētibus institit, ut castra
quoq; hostium caperet, aduocato etiam in prede
partem Mithridate, quem insectando hostē lon-
ge à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos de-
siderauit. Antipater non plus quinquaginta. Mi-
thrid

thridates verò de his Casarem per literas certiorē reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse, & victoriam ita ut Caesar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forte opera usus sit: in quibus certaminibus etiā vulnere ac cepit. Quamobrē finito tandem bello classe denecltus in Syriam Caesar magnos honores contulit, tum in Hyrcanū quē confirmavit in pontificatu, tum in Antipatrum, quem civitate Romana & immunitate donavit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Aegyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: Postquā Mithridates in Aegyptum invasit, & cum eo Hyrcanus Iudeorum pontifex. Idē Strabo alibi ex autoritate Hypsicrati sic scribens: Mithridatē primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudae Antipatrum tria millia militū ei adiunxisse, & eiusdē hortatu ceteros dynastas socia arma contulisse, in hisq; Hyrcanum pontificē. Hæc Strabo. Eodē tempore etiā Antigonus Aristobuli filius ad Casarem veniens, quæstus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus: rogabatq; ut sui miseretur, paterno principatu eieclī. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrū, quòd per vim principatū gētis gererent,

rent, nec abstinere ab ipsius iniurijs. Antipater
verò causam suam egit diluens obiecta crimi-
na. Antigonumq; seditionis & novarum rerum
studiosum esse coarguit: commemorabat etiam
quantum proximo bello laborasset pro Casare,
ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobu-
lum autem merito Romam victum pertra-
ctum, perpetuum hostem & inimicum pop. Ro.
Fratrem verò huius cōiunctum latrocinij debitas
pœnas Scipioni dedisse, & non per iniuriam op-
pressum. Tum Casar oratione Antipatri motus,
Hyrcanum pontificem declaravit, Antipatro dy-
nastiã quamcumq; ipse optaret obtulit, & pro-
curatorem insuper Iudæa declaravit.

Cæsaris literæ & senatusconsulta de Iudæo-
rum amicitia.

CAP. XVI.

XVII. **H**YRCANO verò etiã patria mania restitue-
re permisit, roganti hanc gratiã: iacebãt
enim vsq; ad id tēpus, ex quo à Pompeio fuerãt
diruta: deditq; hac de re in urbē literas ad cōsu-
les, ut decretũ hoc scriberetur in Capitolio: cu-
ius senatusconsulti exēplũ sic habet: L. Valerius
L. F. Pr. retulit ad senatũ idibus Decembribus in
ade Concordia, prasente L. Coponio L. F. & C.
Papirio Quirino, de his qua Alexander Iasonu-
Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati
Iudæorum, viri optimi & socij nostri petierunt,
renonantes veterem erga populum Rom bene-
volẽt iam: qui phialam & clypeum ex auro ar-
gumentum

gumentū societatis attulerunt, aestimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorū atq; portus securē possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societate recipere, & omnia quae petierunt concedere, & allatum clypeum accipere, Hac acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Atheniensibus honor habitus est Hyrcano, quasitus beneficijs: miseruntq; ad eum decretū scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Atheniensium, Agathocle principe: de quo Eucles Menadri Alimussius scriba retulit Munichionis undecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Indaeorum ac ethiarcha perpetua tam publico quam priuato cines nostros beneuolentia prosequitur, nulla bene merendi occasionem praetermittens: & quotquot Atheniensium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt: acceptos comiter, deducendos etiā curat in reditu, idq; multorum constat testimonijs: visum est nunc Theodosio Theodori (referente, & populum de huius viri virtute comune faciente, quam propensus sit ad benemerendū de nostris

cui

ciuibus) honorare hunc virū virtutis ergō corona aurea iuxta legē, ponere ei effigiē auream in tēplo Demi & Charitum: & praeconis voce promulgari eam coronā in theatro Liberalibus dum novae tragediae agūtur, & Panathenais et Eleusinijs, & in gymnicijs certaminibus. Curaq; esse nostris ducibus, ut dum ille in amicitia nostra perseverat, ut quicquid in honorē eius & gratiā pro favore & meritis excogitauerimus, exsequantur sedulo: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac benivolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Atheniensium numero qui ad illū decretū hoc perferant, hortenturq; ut acceptis his honoribus certet nobiscū beneficij. Et ha

XVII. Etenu de collatis à populo Rom. & Atheniensibus in Hyrcanum honoribus. Porro Caesar ordinatis rebus Syria cum classe profectus est. Antipater autem deducto Caesare in Syriam, reversus ante omnia disiecta per Pöpeium moenia restituit, & obeundo provinciam novarum rerum cupidos compescuit, tum minis agens, tum consilijs. Fore enim, ut si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruendo suis quisq; possessionibus. Sin novas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidem pro praeside habituros dominum, Hyrcanum vero pro rege tyrannum, tum Romanos atq; Caesarem acerbos hostes

hostes pro principibus, hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex hisque ipsi constituerint: atque his monitis ille regionem totam composuit.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit & q. Sex. Caesar Herodē magnū ac illustrē reddidit. C. XVII.

Cæterum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animadverteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumvicina regioni ducem constituit, Herodi secundam Galilæam curandā commisit, etiā tum admodum adolescenti, nec excedēti annū quintumdecimū, quod tamē illi nihil obsuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasione inuenit quomodo posset virtutē suam ostendere. Comprehensum enim Execiā primariū latronem, & cæterorum ducem, Syria fines incurfare ac prædari solitū, affecit supplicio cum multis latrocinij socijs: quod eius factū magnā ei apud Syros conciliavit gratiā, nihil magis cupiētes, quā repurgari tandē regionē à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, ut autorem pacis, & fruendi securē possessionibus. Quin & Sex. Casari per hoc factum innotuit, cognato magni Caesaris & tum administrati Syriam. Quapropter etiā Phasaëlus excitatus est ad emulationem fraterna gloria, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilq; magis studuit quā gratiosus esse apud Hierosolymitanū populum,

omnia negotia publica per se obeundo, & in eâ cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquâ iniuriam : quo factû est, ut Antipater haud secus, quàm si rex esset à tota gēte coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum: nec tamen rebus tam secundis more ceterorû hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidē seruaret atq; amicitia. Ceterum optimates Iudeorû videntes eum cum filijs tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecunijs, & percipiendis ex Iudæa redditibus, malignè erga eum affecti erant : iam enim amicitia contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano ut pecuniam eis mitteret ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquâ de proprio, & nō quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeo nihil curabat, ut gaudere etiâ facto videretur. Sed maximè terrebat Iudeorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidû, adeuntesq; Hyrcanum aperte iam incusabant Antipatrum. Quousq; tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filijs succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, ne te securum putes, incolumitatu tuæ atq; regni iuxta negligens : neque enim procuratores tuos amplius agunt, (noli falli hac opinione) sed iam

iam ex professo dominationē exercent: nam Herodes Execiā cū plerisq; alijs interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominē quantumvis sceleratum non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia iudicum: iste verò hoc ausus est, prius quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est, accenderunt autē eius irā matres etiā eorū quos Herodes necauerat: nā hæ per singulos dies in templo non desinabant precibus suis tum regē tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram concessu iudicum facti sui rationē cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. At ille præsto fuit, præmonitus tamē à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendū idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilæa rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem sed tamē sufficientem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Caesar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrafecisset additis. Quod quidem facile ab illo impetratum est, ne qua tristiore indicam sententia feriretur, quandoquidē amabat eum non secus atque filiū. Cumq; constitisset ante iudicium vnā cum suis, oēs sunt attoniti, nec quisquam eorū qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hære-

bant inopes consilij. Tum vnus quippiã Samæas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, tuq; rex, nec ipse vnquam vidi quenquã qui ad causam apud nos dicendã vocatus ad hunc modum cõparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam: sed quisquis hæc tenus apud hunc confessum iudicandũ se præbuit, humilis venit, & habitu timentis periculum, ac captantis misericordiam atratus & promisso capillitio. At bonus iste Herodes cædis reus & tam grãv obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine belle composito, cum armatis stipatoribus: ut si capitalem iuxta leges sententiã in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verũ isti non succenseo quòd maiorẽ incolumitatis suæ quam legũ rationem habeat: sed vobis magis & regi, qui hanc ei concessistis licentiã. Scitote tamen potentẽ esse Deũ, & quòd iste quẽ vult in Hyrcani gratiã legibus eripitis, & vos aliquando & regẽ ipsum puniet. Nec vanus fui rates: nam Herodes regnũ adeptus omnes illos iudices & regẽ quoq; sustulit, excepto vno Samæa: hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia post obsessã vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere, sicut suo loco dicitur. Porro Hyrcanus aduadueritẽs iudices propensiores ad dam-

nandũ

nandum Herodem, rem in sequentē diem distulit, & clam eum admonuit, vt fuga sibi consuleret, nō enim esse remedium aliud: atq; ita ille secessit Damascū, quasi regem fugiens: cumq; conuisset Sex. Casarē, & res suas in tuto collocasset: palam prae se tulit quod non esset compariturus si denuo citaretur ad iudices. Illi vero indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quod in ipsius perniciem haec omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Caterum cum Sex. Casar accepta pecunia Herodem praefcisset Coele Syria, vehementer timuit ne ille contra se duceret: nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quod iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursum & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa laderet neminem, ne ve ulterius aduersus autorem sua dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quod citatus sit, quam quod absolutus etiam, & gratiam habere, quod nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandū quoq; quam periculosa sit belli alea, & quod Deus arbitratus suo his vel illis annuat victoriam: atq; eo minus eam esse sperandam, quando non solum contra regem suum & autorem bellum moueat, verum etiam benemeritum, ipse nulla affectus iniuria:

inuria : nam si quid illi nunc obijciat , non ipsius
 esse culpam , sed consultorum non bonorum , qui
 ei opinionē crudelitatis cōciliant. Paruit his mo-
 nitis Horodes , ratus sufficere sibi ad futuras spes
 quod potētiam gēti declarauerit : atq; eo tum in
 XIX. statu res fuerūt Iudaica. Caterū Caesar Romam
 reuersus expeditionē parabat in Africā contra
 Scipionem et Catonē : tum Hyrcanus per legatos
 eum rogauit , vt confirmaret captā societate &
 amicitiam. Nunc videtur mihi operepretiū per-
 censere omnes honores gēti nostrā à Rom. impo-
 ratoribus habitos , et inita cū eis foedera , vt vni-
 uersis notū sit , quod tā ab Europa quā ab Asia
 regibus obseruati fuerimus propter fidē ac forti-
 tudinem. Quoniam autē multi nos odio habētes
 non credunt de nobis Persicarū vel Macedonica-
 rum rerū scriptoribus , quod ea monumēta nō ita
 peruulgata sint , apud nostros seruata & alios
 quosdā barbaros , certē Romanorū decretis con-
 tradicere nō poterunt : nā hæc & publicē dedica-
 ta sunt in urbibus , atq; etiam in Capitolio , &
 colūnis insculpta sunt aereis. Quin & Iul. Caesar
 apud Alexandriam attestatus est Iudeis inscri-
 ptione colūna aerea , quod Alexandria ciuitatis
 ius habeāt , quare his argumētis vsurus sum : ap-
 ponā etiā senatuscōsulta et decreta Iulij Cesa-
 ris , quæ ad Hyrcanū et nostrā gentē attinēt. C.
 Iulius Caesar imp. & pont. max. dictator iterū ,
 Sidoniorū magistratibus , senatui et pop. salutē.

Si valetis bene est, ego quidē et exercitus vale-
mus. Mitto vobis exēplum tabula, qua ad Hyr-
canū Alexandri filium, Iudaorum ethnarchā ac
pontificē attinet, vt in publicis vestris monumē-
tis reponatur, in scriptū Graecis & Latinis literis
in aerea tabula. Est autē hoc: Iul. Caesar imp. ite-
rum & pont. max. de consiliū sententia decreui.
Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudeus et
nūc et prateritis tēporibus tā pace quā bello bo-
nam ac fidelē operā in nostris negotijs praestitit,
sicut ei multi imperatores attestati sunt, & in
proximo Alexandrino bello in auxilium venit
cum M.D. militibus, & ad Mitridatē à me mi-
sus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrca-
num filiū Alexandri & eius liberōs ethnarchas
Iudeorū esse iubeo, & pontificatū Iudeorū per-
petuo retinere more patrio, esseq; ipsum et filios
eius nostros socios, & in amicorū nostrorū recipi
numerū. Iura quoq; omnia pontificalia habere
ipsum & filios decerno: & si qua controuersia
exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudiciū pe-
nes ipsum esse: ad hac nec hyberna militi debe-
re, nec pecunias ab eo exigi. C. Caesaris consul,
placita cōcessa, decreta, sic habet: vt filij princi-
patū gētis Iudeorū, et donata sibi loca possideāt:
vt pōtifex ipse ac ethnarcha Iudeorū iniurians
passū adsit: vtq; ad Hyrcanū Alexandri filium
Iudaorum pōtificē mittātur legati acturi de so-
cietate & amicitia: dedicariq; aereā tabulā hac

cōtinentē in Capitolio, & apud Tyrū, Sidonem, Aſcalonē, in templis, inſcriptam Romanus atque Græcis literis: vtq; hoc decretū apud oēs omnium vrbiū quaſtores ac magiſtratus publicetur, quod pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Caſar imperator, dictator, cōſul, honoris . virtutis & benignitatis cauſa , conceſſit in cōmodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filiū eiūſq; filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorū totiuſq; gentis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Caſar quintū Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum urbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificē Iudaorū ac eſthmarcham ſecūdum ſuam voluntatē, & vt Iudæi ſecundo locationis anno de redditibus eorum ſubducāt, immunesq; ſint ab angarijs et veſtigalibus. C. Caſar imp. iterū, ſtatuit vt ſingulis annis tributa pēdant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſq; anno ſeptimo quem Sabbathicum nomināt, quoniam in eo neq; fructus arborum colligunt neque ſeminant: vtq; in Sidone ſecundo quoque anno tributum reddat quartam partem ſatorū : & ad hæc Hyrcano eiūſq; filijs decimas perſoluant, ſicut hætenus eorū maiorebus. Vtq; nullus vel præſes, vel dux, vel legatus, in finibus Iudaorū auxilia colligat : né ve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum,

norum, vel quocunq; alio nomine: sed sit immu-
 nes ab omnibus molestationibus. Quaecunque
 etiam postea parauerūt, vel emerunt, his omni-
 bus fruantur. Ioppen praterea quā ab initio ha-
 buerunt Iudaei dum in populi Rom. amicitiam
 reciperentur, placere ipsorū esse quemadmodum
 antea. Tributa quoq; eius oppidi habere Hyrca-
 num Alexandri filium cum suis filiis, tam ab
 eius agri aratoribus, quā vectigalium portus
 nomine, & eorum quae Sidonē exportantur, an-
 nua modiorum XXM. DCLXXV. excepto an-
 no septimo quē vocant Sabbaticum, in quo neq;
 arant, neq; de arboribus fructus colligūt. Vicos
 item quos in Magno campo Hyrcanus & sui ma-
 iores ante eum possederunt, placet sanatus eun-
 dem Hyrcanum et Iudaeos etiā nūc habere, iure
 quo & antea habuerāt. Manere etiam iura quae
 ab initio inter Iudaeos & eorū pontifices fuerāt,
 & quaecunque beneficia à S. P. Q. R. concessa.
 Praterea eodē iure licere illis uti & in Lydda.
 Loca etiam, agros, habitationes, quas pro ami-
 citia reges Syria ac Phoenices per donationem
 populi Rom. possederāt, placere senatui ut Hyr-
 canus Iudaeorū ethnarcha habeat: esseq; ius Hyr-
 cano eiusq; filiis & legatis ab eo missis ludos &
 gladiatores spectandi inter senatores sedētibus.
 Utq; quotiescunq; postulauerint à dictatore aut
 magistro equitum in senatum introducantur,
 & responsum eis omnibus intra decem dies red-
 datur,

datur, si quid à senatu decretum fuerit. C. Caesar
 imp. I I I I. Cos. V. perpetuus dictator, huiusmodi
 verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pon-
 tificis Iudeorū ac ethmarchæ. Quandoquidē mei
 antecessores imperatores testimonium reddide-
 runt Hyrcano Iudeorū pōtifici Iudæisq; tam in
 provincijs quā apud S. P. Q. R. & hoc nomine
 S. P. Q. R. ei gratias egit, equum est nos quo-
 que horum meminisse, & dare operam vt Hyr-
 cano ac Iudeorum genti filijsq; Hyrcani à S. P.
 Q. R. pro suo erga nos favore gratia referantur.
 C. Iul. Cos. Parianorum magistratibus S. P. Q.
 Sal. Accesserunt me in Delo Iudæi & quidam de
 colonijs Iudeorum, presentibus etiam vestris le-
 gatis, & indicauerunt mihi decretū, quo vetatū
 eos vti patrū sacrificijs & ritibus: mihi verò
 nō placet talia decreta aduersus amicos nostros
 & socios fieri, vetariq; eos viuere suis moribus,
 & cōferre pecunias in epulas ac sacrificia, quā-
 doquidem nec Roma hæc facere vetantur. Nam
 C. Caesar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe so-
 dalitia, hos solos neq; pecunias cōferre, neq; con-
 uinia parare vetuit. Ego quoq; cum alia soda-
 litia interdixerim, hos solos sino iuxta patros
 mores ac leges cōuenire. Quapropter equum est
 etiam vos si quod decretū fecistis contra amicos
 nostros & socios, id abrogare propter eorū vir-
 tutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem
 autem Caesaris M. Antonius. P. Dolabella Cos.
 adhuc

aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorū postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesium, in hunc modum. Dolabella imperator Ephesium magistratibus S. P. Q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethmarchæ Iudæorum mihi retulit de ciuibz suis quòd militare non possint, eo quòd neq; arma gestare neq; iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi querere. Quamobrem ego quoq; quemadmodum alij ante me imperatores immunes eos volo à militia, permittoque vt patrijs vtantur moribus, cōuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia: voloq; vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas rogāti gratificatus est. I. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habētes et facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergo esse immunes à malitia pronuntiaui duodecimo Cal. Octobris. Multa itaq; exstant & alia huiusmodi senatusconsulta & imperatorū decreta ad Hyrcanum & gentē nostram aliasq; vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsid

praesides, de quibus propter hac qua loco inferuimus credere facile est his qui nostra scripta candide lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostra cum populo Romano amicitia, ostensis aereis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsq; durantibus, duraturisq; in posterum, omnia hic apponere superuacuum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficile, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de ceteris coniecturam faciat, nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit quae per ea tempora nobis cum pop. Rom. intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Casare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnū bellum exortū est circa Apamiam, Casarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copijs: ad quos & Antipater misit auxilia cum filijs, memor beneficiorum acceptorum à Casare, ideoq; repetendas penas ab eius interfectore iustum existimans. Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & noster Caesar ab his qui cū Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab alijs scriptoribus memoria proditum est.

Cassio

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.

BEllo deinde civili post eadem *Cæsaris* exor- x x.
to, consularibus alijs aliò discurrentibus ad
parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, oc-
cupaturus eum qui circa *Apamiam* erat exer-
citus: solutaq; obsidione tam *Marcum* quàm
Bassum in suas partes pertraxit: obeundoq; ci-
uitates comparabat arma & milites, tributa
etiam exigendo graua: sed maximè *Iudeam* af-
fluxit, plùs quàm septingentis argenti talentis
imperatis. Tum *Antipater* res ubique turbatas
videns partem eius pecunia duobus filijs exigen-
dam cõmittit, partem *Malicho* sibi parum ami-
co, partem quibusdam alijs: & primus *Herodes*
ex *Galilea* quantum imperatum erat afferens,
maximam apud Cassium gratiam inijt: prudens
enim illi videbatur consilium, iam tum Roma-
norum alieno sumptu captare beneuolentiam.
Sub alijs autè procuratoribus ipsa ciuitates re-
uendabàtur vià cum suis habitatoribus: quarũ
quatuor erant præcipue, *Gophna*, *Emaus*, *Lyd-
da*, *Thamna*, nam earũ plebes Cassius hasta sub-
iecit: sed autè exacerbatus erat, vt etiam *Ma-
lichum* interfacturus fuerit, nisi *Hyrcaus* per
Antipatrum centum talentis de suo missis, furo-
rem eius lenisset. At ille post Cassij discessum
maximè insidiatus est *Antipatro*, penhuius
matrem *Hyrcaui* dominationi securitatẽ se pa-
ratur

raturū existimās: nec tñ latuerunt Antipatrum eius cōsilia: nā cū hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tū ex indigenis, tū ex Arabibus. Verūm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierās apud Antipatrū et filios, quod Phasaëlo Hierosolymorū p̄sidū tenets, Herode verò habēte armorū cūstodiā, ne in mē tē quidē sibi vnquā tale aliquid venerit. & vidēs nō succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro, Marco Syria præsidente: qui postquam intellexit res novas in Iudaea molitū Malichū, minimū absuit, quin eū interficeret, quem tamen Antipatri precibus donauit incolumem.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

CAP. XIX.

Sed Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet: nam Cassius & Marcus coactō exercitu Herodem totius Cœlesyriae ducem fecerūt, attributis ei naualibus, equestribus, & pedestribus copijs, regnū etiam polliciti post finitum bellum quod tū gerebant contra Antonium & iuniore Cæsarem. Malichus verò tū maximē timeas Antipatrum, decreuit ē medio tollere: corruptoq; p̄ncerna Hyrcanī, apud quē ambo epulabantur, veneno necauit hominē, & assumpta armatorū manu suscepit ciuitatis gubernacula. Caterū postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structa in parentē insidia, indignantibus illis Malichus strenuē pernegauit

omnia

omnia : atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pi, & patria amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes cōfestim volebat patris moriē vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichū: sed Phasaēlo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominē, ne videretur ciuile bellum incipere: itaque accepta Malichē satisfactione simulauit se credere, non esse illum paterna necis consciū: seq; vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniēs Samariam, eamq; nimis afflictā offendens, resouere eam cepit, & iura reddendo cōtrouersias ciuium dirimere: nō multo autē post instante Hierosolymis festo, & ipse venit in urbē cum militibus, quem Malichus metuens Hyrcano suasisit ne eum intrare permetteret: id quod Hyrcanus fecit, praetereus nefas esse sanctis populi ceremonijs profanam turbā superinducere: at Herodes contempta obnuntiatione noctu urbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit: at ille solitarum artium non immemor palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri. tanquam amici interitu, clam verò parabat sibi satellitium: quare visum est Herodi amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspiciōnem vicissim comiter tractare Malichum.

Herodes iussu Cassij Malichū dolo interfecit. C. XX.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: et ille qui nō ignorabat mores Malich

Malichi, rescripsit ut vlcisceretur parētis iniuri-
 -riam: clam etiam mandauit Tribunis apud Ty-
 rum agentibus, ut adessent Herodis iustis cona-
 tibus. Cumq; capta à Cassio Laodicia, simul ad
 eum iter facerent affrentes coronas & pecu-
 niam, Herodes expectabat daturū esse illis pœ-
 nas Malichū: at ille circa Tyrū Phœnices suspi-
 cione cōcepta, maiora moliri cogitauit: & quia
 filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit
 eam ingredi, & furtim illum in Iudæam abdu-
 cere: & occupato cōtra Antonium Cassio, gente
 ad defectionē cōcitata, sibī ipsi principatum eius
 acquirere. Sed consilijs eius fortuna aspirare no-
 luit, & Herodes homo callidus intellecto eius
 proposito, prēmisso famulo quasi ad parandam
 cenā, quia comites omnes inuitauerat, re autem
 vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugio-
 nibus occurrere: illi vero egressi, & nacti eum
 prope vrbe in littore, confoderunt hominē: quo
 factō Hyrcanus aded est attonitus ut obmutue-
 rit: tandē agrē ad se reuersus percontabatur He-
 rodē quid hoc rei esset, et quis interfecisset Ma-
 lichum: & audito factū esse issū Cassij, landa-
 uit facinus: malū enim virū fuisse, & insidiato-
 rem patriæ: atq; ita Malichus pro oppresso An-
 tipatro pœnā persoluit debitā. Porro Cassio pro-
 fecto è Syria, apud Iudæā tumultus exoritur. Fe-
 lix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in
 Phasaëlū fecit impetum, et populus arma corri-
 puit.

puit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci prasidē, & volens fratri succurrere, morbo præeditus est: donec Phasaëlus per se superato Felice, in turrim primū compulsum, incolumat: m deinde pactum abire passus est: quamobrem mox cum Hyrcano exposulauit graui-ter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicu suis fauorē impēderet: nam frater Malichitunc non pauca castella occupauerat, & inter cetera Masada longe minutissimum. Vt igitur conaluit Herodes contra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumatē dimisit.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyrriorum tyranni paternum regnum repetentē Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.

ARISTOBULI autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecunijs Fabio exercitum comparauerat, Ptolemæus Mēneus adoptat propter affinitatem: hunc etiam Marion adiunabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoq; tyrannidem exercens, dispositis in ea prasidijs, atq; etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & prasidiarios Tyrios clementer dimisit, donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequabatur. His peractis occurrit Antigono, cumq; prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrē reuer-

sentē Hierosolyma coronā tam Hyrcanus honorauit quā populū. Lam enim gener per spōsiōnē ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentius eius tutelam suscepit, ducturus Alexandrī Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verō ex filia neptē, ex qua postea pater factus est filiorū triū & duarum filiarum. Duxerat autē etiam antē uxore ē suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Herodes in Bithynia occurrēs Antonio pecuniis eum sibi conciliat, quo factū est vt ille accusatores eius non admiserit. CAP. XXII.

CAeterum Cassio apud Philippos ab Antonio & Casare deuictō, Caesar inde in Gallias. Antonius in Asiam proficiscitur: qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudaorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset penes hos fratres. Herodem verō Antonius in magno honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat, quo factum est, vt ne ad colloquium quidem aduersarios eius admiserit, id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autē Ephesum praestō fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostrae publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudaos Cassius praeterius belli captiuos abduxerat, scriptis per provincias

vincias literis in libertatē vindicaret, & agros
per Cassium ademptos genti restitueret. Quo-
rum postulata Antonius aqua existimans, con-
festim scripsit Hyrcano & Iudaeis, simulq; ad
Tyrios misit decretum hanc sententiam conti-
nens. M. Antonius imper. Hyrcano pontifici ac
ethnarchae Iudaeorum salutem. Si valetis bene
est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pau-
sania, Iosephus Memmi, Alexander Theodori,
legati apud Ephesum me conuenientes, eandem
quam prius Roma legationem mihi exposue-
runt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligen-
ter perfuncti sunt, declarantes quanta nos pro-
sequaris beneuolentia: quare cognitam non tam
ex verbis quam ex operibus vestram amicitia,
& mores compositos ac pios, non complecti
non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduer-
sari nostri ac populi Rom. incurfauerunt, nec sa-
cratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque ius-
iurandum praestitum seruantes: non tam priua-
tum nostrum negotium agentes, quam suscepta
defensione reipub. in diuini simul ac humani iu-
ris violatores vindicauimus. Eorum enim faci-
nus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis
spectasse perpetratum scelus in Caesarem. Sed
postquam impios eorum conatus excepit Mace-
donia, renouantes in eis locis priscam gigantum
audaciam, & agitatam furoribus maleficientiam
quam circa Philippos exercuerunt, occupatis

opportunis locis & vsq; ad mare montium vallo
 permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret
 aditus, dijs ipsius eorū iniusta molimina dam-
 nantibus vicinus: & Brutus compulsus intra
 moenia Philippensium, obsessusq; à nobis, addidit
 se Cassio socium exitij: qui postquam meritas
 pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros
 speramus, & Asiam conquieturam à bellorum
 tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum
 Asia corpus velut è graui morbo colligere se in-
 cipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente au-
 gendo ornandoq; cogitẽ, cura mihi erit quicquid
 in rem vestram fuerit: edictum etiam oppida-
 tim proposui, vt quotquot vel liberi vel serui
 sub hastâ à C. Cassio, Cassianis, ve venundati
 sunt, liberè dimittantur. Voloque vt quæ mea
 & Dolabella benignitate vobis concessa sunt, ea
 perpetuo rata sint. Tyrios quoq; iubeo vt iniu-
 riam à vobis abstineãt, & quicquid de Iudeo-
 rum finibus occupant, id totum restituant. Co-
 ronam autem quam misisti accepimus. M. An-
 tonius imp. Tyriorū magistratibus S. P. Q. Sal.
 Renuntiatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pon-
 tificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditio-
 nis vos occupasse, idq; factū quo tempore nostri
 aduersarij tenuerūt eam provinciam. Quoniam
 igitur pro imperio bello suscepto, iustitiæ pieta-
 tiq; prospicientes vindicauimus in ingratos ac
 perfidos, volo etiam vobis pacem esse cum nostris
 socijs:

socijs: & quicquid ab aduersarijs nostris accepistis, habere vos nō permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere: nemo enim eorū neque provinciam à senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ. Quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus, ut socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vosq; si quos Hyrcani Iudeorum ethnar-cha agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra provincia mouit, occupastis, eos reddatis: ne ve illam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant: quod si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primum ad ea loca venero integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam socijs nostris peræque integrū seruabimus. M. Antonius imp. Tyrriorum magistratibus S. P. Q. Sal. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, ut legi possit ab omnibus. M. Antonius imp. ac triumuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam provinciam & militem præsidarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudeorū gentem amicam pop. Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudicijs atque edictis quæ ille perpetravit corrigimus, ut ablata restituantur nostri socijs, & siue corpora Iu-

daorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hac ad pristinos reuertantur dominos. Qui verò contra edictū hoc nostrū fecerit, poenas daturus est: & qui inobedientia conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem serè exemplo Sidonys, Antiochensibus & Aradijs scripsit: visumq; est hoc loco etiā hac inferere, argumento futura quanta providentia nos dignatus sit Romanus populus.

Antonius in Syriam prouinciā veniēs Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit. CA. XXIII.

¶ **XI.** **P**ost hac autē in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiam, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursus centum ē Iudeorum gente potentissimi venerunt ad eum, vt accusarent Herodē vnā cum suis, electo ad hoc eloquentissimo quoq; ē suo numero. Iuuenem autē causam defendendā Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, qui iam socer factus fuerat. Antonius verò audita vtraq; parte apud Daplmen, sciscitatus est ex Hyrcano, vtra pars melius administraret rem publicam. Qui cū respondisset Herodem in hoc praestantiorem esse, Antonius qui iam antē familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorū contraxerat amicitia, hos ambos retrachas constituit, & Iudeorū eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc scripsit, & ex eorū aduersa

uersarijs xv. coniecit in vincula, occisurus etiā, nisi intercessisset Herodus deprecatio: quamuis ne sic quidem cessauerunt à legatione reuersi. Sed rursum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi praestolaturi. qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magistratui, ut in Iudaeorum legatos nouatores rerum animaduerteteret, & Herodi adiutor esset ad principatum parandum. Herodes verò ante urbem diuersantes in littore accedens, hortatus est eos ut se subducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat, admonens quantum instaret periculum si contendere pergerent, quod illi contempserunt: moxq; erumpentes in eos Iudaei cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim sauciauerunt: reliqui verò domum refugientes posthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente cōtra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos vinxerat interfici. Alterò deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius, & Barzapharnes Parthorum satrapa: quo tempore Ptolemaeus Mennae defunctus est, cuius in principatu successor filius Lysanias amicus factus est Antigono Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multum apud eum poterat.

Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIIII.

Antigonus deinde mille talenta & quin. xxii. gentas mulieres daturum se Partho est.

rr. 4 polli

pollicitus, si ab Hyrcano in illum regnum transf-
ferrent, & Herodem unum cum suis interficeret:
qua tamen non dedit, sed Parthi nihilominus
asserturi regnum Antigono, duxerunt versus
Iudaeam exercitum, Pacorus per maritima sa-
trapa per mediterranea. Pacorum excluserunt
Tyri, sed Sidonij ac Ptolemaidenses intromise-
runt. Ille aliam equitum in Iudaeam speculatum
promisit, iussam etiam adiutare Antigonom: eos
ducebat pincerna regius, & ipse Pacorus nomi-
ne. Adiungentibus autem se Antigono Iudaeis Car-
melum montem incolentibus, & paratis cum eo
in hosticum invadere, ille spem concepit posse se
horum opera partem quandam regionis in pote-
statem redigere, qua Drymae vocabatur: &
quibusdam eis occurrentibus peruaservit usque
Hierosolyma. Vbi adiungentibus se alijs iam
multum aucti numero, aggressi sunt oppugnare
regiam: moxque ferentibus opem his qui fratrum
partes sequebantur, & pugna in foro conferta,
repulerunt hostem iuvenes: eoque in templum com-
pulsos, miserunt armatos quosdam in propinquas
adesse eis essent praesidio, in quos coortus popu-
lus, destitutos auxilio cum ipsis concremavit edi-
bus: quam iniuriam paulo post Herodes ultus
est, adversarios adortus praelio, & multis inter-
fectis ex illorum numero. Cumque quotidiana re-
luctationes inter eos fierent, hostes expectabant
conventuras e tota regione turbas ad petecosien,
quam

quam vocant, festiuitatem. Quae dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quam inermium: qui & templum & urbem occupauerunt, excepta regia: hanc enim Herodes seruabat cum paucis militibus: eius murum Phasaëlus custodiebat. Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio, et egregia pugna edita coëgit multa millia terga vertere, fugientia partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum: in ea pugna & Phasaëlus adiunxit non nihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in urbem ingressus est, prae-textu quidē quasi seditionis compescenda gratia, sed reuera principatum illi aedificare cupiens, quin postquam à Phasaëlo occurrente exceptus est hospitio, suasisit ei ut legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens: ille nihil suspicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortanteq; ut potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaq; profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atq; Phasaëlus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocat, legatos deduxit. Ut verò in Galileam ventum est, armati eis occurrunt qui illis oppidis praerant: & Barzapharnes primum alacriter eos
rr s excipit

excipit donatq; muneribus : deinde struere insidias incipit. Phasaëlus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersorium. Vbi audito quòd Antigonus mille talenta & quingentis mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros : quidam etiam nuntiavit, noctu illis parari insidias, & clam adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relictis Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublati ille præsentiens effugeret : id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare non desuerunt qui hortarentur Phasaëlum, vt nihil amplius expectans conscenso equo se inde prorriperet, præcipuè Osius, qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naues adfugam offerebat, nam non longe mare aberat : at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolbat in periculo relinquere, sed accedens Barzapharnem, negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecunijs opus habeat, plures accepturum à se quàm ab Antigono : & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non esse vera, & inanius eum turbari suspicionibus : moxq; ad Pacorum abiit.

Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos abducunt.

CAP. XXV.

Quo

Quo profecto statim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phasaëlo, multum detestanti eorum periurium: ad Herodem autem missus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Phasaëlus verò miserat nuntios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniam hostes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentissimos, quasi aliorum dominos: qui cum scirent omnia, dolose dissimulabant: aiebantq; oportere eum cum ipsis progressum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos esse comprehensos ab aduersariis, sed aduētare significaturos quàm bene Phasaëlo successerit: id Herodes non credidit, ut qui ex alijs de fratre capto audierat: quã eius suspicionē augebat Hyrcani filia, cuius filia, ipsi decessa erat: huius monitis, licet alijs contemnitis libenter parebat, utpote mulieris corda dissima. Interim dum Parthi quid faciendum sit consultarent, quòd nō placeret aperte tantum virum aggredi, & rem in sequentē diem differunt: Herodes animaduersa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuntio de intercepto à Parthis fratre. utcumq; negarent alijs, appetente respera decreuit ad fugam uti hac opportunitate temporis, neq; diutius inter hostes cunctari in rebus tam dubijs. Assumpto igitur armatorum quos circa se habebat subsidio, & impositis in iumenta

iumenta mulieribus, matre & sorore, & sponsa
 sua Alexandri filia nepte Aristobuli, matrêque
 sponsa Hyrcani filia, & fratre natu minimo, fa-
 mulitioq; ac reliqua turba comitum, properabat
 versûs Idumæam inscîs hostilîus: ex quibus ne-
 mo erat tam ferreus, qui nō tali rerû facie com-
 motus fuisset ad misericordiã, fœminis infantu-
 los suos trahentibus, & cū lacrymis ac eiulatu
 relinquentibus patriã, & vinctos amicos, nec de
 se mcliora sperãtibûs. Verum Herodes obdurato
 cōtra sapienstẽ fortunã pectore, & ipse præsentî
 erat animo, & comites inter eundẽ singillatim
 accedens hortabatur ne mœrori succumberent:
 hunc enim fugæ officere, in qua sola salutis spes
 sit reposita: quibus verbis accēsi conabantur ca-
 lamitati resistere: interim minimũ absuit quin
 ipse sibi manus inferret, everso vehiculo & ma-
 tre adducta in mortis periculum: adeo & casus
 hic eum terruit, & metus, ne inter has moras
 superveniret hostis insequens: iamq; gladiũ strin-
 xerat volens se percutere, cū interuentu proxi-
 morũ est prohibitus, obtestantiũ ne suos inimi-
 corum iniurijs relinqueret: neque enim esse viri
 fortis, se vno in libertatem asserto amicos con-
 temnere. Partim igitur vi, partim pudore co-
 actus desistere ab incepto facinore, refota matre,
 & pro tempore adhibitis remedijs, pergebat in-
 stitutum cursum petens castellũ Massadã quàm
 maximis cōpendijs: in quo itinere non semel im-
 pugnatũ

pugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudaei quidem eò fugiente quieverunt, sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnam pertraxerunt: quibus victis et profligatis, quasi non ex necessitate, sed multo ante prae paratus conflixisset, in eo loco ubi Iudaeos vicit, postquam regno potitus est regiam condidit cum primis memorabile, adiuncto etiam oppido, quod Herodiu vocari voluit. Postea verò quam ad Ressam vicum Idumaeae peruenit, occurrit ei frater Iosephus: ubi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cum tantam turbam secum traherent, etià absque milite conductio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra novem millia, iussu alijs alijs per Idumaeam salutem sibi querere, additoque viatico: expeditioribus autem quibusque suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi et frumentum et aqua et reliqua omnia necessaria suppeterent, ipse properavit ad Petram Arabiae. Ceterum ubi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos una cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars evasit, praesertim quas ille

ille maturè providens in Idumæam deportandâ
 curauerat. Nec contenti Parthi vrbs direptione,
 egressi agrum quiq; latè populati sunt, & Ma-
 risam vrbem opulentam euerterunt : atque ita
 Antigonus in Iudæam à rege Parthorum redu-
 ctus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit.
 Vehementer autem tristatus est, quòd mulieres
 effugissent, quas Parthis tradere cõstituerat, &
 vnâ cum pecunia daturum se promiserat. Veri-
 tus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnũ
 restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, ampu-
 tauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc
 vitium ad recipiendũ pontificatũ esset idoneus,
 quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei
 qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est
 Phasaëli generositas, qui vbi neci se destinatũ
 cognouit, non tam mortẽ indignè ferens, quàm
 miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu ca-
 dere, cùm manus sibi inferre non posset propter
 vincula, alliso ad saxum capite vitam abruptit,
 quod illi tum in tali necessitate cõstituto, visum
 est honestissimũ, adempta inimico potestate se-
 miendi in se pro libidine. Fertur autem quòd sau-
 ciato vehemèter capite. Antigonus submissis me-
 dicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit,
 ante tamen quàm exhalaret animam, audito ex
 quadã muliercula quòd Herodes frater hostem
 euasisset, valdè tranquillo animo mortem tulit,
 ultorẽ suæ necis post se relinquens, qui posset ab
 inimico

inimicis poenas exigere. At Herodes non fractus
malorum se circumstantium magnitudine, expedie-
bat consilium ad moliendas res arduas. ad Ara-
bum enim regē Malchū, multi suis beneficijs iam
antē obligatum proficiscitur, cum maxime opus
haberet mutuam operam postulaturus, & acce-
pturus pecuniam vel munere vel fœnore ab ho-
mine sibi obnoxio : nondum enim certior factus
de fratris interitu, dabat operam ut eum quam
primum ab hoste redimere, vel trecenta talenta
paratus expendere : qua de causa etiam Phasæ-
li filium septennem secum ducebat, oppigneratu-
rus eum apud Arabes. Sed cum occurrissent ei
missi à Malcho qui denuntiarent ut finibus eius
regni excederet, sic Parthi iubentibus, (præte-
cebat autē hoc suāsu optimatum suorum ne debi-
tam pecuniam redderet, utq; ille fraudaretur re-
bus quas Antipater penes eos deposuerat) respon-
dit se non venisse ut molestus esset cuiquam, sed
ut colloqueretur cum rege de rebus necessarijs.
deinde cum consultius videretur discedere, valde
molestē abiit Aegyptum versus iter ingressus,
& tunc quidē in quoddam templum diuertit,
ubi multos ex comitatu reliquerat. Sequēti verō
die cum venisset Rhinocura, ibi cognovit de fra-
tris obitu. Malchus autem poenitentia motus, &
cursum insecutus Herodem, nihil profecit : iam
enim ille procul aberat versus Pelusium prope-
rans : quò postquam pervenit, nō recipientibus eū
nautis

nautis qui nauigaturi erant Alexandriam; magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristina fortuna reuerentiam honorifice in eam urbē deductus, à Cleopatra detinebatur: quae tamē efficere non potuit ne Romam properaret, licet hiberno tempore, & parum tranquillis, ut nūtiabatur, rebus Italia. Soluens igitur inde versus Pamphylia, & cum graui tempestate conflatus, egre in Rhodū euasit, iactura etiā sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei praesto fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum inuenisset eam ciuitatē grauiter afflictam bello quod contra Cassium gestū est, ne presenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructaq; triremi & cum amicis conscensa, in Italia Brundisium appulit: Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarravit ea quae sibi in Iudaea contigerant: & quod frater Phasaëlus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur: quodq; Antigonom regē constituissem, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat: & quod eas noctu absporrasset nō sine labore, & agrē manus hostiū euasisset: & post hac omnia familiam in extremo periculo relictā oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium quod in illo haberet repositum.

Herod

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

CAP. XXVI.

Antonius verò mutata Herodis fortuna cō-
 miseratio subyt, reputantē quòd etiam ab
 illo fastigio deuoluatur homines, non mediocri-
 ter mouente eum cū paterni hospitij memoria
 tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius
 ope rex fieret, quemadmodū ante potestatem te-
 trarchæ consecutus fuerat: sed præcipuè huc im-
 pellabat odiū Antigoni, quē quòd pro turbulēto
 haberet ac Romanis infestissimo, ad auandū
 Herodē erat propensior. Cæsar quoq; partim pro-
 pter Antipatrī militiam in Aegypto cum patre
 ipsius toleratā, & hospitij ius ac reliquam be-
 neuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur,
 quem valde studiosum Herodis sciebat, ad digni-
 tatē ipsius tuendā & conatus promouēdos erat
 paratissimus, cōuocatoq; senatu Messala ac dein-
 de Atratinus, cōmendarunt productū Herodem,
 tam patris quàm ipsius beneficia & studiū Ro-
 mani nominis cōmemorantes: simulq; accusaue-
 runt & hostē declarauerunt Antigonum, non so-
 lum ob vetera crimina, verum etiā quòd contem-
 ptis Romanis à Parthis accepisset imperiū: qui-
 bus rebus cū senatus esset offensus, tum Anto-
 nius eum docuit, quòd etiā ad Parthicū bellum
 plurimū conduceret regnare Herodē: idq; mox
 omnium suffragijs approbatum est. Quo insi-
 gnius fuit Antonij erga illum studium, nō solum

quia præter ipsius spem regnū ei parauit, nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideo coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiā quia intra septē dies insperata felicitate ornatū dimisit ex Italia. Hūc adolescentē postea Herodes interfecit, ut suo loco indicabimus. Caterū dimisso sinatu, Antonius & Caesar mediū habentes Herodē exierūt, consulis ceterisq; magistratibus deducētibz, ascenderuntq; in Capitoliū sacra ibi facturi, & senatus consulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die cōiunio acceptus est ab Antonio. atq; hoc pacto ille regiū fastigiū adeptus est CLXXXIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentia tempore Antigonus familiā eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cetero comēcatu, sed laborantem aquarū inopia, ita ut hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit, audierat enim Malchum iam pœnitere, quod parum officiosus in Herodem fuisset: id consiliū mutauit inbre noctu de celo demisso, cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quā diuina ope hac difficultate leuati magno animo excurrabant, & conferentes manus cum Antigonianis, modò apertē, modò clam multos trucidā-

trucidabant. Interea Ventidius Romanorū dux, missus ut Parthos à Syria pelleret, post illorum abcessum in Iudæam venit, eo prætectu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, ut pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidem cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi ut ipse sperabat succurrerent.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum. CAP. XXVII.

Interim Herodes rex Italia reuersus Ptolemai XXIII. Idē, collectis non mediocribus copiis tum ex conductis, tum ex sua gentis milite, properabat per Galilæā contra Antigonū, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ac Antonio missus fuerat cū mādatis ut Herodē in suū regnū deducerent: quāvis Ventidius tū fortē distinebatur cōponēdis ciuitatū tumultibus, quos irruptio Parthorū excitauerat. Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono, attamē Herodis ulterius procedentis copia augebantur indies, & tota Galilæa, paucis exceptis, stabat ab eius partibus: ducenti autē ei versus Masadam quod necesse esset seruare cognationem in eo castello

obfessam, impedimento fuit Ioppe, quā occupatā ab hoste opus erat primū capere, ne quā hostilē munitionē à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma: qua occasione arrepta Silo mouit exercitum, quē cū Iudaei persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudaeis profligatis Silonē agrē repugnantē seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadā ad liberādos obsidione domesticos. Ex indigenis autē alij propter paternā amicitia illi se adiungebāt, alij propter ipsius gloriā, nonnulli quod amborū deuincti essent beneficijs: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege cōceperant. Augebatur autē valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamē nihil aut parum hostē ladebat his artibus: nā Herodes receptis ē Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus, & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cumq; ad occidentālē vrbis tractu castra posuisset, qui hac parte dispositi erāt custodes sagittis cū impetebant & missilibus: deinde quibusdam cateruatim excurrētibus & stationes hostiū infestantibus. Herodes caduceatorē clarigare iussit circa moenia, se bono publico venisse, & ad salutē vrbis, ne apertorū quidem inimicorū retaliaturū iniurias, sed etiā inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. Ad hac Antigonus ita respondebat, verso sermone ad
Silonem

Silonē ac Rom. milites, iniquū eos facere quī Herodi regnū aſtruāt, homini privato & Idumaeo, hoc eſt ſemijudeo, cū id more gētis debeat ſucceſſioni generis : nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthiis regnū accepiſſet, ideo velint hoc auferre, nō deeſſe multos ex eo genere qui legitime poſſint id accipere, nihil de po. Ro. malemeriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquū ſit priuari debitis honoribus. Ad hūc modū ambobus inter ſe cōtēdentibus, & vſq; cōuitia prorūpentibus, Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus : qui cū ſtrenuē iacularētur è turribus, facile eos fuga uerūt. Tū verò Silonē largitione corruptum eſſe patuit : ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniā in alimenta flagitarent, abduciq; ſe in hiberna ad cōmodiora loca poſtularent, vaſtis circa urbem omnibus quòd Antigoniāni amoliti eſſent vitæ neceſſaria : turbari cœpit exercitus, & parare abitū. Contrā, Herodes rogabat Silonē tā daces, quā milites, ne ſe deſererēt, miſſum tū à Caſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo : ſibi curæ futurū ne quid exercitus deſideret, atq; etiā vt abundē adſint quacūq; requirerent. Poſt quas preces cōtinuò dimiſſis ſuis per agros, nullā Siloni diſcedēdi anſam reliquā fecit, maior enim quā quiſquā ſperaret rerum neceſſarium allata eſt copia : familiaribus etiā ſuis apud Samariā agentibus imperauit, vt frumentū, vinū,

oleū, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntē
 comportarēt, vt & in posterū inde suggeri pos-
 sent militibus. Ea res nō fefellit Antigonum, sed
 cōtinuo dimisit p̄ agros qui p̄ insidias frumētā-
 tores interciperēt: qui sicut iussi sunt cōparata
 circa Hierichūtē armatorū multitudinem, inces-
 sisq; mōtibz, intēti obseruabāt eos qui cōmea-
 tus cōueherēt. Nec Herodes interim segnis erat,
 sed assumptis x. cohortibus, quarū v. ē Romanis,
 totidē ē Iudeis cōstabant, adiunctisq; mixti ge-
 neris conductitijs & equitatu medico, Hierichū-
 tem petyt: offendensq; urbem relictam ab habi-
 tatoribus, & D. ex lns ad montiū vertices con-
 fugisse cū familijs, hos quidē captos dimisit: Ro-
 mani verō inuadentes urbē diripuerūt, repertis
 intra ades omne genus rebus preciosissimis. Rex
 igitur relicto in ea prasidio reuersus est, & Ro-
 exercitū hibernatū in recēs deditas regiones di-
 misit, Idumaeā, Galileā & Samariam. Antigo-
 nus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt
 partē Rom. exercitus intro Lyddā acciperet, ca-
 ptans Antonij gratiā: atque ita Rom. mi dege-
 bant in magna rerū copia, ab armis tātis per va-
 cātes. Herodi verō otari nō libuit, sed misso in
 Idumaeam Iosepho fratre cum m. peditibus &
 cccc. equitibus, ipse in Samariam profe-
 ctus, & deposita ibi matre cognatisq; alijs quos
 ē Masada eduxerat, in Galileam duxit, expu-
 gnaturus quadam loca ab Antigono missa pra-
 sidijs:

Jidæjs : cumq; *Sephorim* calo ningen-
 jet, *Antigonianis* inde refugientibus magnam
 nactus est rerū necessariarū copiam. Inde in la-
 trones quosdam speluncarū recessus habitantes
 equitū alam immisit, cum peditū tribus cohorti-
 bus, ut eos cohiberet à maleficijs: aberāt autē
 non longe à vico qui *Arbela* dicitur. Quadra-
 gesimo deinde die venit cū toto exercitu, et ma-
 gna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei
 cornu laborari cēptū est, donec ipse armatorum
 manu stipatus succurrit, & hostes iam vincētes
 cōegit terga vertere, suos verò fugientes gradū
 sistere: nec hoc cōtentus, profligatos & palantes
 usq; *Iordanē* persecutus est, atq; ita vniuersam
Galilaam in partes suas traduxit, præter eos qui
 erāt in speluncarū receptaculis: numeratisq; vi-
 ritim C L. drachmis, & pro portione centurioti-
 bus, suos in hiberna dimisit. Interea *Silo* ad eum
 venit cum suis ducibus qui apud *Antigonum* in
 hibernis fuerant, illo nolente eos post vnum men-
 sem exactum amplius alere: nam & ad circū-
 vicinos miserat qui iuberent eos sublati omni-
 bus rebus ad victum necessarijs in montes re-
 fugere, ut *Romani* præ inopia fame perirent: at
Herodes Pheroræ fratrum minimo comeaturum
 curam cōmisit, iussu instaurare *Alexandrium*.
 Ille verò breui & militibus magnā necessari-
 rum rerū abundantiam præbuit, & castellū illud
 prius desertū demum cōdidit, Eodē tempore An-

tonius morabatur Atheris. In Syria verò ventidius Silonē accercēs contra Parthos, iussit pri-
 XXV. mum Herodi nauare operā, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxilarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militē. Erant autē hae spelunca sita in praeruptis montibus, angustis traminibus accessibiles, & accutis cincta rupibus: in harū cauernis illi cum totis habitabant familijs. Rex autē arcas in hunc usum cōpactas de vertice montis per machinas demittebat catenis ferreis, eò quòd nec infernè ppter asperitatē montis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere: hae arcae cōpletae erant militibus hastas falcatas gestantibus, ad attrahēdos repugnātes et deturbandos per praecept. Hae tamē arcarū demissio periculosa erat propter immensam altitudinem, & in speluncis non deerāt victui necessaria. Vt verò demissa sunt arcae ad earū ostia, & nemo praemetu audebat progredi, quidā scutatus accinctus gladio, manu utraq; apprehensa catena qua arca sustinebatur, dimisit se intra fauces mora impatiēs, illis exire cūctantibus: et ad quādā cauernā, accedens, primū iaculis multos intus cōfecit: deinde resistere conatos falcata hastā attractos dabat in praecept, deinde penitus recōditos inuadēs iugulauit multos, ac tum demū in arcā se recepit. ceteros verò eiulatum audientes pavor corripuit, et salutis desperatio:

eos

eos tamen conatus impedivit nox interueniens,
 multiq; rege per præconē pollicente veniam de-
 ditionē fecerunt. Sequēti verò luce eodē vsi sunt
 oppugnationis genere, magis etiam ex arcis ex-
 cundo & pugnando in foribus, & subiecto igne
 antra incēdendo. inerat enim intus multa mate-
 ries. Senex autē quidam deprehensus intus cum
 vxore ac septem filijs, rogatus ab eis vt se fugere
 hostē permetteret, stans ante hostium, primum
 quemq; exeuntē iugulabat, donec ad vnū omnes
 confecit, & vxorē vltimam: deinde præcipitatis
 cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mor-
 tem seruituti præferēs: primò tamē in obscurita-
 tem Herodis multa eiecit cōiitia, licet rex è spe-
 cula quadam dextrā porrigeret, & polliceretur
 veniam. Spelunca igitur omnes hoc modo expu-
 gnata sunt. Rex autē Ptolemao præposito ei re-
 gioni, in Samariam profectus est cum sexcentis
 equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis
 cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemao sua
 præfectura non bene cessit: nam inuasus ab his
 qui & antè Galilæam turbauerāt, interfectus
 est: quo factò receperūt se in paludes & loca in-
 accessibilia, totū eum traelū rapinis infestantes
 & excursionibus. Herodes autē reuersus pœnas
 ab eis exegit latrocinij, & ex defectoribus a-
 lios mox interfecit, alios refugietes in loca muni-
 ta expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas
 diruit: atq; ita sublati rerū nouarū autoribus,

civitates centū talentis mul'avit. Interea cæso
 in pugna Pacoro, & parthis profligatis Venti-
 dius Herodi in auxilium mittit Macherā cum
 duabus legionibus & mille equitibus, iubente
 hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, & pe-
 cunijs corruptus, invito Herode ad eum se contu-
 lit, tanquam inspecturus eius negotia. At Anti-
 gonus suspectum habens eius adventum non ad-
 misit hominem, sed per funditores glandibus im-
 petitum arcuit, satis declarans suū animam: ille
 tum demum Herodem benè monuisse, & se non
 obtemperantem errasse intelligens, in Emauntē
 urbem se recepit: & in eo itinere quotquot Iu-
 daeorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo
 amici aut hostis discrimine, iratus ab ea quæ si-
 bi acciderāt: quo factō rex exacerbatus petebat
 Samariā, nā decreverat ea de causa adire An-
 tonium, alijs sibi opus dictitans, quā his qui se
 magis quā hostē laderent: alioqui sufficere vel
 seipsum ad opprimendum Antigonum. Machera
 verò consecutus eum rogabat ut maneret: aut si
 certū esset pergere, saltē Iosephū fratrem sibi at-
 tribneret, gerētī bellum cōtra Antigonū. Itaque
 recōciliatus Machera multū roganti, relicto ibi
 Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totā in
 discriminē adduceret, neve cum Machera contē-
 deret. Ipse verò properavit ad Antonium oppu-
 gnantē Samosatā sitā ad Euphratē fluvium, du-
 cens auxiliares tā pedites quā equites. postquam

autem peruenit Antiochiam, repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium, non audebāt se cōmittere itineri, propter obsidētes vias barbaros & saeuientes cadibus, bono animo esse iussu ducē se praeuit. Statione autē altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma cōmeantibus ad Antonium: ubi quā exitus erat in campestria occultauerāt se nō pauci equites, non moturi se loco, donec viatorū agmen perueniret in planiciem. Cumq; iam primi pertransiissent, Herodes qui p̄sidio erat extremo agminis, innaditur à fermē quingentis equitibus: quī cū primos sibi occurrētes in fugā vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostē repulit, & excitatis suorū animis pugnā redintegrait, reuertentibus qui paulo antē fugerāt, ita vt ubiq; caderētur barbari. Rex autem sauire ferro non destiti, nec nisi receptis inmentis quae non pauca gerebāt sarcinas: simulq; mancipijs, ceptū iter profectus est. Et cū plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirētur, hos quoq; cū valida suorū manu aggressus in fugā cōpulit: multisq; ex eorum numero casis securū sequētib; se iter praestitit: illi verò seruatore eum & protectore suum appellabāt. Postquā autē prope Samosata ventum est, exercitū instructū & ornatū ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, et quia p̄ligatos ab eo barbaros audierat,

mul

multumq; gavisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, cōplexus est eū & salutavit comiter, in summoq; honore habuit ut regē recens à se declaratiū. Antiochos autē paulò post id castrum dedēte, & hoc pacto finito bello, Sosio provinciam Antonius cū exercitu tradidit, cōmendatoq; ei Herodis negotio, in Aegyptū ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cū rege pramisit in Iudaā, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo: Immemor mādatorum fratris quæ illi Antonium adiuturus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichontē profectus ad demetēdas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: et quia Rom. cohortes cōstabant è tyronibus nō admodū rei militaris peritis, quòd pleriq; è Syria delecti essent, circumventus ab hoste inter locorū difficultates, amisso exercitu et ipse fortiter pugnas occubuit: sex enim cohortes desperatae sunt. Antigonus verò potitus cadaveribus, Iosepho pracidit caput, L. talentis à Pherora fratre redimendū: quo facto Galilai à suis prefectis deficientes, factionē Herodis in lacum demersam necauerūt, & apud Iudæam multa novata sunt. Machæra autē Gistham castellū muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochia suburbii fratris casus renuntiatus est, iam autē tale aliquid expectati propter quadā infirmitas,

quibus

quibus non obscure de fratris morte pramonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquā ad Libanū montē peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducēs etiā vnā Romanā legionem, Ptolemaidem petijt: vno noctu profectus cum exercitu, per Galilaam progrediebatur: cui occurrētes hostes, praelio victi cōpulsī sunt in castellum vnde exiuerāt pridie: quod primo mane oppugnare adortus, vī repētina tempestatis coactus est infectare inde exercitum in proximos rivos abducere, Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebāt territi noctu id deseruerunt. Rex quoq; properauit Hierichuntē, volēs vlcisci fratris interitiū: quō postquam venit, honoratissimū quemq; adhibuit ad conuiuiū: peractāq; cēna dimissis conuiuii recepit se in cubiculū. Hic videre licuit res regis à Deo non negligi. Tricliniū enim illud in quo cernatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquā noxa concidit: quo factū est, vt omnes Herodem Deo charū crederent, vt qui miraculose seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cū hostium sex millia ad pugnam descendissent à montiū verticibus, Romanos terruerunt, eorūq; velites procursando iaculū & saxis feriebāt regios, adeò vt ipsi quoq; regi quidā vulnus in latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samariā ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copijs, vt foris quoque posset bellum

bellū gerere. Sed ille Machabæ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, praesidiariorū circiter M. M. in eis interfecit, & incensis oppidis contra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicū Isanias nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, ubi animaduertit hostē prae audacia venire ad pugnam, collatis cū eo signis vicit egregiè, & accessus vlciscendi fratris cupidine, sauiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autē adibus milite, et quibusdam in tecta cōsugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus, hos igitur saxis supernè impetentes acervatim conficiebāt: nec fuit toto hoc bello spectaculū miserabilius, quā videre innumera cadavera cumulata intra parietes: & hoc facinus maximè fregit hostiū audaciā, ita ut nō amplius speraret aliquid latius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repēte valida tēpestas interuenisset, regū victores petissent cōfestim Hierosolyma, & bello finē imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitans urbem descere. At rex iam vespere iussu parare cenam militibus, ipse pugna lassatus in quoddā cubiculum lauatū abiit, ubi maximum discrimen adiit, quod tamē euasit Dei providentia. Cū enim esset nudus, & vnus tantū pueri ministerio laquaret, intus in eisclā adibus latebāt quidā hostiū armati, quos metus eò cōpulcrat: dumq;

dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illaso rege contenti essent sibi, ipsi fuga salutē querere. Sequenti vero die praefiso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Pherora in ultionē fratris: nam is eum sua manu interfecerat. Post hac vbi tempestas desauit, moto inde exercitus venit Hierosolyma, & castra prope urbē metatus est, anno tertio postquam Romae declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis quā maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tētoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi: & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operariū multitudine: & caesa circumquaq; materie, praepositiq; huic operi viri idoneis, durante etiā tumultu, deditione Samariam ad nuptias profectus est, ducitur filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

CAP. XXVIII.

Peraclis vero nuptijs venit per Phœnicem XXVI.
 Sosius, praemisq; per mediterranea copijs, mox & ipse affuit, habens secū multos tā pedites quā equites: venit etiā rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessio-
 nem adducens, erāt enim circiter x x x. millia.
 omnes autem confluebant ad Hierosolymorum
 mœnia,

maenia, & assidebāt septentrionali vrbi lateri, ad vndecim legiones peditū, & sex equitū milia, prater auxiliares Syrorum copias. Praerant autē duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Ro. ipse pro eo ex senatusconsulto regnū acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudaei ex tota ea regione collecti & conclusi intra maenia, templum domini iactantes, & fausta populo ominātes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra urbem tam hominū quā equorū alimētis, per clācularia etiam latrocinia difficultatē annonae augebāt obsessores. Cui rei Herodes ita prospexit, vt cōtra latrocinantes opportuna loca praecuparet insidijs, & cōmeatus additis praesidijs etiam è longinquo cōueheret, vt breui necessaria victui abundarent in exercitu: ad hac operarum frequētia facile absoluti sunt tres illi aggeres, aestas enim erat, & opus feruebat, nulla inturbatū aēris intēperie: machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. At obfessi intrepidē repugnabāt conatus eorū eludentes varijs artibus: excurrentes enim crebrò, modò incepta, modò iam perfecta opera incendebant, & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant infiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebant: tum pro dissecto machinis muro intus recentem exstruebant,

¶

Et cuniculis obuios agebant alios cuniculos, ut
nonnunquam sub terra manus consererēt, vtē-
tesq; desperatione pro fortitudine ad extremum
perdurabant, idq; obsessi à tam numerofo exer-
citu, ipsi fame simul laborantes & inopia, nam
in sabbaticū annum inciderat oppugnatio. Tan-
dem enaserunt in mœnia primum lectissimi vi-
ginti milites, deinde Sosij centurio, captus est
enim primis murus die x l. secundus verò quin-
tadecima: & quadam porticus circa templum
exusta sunt, quas Herodes Antigonom intēdisse
calumniabatur, volens in eum contitare inuidiā
populi. Capta verò exteriorē tēpli parte & ima
vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem
urbem refugerunt, timētesq; ne à Romanis im-
pedirentur mactare Deo quotidianas victimas,
per legatos petierunt ut has tantum sinerentur
introducere. Rex verò annuit, sperans remissa
tandē obstinatione cessuros. Ut verò spem suam
frustratam vidit, pertinaciter pro Antigoni re-
gno contendētibz, totis viribus adortus urbem
expugnauit, moxq; omnia repleta sunt cadibus,
Romanis longa oppugnatione exacerbatis, He-
rodotianis Iudæis conantibus aduersam factionem
extirpare funditus: eratq; continua cades per
angiportus & domos, ne religione quidem tem-
pli tuente supplices: non atati ulli parcebatur,
non sexui, ne imbelli quidē: & quamuis obstan-
terege & precibus intercedente, nemo tamen
t t temper

temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sauebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis sua fortuna ratione satis habita descendit è turri, Sosioq; ad genua procidit: & ille nihil miseratus mutam eius fortunam, insultavit homini. Antigonom appellans, non tamen incustoditum reliquit tanquam sceminam, sed vincto custodes addidit. Ceterum Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in compefiscendis alienigenarum auxilijs: ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non sanum solum, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanae multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidem Sosium rogans, solitudinisne se regem Romani facturi essent, exhausta urbe rapinis simul ac cadibus: exiguumq; dicens sibi videri tanta ciuium cadis pretium, etiam si totius orbis dominium conuinceret. Illo verò referente pro expugnatione urbis dreptionem merito permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis: atque ita redempta ciuitate ab vltiore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bona

*munati discederent. Ea clades Hierosolymorū
 incidit in consulatum M. Agrippa & Capidij
 Galli, CLXXXV. Olympiade, mense tertio, fe-
 rijs quibus solemne fit ieiunium, tanquam recur-
 rente in idem temporis monumentum illata Iu-
 daeis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo ea-
 dem die vrbs capta fuerat ante annos viginti-
 septem. Socius autem consecrata Deo corona au-
 rea profectus est Hierosolymis, Antigonum vin-
 ctum ducens ad Antonium. Herodes autē veri-
 tus ne asseruatus Antigonus, & Romam perdu-
 ctus ab Antonio, apud senatum iure secum con-
 tenderet, docēs se regio natum sanguine, Herodē
 verò plebeium, & quòd si ipse propter offensam
 Rom. populi indignus esset qui regnet, certè filijs
 eius infontibus regnū debeatur: hac inquam ti-
 mens multis pecunijs induxit Antonium vt An-
 tigonum tolleret, quo factò tum demū Herodes
 metu liberatus est, atque ita Assamonaī princi-
 patus di. fuit post annū centesimū vigesimū sextū:
 quæ domus illustris fuit, & celebrata propter
 continuatum in ea gente honorem sacerdotij, fa-
 cinorāq; maiorum egregia quibus propugnaue-
 runt Iudaorum rempublicam. Verum hæc fami-
 lia intestinis seditionibus agitata amisit impe-
 rium. Administratio autem rerum peruenit ad
 Herodem Antipatri filium; plebeio natum gene-
 re, & subiecto regibus. Atq; hunc Assamonaorū
 exitum à maioribus traditum accepimus.*

FL. IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDÆI-
CARVM, LIBER

XV.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis,
Antigonius ab Antonio securi percutitur,
Herodes verò præcipuum quemq; ex amico-
rum eius cohorte interimit. CAP. I.

HIEROSOLYMORVM expu-
gnationē Sosij ductu atq; Herodis,
& captiuitatē Antigoni, superiore
volumine diximus, nunc quæ dein-
ceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iu-
dæa potitus est Herodes, quantū urbana plebis
etiam nondū regnū adepto fauerat, eos vicissim
promauebat: aduersa autem factionis homines
quotidianus absolvebat supplicijs. In præcipuo ho-
nore apud eum erat Pollio Phariseus, et Sameas
huius discipulus: dum enim obsiderentur Hiero-
solyma, hi consulebant ciuibus vt Herodē in vr-
bem reciperent, eamq; ob rem gratiam illi ha-
buit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode Hyr-
cano ceteriq; iudicibus prædixit opprobrians,
quòd absolutus eorum sententijs ab omnibus illi
pœnas exiget, quàm prædictionem procedēte tē-
pore Deus enēta comprobauit. Tunc verò captis
Hierosolymis, omnē regiā suppellectilem in vnum
cōgessit: à diuitibus quoq; ablata et collecta ma-
gna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiusq;
amicis

amicis donavit. Interfecit etiam XLV. primates
 ex factione Antigoni appositis ad portas custo-
 diibus, qui etiam cadauera scrutabantur, ne quis
 eorum efferretur pro mortuo, & quicquid auri
 aut argenti inueniebatur, id totū ad regē refe-
 rebatur: nec ullus finis malorū aderat, nam bona
 eorū auaritia domini egentis absumebat: et agri
 inculti manebāt propter tempus anni sabbatici,
 quo nobis non est fas serere. Caterū Antonius
 accepto Antigono vol- bat eum vinctum servare
 ad triumphū: sed ubi audiuit gentem ad res no-
 vas spectare, & odio Herodis favere Antigono,
 magis placuit apud Antiochiam eum securi per-
 cutere, vix enim Iudæi contineri poterāt in offi-
 cio. Testis est Strabo sic scribens: Antonius An-
 tigonum Iudæum perductum Antiochiam securi
 subiecit, Romanorumq; primus affecit regē hoc
 supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos
 ut Herodem pro illo regem constitutum admit-
 terent, nam ne tormentis quidem adigi poterant
 ut appellatione regis eum dignarentur, tanta
 apud eos fuit prioris regis existimatio: quare vi-
 sum est ignominiosa morte obscurare eius memo-
 riam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc
 Strabo. Hyrcanus autem pontifex captivus i i.
 apud Parthos, cognito quod Herodes regnū asse-
 cutus sit, reversus est ad eum, in hunc modū di-
 missus. Barxapharnes & Pacorus Parthorum
 duces, Hyrcanum qui primū pōtifex, deinde rex
 fuit,

fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerant: quorū Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vita honestam mortem, præferens, seipse interfecit, sicut supra diximus.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est. CAP. II.

HYrcanum autē ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatē generis comiter habuit, & vinculis solutū permisit Babylonē degere, vbi magna erat Iudeorū frequentia: hi non aliter quā pontifici ac regi Hircano, honorē habebant, nec hi solū, sed quantū Iudeorum vltra Euphratē habitat: ita vt non admodum præsentis fortuna poeniteret hominem. Sed postquam rescivit Herodē ad regiam dignitatē euectū, ad nouas se spes transtulit, natura suorū amans, & gratiam ab eis expectans, quod aliquando de capite periclitantem seruasset in indicio, Cœpit igitur de profectione consultare cū Iudeis, officij causa inuisere illū solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quā vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono: nec reges solere meminisse accepti in privata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles: nec tamen hi monitis Hircano potuerunt eximere patria desiderium. Herodes quoque

quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni. Iudeos, ne sibi inuiderent communem cum genere futuram potestatem: nunc enim adesse tempus referenda suo quondam & altori & seruatori gratia. Simulque etiam ad ipsum Phraatem legatam misit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optime merito. Nec tamen reuera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, querebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere: id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudeis honorifice adiutum viatico, cum excepisset, in summo honore habuit: primumque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuijs semper honoratiorem cedendo, patremque appellitando, lactabat hominem quod minus suspicaretur insidias: quin & alijs artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabilendum principatum conducibile, unde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylonæ non obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandria non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariannem Herodis coniugem, insigni pulchritudine facinoram. Hæc ini-

quissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatù usurparet. Scribit igitur Cleopatra per quendam fidicinè, ut pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quadam negotia in Iudeam profectus, ut vidit Aristobulum delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pueritudinem, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicemq; prole Alexandram pradicans: cum qua colloquutus persuasit ut depictas amborum effigies ad Antonium mitteret, fore enim ut his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur: his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoq; rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino nato genere, volēs Antonium in amores pellicere: qui indecorū sibi ratus puellā Horodi nuptā accersere, atq; etiā Cleopatra suspiciones vitās, scripsit ut aliquo honesto pretextu filiū ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Qua postquam relata sunt Horodi non putauit tutū Aristobulū in ipso flore ætatis, videlicet decimum sextū agentē annū, ad hæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primū Romanorū nemini cedentē, deinde proclinem ad libidines, & inuasiuodi voluptates undecunq; venantem impudē propter potestatem. Rescripsit igitur, si vel podem e regno suo moueat adulescentis, fore ut cunctæ

comp

compleantur bellicis tumultibus, Iudeis nonatio-
 nem rerum sub alio rege sperantibus : hoc pacto
 cum satū fecisset Antonio, decrevit non omnino
 adolescentem & Alexandram spernere, vxore
 etiam Mariamne assiduū precibus obtundente,
 ut fratri debitum pontificatum redderet, dicen-
 teq; ipsi quoq; id fore cōmodū, adempta per ho-
 nore adolescenti peregrinandi facultate. Aduoca-
 to igitur amicorū concilio, multis verbis in Ale-
 xandram inuolatus est : eam & clam regno suo
 insidiatam, & per Cleopatram id agerere ut ope
 Antonij à se regimē transferatur in puerū: idq;
 tanto iniustius eam moliri, quod & filiā suam
 interim honore patris priuare conetur, & regnū
 perturbatione reip. alijs parare, quod ipse qua-
 sisset multis sudoribus ac periculis: se tamē pra-
 teritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatē
 erga eam ceterasq; necessitudines colere: et nūc
 eius filio pontificatum reddere, cui Ananellus ha-
 ctenus propter aetate immaturam praetatus sit.
 Haec postquam elocutus est verbis meditatīs quo-
 magis futurum faceret mulieribus & amicorum
 consistorio, Alexandra vix sui compos, tum pro
 gaudio, tam quod se suspectam intelligeret, coe-
 pit cum lacrymis pro se verba facere. fassa se pro
 sacerdotio nihil nō tentasse indignitatis & con-
 temptus impatientia : regnū autē negans se vel
 amisisse unquam, vel etiam se vltro offerretur,
 admissurā fuisse. Satis honoris sibi videri, quod

filiam cum ipso regnare videat, satisq; ita confu-
tam securitati totius familia. Victā igitur be-
neficiorum magnitudine accipere se honorē filij,
futurāq; posthac regi obsequentiſſimā: veniamq;
præcitorū petere, si quid fiducia generis & ne-
cessitudinis propter indignitatē rei egisset immo
deſtins. Post hoc colloquium ad reconciliationis
fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni
ut tum videbatur suspicione sublata.

Herodes Aristobulū coniugis suæ Mariam-
mes fratrem pontificem declaratum non
multo post decandū curavit. CAP. III.

III. **T**VM rex confestim pontificatum abrogat
Ananelo, viro peregrini generis, utpote
nato ex Iudæis olim ultra Euphratem traductis
per Assyrios, ut antè diximus: multa enim millia
huius gentis Babyloniam incolunt, unde & hic
erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Hero-
di iamdudum notus familiariter. Eum adeptus
regnum cum autoritate sua pontificem fecisset,
ipse postea deposuit, quò familiam suā compone-
ret perturbatā, propter neglectas leges patrias:
alioquin honor hic semel assumptus solet esse
perpetuus: primus Antiochus Epiphanes eam le-
gem violavit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdo-
tium fratre ipsius Onia. Secundo Aristobulus ab
Hyrcano fratre eum honorem in se tranſtulit.
Tertius Herodes Aristobulum adolescentem ni-
mo adhuc pontifici successorem dedit, atque ita

tum visus est discordiæ domesticæ attulisse re-
 medium : nec tamen ut decet at post reconcilia-
 tionem vacavit suspicionibus, veritus Alexan-
 dram ne in posterum quidem quieturam, si da-
 retur rerum novandarum occasio. Iussit igitur
 eam continere se intra regiam, & nihil pro po-
 testate agere: ad hæc observabatur assidue, ita
 ut nihil regem lateret, ne eorū quidem quæ ad
 quotidianā vivendi rationē attinēt: quæ omnia
 exasperabant eam, & incitabant ad odiū, plena
 enim muliebri superbia suspectam se observari
 indignissimè ferebat, malens quidvis potius pa-
 ti, quàm amissa licentia, honoris specie in servi-
 tute & timore vitam degeret: misit ad Cleopa-
 tram literas, præsentem rerū suarum statum de-
 plorans, & rogans ut opem aliquam sibi asse-
 rat. Illa iussit eam unā cum filio clam in Aegy-
 ptum ad se confugere : quod consilium placuit,
 moxq; tale quiddā comminiscitur. Paratis dua-
 bus sandapalis in has se & filium inclusit, iussit
 famulis conscijs, ut noctu has efferrent : erat
 autem mare petendum, ubi paratum stabat na-
 vigium quod eos in Aegyptum devehret : hæc
 apud Sabbionem amicū mulieris Aesopus ipse
 servus effutivit, putans eum non inscium eius
 consilij : quo cognito Sabbion, qui hacte-
 nus inimicus Herodis erat, suspectus quasi so-
 cius insidiarum quibus Antipater veneno su-
 blatus est, arripuit occasionem concilianda
 sibi

sibi per hoc indicium regia beneuolentia: & ad eum insidias Alexandra detulit: at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei malis quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita: quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. Statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere, sed interponenda erat mora, quò magis laterent insidia. Iamq; instabat Scenopegia, festam apud nos cum primis celebrem, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere: attamen hinc quoq; data est occasio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniasq; decenter tractabat, ipse excimia forma & statura quam pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Vasti igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licētius quam sub tali rege decebat proferēs debitam familiæ beneficiorum cum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodēs, ut quod de adolescente decreuerat perfic

perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud
Alexandriā accipitur conuiuio, comitate pertra-
cto in opportunum locum adolescente, ostēdebat
se paratum in eius gratiam iuueniliter collude-
re: cumq; loci eius natura esset aestuosior, citò de-
fessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa
aulam erant, imminentes frigus captabant me-
ridiano tempore: ac primum spectabant natan-
tes quosdam è socijs & famulis: deinde postquā
prouocante Herode adolescens quoque eu se mi-
scuit amicorū quibus hoc datū erat negotiū, de-
primentes eum natantē, & quasi per lulum ac
petulantia mergentes nō prius destiterūt quā
vminio aqua prafocatus sit. Hic fuit Aristobuli
exitus anno ætatis decimo octauo, pōtificatus pri-
mo, qui mox ad Ananelum redijt. Hic casus vbi
mulieribus renuntiatus est, versa repente rerum
facie lamentatio exoritur supra cadaver inue-
nis & luctus inconsolabilis: totamq; urbem ru-
more sparso mœror occupat, nulla nō domo cala-
mitatē deflente tanquam propria: sed præcipuus
fuit dolor Alexādra, quā eisi dolus nō fefellit,
perpeti tamē metu maioris mali necesse habuit:
& sepe ad inferendā sibi manū pronior, impe-
tum tamē hunc animi repressit, si fortē superes-
se posset extincto per summū nefas filio, & re-
tenta diutius vita nullā significationē dare quod
data opera necatū sensisset, donec aliquando se
offerret ultionis facultas: quapropter dissimu-
lantur

laenter hoc tulit, nullam suspitionē pra se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc cōtigisse, nō luctū solum fingens, sed & lacrymas & mœstitiā vera simulimā: ac fortasse vera etiā miserationis nonnihil sentiebat ad conspectū extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tamen si mortē eius plurimū ac securitatē suā existimaret conducere: sed potissimum hoc aiebat, ut alienus videretur ab hoc crimine. Caterū quod ad magnificentissimū funeris apparatus attinet, nihil sibi ad summam liberalitatē fecit: reliquū, tam in exorvando cōditorio, quā in congerendis ed aromatis & alijs rebus pretiosissimis, quō manus miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cleopatra Iudæorū & Arabā regnis inhiās, partē eorū ab Antomo impetrare conatur. C. LIII.

Alexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed indies magis ac magis exacerbante mœstitia per luctū accēdebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodū Cleopatra indicat, simulq; filij sui miserabilem interitū. Illa verò iamdudum adiuvandi eam cupida, & tum etiā misera mulieris infortunio, non secus quā propriū curavit hoc negotium: nec unquā destitit incitare Antoniū ad vlciscendam necem iuvenis: indignum facinus dīclitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum in legitimam regum stirpem tam insolenter d. b. a. chari

chari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, ascerfuit ad se Herodē dicturū causam de obiecto nec Aristobuli crimine: factum cuius improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causā siā satis fidens, & Cleopatra odia metuens, indefinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidem parere, neq; enim aliter facere poterat, sed commissā regni cura Iosepho patruo, etiam ei mandauit, ut si Antonius in se grauius aliquid statuisset, cōfestim Mariammē interficeret. sic enim se affectum erga uxorem, ut etiam si post ipsius mortem aliquē potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriā pertinere existimet: aiebatq; totū hoc negotium exhiberi sibi prop' eius fœmina formā, in quam ille iam pridem fama cognitū accensus sit: atq; his mandatis, nō admodum lata sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porro Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sapissimā Mariammē conueniēs, partim propter negotia, partim honoris causā, dum crebra mentio sit conjugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseuerationem mulieribus, praefertim Alexādra, ille nimia studio approbandi eis affectū regni eō prouectus est, ut mandatū illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quod neq; sine ea viuere sustineret, neq; vel morte ipsa ab ea disungi: quae lo-
 sephi

Iosephi verba mulieres non tam vt indubitatum
 Herodis amoris signum interpretata sunt, quàm
 exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel
 mortuus sciret in earum capita. Interea per
 ciuitatem rumor ab inimico regis sparsus est,
 excruciatum eum ab Antonio, nec traditum: qui
 eum reliquam regiâ turbauit, tum mulieres ma-
 ximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata
 est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ
 confugeret, quæ tum ad regni custodiâ circa vr-
 bem tēdebat sub tribuno Iulia: sic enim primum
 si quid turbatum in aulam incideret, ipsas in tuto
 fore propter Romanorum beneuolentiâ. Deum-
 de sperandum esse consecuturam quiduis Mariam
 meum si in Antonij conspectum venerit, atq; etiam
 regnum recepturam & quicquid debetur regio
 generi. Tenente adhuc ea consultatione literæ ab
 Herode superuenerunt rumori contrariæ: quàm-
 primum enim venit ad Antonium, muneribus
 eum placauit quæ in hoc Hierosolymis attule-
 rat: & crebris colloquijs indignationem viri
 leniit, vt minus posthac ponderis apud eum ha-
 beret Cleopatra instigatio: negabat enim Anto-
 nius oportere regem facti sui rationem reddere,
 alioqui ne regem quidem futurum: sed dato illi
 semel honore, etiâ liberâ potestati permittendâ
 esse: idq; ipsum etiam Cleopatra æbat conduci-
 bile, si non multum se misceret alieni imperij.
 Hac significabant Herodis literæ, reliquumq;
 honor

honore quo se dignaretur. Antonius, ad confes-
sum adhibens & ad quotidiana cōmunia, idq; nō
cessante à criminationibus Cleopatra: quæ capta
eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsur-
paret, omnibus modis quærebat illum perdere.
Sed quia iustū se præberet Antonius, nihil post-
hac expectandū grauius, venturumq; breui con-
stabilito tam regno quàm amicitia: nec relictam
Cleopatra cupiditati vllam spem, quando Anto-
nius pro eius postulatis Cælesyriā ei concessis-
set, hac cōditione, ne posthac Iudæā peteret, &
ut molestā esse desineret. His literis redditis vo-
luntas cōfugiendi ad Romanos euauuit: nō tamē
latuit id consiliū, sed quā primū deducto ali-
quantisper Antonio contra Parthos eunte Hero-
des in Iudæam reuersus est, statim soror Salome
& eius mater indicauerunt quid Alexandra cū
suis voluerit: nec hoc contenta Salome etiā ma-
ritū suū Iosephū criminata est, Mariammes con-
suetudinē obijciens: hoc autē fecit propter simul-
tatē veterē, quod regina elati animi femina in-
ter muliobres contentiones exprobraret ei obscu-
ritatē generis. Porro Herodes qui semper arden-
ter amavit Mariammē coniugē, statim pertur-
batus est, non ferēs xelotypia stimulos: agra ta-
men se cōtinens, ne à recta ratione transuersum
raperetur insanis affectibus, seorsim Mariam-
men percunctatus est, ecquid haberet cū Iosepho
cōmercij. illa verò pernegante factum cum deie-

rationibus, & quicquid infans femina posset in
 defensione adducere, rex paulatim assentiendo
 placari se sinebat, victus amore vxorio, ita vt
 postremo veniam peteret, quod temerè fidẽ habuif-
 set rumoribus: agebatq; ei gratias pro seruata
 pudicitia, suũ vicissim amorẽ cõmemorans: tat-
 de vt mos est amantiũ prorũpentibus lacrymis
 riuant in cõplexus mutuos: cũ tamẽ nondũ vxo-
 ri amoris sui fidẽ faceret, tantoq; magis conare-
 tur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amanti
 mādare si quid ipsi humanitus accidat, vxorem
 innoxia addi faci comitẽ, Hoc verbo rex velut
 ictus prae dolore cõfestim eam è cõplexum dmi-
 sit, vociferabaturq; capillos sibi lacerans, tenere
 se manifesto deprehensam cõstupratã à Iosepho
 coniugẽ: nunquã enim proditura fuisse data sibi
 priuatim ac secreto mandata, nisi obstructa mu-
 tuũ fide per stupri consuetudinẽ: atq; ita parum
 absuit quin eam interficeret. Sed amore victus,
 licet agrẽ, cohibuit se tamen. Veruntamen Iose-
 phum ne in conspectum quidẽ admissum iussit
 interim. & Alexandram vt maloriũ omnium
 IIII. causam, vinculam coniecit in custodiã. Interea
 turbabantur res Syria. Cleopatra non desuente
 in omnes incitare Antonium: quem hortabatur
 vt auferens cuiq; suam dynastiã, ipsi contribu-
 ret, multumq; apud eum poterat irretitum suis
 amoribus: cumq; natura esset alieni appetens: ni-
 bil sibi putabat illicitum: primò fratrem, cui de-
 bebatur

debatnr regni successio, veneno sustulit, agētem
 annum x v. deinde Arsinoē sororē suam Ephesi
 in templo Diana supplicem, interfecit per Anto-
 nium. Pecuniarū etiam vbicumq; spes affulge-
 ret, neq; templū, neq; sepulcrum, neq; asyllum vl-
 lum inquam violare dubitauit, modo ad illam
 redirent spolia quasita vel sacrilegio: miscebatq;
 sacra profana, fas nefas, vt augetur lucris vel
 iniquissimis: ad summam nihil satis erat mulieri
 sumptuosa & voluptatibus dedita, cuius cupi-
 ditates vix totius orbis expleri possent opibus.
 quamobrem & Antoniū continuo sollicitabat, vt
 alijs ablata ipsi largiretur, & ingressa cum illo
 Syriā, statim cogitauit quomodo eam possessionē
 suam faceret. Nam Lysaniā Ptolemai filium in-
 terfecit: causata eum studere rebus Parthicis fla-
 gitabat etiam ab Antonio Iudaeam simul &
 Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Ve-
 rū ille erat quidem adeo deditus ei mulieri, vt
 non illecebris solum, sed etiam veneficijs eius ca-
 ptus videretur: puduit tamen eum tam insi-
 gnis iniustitia, ne videretur ad procacis fœ-
 mine nutum libenter peccare etiam in rebus
 maximis: ne igitur vel negando eam contri-
 staret, vel imperata illius omnia faciens videretur
 mortalium omnium nequissimus, partes
 de vtriusq; regione ablatas ei largitus est: ad
 hac vrbes quotquot sunt intra flumini Eleu-
 therum vsque Aegyptum, prater Tyrum &

Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate scibat liberar, quamuis has quoq; illa multis precibus impetrare conata fuerat.

Cleopatraz reginz in Iudæam aduentus. CAP. V.

HAEC affecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsq; Euphratem profecuta, reuertitur: obiterq; adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessam sibi Arabia partem & Hierichuntini agri redditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longe pretiosissimum ibi tantum prouenit, & eximiarum palmularum vim maximā: per hac negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitus eius appetijt. mulier natura intemperans, & debita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis veri simile sit per stuprum quesitam occasionem struendis insidijs, sed illa amorem pratexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quod nosset infestam ex aquo omnibus: tum verò etiam abhorrere tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantius pergeret, renuit: deinde cum amici consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestijs lenare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit: quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illis fida futura sit, si in quam temporum difficultatem de-

lapsus

lapsus opera eius opus habeat. Huc procliniorem
cohibuerunt amici, indignum censentes, homi-
nem in magnis versantem negotiis in manifestū
se periculū coniungere. & obsecrantes ne quid age-
ret temerè, nō enim hoc laturum Antoniū, quan-
tumvis ei hoc approbetur vtile: quin hoc ipso au-
gendum eius desiderium, quod per vim atq; insi-
dias amisisse eam videbitur: nec superesse vet-
mediocrem excusationē, quādo mulier sit omni-
um eius ætatis longe honoratissima, & si quid
utilitatis ex eius nece possit existere, coniūctum
sit cum Antoniū iniuria. Vnde facile apparere
quā magna & immedicabilia mala exoritu-
ra sint in regno & familia regis ipsius, cum ni-
hil retet recusata illius illicita postulatio, res
pro præsentī statu rectē disponere. His deterren-
tes, & periculū probabilibus rationibus ostēden-
tes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placa-
ta numeribus regina, versus Aegyptū eam deduxit.
Ceterū Antonius subiugata Armenia Ar-
tabaxē Tigranis filiū cū filiis suis satrapis vin-
clum in Aegyptum misit, munus Cleopatra, &
quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno
autē Armenia potitus est Artaxias filiorū illius
natus maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui
post Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pul-
so iuniorē ipsius fratrem successorem dederunt.
Quod autem attinet ad tributa regionum quas
regina ab Antonio dona acceperat, Herodes ea

infestè reddebat, parū tutū putās, præbere Cleopa-
 V. træ occasione maleuolentia. Arabs verò postquā
 eorū exactio ad Herodē spectare cœpit, aliquā-
 diu soluebat ei ducēta talēta annua: deinde ma-
 lignior factus, & ad dandū segnior vix partes
 quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tēpore Anto-
 nius à Cæsare Aëtiaco prælio victus est. C. A. V. I.

QUam eius iniquitatē & iuris cōtemptum
 non ferens Herodes illaturus erat bellum,
 si remoratus esset Romanorum contentionibus:
 cū enim expectaretur pugna Aëtiaca, quæ in
 CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæsar de
 imperij summa decertaturus erat cū Antonio. He-
 rodes verò multorū iam annorū possessor regio-
 nis pacata & referta pascuis ac pecoribus, nonis
 quoq; abundans redditibus & opibus, delectus ha-
 bendō magno apparatu expediebat auxiliū An-
 tonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi
 opus esse: verū quia tam ex ipso quàm ex Cleo-
 patra audierat de Arabū perfidia, iussit in il-
 lum bellum vertere: nam & regina hoc in rem
 suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis
 attererentur cladibus. Igitur Antonij iussu re-
 uersus Herodes domi continuit exercitum, cum
 quō max inuasit Arabiam equitatu simul &
 pedestribus copijs instructissimus, Diospolim
 petens quō occursum erant Arabes, non erum eos
 lauit hac expeditio. Post acerrimū igitur cō-
 flictum

flitum penes Iudeos fuit victoria. Post hæc rur-
 sum magnus Arabum exercitus cõfluxit ad Ca-
 na, qui locus est in Cœlſyria: quod præſentiens
 Herodes duxit contra eos maximam exercitus
 ſui partẽ: cumq; vellet munitis vallo caſtra per
 occaſionem deinde prælium committere, impe-
 ranti hæc reclamabat multitudo, mitteret mo-
 ras & conſeſtum in Arabas duceret. Faciebat
 autem eis animas, tum quòd pulchrè inſtructam
 aciem habere ſe crederent, tum recens memoria
 prioris pugnae in qua egregiè vicerant. Cùm igitur
 ardor eorũ vix cohiberi poſſe videretur, de-
 crevit rex uti alacritate militũ, & profeſſus ſe
 non ceſſurum illis virtute, armatus ante agmen
 ibat in hoſtem, ſubſequentem inſtructa acie: qua
 res attonitos reddidit Arabas, pauliſper enim re-
 pugnare conati, ut viderunt non poſſe ferri eo-
 rum audaciam, maiore ex parte inſugam verſi
 ſunt, æſtiumq; de eis fuiſſet, ni Athenio Hierodeni
 inuaſiſſet, eiſq; exercitum. Hic Cleopatra dux
 erat in ea regione, & quia Herodẽ oderat, noto
 imparatus pugnae eventum expectabat, quietu-
 rum ſi Arabes vincerent. Vbi verò vinci eos ani-
 maduertit, cum collectitia manu indigenarum
 ſeſſos iam, & victoriam ſuam putantes ex im-
 promiſo adortus magnam ſtragem adibat. Nam
 Iudæi viribus in profeſſos hoſtes abſumptis, tum
 verò etiam ob victoriam diſſolutiores, facile tro-
 ſi cedeabant, multaq; vulnẽra accipiebant in locis

asperis & inaequalibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehemēter laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in praelium trucidabant iam fugientes: nec una erat exitij facies, pauciq; in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerent: nec tamē licet festinus, affuit in tempore, sed Iudaeorum castra capta sunt. Arabibus autē non mediocri felicitas ex insperato cōtigit, dum & victoria potiuntur, à qua plurimum aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrocinij cepit agere & excursionibus in Arabiā, castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totū exercitū praelio cōmittere, sed interim non mediocriter proficiebat suis labori assuefaciens, & continuis exercitijs praeprans ad ebolendam tandem ignominiam.

De terræmotu qui Iudæam concussit. CA. VII.

Qua tēpore dū maximē apud Aetiiō Antoinis conflictatur cū Casare septimo regni Herodis annos, Iudæa terra quali nūquam antè motu cōcussa, magnā per totā eam regionē iacturā fecit pecudum, quin & hominum oppressa sunt ruinae adiuu circiter decem millia: militaris tamē multitudo nihil detrimenti accepit, utpote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiā aucta rumoribus quos nuptij gentilium odiorum non ignari dabāt auribus Arabum

bum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli iam superessent aduersarij: legatos itaq; gentis, qui rebus afflictis pacem petitori venerant, comprehensos necauerunt, moxq; magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitum. at illi non ausi auduētum eorum præstolari, utpote deiecti animis ob calamitatem, Remp. negligere, nec multū à desperatione abesse videbantur: quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. Cumq; generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittene: eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Herodis concio ad exercitum. CAP. VIII.

Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tēpore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumvis audaces perterrerī nil mirū fuerit. Sed quoniā bellum est pro foribus, & quæ actenus acciderunt talia sunt ut vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinū robur animi. ac primū de bello verba faciam, declaraboq; vos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniurijs: id quod vel præcipuè debet acuerē vestram fortitudinē. Deinde ostendam,

dam, nec hæc qua nos cōtristāt, esse tam gravia
quàm videntur, & magnā nobis superesse spes
victoria: ac primum de eo disseram quod prius
proposui, vosq; ipsos testes eorum qua dicturus
sum faciam. Nōtis enim ipsi Arabum iniusti-
tiā, & quā sint erga alios quoq; omnes perfidi,
nimirum genus hominū impiū ac barbarum: sed
nos præcipuē infestauerunt, ob avaritiam & in-
vidiam perpetuis iniurijs nos lacessentes. Et ta-
men ne alia beneficia nostra in eam gentē colla-
ta commemorē, quis eos imminētē Cleopatra de
libertate perclitantes eripuit nisi nos? Mea eni-
tum Antonio coniunctio; & illius erga me be-
nevolētia in causa fuit, ne quid isti gravios pate-
rentur: dum ille cauet cōmittere quod & vobis
suspectū esse posset: deinde postquā precibus illa
evicit ut de vtraq; regione portiones quadā ei
deciderētur, in his quoq; dispensandis nō cessavit
mea industria: & datum de meo magnis munerib-
us securitatem ambobus acquisivi meo minus
sumptu, dum cc. talenta expēdo, & pro alijs du-
centis fideiubeo, pro redditibus eius ipsius terra
quam isti olim nostrā occupāt: atqui equū erat
nos Iudeos & à tributis immunes esse, nec cui-
quā vllā agrorū partē decidere: certē in Ara-
bum gratiā, qui nobis salutē suam debent, indi-
gnū erat quicquā expendere. Sed multo iniquius
est, eos qui negare nō possunt suā liberalitatē no-
strum esse beneficiū, & eam ob rē gratias nobis

egerunt, fraudare nos debitis, praesertim amicos
 & pacis tēpore : quandoquidē fides etiam hosti
 seruanda, multo magis inter amicos locū habeat
 necesse est, at nō inter tales quales isti sunt, qui
 nihil honestū putant nisi cū lucro coniunctū, &
 iniuriam impunitā esse debere, qua lucri gratia
 committitur. Dubiumne igitur est, nostri officiū
 esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse
 fieri vult, iubetq; nos semper vlcisci vim et in-
 iuriam, maxime in bello nō solum iusto, verum
 etiam necessario: quod enim confessione omnium
 iam Gracorum quā Barbarorum est crudelissimū,
 hoc casus nostris legatis perpetraverūt. Nam &
 Graeci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse
 volunt, & nostri honestissima sanctissimaq; le-
 gis praecepta per angelos, hoc est nuntios à Deo
 acceperūt : hoc enim nomen & Deum in homi-
 num notitiā adducere, et hostes hostibus cōcilia-
 re potest. Quid igitur magis nefariam, quā le-
 gatos de iure agentes interficere? aut qua illis
 post hoc facinus expectanda vel in bello p̄speri-
 tas vel in reliqua vita felicitas? ego sane nō vi-
 deo. Dixerit fortē aliquis, Ius quidē & fas pe-
 nes nos est, sed penes illos vires et maiores copiae.
 Verū isthac oratio indigna est nostris homini-
 bus: cū quibus enim iustitia est, cū illis etiā deus,
 ubi autē Deus est, ibi nec multitudo, nec fortitu-
 do decesse potest. Sed age etiā per se vires nostras
 expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda
 prima

primo congressu eos prosligauimus, non ferentes
 nostrā impressionē : victores deinde nos Athe-
 nio, nō indictō bello, ex insidijs aggressus est : ve-
 rūm hæc fortitudo eorū dicēda est, an insidia po-
 tius & seclūda iniquitas ? Cur igitur nobis mi-
 nus sit animi, quāuis oportebat esse plus spei ? aut
 cur nobis timēdi sint, qui quoties absq; dolo cer-
 tandū est, semper succūbunt : quando verō vin-
 cere videntur, per iniustitiā hoc faciunt ? Quid
 quod etiam si fortes qui eos existimet, hoc ipso
 magis ad virtutē excitari debet ? nō est enim ge-
 nerosi laus infirmissimū quemque aggredi, sed
 posse etiā fortes deuincere. Quod si quem dome-
 stica clades terrēt, et terramotus proximus, pri-
 mūm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas det-
 pit putantes grauiorē quā re vera fuit : deinde
 non decere vt illis audacia, nobis timiditatis, ea-
 dem causa sit. Illi enim nunt audēt, nō quod ali-
 cuius boni sibi sint conscj, sed quia nos afflictos
 credūt calamitatibus. Vbi autē nos viderint oc-
 currere, collabatur eorū fiducia, et nobis hoc ipso
 crescent animi, quod iā cū non ita ferocientibus
 pugnabimus : nam neq; admodum afflictī sumus :
 neq;, vt quidā putant, irato Deo nobis hoc acci-
 dit : sed casus hi sunt fortuiti. Quod si Dei vo-
 luntate hoc factū est, mirū nī eiusdē voluntate
 cessauit calamitas, & hac castigatione cōtentus
 est. Quod verō præsens belū ei prabetur vt in-
 sum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim
 per

per totā regionē terramotu oppressis, vēstrum
qui arma gestatis nemini quicquā mali cōtigīt,
sed omes estis incolumes, manifesto diuina vo-
luntatis indicio, quōd si populariter militassetis
vna cum liberis & vxoribus neminē vēstrū de-
sideraretis. Hæc cogitātes, & quod maius est, ha-
bere vos Deum protectorē omni tempore, perse-
quimini iusto bello gentē impiam, nec amicitia
iura, nec fœderam fidē seruāntem: in occidendis
legatis fortē, cū virtute gerenda res est, semper
fugacem. His verbis Iudeorū animi non media-
riter accēsi sunt ad praliū. Herodes autem sa-
cris de more peractis, pperē duxit eos vltra Ior-
danē cōtra Arabas: metatusq; castra non procul
hostibus, decreuit castellū intra vtrosq; sitū oc-
cupare: cōmodum sibi id ratus, siue pugnandum
esset, siue castra in tutiorē locum transferenda.
Cumq; idem esset Arabum quoq; consiliū, cir-
ca eum locum certamen contractum est: ac pri-
mū telis velitati eminus, deinde manus conse-
runt, vtrinq; nonnullis cadētibus, donec Arabes
victi discesserūt. Ea pugna Iudeis tantū momen-
tum ad bene sperandū fuit, vt quia hostes certa-
men detractabāt, ausi sint vultum eorū diuellere
ipsa castra expugnaturi: atq; ita coacti proces-
serunt non satis bene structa acie, ne tantillum
quidē alacritatis aut spei ad pugnā afferentes:
conseruauerūt tamē manus vel quia plures nume-
ro, vel quia necesse erat laceffenti hosti resistere:
post

post diutiniꝝ igitur cōflictum non pauci vtrinq;
 cecis, tandem Arabes in fugā versi sunt. Tanta
 autē strages impulsis simul edebatur, vt non so-
 lum hostiū gladijs conficerentur, sed præ impetu
 fugientis incōdita multitudinis alij proculcaren-
 tur, alij suis ipsorū telis se induerēt. Itaq; quin-
 millia desiderata sunt: cetera turba refugit qui-
 dem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non
 tam cōmeatus, quā aqua penuria. Porro Iudai
 quia nō potuerūt vnā cum fugiētibus irrūpere,
 obsidione eos cinxerūt, & auxilijs aditus, et fu-
 gam obfessis intercludēdo. In hac rerum difficul-
 tate Arabes legatos ad Herodem miserunt pri-
 mum pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat,
 presenti necessitati remediū. At ille nō legatos,
 non pecuniā pro captiuis, nihil deniq; aquū ad-
 mittebat, enixè cupiens facinorū in suos patra-
 torū pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter
 alia mala pręgrauante, progressi præbuerūt se
 vinciēdos, & in captiuitatē abigēdos, ita vt in-
 tra quintā diē capti sint ad quatuor millia. Sex-
 ta verò oēs reliqui decreuerunt prodire, & ho-
 stem aggredi, vel certā cladem malentes, quā
 paulatim ignominiose opprimi. Quę sententia
 postquā placuit, eruperūt ē castrū, sed parū ido-
 nei ad praliū, fractis t. i. viribus quā animis,
 propter extremū infortunū mortē in lucro re-
 putantes. Quare primo cōflictu circiter septem
 millia ceciderūt: domitaq; per hāc clādē gentis
 fero

ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

Herodes ad Caesarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit. CAP. IX.

Qua felicitate ille multū alatus domū re- VII,
uertitur, aucta ob rem bene gestam ex-
stimatione. Sed dū maximè res suas
cōstabilisse videtur summū discrimen adiit, An-
tonio apud Actiū deuictō armis Caesaris. Tum
enim actum de se putauit, non ipse solus, sed &
amici eius omnes & mimici: nemo enim crede-
bat impunè ei fore tantam Antonij Amicitiam:
quofactum est vt amici quidem nihil dissimu-
larent desperationem, inimici verò condolare se
fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in fu-
turum meliorē statum Respublica. Ibi Herodes
videns prater Hyrcanum neminem superesse re-
gij generis, statuit eum è medio tollere: siue eua-
surus esset periculum, tutius ratus neminē ex-
tare digniorē imperio: siue opprimendus esset à
Caesare successionē illi inuidens. Hac secum vo-
luntati, ab ipsius Hyrcani familia praebita est
occafio: qui quòd esset miti ingenio totorū a sua
tempore nullis se admisit negotijs, omnia for-
tuna permittens, & quamcunq; illa cōditionem
attulisset, ea bene contentus. Verūm Alexandra
ambitiosa foemina, & mutationis spem modestè
ferre nesciens, sollicita vit patrē ne vltius fer-
ret Herodē afflicto rem sua familia, sed potius
sibi

sibi quoq; cauere, seq; sperata fortuna seruaret
cōiuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione te-
renti scriberet, peteretq; ab eo tutelam & hospi-
tium. Si enim cōtingat Herodem male mulctari
ab offenso Casare, dubio procul ad ipsum redi-
turum imperium, propternobilitatē generis, &
fauorē populi. Talia suadētem Hyrcanus primo
repulit, deinde victus importunitate mulieris,
interdiu noctuq; eandē cantilenā de futurorum
spe, deq; Herodis insidijs occinentis, ad Arabem
litteras dat amico cuidam Dosithéo: in quibus
scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad
Asphatitem lacum deducerent. Dīstat à Hiero-
solymitanis finibus per trecēta stadia. Haec literae
ideo Dosithéo potissimum credita sunt quod &
Hyrcani cliens erat, & filia: & exosum ei He-
rodē nō vna de causa videbatur verisimile: nam
Iosephi ab eo necati conatus erat, & aliquanto
ante fratres eius apud Tyrū inter alios ab An-
tonio interfecti fuerāt: nihil tamē magis ob hac
Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciēs
praesentis regis gratiā, ostendit ei epistolam. Qui
actus primum gratijs, vnu etiā ab eo postulauit
ministerium, vt cōplicata epistola, & obsignata
Malcho eā redderet, & responsum ab illo reci-
peret: multū enim sua referre, si etiā illius men-
tem intelligat. Quod vbi Dosithēus sedulo exe-
cutus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum
& familiā recipere, atq; etiā oēs illius factionis
Iudaeos,

Iudaos, missurumq; instructam manū quæ eos
tunc deducere valeat, & voluntati eius obsecu-
rurum per omnia. Postquàm autem etiam hanc
epistolā Herodes accepit, accito Hyrcano, roga-
uit eum, ecquid haberet cū Malcho fœderis: quo
insciente, prolatis in consistorio literis, occidi eū
imperavit. Atq; hac ita in ipsius Herodis com-
mentarijs scripta habentur: nam ab alijs tradun-
tur aliter, videlicet non ob crimen, sed quasi re-
gi insidiatum, necatum esse. Scribūt enim sic: In
quodam convivio dissimulata suspitione quasi-
visse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho
accepisset: respōdisse illam, accepisset quidem, sed
nihil præter officiosam salutationem continētes.
Alterum amplius interrogasse, num quod etiam
numas accepisset: cuiq; respondisset, nihil præ-
ter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem
traxisse hoc in crimē corruptela ac proditionis,
moxq; hominem duci iussisse. Infontē autem pe-
risse argumentū afferunt mitissimum ipsius in-
geniū, ut qui ne juvenis quidem unquam ullam
temeritatis aut audacia significationem dederit,
ac ne tum quidē cum ipse principatū potiretur:
sed tum quoq; pleraque omnia ex Antipatri ad-
ministraverit sentētia. Tunc verò iam octuage-
simum annum excesserat, sciebatq; opes Herodis
in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictusq;
qui trans eum annem in summo honore habue-
rant, in patriam postliminio rediit, ut sub illius
x x potestate

potestate viveret, quo minus verisimile est eum
 molitū facinus à sua natura alienissimum, con-
 fictaq; videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis
 fuit Hyrcani post variā fortunam, quæ tota vi-
 ta circumactus est: nam vivente etiam tum ma-
 tre Alexandra pontifex Iudeorum creatus, per
 novē annos eum honorem obtinuit: cui defunctæ
 cum in regnū successisset, elapsis tribus mēsis
 ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pom-
 peij ope restitutus, receptiq; omnibus honoribus
 quadraginta annos in eis exegit. Deinde iterum
 ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, capti-
 vus apud Parthos vixit: unde aliquando post do-
 mū reversus: quamvis multa sibi de Herode pol-
 liceretur, nihil tamen eorum consecutus est post
 tantam fortunam varietatē: & quod omnū est
 maxime miserabile, ut modo diximus, in extre-
 ma senectute indigno fine absumptus est. Fuit
 enim aqua amātissimus & perpetua modestia,
 imperiūq; maxima ex parte per alios admini-
 strabat, amore otij, & imperitiæ sibi consensu.
 Antipater certè atq; Herodes huius bonitate ad
 tantas opes prouti sunt: pro quibus meritis con-
 tra ius ac fas occisus est. Ceterum Herodes Hyr-
 cano sublato ad Cæsarē properans, & nihil bo-
 ni de se sperans propter amicitiam Antonij, su-
 spectam habebat Alexandram, ne usq; hac tem-
 poris opportunitate ad defectionem cōcitaret po-
 pulum, & intestinis seditionibus regnū pertur-
 baret:

batet : quare mandata regni cura Pherora suo fratri, & matrem Cyprum, & sororē, & totam deniq; cognationem in Masada deposuit: iussitq; fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere. Mariamnen verò vxorem, quia propter similitudinem cum matre eius & sorore degere nō poterat, in Alexandria cum Alexandra matre collocavit, commissa questori suo Iosepho & Sohemio Iturao castelli custodia, viris & antē semper fidiſſimis, & tunc honoris causa his mulieribus regis adhibitis. Verū bis quoq; mandatum dederat, vt si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnūq; pro viribus liberis eius ac Pherora fratri conseruarent.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæsare obtinuit.

CAP. X.

HIs mandatis properauit Rhodum, vt illic Cæsari occurreret. Quò postquā appulit, posito tantum diademate, de cetero paratu regio nihil mutauit: admissusq; ad colloquiū, tum maxime ostendit animi sui magnitudinem, neq; ad supplicationes (vt in tali fortuna mos est) versus, neq; preces adhibens, quasi rogādo veniam, sed facti sui rationem reddens intrepidē. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio, & totis viribus se conatum vt penes illum esset rerum imperium; non armis quidem coniunctis, quòd tum

xx 2 distm

obstineretur bello Arabico, sed misso ad illū frumento simul atq; pecunijs: nec tamē se hac parte sibi ipsi satis fecisse: professum enim amicum pro bene de se merito nō opes solū, sed caput etiam & salutē debere obiectare periculis. Id quia non liqueret, certē hanc tandē suam esse, quod ne post Aētiacam quidem cladem illum deseruerit, neq; fortuna iam apertē mutata ad nouas spes se transtulerit: quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutū hominē, cōmonstrando quo vno modo seruari posset, nec omnino in ordinē redigi, videlicet si Cleopatram interficeret: hoc enim maturē perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atq; ita faciliores à te pacis cōditiones impetrare. Ille verò per incogitātiā consiliū meū aspernatus est: atque hoc pacto tibi magis quā sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoq; studium damnas, non negauerim ea quae feci, neq; vcreor ingenuē fateri quanto illi amore persecutus sim: quod si amoto per sonarū respectu hoc tantum in disquisitionē vocas, qualis sim amicus, & quā memor beneficiorum, licet tibi quoq; hoc experiri: mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudē suā me-

VIII. rebitur. His verbis cum magnā generositatē pra se ferret, non mediocriter allexit Caesarē, virum liberalē ac magnificū: vt occasione dicenda causa paulatim insinaret se in illius amicitia. Quare diademate restituto hortatus eum vt nō minus

minus suam quàm quondam Antonij amicitia
 coleret, in summo honore habuit, addēs scripsisse
 Capidium quantū apud monarchas favore He-
 rodis adiutus sit. Ergo ubi prater spem acceptū
 se vidit Casari, & ope eius denuo confirmatum
 in regno, senatusconsulto quoque per illum impe-
 trato, deduxit eum in Aegyptum, donatū pluri-
 mis muneribus, quibus etiā amicos eius sibi con-
 ciliauit, & animi declarauit magnitudinē. Co-
 natus est etiam Alexandro Antonij amico impe-
 trare veniam, quod tamen non potuit, quia Ca-
 sar animaduersurum se in illum iurauerat. Re-
 uersus deinde in Indiam auctus honore ac po-
 testate omnes qui contrā expectauerant atto-
 nitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illu-
 strior ē periculis euaderet. Mox igitur parauit se
 ad excipiendum redeuntem ex Aegypto Casarē:
 qui postquam venit, omni regia magnificentia
 eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoq;
 omnē hospitalitatē exhibuit, & rerum ad victū
 accommodarū copiam: quo factū est, vt in inci-
 mam familiaritatē reciperetur, vna obequitare
 solitus dum traducuntur copia, tractansq; tum
 ipsum tum amicos ministerio virorum C. L. di-
 tissimo & sumptuosissimo cultu insigniū: quin
 & squalida ac inaquosa loca transeuntibus ni-
 hil deesse passus est, non vinū, non aquam, qua
 mules tum magis etiā delectabatur. Ipsam qui-
 dem Casarem talentis DCCC. donauit: adeoq;

satisfactū est omnib. ut luculentius etiam quam pro eius regni facultatibus tractatos se faterentur: quo magis amicitia propterea ad benemerendum voluntatis fidē fecit: & vsus opportunitate temporis egregiā opinionem magnanimitatis sibi parauit: rursumq; ab Aegypto redeuntes alios Romanorum primates tot officijs prosecutus est ut nemini mortalium hac parte cederet.

Herodes Mariammem calumnijs oppressam interficit.

CAP. XI.

Sed cum primū in regnū reuersus est, perturbatā familiā inuenit, insensamq; sibi uxorē Mariammem & socrē Alexandrā: tata enim, id quod non immerito suspicabantur, non feceritatis causa se in id castellū cōclusas, sed quasi in carcerē, ita ut nec suis nec alienis bonis frui possent, agerrimē ferebant. Mariāmē quoq; maritū suū lare amorem credebatur, quod ei bonū esset atq; cōmodū: sed nihil molestius ferebat, quā quod ne illo quidē defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstite: nec unquam exidebant mandata olim Iosepho data, ita ut omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipuē Solhemum, non ignara incolumitatē suam sitā in eius manibus. Ille verò principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditijs muliebribus paulatim mollitus est: postremo effusit omnia mādāta regia, præsertim quod non speraret eum cum eadem potestate reuersu-

tum:

rum: eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi
 esse periculū, & à mulieribus paratam gratiā,
 presentem dignitatē & in posterā facile reten-
 surū. Quod si Herodē rebus ex sententia conse-
 ctis redire contingeret, nihil eum nisi uxoris ar-
 bitratu acturū: sciebat enim quā impotēter eam
 rex amaret. His ille de causis à mandatis disces-
 sit. Mariāne verò iniquissimo animo tulit nona
 fili semper alia ex alijs ab Herode nasci pericu-
 la: vota; faciebat ne ille unquā saluus reuerte-
 retur, cogitans vitam sibi cū eo fore intolerabi-
 lem: id quod postea nec dissimulauit, apertē fas-
 sa quid se vreret: Ille enim cū prater spem ma-
 gna ornatus fortuna appulisset: prima, vt par-
 erat, uxori latum de hac re attulit nuntium:
 eam; solam præ alijs uxoribus ab amorē ac in-
 cunctissimā consuetudinē salutauit & cōplexus
 est. Mulier verò narrante eo suos successus, susq;
 d; ferre videbatur, nec bellē suū affectum oc-
 cultabat, sed vt erat ingenuus minime; fucatis
 moribus, ad illius blandas appellationes inge-
 miscebat: narratione; eius contristari magis
 quā gaudere videbatur: vt iam Herodes non
 tam suspicionibus quā manifestis signis turbare-
 tur, angebatur enim videns inexpectatam &
 apertam uxoris auersationem: quam mole-
 stiam præ amore ferre non valens, nec in ira
 nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi
 ipse non constans iam hoc iam illo affectu dis-

strahatur: adeo animus inter amorē & odium
 ambigebat, ut cum saepe cuperet punire mulieris
 superbiam, intercedente amore vetaretur. Nil
 autē magis timebat, quam ne sumpto de ea sup-
 plicio, seipsum hoc pacto grauius laderet ob de-
 functa desiderium. Talibus curis astantem, &
 sic erga Mariannem affectum, ut videre soror
 eius & mater, opportunissimū tempus se nactus
 putauerunt: moxq; assiduīs calumnijs concitāt
 hominem accendentes eius odium ac zelotypiā:
 quas ille nec reijciebat, nec tamen libebat crede-
 re, & sanire in dilectam coniugem: peius tamē
 indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis
 exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat,
 & ipse amorē vertit in odium. Ac fortasse iam
 tum fauius in eam aliquid statuisset, ni commo-
 dum nuntiātū esset, extinctis Antonio & Cleo-
 patra, Casarem Aegypto potiri: cui obuiam pro-
 perans, familiam sic ut erat reliquit. Discedenti
 Mariannē commendauit Sohemum, plurimum
 ei se debere propter habitam sui curam profitēs,
 & cuiusdam Iudae partis ei dominium impe-
 traui. Caterum Herodes in Aegypto cū Ca-
 saro congressus, liberius iam cum illo egit ami-
 citia fretus, & magnis ab eo beneficijs ornatus
 est: quadringentorum enim Gallorum Cleopatra
 facellitum ei donauit, & regionis partem red-
 didit, quam illa prius occupauerat: attribuit
 etiam eius regno Gadara, Hippon, & Samariā,
 &

& in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen,
 Scratonisq; turrim: qua illi non mediocri fuit
 ad regium splendorem accessio. Deducto deinde
 usq; Antiochiam Casare in regnū reuersus sen-
 sit fortunam quam foris propitiam, tam domū
 aduersam, maximè quod ad coniugium attinet,
 qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Fla-
 grabat enim legitimo cōiugis Mariammes amo-
 re quā qui ardentissime, ne illis quidem exce-
 ptis, de quibus à scriptoribus proditur: ea fœmi-
 na cetera pudica & inuiolata fides, iunatam
 habebat muliobrem quandam morositatem, im-
 probius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt
 non habita regia potentia ratione, non raro con-
 tumeliosius eum tractaret, quā tamen ille dis-
 simulante & moderatè ferebat, licet solitam
 apertè & sorori eius & matri exprobraret hu-
 militatem generis, qua causa fuit implacabilis
 inter eas mulieres odij, atq; etiam calumniarū
 quoties daretur occasio: eaq; suspiciones paula-
 tim crescentes durauerunt integrum annū post
 Herodis à Casare reditum, tandem diu pramo-
 ditatum odium in hunc modum erapit: cum me-
 rediano tempore quietis causa in cubiculū se re-
 contulisset, pro coniugali affectu Mariammē ac-
 cerxit: hac autē introgressa quidem est, sed vna
 cubare noluit, rogantem contemnens, & in super
 patris ac fratris sui necem opprobrans: quo indi-
 gnè ferente, & vix ab inferendis mulieri mani-

bus temperante, postquam ex strepitu commo-
tiorē eum sensit soror, submittit iamdudū subor-
natum pincernam, qui indicaret sollicitatum se à
Marianne, ut ei operam commodaret in propi-
nando regi amatorio poculo: & si amplius sci-
scitaretur qualem id esset, dicere pharmacum
penes ipsam esse à se requisitū tantū ministeriū:
quod si rex mentione amatorij nihil moueretur,
tum & ipse sciret, nihil enim illi fore periculi
hac praeclatum illo ipso temporis articulo intro-
mittit ad eum alloquendum: atq; is cōposito vul-
tu ingreditur, & quasi rem valde seriā affe-
rens, ait se largitione à Marianne sollicitatum,
ut amatorium regi mīceret. quo audito cum ille
perturbaretur, ait pharmacū quoddam sibi obla-
tum, cuius ipse vim ignoret: ideoq; id renūtiare,
quod hoc & regi & sibi tutius existimet. Ad
haec verba Herodes, iam antè satū cōmotus, cum
magis etiam exasperatus esset, eunuχum Ma-
riannes fidissimū tormentis examinavit, sciens
quod sine illo nihil nec magnum nec paruum
tentatum sit: qui cruciatus non forens, ad in-
terrogata quidem nihil respondit, hoc tantum
prodidit, offensam esse mulierem propter ea qua
Sohemus indicauerat: adhuc eo loquente exclā-
mat rex, Sohemi & sibi antehac et regno fidis-
simū nō fuisse hac proditurū, nisi aliquid cōmer-
cij secretioris inter ipsos intercessisset, moxq; So-
hemi cōprehensum imperat interfici, uxore vero
causam

causam suā iubet agere aduocato intimerū am-
corū consilio, accusationē accuratā exorsus, &
confictū veneficij crimē intentās. erat autē ver-
bis immodicus, & iratior quā decorū iudicij po-
stulat: quo factū est, vt cum eum ita velle vider-
ent, omnium qui aderant suffragijs damnata sit,
quā sententia prolata, visum tamen est tam ipsā
quā alijs quibusdā presentibus, nō esse eius sup-
plicij precipitandū, sed includendā in aliquē re-
gia carcerē, at Salome cum sua factione modis o-
mnibus dedit operā vt mulier sine mora necaretur:
quod tanto facilius regē perpulerūt, quod di-
cerēt timendū esse aliquē motū in populo. si sci-
retur vinā asseruari in carcere, atq; ita Mariā-
me ducta est ad supplicium. Id conspicata Ale-
xandra, & intelligens simile exitum sibi expe-
ctandū ab Herode, omīssa pristina ferotia, val-
de indecore mutata est. Volens enim ostendere se
non esse consciā eius criminis, capit filia conui-
tium facere omnibus audientibus, scelestissimā
& ingrātā erga virum clamitās, dignamq; tali
exitio, quæ causa sit tā immane facinus, nō enim
pro merito tractatū maritū amantissimū. Hæc
illa turpiter fingēte, & inuolutura vt videbatur
capillos misera, etiā alij merito damnabant ine-
ptam eius simulationē: sed in nemine hoc magis
apparuit, quā in ipsa quæ ducebatur ad inte-
ritū. nam neq; verbo vllō eam dignata est, neq;
vel tantillā intemperijs eius perturbata, excelsō
animo

animo improbare se illius turpē demeritiā vultu significabat: ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutatoibat, generosam indolem extremo quoq; suo tempore praeferens. Ad hunc modū perijt mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosior. Caterū forma venustate, & comitate cū maiestate cōiuncta dici nō potest quantum omnes aetatis suae feminas superauerit, quae potissima causa fuit, quō minus iucundē cū rege vitam degeret. Obsequijs enim ob amorem ab eo cuncta, et nihil molestū expectās, licētiosius a quo se gerebat: molestē etiā ferebat suorū casus, idq; apud ipsum quoq; fatebatur. Tandem effecit ut exosa esset regis & matri & sorori, atq; etiam illi ipsi à quo solo nihil timebat. Ea perempta impotentius etiam flagrare coepit rex, iam antē miserē affectus sicut diximus: neq; enim vulgari coniugum more amabat, sed cū penē ad insaniam vsq; indulgeret huic cupidini, ne licētib; quidem vxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verō maxime sibi visus est irato Deo necasse Mariāmen, saepe invocabat eius nomen saepe etiam indecore lamentabatur: excogitabat autē oblectamenta quaecunque poterat, apparandis conuiuijs ac comotationibus, nihil tamē proficiebat: quare & regni curam reliquit, adeoq; dolori succubuit, ut saepe ministros iuberet vocare Mariāmen,

non, quasi illa adhuc viveret. Sic affecto super-
venit pestilentia, quæ & plebi & purpurato-
rum maiorem partem abstulit, omnibus irato
Deo hanc inmissam interpretantibus propter in-
iustum regina supplicium: ita aucta regis agri-
tudine postremo in solitudines se abdidit præ-
textu venationis, ubi afflicta se intra paucas
dies gravem morbum contraxit. Is erat inflam-
matio & dolor cernicis, mente etiam mota non-
nihil: nec remedia quicquam proderant, sed cum
exacerbare potius malum viderentur, res mini-
mum à desperatione absuit. Itaque medici par-
tim propter morbi cōtumaciam, partim quia in
tanta difficultate non erat libera diata electio,
permittēbant ei quicquid appeteret, in incertum
eventum salutem fortuna committentes. Quo sic
apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente,
Alexāder habitans tum Hierosolymis re cogni-
ta conata est virtus arces in suam potestatem re-
digere, alteram templo contiguam, alteram in
ipsa urbe sitam: nam qui has obtinent, totam
gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sa-
crificia quotidiana possunt paragi, neque Iudei
sine sacrificiis vivere: quibus vita citius cōtem-
natur quam religio. Præfectos igitur tentat, ut
sibi & genitui ex Herodo ac filia pueri eas tra-
derent, ne forte illo defuncto occuparentur ab
aliis: quod si cōtingat eum sanitate recipere, in-
derim à nemine tutius eas servari quàm à do-
mestici.

messicis. Hac sollicitatio nō est aquis auribus accepta, sed cū essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quōd & Alexandri oderant, nec fas putabant desperare de salute principis: amici enim erant veteres, vñs etiam nepos regis, Achiabaz nomine, quare cōtinuō per nuntios de Alexandra significauerunt: ille sine mora eam iussit interfici: superatoq; tandē morbo affectu & corporu viribus & animi sic effervatus est, vt quavis ex causa ad saviendum esset propensissimus: quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gada, & Dosithéo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vñs inter primates Idumaeorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coxe numinis, quod tum religiose ab ea gente colebatur, priusquā sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet: hunc Herodes quā primum regnum adeptus est. Idumaea ac Coxa praeposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritū Iosephum interfecerat, vt iam dictū est. Ea felicitate praeter spem oblata, inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignū ratus Idumaeos seruire hominibus quorū sacra & religionē acceperant: misitq; legationē ad Cleopatram, docēs Idumaeā semper maioribus eius regina paruisse, proinde nunc quoq;

misit

impetrandam esse regionem ab Antonio, se enim paratū illi potius obsequi. Hec autē moliebatur, non quod Cleopatram mallet habere dominam, sed ut accisis Herodis opibus, eò facilius ipse Idumensium dominationem inuaderet: nam spem ei faciebat tam generis claritas, quam pecuniarū copia: quibus parandis, ille nunquā non intētus, ne à turpibus quidē lucris abstinebat, nimirū nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent, pro eò tam mater quam soror: ita tamē eum donavit illarū precibus, ut nunquā posthac illi fideret. Orto deinde inter cōiuges dissidio, Salome libellū repudiij marito mittit, præter legitimam merem patriæ: lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autē ne dimissis quidem suis est nubere, nisi prioris viri permissu. Verū illa magis ex propria licētia quam cōmuni iure fecit diuortii, et ad fratrem se cōferēs, ait se prætulisse fraternā benevolentia cōiugali fidei, cōspirasse enim eū ad res novas moliedas cū Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisq; rebus fidem astruebas per Baba liberos, quos ille iam per XII. annos seruasset incolumes: erat autem hoc verū, & tum præter omnem opinionē à rege auditū vehementer eius animū perculit. Quod enim ad Baba liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, adu-rsa-

eos semper suis conatibus, sed procedēte tempore
 per oblivionē hoc omiserat : causa verò odiorum
 hac fuit. Regnante Antigono dū Herodes obsi-
 deret Hierosolyma, in tantis rerū difficultatibus
 maior populi pars fessa propēsa erat ad accipiē-
 dum Herodē intra mœnia: sed obsistebant Baba-
 liberi pollentes auctoritate ac opibus. Et fidi An-
 tigonō, quod putarent eum regē magis esse ē re-
 publica. Tandem capta vrbe per Herodē Costo-
 barus destinatus ad observādos vrbis exitus, ne
 quis adierit, factionis elaberetur, sciens magnā
 esse Babla filiorū apud vulgus auctoritatē, et co-
 gitans illos mutato rerū statu magnū momentū
 asserre posse suis conatibus subtraētos clam in
 suis agris habuit. Ac tunc quidem licet suspectus
 Herodē periculis fefellit, negans se quicquā scire
 quō illi deuenissent : rege deinde per edicta pra-
 mium promittente indici. Et modū omnibus eos
 perquirente, ne tum quidē fateri voluit verum
 enim non impune sibi hoc fore post primā nega-
 tionem, pergebat eos occultare, iam necessitate
 etiā, nō modō benevolentia. Hoc postquam foro-
 ris indicio rex cōperit, missis quibusdā ad loca la-
 tebrarū, et illos interfecit, et quotquot in eodē
 hærebant crimine: ut nihil iam reliquū esset ex
 Hyrcani cognatione, sed solā latū omnium quo-
 rum excellebat dignitas arbitratu suo posset
 quicquid vellet agere, nemine amplius resistēte.

2. Quo factū est ut magis ac magis discederet à
 patrīs,

patrũ ritibus, & peregrinis studiis veterũ insti-
tuta corrũperet inuiolabilia: quo tempore perma-
gna facta est bonorũ morũ in deterius inclina-
tio, labante disciplina qua antehac populus sole-
bat cõtineri in officio. Ac primum athletica cer-
tamina quinto quoq; anno in honorẽ Caesaris in-
stituit theatro Hierosolymis exstructo: deinde in
campo amphitheatrũ utrũq; sumptuoso opere cõ-
spiciũ, sed alienũ à Iudaicis moribus, apud quos
nullus est horũ vsus, nulla spectaculorũ ostenta-
tio. Ille tamẽ celebritatẽ hanc nobilissimam esse
voluit, denuntiata circũvicinis atq; etiã longin-
quis gẽtibus: propositisq; præmijs magnus undiq;
athletarũ caterorũq; certatorũ concursus factus
est, cõfluxeruntq; exercitatissimi quicq; in hoc ge-
nere: euocabantur enim magnis præmijs non hi
tantũ qui gymnici certaminibus dāt operã, sed
musici etiã præstātes, & qui vocātur thymelici
necnon quadrigarij ac trigarij, & qui singulis
equis celetix ontes cursum peragũt: magna cõten-
tione regis, ne quid desideraretur, quod vsquã in
hoc genere sit spectabile. Theatrũ ipsum per cir-
cuitũ titulis erat ornatũ Caesaris, & trophæis de-
uictarũ ab illo gentiũ, auro atq; argento collu-
centibus. Quod verò ad instrumētũ & appara-
tum attinet, nō vestes pretiosissimæ, nō gemæ ra-
ritate insignes deerāt in his spectaculis: conqui-
sitis etiam feris plurimis, leonibus caterisq; vel
robore spectandis, vel aliquo vatura miraculo,

hae modo inter se, modo cū damnatis hominibus cōmittebantur: quae peregrinus quidē spectatori-
bus plurimū admirationis simul atq; delectatio-
nis afferebant, indigenis verō prorsus ad dissolu-
tione patriae disciplina tendere videbantur: nihil
enim magis impiū existimabant, quā ex spe-
ctandis hominibus cū bestiis cōparatis volupta-
tem crudelē captare homines: absurdū aequē pere-
grinis artibus mutare instituta domestica. Sed
nihil tam molestū fuit quā trophaea: quae cū pu-
sarent armis coniectas imagines, quarū vsus in-
terdictus est nostris legibus, indignissimē eas fe-
rebant: à quibus cum eos sic abhorrere Herodes
animaduerneret per vim nihil agere voluit, sed
blādīs alloquijs conabatur hāc superstitionē exi-
mere, nihil tamē monebātur, sed credētes enī gra-
uiter peccare, vno ore exclamāt, Etiā si reliqua
omnia ferre oporteat, nō laturos se intra urbem
hominum imagines, (sic trophaea vocabant) hoc
enim nefas esse. Herodes verō videns eos turba-
tos, & sine satisfactiōe non facile cessuros, acci-
tus ad se praecipuus ex illo numero, & in theatrū
adductus, rogabat eos, ostēsis trophæis, quidnam
hoc esse putarent: cumq; reclamassent hominum
esse imagines, iubet detrahi ornatū appositū,
et cōstitit nudos stipites: quo factō in risum vertit
indignatio concepta ex suspiciōe imaginū: atq;
ita se lito multitudinis tumultu, s. c. p. iam nō-
tati equo animo ferebant omnia: quidā tamen

ne sic quidē destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnū aliquod reip. incommodū: putauerūtq; sui officij labanti disciplina publica vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquā contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerūt contempto periculo, fidasq; vestibus texerūt: & in his unus cæcus, ob indignitatem eorū quæ audierat nō tam paratus ad agendū aliquid, quā ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exēplo non mediocriter confirmati sunt ceteri. Hi comunicatis consilijs in theatrū vadunt, sperantes nec ipsum regē improvīsum impetū suū evasurū, aut certē multos ex antlīcu eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatiū, si illū violatæ religionis ergō in populi invidiā adducerent. Et illi quidē quasi duces se cæteris præbentes hac facere statuerant. Quidā verō ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totā expiscatus, regi theatrum ingressuro aperit. Is non ignarus quantū odiorū sibi quotidie concitaret, recipit se in regiā, & nominatim coniuratos accersis: qui cōprehensi in ipso focinore, & scientes nullū esse fugiū, decreverūt præsentē necessitatē ferre fortis animo: nihil enim inficiati interrito vultu fidas protulerūt profitentes se rectē ac piē coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui com-

modi gratia, sed pro disciplina publica : quā nemo bonus violare ne morte quidē sibi intentata sustineat. Hac illi cū magna cōfidentia pro se attulissent, à regis abducti per omnes cruciatus necati sunt : nec multo post delator eorū inuisus omnibus à quibuslā interfectus frustatim concisus est, & obiectus canibus, idq; multis inspeclantibus : nemo tamen hoc factū prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio : tum verò autores eius facinoris cū totis familijs plecebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. Quod animadvertens rex omni ope obuiā iuit eorū conatibus, ne fortē hac rerū nouitate ad apertā defectionē adducerentur. Cū igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnā in qua ipsius erat regia, alterā verò iuxta templū Antoniā à se communitam, visum est tertiam quoq; munire Samariam, mutato nomine Sabastē, quæ foris totā gentē contineret in officio : abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad urbanos etiā tumultus cōpescendos opportuna. Aliam etiā toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictā, ipse Caseream appellari maluit. In magno etiam, quem vocant, campo forte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilea Gabalam, Esthemonitum in Perea. His arcibus ad tūclam regni per

totam

totam regionē opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibsq; causis mobili tumultuandi materia, parato ad quosq; clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel praeuocant, vel recens ortos compeſcāt. In primis autem Samariam cincturus mœnibus dedit operam vt tam è milite auxiliari, quàm è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret: sed maximè quia prae-textu magnificentiae securitatem rebus suis hoc pacto procurabat: vrbi abrogato vetere nouū nomē Sebastes imposuit, agrosq; eius natura feraces habitatoribus diuisit: vt mox ab intjjs essent locupletes: firmissimū deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & prae-ter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbiū cederet: erat enim x. stadiorum circuitus: in eius medietate fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum exstruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit securitatem captans ex firmitate loci quo arce vti voluit, pulchritudine verò loci sua liberalitatis ac magnificentiae monumentum relicturum ad posteros.

De fame quæ in Iudæam terrâ incubuit. C. XII.

- XI. **E**odem anno qui fuit regni Herodis decimus tertius, maxima calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ tēporum vicissitudines. Primum siccitas diuturna obtinuit, inde infecuta est sterilitas, ne illis quidē fructibus prouenientibus quos spōte sua terra solet edere. Postea per inopiam mutata victus ratione, morbi iam inualuerūt & pestilentia, succedentibus alijs post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd egroti in tãta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam superstites per desperationem curam suorum relinquebant, non profuturam in tantis rerū difficultatibus. Itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnastentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa percunt, terra non redolente debitum: quapropter necessitas multa ad præsentem usum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant, dum fraudatur agrorum redditibus, absumpta in edificationē urbium vetere pecunia: adeoq; omnia varijs malis vastabantur, ut vix esset cui succurri posset. At hæc accedebat popolare in regem odium, quòd ferè solet calamitatum culpa

in eos reijci, penes quos est regimē Reipublica. Cogitabat tamē aliquam medelam asferre tam difficili tēpori, sed modum vix expediebat, quod nec fuitinis res ad victum necessarias viderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantū supereffet, quantum posset omnibus sufficere: attamen videns opus esse ut omnes ad ferendā opem consilia conferrēt, quicquid erat in regia supellectilis tam aurea quā argentea, id totū contulit, nec laudatorū artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessarijs: inde cōfectam pecuniam mittebat in Aegyptū, quantum Petronius obtinebat pro Casare. Is licet obrutus multitudinem ob talem necessitatem ad se confugientium, tamē quia priuatim amicus erat Herodi, & servatos cupiebat eius subditos, pra alijs eis concessit frumenti exportationē, tam in emēdo, quā in emehendo adiuvans, ita ut maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porro Herodes aduecto frumento, & approbata populo sua diligētia, non solum mutavit aduersorum à se animos, verum etiam eximiā laudem beneficentiae & providētia retulit. Nam primum his qui sibijpsis frumentū querere non poterant, divisit omnibus acuratissimē dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatē cibos parare non valebant, his quoque providit adhibitu pistoribus, ut in promptu alimentā haberēt. Quin & aduersus hiemis asperi-

tatem prouidit, ne qui periclitaretur inopia restium absumptis pecoribus, & lanis alijsq; tegmentis deficientebus. Vbi verò etiā huic necessitati prospectū est, propinquis quoq; Syriorū urbibus sollicitudinē impedit, distributis ad sementem faciendam frugibus: quod sanē & ipsi fuit cōmodum, terra mox vberē referente gratiā, vt omnibus alimenta suppeterent: & quāprimum segetes messi matura facta sunt, ad L. M. hominum quos ipse aluerat dimisit p̄ agros: atq; ita res penē perditas restituit sua diligentia, nō mediocriter subleuatis etiā finitimis, qui eisdē laborabāt difficultatibus: nemo enim eius opē implorauit, quē nō pro ipsius dignitate adiuuere: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui granabatur numerosiore familia, ad illū confugientes necessitati inueniebāt remediū: ita vt reuocatis ad rationē quæ in exteros tantū insumpserat, repta sint frumenti cororū x. millia. cornus autem capit x. medimnos Atticos: intra regni verò sui pomæria LXX. millia cororum expensa sunt: quæ quidē eius cura & tam opportunē collata gratia tantū apud Iudæos valuit omnium sermō celebrata, vt possitis adijs quicquid hac lenis vel administrādo regno, vel transgrediendis patrijs ritibus peccauerat libenter obliuiscerentur, bene compensatum putātes eius liberalitate, quæ nō fuit hoc difficilissimo tēpore: nec minor vel gratia vel gloria parata est apud exteros, vt per hac mala

mala non mediocriter nomē regis illustratū sit,
 & quātum damni domi acceptū est, tantū foris
 ad celebritatē nominis accreuerit. Cū enim in
 alienis necessitatibus tātam ostendisset magna-
 nimitatē, omnes non qualis antē fuisset reputa-
 bant, sed qualē tum recens experti fuerint. Eo-
 dem tēpore & auxilia misit Casari, quingētos
 selectos ē suo satellitio, quos Aelius Gallus duxit
 in expeditionem Arabicam, eorumq; saepe fortis
 opera usus est. Rebus igitur in pristinā felicitā-
 tem restitutis, regiā in superiori vrbs parte adi-
 ficauit, extructis adibus amplissimis, exorna-
 tiq; auro et marmoribus et subsellis; ut magnū
 virorū numerū possent capere: domibus etiam
 pro cuiusq; dignitate appellatione indita, ut vna
 diceretur Casaris, Agrippa altera. Coniugem
 deinde duxit amore correptus, ne distraheretur
 vagis voluptatibus. Occasio antē nouarum nu-
 ptiarum fuit hac: Erat inter Hierosolymitanos
 ciues Simon Boēthi Alexandrini filius, sacerdos
 cum primis nobilis, habebatq; filiā omnium eius
 aetatis pulcherrimā: cuius forma cū vulgi ser-
 monibus celebraretur, primū fama illius Hero-
 des permotus est, deinde conspecta amore captus
 noluit uti sua potētia, ne tyrānice videret age-
 re, maluitq; in legitimū thorū puellā introduce-
 re. Cūq; Simō nec affinitate tali, nec tamē cō-
 temptu dignus videretur, quo cupiditati suae sa-
 tisfaceret, id quod equius visum est elegit, ut

XII.

videlicet honoris accessione eum ornaret: mox igitur Iesu Phabetis filio pontificatū abrogat, et successorē ei dat Simonē, atq; ita affinitatē cum illo cōtrahit. Peractis deinde nuptijs novum castellum condit, quo loco Iudeos olim profligavit, dum pelleretur armis Antigoni: distat autem à Hierosolymis circiter L. x. stadijs, natura firmū, & ad excutendum idoneū: collis enim est leuiter accliuus, attollēs se in manufactam altitudinem, habēs mannae speciei circumferentiam: est q; distinctus teretibus turribus, ascēsu arduo, qui per C. C. gradus lapideos scanditur: intus autē diuerforia sunt regia, magnis impēsis structa, tam ad firmitatē, quā ad pulchritudinē: & in ped: collis habitationes spectatu dignissima, tum propter alia, tum propter aqueductus egregios, magno sumptu ē longinquo perductos: circumiacens plavicies aedificijs referta est ad iusta urbis magnitudinē, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex sententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, duobus potissimum modis subditos in officio cōtinens: timore suppliciorum qua nemini remittebat, et liberalitate qua providebat publicis necessitatibus: cōmuniēbat q; se accuratissimē, quasi incolumitas sua pertineret etiam ad Remp. Civitatibus se comē & humanū praebebat, dynastas p̄ occasionē colebat, ac cōsiliandā sibi eorū gratiam munificētissimus, quod imitatā haberet magnanimitatē regiā. Ita factū est,

est, ut cum apud omnes esset graciosus, magnis rerum suarum incrementis augetetur. Hæc in ambitio studiumque demerendi Casarē cum Rom. potentioribus causa fuit ut multum à patribus institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum urbes cõdit, et tēpla exstruit, licet nō in solo Iudaico: hoc enim illi nequaquam laturos erant quod nefas sit nostris statuas ac effigies in æte Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales urbes collocabat, excusans se Iudeis, quod nō sponte, sed potētiorem iussu hæc faceret: & interim Casarē Romanosque tanto magis sibi deuinciēs, quod in eorum honorem à patribus consuetudinibus sustineret discedere. Sed precipuus scopus erat utilitas propria, & studiū memoria propaganda ad posteros, ita ut in condendis & exornandis urbibus nullis sumptibus parceret.

Cæsareā conditur. CAP. XIII.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condenda urbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnifice descripsit, & adificijs marmoreis totam exornauit accuratissime, tam regis palatij, quàm priuatorum ciuium adibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructū & diuersorij, admirandum structura, eo quod propter loci naturam omnis materia tanta fabricæ aliunde
 magno

magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc
 vrbs in Phœnice, quâ in Aegyptũ præternauigatur,
 Dora inter & Ioppê, litorales vberculas,
 non satis pertuosas, quòd Africo sint opposita:
 hic enim procellosis flatibus arenas in littus p-
 uoluēs, nullam stationē quietā esse patitur, ita
 vt plerunq; naues mercibus onustæ in salo anco-
 ras iacere necesse habeāt. Hæc locorū incōmodi-
 tatem correpturus circulū portus circumduxit,
 quantum putaret magnæ classi recipienda suffi-
 cere: & in viginti vulnarū profundum prægrā-
 dia saxa demisit, quorū pleraq; pedū quinquā-
 ginta longitudinis, latitudinis verò octodecim,
 altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam
 maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta
 brachium ducētos pedes longū efficit, cuius spa-
 tij dimidium oppositum est frangendis fluctibus,
 inde pocymation Græcè dictum: reliquum susti-
 nebat murum lapideum distinctum turribus,
 quarū maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus
 à Druso Caesaris priuigno immatiuro fato defun-
 cto. Incrauit & crebri fornices, nautarū diuer-
 soria. Exscensus deinde lato ambitu totum por-
 tum cingebat, locus ad inambulandum animi
 causa incundissimus. Os autē portus patet ver-
 sus septentrionem ventorū serenissimum: crepido
 verò totius ambitus, à sinistra quidē portum in-
 trantibus turris est lato margini insistens ad fir-
 mius resistendum fluctibus: à dextra autē duæ
 columnæ

columna lapidea cōiuncta turri ex aduerso sita
pares celsitudine. Circum portū ades continuata
serie marmore politissimo extructa sunt, exstā-
te in medio tumulto, in quo tēplū Caesaris à lōge
conspiciū adnauigantibus, & in eo statua, Ro-
ma altera, altera Caesaris, vnde nomē Casarea,
vrbi tam materia quā artificio structura con-
spicua, cloacis etiam subterraneis nō minus mi-
rāda, quae paribus distantes interstitijs in mare
exeunt, vna transversa dirimente, vt imbrum
& purgamentorum proluuias facilius in mare
deferatur, & marini aestus, quoties accedūt sub-
intrare possint, & totam urbē subluere. Exstru-
xit etiam theatrū ē saxo & à meridionali por-
tus latere amphitheatrum capacissimum, vnde
latē prospectus patet in maria. Atq; haec omnia
duodecim annorū spatio sunt absoluta, rege nec
labori parcente nec sumptibus. Hac iam altera
vrbe post Sebasten cōdita, decreuit Romam mit-
tere filios Alexandrum & Aristobulum, vt sa-
lutarent Caesarem: eratq; eis paratum hospitium
apud Pollionem Herodis studiosissimum, licebat
tamen etiam Caesaris vti hospitio. Excepit enim
adolescentes summa humanitate, fecitq; Herodi
potestatem, vt arbitratus suū ē filius quemcunq;
vellet heredē regni designaret, aucto prius nona
atcessione Trachonitidis, Batanae, & Auran-
tidis, tali de causa. Zenodorus quidam conduce-
rat ditionem Lysania, nec contentus his prouen-
tilus

tibus in Trachone fovebat latrocinia, inde quoque captivis compendium. incola enim locorum eorum libenter rapto vivunt, assueti prædas ex Damascenis agere: eos Zenodorus adeo non vetabat, ut lucrorum etiam esset particeps: ab his male vexati propinquorum agrorum coloni, Varum provincia præfide querelis obtundebat postulantes ut Zenodori iniurias per literas significaret Caesar. Ille rescripsit expugnanda esse latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: sic enim fore ut eius providentia caveretur in posterum, ne Trachonitæ vicinis villas exhiberent molestias: alioquin difficile erat eos cõpescere iam assuetos his artibus victum quærere: ut qui nec oppida haberent, nec agros, sed in speluncas ac cuniculos more ferarum refugia. Habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, ut externa vi petiti possent satis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent angustos, nec nisi unum post alium hominem admittentes, sed intus sunt amplissimi & supra quam credas capaces, plano solo de super tecti, nam totus ille locus constat petra aspera, & non facile meabili, nisi aliquo ducente per semitas, quæ non per directum feruntur, sed multis meandris flexuosa sunt. incolæ quoties propinquos populati non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Caesare: adhibuit

bitis ducentos ad eos penetrans maleficia coërcuit, & circumvicinis securitatē peperit. Zenodorus autē partim invidia partim dolore adempta possessionis permotus, Romā ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit. Interea in Asiam Agrippa mittitur, ad-
ministraturus transmarinas provincias pro Cæsare: cum quod esset amicissimus, Herodes apud Mitylenen cum salutasset, in Iudæam reuersus est. Caterum Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire ceperunt inimicitias, idq; de causa, ut tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suae partem illis elocauerat L. talentis annuis: quā quia donatio Cæsaris cōplectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de iure possessionis apud iudices: pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorū more meliora sperāt ex verū nouitatibus. Hac cum maturē Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quā hostiliter, ne daret occasionē nouis motibus. Decimo septimo demū eius regni anno Cæsar venit in Syriā: moxq; Gadarensium plurimi coeperūt clamare in Herodem, grauē eum distantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zeno

Zenodori criminationibus : qui interposito iurando pollicitus erat , non prius se destitutum quam quouis modo efficeret , ut illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad provinciam Caesaris : ab hoc persuasi clamitabant , idq; aliquāto audacius , quia ne illos quidem penas dedisse videbant , quos rex deditos ab Agrippa acceperat : erat enim si quis alius erga suos inexorabilis , ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius , violatisq; ac dirutis templis quereretur , Herodes quidē nihil territus paratus erat causā suam dicere. Caesar verò comiter illū tractabat , nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinē , & prima quidē die qua congressi sunt , facta est horū mentio , deinde verò interruptū est hoc negotiū. Gadarenses enim vidētes quorsum Caesar & amici eius tenderēt , & certis coniecturis timentes ne dederētur Herodi , sequēti nocte alij se ingulauerūt , alij precipitauerunt tormentorū metu , quidam etiam in flumen se iacentes necauerunt : atq; ita cum se ipsi pradamnare viderentur , sine mora Caesar Herodem absoluit. Accessit huic & alia nō mediocri felicitas. Zenodorus enim precordijs ruptis , sanguine multo per secessum profluente , apud Antiochiam Syria perijt. Caesar verò & Iulius portionem , sanē non contēnendā , donavit Herodi : quæ sita Galilæā inter & Thraconem , complectit

complectitur Vlacham, Paneadem, & agros finitimos: adiunxit eum deinde rectoribus Syriae, mandauitq; vt omnia ex eius sententia fierent. Deniq; eò tum felicitatis prouectus est Herodes, vt cum in toto quam late patet Romano imperio duo essent omnium potētissimi Caesar et Agrippa, Caesar post Agrippam nemini maiore quam illi honorē haberet, Agrippa item post Casarem nemini: qua mutua beneuolentia fretus Pherora suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centū talentorū redditibus, vt etiā si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neq; subiceretur Herodis filiorū imperio. Deducto inde ad mare Casare in regnum reuersus in terra Zenodori elegantissimū ei templum construxit è marmore candido, prope Papiū quod vocāt: id spelunca est in monte amoenissima, eiq; subiecta in immensum hians terra denexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet: sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis: hunc locum alioquin etiam celebrem ornavit templo extructo in honorem Caesaris. Tunc etiam tertiam tributorū partē remisit regni sui subditis, prae-textu quidē vt post sterilitatem se reficerent, re autē vera vt placaret eorum animos offensos talibus regis operibus, quae videbantur planē ad religionis & bonorū morum perniciem tendere, vt omnium iactabatur sermonibus: cui rei et aliud ille remedium attulit, occasiones

turbelarū auferens, & iubens sua quemq; agere negotia, vetitis per urbem conuenticulis & frequentioribus conuiuijs, appositisq; etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrafacere propositis: nam multi clam & propalam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiq; dabant supplicium: & dispositi erant tam in urbe, quàm per itinera, qui obseruarent conuenientes cuiuscunq; rei gratia: adeo enim hanc curam non negligebat, ut saepe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quoscunq; pertinaciter improbarêt eius studia, in omnes inclemēter animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, insurandum exigens quòd non discessuri essent à fide & officio: atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur, & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam insurandum à Pollionis Pharisei Sameaq; sectatoribus plerisque: quod cum non impetrasset, non tamen in eos ut in ceteros tales saeuit, Pollionis reuerētia: remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Graecorum nō absimile, de quibus alibi narraui prolixius: nunc prætereūdum non videtur, nec aliquid à proposita hystoria, cur religiosam de his opinionem rex habuerit. Erat quidem Essæus

Manal

Manahemus nomine, cum aliâs vita honesta & probata hominum testimonio, tum verò diuinitus etiam concessum habens donâ fatidici spiritus. Hic conspicatus Herodem etiam tum cum ceteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudaorum salutauit. Ille putans se aut videri, aut non satis notum esse homini, correxit eius verba, vnum de plebe se proficiens. Tum Manahemus subridens, & blando plausu posteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis : sic enim Deus vult : & memor esto Manahemi, verberum, quæ te fortunæ mutabili admonerent. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iustitia & pietate, & aequitate erga ciues subditos : sed scio te hoc non facturum, futurum præscius. Eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licet alioqui fortunatissimus, & sempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vita tempore graui castigatione reprehensurus est. Hac verba non magnè fecit Herodes, qui tum nihil tale sperabat : prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cum maxime vigeret Manahemum accersitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi respondit, sed scitante rege, num decem annos duraturus sit, & viginti, inquit, & triginta : atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc

contentus Manabethum data dextera dimisit,
 & ex eo semper Essenos in pretio habuit. Hac
 tametsi fidem excedere videntur, visum est ta-
 men lectori indicare, quod multi sint in eo gene-
 re quibus ob morum probitatem diuinitas ape-
 rire dignatur sua decreta & consilia.

Herodes nouum templum Hierosolymis ædi-
 ficat. CAP. XIII.

XIII. **D**ecimo octauo autem sui regni anno Hero-
 des post tot præclara facinora, post abso-
 luta tot admiranda opera, eximium aliud con-
 cepit animo, Dei templū denuo construere, am-
 pliore ambitu, & tunc conueniente celsitudine:
 ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum
 etiam ad posteritatis sempiternam me-
 moriam. Ceterum veritus ne populum difficul-
 tate deterritum minus ad hoc obsequentem ha-
 beret, aduocata concione sic eum allocutus est:
 Non habeo necesse, viri tribules, ut vel gesta vel
 opera mea commemore, quæ ex quo regnare ce-
 pi, plus vobis utilitatis & securitatis quàm mi-
 hi ornamenti & laudis attulerunt, scitis enim ipsi
 quod in maximis vestris difficultatibus nulla
 privati commodi ratione vobis prospexi: & quæ
 hætenus opera Deo iuuante absolui, vobis potis-
 simum seruiunt, per quæ factum est, ut res Iu-
 daica nunc magis quàm vnquam antea floreat.
 Quare ut dicere cepti non opus est singulatim
 percursere vel vrbes vel alia adificia quibus tum
 Iudæam

Indeam ipsam, tum alias huic contributas regiones excolimus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad religionis cultum, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerunt, defuit ad priscam altitudinem LX cubita: tanto enim celsus erat vetus illud Solomonis aedificiū: nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos non stetit, quin par illi pristina structura surgeret: sed hanc mensurā præscripserunt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorum imperio quia illi tum vixerunt, sicut postea Macedonum, non potuerunt assequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volento ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus suppetunt, & quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, ut quod maiores sub alieno nutu viuantes non satis accurauerunt suppleam, & quicquid deest ad honorem Dei (memor acceptorum beneficiorum) gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quod supra spem polliceri videretur: & angebantur magna solitudine, ne fortè demolitus vetus aedificium, nouum non posset absolvere: quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod ubi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse: mansurum enim vetus templum inte-

grum, nec demoliendū tantisper dum omnis materia comparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria, neque eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conueherent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem milia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalibus suo sumptu vestitos, partim camentaria, partim lignaria fabrica non imperitos: hosq; omnes adhibuit operi, materia iam ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidem & viginti amplius: qui viginti cubiti aliquanto post sidentibus fundamentis decesserunt, eosq; denuo addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapideis candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine verò cubitorum duodecim: habebatq; basilica similitudinem, hinc & inde humilior, media sui parte excelsum, à multis stadys conspicuum, maxime ex aduerso habitantibus aut aduentantibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare auleis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habentibus columnas intextas, sub quarum capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus batryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materie pretio. Cinxit etiam totum templum amplissimis

plissimis porticibus, quæ responderent reliquæ magnificentia, & priores illas pulchritudine vincerent, harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus, à vertice sensim versus orientale urbis latus resupinus. huius verticem primus Solomon rex noster instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui versus austrum subiecta est valis profunda: hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interioris spatium, & in profundum descendens, ut miranda sit magnitudo & altitudo structurae forma quadrangulari, Saxorum enim magnitudo à fronte est conspicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquatum est vertici, cavitatis quæ intererat murum inter & tumulum expleta est, ut complanatis omnibus fieret area, & circum quadriporticus quatuor stadiorum circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus, Interioris deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quam longum est duplicem habet porticum, spectantem ianuam templi siti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant spolia barbarica, quæ omnia Herodes domo dedicauit, additis etiã recetibus Arabicis.

In septentrionali lateris angulo ars erat firma
 & bene munita, opus Asamoneorum, qui gen-
 tis sacerdotium simul & principatum tenebant,
 & turrim id vocauerunt, repositorium stola
 pontificia, quae non promebatur, nisi pontifico
 sacris operaturo: hanc Herodes in eo loco asser-
 uauit, post cuius obitum in Romanorum pote-
 state fuit, usque Tiberij Caesaris tempora. Eius
 principatu Vitellius Syria praeses à Hierosoly-
 mitis honorificentissimo hospitio receptus, quod
 gratiam eis referret, à Casare impetrauit, ut
 iuxta sua postulata ipsi haberent sacra stola cu-
 stodiam: fueruntque Iudei eius custodes usque
 Agrippae regis obitum: post quem Cassius Lon-
 ginus praeses Syriae, & Cuspius Fadus Iudaea
 procurator, inusserunt eos denuo stolam in Anto-
 niam deponere, dictitantes debere eam in Roma-
 norum potestate esse, quemadmodum & antea.
 Missi sunt hinc de causa legati ad Claudium Ca-
 sarem, deprecaturi talem necessitatem: ubi in-
 uenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti con-
 cessa est stola custodia, scriptis de hac re ad Vi-
 tellium literis, Olim autem fuerat sub sigillo pon-
 tificis & praefectorum gaxophylacio, qui pridie
 solemnium festiuitatis adibant arcus & praesidij
 Romani praefectum, & recognito prius sigillo
 stolam accipiebant: ac mox peracto festo, repa-
 ratam in eundem locum, & in conspectu arcis
 praefecti obfiguratam deponebant: quod quidem
 hoc

hoc loco propter toties variatum morem admonere visum est. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi, & in memoriam amici sui Romanorum imperatoris Antonij vocavit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat: harum ab una transitus erat in regiam per vallem, in medio interiectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in urbem gradibus multis vsq; imam vallem dispositis, & inde alijs sursum per acclive tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatriali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quartum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab utroq; angulo aque distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab orientali valle ad occidentalem pertinentem. Nec enim ulterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole memorabile. Nam cum vallis in immensum delihsset, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper exstructa erat præalta porticus: cuius recto conscenso si quis utranq; altitudinem coniunctam contempleretur absq; vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquã ad imum pertingeret. In eius porticibus stabant paribus intervallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusq; columna, quantam possens tres homines

confertis inter se complecti brachijs : longitudo vigintiseptem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinibus sunt per intervalla ternæ porticus, ita ut in uno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat utranq;. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris varijs. Mediæ verò conuexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissurus oculos fallentibus. Atq; hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus paucis gradibus scansilis, septum habebat lapideum, eum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis : hoc interius septum tam austriuo quàm septentrionali latere patebat ternis ianuis æqui distantibus, ab oriente verò una magna, per quam intrarent casti una cum vxoribus. Interiora autem sancti mulieribus nefas erat ingredi. Tertiū verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora, à quibus profani lege arcebātur, nō ausus ingredi,

ingredi, per sacerdotes curabat fabricā intimarum porticuū: absolutoq; octo annis reliquo edificio, tandem etiam templum ipsum eorundē sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo factō ingens gaudium exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta omunantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit, & alij pro suis quisq; facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi possit numero, fallente veram aestimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem absoluta templi fabrica etiam natalis regni, quem Herodes anniuersaria hilaritate solitus est colere, vt hoc pacto conduplicaretur letitia publica. Caterum rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit subterraneam, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui turrim etiam imposuit, in eum vsuū vt occultē illuc posset ascendere, si quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tēpore quo templum struebatur nunquam interdū pluisse, noctū tantum imbribus descendentibus ne interrūperetur edificatio: eaq; fama quasi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec est veri absimile, si quis diuinam providentiam respiciat. Et de templo instaurato hactenus.

FL. IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDÆI-
CARVM, LIBER
XVI.

Alexander & Aristobulus ad patrē reuersi. Salomes ac Pheroræ calūniis appetuntur. CAP. I.

INTER ceteras reipublica curas ad se pertinere existimās rex etiā priuatas iniurias tā in vrbe quā in agris compefcere, nouam legem tulit prioribus diſſimilem, quā ipſe ſancijt, vt perſoſſores parietū liceret vendere in ſeruitutem extra regni terminos : quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quā ad diſſolutionē patriarum conſuetudinum. Seruire enim apud exteros, & diuerſam viuendi rationē habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis ladebat, quā ipſos conuiſtos ſcleris. Qua de re ſatis cautum erat in priſtiniſ legum ſanctionibus : videlicet, furem quadruplum redderet, quod ſi non ſit ſoluendo, vendi, non tamen exteris, nec in ſeruitutē perpetuam, ſed vindicandum in libertatem anno ſeptimo. Quamobrē ſic vulgo interpretabantur, nouam illam legē iniquam pœnam ſtatuerē, & tyrannicū quiddam magis quā regium ſapere : non ſine contemptu inueterati iam moris publici : traducebaturq; hoc nomine rex omnium

CRIMIN

criminationibus inuidiosissimis. Per idem tēpus nauigauit in Italiam, salutatum Casarē, & ad inuendos Roma suos liberos. Ibi Casar humanissime tractato filios reducēdos domū reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquā reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studijs multitudinis, quod essent conspicui tam statura, tam multis ornāmētis animi, & modis omnibus regiū quiddam pra se ferrent ipsa specie. Mouerunt hac ad inuidiam Salomem sororē regis, ceterosq; quorū calūnijs Mariam me oppressa fuerat, metuentes suae potētiae, cum viderent non de fore vltiores materni interitus. Hinc igitur occasione arrepta, illos quoq; calūnijs appetūt, dictitantes parū iucundā eis esse patris cōsuetudinē, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutū materno sanguine. Videbāt enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hac ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere, quibus tandē ad illum perlatis facile diuinabāt exoriturum tantum odium, ut ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

CAP. II.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans, in eo quo par erat honore illos habuit, & quod iam essent adulti,

vxor

uxores eis coniunxit. Aristobulo Salomes filiam Bernicię, Alexandro Archelai Cappadocum regis
 I 1. filiam Glaphyram. Post hac audito quod Marcus Agrippa ex Italia redisset in Asiam, profectus illo inuitavit eum in regnum suum, ut vivere dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil pratermisit quod illi voluptatem asserre posse crederet, excipiens eum in reces conditis urbibus, & ostendens adificia, ad hac omne genus deliciarum & magnificentia tam ipsi quàm amicis exhibens, apud Sebasten & Casariensem portum, & in exstructis à se arcebus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In urbem quoq; Hierosolymitanā eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festivo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulū prae-buit: & quamvis libenter ibi diutius fuisset cōmoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigavit in Ioniam, vñā cū amicis maximis honoratus muneribus.

Herodes ad Agrippam naugat. CAP. III.

R Ex autem exacta domi hyeme, instante vere rursus ad illum properavit, audito quod cum exercitu Bosporum peteret: factūq; prater Rhodum ac Cooem navigatione, Lesbū petit, ratus se ibi eum inuenturum. Sed repulsus aduersis Borea flatibus, aliquot diebus apud Chium haesit: ubi & priuatim multos salutariū

venientes regis honoravit muneribus: & quum animaduertisset porticum urbis diruta bello Mithridatico iacentem adhuc, quod propter inopiam reparari non posset ad pristina pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abunde ad absolvendam sufficeret, hortatus ut quam primum veterem ornatum urbi redderent. Mutato deinde vento primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, ut audiuit Agrippam iam ultra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam urbem eum offendit, ex desperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quod evidens esset argumentum fidei & amicitiae, regem intermissis proprijs negotijs praesto factum Agrippae opportunissimo tempore, Quamobrem indissus ei harebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex equo & in difficultibus propter benevolentiam, & in iucundis honoris gratia. Confectu deinde Ponticis negotijs, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam ac maiorem Phrygiam terrestri itinere perueniunt Ephesum: & inde rursus Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere fere per singulas ciuitates in multis Herodi gratifi-

catum

catus est, ad eius preces multorū subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adiungere petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verum etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippā, per neminē alium facilius voti cōpos factus est. Cumq; etiā ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendū ea qua neminē laderent, non leue erat momentū & in rege, incitāte vel sponte currentē ad beneficētiā. Primū enim iratum Iliensibus reconciliauit, & pro Chōys debitam Caesaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & alijs item, quacumq; in re singulis opus esset, affuit.

Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

CAP. IIII.

Postquā autem ventū est in Ioniam, præsto fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatē quæsti sunt de indigenarū iniurijs, quod nec legibus suis eos vivere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentq; se ad expeditiones & munia publica, conuertendamq; in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolæ, qui causam eorum ageret: qui coram Agrippa,

pa: assidentibus Romanorū honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidē qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa praestantissime, cōfugiendi ad potestatū maiorum opem incūbit necessitas: nobis verò etiā impetrandī quae petimus adest fiducia. Neq; enim aliud postulamus, quam quod iam antē vestrā beneficentia cōcessum est: quodq; hi nobis adimere conantur, qui aequē ac nos vestrō subiecti sunt imperio. Atqui si magnum est vestrū beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quod nos dignos eo iudicatis: sin paruum, turpe fuerit, ne parua quidē vos posse concedere. Quamobrē satis apparet nobis illatam iniuriā ad vos quoq; pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiā irritam reddere. Quod si ipsos aliquis interroget, malint ne vita carere, an patrijs institutis, pompis, sacrificijs, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quā duelli à patrijs ritibus, Nam & bella pro religionibus vindicandis sepe numero suscipiuntur, & huius quae per vos fruimur tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur praeium, quod cuiq; licet suo more vivere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc alijs inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatē impedire ac ladere. Quin & aliud

consideremus. Est ne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summā suā felicitatem in vestro principatu & Romana potentia collocet? est ne qui vestrā gratiam velit esse irritam? Nemo sane, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluū relinquunt. eorum, quae vestra benignitas concessit, quae tamē sunt inestimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multa aliae gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimā vitam exigunt? Nostra autē res, etiamsi nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cetera enim cōmuni cum reliquis vestris subditis felicitate fruētes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendū, & permissentibus etiā conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam meritò offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus praecepta vitae quae sequimur, aut studia quae exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus alijs negotijs vacantes, perdiscendis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hic ritus nostri, cum per se quoque in disquisitionem vocati

vocati nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiā, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: ut non possit non esse religio, tot seculis sancita deferere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegiū diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia profana pertrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantum in religionis nostræ contumeliā, quam ipsi sciunt immeritò se iniustis atq; illicitis odijs prosequi. Vestrū enim imperium omnibus ex æquo consulens, & benevolentiam mutuam subditorum alit, & obsistit odijs. Has iniurias, Agrippa præstantissime, rogamus ut à nobis probibeas utq; in posterum quoq; detur nostris vivere moribus, quemadmodum antea, nec aduersarijs plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non solum iustum est, sed concessum etiā vestra clementia: & exstant de hac re multa senatusconsulta in Capitolio areis tabulis consecrata, quæ hodieq; leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidē atq; benevolentiam, & aliqui sacrosancta etiam si nullum nostrū præcessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de pristinis beneficijs detrahitis, ut ea potius indies præter omnem spem reddatis cumulationora, quæ quidem omnia percensere præsentis temporis angustia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur

nostra officia, omiſſis prateritis ſatis teſtari po-
teſt vel rex noſter qui tibi aſſidet : quod enim
ille beneuolentia aut officiꝝ genus familia veſtra
non exhibuit? ubi fides eius deſiderata eſt? quid
non in honorẽ veſtrũ excogitauit? ad quam ne-
ceſſitatem nõ primus præſto affuit? Quidigitur
prohibet nos quoq; nonnihil gratia pro huius
meritis accipere? Nec praterenda eſt patris hu-
ius Antipatri fortitudo, qui bello quod Caſar in
Aegypto geſſit cum M. militum auxiliorum
affuit: in quo ita ſe geſſit: vt tam terreſtri-
bus quàm naualibus prælijs nulli virtute cede-
ret: nec libet cõmemorare quantũ tũc rebus eius
momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo
muneribus auctus ſit: cũ potius à principio addu-
cere debuerim literas quas ea de re imperator
ſcripſit ſenatus, quibus à pop. Rom. honores &
ius ciuitatis impetrauit Antipatro: poterat enim
hoc ſolũ argumentum ſufficere ad declarandum
non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à
te confirmationẽ eius petere: à quo vel nonã ſpe-
rare debuimus, videntes tantã ibi cum rege no-
ſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à
Iudeam habitantibus renuntiatũ eſt nobis, quã-
tum viſtimarum obtuleris Deo, quibũſue votis
illũ honoraueris: vtq; populũ epulo exceperis, &
mutuiſ hospitalitatis officijs delectatus ſis: quæ
quidem omnia debent argumenta haberi amici-
tiæ Iudeorum gentis & tanti Romanorũ prin-
cipis,

epis, confirmata coram ipsis Herodis penatibus.
 Per hac te obtestamur in ipsius regis presentia,
 nihil aliud quam ut qua ipsi concessisti Indeo-
 rum generi, aliorum fraude intercipi non patiamur.
 His Nicolai verbis nemo Græcorum se opposuit:
 quia non de iure contendebatur apud iudices, sed
 supplicatio tantum offerebatur iniuriam deprecans.
 Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexe-
 bant, quod onerosi sibi essent inquilini Iudei. At
 illi et ingenuos ciues se approbauerunt, et sine
 cuiusquam iniuria patriis legibus vivere. Quamobrem
 Agrippa intellecto quod vim paterentur,
 sic respondit: se non solum propter Herodem ami-
 cum illis gratificari paratum, sed etiam quia equum
 postulare videantur. quare etiam si plura petis-
 sent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi
 Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tan-
 tum postularent, ut qua prius concessa sint rata
 maneant, confirmaturum se pop. Rom. beneficium,
 et daturum opera ne quis illis molestus sit am-
 plius, iuxta instituta patria viuentibus. Hac lo-
 cutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens
 ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mu-
 tuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt.

Herodes in Iudæam reuertitur. CAP. V.

R Ex igitur paucis post diebus secunda na-
 uigatione usus Casaream appulit, et inde
 Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem
 tam urbana multitudo, quam reliquis Iudæis

qui tum fortè aderāt, rationē eis suae peregrinationis exposuit, & impetratā immunitatem Iudaeis per Asiā degētibus. Commemoravit deinde quantū felicitatis eis suis principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione simul munificentia regis deliniti, cum maxima laetitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Domesticū dissidiū inter Herodē & filios. C. VI.

- II I. **I**nterim domesticū dissidiū indies augebatur, Salome tanquā hereditario odio adolescentes psequēte, atq; ex praterito facinore quo matrē eorū oppresserat, audaciā assumēte, et hoc agēte ne quis superesset qui posset vlcisci mortē immerita. Nec deerat occasio, quòd adolescētes nō optime erga patrē affecti viderent, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursū igit vetera mala renouabant, his in Salomē ac Pherorā cōnitia iactātibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescētes exercētibus: & cū esset odiū mutuū, nō erat tñ simile: dū hi vel propter genus et mores ingenuos, vel ppter atatis imperitiā pccati lingua irā nō dissimulāt: illi contra maleuolē ac astutē calūnijs viā praestruūt, pronocātes adolescentū ferociā, quā max erāt apud patrē eorū in suspiciōē vocaturi: vultatē vindicādi maternā necē vel ppria manu nō deesse illis hoc argumenta colligētes quòd nec

puderet eos talis matris, & iniuste interfectam
 contēderent. Iamq; fabula erat totius ciuitatis,
 cunctis simplicitate adofcentum miseratibus,
 nec cessante Salome occasiones verisimilis crimi-
 nationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferētes
 matris mortē, & iuueniliter cōtentiosi, nō illius
 modō vicē, sed suam quoq; sortē miserabantur,
 quod necesse haberent cū infelicis parētis interfe-
 ctoribus vitā degere, & se quodāmodo conta-
 minare illorū contubernio: atq; huic dissidio ma-
 gnum incrementū absentia regis addidit. Qui IIII.
 postquā reuersus est, & cōtionem illam apud
 populū habuit, mox tum à Pherora tū à Salome
 est monitus, imminere magnū periculū ab ado-
 lescētibus, palā iactantibus non impune laturos
 qui matrem interfecissent: his affinxerunt, Ar-
 chelauum Cappadocem eis spem facere, quod ope
 illius peruēturi sint ad Caesarē, & patrē accusa-
 turi. Quibus auditis Herodes turbatus est, tātō
 magis quod eadē et ab alijs renūtiabātur: & per
 hac anteaكتورū admonebat, quod propter dome-
 sticorum dissidia nec amicis nec dilectissima cō-
 iuge diu frui potuerit: futuraq; ex prateritis col-
 ligens, & maiore aliquā calamitatē secuturam
 timens, planē confusus erat animo. Reuera enim
 quemadmodū foris supra spem fortuna utebatur
 propitia, sic domi prater opinionē omnia male
 cedebāt: ut meritō ambigendū sit, possitne per-
 sari tāta felicitate externa eius calamitas doma-
stica,

stica, an satius esset carere ex aequo vtraq; , & intra priuatā fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filiū qui priuatus erat accersere, comprimendūq; adolescentū ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere : is dicebatur Antipater. non quod vellet, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illū conferre, sed ratus se filios Mariannes hoc pacto castigationes redditurum, et minuendā eorum arrogantia, si viderēt non esse necesse ut sibi solis seruetur tanti regni successio. Quapropter hūc quasi succedaneū in domū induxit, putās se iam prospexisse adolescentibus, ut posito fastu tractabiliores se patri prabeant. Sed longe aliter euenit: nam et illi factū hoc iniuriā suam interpretabantur : & Antipater tali erat ingenio, ut prater spem nactus ampliōrē libertatē, in hoc omni ope incūberet, ne fratribus primo loco apud patrē cederet, & alienatū iam ab illis per calūnias, & propēsum ad hoc, ut (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam in dies fieret. Quābrem nihil aliud cogitabat hoc tantum cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neq; suspecti essent regi, & fidē etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hūc noua spe inflatum colendū se cōtulerāt, & Herodē fucata specie beneuolentia capebant : cumq; per multas, easq; inter se fidas
per se

personas, hac ageretur fabula, adoleſcētes magis etiā quā ante occaſionē illis præbebāt: nā et lacryma ſape eis prorūpebant, non ferētibus iniurias ac cōtumelias, & matrē interdum inuocabant, patremq; iam apertē in parū equū amicis inuſabant: quæ omnia malitioſe ab Antipatri cōiuratis obſeruabātur, moxq; affingētes etiam nōnihil Herodi renuntiabāt, ſouentes domeſticum diſſidium. Rex enim agrē hac ferēs, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremò victus, matrem eius in regiā induxit. Caſari etiam ſape pro eo ſcribens, priuatim hunc diligētius cōmendabat: & cūm nauigaret ad ſalutandum Agrippam, poſt decennalē admiſtrationē Aſia deceſſurum, ſolum ex filijs Antipatrū ſecum duxit: quē ei cum multis muneribus tradidit Romā ducēdum, & recipiendū in Caſaris amicitiam: vt iam viderētur omnia per hunc agri, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat. C. VII.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & priuatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, patris literis cōmendatus amicis omnibus. Vnum moleſtè ferebat, quòd nō poterat fratres cōtinuis vexare calūnijs, & verebatur ne patris animus mutatus, equiorē ſe præberet erga Mariammes

AA 5 filios.

filios. Hac assidue cogitās non desistebat à proposito: & absens quoq; per literas exacerbat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius sollicitus, sed reuera ad speratā regni successionē malis artibus viam sibi pramuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, ut inimicus esset adolescentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretq; ne quid per iram ageret temere, decreuit Romam navigare, & ibi filios accusare apud Casarē, ne propter indignationē videretur parū pius erga filios. Quò postquā peruenit, non inuentū ibi Casarem Aquileiam vsq; persecutus est: & cum venisset in colloquium, rogassetq; ut de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coram filios accusavit insolentia tētatq; veneficiū, conquerens eò processisse illorū odia, ut per immane facinus paterno regno potiri cuperēt: cum sibi per Casarē libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem qui in pietate erga patrem sit cōstantior. illos verò etiamsi principatus nō accedat, contētos esse patris exitio, idq; etiam cum sua vita periculo querere: tam immane ac scelestum odium inueteratū esse in eorū animis. Eam calamitatē diu toleratā nunc demū se cogi aperire Casari, et aures eius talibus inquinare sermonibus: & quo tandē suo meritō? quā re iniuriā? aut quomodo eos equū putare, ut quem ipse principatū longo tēpore per multa pericula quassisset, eum non sināt esse dñm, nec liberā po-
 testat

testatē permittant relinquendi eius cuiusq; pietatē hunc honorem promerito, ut ad hoc præmium spectantibus maior fiat de pietatis officijs contentio: maximè cum saluo natura iure ne fas quidē sit illis cogitare tale aliquid: neminē enim posse affectare parētis regnum, nisi qui eiusdem optet interitiū, quandoquidē viuo non detur succedere. Sed quidē nihil passum illis deesse eorum qua regijs liberis ab amantiſſimo patre præstari cōueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, cōiugia quoq; procurasse illustrissima, alteri sua sororis, alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum sit, ne post talia quidē ausa patria se potestate in eos vsum, sed ad cōmunem benefactorē Cæsarē adduxisse, & decedentē ex iure vel patris violati, vel regis per insidias appetiti, ex aquo se cū eis apud talem arbitrum disceptare: rogare tamen ne impune sit illis tantū facinus, ne ve ipse cogatur in perpetuo metu vitā degere: quādo ne illis quidē expediat post tam nefarios conatus solē inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehemētia filijs obiecit corā Cæsare, adolescētes qui ne loquēte quidē illo continere lacrymas poterāt, tum verò perorata causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidē tanta impietatis sibi cōscij, grauē tamē accusatorē patrē sustinentes: quod neq; decorum esset contra eum liberē

liberè dicere, neq; tutum causam suam deserere. Quamobrem hærebāt ancipites lacrymis ac gemitibus miserationē sibi querentes, & hoc ipso solliciti, ne viderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cum potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur, quod tamen Caesaris prudentiam non latuit: adeoq; omnium quotquot aderant movebant misericordiam, ut ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Alexandri defensio, & cum parente reconciliatio.

CAP. VIII.

TVM iuvenes ubi obseruauerūt et illū iam flecti & Casarē, ceterosq; partim condolētes sibi, partim etiā non temperantes à lacrymis, alter illorū Alexāder versa ad ipsum patrē oratione, sic aggressus est obiecta diluere. Pater, quā benenolo sis erga nos animo, satū declarat hoc ipsum iudiciū. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquā ad oīm seruatorē nos adduxisses: poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate in fontes animaduertere. Ceterū adducere nos Romā, & hūc testem ac arbitrum facere, seruare volētis argumētū est: nemo enim ad sana ac tēpla adducit quē velit pdere. quod sanē causam nostrā aggrauat, qui quidē ipsi nos indignos vita cēsemus, si sustinēda sit laesa erga tale parētem pietatis opinio: quāto enim satim mori innoxios, quā tāti sceleris suspectos uiuē-
rē

re? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel enaso discrimine. Quod si vincit calūnia, superuacaneū fuerit nos solē hūc cernere: quid enim hoc nō amota suspitione profuerit? Videtur quidē in nostrā aetate affectati regni crimē cōpetere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idē crimē in quēuis nostrī similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicumq; rex habeat liberos defuncta matri superstites, eos in suspitionē vocare, quasi patri struāt insidias. Sed suspicio nō sufficit in impietatis crimine. Age proferat qui potest argumentum tentati facinorū, quod aliquā fidē calūnia valeat astruere. Potest ne quisquā indicare venenū paratū, aut coniurationē cum equalibus, aut corruptos pretio famulos, aut scriptas cōtra te literas? cum tamē horum singula interdū de nihilo fingat calūnia. Grauis enim res est dissidēs inter se regia: & spes principatus, quē tu au pietatis pmiū, saepe ad necessarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certē nullius facinorū cōvinci possumus: calumnias autē refellere apud obtusas aures qui possumus? Sed liberius quasdā voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset: sed in eos qui quicquid audiūt effutiūt. Matrē aliquis nostrū defleuit: at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortē, à quibus minime debuis, malē audiat. Principatū affectamus quā pater,
obtin

obtinet. Quid ita? Si nobis honores regū contigerunt, sicut re vera cōtigerunt, an non conatus noster est superuacuu? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec tentatura sint, nec maria? Quid subditorū pietas, & totius gētis religio, tulisset scilicet parricidus scelere parto regno potiri, et sanctissimū à te instauratum tēplum ingredi? Quid, si ceteros contemneremus, possētne quisq; interfecto tuo panā enadere incolumi Casare? Non tā impios genuisti, neq; tā stultos, sed infortunatiores fore quā tuis etiam rebus est cōducibile. Quod si neq; quod accuses habes. neq; quicquā deprehendi, quid tibi potest tāta impietatis fidē facere? Quia mater perijt. Sed illius fatū cautiore nos potius, quā irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis asferre, sed quid opus est excusare quæ nūquā facta sunt? Quare ab omnī dño Casare, & nūc nostro arbitro, hoc tantū petimus. ut si re vera de nobis suspensiones potes ponere mi pater, viuamus quātūvis infelices. quid enim miserius quā temerē insimulari crimini grauißimi? Sin à nobis timere tibi p̄gis, tua pietate salua, nostramet snia damnemur: nec enim vsq; adeo chara nobis est vita, ut eam cū auctoris molestia retinere velimus. His verbis & Caesar ne anie quidē ad credendū calūnia facilis, magis etiā flexus est, quod intētis in Herodē oculis
ipsum

ipsum quoque permoueri animaduerneret: & quotquot praesentes aderant sollicitudo cepit de iuuenibus, non sine regis inuidia apud omnes aulicos: nam obsurditas calūnia, iuuenumque in ipso flore aetatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordate Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & praemestitia humeris oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil ut videtur rex ipse excusationis egere, qui sine ullis certis argumentis tam temere criminationem aggressus sit. Postremo Caesar aliquatisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui infantes peccasse pronuntiavit, quod non tales se parenti praestitissent, ut nulla posset in eos habere suspicio. Herodem autem rogauit ut suspicari desineret, ac reconciliaretur filijs. Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calūnijs: & posse illos in posterum mceri offensis prioribus, & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspensiones veteres utrinque diligentius coleretur pietas. Post haec ad monitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectas prior flentes, unum post alium complectitur, copatiētibz omnibus qui aderant tam ingenuis quam famulis. Tum igitur post actas Caesaris gratias una discesserunt, et cum eis antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequētibz deinde diebus Herodes CCC. talentis Caesarē donauit, munera edentē Romae,

& cōgiarium diuidentē populo. Caesar vicissim
 ei donauit dimidiū reddituū ē metallis Cyprijs, et
 reliquū dimidiū pcurationi eius cōmisit: alijsq;
 hospitalibus officijs honorato, liberā potestatem
 permisit eligendi successorē quēcunq; ē filijs, aut
 si mallet distribuēdi regni in singulos. quod cū
 ille iam pararet facere, negauit se commissurum
 quin ille quā diu viueret tā regnū haberet in po
 testate quā filios. His ita peractis rex rursū Iu
 deam repetit. Quo absente Trachonita, nō par
 ua ditionis pars ab eo defecerāt, sed opera ducū
 quos in regno reliquerat perdomiti, rursū co
 acti sunt imperata facere. Caterū Herodes et
 filij nauigātes cū appulissent Eleusam oppidū
 Cilicia, quod Sebaste mutato noīe dicitur, offen
 dunt ibi Archelau regem Cappadociā. Is excepto
 rege perhumaniter, multū gauisus est ob recōci
 liatos filios, et quod Alexāder eius genere egre
 giē refellisset obiecta crimina: datuq; vicissim re
 gijs muneribus digressi sunt. Post hac Herodes
 in Iudēā reuersus, aduocata in tēplum cōcione,
 quid ea in peregrinatiōe egisset exposuit: denar
 rataq; humanitate Caesaris, et alijs rebus quas il
 los quoq; scire voluit, extremā orationē vertit
 ad filios: aulicosq; et caterā multitudinē ad con
 cordiā adhortatus est, pnuantiās filios post se re
 gnaturos primū Antipatrum, deinde ex Mariā
 me natos Alexandrum & Aristobulū, Interim
 debere oēs se vnū respicere, & pro rege habere.

atq; domino non obstante senectute, qua ad regendum propter longam experientiam magis est idonea: praesertim non deficientibus alijs facultatibus, quibus & subditi in officio continetur, & liberi. Milites quoq; cum suis ducibus si se unum respiciant, felicem vitam acturos absq; ullis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdā secus: iniecta enim emulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Casaream celebrat. CAP. IX.

PER idem tempus perfecta est Casarea, decimo anno postquam aedificari coepta est, regni vero anno VIIII. supra vigesimum, Olympiada CXCII. in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi: exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletae gymnicoꝝ certaminū: ad hac gladiatorum ac ferarum coeparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in pretio est tam Roma quam apud gentes ceteras. Cosecratū est autem hoc quoq; certamen Casari, instaurandū per singula quinquennia. Hūc omne apparatus rex suo sumptu magna ambitione undecūq; curavit conueni multa in hoc conferente etiā vacore Caesaris Iulia, & mittente per multa pretiosa ex Italia, ut omnibus coꝑutatis sumptus ad D. talēta accederet. Coꝑregata igitur ingēti multitudine spe-

Et aculorū gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebātur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersorū & mensis & cōtinuis hilaritatibus, dum hominū frequētia spectaculis se totus dies oblectat, noctu verò cōuinjs & ostentatione magnificētia, cū insigni laude magnanimitatis regia: in omnibus enim studebat ut posteriora quæq; maiore admiratiōe sui faceret feruorq; ipsum saepe Casarē & Agrippam dixisse, quod maior quā pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syria atq; Aegypti imperio. Post hāc celebratē & festos dies aliud oppidū extruxit in cāpō qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, ante circūfluēte ipsum oppidū & luco circūdante pulcherrimarū arborū: hāc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida: deinde castellū matrē suā nomine referēs supra Hierichuntē cōdidit, cui Cypron vocabulū imposuit, cōmunis egregiē, & instructo amœnis domicilijs: nec fraterni affectus oblitus memoria illius dedicauit aedificia pulcherrima, primū turrim pharo non minorē in ipsa vrbe, in defuncti monumentū Phasaëlā vocatam, propagaculū vrbis munieissimū: deinde eiusdē nominis oppidū circa vallē Hierichuntinam cōdidit, quā iter ad septētrionalia: quo factū est, ut circumquaq; suis ager antea penē desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaëlitico

Inde appellatus. Quin & reliquā eius beneficentia enarrare perdifficile fuerit, quāta cōtulit in vrbes tam Syria quā Graecia, & vbiq; illis peregrinari cōtigit: plurimas enim adiuuit, aut exstructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiā, pecunijs in absolutiōe eorū erogatis. Inter hac prācipua sunt quod Rhodys Pythiū templū suo sumptus exadificauit, & ad cōpingēdas naues multa argēti talenta praeuit. Nicopolitanis urbē ad Actum à Caesare conditā habitantibus maiore partē publicorū operū suis perfecit impendijs. Antiochenis urbem maximā habitantibus, secante mediā eius longitudinē platea hanc ipsam utroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdualē lapide polito strauit, non tam ad ornamentū urbis, quā ad incolarū cōmoda. Ludos etiā Olympios non satis respondentēs suae celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis redibibus, quō splēdidius & sacrificia fierēt, & alia qua ad decorandū tam frequentē cōuentū pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonothesa declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantā diuersitatē ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatē ac beneficētiā quā erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficētissimū. E diuerso si iniurias eius, & senitiā in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominē

fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alieno
 modestia: atque ita pugnantes inter se volunta-
 tes habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, &
 utrūq; ab una causa profectū existimo. Eo enim
 quod honoris esset cupidissimus, & totus huius
 affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam,
 sibi spes esset aut in præsens laudis, aut in po-
 sterum memoria: quare quod esset supra facul-
 tates sumptuosus, cogebatur molestus esse sub-
 ditis: nam cum in alios erogaret plurimū pecu-
 nia necesse erat eam aliquando malè querere.
 Deinde sciēs se ob eas iniurias iniusum subiectus,
 eas offensas lenire videbat difficile, neque enim
 poterat nisi vellet redditus minuere: itaq; abute-
 batur suorum odio in suum commodum: nam si
 quis illorum nō per omnia servitutem toleraret:
 aut videretur velle dominationem eius excute-
 re, in tales impotenter sauebat, non aliter quàm
 in hostes, nullo cognatorum aut amicorū discrimi-
 mine, quod solus vellet honorari ab omnibus.
 Quàm autem honoris cupidus fuerit, colligere li-
 cet ex his ipsis honoribus quos ille Casari &
 Agrippa ceteriq; eius amicis exhibuit: volebat
 enim exemplo esse suis, ut quemadmodum ipse
 praestantiores coleret, sic etiā coleretur ab omni-
 bus: & hoc pacto satis declarabat cuius rei na-
 tura esset appetentissimus. Sed Iudaeis per leges
 patrias nō licet hoc modo potētiores colere, quos
 necesse est maiorem rationem iusti & aequi ha-
 bere

bere quam officiorum talium: quibus satis incommodum erat: quod non possent statim & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem gloriosi hominis. Atque hac mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga externos & alienos tanto beneficentior fuerit.

Iudeorum Cyrenensium & Asiaticorum ad
Cæsarem legatio. CAP. X.

Asiatici autem & Cyrenenses Iudei multum affligebantur ad earum regionum civitatibus, qui cum à priscis regibus accepissent civitatis ex aequo cum ceteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias; & essent noxiæ reliquis civibus. Cumque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. Is rescripsit ad provincias, placere ut Iudeis seruetur æquale ius cum alijs: cuius rescripti exemplar subijcimas, quo testatum fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Quoniam Iudeorum gens semper fida & grata fuit pop. Röm. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipue patri meo Imper. Casari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia. Iudeos uti proprijs ritibus ac legibus, sicut utebantur tempore Hyrcani pont. Dei Max. & fami eorū ius a. ylb

manere: licereq; eis votiuā pecuniā per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad praestanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horā I X. in parasceue. Quod si quis deprehendatur furari sacros libros, aut sacrā pecuniā ex locis eorū religiosis, hunc teneri sacrilegū, & bona eius addici arario Rom. pop. Suggestionē etiam eorū oblatam mihi per C. Marcium Censorinū, pro ea pietate qua omnes homines compler iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyrā: quod si quis contra decretū ausus fuerit, non mediocri poena mulctabitur. Inscriptū est columna in templo Caesaris. Caesar Norbano Flacco S. Iudaeis vbicunq; gentiū degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibēte liceat. Hac Caesar. Agrippa quoq; pro Iudaeis scripsit in hūc modum. Agrippa Ephesiorum magistratibus, senatui & pop. S. Pecunia sacra quae Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationē ac tutelam penes Iudaeos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudaeorum pecuniam furatus ad asyla cōfugerit, eum inde abstractum dedi ad poenam Iudaeis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratu scripsit, ne Iudaei sabbatis cogantur ad praestanda vadimonia. M. Agrippa Cyreneorum magistratibus & senatui S. Iudaei Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit

Flauto

Flauio Libya praefidi, alijsq; eius provincia magistratibus, non esse vetandos mittere ex more sacra pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantijs, & vetari hoc facere praetextu quorundam tributorum, quae tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisq; moribus relinqui iubeo: & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudaeis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardinianorum magistratibus Sal. Caesar mihi scripsit, iubere se neminem Iudaeorum vetari iuxta patrum morem collectas pecunias Hierosolyma mittere: quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quam Caesaris. Nec aliter Iul. Antonius procos rescripsit: Ephesiorum magistratibus senatus ac pop. S. Asiam habitantes Iudaei Februar. Idibus redenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Caesarem August. & Agrippam concessisse sibi vti patrijs legibus & moribus, primitiasque suarumque arbitratus pietatis ergo conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogaueruntque vt ab illis concessa mea consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Caesaris & Agrippae decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrum morem nemine prohibente faciant. Haec decreta in hoc apposuimus, vt quoniam scripta nostra

in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde à maiorum ætate hunc honorẽ nobis habitam, ne prohiberemur per potestates publicas vti patris moribus, imò illorum consensu religione concessa Deũ coleremus. Quæ quidem eo crebrius inculco, vt flectam gētes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationẽ habent idoneam, eorũ animis eximam: nam moribus nulla gens eisdem vutur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo cõpetit, res vtilissima tam Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrẽ rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vĩa genus horreāt, quàm cõplectantur ob virtutis studia. Hæc enim cõmunis est omnibus, & sine hac non potest humana vita cõsistere. Nunc ad historię contextũ redeo.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum

Davidis sublit.

CAP. XI.

Herodes vnicũ pecuniarum domi forisq; profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnavit, recluso Davidis sepulcro tria millia talentorum argenti extulisset, superesseq; multo plura quæ possint quātũvis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idẽ aggredi. Tunc verò noctu apertũ sepulcrum ingreditur, cum prius accurate cauisset ne hoc resciret

resciret populus, assumptis tantū amicorū fide-
 sumis: depositas tamen pecunias non inuenit sicut
 Hyrcanus, sed mundi pretiosi & aureorū orna-
 mentorū vim magnā inde sustulit. His inuitatus
 ad diligentius scrutādum interius processit vsq;
 ad conditoria corporum Solomonis ac Davidis:
 ubi duos satellites amisit, erumpente (ut fertur)
 ex adytis flamma contra progressos temerē: quo
 casu territus exiit, & tactus religione ad ex-
 piandū se in aditu sepulcri monumentū ē candido
 marmore cōdidit sumptuosissimis impēdijs: eius
 operis & Nicolaus illius tēporis scriptor memi-
 nit, sed nō itē de descensu regis, prater decorū id
 factū existimās: idq; more suo fecit. Viui enim
 regis hac auribus dedit, captans gratiam, & ea
 tantū attingens quæ ad gloriam illius pertinere
 visa sunt: quoniam & multa eius apertē iniusta fa-
 cinora aut alia specie afflicta fucant, aut quan-
 tū potuit occultare studeat: quandoquidē etiam
 crudelitati in Mariammē ac filios speciosam cau-
 sam adstruere conatur, illam impudicitia, hos in-
 fidiarū patri paratūrum infimulās: & hoc toto
 opere facit perpetuo, quæ rectē ac iustē rex ges-
 sit nimis extollēs laudibus cōtraria verō dilige-
 ter excusans. Sed illi ob quam dixi causam dada
 venia, non tam ad posteritatis cognitionē, quā
 ad gratificandū suo regi scribebat. Nos verō qui
 & generis propinquitate Asamoneos reges con-
 tingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe

ducentes mendaciū, incorrupte res gestas exponimus, salua reuerētia posterorū regis illius, qui etiā nūc rerū potiuntur, maiorū tamē veritatinē rationē habentes cū ipsorū quoq; venia. Caterū Herodis domus post violatū sepulcrū cepit labi in deterius, siue diris vltimibus in eā partē incūbētibus, quae iam antē male habebat: siue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritō videri possit impietatis premiū. Dissidium enim erat in aula bello civili simile, & odia mutua cōcertātia calūnijs. Sed inter omnes eminebat Antipatri cōtra fratres artificiosa machinatio, qui per alios inuoluēs illos falsis criminationibus, ipse patrociniū eorū saepe simulabat, vt approbata sua beneuolentia facilius iuuenes etiam posset opprimere: atq; talibus vexatijis circūueniet at patrē, vt putaret hūc solum incolumitatis suae curā gerere: quapropter etiam Ptolemaū procuratorē suū rex Antipatro cōmēdauit, & cū matre eius omnia cōmunicauit consilia, adeo vt nihil nō horū arbitrātū gereret, & insensum eum redderent his quos exosos regi esse ipsorū intererat. Mariāmes verò filij rem indies ferebant acrius, propter nobilitatē indignantes suo loco se dimoueri ac deterioribus cedere, & tantum non in ordinem redigi. Quin & vxores ipsorū eisdē laborabāt passionibus, quarū altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo prosequēbatur Salomen, tum propter ma-

riti

viti amorē, tū quod insolentius se erga filiā eius
 gereret: ea nupta erat Aristobulo, quā illi sibi
 honore aequari ferebat muliebriter: atq; hac al-
 tera cōtentione accedēte, ne Pheroras quidē re-
 gis frater alienus erat à discordia: habebat enim
 primatam causam suspicionis et odij inciderat in
 amorem ancillæ propriæ tam insanū, vt oblata
 sibi à rege in cōiugium filiā fastidiret, cōtentus
 ancillæ cōplexibus. Id ægerrime tulit Herodes,
 videns germanum affectū à se tot beneficijs, &
 penē regni sociū, non respondere pietate mutua,
 & infortunatū se fratrem existimans: & cū non
 valeret Pheroram ad auiorē mentem reduce-
 re, puellam collocavit cum Phasaëli filio: proce-
 dente deinde tempore ratus iam deferbuisse fra-
 tris cupidines, cōqueſtus de repulsa, alterius con-
 ditionē ei detulit, quæ Cypros nomine dicta est.
 Tum Ptolemæus Pheroræ consulit, ne pergat fra-
 trem cōtemnere, & ab amore turpi respiscat, pro-
 pter quē stultū sit priuare se regis amicitia, &
 in eius vicē odij ac tranquillitatis iacturam in-
 currere. Ille intelligens hoc sibi vtile, quod iam
 antè calumnijs appetitus veniā à rege cōsecutus
 fuerat, mulierē iam filij matrē ex se factā able-
 gat: & regi pollicetur ducturū se filiā eius alte-
 rā: cōdixitq; diē x x x. ad celebrandas nuptias,
 iureiurando interposito nihil sibi posthac cum
 ablegata fore commercij. Elapso autē præfinito
 tempore instantum amori succubuit, vt nō s̄tarce
 poll

polliciti, & rursum revolueretur ad pristinam mulieris cōsuetudinem. Ibi tum Herodes nō amplius potuit iram tegere, sed saepe iaciebat voces quasidā, signa alienati à fratre animi: nec deerāt multi qui per occasionē hunc eius affectū funderent calūnijs. Iamq; nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei novarū turbarum accideret, commissū inter se necessitudinibus quas natura volebat esse carissimas. Nam & Salome insensa Mariāmes filijs ne filiā quidē nuptā Aristobulo adolescētum alteri sinebat sui caritate mutua, pelliciens ad effutiēda & prodēda secreta coniugū colloquia: & si quid, vt assolet, offensivū cularū incideret, exacerbās multū suspicionibus: quo factū est vt secreta eorū expiscaretur omnia, & puella quoq; iuvenem exosum redderet. Illa verò in matris gratiā saepe narrabat, quòd illi quoties soli essent crebrā mētionē Mariāmes facerēt, & odiosē de patre loquerētur, minarēturq; si principatus ipsis contingeret, reliquarū regis vxorū filios scribas se facturos in oppidulis, ad hoc enim conducibilē illis fore literaturā, cui tūm darent operā. Vxores etiā regias si quādo viderent matris ornāmēta vsurpare, pro praesentibus delitijs vestituros se cilijs, inclusas vbi ne solē quidem liceat aspīcere. Hac mox Salome regi renuntiabat: qua ille tametsi permolestē ferret, emendare tamē malebat quā punire: maxime autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior,

ter, omnibus omnium rumoribus credebatur: attamen
tunc obiurgatione filios castigasse cõtẽtus, & il-
lorum respõsione placatus aliquantisper quieuit.
Sed mox malum recrudit. Pheroras enim Ale-
xandrum cõuenit maritũ vt diximus Glaphyra
Archelai filia: aitq; se audisse ex Salome, Hero-
dẽ ardẽter amare Glaphyrã, nec posse hũc affe-
ctum excutere. Hoc audito iuuenis Zelotypus ve-
hementer excanduit: & quicquid honoris ac co-
mitatus Herodes mulieri exhibebat in gratiã fi-
lij, quod quidẽ ferẽ quotidianũ erat, in peiorem
perĩẽ interpretabatur, suspitione cõcepta ex his
qua audierat: neq; diutius potuit eam indigna-
tionẽ cõcoquere, sed adito patre cum lacrymis ei
sermonem Pherora aperit. Quamobrẽ ille magis
adhuc turbatus est, non ferẽs insimulari se falsũ
tam turpis criminis, multa querens de suorũ ma-
litia, à quibus pro beneficijs talẽ reportaret gra-
tiam. Moxq; accersitũ Pherorã adortus iurgio,
Pessimẽ inquit omnium mortaliũ, eò ne ingratitu-
dinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas, vel
cogites? nõne deprehendo tuum propositũ, quòd
nò cõuitio tenuis hac dixisti filio, sed vt insidias
& veneficia hoc pacto in caput meum strueres?
Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste
filius, pateretur patrẽ suspectũ impune ferre ta-
lem iniuriã? Virũ tibi videris sermonem in ani-
mũ, an in dextrã gladiũ inseruisse, quo parentẽ
cõficeret? aut quid tibi voluisti, cum & ipsum
fratrem

fratrem oderis, in me tantum calumniando simulans
 beneuolentiam, & ea dicēs qua salua pietate ne
 cogitari quidem poterant. Apage te hinc post tam
 peruersum erga fratrem benemeritum animū: & tu
 quidem quoad vixeris tua conscientia fruiere: ego
 verò dabo operam ut sim meis melior, neque di-
 gnas penas exigens, & maioribus quā digni
 sunt beneficijs eos prosequens. Sic destomachate re-
 ge, Pheroras cum in manifesto crimine deprehen-
 sus teneretur, Salomes ait hoc esse cōmentum, &
 ab ea prima hos sermones profecto esse. Quo au-
 dito illa (nā forte aderat) cōposito ad verborum
 fidem vultu exclamat, non esse hac sua, & omnes
 hoc unum agere ut eam inuisam regi faciant, &
 de medio tollāt Herodis amatissimā, & praca-
 uentem ipsius pericula. Nunc verò etiā maioribus
 se appeti insidijs: solā enim autorem fuisse fratri,
 ut abiecta qua se oblectabat muliercula, filiam
 regis duceret, & hanc esse causam odij. hac illa
 loquēte, simulque capillos sibi vellente, & pectus
 plangente, species quidem negātis erat verisimilis;
 sed mala mens dissimulabatur gestu fictitio. Phe-
 roras autē medius tenebatur, ne prae-textum qui-
 dem nullum sui facti inueniens, cum non inficiare-
 tur se dixisse & audisse eadem persuadere non
 posset: ea perturbatio non sine altercatione dura-
 mit aliquādiu. Tandē rex pertesus & fratrem &
 sororem ablegauit: collaudataque filij temperantia,
 & quod hos sermones ad se detulisset, admo-
 dum

dum serò ad curam corporis se cōtulit. Post hanc
contentionē malè audiebat Salome, quòd vide-
retur autor huius calūniæ: & vxores regia ma-
lè ei volebant, quòd scirēt morosam & variabi-
lē, & pro tēpore nunc inimicā, nunc beneuolam.
Semper igitur aliquid contra eam Herodi occi-
nebat, arrepta occasione ex casu quodā fortuito.
Erat Arabum rex Obodas, homo segnis & otio
deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus
vir callidus, atate florens & corporis specie. Hic
cum propter quedā negotia ad Herodem venis-
set, contemplatus vnā cenantē Salomē animum
ad eam adhibuit: cōpertoq; esse viduā, venit cum
ea in colloquiū. Illa qua deterius quàm antè tra-
elabatur à fratre, & nōnihil tacta forma iuue-
nis, non abhorrebat à nuptijs: & cū per eos dies
frequentarētur conuiuia, existebant multa non
mediocria signa quòd cōsensus & mutui amor
inter eos intercederet: Hæc vxores regi non sine
derisione referebāt. Herodes antè hoc nō conten-
tus sciscitabatur ex Pherora, & iubebat eū in-
ter crenā obseruare, quomodo erga se inuicē affe-
cti sint. Ille renūtiavit quòd nutibus & mutuis
aspectibus satis indicarent quò tenderent. Post
hæc Arabs iam suspēctus abiit. Elapsis deinde
duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob cau-
sam reuersus, & collocutus de hac re cum He-
rode, postulauit vt Salomen sibi collocaret: fore-
ensim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabū
camam.

commercia, quorū principatū & deberi sibi, &
 iam magna ex parte contigisse. De quo cum ille
 ad sororē retulisset, percontando an ei nubere sit
 animus, mulier facile assensum prabuit. Postu-
 lantibus deinde ut Syllae accenseretur in Iu-
 daeorum religionē, & tum demū vxorē duceret,
 alioqui non esse licitum: ille facere hoc non susti-
 nuit, lapidādū se dicens à popularibus si faceret:
 atq; ita re infecta discessit. Ex eo tēpore Phero-
 ras Salomē insinulauit intemperantiae, ac magis
 etiā vxores regia, dicentes eam consuenisse cum
 Arabe. Et puellā quam f. atrī deſſ onſatam ille
 domestica mulercula illecebris victus recusauit
 ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus
 Salomes filio nato è Costabaro, mutauit senten-
 tiam persuasus à Pherora, negante adolescentem
 amaturum talē soccrum propter patris sui ca-
 dem, & aequus censente ut ipsius filius eam du-
 cat, successurus in retrarchia dominū: quod ubi
 is persuasit, impetrauit prioris offensae veniam.
 Mutatis igitur sponsalibus puella data est nuptū
 adolescentulo, addita c. talentorum dote. Nec in-
 terim cessabant turba domestica, imò augeban-
 tur etiam, à turpibus initijs progressa vsq; ad ca-
 lamitates tristissimas. Erant in delicijs Herodi
 propter formā eunuchi tres, unus à poculis, al-
 ter ab epulis, tertius cubicularius, quorum ope-
 ra etiam in serijs regni negotijs uti est solitus.
 Hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab
 Alex

Alexandro filio accepta magna vi pecunia: & questionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis: rem fassi sunt: prater ea nullius tentati contra patrem fatinoris se esse conscios. Admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministri magis, magisque in gratiam Antipatri sauientibus, aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumque eos ut Herodem deferrent iam inutilem facientemque fucis ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio: quin potius sibi adhiberent animum, potituro vel inuito patre regno debito, expectarentque breui dignitatem primariam: iam enim non tantum generis prerogatiua sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia staturos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quidvis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quod filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: utroque igitur exacerbatus, verebatur ne quid grauius contra se conflatum esset, quam ut eodem temporis momento posset cauere & occurrere: quamobrem non ausus palam inquirere, per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeo nullus erat finis, ut quo quisque ei coniunctior esset, eo magis timeretur, ut tanto ad nocendum potentio. Ca-

zoros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, moxq; ad suam securitatē pertinere putabat illorū interitus. Postremò etiā domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati qui alios praeuenirent calumnijs, certissimūq; hoc ad salutē remediū: qui mox voti cōpotes hoc ipso aliorū in se conciebant invidiā, videbāturq; merito retaliandi, & sic accipiendi, ut ipsi traherent alios. Iamq; etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: moxq; deprehensi eadem patiebātur, occasione contra inimicos vtētes pro laqueo, quo paulo post ipsi cōprehendebātur. Rex enim velox erat ad pœnitentiā, eo quod multos non cōuictos tolleret: quod tamē non in hoc proderat, ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorū pari mulctasse supplicio. Tātum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denuntiavit ne vel in conspectū suū veniret, vel intra limina palatij, maxime his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimū regem tam legationibus quā consilijs iuuerant filiosq; eius instituerant, & maiorem ceteris habebant fiduciam, amicitia renuntiavit alteri quia Demetrio eius filio Alexander utebatur familiariter: Gemello verò quod ipsum sciret fauere iuueni: nam & inter educatores eius

ac eruditores fuerant, & Romana peregrinationis comes haeserat. Nec dubium est quin graviora aliquid in eos libenter statuisset, ni obstarat virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse auctoritatem ut posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primum tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis scitiam: & tunc videbatur egregie fungi officio, si daret operam ut quicumque reniti possent tolleretur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primum rex quotquot putabat Alexandro fidos examinavit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscii: illi vero immoriebantur cruciatibus, quod nihil haberent dicere: atque hoc acrius incumbebatur questionibus, quod praeter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex, interpretabatur tortos à veritate malle, quam à fide erga dominos & amicos discedere, urgebatque ut secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem unus è multis tormenta non ferens ait, se non semel audisse iuuenem dicere, quoties laudaretur à proceritate statura, aut sagittandi periti, ceterisque virtutibus eximys, hac à natura ornamenta sibi magis concess-

se quàm beneficia : patrem enim præ inuidia his
 offendi omnibus, qua propter quando simul in-
 ambulent contrahi se de industria & submitti,
 ne appareat procerior, & in venatorijs iacula-
 tionibus illo præfente destinata non ferire, quòd
 norit genitoris ingenium non ferentis laudari fi-
 lium. Hac verba dum expenduntur internis
 tormentis adiecit, conspirasse eum cū fratre Ari-
 stobulo vt in venatione patri insidias strueret,
 quibus si ille esset oppressus, tum regnum postu-
 laturus Romam perfugeret. Inuenta sunt etiam
 iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquirentis de
 patre, non rectè factū quòd Antipatro addixisset
 agros, ex quibus ad eum redirent, C C. talenta
 annua. Tum verò Herodes, probabili, vt ipsi vi-
 debatur, argumento confirmatus in suspitione,
 Alexandro comprehenso iubet inijci vincula: &
 rursus incipit scire, quamuis ne ipse quidem
 audis satis crederet: neq; enim excogitare pote-
 rat cur deberet ab illis per insidias appeti: &
 querela illa pueriles cōtentiones videbantur, nec
 verisimile post manifestum parricidiū voluisse
 eos Romam petere: quamobrē volens maius ali-
 quod impietatis argumentum inuenire, sollicitèq;
 cauens ne videretur filium temere damnassee ad
 vincula, & quæstioni subijciens honoratioris
 Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale
 confessos interfecit. Cumq; tota regia tumultu,
 terrore ac tormentis perstreperet, iuuenis quidam

in tali necessitate constitutus dixit, Alexandrum Romanum ad amicos literas misisse, rogantem ut curarent se accersiri à Cesare, indicatum de quibusdam contra illum conspirationibus, quando pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam: addidit habere eum venenū quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consolantibus eum in calamitate adulatoribus, quod nō temerē quidquā faceret. venenū tamen summa cura quasitū nusquam inuentū est. Caterum Alexander oppressus malis adeo non cessit, neq; inficiatus est, ut patrē exasperaret amplius: siue volens pudescere facilitatē eius ad credendum calumnijs: siue ut, si forte crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negās opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesq; eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quam & Salomen obrepentem nocte cum invito se esse congressam, omnesq; eō tendere, ut illo sublato optatam assequerentur licentiam. Eiusdē conspirationis arguebantur & Ptolemaeus & Sapimius, prae cunctis regi fidissimi: nec aliter quā rabie quadam occupati in se invicem efferebantur homines pridē amicissimi, non defensione, non coargutionē expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium praevenire supplicio: alij vinciebantur, alij necabantur: alij

nihil latius expectante moras ipsas quam representationem matorum agrius ferebant: ingensq; anaror ac torpor sedabat pristina felicitate regia. Ne Herodem quidem ipsum vita in tali perturbatione non cadere poterat, cui quod nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: saepeq; illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atq; dies nihil aliud volutanti, vt iam minimum abesset ab insania.

Archelaus Cappado cum rex alexandrum patri reconciliat.

CAP. XII.

PX. **D**Um ita Herodes animo anguitur, Archelaus Cappadocum rex de filia & iuvene genero sollicitus, tum amici quoq; vice miserans inuoluti tam perplexis & turbatis negotijs, officij sui putauit protectionem ad eum suscipere. Quem ubi sicut audierat affectu inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimia crudelitatis argueret, fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est, qua res affectus componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil prater aequitate, sed omnia recte fecisse. Se quoq; dirempturum illud coniugium ac ne filia quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indicium. Tum Herodes ubi prater opinionem vidit hominem pro se laeso tam grauiter excandescere, asperitate remissa, & factum suum iusta asti-

matione

matione volens expēdere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iamq; utroq; flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuvene crimina refelleret, ad iram comovebatur rex: postquam verò Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectu prodens, rogabat illū ne nimium indulgeret ira, neve propter iuuenis erratum coniugii dirimeret. Tum Cappadox natus eum iam mitiorē, cepit crimina transferre in amicos, qui deprauarent hominē iuuenem, & rudem omnis malitia, precipuē fratrem regis irgens suspicionibus: nā cum & Pheroras in Herodis indignationē incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoq; desperātis de salute signa praeferens: qui nō despexit preces supplicis, negans tamen sibi facile tam cito flectere offensum regis animū. Satius esset ipse à fratre veniam peteret, prius confessus se fuisse causam horum omniū: eam confessionē profore multum ad leniendā iracundiam: ac tum demū se quoq; opportunius deprecatores accessurum. Paruit ille consilio, quod utriq; cessit feliciter: nā & iuuenis prater opinionē exemptus est criminationibus, & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoq; inita maxima gratia apud regē in tam difficili ipsius tēpore, letus in Cappadociā profectus est: nam & cli muneribus dimissus est preciosissimis, & facile primum inter

amicos locum obtinuit. Cōuenit etiā inter eos ut Herodes Romā p̄ceret, quandoquidē de hoc negotio Casari scripserat, feceruntq; simul iter usque Antiochiā, ibi prasidē Syria Titū reconciliavit Archelao, atq; ita in Iudæam reuersus est.

Trachonitarum defectio. CAP. XIII.

Sed interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortū est. Incola Trachonis, quā regionem Zenodoro adeptā Casar Herodi attribuerat, relictū exercere latrocinia, cogebantur in studiis agricultura minus degere. Hoc vita genus nec ipsos delectabat, neq; terra respondebat laboribus: tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, nō sine laude Herodis diligentia. Sed quādo rex nauigauit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Casari, Trachonita sparsō rumore de eius interitu, defecerūt reuersi ad pristina latrocinia: tunc tamē absente rege à ducibus eius sunt perdonati. Caterū & Lex his latronum principes captorū exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllao propter nō impetratum Salomes coniugium: à quo cum munitum quendā locum accepissent habitādum, excursionibus nō Iudæam tantum infestabant, sed totā Cœlesyriam abigebantq; pradas in sua receptacula, Syllao prabente impunitatē & securitatē maleficijs. Herodes autē reuersus

à Rom

à Romana peregrinatione , cōperit multa dāna
 illata suis à latronibus : cumq; non posset eos in
 potestatem suā redigere , quòd essent sub tutela
 Arabum , nec tamen iniuriam acceptam conco-
 queret , perlustrato Trachone interfecit illorum
 domesticos : quo facto illi irritatiores , maximè
 quòd legem haberent qua iuberet domesticorum
 eadem inultā non sinere , contempto periculo to-
 tā Herodis ditionem agendo & ferendo perpe-
 tus vexabāt incursionibus. Tum rex ad prae-
 sides à Caesare missos Saturninum et Voluminium
 rem detulit , latrones deposcens ad supplicium. Il-
 li hoc audito maiore manu se communitate per-
 turbare omnia repentinis insultibus , agros simul
 & vicos populari , iugulare quotquot in manus
 eorū inciderent , ut bello quā latrocinio res es-
 set similior , iam enim usq; ad mille accreuerāt.
 Quare Herodes & latrones sibi dedi postula-
 bat , & mutuum creditum repetebat , exacto iam
 praestituto tempore , sexaginta illa talenta quae
 Oboda per Syllaum cōmodauerat. Syllaus verò
 qui detruso à regimine Oboda ipsa administra-
 bat omnia , inficiabatur eos latrones esse in Ara-
 bia , & pecuniam differebat reddere , de qua di-
 sceptabatur apud Saturninum & Voluminium
 Syria praesides. Tandem illis autoribus conue-
 nit , ut intra triginta dierum spacium & debi-
 tum redderentur , & ex utroq; regno restitueren-
 tur persugae. Sed apud Herodem prorsus nemo

Arabum inuentus, vel ob maleficium, vel quacumq; de causa profugus : verum Arabes conuerti sunt latrones ad se recipere.

Expeditio Herodis in Arabiam. CAP. XIII.

CAeterum postquam aduenit praestitutus terminus, Syllaeus nolens stare cōuentus Romanam profectus est : Herodes verò exequnebatur restitutionē pecuniarū ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectoq; exercitu inuasit Arabiā, septem mansiones emensus triduo: cumq; peruenisset ad castellum in quo se latrones cōtinebāt, primo impetu id cepit, ipsamq; munitionem nomine Raptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est praelium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò xx v. cum ipso dūte ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones ultus Idumaeorum tria millia in Trachonem deduxit, vt cohercerent ibi latrocinia : & ad duces Romanos agentes in Phoenicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quod in contumaces tantum Arabas concessio ab eis iure vsus sit, nihilq; egerit praeterea : idq; ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Syllaeus Herodem accusat apud Caesarem. C. XV.

Sed aliter Romam properatis nuntijs Sylla
relatū est, suo more exaggerantibus omnia:

is iam ante insinuatus in notitiam Caesaris, forte
tum circa palatium obuersans, his auditis cōse-
stim mutata veste atratus eum adiit, denarrās
ut bello afflicta sit Arabia, totumq; regnū euer-
sum ab Herode ingresso cū exercitu: ad hac la-
crymās querebatur, cecidisse duo milia et quin-
gentos Arabū primates, & in his amicū ac co-
gnatum suū Nacebum, direptasq; magnas opes
apud Raptā repositas: atq; hac facta per cōtem-
ptum Oboda, qui nec copias paratas habneris,
nec ducē se absente idoneum. Hac dicente Syl-
leo, addenteq; quòd nec ipse hanc profectiōnem
suscepturus erat, ni crederet Caesari cura esse pa-
cem publicā omnium, neq; se domi presente He-
rodes nisi suo malo eam pacem violaturus. Caesar
querela commotus, percontatus est ex Herodis
amicis qui tum aderant, & ex suorū quibusdā
recens reuersis à Syria, hoc tantū an Herodes
ullū exercitū extra regni sui fines eduxerit. Id
cū illi fateri necesse haberēt, nec Caesar causam
expeditionis audire dignaretur, magis etiā ira-
tus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo v-
sum tanquam amico, posthac habiturū eum pro
subdito. Syllaeus quoq; ea de re scripsit ad Ara-
bas. His literis illi elati neq; latrones qui effuge-
rant voluerūt dedere, neq; acceptā mutuo pecu-
niam persolvere, neq; pro pascuis qua conduce-
rant, quicquam numerare, freti eo quòd rex of-
fendisset Caesarem. Quin & Trachonita hac oc-
casio

caſione uſi inſurreſerunt in Idumaeorum cuſtodiam, & iuncti Arabici latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam ſuis lucris quam vindicta ſtudentes miris modis in eos ſeuebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offeſo Caſare, minus iam habens vel fiducia vel audacia. Legatos enim eius ad agendam regis ſui cauſam miſſos, primum ne admittit quidẽ iterum venientes dimittit inſecto negotio. Quãobrem vehementer anxio metu augebat Syllanus, Roma præſens credulo Caſari quidvis perſuadens, & iam maioribus rebus inhians. Deſuncto enim Oboda in Arabum regnum ſucceſſit Aeneas, dictus Aretas mutato nominis: hunc ille per calumnias pellere conabatur, & ſibi principatũ uſurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Caſari daturũ ſe pollicitus: quẽ iratum ſciebat Areta quòd ſe inconſulto auſus eſſet regni habenas ſuſcipere. Tandem & ille literas cum muneribus miſit ad Caſarem, & in his multorum talentorum coronam auream: in his literis accuſabat Syllanum, quòd nequiſſimus ſeruus veneno ſuſtuliffet Obodam, quo etiam uiuo inuaſiſſet rerum adminiſtrationẽ, uxores Arabum adulterans, & conſtrato ære alieno viam ſibi ad occupandum principatũ muniẽs. Caſar autẽ ne hos quidẽ legatos audire dignatus, aſpernatusq; eorum munera, inſecta re illos abire paſſus eſt. Interim Iudaorum res ac Arabum indies ſe habebant

bant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine: nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coercere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Casarem, cogeatur perferre omnes iniurias. Postremo nullum finem urgentibus malis inueniens, decrevit denuo Romanam legatos mittere, si quid equius per amicos impetrare posset à Casare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Eurycles calūniæ cōtra Herodis filios. C. XVI.

PEr eidē tempus dissidium cum filijs domesti x I.
cum multo magis exacerbatum est: quāvis enim iam antè nunquam protius vacarit suspitione malo pernicioso regibus, tunc tamē id maxime ob talē causam immaluit. Eurycles quidam Lacedamonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator, & delitijs perditus, sed utrunq; vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiā cum eo cōuersatus effecit ut reciperetur inter amicos præcipuos. Is diuersabatur apud Antipatrum Alexandro quoq; propter crebros congressus familiaris: aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitia intercedere, & ideo simulabat se Galaphyrā obsequijs colere: cumq; videretur omnibus ex equo deditus, observabat quacunq; vel dicerentur vel fierent, vudecunq; captans gratificandi per calumnias materiam.
deniq;

deniq; adeò se blandis colloquijs insinuauit vni-
 cuiq; , vt illi soli fidus videretur, ceteros ita tra-
 ctare, prout amico esset commodum. His artibus
 ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis puta-
 ret ei soli tutò se posse querelas suas concedere:
 aperiebat igitur ei dolorè suum, quòd pater es-
 set à se alienatior, casumq; matris narrabat: &
 quòd Antipater praecepta fratribus dignitate so-
 lus posset omnia. Hac diutius ferenda non esse,
 patre iam talibus imbutò odijs, vt cum ipsis nec
 conuiuia nec colloquia communicare sustineat.
 Hac ille, dolorè suum in sinum amici, vt tum vi-
 debatur, deponens: at ille omnia referebat Anti-
 patro, negans ad se hac pertinere, tacere tamen
 non posse ob periculi magnitudinè, & consultum
 ei velle, vt cauere ab Alexandri insidijs: non
 enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis
 preferre cupiditatè parricidij. Post hoc beneuo-
 lentia pignus maxima ab Antipatro accipiebat
 munera, & ad vltimum ab eo persuasus est, vt
 ad Herodem referret de hoc negotio. Rex nar-
 ranti de Alexandri odio facilem aurè præbuit,
 & eò deductus est verborum ambagibus, vt im-
 placabilem iram in filium conciperet: id quod
 sine mora declarauit. Eurycli enim talenta
 donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se
 contulit, & multum Alexandrum predicans,
 operam etiam suam cōmemorauit quàm utilis ei
 fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo
 quoq;

quoq; accepta pecunia, prius quàm deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriã, cum ibi quoq; similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porro Iudæorum rex non iam vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Aristobuli, proprio seruebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & sciscitans, & permittens omnibus quicquid vellent cõtra eos dicere: & inter cetera Euaratum Cõmunicasse cum Alexandro consilia: videbaturq; nullos sermones audire libentius. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumnijs nunquã cessantibus, & omnibus certatum aliquid malide eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. Erant Herodi duo satellites, Lucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatẽ corporũ: hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd essent exercitatisimi honorabãtur pecunijs alijsq; muneribus. Max igitur rex de his etiam suspicione cõcepta, tormenta eis admonit. Ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se sollicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent: facile enim consingi posse, precipitatum ab equo suismet telis transfixum esse, & nã & antè penè simile quidam ei acciderat. Simulq; indicauerunt aurum defossam in
eque

equorū stabulo, & perfectum venatorum argue-
 bant, quod eis praeuisset lanceas regias, & ar-
 ma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos
 praefectus arcis Alexandrii correptus similiter
 examinatus est: huic obiectū est quod eos intra
 castrum reciperet, pollicitusq; eis esset pecuniā
 regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius
 eius accedens, vera esse dixit omnia: protulitq;
 referentes manum Alexandrii literas in hac sen-
 tentiam. Quamprimum Deo fauente perfecimus
 qua decreuimus, ad vos veniemus: curate igitur
 ut quēadmodum eētis polliciti, nos in castrum
 recipiat. His literis vists, Herodes posthac pro
 indubitato habuit, paratas sibi à filijs insidias.
 Alexander autē dicebat Diophantū scribam imi-
 tatum suum characterem, esseq; Antipatri ma-
 litia excogitatū illā schedulā. Diophantus enim
 habebatur magnus talis artifex, et post in simi-
 libus deprehensus dedit supplicium: eos verò qui tor-
 ti sunt rex apud Hiericuntē produxit ad popu-
 lum, ut accusarent filios, ubi saxis sunt obruti:
 eamq; vulgus concitum poena Alexandrum cum
 fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemaeū &
 Pherorā eos cohibuit: & iuvenes in carcere as-
 seruādos tradidit: eò nemo admittebatur, adhi-
 bitis qui explorarēt eorū dicta & facta omnia:
 iamq; pro condemnatis habebantur, tum alio-
 rum opinione, tum sua: eorum alter Aristobulus
 pra aenietate etiam amittā suam ac socrum ad-
 mise

miserationem praesentis calamitatis, eiusq; autoris odium inuitans, An nõ tibi quoq; inquit, periculum imminet, delata quòd spe nuptiarũ Syl-
lao de omnibus qua hic sunt per literas signifi-
ces. Quae verba mulier statim fratri retulit: ille
non amplius se continēs vinciri eos iubet, & se-
orsum quemq; quid cõtra patrẽ moliti sint scri-
pto prodere. Hoc iussu facere, scripserunt, insidias
quidem nec parasse se, nec cogitasse: sed conatos
fugere, quod non possent amplius ad hunc modũ
suspecti & solliciti viuere. Eodem tempore cum
venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Me-
la vnus è dynastarum illius numero, volens He-
rodes declarare eius malenolentiã, accinit ad se
Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit
de fuga, quõnam & quomodo decreuissent disce-
dere. Ad Archelaum, ille respondit, pollicitũ quòd
inde Romam mitteret. Caterũ contra parẽtem
nihil durius aut parũ pietati conueniens se ma-
chinatos esse, neq; quicquam veritatis inesse con-
fictis aduersariorum criminationibus: cupiuisse
etiã vt Tyrannus cũ socijs examinaretur cau-
tius: sed illis approperatam mortem per Antipa-
trum, qui admixtis suis vulgum in eos concita-
uerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam
duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interro-
garetur, num ignorasset paratas Herodi insi-
dias. Quò vt ventum est, continuò mulier vincitũ
conspicata maritum, caput sibi plangēs, & pra-

miseratione attonita clarè ingemuit: iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant misera-
bili hoc spectaculo turbati, dum nihil mandatorum
poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæus,
cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num &
uxor fuerit consiliij conscia: Qui potuit, inquit, non
esse, carior mihi vita, & parens liberorum com-
muni. Ad hæc illa exclamavit, nullius mali se esse
conscia: quod si id aliquid ad salutem eius conse-
crat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, &
nihil omnino negaturam. Tum Alexander im-
pium quidem, sicut suspicantur quos minime oportuit,
nihil nec ego cogitari, nec tu es conscia: sed
quod ad Archelaum abire, & inde Romam, de-
crevimus. Hoc et illa fatente, Herodes ratum con-
victum à se Archelaum malevolentia, dedit Olym-
po & Volumnio literas, iussit inter navigan-
dum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciae,
& Archelao scripta de his redderet: & post ex-
postulationem quod filijs conatum fuisset parti-
ceps, Romam inde navigare pergerent: & si in-
venerint à Nicolao placatum Casarem, redderet
ei literas, & argumenta quæ ad convincendos
iuvenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus
pro se attulit, voluisse quidem excipere iuvenes,
quod id & ipsis & patri eorum putaret utile, ne
quid ob suspensiones & dissidia durius in eos sta-
tueret: non tamen missurum fuisse ad Casarem,
nec confirmaturum eos in malevolentia: Romam

autem delati inuenerūt iam Herodi reconcilia-
tum Casarē, eiq; literas reddiderunt. Nam Nico-
lai legatio ad hūc modum se habuit. Quampri-
mum Romam venit & in palatium, prater ea
mādata quæ habebat, Syllaum accusandum su-
scipit: animaduertit enim dissidere inter se Ara-
bas, quorū aliquot eius omnia facinora indica-
uerunt, & hoc autore necatos plerosq; cognatos
Obode manifestē coarguerūt ex ipsius literis in-
terceptis per aduersarios. Qua fortuita occa-
sione Nicolaus uti non neglexit, studens Herodē
reducere in gratiam Casari. Sciebat enim si de-
fensionē regis ordiretur, difficilem se habiturum
iudicem: quod si accusaret Syllaum, non desore
occasionem pro suo rege satisfaciendi: contestata
igitur lite, & prastituta ad agendum die, Nico-
laus assistentibus sibi Areta legatis acriter ac-
cusauit Syllaum, interfectorē assenerans domini
ac regis sui multorumq; Arabū, pecuniam etiam
mutuatū ad perturbandam quietē publicā, ma-
tronsasq; arguens corrupisse tam Romæ quàm in
Arabia: addidit his grauissimum crimē, circum-
uentum mēdacys eius Casarem, quem nihil ve-
ri de gestis ab Herode docuerit. Ad hunc occa-
sionis locū postquam ventum est, Casar interlo-
cutus iussit eum omisis ceteris hoc tantum de
Herode dicere, an non exercitū in Arabiam du-
xerit, neq; duo millia et quingētos illic interfece-
rit, neq; captiuos abductis regionē depredatus sit.

Ad hac Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partem ita se habere, quemadmodum ab illo relata sunt, neq; ullam mereri indignationē. His præter opinionem auditis cum Caesar attētus auscultaret, ille primū indicavit ei de D. talentis mutuo sumptis, deq; syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex universa regione capere: deinde, non expeditionē hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti: idq; non properè actū quamquam permittēte syngrapha, sed appellatis prius sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syria præsidibus: postremò apud Berytum in horum presentia Syllao per Caesaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturū se & pecuniam, & Herodis perfugas: & cum horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursus præsides Herodi permisisse pignora capere, atq; ita demū illum profectum in Arabiam: Hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggeraverunt: quod tamen qui potest bellum vocari, permissu præsidum, & ex pacto illatū post periurio violatos tum alios Deos, tum in primis nomen Caesaris? restat de captivis iam dicere. Latrones Trachonitæ x l. primum, mox plures, fugiētes Herodem metu supplicij, receptaculū sibi fecerunt Arabiam: hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominū iniuriam, agrosq; eis dedit, &

fradant

prædæ fuit particeps: quos tamē ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuatiua pecunia ad præscriptū terminum: nec potest ostēdere quenquam præter hos captum in Arabia, imò ex his ipsis aliquot euaserunt. Nunc confutata etiam de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Casar mendacissimū figmentum quod ad prouocandam iram tuā cōmentus est. Affirmo enim quod cum Arabum manus nos inuasisset, & unus atque alter è nostris cecidisset, tum demū Herodes repugnare coactus Nacebum, & cum eo x x v. non amplius cecidit, quorū singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Casar, vultu irato ad Syllam versus, rogauit quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hesitante illo, & erratū in numero fatente, lectæ sunt syngrapharum cōditiones, & rescripta præsidū, literaq; vrbium cōtinentes querelas de latrocinij. Ad vltimū eò res deuenit, vt Casar damnato capitis Syllæ, Herodē in gratiam receperit: & pœnitens quod calūnijs permotus durus scripsisset, hoc quoq; Syllæ opprobrouerit, illius mēdacij impulsū se discessisse ab officijs amisisse. In summa, remisit eum in prouinciam, vt postquam satisfecisset creditoribus, daret supplicium. Cæterum Aræa indignari pergebat, quod regiam dignitatē ac potestātē vsurparet, priusquam à se acciperet, volebatq; Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc

consiliū mutauerūt reddita ipsius litera. Olympus enim & Voluminus cognito placatum esse Casarem, mox ita vt mandatum erat obtulerūt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis cōuicerat: quibus lectis visum est non onerare in super alio regno senem, & infortunatum circa filios: admissusq; legatis Arēta, & haec tenus obiurgatis quod rex eorū temerariē principatum sumpsisset, non expectata sua sentētia, admisit munera, & regnum ei auctoritate sua confirmauit. Post hac Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius, qui tales haberet filios, debereq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere, se enim liberam ei potestatem permittere: quod si tantum fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentū esse: quare suum consiliū esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis praesidibus cum rege Cappadociū Archelao, amicisq; ceteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat: atque hoc fuit argumentum epistola Caesaris.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

CAP. XVII.

XIII. **Q**ua accepta Herodes supra modū gavisus est, tum quod rediisset in gratiā, tum propter concessam sibi statuendi de filijs potestatem liberā: & nescio quo pacto accidit, vt qui prim

in secūda fortuna durus quidē prater fuerat, nō
tamē temerarius aut praceps ad filiorū interi-
tū: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta
pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas
vdijs. Ergo conuocat per nuntios quotquot visum
est Casari, mo Archelao excepto, vel quod ho-
minem oderat, vel quod vereretur ne obsisteret
suo proposito: & postquam Berytū conuene-
runt cū prasides, tum ceteri exciti ē diuersis
tribubus, filios quidē, quos adducere in concilium
noluit, in Platone vico Cidomiorū detinuit, non
longe ab vrbe, vt posset eos si vocarētur sistere:
ipse verō solus introgressus, coram confessu Cl.
virorum, vsus est accusatione non tam propter
infortunium & necessitatem miserabili, quā
patri parum decora. Vehemens enim erat, & in
coarguendo crimine hāsītans non satis se expli-
cabat, multāque furoris ac feritatis praeferbat
indicia: nec probationes exhibebat cognitori-
bus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecore
pater contra filios, literasq; ab ipsis scriptas le-
gebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis
merat, sed tantum de ineunda fuga cōsiliū, &
conuicta signa offēsi animi: ad qua postquam
ille peruenit vociferabatur quasi in cōfessu in-
fidijs, remq; exaggerabat, deierans mori se mal-
le quā audire talia. Postremò dicens sibi & à
natura & à Casare potestatem in eos datam:
addidit etiam patriam legē ita iubere, vt si cui

accusato parentes manus imponant capti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in hunc modū interficere: quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoq; calculos. Venire se tamen ad eos non tam ut iudicent filios in manifestissima culpa deprehēsos, quā ut per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplū edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendā quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, ut nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerūt. Et primus Saturninus vir consularis, multiq; defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantijs, damnare se quidem Herodis filios, non tamē censere interficiēdos, quod & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortunijs hoc maximū nolit adiungere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronūtiat, qui tam impij erga parentes fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, ut omnino viderentur adducti ad supplicium. Mox q; inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quō cū Nicolaus apulisset à Roma veniēs, rex prius exposuit quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filijs. Ille respon-

dit videri consilia iuuenum impia, conijciēdosq;
 vinctos in carcerem: deinde pensitato diligētius
 negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur
 plus iræ, quàm rationi tribuere, sin contrarium
 placeat, absolūēdos, ne aliquid committatur im-
 medicabile: eam esse Romæ plerorumq; amico-
 rum sententiam. Tum rex d. n. multumq; tacitus
 secum cogitauit, et illum secum nauigare iussit.
 Postquam autem Casaream ventum est, mox
 omnes fuerunt de filijs solliciti, euentū expectan-
 tes: valde enim metuebant ne propter inuetera-
 tum dissidium immineret eis exitium: cumq; do-
 lerent eorū vicē, tamē nec loqui temere, nec au-
 dire dictū aliquod liberius vacabat periculo: sed
 in suam misericordiam calātes, taciti dolorē dis-
 simulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomi-
 ne Tiro, filiū habens Alexandri equalē & ami-
 cum, quicquid alij quieti occultabant, ipse liberē
 eloquebatur, & saepe exclamare cogeatur in
 turba, perisse veritatē & iustitiam in rebus hu-
 manis, & pro hu regnare cum mendacijs mali-
 tiā: eoq; tantam caliginē inductā negotijs, vt ne
 grauissima quidē errata sua homines animad-
 uerterent. Hac loquendi libertas quamuis non
 abesset à periculo, omnes tamen mouebat, quòd
 non sine ratione fortiter se gereret tali tēpore: li-
 benterq; hæc audiebant singuli, & cum sibi ca-
 uerent silentio, eius tamē non improbabāt licen-
 tiā: nam tanti mali expectatio potuisset à quo-

uis commiserationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regē magna libertate se ingerens, postulavit solus cum solo colloqui: quod tibi cōcessum est: Non possum, inquit, o rex diutius fere hanc anxietatē animi, quæ me cogit audaces res, & mihi periculosas promere: sed tibi: si velis, utiles. Vbi nūc est tua mens? ubi animus ille semper haclenus quantumvis arduis par negotijs? quæ nam hac est tanta amicorū ac cognatorum penuria? neq; enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantū scelus sustinent in quondam felici regia. Quid tu? quid agatur non dispicies? occidēsne duos iuvenes ē regina vxore susceptos, & in omni virtute eximios, te ipsum hac etate commissurus vni filio alenti spes improbas, & cognatis quos ipse toties iudicasti dignos supplicio? An non animaduertis tacitum vulgus simul & tuū errorem damnare, & miserari calamitatem iuuenum? adhuc tum militari turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur auctores huius infortunij. Hac primò sat aequis auribus accipiebat rex admonitus tam suæ calamitatis, quàm domesticorū perfidiæ. Sed illo immodestè ac militariter instante, & per simplicitatem non habente rationē temporis, turbatior iam & opprobriationem hanc magis quàm admonitionem amicam existimans, sciscitatus quinam essent illi egreferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone vinclos

infib

ius sit seruari in carcere. Huius facti occasione Trypho quidam tonsor regis accedens eum ait, se non semel à Tirone sollicitatū, vt inter curandum guttur ei nouacula praeclideret, ostēdata spe magnorū munerū, & primi loci inter Alexandri amicos. Ilac locutū iubet corripī: moxq; tortus est & tonsor & Tiro cum filio: qui vidēs patrē sauisimē tractatū, obstinatē cruciatus perferre, nec tamen supcresse vllam spem salutis ex crudelitate regis conyiciens, ait se indicaturū veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaq; in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patero enim ei aditum soli ad solum, atq; ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa, an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autē eiecta ex pectore omni siqua prius inerat dubitatione de filiorū supplicio, nec vllum relinquens locū resipiscentiae, properauit exsequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum, vnā cum Tirone ac filio: tonsoreq; indice, omnes accusauit apud populū: in quos multitudo quicquid ad manum veniret conyiciens, ad vnum eos interfecit. Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandriū recondita sunt, vbi maternus

maternus eorū aues & pleriq; ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum nō videbitur, coalitum tanto tēpore odiū adeo excrevisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritō dubitari possit, in adolescentēsne ea culpa conferenda, qua patrem longō tēpore exasperatum tandē in odiū coniecercint immedicabile: an in ipsius duritiā, & cupiditatem tam gloria quā dominationis immodicam, qui nullum ferret focum, malens omnia suo arbitratu facere: an potius in fortunā, cuius potentia nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones persanxisse, vt necessario consequantur: eamq; vim fatum vocamus, quod nihil sit quod illa non efficiat. Sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studijs nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Caterū ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum inuenientem arrogantiam, & factum regium, quod nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum equi inquisitores fuerint, malitiosē suspicaces, & lingua temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbentes suis observatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem plantē pudendus error

est

est & inexcusabilis, quòd neq; insidiarum stru-
cturarum conuictos, neq; ullis huius conatus argu-
mentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos in-
terficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos
solum gratiosos, non in venationibus segnes, non
in militaribus exercitijs contemnendos, aut cuius
libus facundia studijs: horum enim omnium nō
erant rudes, præsertim Alexander natu grãdior.
Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vincu-
lis eos cohibere, aut procul à regno ablegare,
cùm securum faceret Romana potentia, sub cu-
ius tutela positus ne apertam quidem vim, aded
non insidias, extimescere debuerat. Nunc tam cū
to eos occidere in impotentis affectus gratiam,
quid aliud est quàm argumentum impie licen-
tia: maximè cū esset ea ætate, in quam excu-
satio ignorantia vel imperitia non cōpetit: neq;
enim mora & dilatio facit eum excusatiorem.
Minus enim peccatum erat, attonitum nouo ali-
quo casu, irritatum esse ad atrocius facinus: post
longas verò cunctationes & deliberationes, po-
stremò tale quippiã aggredi & perpetrare, san-
guinarij animi est & obstinati in deterius: qua-
lem sibi esse etiam postea declarauit, nec reli-
quos parcens qui antè videbantur charissimi: qui
tametsi minus miserabiles erant, quòd merito
perirent, tamen seuitiam arguebant similem,
nec ab illorum temperantem sibi cadibus: qua
de re dicturi sumus in sequentibus.

FL. IOSEPHI ANTI-
 QVITATVM IVDÆI-
 CARVM, LIBER
 XVII.

De Antipatri Herodis filij malitia. CAP. I.

ANTIPATER autē sublati fratribus agitatū diris, gradu iam ad extremā contra patrē impietatem facto, nondū improba spei satisfaciebat & in futurū auida. Liberatus enim amulorū metu, qui possent in principatus societatem venire, in aliā maiore difficultatē parandi sibi regni incidit, videlicet odiū quo populariter inuisus erat omnibus: huc accedebat quod illū magis etiā haberet sollicitū, alienati militū animi, à quibus pendeat regū securitas, si quādo gens ipsa videretur non arā rerū cupida: quā mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliauit: & tamē haud aliter quā rex cū patre administrabat res Iudeorū, credente se Herode eius fidei, & id factū quo supplicium merebatur, interpretante argumentū benenolentia, quasi salutis regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio quo tam illos quā patrē prosequeretur: quandoquidē & illos propter patrē oderat totus infessus furij: dabatq; operam ut nulli essent qui insidias eius detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta in petitus refugere:
 sed

sed tum longe magis stimulabatur ceptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certū imperiū: quod si diutius vitā protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimum. Ideo nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficijs volens obruere, precipuē quotquot Roma erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes Saturninū qui tum Syria praeerat. Spes etiā erat fratrem ipsius corrūpi posse donorum magnitudine: pariterq; regis sororem, nuptā viro inter amicos renis primario: erat enim callidissimus ad deuinciendos per benenolentia speciem hominū animos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amicitia, quae iam ante perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat, eius malitia: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callaeas uxorem duxerat: sed nec affinitas hac effecit quo minus cognosceretur eius malitia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritū odium potuit. Salomē autem admatato Syllae cupientē nubere, Herodes compulsi ad Alexae coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne aperte inimica fratri fieret, iurato ni consensum praeberet alienaturū se

ab

ab ea beneuolentiā : quare illa paruit auctoritati
 vxoris Casarea, alioquin etiā vtile danti consi-
 lium. Per idē tempus remissa est ad patrē Cap-
 padociū regis Archelai filia, quondā vxor Ale-
 xandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid
 11. ea de causa exoriretur controuersia. Ipse autem
 filiorū liberos educabat magna diligentia. Ale-
 xander enim ē Glaphyra duos mares suscepit,
 Aristobulus ē Bernice Salomes filia tres, & duas
 feminas. Eos aliquando presentibus amicis com-
 mendans, & filiorum deplorans infortunium,
 Deum precatus est nequid simile contingeret eo-
 rum liberis, sed potius virtutibus cū atate aucti,
 gratiam sibi nutritionis reponerent: desponsa-
 uit etiā futuras adultis vxores, maiori ex Ale-
 xandri filijs Pherora filiam: Aristobuli verò fi-
 lio filiā Antipatri: & eiusdem filiam itidē Anti-
 patri filio: alteram autē filiam, Herodi suo filio,
 nato ex filia pōtificis. Mos enim nobis est patris,
 plures simul vxores habere. Hac conubia rex
 procurauit miseratione pupillorum, per affinita-
 tem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans.
 Sed ille eundē erga pueros animū obtinuit, quē
 erga parentes ipsorū habuerat: sollicitatus etiam
 regis circa eos cura, ne forte adulti officerent sua
 potentia, Archelao quoq; rege adiutante nepo-
 tulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupilla-
 rum alterā filio suo coniugē. Eodem incitabatur
 propter studia populi, miserantis orbatos paren-
 tibus

tibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequenti, & parati aliquādo per occasionem detegere eius erga fratres malenolentiam: quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, egre laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitq; Herodem precibus ut ipsi filiā Aristobuli ducere permitteret: & filio suo Pherora filiā: itaq; prater eius sententiā mutata sunt pacta connubialia, Rex autem eodē tēpore nouē uxores habebat: una erat Antipatri mater, altera summi pontificis filia, ex qua puer natus est patrē nomine referens: erant inter has & fratris filia, & consobrina, sed steriles: praterea Samaritū una, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quā postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romae apud priuatū quemdam amicum educabantur: ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodē genuit & Philippum, qui & ipse Romae educabatur: ex Pallade autem Phasaëliū: ex Phadra item & Elpide filias habuit Roxanā & Salomē. Maiores autē nati filias, Alexandri ex eadē matre sorores, quarum coniugiū Pheroras contēpserat, alteram Antipatro sororis suae filio collocauit, alteram Phasaëlo fratris sui filio. atq; haec fuit Herodis progenies.

De Zamari Iudæo Babylonico. CAP. II.

Volens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, ricū Iudæis magnitudine urbis de-

crevit in eius regionis medio cōdere, qui & suis
 esset praesidio, & vnde hostes facilius ex pro-
 pinquo posset inuadere. Cumq; intellexisset for-
 te fortuna virū Iudaū ē Babylonia cū quingen-
 tis equitibus sagittarijs & centū ferme cogna-
 tis Euphrate traiecto circa Antiochiam quesita
 est ad Daphnen degere, vbi à Saturnino praeside
 Valatham castellum ad habitandum acceperat,
 accersuit eum vnā cū suis, pollicitus ei agros in
 praefectura Batanaea, quae Trachonitidi confinis
 est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omniū etiā
 tributorum ac vestigaliū immunitatē promisit
 tam agris quā hominibus. His conditionibus al-
 lectus Babylonius venit, acceptoq; agro castella
 ibi condidit: & vicū nomine Bathyrām: eratq;
 hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis,
 simulq; Iudeis à Babylone Hierosolyma religio-
 nis ergō petentibus, quo tutiores essent à latroci-
 nijs: multiq; vndiq; ad eum confluxerunt Iudaei
 observatores legis patriae: & facta est ea regio
 valde populosa propter immunitatem, quae illis
 mansit Herode incolumi, Philippus deinde qui
 successit, pauca & non diu ab eis exegit: portō
 magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet
 multis grauatos exactionibus, libertate tamen
 frui permiserunt: quibus succedentes Romani &
 ipsi granibus tributis eos opprimunt, sed salua
 libertate, de quo aliās suo tempore dicemus pro-
 lixiū. Zamariū autem Babylonius, qui hanc re-
 gionem

gionem possidendā accepit ab Herode: exacta cū virtute vita, moritur egregijs liberis superstiti- bus, & in his Iacimo equite insigni fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus: is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippū, virum manu promptum, & virtuti sē quis alius deditū, regiū; Agrippa ob hac gratus & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copijs exercendis ac ductandis est prepositus.

Antipatti contra Herodem insidiz. C A P. I I I.

Ceterum in eo rerū Herodis statu quē di- ximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquā semel prospiciendi suis cōmodis potesta- tem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac beneuolentia: qua tamen potestate ille auda- cius abutebatur, callidē regens suā malitiam, & in omnibus facile fidem à parente impetrans: eratq; omnibus formidabilis ob versutiā magis etiā, quā ob potentiam. Sed precipuē Pheroraa illū colebat, & ab eo vicissim colebatur, circū- uentus à mulieribus Antipatro fauentibus: obno- xius enim erat Pheroraa & uxori & sacri & forori, quamuis exosas eas haberet propter iniu- rias illatas filiabus suis virginibus: attamen se- renda erant, & absq; illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus, & mutuo se inui- cem adiutantibus: quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omni-

bus. Sed Pherora cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conveniebat: diuellite eos regis sorore: quæ iam dudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantum perniciem conspirare, & parata rei eius indicium facere: qui ut cognoverunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & inuisam, hoc contra excogitauerunt, ut non congregarentur in propatulo, ficti quæ conuitijs simularent dissidium, maxime præsentem Herodem, aut alio quopiam qui ei renuntiaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuam benevolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cum primo excogitatum est, nec postea cum cepit fieri: omnia enim peruestigabat, moxque ad fratrem asfingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clancularias consultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim confectis dissidentes & iactantes inter se conuitia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, subito procul conspirantes in eos quibus occultam reliquit esse suam amicitiam. Hac illa & peruestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se non nihil intelligentem, sed colubentem se adhuc, quod suspectum haberet etiam foris proclive ad calumnias ingenium. Erat enim quedam Iudeorum secta exactiorè patria legis cognitionem sibi vindicans, quibus tanquam Deo

ut videri volebant caris, additū erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisei vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoq; infestum, ut eos etiam aperte impugnare non vereatur: nam cum tota gens Iudeorum fidem suam iureiurando obligasset regi & Casari, hi soli nō iurauerunt, excedentes sex milium numerū: quibus hoc nomine à rege multatis, Pherora vxor pro eis multam persoluit: cui reponentes gratiā quoniam credebantur futura præsire ex Dei colloquijs, prædicebāt, decretum esse Deo regnum ablatū ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac cōmunes liberos. Sed hoc quoq; regi per Salomen innotuit, & quod aulicorum quosdam sollicitarent muneribus atq; corrumpere: qua in culpa Phariseorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cumq; his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissima forma gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunq; è domestica familia cum Phariseis conspirasse ipsorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatu erat, quasi parens & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successione prolis legitima. Herodes porro conuictis Phariseis ac supplicio traditis amicorum consilium aduocat, & apud eos Pherora vxoris

IIII.

accusationem instituit, quod ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quod mulier ruptis legibus natura inter frater serat dissidia quibuscunq; valeat tam verbis quam operibus: multam quoq; contumacibus à se imposita illius persolutam esse impendens, & in summa consciam esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talè mulierem ableget. fratres inter se committentem mutuis odijs: quandoquidè ei aut huius uxoris iactura facienda sit, aut fraterna coniunctionis ac beneuolètiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quamuis vehementi regis oratione grauaretur, tamen aiebat se & fraternæ pietatis iura persuasile culturum, & à coniugali caritate haudquam discessurum: emoriq; se malle, quam sine dilecta uxore vivere. Tum Herodes licet graui se iniuria existimaret affici, irasci tamè fratri destulit, cõtentus Antipatro & eius matri interdixisse Pherora consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum cõuenticula. Illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur commessationes cõueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater: quin rumor erat Pherore uxore cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsare. C.III.

Quapropter suspectum habens patrem, & veritus ne ulterius serpendo eius odia ad se quoq; puenirēt, scribit amicis Roma degētibus rogās admoneāt Herodē per literas, vt quā primū se ad Cæsare mitteret. Quo facto Antipatrū Herodes misit cū preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi ē filia summi pōtificis. Eodem tempore etiam Syllanus Arabs Romanam profectus est, non factus imperatoris Cæsari: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipsum Cæsare, quorū Nicolaus antea: accedebat & alter accusator Aretas, multorū honoratorum cades apud Petram se inuito patratas obijciens, maxime Sohemii hominis in omni virtute prestantissimi: quin & Cæsaris seruum Fabatū ab illo interfectū fuisse ob talem quādam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthius, cui fidei rex plurimū tribuere solitus est. Hunc Syllanus pecunijs corruptū eō pduxit, vt ei regis sui cadē sit pollicitus. Hoc vbi Fabatus ex ipso Syllao cognouit, regi mox indicauit: qui ē Corinthio confessionē extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simulq; duos Arabas ab eodē satellite insimulatos cōprehendit, alterum virū principem, alterū Syllai amicum primarium, qui & ipsi tormentis admoti confessi

sunt ideo se venisse vt Corinthios urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atq; adiuvarent etiam in opere, si ita facto opus sit: quos omnes Saturninus apud se delatos Romā iudicandos amplius & puniendos transmissi.

Pheroræ obitus.

CAP. V.

Pheroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libèter, addito iuramento nunquā se rediturū, nisi Herodis morte cognita: adeo vt paulo post decubente rege vocatus ad accipienda quedā secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tñ ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, vel invocatus ad viscendū eū venit: quo morbo postquā absumptus est, corpus eius translātū Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honoravit. Ea res Antipatro quamvis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandē repescente ab eo poenas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Pheroræ vxor accusatur venelicij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. CAP. VI.

Vl. **P**herora mortuo Taphnita duo è libertis eius carissimis Herodem advenit, rogantes ne malam pateretur fratri mortem, utq; inquireret

In miserū eius & miſtū interitum. Quo at-
tentius aurē simul ac fidem præbente illorū ser-
monibus, aiunt eum apud vxorē cœnaſſe ea die
quæ morbi fuit initium, venenumq; oblatum ei
mixtum nono cuidā cibi generi, quod guſtatū
perniciem attulerit homini: id venenum allatū
ab Arabiſſa quadam muliercula, nomine qui-
dem amatorium, re autem vera Pherora letife-
rum: ſunt enim Arabiæ mulieres venefica maxi-
ma. hac autem quæ tum inſimulabatur, diceba-
tur amica Syllæ familiariffima. ad eam compa-
randi veneni cauſa profecta fuerāt vxoris Phe-
rora mater & ſoror, & cū illa reuerſæ ſunt pri-
die quàm ille cœnam letiferam ſumeret. Hu au-
ditis rex ad iram concitatus torſit ancillas ea-
rum & quasdam etiam ingenuas: & cū nulla
quicquā fateretur aut detegeret, poſtrema quæ-
dam dolore victa nihil aliud protulit, quàm
quòd imprecata eſt Antipatri matri cruciatus
ſimiles, quando quidem ipſa cauſa eſſet præſen-
tium tormentorum omnibus. Hac vox ad dilige-
torem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt
extorqueret earū ſecreta omnia, cōmeſſationesq;
illas & occulta cōuenticula, tum ſermones ma-
tris cum Antipatro priuatiſſimos, prolatoſ
inter Pherora mulierculas: ne id quidem reticē-
te, centum talenta ſe accepiffe ab eo, vt abſtine-
ret Pherora colloquijs. Addebant ancillæ quanto
patrē proſequeretur odio, utq; ſæpenumero apud

matrē de eius longevitate quæreretur, cum interim etiā ipse cōfēfceret, vt non multū se iuvare posset tam sera successio: adhuc simul narriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare quidē tutō liceat: quādoquidē iam nūc si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit successio, non filio: addere his solitū accusationē sequitia, non tēperantis nec à filijs: cuius metu Romanā sibi discedendū esset, Pherora verō in suam tetrarchiam. Hec quia probē congruebant: cum illis quae ex sorore antea rex audierat, exempta est omnis dubitatio: deprehensamq; in tam malitiosis conatibus Doridem matrem Antipatri, spoliata multorum talentorum ornamentis eiecit ē regia: & mulieribus ex domo Pherora propter hoc iudiciū factus est placatior. Sed nihil magis eius cōtra filium indignationē commovit, quā Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cetera de eo confessus est, quod letale venenum Pherora tradidisset, quo se absente ac per hoc minime suspecto patrem tōderet: id venenum allatum ex Aegypto per Antipbilū vnum ex amicis Antipatri, missum inde à Thendione amunculo ipsius Antipatri, fratre Doridis: haberiq; apud Pherora uxorem, à marito ad asseruandam acceptū. De quo rogata per regē mulier, habere se fassa est: & mox quasi ad asserendū id properans, de tecto seipsam deiecit: nec tamen letalis fuit casus, quia fortē in pedes cecidit

cecidit: ex quo postquam se recollegit, rege polli-
cito insolumentatē & ipsi & familiae, si totā rei
veritatem promeret: contra extremos cruciatus
minato, siquid per obstinationē celare pergeret,
iuravit se omnia dicturā ita ut acta sint: & ut
multorū tum fuit opinio, nihil omnino mentita
est. Venenum id, inquit, ex Aegypto attulerat.
Antiphilus paratum ibi opera fratris sui, pro-
fessione medici. Theudio deinde in domum no-
stram intulit, & ego servavi acceptū à meo Ple-
vora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciē cō-
paratum. Postquam igitur maritus in morbum
incidit, & tu officiose ad visendum eum & cu-
randum venisti, motus ille, & ad pietatē flexus
tua benevolentia, me accita. ō vxor, inquit, cir-
cumuenit me Antipater, dum pestiferis consilijs
& veneficijs ministerijs suum patrem meum fra-
trem appetit. Nunc igitur quandoquidē in ger-
mano nihil pietati qua hactenus erga me usus
est video decedere, & mihi instare vitæ termi-
num, age ne fratricidalī animo manes maiorum
contaminem, me inspectatē venenū illud exurn-
tum se sine mora prolatū iuxta viri mandatum
concremasse, paululo servato ut si post mariti
mortem rex eam tractare vellet durius, possit ei
necessitati occurrere. Hac elocuta vene-^{nū} quoq;
vna cū pyxide in mediū protulit. Post hac alter
Antiphili frater & communis eorum mater per
tormēta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam
aguo

agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificus filia regis vxor, quasi secretorū horū omnium particeps, sed conscientiam dissimulās: quapropter & ipsam rex abiectit, & filiū eius ē testamento delcuit, vbi successor destinatus fuerat. Socero quoq; Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filiū Hierosolymitani genere. Interim Roma venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quæstionibus fassus est attulisse se venenum quod daret patroni sui matri & Pberora, vt si prius illud parū fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggredierentur. Simulq; venerunt ad regē ab amicis Roma degentibus litera, instinctu Antipatri scripta, in quibus Archelaus & Philippus accusabantur, quod crebrò crimen patris refricaret de cade Alexandri ac Aristobuli, miserarenturque fatum germanorū innocentium: iam enim & ipsi renocabatur in patriam, nō ob aliud quā vt euocati fratrum interitus accessio fieret: hac autem amici in Antipatri gratiā faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusans, & verba eorū etati imputās. Ipse interim decertabat contra Syllam, & primatū colebat amicitias, cōparatis varijs oruamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem est, quod cum per se septem menses ante eius reditum tam multa contra eum in Iudaea mota sint, nihil co-

rum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum observatio, & viarum custodia, partim popolare hominum in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Antipater capitis damnatus in vincula conjicitur.

CAP. VII.

Cæterum Herodes ad Antipatri literas, v. l. quibus significarat rebus ex sententia peractis brevi se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret, ne quid sibi per eius absentiam quod nollet accideret. Simulq; modicè de matre eius questus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modumq; omnibus magnam charitatè præ se ferebat, veritus ne ille suspitione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pherora mortem nuntiabant prius iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quod Pheroræ amaret, quàm quod ille morte præuictus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celen derim oppidum Ciliciæ peruenerat, cum dubitare cepit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoq; variabant sententia, alijs euictum alicubi expectare, alijs sine mora domum nauigare consulentibus: facile enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem

BMIC

nunc quoq; nou aliunde quàm ex illius absentia aduersarijs audacia viresq; ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellitq; ad portum Sebastũ, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Caesaris. Iamq; manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutẽ aut accedente hominẽ, quem prius votis & faustis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant, tunc verò contrarijs votis licebat eum deuonere diris fraterni sanguinis vlticibus. Forte per idẽ tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc vero ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnã sedentibus superuenit Antipater omnium inscius & ita vt erat purpuratus in regiam ingressus est: quo mox admissso, amicorũ comitatus per ianitores exclusus est. Id primum mentẽ eius perculit, iam sentientẽ quò deuenisset: quãdo etiam pater accedentẽ à complexu repulit, perpetratũ fratricidium & cogitatũ patricidium opprobrians, & Varum cognitorem ac iudicem in castrinum denuntians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: moxq; obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia, qui ante Herodem Iudeorum rex fuerat: ab eis edoctus de omnibus parabat se vt in iudicio subsisterit. Sequẽti deinde luce præsidẽtẽ Varo ac rege, adhibitisq; in confessum

sessum vtriusq; amicis, acciti sunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui secreta cōsilia prolaturi erant, quiq; tormētis examinati fuerant: nouissimeq; serui matris Antipatri capto paulo antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensa fuerāt litera, quarū hac erat summa: ne reuertretur, quādo in patris notitiā peruenerint cōsilia omnia, vnicumq; ei refugium superesse Casarē, et si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne de causa sua prius decerneret quam cognosceret, sed defensionem rē integrā seruaret: rex verò postquā insit eū in modum sili, deplorauit infelicitatē suam in procreandis talibus liberis, quodque senecta aetate incidisset in Antipatrum; enumerauit deinde curas educationis & institutionis, quamq; benignè suggessisset illi ex opibus quantum ipse cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profecisse quò minus capitalibus appeteretur insidijs, vt regnū quod in re & patris volūtate cōtingere poterat, ante tōpus in impietatis pramiū cederet. Mirariq; se Antipatrum quānam spe elatus in tantā peruenisset audaciam. Successorē enim principatus iam scripto testamento designatū fuisse: vinētī quoq; sibi ex aquo participem dignitatis, splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena talenta redditus anni: Romam proficiscentem instructum fuisse CCC. talentorum viatico. Obijciebat deinde fratres

fratrum accusationē , quorū siue fontium idem
accusator atq; imitator, siue innoxiorū circum-
uentor ac parricida fuerit. Se enim nec cōperisse
de eis quicquam nisi hoc indice , nec in eos fla-
tuisse nisi ex huius sentētia: eam nūc per ipsum
irritam quodāmodo fieri, qui quasi haeres in pa-
tridicium illis succederet. Hac dicenti lacryma
oborta orationem cum abruptissent, rogauit Ni-
colaum Damascenū amicitia & domestica con-
suetudine coniunctissimum , & pulchrē eius ne-
gotij gnariū, vt prosequeretur quae attinerent ad
examinatos cōscios , & ad conuincendū filium.
Sed ille praueniens , causamq; suam excorsus di-
cere, hac ipsa exempla paternae beneuolētiæ pro
se adducebat. nimirum pietatis suae meritis red-
dita. Se enim & prospexisse solerter quid facto
opus esset, & sicubi res operā suam postulasset,
confecta dedisse omnia. nec aquū esse vt qui pa-
trem eripuerit ab aliorū insidijs, ipse nunc eius-
dem reus agatur criminis, & testata iam dudū
pietatis nouā apud homines rerū imperitos ma-
culam cōtrahat. Quam enim sibi fuisse causam
sceleris, cum successione designatus rex haberet
magis quā speraret, et nemine vetate honorū ef-
fet particeps? neq; enim probabile esse, affectatū
cum periculo quod iam pro virtute cōtingerat, et
ob incertam spem contēptam certam infamiam,
maxime cū is conatus fratribus nō succ. sset,
quorū ipse & delator fuisset, & conuictorū de
impict

impietate punitor etiam: nec se pœnitere gestorū, quæ argumento sunt quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per se acta sunt, testem esse Casarē, cui non secus ac numini nemo possit imponere: extareq; eius de hoc literas, quas periniquum sit inimicorū & improborum hominū posthaberi calumnijs, quibus nihil magis sit cordi, quàm regiam familiā inter se committere, nactus comminiscendi otium per suā absentiam, quod se præsente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quaestionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & postremò se quoq; torquendum offerebat nihil deprecans. His cum nonnihil moueretur cōcilium, miserabiliter lacrymante Antipatro & sibi met conuerberante faciē, vt vel inimicos subire miseratio, Herodesq; ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à rege ceptam prosequens, exaggerabat singula, proferatq; testimonia, & indicia criminis collecta ex quaestioni subiectorum cōfessionibus: ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituedis filijs, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamē aequè mirandā fuisse priorū temerariā stultitiam, qui rudi etate corrupti à malis cōsiliarijs naturales affectus pietatis aboluissēt, ambitione principatus magis quàm opū cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sce-

FF

leratam

levatam audaciã, qui senior nocētissimis bestijs,
 à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus,
 nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne
 fratrum quidem calamitate deterritus, quo mi-
 nus crudelitatis eorum amulator fieret. Atqui
 tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tentati
 per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu
 in convictos animadvertisti: nec improbamus
 quòd eos iusta indignatione persecutus sis, imò
 miramur te imitatu eorū intemperantiã, & fa-
 cile colligimus, illa quoq; te non ad securitatem
 patri, sed ad fratru fecisse perniciẽ, vt detestan-
 do eorū malitiam, pietatis erga cōmunẽ paren-
 tē opinionẽ tibi quares, & deinde ipse in eũ sa-
 nire posses impunitus, quod eadẽ facere aggres-
 sus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio,
 & parcis eorū socijs, omnibus facis perspicuũ be-
 ne cōvenire tibi cum eis, quorū posthac vti possis
 in opprimẽdo patre opera: itaq; duplicẽ volupta-
 tem cepisti tuis dignā moribus: alteram palam
 quasi re bene gestā gloriabũdus sublati fratri-
 bus: alteram clam maiore facinore per occultas
 insidias conando patrem subvertere, cuius modò
 vindex videri volueras. Si enim verè detestatus
 esses illorū malitiam, nunquam imitandam tibi
 proposuisses. Nimirũ hoc agebas istis artibus, vt
 dignioribus sublati nullos haberes successionis
 amulos, & tum demũ fratricidio necem patri
 adderes, vt in occulto manerent insidie quibus

oppugnasti germanorum capita, & non solum
ipse meritum supplicii effugeres, verum etiam
miserū parentē pœna tua vicarium supponeres,
inadito ad hoc aui parricidio, & qualis nullum
exemplum extat in omni hominū memoria: non
enim qualicumq; patri insidiatus es, sed amanti-
simo simul & indulgentissimo, iam regia pote-
statis particeps, iam successor designatus, tum
præsenti fruendi voluptate ante tēpus permissa,
tum in futurū spe testamento patris confirmata.
Tu verò cupiditatibus tuis nondum non ex illius
bonitate, sed ex tua malitia statuebas, nō cōten-
tus societate patris indulgentissimi, nisi quoque
suam partem præriperes: & cuius te servatorem
verbis præferebas, eū re vera querebas perdere,
non ipse tantū scelestus, sed matri quoq; inurens
eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbās be-
nivolentiā, dissidijsq; miscēs omnia: & post hac
ausus es patrē vacare bestiam, ipse venenatissi-
mus quibusque bestijs nocentior, proprio veneno
abutens in coniunctissimos optimeq; de te meri-
tos muniensq; te custodibus ac varijs tam viro-
rum quàm mulierū technis cōtravniū senē, quasi
non tua sola scelestā mens satis esset ad explēdū
odium. Et nunc post tortos tua causa viros &
mulieres, servos & ingenuos, post aperta coniu-
ratorum inducia, audes veritati cōtradicare: &
qui dudum patrē sperasti è rebus humanis tol-
lere, nūc quantum in te est conari legem quoq;

contra tui similes scriptam abolere, simulq; Vari aequitatē, omnemq; quanta est in rerū natura iustitiam. An ideo mentitos dices tormētis examinatos, ut fidem abroges patris tui servatoribus? tibi scilicet in tormētis plus credendum est. Non liberabis regem Varenē a cognatorū iniurijs? non dabis neci hunc pessimā bestiā pietatē erga genitorē simulantē in fratrem perniciē, ac deinde ut solus regnet deprehensum in struendis illi capitalibus insidijs? Scis patricidium nō priuatum esse crimen; sed publicā vitā ac naturā iniuriā. quod cogitatū etiam nō minus quā perpetrātū contaminet: imō quod qui non punit, & ipse in naturā parentē est iniurius. Post hac matrem eius quaedam adiecit, quae illa garrulitate muliebri effutierat: cōsultos vates de regno, & sacris exitialibus impetuum regis caput: tum libidinosas & ebrias Antipatri volutationes cum Pherora mulieribus: quaeq; ad testimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim praemeditata, partim repentina necessitate expressa, atque hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silētio tlexerāt, post versam eius fortunam vidētes accusationibus inimicorū obnoxia, odia in eum sua exsaturabant. Attamen non ita aliorum odijs grauebatur, ut proprijs sceleribus, hostili in patrem animo, disturbata fratrum concordia, cōmissū inter se domesticis omnibus: ut qui nunquam nec odia

iustia

inſta exerceret, nec amicitia fidem coleret, niſi
quatenus ſibi videretur cōmodū: idq; cum iam-
dudum à multis eſſet obſervatū, quo quiſq; erat
aquitatis amantior, eo grauior illi fuit aduerſa-
rius: & quā primū tutō licuit, magnis vocife-
rationibus reū vrgebant, quicquid ſcīrēt certa-
tim prodentes: cumq; variorū criminū proferre-
tur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quōd
neq; ad regis gratiam loquerentur, neq; periculi
metu ſilētio quicquā tegerent, ſed damnarēt oēs
ſceſtos conatus. Antipatri, eumq; nō tam ob pa-
tris ſecuritātē quā ſuometipſius merito de me-
dio tollendū cēferent, & tradendū ſupplicio: nec
hi ſoli qui interrogabātur eum accuſabāt, verū
etiā ſpontanei delatores pleriq; aderant: ita ut
licet callidiſſimus eſſet mēdaciōrum artifex, &
frōtis perfrictiſſima, tamē ne hiſcere quidē con-
tra valeret. Poſtquā antē Nicolaus accuſare eū
& cōvincere deſtitit, tum Varus poteſtatē ei di-
cendi pro ſe fecit, ſi quid haberet, quo declararet
ſuā innocētia. Se enim nihil magis optare, et idē
patrem quoq; eius optare ſcire, quā ne in vllō
obieſto deprehenderetur crimine. At ille pronus
in faciē & ſupplicabūdus humi iacēs, Deū con-
ſcientia ſua inſpectorē obteſtabatur, ut evidenti
aliquo ſigno probaret alienum ſe ab omni culpa,
nec quicquā vnquā malitum in patris pernitiē.
Is enim eſt mos malorū omnium, ut quoties ne-
ſarium aliquod facinus aggreſſiuntur, nihil non

sibi permittant, nullo respectu diuini numinis: cum autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimoniū volūt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoq; Antipatro vsu euenit: qui cum antē omnia sic gēssisset quasi nullum nūmen interesset rebus mortalib; inminēte ultione destitutus iuris praesidijs, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerās, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tū Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum inuocante, videns alioquin nullum fore finē, iubet proferri venenum in mediū, vt quānam vi praeditū sit experimēto posset colligere: quod mox allatū, & ad bibendum datū cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominē: quo facto surgens abiit ē concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimū solebat degere, quod illic esset Syrorū regia.

VII. Herodes verò cōfēctum vinxit filiū, omnibus ignorantibus quānam fuissent eius cū Varo ante discessum colloquia: coniectura tamē erat cuncta regē facere ex illius sententia: coniecto deinde in carcerē, Romam Caesari de eo significauit per literas, missis etiam qui corā eloquerentur mandata, docerentq; quā scelerat. sit hominis malitia. Per eos illē dies intercepta sunt Antiphili ad Antipatrum ex Aegypto missa litera quibus solutus

salutis hac in eis scripta rex ipse comperit. Misi
 ad te Acmes literas, etiam cum vita mea peri-
 culo: seu enim quod si deprehenderer, infestas mi-
 hi duas potentes familias redderem. Tu dabis ope-
 ram ut rem geras feliciter. Atque hoc fuit argu-
 mentum huius epistolae: rex autem diligenter requi-
 situm etiam alteram, ea tamen nusquam comparabat,
 et servus Antiphili negabat se attulisse ullam
 praeterea: et cum diutius haberetur, unus ex ami-
 cis regis animadversa quadam futura in inte-
 riore serui tunica (nam duabus erat indutus)
 suspicatus est in ea plicata celatas literas, nec eum
 sua fecellit opinio: depromptaque est inde epistola
 haec fere continens. Acme Antipatro. Scripsi pa-
 tri tuo quales insisti literas, et adiecti confectum
 exemplar epistolae quasi a Salome ad dominam
 meam missae: quae lecta scio quod poenas ab ea
 tanquam ab infidiatrice exiget. Et verum quam a
 Salome scriptam videri volebant, Antipatri com-
 mentum erat supposito Salomes nomine, ipsius ar-
 bitratu et comodo scripta, sed Acmes ministere-
 rio. Eadem et regi scripsit in hanc sententiam. Acme
 regi Herodi: Cum mihi sit cura ne quid te lateat
 ad salutem tuam pertinens, iniunctam Salomes epi-
 stolam contra te scriptam ad meam dominam, non
 sine periculo transcripsi, et ad te misi: in qua
 postulabat ut sibi liceret Syllae nubere: hanc tu
 lacerabis, ne quando propter eam vita discrimen
 adeam. Sed hoc commentum prodebat quae ad ipsum

Antipatrum scripserat, significans se voluntatis eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertū his exemplar scēlitiarū Salomes literarū ad suā dominā, qua insidias Herodi tēderent. Erat autē hac Acme Iudaea genere, agēs in ancillatu Iulia vxoris Caesaris, operamq; hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitā simul & patrē vteretur. Caterū Herodes cognita hinc filij malitia, minimū absuit quin illū cūestigio tolleret, vt cōcitorē turbularū omniū, qui non solum suā & sororis salutē in periculū adduxisset, sed disciplinam etiā corrupisset domus Caesaris: eodem incitabat eum & Salome, pectus plangēs, & mori non recusans, si vllum extaret violata à se fidei argumētū idoneū. Rex autē accersito filio iubet illū cū fiducia promere, si quid haberet quod pro se asferre posset. Qui cū ad hac ne hiscere quidē valeret, rogatus vt quando medicus veneretur deprehensus in maleficio, saltē socios sceleris proderet, omnem culpam cōferebat in Antiphilum, aliū præcrea nominabat neminē: ibi Herodes vehemēti dolore animi saucius cogitauit eum Romā mittere, vt apud Caesaris tribunal parricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorū ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt antē retinuit: legatos autē & literas accusatrices misit ad Caesarē, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarū quoq; adiunctis exemplaribus.

Herodis

Herodis morbus, & Iudæorū seditio. C. VIII.

Interea dum legati instructi mandatis ac lite VII.

Iris Romā properant, rex morbo correptus testamentum condidit, successionē regni reliquēs natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumnijs Antipatri: Casariq; legavit mille talenta, & uxori Iulia liberisq; eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filijs distribuit pecunias & agros ac redditus, similiter etiā nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quā propter perpetuā & incunctam benevolentia ditavit egregiē. Desperata deinde salute, quod iam ad septuagesimū atatu annū accederet, mirū in modū efferatus est, ira impatiens & amarulētus in rebus omnibus: in causa erat opinio contēptus, quodq; existimaret gentē latari suis infortunijs: quā opinionē confirmavit quorundam apud populum gratiosiorū seditio, mota ex causa tali. Iudas Sariphai filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patrie legis praestantissimi, ob idq; chari populo quod iuventutem discipulis instituerent: totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postquam cognoverunt morbum regis esse incurabilem, concitauerunt iuventutem, ut sublati operibus qua rex præter patriam consuetudine fecerat, propugnatores pietatis se ostenderēt, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc

FF § esse

esse regi causam cum calamitatum domesticorum tum postremo praesentis morbi, videlicet, quod contemptu legibus multa novare ausus sum: nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cetera supra maiorem portam templi dedicaverat donum pretiosum, aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statueri, aut consecrare animantium effigies: quam ob rem doctores hi autores erant suis discipulis, ut aquilam illam detraberent. Et si enim res videatur non cavere periculo, tamen etiam incunda vita proponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo saeculo passura sit gloria eorum inter mori: & alioquin ignavos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio à praesenti vita discoderent: magnum enim levamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum primum laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quam femina veniant. quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuvenibus rumor supervenit extinguitum regem nuntians, & propensos iam ad faciendum perpulit: itaque claro meridie ascendentes detractam aquilam cocciderunt securibus, inspe-

clante

Et ante congregata in templū multitudine. Quod
ut renuntiatum cognovit dux regius, maiorem
aliquam conſpirationem metuens, occurrit eō
cum valida ſuorum manu cohibiturus demoli-
tores aquila: & irruens in vulgum rudem &
imparatum ac conglobatum temerè, facile reli-
quos diſtrectis & cadentibus circiter x L iuvenes
reſiſtere auſos comprehendit, cumq; hiſ autores
facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes
cedere, omnesq; ad regem perduxit. Quo rogante
quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere:
aiunt, ſe & deliberaffe id multo antea, & deli-
beratum executos, ut fortes viros decuit. Nam
& honori diuino, inquit, ſuccurrimus, & le-
gem cuius diſcipuli ſumus vindicauimus. Nec eſt
quod mireris ſi tui decretis leges præponimus,
quas nobis Moſes autore & doctore Deo pertu-
lit: nec recuſamus mortem ac ſupplicium quod-
cumq; nobis intuleris, conſciꝝ nos non ob malefi-
ciam, ſed pietatis cauſa hac perpeti. Hac illi nō
minorem animo quàm verbis præferentes forti-
tudinem, aequè tum ad conſtanter patiendū ala-
cres, atque antè ad fortiter agendum fuerant.
Eos rex vinctos miſit Hiericunthem: moxq;
actis Iudæorum primoribus in concionem corū
lectica ob imbecillitatem delatus, cepit com-
memorare labores ſuos exhaustos pro republica,
tum inſtauratū templum impendijs ingentibus,
quale opus per CXXV. annos nemo Aſamona-
rum

rum regū ad honorem Dei valuisset perficere: nec exstructū id tantum à se, verum etiā ornatum votiuus muneribus ac donarijs tēplo dignissimis: ob hæc facta sperasse se vel post obitū sempiternā, & memoriā, et gloriam. Nunc prohi nefas, viuo etiā ac superstīti pro beneficijs reponi iniuriā, & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrali: quæ iniuria licet in ipsum intentata, re tamē vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores quiq; veriti crudelitatem eius, ne fortē efferatus in se quoq; grauius animaduertēret, negauerunt hæc facta ex ipsorum sententia, vderiq; sibi admissam esse rem dignā supplicio. Ille in ceteros mitior, Matthia pontifici ademit sacerdotiū, quasi non alieno ab hoc consilio, eiq; • successorem dedit fratrem vxoris suæ Ioaxarum. Huius Matthia pontificatu accidit etiā alium pontificem ad vnā diē substitui, qua Iudæi populariter ieiuniū celebrant. Nam Matthias ea nocte qua præcedebat diem ieiuniū, visus est sibi per somnū cum vxore congregari: & cū ob hoc ad rem diuinā faciendam non esset idoneus, Iosephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. Ceterū Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem eiusq; socios viuos excussit, in quam noctem etiā defectus luna incidit. I. X. dis. Regi verò morbus factus est grauior, pēnam

nam impietatis exigente numine: lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quam intus popularetur viscera: aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuò cibos suggerere: simulq; vexabatur intestinorum exalceratione & colicis passionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similiterq; inguina: ipsa quoq; verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molestâ tentigine; non sine fœtore grauiissimo: super hæc omnia nervorum cōtractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrē constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regem læsa tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tamen si grauius affligeretur, quàm vt videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen euasurū se sperabat, accersendis medicis intēsus & medicamentis cōquirēdis vndiq; profectus etiam vltra Iordanem fluvium, calidis aquis se fouebat. apud Calliroēn: quæ præter vim medicā potu quoq; iacunda sunt. Hæ aqua in lacum bituminis feracem effluunt: ibi de medicorū consilio immixtus fouendus in resertum oleo solium, visus est illis iam agere animā, quare exorta comploratione familiarū excitatus, & ad se reuersus, nullamq; amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuam militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atq; amicos, rursum Hierichum

richuntem reuersus est: ubi atra bile praeuante
 eo immanitatis prolapsus est, ut facinus animo
 conciperet longe atrocissimum. Nam cum è tota di-
 tione nobiliores Iudaeorum ad eum conuenissent, eu-
 cati minasi edicto poenâ capitis intentante nò pa-
 rentibus, insensus ex aquo sine fontibus seu inno-
 cijs, vniuersos conclusit in circo: accita deinde
 Salome sorore maritoq; eius Alexa, ait instare
 sibi terminũ vitæ, succumbenti tantis doloribus:
 quod quidẽ ferendum esse, quando iuxta cõmunem
 mortaliũ sortem accidat. illud permolestum
 esse, si carendũ sit extremo honore lucus qui de-
 beatur regibus: nò enim ignotã sibi esse Iudaeorum
 mentẽ, quòd optatã suam mortẽ letis accepturi
 sint, animis, quandoquidem vel à viuente etiam
 tum nò abstinuissent contumelias: sed illorũ esse
 officij, leuamẽ aliquod præsenti huius doloris de-
 cernere: nam si assensum consilio suo praebeant,
 fore suũ finis longe quàm aliorũ regum honora-
 tius, & manibus suũ gratius, omnibus per totã
 ditionẽ non fìcte lugentibus. Ergo quàmprimum
 viderint se exhalasse animã, debere eos clausam
 Circo nobiliũ multitudinem cingere militibus,
 ignorantibus etiam suũ obitum: non prius vul-
 gandum quàm mandatum exsecuti sint, inbere
 deinde ut circumuentos vnã omnes iaculis conf-
 gerent. Quibus hoc modo cassis duplicẽ se eis habi-
 turum gratiã, vel quòd mandatorũ fuerint me-
 mures, vel quòd obitũ suum publico lucu hono-

raverint. Hæc ille cū lacrymis lamentabundus cognatos per mutuā fidem ac benevolentiam, perq; omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatū vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam ut cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Hic sanè etiamsi quis praterit à eius in cognatos sanitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate sollicitudini, ex hac certè nobisissima eius volūate deprehendere potest quā inhumano animo præditus fuerit: quandoquidam iamiam à vita discessurus curabat ut eī singulis familijs vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & charissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum nec valens eis quicquam obijcere: cum hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimici tali suo tempore odia remittere soleant.

Antipatri exitium.

CAP. IX.

DUm hæc mandata cognatis dat supervenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem, quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumq; Antipatrū relinquit arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuntij pœna Acmenes, & permissa sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus gravi dolore, cibi tamen avidus, malum simul & cultellum poposcit.

Selebat

Solebat enim & antea per se repurgatum palatium incidendo comedere: tunc verò circūspiciebat, ferire seipsum cupiēs: perpetrassetq; facinus, vi Achiabos nepos iēlum prauenicus, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: moxq; denuo luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animā. Quem strepitum ubi persensit Antipater, ratus patrem vere vitam finisse, spem concepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet: cepitq; cum custode carceris de missione agere, multa & in praesens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. Ille verò adeo non paruit, vt mox comatus eius regi renuntiaret, vtq; sollicitatus ab eo ostēdata premio. Tum Herodes qui iam ante male affectus erat erga filiū, postquam audiuit custodem carceris, exclamās pra indignatione, & caput sibi met verberās, quāuis morti proximus erexit se in cubitum, iussitq; vnum ē satellitio sine mora eum occidere, et corpus obscuro funere condi in castello Hyrcanio. Herodis mors, testamentū & funeratio. CA. X.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum: Antipam enim quē prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilaea simul ac Peraea tetrarcham cōstituit: regnū verò Archelao largitus: Trachoniticam, Galoniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchia nomine assignauit Philippo filio, germano

mano fratri Archelai: Iamniam autē, Azotum
 & Phasaélida Salome sorori suae attribuit, &
 argenti signati quingenta millia. Habita est &
 ceterorū cognatorū ratio, abundeq; prospectum
 singulis leganda pecunia & redditibus annuis Ca
 sari quoq; legauit argenti signati cēties centena
 millia, praterq; sua vasa tam aurea quā argē
 tea, magnūq; vestis pretiosa numerū. Iulia autē
 Caesaris vxori, & quibusdā amicis quinquagies
 centena millia. His ita ordinatis quinta die post
 quam Antipatrū filium occidit, vita defunctus
 est post detrusum regno Antigonū anno trigesi
 mo quarto ex quo autē à Romanis rex declara
 tus est, anno **XXXVII**. vir in omnes ex aquo
 saeuus, ira seruus, iuris dominus: fortuna autem
 propitia vsus, si quis alius: ex priuatis enim na
 tus regnū asscutus est, & innumeris circūdatus
 periculis semper euasit feliciter, vixitq; longissi
 mo tēpore. Quantū autē ad domesticos & filios
 attinet, hic quoq; felix fuit sua sentētia, oppres
 sis inimicis et aduersarijs, sed infeliciissimus meo
 iudicio. Ceterum Salome & Alexas priusquam
 regis mors innotesceret, in circo clausos domum
 suam quemq; dimiserunt, ducentes ipsum ita iu
 bere, vt in agros digressi curarent suamet ipso
 rum negotia, atq; hoc pacto magno beneficio vnū
 uersam gentē sibi deuinxerunt. Indicata dein **XI**.
 de regis morte, congregataq; in Hierichum innum
 amphitheatrum omni militia, primū legerunt
 GG literas

litteras eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac benivolentia, & ab eis, ut eandem servarent & Archelao filio, quem regni successorē sibi substitueret. Deinde Ptolemaum, cui anulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliās ratum habendū esset, quam accedente cōsensu Caesaris. Moxq; acclamatus est regi Archelao, & milites cateruatim unā cum suis ducibus pollicebantur eandem quā patri hactenus prastitissent fidem atq; opera, letis ominationibus Deū illi fautorē comprecantes. Post hac finis parabatur regi, Archelao curante ut exsequia patri fierent quam splendidissima, & omnem ornatū proferente ut in pompa comitaretur mortuū. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta varijs gēmis pretiosis, & instrata purpura: corpus quoq; amictū erat purpura, imposito capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptroq; in manu dextera: lecticā stipabant filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationū genera: primum satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad praliū: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus: hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. Ea pompa processit Herodium vsq; per octo stadia, ubi quemadmodum antē mandaverat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est.

Ar che

Archelaus autē per septem dies iuxta patriam legē luctu parētis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini prabito, in templū ascendit: & quacūq; transiret excipiebatur gratulationibus ac sanctis acclamationibus. Tum consensu suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat latus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebatq; grates quod obliui patris sui duricia, nihil deterius erga ipsum affecti essent, pollicebaturq; parcam pro corū studijs gratiam: adhuc tamen abstinere se à regni nomine, quod ab auctoritate & assensu Caesaris pendeat, pones quē sit testamenti à patre scripti confirmatio, quamobrē ne ab exercitu quidem apud Hierichuntē vltro offerente ambitiosum diadematis honorē se accipere voluisse, cū nondū constaret de legitimi collatoris animo. Caterum quā primū constabilitus esset in imperio, cura sibi fore, ut beneuolētia omnium videatur dignissimus: daturūq; operā, ut per omnia a patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentē huiusmodi potestates ineuntium, quo mansuetius & officiosius eos alloquebatur Archelaus, eo maioribus eum ferebant laudibus, poscebantq; sibi ab illo beneficia: quidam ut leuius annum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes nō paucos vixerat, & in his plerosque diu in carcere

detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauebatur forū rerum venaliū, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans: postremo re diuina peracta conuiuium cum amicis inijt.

Populus seditionē mouit contra Archelaū. C.XI.

- XII. ¶ Interea Iudaeorum quidā nouarū rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiā & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquila aurea violatores recens neci traditos, tūc cum clamoribus & eiulatu in defunctum regem iactabant cōhuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatiq; in vnum, in vindictam eorū ab Archelao deposcebant ad penam quosdam ex his qui chari Herodi fuerant, & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatē eorum indignē ferret, compescere tamen placide conabatur, quod pararet profectiōem ad Casarem, vt sententiam Caesaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omissa vindicta studio, considerarent legibus penas dedisse quorum molestē ferrent interitum: ad haec postulata eorum non carere iniuria, & tēpus hoc alia consilia poscere, opusq; esse

esse concordia, donet ad ipsos reuertetur confir-
matus rex assensu Caesaris: tum demum dispicien-
dum super his rebus, & statuendum de comuni
sententia: interim quiescerent, ne seditionis cri-
me incurrerent. Hac mandata exponenti recla-
maturum est strenue, periculum intentantibus qui-
cumq; conaretur verbis eos ad saniozem mentem
reducere: quod plus sua voluntati tribuerent,
quam autoritati praesidentium: & indignum duce-
rent, si amicorum quos viuo Herode amiserant,
ne mortuo quidem illo impetraretur ultio: adeo
enim concitati erant ut id tantum ius & fas puta-
rent, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur,
ne sui quidem periculi memores, dum inimicos
ladere cupiunt: & cum multi ad eos a rege mitte-
rentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua
persona verbis sedarent turbidos, neminem audi-
re sustinebant, sed ad maiorem iram accedeban-
tur, auferi aliquid si maior accessisset numerus.
Cumq; festum instaret quo patrium Iudaeis est vesi-
um non fermentatis panibus (Pascha vocant, monu-
mentum veteris ex Aegypto effugii, quo summa
alacritate maiorem solito populus maculat victu-
marum numerum, & infinita turba, nonnulliq;
etiam extra regionis terminos habitantes con-
fluunt religionis gratia) seditiosi deploratores le-
gis doctorum Iuda ac Matthia cõglobati in tem-
plo permanebant, non deficiente victu quem il-
los non pudebat mendicato quærere. Tum Arche

laus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte qui compescerent homines, priusquā cetera turba huius furoris inficeretur contagio: & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebē exasperauerūt, & ferientes saxis plerosq; occiderunt: tribunum cum paucis effugerunt sancij: quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porro de rerum summa periclitari sibi visus est, si plebi impetum illum retunderet: itaque totum exercitum in eos immitit, simulq; equites, qui & aduenas prohiberent occupatibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euassissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent: ab his equitibus ad tria millia virorum caesa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per praenem edixit, ut omnes in sua discederent: illi metu grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit una cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemaum, multosq; ex amicis alios, & familia & regno commissis Philippo fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem: alij quoq; ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelaus

Archelao, re autē vera obnixuri ei potius, & precipue perpetrātū in templo facinus incusaturū. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Casaream Sabinus procurator Caesaris in Syria, in Iudeam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus comodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemaeum. Ita ille in praesidi gratiam neq; arces occupauit in Iudea, neq; thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tātisper donec Caesar de his aliquis statueret: & hac pollicitus māsit Casarea. Sed postquā alter Romā nauigauit, alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petijt, et occupauit regiam: accitis deinde praefectis arcium, & regijs procuratoribus rationes reposcebat ab eis, et arces sibi cōmitti postulabat. Praefecti tamē non discesserūt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentū integra, praeexētes ea se seruare Caesari. Eodē tempore etiam Antipas Herodis filius Romā nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao praefereūdus, eo quod prioribus testamētis tabulis successor regni destinatus fuerit, quae validiores deberēt esse, quā ille scripta posterius. Ducebat autē secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemaeum, inter amicos olim Herodis praecipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximē illum ad affectandum regnum mouit.

Irenaus orator, vir eloquens, & diu versatus in regijs negotijs. Quapropter suadentibus quibusdam ut fratri cederet natu grandiori, & heredi regni scripto in testamēti paterni tabulis, noluit parere huic consilio: qui postquam Romā pēnēnit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore quā Archelai odio, libertatē maxime cupientes, & degere sub Romano praside: quod si parū succederet, cōmodiorem sperantes Antipā quā Archelaum, studebāt illis partibus. Quin & Sabinus scripsit Casari literas, in quibus accusabatur Archelaus. At ille per Ptolemaeum Casari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentū patris, simulq; rationes pecuniarū Herodis obsignatas cū ipso anulo, atq; ita euentū expectabat. Qui perlectis his omnibus, Variq; ac Sabini literis, tum quantū pecuniarū esset ac annuorū reddituum, praterea quae Antipas sibi regnū vindicans scripserat, amicos in consiliū advocat, & in his Caiū Agrippa & Iulia filia sua filium, iam à se adoptatū, primū ei locū in consistorio tribuens: moxq; potestatē facit dicere volentibus de praesentis negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius vir facundissimus & infensissimus Archelao dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius potestatem iam dudum inuasisset nō expectato assensu Caesaris, dum festo die tā multos interimēret: qui etiamsi essent hanc penam

pr. me

promeriti, eius tamen exigenda ius seruandum
fuisse potestati legitima, nō ipsi & surpandū, siue
regi cū iniuria Caesaris, cuius cōtempnisset suffra-
gium: siue priuato, quod peius esset etiā. Quare
immerito nunc eum ab ipso hunc sperare calcu-
lum, quem iam quantum in se fuit ferendi eius
iure priuauerit. Ad hac obijciebat ei mutatos au-
toritate propria quosdam duces militia: quodq;
sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam
causas determinasset, annuissitq; postulatis po-
puli, deniq; nihil non fecisset quod per Caesarem
confirmatus posset facere: ab illo quoq; dimissos
aiebat eos qui in circo inclusi fuerant: multaq;
afferebat alia, partim vera, partim verisimilia
propter iuuenilē ambitionē hominū recens eue-
cti ad tantū potestatis fastigium: prater ea negle-
ctum patris luctū, & comessationes insequenti
mox post eius obitū nocte celebratas: qua indi-
gnitate motū ad seditionē populum, videntem
pro tantis beneficijs mortuo patri talē ab eo re-
ferri gratiam, vt interdū tanquā personatus la-
crymas fingeret, per singulas autē noctes delitijs
frueretur regijs: qui cū tam prauo ingenio sit
praditus, nihilo gratiore fore erga Caesarē, si ab
eo regnū acceperit, quā hactenus fuisset erga
parentē amātissimum. Cantu enim se oblectare
& choreis, tanquā in morte inimici non patris,
handquaquam abesse ab immuni scelere: nunc
venire ad Caesarē vt annutu eius regnū accipiat,

cùm iam antè nō aliter se gessisset, quàm si con-
 stabilitus rex fuisset autoritate ipsius. Maxime
 autē exaggerabatur in sacro loco perpetrati
 cades impia, idq; die festo, quando tam hospiti
 quàm indigenarū victimarū more mactati sunt, et
 sanum refectū cadaueribus, nō ab externo quo-
 piam, sed ab eo qui legitimā regis appellationem
 prætuleret, quo facilius tyrannicum suum inge-
 nium expleret exercendis passim in omnes iun-
 rīs. Quare ne per somnū quidē vñquam patrem
 dum sanus esset, de hoc sibi post obitum susti-
 tuendo principe cogitasse, vt cuius mores habe-
 ret cognitos: imò in potioribus tabulis eius ad-
 versarium successorē destinatum Antipatrem: hunc
 enim à patre ad regnū vocatum non animo ante
 corpus premortuo, sed integris etiā tum & ra-
 tionis & corporis viribus. Imò etiam si iam tum
 tale de Archelao fuisset patris iudiciū, quale in
 posterioribus tabulis, ipsum tñ iam satis decla-
 rasse qualis nā rex futurus sit, qui autoritatem
 Caesaris in cōfirmando regno contēpserit, & pri-
 uatus adhuc ciues in templo iugulare nō dubita-
 uerit. His dictis Antipater, et ad faciendā ver-
 bis suis fidē plurimū ex ipsius cognatione testi-
 bus adhibitis, finē orationi imposuit. Tum Nico-
 laus contra afferbant pro Archelao, eadē illam
 circa tēplum cōmissam ipsorum improbitati im-
 putandā, qui nō prius à tumultuādo destiterint,
 quā ille coactus sit eos vi compefcere: hoc magis
 culp

culpabiles, quod non solū malitiā suā exercuissent, verū alijs etiam necessitatē fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorū in speciem quidē infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Caesaris pertinuisse iniuriā: missos enim ab eo qui tumultuantes sedarēt, factō ab ipsis impetu cōtra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine aquitatis respectu, dum modō odio quo prosequatur Archelaum morem gereret. Eorum igitur esse culpā qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorū arma ad defensionem sumpta in se proritauerint. Cetera quoq; de quibus Archelaum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicēs nihil horū nisi ex illorū sentētia gestū, nec ea tam iniusta esse, quā ipsi videri velunt, dum per hoc aliquid Archelao noceāt. Tantam illis inesse cupidinem ledendi cognatū hominē, cū de patre bene meritū, tum ipsos omnibus semper persecutum officijs. Testamentū certe à rege mētis compote esse scriptū, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verō tanto magis, quod Casari rerū dūo autoritatē confirmādi relinquant. Nec Casarem iniquitatē istorū imitaturū, qui cū maximis ab Herode viuo affecti sint beneficijs, nūc extremam eius voluntatē violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suae permittentis testamentū ratum habiturū: multum

omni

enim interesse debere inter horum malitiam, & Caesaris virtutem atq; fidem toti orbi cognitam. Quapropter non indicaturū parum sana mentis decretū eius, qui probo filio successione reliquerit, & insuper ad ipsius fidē confugerit: quādoquidem verisimile non sit in diligēdo successore errasse, qui tam prudenter sentiētia Caesaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Caesar Archelaum ad genua sibi accidentē erexit humanissimē, dignū esse regno pronuntians: pra se ferens nihil se facturum, nisi testamento praescriptum & Archelao ipsi commodum: vidensq; hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum disspiciebat, vñne regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, praesertim cū omnes eius ope indigeant.

Seditio Iudæorum cōtra Sabinum, & quomodo Varus autores eius pūnt. CAP. XII.

Sed priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Martache Archelai mater morbo vitam finit, & à Varro Syria praeside venerūt litera de filiōne Iudæorū significātes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gente tumultus: ad quos compescendos cum Varus venisset, autoribus eius motus afflicti supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam, legionem vnam reliq

reliquit Hierosolymis, ut Iudæis nouandariū rerum facultatē præriperet: nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quamprimum enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illis copijs, et parum se iam putans populo: nā armatis multis satellitibus, contra Iudæos his utebatur, molestans eos, & ad defectionē irritans: ut qui & arces occupare conaretur, & violentas pecunia regia scrutationes faceret, priuati lucri & prada cupidine. Igitur instante pētecoste, sicut nos vocamus celebritatē quandā patriam, confluxerunt undiq; multa millia, vō solum religionis gratia, verum etiā indignē ferentes Sabini intemperias, nec tantū ex Iudæa grauius offensa, sed è Galilæa quoq; ac Idumæa, tū à Hierichūte, & trās Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere: partitiq; trifariā hoc modo castra faciunt: pars vna circū occupat, reliquarū duarū altera tēplum à septētrionali & oriē tali regione circūsidet: ab occidē tali altera quā sita erat domus regia. Ita inclusas undiq; Romanos oppugnare etiā parabāt. Tum Sabinus territus audacia hominū, quibus decretū esset aut mori aut vincere, statim ad Varū misit literas, hortās ut properet, relictāq; legionē præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Partius extincti Phasaëlus
appel

appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudaeos eruptionē facerent: & cum ne amicus quidem se auderet cōmittere, postulabat vt alij ppter eius auaritiam mortis periculo se obijcerent. Qui postquā progredi ausi sunt, cōflictus fuit acerrimus: & quamuis strenuē milites rem gererent, non tamē frangebantur Iudaorū animi, licet multis cadentibus: sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quae erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantū adiutores suorū, sed spectatores etiam totius praelij. quis & sagittarij è superiore loco impetebāt expositos ictibus, nec valentes contrā missilibus ad se pertingere, eoq; facilius vincebant: atq; hac pugna conditio diu durauit. Deinde Rom. indignitate rei moti, ignē clam subiiciunt porticibus: qui multis accedentibus & fomenta aggerētibus breui ad tectū emicuit: eius materies quod esset pice ac cera ob inaurationē peruncta, facile correpta est incendio, quo lacunaria illa pretiosa et magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improniso perierunt exitio: pars enim cum tecto ruētē vnā precipitati sunt, pars à circumstantibus telis cōfici: nōnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut inflammas sese dederūt, aut suismet gladijs cōfecti sunt: quod si aliqui refugientes quā ascerant in tutum se recipere volebant, hos omnes

Romani cōtrucidauerunt, quòd inermibus nihil
 pdesset ferocia, ita vt ne vnus quidē ex his qui
 seclum ascēderant incolumis euaderet. Tum Ro-
 mani qua se incēdiū remisit aliq ab alijs p̄trusi,
 penetrauerūt ad sacra pecunia conditoriū, cuius
 bona pars furto militū disperiūt: ad Sabinum au-
 tem propalam XL talenta ex ea prada relata
 sunt. Iudaei verò duplici calamitate affecti sunt,
 desideratis in ea pugna charorū amicorū pluri-
 mis, & insuper spoliato sacrario: facto tamen
 globo è pugnacissimis circumdederunt regiam,
 incensuros se eam & omnes intus occisuros mi-
 nitātes, nisi quāprimum discederēt: quòd si mox
 abirent, impunitatē Sabino vnā cum suis polli-
 centes: pro quibus etiam aulicorū maxima pars
 stabat. Rursus quoq; & Gratus, qui sub se habe-
 bant tria millia bellicosissimorum & strenuissi-
 morū virorū ex Herodis exercitu, in partes Ro-
 manorū se trāstulerunt: simulq; equitatus Ruse
 duci parebat, non mediocri sanē ad rem Roma-
 nam accessio. Interim Iudaei nihilo segnius insta-
 bant oppugnationi, muros suffodientes cunicu-
 lis, & aduersarios hortantes vt abirent, ne ve-
 diutius vindicātibus se in libertatē à maioribus
 acceptam obsisterent. At Sabinus libenter qui-
 dem inde abduxisset milites, sed fidem promissū
 habere non poterat, propter ea qua perpetrave-
 rat, nimia etiam aq̄uitatē hostium suspectā ha-
 bebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc x v.

rerum statu etiam alibi per Iudeam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, ut quęq; aut lucri aut vindicta cōcitabat cupiditas. Duo enim virorum millia qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in unum collecti bello impetebant regios, resistētes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi, qui nusquā aquo loco eos sustinere ausus ut veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Execia latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim urbem Galilae collecta circa se hominū desperatorum manu incurabat regni ditionem & potitus eius armamentario, armatisq; inde suis ad unū omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iamq; formidandus accolis spoliabat in quoscunq; incideret, aspirās ad regnum, affectansq; hoc fastigium non bonis artibus quarū imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita ubiq; turbatur, etiam Simon Herodis regis seruus vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusq; numerosis copijs, & rex cōsalutatus ab insana multitudine, placebat sibi prae quouis alio, auspiciatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichūtina regia passimq; crematis, alijs regis palatijs, et prada cōcelsa suae factionis hominibus, maiora etiā ausurus videb

videbatur, ni maturè occursum fuisset: nā Gratus regionū militū dux, tum Romanorū partes fouens, suas copias cōtra Simonē duxit: vbi post acerrimū cōflictū transamnani homines incompōsiti, & ferociter magis quā peritè pugnātes deleti sunt.: ipsum Simonē per angustas quasdā fauces fugientem Gratus assecutus obtruncavit. Apud Amatha quoq; Iordani flumini appōita palatiū regium incensum est à quadā hominum colluie, qualis & circa Simonē fuerat. Tanti tum furor per totam gentē grassabatur, eo quòd proprium regē non haberet, qui multitudinē bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerāt, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem & Athronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animā periculo depacisci notendi licentiā: huic erāt quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneū ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque dūctaret cohortem militū: magna enim ad eos turba confluxerat, quā in fratres quasi legatos distributā obire iubebat praelia: ipse diademate ornatus cōsultabat de rebus agendis, quarū penes se

HH
seruabat

seruabat arbitriū: durauitq; diu potestas huius, & nō inanis regis appellatio, dū quicquid collibisset exequitur, maximè in Romanos cadibus sapiens, & milites regios, vtriusq; ex aquo infensus: his propter licentiā qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentē iniuriā. Id odium indies magis exasperabatur, imminēbatq; vbiq; omnibus, vel lucri cupidine, vel in cōsuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emmaentem etiam Romanam cohortē frumenta & arma in exercitiū portantē insidijs exceperunt: ductorēq; eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis castrorū cadaveribus. In hunc modum longo tempore praelia per occasionem conferentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gētem maioribus etiam inuoluerūt calamitatibus: tandem ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemao: maximo natus deinde in Archelai potestatē redactō, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullā vidēs salutis spem reliquam, quod eius copiae exhaustae essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoq; Archelao se dedit: sed id aliquanto pōst factum est. Tunc verò Iudaea plena erat latrocinij, & vt quisq; seditioformis catus conuerat, passim reges creabantur in reipublica

publica perniciem, quod minima eius mali pars
 rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis
 conflictaretur cadibus. Caterùm Varus cogni- XVII
 to ex Sabini literis periculo, timens tertia legio-
 ni, assumptis duabus reliquis (nam tres in uni-
 versum erant in Syria) & quatuor turmis equi-
 tum, auxilijsq; regum ac tetrarcharum propera-
 bat in Iudæam ut obsessis succurreret, iussis qui
 præmittebantur convenire Ptolemaidem. Bery-
 tiorum etiam urbem prætereundo, mille quin-
 gentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque
 Petrus amicus Romanis factus propter Hero-
 dis inimicitias non parvam manum misit tam pe-
 ditum quam equitum. Postquam autem apud Pto-
 lemaida in unum convenit totus exercitus, par-
 tem eius filio & amicorum uni tradidit ducendam
 contra Galilæos eius urbis agro finitimos: qui re-
 gionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi
 sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit, & ven-
 ditis sub hasta incolis, urbem absumpsit incen-
 dio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum
 exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam scie-
 bat immunem à seditiosorum contagio: castra au-
 tem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi
 possessio, Arus nomine: cum Arabes incenderent,
 propter Herodem amicis quoque eius infensi: inde
 progressi Sampho alium vicum eodem Arabes
 diripiunt, moxque incendunt, quamvis munitissi-
 mus: quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia

miscentes flammis ac cadibus. Nam & Emmaus
 cremata est Vari iussu, in vindictam caforū ibi
 militum, deserta tamē ab habitatoribus. Inde cū
 appropinquarent Hierosolymis, Iudaei qui legio-
 nem ab ea parte obsidebant, ad primū venientis
 exercitus conspectum territi diffugerunt, oppu-
 gnatione quā inceptabant relicta. Hierosoly-
 mitani autem Iudaei graniter à Varo increpiti,
 excusationē afferebāt, populum quidem propter
 festum confluxisse, bellū verò non ex sua senten-
 tia, sed ex conuenarum audacia susceptū : & se
 adeo nō oppugnasse Romanos, vt potius vnā cū
 illis oppugnati fuerint : & iam ante obuiam ei
 processerant, Iosephus Herodis regis nepos, Gra-
 tusq; ac Rufus cū militibus, & Romani qui ob-
 sidianem tulerant. Sabinus enim in eius conspe-
 ctum non venit, sed subducens se clām ex vrbe,
 ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per
 totam regionē parte exercitus, perquirebat de-
 fectiones autores : & indicio repertos, alios vt
 fontes puniūt, nonnullos dimisit incolumes : actiq;
 sunt in cruces ea de causa circiter duo millia.
 Post hac ablegato exercitu cuius non erat vsus
 amplius, quiq; contra eius voluntatē lucri stu-
 dio multa maleficia patrauerat, ipse audito decē
 millia Iudaorū in vnū confluxisse, properauit vt
 eos deprehenderet : illi non ausi manus conferere,
 deditiōnem fecerunt arbitrato Achiabi. Varus
 autem data seditiosorū vulgo defectionis venia,
 duxes

duces eorū misit ad Casarē. Ille ceteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quod nec cognationis nec iustitia respectu à nefarijs armis abstinerint. Itaq; Varus rebus cōpositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio, reuersus est Antiochiā.

Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudaeorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erantq; legati quinquaginta, quibus aderant Iudaeorum urbem incolentium plus quàm octo millia. Cūq; Casar conuocasset in adē Apollinis magno sumptu à se exstructā conciliū amicorū & primariorū ciuium, venerūt eò legati, prosequente Iudaeorū turba, & Archelaus cum amicorū comitatu. Cognati autē regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quod pūderet eos coram Casare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens, ea potissimum de causa, vt fratris aduocatū ageret, cui Varus benè cupiebat: deinde nonnihil sperās, si impetrarent Iudaei potestātē viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudaeorū legatis dicēdi copia, postulantes non esse vltius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate cersi sunt. Regem illum fuisse nomine

tenuis, alioquin omnibus omnium tyrannorum ar-
 tibus usum ad subiecta gentis perniciem, nec his
 contentum quasdam novas ex suo commetum esse
 ingenio. Nec opus esse commemorari quam multa
 vitam ademisset, cum longe deterior fuerit condi-
 tio superstitem, quos non modo perpetua trucu-
 lentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum
 rapaces manus non abstinerit: itaque vicinas
 urbes ab exteris habitatas illum ornamentis ex-
 coluisse, quod magis in suo regno sitas exhauriret
 exactionibus: adegissetque gentem suam ad extre-
 mam paupertatem, quam cum primis florentem
 acceperit, dum nobiles ex causis parum probabili-
 bus damnatos capitis insuper bonis spoliatur, ante
 facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. De-
 inde cum annua tributa imposita sint per singu-
 los, scorsum tamen placandam fuisse auiditatem
 amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum
 qui huiusmodi exigendis praessent, ut hoc pacto
 iniuriosam vexationem redimerent. Silētio enim
 praetereundas constuprationes virginum, & per
 contumeliam ereptam matronis pudicitiam: quan-
 doquidem hac patientibus maximum sit sola-
 tium, si quam paucissimus sciatur suum dedecus:
 in summa non aliter ipsis praefuisse Herodem,
 quam si saeuissime bestia in eos commissum fuis-
 set imperium. Itaque cum multis olim ea gens op-
 pressa sit cladibus, nullum tamen exstare in re-
 rum monumentis exemplum, cum quo conferri
 possit

possit praesens per Herodem illata calamitas. Quapropter merito ab eis Archelaum promptis studijs regem consalutatum, quod ita putarent, fieri non posse, quin quicumque tandem Herodi succederet, moderatius multo tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum luctu publico, libenter gratificaturus, & in ceteris ad conciliandam sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cum totum negotium etiam tunc penderet ex arbitrio Caesaris: editumque; mox subditis futurae virtutis ac modestiae & aequitatis specimen, dum tria millia sua tribus civium Deo in ipso templo pro victimis rugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremo summa postulatorum hac fuit, ut mutata reipublicae forma post hac sine regibus agerent, & contributi provincia Syria, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, utrum seditionibus delectentur, & rerum novationibus, an obedire sciant praesidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudaeorum, Nicolaus utriusque patrociniatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse equum eos qui si iustam vineam accusationem attulisset, castigationem

nem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus laceſſere. Quæ verò obijciantur Archelao, ipſorum imputanda eſſe violenta contumacia: qui cum affectaſſent res non conceſſas legibus, & pacatores ferro ac ſaxis aggreſſi eſſent, nunc vitio verterent eiſdem rationibus ſe eſſe cohibitos. Verſa deinde in accuſatores criminatione, aiebat eos libèter agitari ſedicionibus, quod neſciant parere legibus, eſſeq; gentem omnium peruiaciſſimam. Hæc Nicolaus.

Cæſar Herodis teſtamētū cōfirmat. CA. XIII.

CAeſar verò his auditis dimiſit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum nō regem declarat, ſed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei conceſſa ethnarcham eū conſtituit, regnum quoq; pollicitus, quàm primum ille ſe tali honore dignum redderet. Alterum dimidiū partitus eſt in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eū qui cum Archelao de toto regno contēderat. Huic tranſſammana regio ceſſit cum Galilea, & C. C. talenta annua. Batanea verò cum Trachonitide, & Auranitis cū parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui redditus: Archelao verò Iudea & Idumæa, præterq; hæc Samaria, cui ex autoritate Cæſaris tributorū quarta pars remiſſa eſt eo quòd cæteris tumultuantibus ſoli quieti manſerant in officio. In eius ditione cōprehēdebātur vrbes, Stratonis turris, Sebaſte, Ioppe,

Ioppe, Hierosolyma : nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Caesar ob id separatas à regni terminis Syria contribuit. DC. autem talenta quotānus redibāt è sua ditione ad Archelaum, atq; hoc fuit Herodis filiorū patrimoniū. Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniā, Azotum & Phasaëliada, argentiq; signati quingenta millia, Caesar largitus est in Ascalone palatium: percipiebatq; ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitās in ditione Archelai. Reddita sunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt testamento cauerat. Dua deinde eius filiae virgines præter relictā sibi à patre, accipere ex Caesaris munificentia ducena quinquagena signati argenti millia, & elocatae sunt Pherora filiys: imò totū etiā regis legatum mille quingentorū talentorū æstimatione cessit ipsius filiys, paucis aliquot vasis sibi retētis, non tam ob pretiū charis, quā ob amici memoriā.

De Pseudalexandro.

CAP. XIII.

His ita ordinatis per Caesarē, iuuenis quidā Iudeus genere, educatus Sidone apud quendā Romani cuius libertū, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigie, attestatib. omniū quotquot utrūq; viderant oculis: atque hac via grassari cœpit ad regium fastigium, itaq; ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius regia rerū gnarus, alio-

HH 5

quin

quin etiā astutus erat, & natus ad excitandas
 turbas egregias, illius institutione finge-
 bat se Alexandrū illum Herodis filiū, morti subtractum
 cuiusdā beneficio, cui demandatū sit eius interfi-
 ciendi negotiū: suppositis enim necis ipsorum vi-
 carijs, & se ereptum & fratrem Aristobulum.
 His nugis inflatus, alijs quoq; non desinebat fu-
 cum facere: cumq; Cretā appulisset, quotquot Iu-
 daeorum Venerūt in eius colloquiū, omnibus rem
 persuasit, & auclius ab eis pecunia, traiecit in
 Melum insulā: vbi magnā pecunie vim quæsiuit
 prætextu regia profapia. Et iam sperans receptu-
 rum se paternū principatum, remuneraturumq;
 beneficos, Romam properat suis hospitibus dedu-
 centibus. Cumq; adnavigasset Putcolos, ibi quoq;
 à deceptis Iudeis simul fauore exceptus est, con-
 currentibus tanquam ad regem qui Herodi vel
 hospitij iure coniuncti, vel aliquo, erant obstri-
 cti beneficio: in causa fuit hominum natura ra-
 morum auida, præsertim conciliante forma simi-
 litudine: nam etiā illi qui valde familiares Ale-
 xandro fuerant, persuasum erat hunc ipsum esse
 non alium, idq; alijs non dubitabant assenerare
 iureiurādo interposito. Quod postquam Romam
 perlatum est, vniuersa Iudeorum illic agentium
 multitudo profecta est obuiam, tam insperatam
 salutem ad Dei referentes gratiam, & publico
 applausu propter maternum genus excipientes
 hominem lætica gestatum per vias: nihil enim
 ei ad

¶ ad regium cultū deerat, suppeditantibus sumptum hospitibus: affluenteq; certatim multitudine, acclamabatur faustis ominationibus, ut fieri solet in re prater spem incolumi. Id ubi allatum est ad Casarem, nolebat fidē habere nuntio, quod sciret Herodem non facile potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum unum ē suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illō mittit, iussum ut Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo alijs sagacior. Non tamen imponi potuit Casari, quod non tanta esset similitudo ut etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, qua solet bene natis & educatis contingere, quod ipse non vixisset in tantis delicijs. Postquā igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atq; discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aut cūnā ille non venisset, vñā cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposcere? Responsum est in Cypro eum mansisse: metu periculorum quibus mare nauigātes expositi sunt: ut si quid ipsis contigisset durius, non omnino Mariammes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simulque concinente autore luine fabula, Casar seducto

Et adolescentem: Tibi, inquit, si non me quoq; coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito qui sciam sis, & qui te ad haec audenda impulerit: neque enim istius aetatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cum non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & a quo sit compositum Caesar autem Pseudalexandrum, ut pollicita seruaret, in remigum ordine allegit, quod esset valido corpore, doctorem vero eius affecit supplicio: ceterum Melys abunde magna multa fuit, quae in scilicet Alexandrum frustra impenderat: atq; ita ceptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

CAP. XV.

XIX. Ceterum Archelaus iam ethnarcha in Iudeam reuersus, loaxaro Boethi filio pontificatum abrogat, in simulato quod seditiosis consenserit, eamque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat: apud Hierichuntem deinde regiam magnifice reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuebatur, dimidio deriuato in palmetum recens a se in subiecto campo consitum: nouum etiam vicum conditum a se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Calaphyrā Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudaei lege vetentur fratrum uxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subroga-

to in viuentis locum Iesu Siae filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tã Iudeorũ quàm Samaritarũ non ferentes eius tyrannidẽ, detulerunt eum ad Cesarẽ, maximẽ cum scirent eum contra ipsius mandatũ fecisse, à quo inssus fuerat ex aquo ac bono præsse subditu. Hoc audito Cesar ira cõmotus accersit procuratorẽ eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine: nec dignatus quicquã scribere. Vade, inquit, & quàm primũ illũ ad nos adducito. Qui accelera- ta nauigatione in Iudeam delatus, reperit cum cũ amicis in conuiuio: indicatq; voluntate Ca- saris, ad profectiõnem hortatus est. Mox vbi ve- nit, Cesar auditu eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennã in exiliũ, quæ est vrbs Gallia, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale nar- rauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experre- ctusq; non contẽnendã visionẽ ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. Quibus dissenti- entibus cũ variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniã, ait hanc visionẽ Archelao signi- ficare mutationẽ in deterius: boues enim signifi- care miserã, quòd in perpetuis laboribus degat hac animal: præterea rerũ mutationẽ, quia terra horũ opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem: caterũ decem illas spicas totidem an- norum præfinire numerum. eas enim redire an-

uis vicibus, iamq; instare Archelao dominatio-
 nis terminū. Sic ille hoc somnium interpretatus
 est: post cuius visionē quinta die venit in Iudāā
 procurator Archelau, ad euocandum illum mis-
 sus à Cesare. Simile quiddam & Glaphyra eius
 uxori accidit, Archelai regis filia: hæc ut iam
 diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis fi-
 lio, fratri huus Archelai: quo à patre occiso, ite-
 rum nupsit Iuba regi Mauritanie: hoc quoq; de-
 functo, viduam apud patrem agentē in Cappa-
 docia: duxit Archelau, repudiata Mariamne
 priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyra:
 Huic degenti cum Archelao tale somnium obuer-
 satum est: Visa sibi est Alexandrum venientem
 cōplexu excipere præ gaudio: illū verò exposcu-
 lantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare
 illud dictū, nō esse fidendū mulieribus, quæ vir-
 go mihi coniuncta matrimonio, & cōmunū li-
 berorū parēs, oblita nostri amoris capta es secū-
 darū nuptiarū desiderio: ac ne ea quidē cōtume-
 lia contenta, ausa es cū tertio cubare sponso, tur-
 piter, & impudēter ingressa meā familiam, &
 nupta Archelao, fratrem meū habere maritū susti-
 nens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuo-
 lentia, teq; liberabo ab hoc opprobrio, mihiq; te
 meam vindicabo. Hoc somniū cū illa exposuisset
 apud quasdā familiares sibi mulieres, post pau-
 cos dies vita functa est: quod ego ideo hic refe-
 rendum putavi, quod sermo sit mihi de illis regi-
 bus:

bus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinae prouidentiae argumentū continens. Cui verò hac videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & alijs nō obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Caterum ditione Archelai contributa Syria, missus est illo à Cesare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

FL. IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAL-
CARVM, LIBER
XVIII.

Quirinius ad cēsendā Syriā & Iudæam mittitur à Cesare & procurator eiusdē Cesaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galileus res nouas molitus est. CAP. I.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatū vsq; prouectus, & in primis clarus, à Cesare mittitur in Syriā, vt iura populis redderet, facultatesq; censeret omnium: & cum eo venit Coponius, praefectus turmae equitū, penes quē esset totius Iudæe rerū administratio. Quin et ipse Quirinius in Iudæā venit iam attributā prouincia Syria, vt percenseret facultates eius regionis ciuium et Archelai pecunias in potestatē suam redigeret.

III.

Illi verò tametsi primum agrè ferrent mentionē
 descriptionis, non sunt tamē reluctati pertinaci-
 ter, parēdo auctoritati pōtificis Ioaxari, qui Boē-
 thi fuit filius: atq; ita illius suasu sine controuer-
 sia census peractus est. Exstitit tamen post quidā
 Iudas Gamlanites, ortus ex oppido Gamala, qui
 adiuncto sibi Phariseo Sadduco, sollicitabat ad
 defectionē populos, censum nihil aliud quā ma-
 nifestam seruitutis professionem esse diclitans,
 & vniuersam gentem ad tuendam libertatem
 adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunæ
 suæ fruantur feliciter, & confirmati in earum
 possessione laudē quoq; sibi parent fortitudinis:
 nec sperandū auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi
 quoq; rebus suis consulant. Accipiebātur hac pro-
 nis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad au-
 dendum aliquid: atq; ita dici vix potest quantū
 hi viri totam gentem conturbauerint, dum o-
 mnia miscēt cadibus & latrocinij, promiscuisq;
 nullo amicorum aut inimicorum respectu prada-
 tionibus, & insignium virorū cadibus: pratex-
 tu quidem propugnanda libertatis publicæ, sed
 re vera priuatorum lucrorum studio. Itaq; con-
 ficientibus se mutuo ciuibus, & furiosissima con-
 tentione certantibus, ne externus quidem hostis
 cessabat interim: ac ne extrema quidē fames for-
 tē superueniens potuit eos compescere, quò mi-
 nus sauirent expugnandis oppidis, & funden-
 do civili sanguine, donec postremo malum eo
 prog

progressum est, ut hostilis flamma Dei templum inuaderet. Ad id periculosum est periculis ritibus labefactare & corrumpere. Siquidem Iudas & Sadduceus omnium harum calamitatum auctores fuerunt, dum super tres pristinas sectas novam quartam inducunt, & novitatum cupidos affectum ad se contrahunt: id quod non in praesens tantum turbavit rempublicam, sed futurarum etiam calamitatum fuit seminarium. Quamobrem conveniens videtur paucis de eorum placitis differere, propter quod tot mala gentem nostram inundaverunt.

Quae & quot sectae fuerint apud Iudaeos. C. II.
Iudaei patriae sapientia studiosi iam inde à multis
 retro seculis in tres sectas erant divisi, Effem-
 norum, Sadduceorum, & eam quae Phariseorum
 vocata est. De his licet nonnihil in secundo Is-
 dauci belli volumine à nobis dictum sit, tamen
 nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo
 Phariseorum victus simplex est, nullis mollioribus
 deliciis: & quicquid his ratio dictavit, id sequun-
 tur pertinaciter: maiores natu venerantur, nec
 audent eis respondere monentibus aut obloqui. Fa-
 to quaecumque geruntur tribuunt, nec tamen homi-
 ni voluntatis assensum adimunt, hoc tempera-
 mento Deum uti dicentes, ut cum omnia fiant
 ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas
 accedendi ad virtutem aut vitium. Animas cre-
 dunt esse immortales, & sub terris earum iudi-
 cia fieri: tum praemia quoque contingere ex vir-
 tutibus

tutis aut malitia merito: & has perpetuis dāna
 ri carceribus, illis facilem esse ad vitā reditum:
 per hac placita magnā sibi autoritatē parave-
 runt apud populū: & quicquid ad solennes pre-
 cationes ac cultum diuinū attinet, iuxta horum
 interpretationē ac præscriptum solet fieri. Tantū
 habent à civitatibus sapientia, temperantia, &
 vita honestioris testimoniū. At Sadduceorum
 opinio cum corpore extinguit simul & animas,
 nec quicquā prater legē seruandū existimant,
 nam de sapientia cū praeceptoribus disceptare ad
 virtutē reputant: huius sectae pauci sunt, sed ferē
 dignitate praecipui. Ex horum tamen sententia
 vix quicquā agitur: nam quoties magistratus li-
 cet inuiti suscipiunt, Phariseorū decretis assen-
 tiunt, ni facerent non ferendi à plebeiōrū multi-
 tudine. Essenorū verō placitum vniuersitatis re-
 gimē citra exceptionē Deo asserit immortalita-
 tem animis: nec aliud quicquā aequē ac iustitiā
 omni contentione expetendū existimat. Ad tem-
 plū autē donaria mittentes, sacra ibi non faciūt
 quod sanctioribus vtantur ceremonijs: quapro-
 pter exclusi à communi fano seorsum sacrificāt:
 moribus alioqui sunt probatissimī, agris colen-
 dis in totū dediti. Miranda etiā est eorum iusti-
 tia, qua omnes Gracos & Barbaros longē supe-
 rant, multis iam seculis triti in eius continuis stu-
 dijs. Facultates in commune possident, nec ali-
 quis diues magis vtitur suis bonis, quā quis
 nihil

nilhil possidens. Atq; hoc instituto viuunt virorū
 supra quatuor millia, nec vxores habentiū, nec
 seruos, quòd alterū ad iniuriā communis natura
 pertinere censeāt, alterū tranquillitati vitæ parū
 cōmodū: quare per se ipsi viuentes inuicē sibi mā
 niſtrant. Quāstores creāt viros probos ex sacer
 dotū numero, qui ex agrorū redditibus & frugū
 prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem
 ferè viuendi rationē sequuntur, quā hi qui apud
 Dacos Plīstī nominantur. Quarta autē studium
 sapientia sectantiū via primus autor fuit Iudas
 Galilæus: hi cetera cū Pharisæis consentiunt, nisi
 quòd cōstantissimo libertatis amore flagrant, cre
 dentes solū Deum dominū habendū ac principē,
 facilius vel exquisitissima pœnarū genera laturū
 vnā cū cognatis suis ac charissimus, quā mor
 talem aliquem appellaturi dominum: quod quia
 multis sape spectatū scio, plura de hoc non libet
 dicere: non enim vereor ne fidē non inueniāt mea
 verba, imò illud potius, ne tam insignē patien
 tiā & doloris contemptum parum assequantur:
 qua quidē animositas plurimum in gente nostra
 creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniurijs,
 quibus postremo effectum vt deficerent à Rom.
 pop. Et de Iudeorum sectis hac suffecerint.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in
 honorem Cæsaris conditæ. CAP. III.

Q Virinius autem venditis & confiscatis III.
 Archelai facultatibus, peractoque censu,

II 2 qui

qui incidit in annum trigesimum septimum, post
 victū à Casare in Actiaca pugna Antoniū, cum
 mota esse contra loaxarum pontificem plebis se-
 ditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum
 Sethi filium substituit. Herodes verò & Philip-
 pus suæ quîsq; retrarchiæ res ordinauit & com-
 posuit, quorum Herodes Sephori cincta mœnibus
 fecit eam totius Galilææ caput et defensaculum:
 aliud deinde oppidum quod tunc Betaromphtha
 dicebatur, communium nomine mutato Iuliada
 ab vxore imperatoris appellauit. Philippus quo-
 que Paneada sitam ad Iordanis fontes instruxit
 adificijs, indito Casareæ nomine. Vico etiam
 Bethsaide in ripa lacus Genesarethini vrbis spe-
 ciem addidit, frequentato incolis & aucto opi-
 bus, quæ Iulia Casaris filia cognominem esse vo-
 luit. Caterum Coponio, quem cū Quirinio mis-
 sum diximus, Iudæā administrante huiusmodi
 quiddā accidit: In festo æzymorum, quod Pascha
 vocamus, mos est sacerdotibus post mediam no-
 ctem aperire templi ianuas: tunc igitur quàm-
 primum aperte sunt, Samaritani quidam clam
 ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana
 per porticus & per totum templum: quo factum
 est ut posthac sacerdotes solito diligentiores cu-
 stodias agerent. Paulo post Coponius Romam
 reuertitur, successore accepto M. Ambinio, cuius
 tempore Salome Herodis regis vxor vita dece-
 des Iulia Læmiam cum sua toparchia reliquit,

Et sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemq;
 plurimis palmetis consitam, quorum fructus est
 praestantissimus. Huic successit Annius Rufus,
 quo praeside Caesar fato functus est, qui secundus
 fuit Romanorum imperator, praefuitq; Reip. an-
 nos quinquaginta septem, sex mensibus amplius
 Et diebus duobus: in quo numero quatuordecim
 sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius
 Et particeps. Vixit autem annos septuaginta-
 septem. Ei Tiberius Nero priuignus successit,
 Iulia filius, Romanorum imperator tertius: à
 quo quintus Iudaeorum praeses missus est in An-
 nij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto
 Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium iussit
 esse pontificem: quo paulo post deiecto, in Elea-
 zarum Anani pontificis filium eum honorem
 transtulit. Elapso deinde anno Et hunc redegit
 in ordinem, Et Simoni Camithi filio pontifica-
 tum tribuit: hic quoq; anno in hac dignitate exa-
 cto, iussus est eam cedere Iosepho qui cognomi-
 nabatur Caiaphas. His ita gestis, Gratus Romam
 repetit: in Iudaea exactis annis undecim: cui de-
 inde Pontius Pilatus successor missus est. Hero-
 des porro tetrarcha receptus in amicitiam Tibe-
 rij, de ipsius nomine urbem à se conditam voca-
 uit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Gali-
 laea in ora lacus Genesarethici: unde non longe
 apud Emmauntem vicum sunt aquae calidae: haec
 partim à conuenis, partim à Galileis habitata

est: quorum nonnulli eò migrare coacti sunt: quidam etiam è nobilitate sedes illic sibi optauerunt: quoq; maior esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique undecumq; cõfluentes, & in his aliquot quos nõ satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficijs profecutus astrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros largitus, quò minus horrerent adificatã præter ritum patrum in solo multis sepulcris referto: cum iuxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur qui in talibus locis habitat. Eodem tempore Phraates Parthorum rex per insidias sublatu est à Phraatace filie, huiusmodi de causa: Phraates habens legitimos liberos ancillã Italici generis Thermusam nomine, inter cetera dona à Casare missam, primum in concubinarum numero habuit: procedente deinde tempore obstupescens præcellentis mulieris forma, suscepto iam ex ea, Phraatace filio, legitimo thoro eam sibi coniunxit. Quæ cum quicquid vellet regi persuaderet, cogitans filio suo Parthorum regnum astringere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito ut Romam eos obsides mitteret: quod illi sine cunctatione faciendum fuit, patre volutati Thermusa tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regem educabatur: qui tadiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet,

pet, cum matre cōtra eum conspiravit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, prius quā confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiūs. Tum verò nobilissimī Parthorum animadvertentes nō posse sine rege consistere ipsorum Rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arfacidarum sanguine, putantesq; satis esse semel violatam regiam maiestatem Italica mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidē regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis esset, & ad iram pronissimus: hūc coniurati aliquot interfecerūt, ut quidā tradunt, in conuiuiō: solent enim perpetuo gestare gladios. Ut verò à pluribus fertur. in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romā, petierunt regē unum ex obsidibus, praelatusq; est Vonones ceteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortuna, quā ei duo maxima in terris offerebāt imperia externū simul & domesticum, Sed breui pœnitētia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatem impatiētissimos: dedignabantur enim facere imperata mancipij, (sic vocātes obsidem) & hac appellatione exaggerātes ignominiam: non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam: moxq; vocant Artabanū in Media regnantem, Arfacidam genere: ille parue

libenter, & praesto fuit cū exercitu. Cui cū occurrisset Vonones, primū manēre etiā tum in officio vulgo Parthorum, pralio victus Artabanus retrō in Mediani repulsus est. Sed paulo post instauratis copijs Vononē ausum confligere vixit egregiē, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna caede grassatus in prosligatos barbaros, & clade attolentos, in Ctesiphontem se recepit cum victoribus copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis domicinium, missus Romā legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertaso ignauiam hominis, & moto Parthi cōminationibus bellum iā intentantis, destitutus omni spe regnādi, quod potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani, Silano Syria praesidi se dedit. Is respectu educationis qua illi Roma contigerat, hominē apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum ē suis filijs Artabanus regem imposuit. Per idem tempus cum Antiochus quoq; Comagena rex fato concessisset contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnō in prouincia formam redigi postulātibus, plebe cōtra cupiente sub rege vt antē viuere: quapropter Germanicus ex s. c. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasionem quarente illius exitio: post redactam

ductam enim in meliorem statū Syriam, Pisonis opera veneno sublatum est, sicut dicetur alias.

Iudæorum contra Pontiū Pilatū seditio. C. IIII.

CAETERUM Pilatus Iudæa præses à Casa-
rea Hierosolyma traducto in hyberna mi-
lite, signa cum effigie Caesaris in urbē intulit ad
legis nostræ cōtumeliam, qua cautum est ne ha-
beamus huiusmodi effigies: & ideo qui ante
hunc fuere præsides, cum signis aliter insignitis
solebant urbem ingredi: primus Pilatus ignaris
omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis sta-
tuit: quod ubi cognitū est ciuibus, magno agmi-
ne petierunt Casaream, ut per multos dies sup-
plices orauerūt præsidē, ut transferret illas ima-
gines aliō. Pilato verò pernegante se facturum
quod coniunctum esset cum iniuria Caesaris, cum
Iudæi precari non desinerēt, sexto post die iussis
clām in armis esse militibus, sedit pro tribunali
in stadio: captata loci opportunitate, quod aptis-
simus esset insidijs: ibi cōpellatus iterū de eodem
negotio, signū dat militibus ut eos circūueniāt,
mortē minitās, nisi quā primū quiescerent, et
suā quisq; domum discederent. At illi procidētes
humi, & exertos præbentes iugulos, manifestē
pra se ferebant, vitā sibi chariorem esse observa-
tionem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus
tam cōstans legum studium, continuò reportauit
eas imagines Casaream à Hierosolymis: deinde
aqua ductum struere aggressus est ex sacro ara-

rio, inducturus aquas Hierosolyma à ducetissimo stadio: id ægerrimè tulit populus, et cõgregati per cotus numerosos vsq; ad multa hominum millia, vociferacionibus conabantur eum deterere à proposito. Nonnihil verò, ita vt sit apud inconditam multitudinẽ, etiam comitijs laceſſebant præſidem. At ille milites sub populari habitu clã armatos fuſtibus inſiſit reliquã multitudinem corona cingere: & quã primũ vulgus cœpit iacere cõiſia, dedit illis ſignũ ex compoſito: illi ſuprà quã mandatum erat vſi ſunt fuſtibus, tumultuatores & quietos cedentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab inſtructis, pars occiſi ſunt, pars diſceſſerunt

- ¶ I. ſaucij: atq; hoc modo cõpreſſa eſt ſeditio. Eodem tempore fuit I E S V S, vir ſapiens, (ſi tamen virũ eum fas eſt dicere: erat enim mirabilem operũ patrator, & doct̃or eorũ qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimosq; tam de Iudeis, quã de Gentibus ſectatores habuit) Chriſtus hic erat: quem accuſatũ à noſtræ gentis principibus, Pilatus cũ addiſſet cruci, nihilominus non deſtiterũt eum diligere qui ab initio ceperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vsq; in hodiernũ Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deſcit.

- ¶ II. Circa eadem tempora etiã aliud Iudeis turbauit incommodum, & Roma in ſacris Iſid̃is
ſumma

summa turpitudine deprehensa est. Dicam igitur prius de Isiacorū nefando scelere, ac tum demū res Iudeorum prosequar. Erat Roma Paulina, mulier non minus probitate morum quā nata linū claritate illustris, adhuc opulenta & formosa, ut quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autē erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo: huius amore captus est Decius Mundus iuuenis non obscurus in equestri ordine: & quia maior erat fœmina, quā qua posset corrumpi muneribus, eō magis accendebatur amantis insania, ita ut offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia: ac ne sic quidē valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit morbū simul & vitam finire inedia. Hoc eius propositum non fefellit. Iden libertā Mundi paternā, varijs instructam, sed non probatis, artibus: qua indigne ferens obstinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens effecturam se, ut potiatur Paulina complexibus. Cumq; ille preces eius libēter acciperet, ait sibi opus L. tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuvene, & accepta quantam petierat pecunia, nouam dolī viam ingressa est, videns Paulinam nō capi pecunijs. Sciens porro eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide
filiis

silentij, et quod efficacissimū est ostentato prae-
 mio, in praesens viginti quinque millibus, & alie-
 ris totidem post nauatā operā, indicat eis amo-
 rem iuuenis rogans ut omnibus modis aduiteren-
 tur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidi-
 ne tacti, benignè sunt polliciti, quorum natu ma-
 ximus prope se ad Paulinam contulit & ad-
 missus, impetratoq; absque arbitris colloquio,
 venire se ait missum ab Anubide captū ipsius
 forma, et iubete ut ad se veniat. Illa libenti ani-
 mo accepit nūtiū, moxq; iactabat se apud fa-
 miliariter notas mulieres, quod dignata sit a-
 more Anubidis: marito quoq; indicat, cōdictā si-
 bi cenā & cubile Anubidis: id eō facilius conces-
 sum est, quod cognita & probata esset viro pu-
 dicitia coniugis. Itaq; in tēplum proficiscitur, et
 post cenā instāte somni tēpore inclusa per sa-
 cerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi
 Mundum incidit: totamq; eam noctem obsecuta
 est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo de-
 inde abeunte priusquam sacerdotes doli conscij
 surgerent, Paulina manē ad maritum reuersa cō-
 gressum cum Anubide praeicat, & idem apud
 amicas quoq; magnificis verbis exaggerat. Illis
 nec credere libebat rei naturā considerantibus,
 non mirari tamen non poterāt ob insignem mu-
 lieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam
 tertia Mundus adamatā sorte fortuna obuius,
 o factū benè Paulina, inquit, quod & ducenta
 illa

illa millia mihi seruaſti, quæ potuiſti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus mea voluntati geſiſti. Nil enim mea refert quòd Mundum cõtempſiſti, quandoquidem prætextu Ambidis optata voluptate expletus ſum: atq; his diſtis abiit. At mulier tum primum deprehenſa flagitio, veſtem ſibi lacerat, & re tota ad maritum delata, obſecrat ne tam inſigne ludibrium impunitũ ſinat: maritus porro imperatori totum ſignificat. Tiberius poſtquàm accuratiſſima in-quiſitione didicit omnia, ſacrificos illos impoſtores in crucem egit, unaq; Iden inuentricẽ huius ſceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutoq; templo ſtatuum Iſidis iuſſit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exiliũ caſtigaffe contentus eſt, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Iſiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promiſi reddetur, de Iudaorum per id tempus Romæ degentium aduerſitantibus.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

CAP. V.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu ſolũ verterat, vir modis omnibus peſſimus. Is tum Romæ agens gerebat ſe præ Moſaica legis interprete, aſcitiſ in ſocietate tribus alijs per omnia ſui ſimilibus. His cùm ſe in diſciplinam dediſſet Fulvia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, perſuaſerunt ei ut puram

puram & aurum in Hierosolymitanū templum
mitteret: quæ accepta in proprios vsus venerūt,
quò iam antè destinaverant. Id post quàm Tibe-
rius ex amico suo Saturnino ipsius Fulvia ma-
rito de iniuria coniugi facta quæsto cognovit,
inssit vniuersos Iudaos ex vrbe pelli. Ex quibus
Consules delectu habito, quatuor millia militū
miserunt in Sardiniam: plurimos etiam, qui pa-
tria religione detrahebant militiam, affecerūt
poenis grauissimis. Ita propter quatuor scelera-
tos omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea
ne Sariamitani quidem tumultu caruere. Conci-
tauit enim eos impostor quidā pro nihilo ducens
mendacium, & omnia communicans ad plebis
gratiam, iubens vt conuenirent in montem Ga-
rixim apud eam gentem sanctissimū, asseuerās
se illic eis ostensurum sacra vasa reposita, quæ ibi
Moyse depofuerit. Illi creduli sumptis armis
Tirathabam vicum infederunt, expectantes ibi
confluentes ceteros, vt magno agmine montem
ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum montis oc-
cupat equitibus suis & peditibus, qui præ alio cō-
gressi cum Samaritis apud vicum collectis, alios
fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos
etiam viuos captos abduxerunt, quorum præ-
cipuos & potentiores Pilatus mulctauit capita.
Tum primates adeunt Vitellium virum consu-
larem, & Syria præsidem, Pilatumq; cadis at-
censant, negantes defectionem fuisse à Romanis
illorum

illum cōcursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudaeae misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Caesarem ad obiecta per Iudaeos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua provincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad urbem iter suscepit: quò prius quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

CAP. VI.

Vitellius autem in Iudaeam profectus perue-
nit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: ubi exceptus honorificentissime, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus exstructa prope templum turri, debebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum utebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus turrin hanc opportuno loco sitam magno sumptu exadificatā denominauit ab amico

Antonio, & stolam, ita ut ibi reperta est, detinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in provinciam mutato, Romani simul & pontificia stola possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum stricta reposita, & obsignata sigillo pontificum atque custodum sacri ararii, praefecto castelli accedente ibi lucernam quotidie. Hanc septimo ante festum die praefectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacerorum tempore, sequenti die rursus eam reponerat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse praefectum quoniam illa reponatur, aut quando proferatur in usum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphae pontificis subrogato Ionath Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante ut cum Arthabano foedus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maxime si regium filium. Huius ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis praemijs sollicitavit ad inferendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieverunt, sed Alanis transitum dederunt per

suam regionē, et patefactis portis Caspijs immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiserunt, & peruadente totam eorū ditionē bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnā cū regis filio & multis popularium millibus, regioq; tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniens remediū quod ab optimatibus immineret periculum, habensq; suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam sengeret prima quaque occasione transaturi in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumen. Vbi ex Dabīs ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petijt amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Postquam autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunq; excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum quinque genere Iudaum, Eleazarū nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hac Vitellius Antiochiam redijt, Artabanus in

Babyloniam. Tum Herodes volens primus nuntiare Casari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandi per consularem praesidem: quare superuenientibus Vitellii literis, Casar rescripsit, omnia sibi iam ante esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille graviter offensus, et factum in deteriore parte accipiens, iram calabat in pectore, donec ad Caicum pervenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberii principatus vigesimo, cum ipse praesisset triginta septem annis Trachonitidi et Gaulanitidi, ac Batanae, vir perpetuo modestus, et amator quietis ac otii. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrediretur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedes solitus est iura reddere: et si quis ex occursum opem eius invocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut fontem damnaturus, aut absoluturus innoxium. Obiit autem Iuliade, et illatus in monumentum quod iam ante sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius provinciae Syriae attribuit, ita tamen ut tributa in ea tetrarchia collecta servarentur intra ipsius regionis terminos.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est,

CAP. VII.

Interca

INterea Herodem inter & Aretam regem Petra bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha uxorem habebat Areta filia, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodē fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius uxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippa maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionē facere. Qua assentiente, conuenit inter eos ut quā primum ille Roma reuerneretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autē & hoc pactū, ut Areta filiam eiciat. Post hac Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuersum uxor, cōperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulatē rogat ut se mittat Machærontē, castrum situm in consinijs regionis Areta subdita, quantū poterat calans suum propositū. Morem gessit Herodes mulieri, putās eam nihil sensisse. Illa quæ iam antē curauerat apud Machærontē, patri suo tunc obnoxia, ad iter omnia parari, à prefeclo eius excepta, deducētibz Arabibus, magna celebritate peruenit in ades patris: eiq; indicauit Herodis animū. Vnde similitate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractu utrinque copijs bellum per legatos gestum est, commissioq; pralio Herodis exercitus internecone perijt, proditus à qui-

- busdam exulibus, qui pulsus è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hac Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indigne ferens Areta audaciam, scribit Vitellio ut ei bellum inferat, & aut vinum captivum abducatur, aut occisi caput ad se mittat. Atq; hac fuerunt
- x.** mandata Tiberij. Apud Iudaeos autem fuit opinio, iuxta ultionem numinis deletum Herodis exercitum, propter Iohannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virum optimum Iudaeos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiae, simulq; ad baptismi lavacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab uno tantum alterius peccato absterneant, sed animis per iustitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Cumq; magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrina auda, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quod viderentur nihil non facturi ex eius consilio, iudicavit satius esse prius quam novi aliquid exoriretur illum tollere, quam rebus turbatis seram poenitentiam agere: itaq; vinctum missum in Macharuntem supra dictam, illo occidi imperat: quod factum secuta est Iudaeorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & levis armatura, atq; equitum auxiliis missis à socijs regibus properans versus Petram peruenit
- x i.**

peruenit Ptolemaidē. Cumq; vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neq; enim patrios ritus permittere, vt inferantur vlla imagines, quales Romana signa habebant pleraq;. Quorū precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missoq; per magnum campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma sacrificaturus Deo in festiuitate qua tum instabat publica. Quò postquā ventum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatū transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatasq; ex itinere copias in hiberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuntio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad petram peruenire illum exercitū. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu paretur, vel eum contra quē mouendum sit: Ita Vitellius Antiochiam repetijt. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnū annū Romam venerat, vt propter negotia quadam conueniret casarem. Sed prius quàm de hoc dicam explicabo Herodis progeniē, vel quò ad præsentem narrationē id pertineat: vel quò magis appareat, quantum valeat diuina prouiden-

tia, quandoquidē absq; pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, ut licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis perijt, quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam : simulq; in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potetiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic quoq; diligentius. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia nata sunt dua filia: harum altera Salampso nomine nupsit Phasaëlo regis ex fratre Phasaëlo nepoti, idq; ex ipsius patris auctoritate : altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaëlus è Salampsonè genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timotheus Cyprinus vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippa duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam: filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quo Drusus ante pubertatis annos obiit. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro

nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam autem per aetatem maturuerunt, Herodes hic Agrippa frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis regis filia, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat : & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippa Aristobulo nupsit Iotape Sampfigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata est filia surda, & ipsa Iotape nomine : & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeneri. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat è Mariamme filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome : postquam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuo nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galileorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio retrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippa fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus : atque hac est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selcius Alexa filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres

Antipatri, sine prole discesserunt. Caterum Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrū & Tigranē filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia: ex his Tigranes apud Armenos regnans cum apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autē Tigranē fratri cognominē filiū habuit, qui Armenus per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit: hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano cōstitutus est. Progenies autē Alexandri ab initio ab institutis patris ad religionē Græcorū descendit. Reliqua autē Herodis regis filia nulla relicta prole è vita excesserunt.

XII. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippa regni tempora pertigerunt, superest ut narremus quibus ille fortunis iactatus, postremo ad maximam dignitatē ac potentiam euaserit.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberiū, & quomodo accusatus vinctus sit, utq; post excessum Tiberii à Caio eius successore solutus sit. CAP. VIII.

PAulò autē Herodis regis obitū Agrippa Roma degens, & per conuictum insinuat in familiaritatem, Drusi imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antonie Drusi maioris coniugis, commendatione matris sue Bernices, quæ apud illam erat in pretio. Cumq; natura esset liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit noluit ingenium suum exercere, ne in

eius indignationē incideret : sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitry, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Caesaris, quorū fauorē captabat, redactus ad inopiā, non potuit amplius Roma viuere: quando & Tiberius amisso filio vctuit amicos eius in conspectū suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re male gesta, profusa pecunia, nec habēs qui creditoribus mutuatitiā pecuniā redderēt, & quidē multis ac importuna vrgētibus. Quare nullū cōsiliū expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrū Idumææ Malatha, cogitans miserā vitā aliquo pacto abrumpere. Quod eius propositum ubi Cyprios vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororē quoq; eius Herodiam scripsit: significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus : hortataq; est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantū posset subleuaret eius miseriam, quamuis in longe minoribus facultatib. Accersitus igitur à sorore eiusq; coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eum collato, quò esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cū enim apud Tyrum in conuiui-

largius indulgissent poculus, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret quare ad Flaccum virum consularem & tum Syria præsidentem se contulit, cum quo Roma amicitiam contraxerat: à quo receptus cū eo vinebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippa, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex aequo vtrumq; completeretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidonijs contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt vt adesset ipsorum partibus, polliciti magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursusq; ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quod non haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed quum deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quavis arte à feneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernice Agrippa matris libertum, qui defuncta patronæ testamento in Antoniae clientelum venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret

mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngrapham viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eo facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonē, & ibi nauem nactus, parabat se itinere. Id ubi comperit Herennius Capito procurator Iannia, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorū debitor Caesaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atq; ita imposita est illi manendū necessitas: & tunc quidē facturum se iussa simulat: sed quamprimū nox terris incubuit, præcis nautis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuo ducenta argenti millia: Ille nō ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coningalem amorem in ea demiratus & virtutes ceteras: fideiussit mulier, & mox Alexander quinque talentis representatis Alexandria, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionem Agrippa veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Ceterum Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Caesarem degentem Capreis, venisse se officij causâ significans, & potestatem accedēdi eam insulā postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei rediū ad Capreas

preas incolumē. Nec minore alacritate præsentē excepit & amplexu & hospitio. Postridie Caesar receptis literis ab Herēnio quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutū tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se ē subiectis ipsius procuratori locis proripiens, exigendi facultatē ademisset, agrē tulit: mādavitq; cubicularijs nō prius admitti hominē quā persoluto debito. Ille nequaquam ira Caesaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petijt mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Caesaris: quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simulq; educatum fuisse ipsum cum suo Claudio, præbuit ei pecuniam illā: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoq; conciliatus est Caesari, ut is nepotē suum cōmēdaret Agrippæ, mandaretq; ut progredientem semper comitaretur officij gratia: hoc beneficio deuinctus & deditus Antonia, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratū ob parentis memoriam. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Caesaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antonia reddidit, reliquum materia habuit demerendi Caiū officiosius. A quo receptus in intimā amicitiam, quodam die dum vna gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio.

XIII.

ut quàm primū principatus locū Caio digniori cederet : has voces excepit Eutychus , libertus Agrippæ, & auriga, ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vēstem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cū perductus esset ad Pisonem vrbī præfectum, rogatus fuga causam, ait se habere secreta quadam qua cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia : quapropter vinctus missus est Capreas : hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquā alius aut rex aut tyrānus : nam neq; legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciārū vel procuratoribus successorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoq; negligebat audire : mora hanc rationē reddens amicis scitantiibus : legatos quidem ideo admitti tardius , ne illis citò dimissis alij denuo creati redeant, atq; ita obruatur continuo excipiendis & dimittēdis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideo sinere, ut parcat subditis : cū enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam sollicitare homines : itaq; si diutius eo fruantur, exsatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri : quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auditati prouinciales, dū decessor tanto magis spoliât, quanto mirus tēporis ad hoc faciendum sibi putat

putat reliquū. Vtebaturq; hac similitudine. Con-
 sauciati cuiusdā vulnera misca agminatim in-
 gruētes operuerāt, eū quidā forte fortuna pra-
 teriens miseratus est, putās languidiore quā ut
 illas posset arcere: accedēsq; propius parabat eas
 depellere. Orante autē saucio ut sic eum sineret:
 quāsiuit alter causam, cur ita liberari ab hac
 molestia negligeret. Tum ille: Imò his abactis
 maiore molestiā mihi faceres: nam hae iam satu-
 rata sanguine remiserūt nōnihil: quod si recētes
 accederēt, & famelica, me iam antè pessimè af-
 fectū facile perderēt. Quare se quoq; aiebat hac
 ratione providere subditis, multorū rapacitate
 vexatis, qui more muscarū eos infestarent, ma-
 ximè si adinnatā cupiditatē metus citò desinen-
 di accederet. Quod autē vera narrem de ingenio
 Tiberij, testatur mihi factum ipsius: nam cum
 duobus supra viginti annis obtinuerit imperiū,
 duos in vniuersum Iudaeis misit gubernatores,
 Gratū & successorem eius Pilatū, nec aliter sa-
 gessit circa ceteros imperio subditos. Vincitorum
 quoq; causas ideo se aiebat serius cognoscere, ne
 affecti supplicio cito leuentur malū quae merue-
 rint anteaetis sceleribus, nunc dum longiores mo-
 ras terūt, multo grauius reddi illorū infortuniū.
 Sanè hac fuit causa cur Eurychus tam diu ege-
 rit in vinculis, priusquā Caesari aures ei praeberet
 sit collibitū. Procedente deinde tēpore à Capreu
 venit Tusculanū, stadijs ferè centū ab vrbe dif-
 situm.

fitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret
 ut tandem audiretur Eutychus, cognoscereturq;
 cuius accusaret patronum criminis : nam Anto-
 nia in magno honore habebatur apud Tiberiū,
 vel propter affinitatē, quod Drusi fratris vxor
 fuerat : vel propter continentiam, quod florente
 etiā tum atate vidua recusarit alteras nuptias,
 licet hortante Augusto ad iterandū coniugium,
 in eoq; vita genere omnē cauerit infamiam : huc
 accedebat priuatū beneficium, quo maximē de-
 uinxerat hominē. Cum enim res novas cōtra eū
 moliretur Seianus amicorū vnus, vir valde po-
 tens propter præfecturā prætorianorū militum,
 conspiratibus multis senatoribus & liberis Cæ-
 sari, & viris militaribus, tantum illi conflatum
 erat periculum, ut minimum quin opprimeretur
 absuerit : quo tempore illustris opera fuit Anto-
 niæ, per quam occursum Seiani malitiæ : quā
 primum enim intellexit insidias compositas in
 principē, rem totam ei perscripsit accuratissimē :
 traditisq; literis Palanti seruorū suorum fidiſsi-
 mo, misit eum Capreas ad Tiberium : quibus ille
 cognitus Seianū occidit, & socios consilij : Anto-
 niāq; iam antē habitæ in pretio, maiorem etiam
 in posterum fidem habuit per omnia. Hac igitur
 hortante ad audiendum Eutychum, respōdit Ti-
 berius : Hic quidem si quid contra Agrippam
 mentitus sit, præsentem pœnā sufficere : sed viden-
 dum illi esse, ne dān inconsultus à libertis pœ-

nas expetit, inquisitione facta, malū quod alteri molitur sibiſe conciliet. Quod ubi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio : & cū nullum orandi finem faceret, naſta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, precedente ipſius nepote Caio vnā cum Agrippa acceſſit propius : & pedibus eū comitata, petijt vocari et examinari Eutychum. Ad quam ille : deos teſtor Antonia, quod nō ſpōte, ſed tuis coactis precibus faciam quod facturū ſum : quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere : quo ſine mora veniēte, rogat eū Caſar quidnam contra eū aſſerat à quo libertatē acceperit : qui reſpondit : Domine, veſtabantur in curru Caius iſte & Agrippa, me ſedente illis ad pedes : ubi poſt multos ſermones vltro citroque habitos, Agrippa his verbis ad Caium uſus eſt : O ſi iam tandem dies illa veniat, qua ſenex iſte decedēs te orbi relinquat principē : nihil enim huic voto obeſſe poſſet nepos eius Tiberius, quem tu facile opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoq; priuatim accederet. His verbis Tiberius facilē credens, nonnihil etiam veteri offenſa motus, quòd Agrippa iuſſus colere Tiberium ipſius ex Druſo nepotē, neglecto hoc mandato totus in Caiū erat propēſior : verſus ad Macronem ; Huic, inquit, iniice vincula. At Macro non ſatis, intelligens quēnam ille diceret : neq;

enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cōstabatur donec exactius rē perciperet. Interim Caesar aliquantisper gestatus per circum, denuo Macronē appellans, An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui tandē, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriā filij, cuius cōsuetudine simul educatus familiarissimē vsus fuerat, & per collata in adolescentē Tiberium officia rogabat veniam: sed frustra, pratorianis ita vt erat purpuratū in vincula trahentibus. Cumq; aētus esset vehemēs, & prae inopia vini sitis eum vreret, cōspicatus quendā è Caij seruis nomine Thaumastum gerentē hydriā poposcit potū: & cū libenter oblatū hausisset, inquit, Certē tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministeriū: quā primum enim hanc necessitatē euasero, impetrabo tibi libertatē à Caio, quandoquidē etiam vincto mihi non es grauatus ministrare vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. Nec fefellit hominē, sed gratiā ei reposuit: nam regnum adeptus Thaumastū à Caio impetratū manu misit, & bonorū suorū dispensatorē cōstituit: quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filia reliquit eadē ministerij cōditione, apud quos in pretio vsq; ad extremū diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdam aequē vinctos, incubens prae mœrore in quandā arbo-

ram: cui cū inſediſſet bubo, vnus ē vinculis na-
 tione Germanus alitē conſpicatus, ſcitatus eſt ē
 milite. quiſnam eſſet ille purpuratus: & cognito
 Agrippā eſſe, Iudaorum nobiliſſimū, rogauit mi-
 litē vtliceret ſibi propius ad eū accedere: cupere
 enim ſe quadā de ipſius patria cognoscere. Quo
 impetrato, & adhibito interprete, O iuuenis, in-
 quit, contriſtat te quidem tam repentina & im-
 prouiſa fortuna mutatio: nec facile credes propē
 eſſe effugiū, ſic conſulente rebus tuis diuina pro-
 uidentia. Sed teſtor patrias deos, & qui huic re-
 gioni præſident, & qui nos perduxerunt in hac
 vincula, quòd nihil auribus tuis daturus ſum, ne-
 que te inani conſolatione lactaturus: non igna-
 rus quòd huiusmodi prædictiones ſi euentus fru-
 ſtretur, maiore afferāt mœſtitia cumulū, quam
 ſi nunquā omnino audita fuiſſent: itaq; aquū du-
 xi vel cū meo periculo interpretari tibi quid dij
 portendant manifeſtis auſpicjs. Fieri non poteſt
 quin conſeſtim euadas ex his vinculis, & muta-
 tis rerū vicibus ad ampliſſimam dignitatē ſimul
 atq; potentiā peruenias, vſq; ad eorum inuidiam
 quibus nunc videris miſerabilis. Felicem quoq;
 habiturus es vita exitū, relictis in opum ſucceſ-
 ſione liberis. Memento autem quādo hanc alitem
 iterum videris, quintum ex eo diem fatalem ti-
 bi futurum. Hac ſunt quæ tibi celeſtes miſſa
 hac aue nuntiant: cuius rei cum habeam præ-
 ſcientiā, viſum eſt impartiri te hac lætitia, quo
 ſpe

spe futuri cōmodi leuius feras præsens infortuniū
Proinde rogo vt quamprimū felicitatem istam
repræsentrari tibi sentiens, des operam vt nos
quoq; eripiamur ex his aduersitatibus. Hoc Ger-
mani præsagiū tam videbatur Agrippa ridicu-
lum, quàm postea maximam admirationem est
promeritum. At Antonia grauius ferens cala-
mitatem iuuenis, Tiberium quidē pro eo depre-
cari putabat non solum difficile, sed propter re-
pulsam inutile etiā: apud Macronem tamen obti-
nuit vt in custodia seruaretur à militibus cōmo-
dis moribus præditis, conuictoremq; haberet cen-
turiōem ei curæ præpositum, & quotidianis ute-
retur lauacris, & pateret ad eum libertis atque
amicis aditus, quorum subleuaretur officijs: ad-
mittebanturq; ad eum, Silas amicus, & e liber-
tis Marsyas atq; Stichus, inferentes ei cibos qui-
bus delectabatur: & stragula quasi venciā cir-
cumferentes, noctu substernebant permissu mili-
tum iam ante præmonitorum Macronis imperio:
atq; in hūc modū sex menses exegit in custodia.
Ceterū Tiberius Capreas reuersus primum lan-
guore modice tentatus est: inualecente deinde
morbo iam malè de se sperans, per Euodū liber-
torum suorū charissimū accersit filios, quasi ad
extremum colloquium: erant autem ei non na-
turales, sed adoptiui, nam Drusum vnicum fi-
lium amiserat: supererat huius filius Tiberius,
cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico

fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhuc gratioſus apud populum propter paternarū virtutum memoriam: ille enim apud omnes in maximo honore habitus eſt, quod eſſet modeſtiſſimis moribus, comis in alloquijs, & nemini ſe præferens: quibus artibus non ſenatus modo ac populi fauorē ſibi parauit, verum etiā quotquot ubiq; ſunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officijs deumxerat: quā ob rem deſunctum omnes non honoris ſimulatione luxerunt, ſed. veris lacrymis proſecti, tanquā in priuata quiſq; mœſtitia, adeo citra omnem omniū offenſam vixerat: quod & filio eius plurimum profuit, cū apud ceteros, tum maxime apud militarē multitudinē, quæ pro ipſius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. At Tiberius cum Euodum iuſſiſſet in craſtinum ſummo mane filios adducere, precatus eſt deos patrios, vt. manifeſto aliquo indicio deſignarent futurum ſucceſſorem in imperio, cupiēs quidem id nepoti ex filio relinquere, ſed non auſus rem tam arduam tentare inconſultis numinibus. Itaq; auguriū concepit, eum ſibi ſucceſſurum, qui ſequenti mane prior ad ſalutandum ſe venerit: quare pedagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adoleſcentem adduceret, ratus deum huic principatum annuere. Sed aliter niſum eſt cœleſti numini: nam cū imperator hæc volutans diluculo iuſſiſſet. Euodum enim e
filij

filij introvocare qui prior aduenisset, egressus il-
 le Caium offendit pro cubiculi foribus: nam Ti-
 berius auiti propositi ignarus iētaculo remoratus
 est. Tum Enodius, Vocat te, inquit, pater: simulq;
 introducit iuuenē. Quo viso imperator cogitare
 cepit diuinā providentiam, per quā sibi adem-
 pta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sen-
 tiensq; diuersum cordi esse superis, non tam suam
 voluntatē irritam doluit, quā vicem infelicitis
 nepotis, cui non satis esset principatū adimi, nisi
 etiam incolumitas in vltimum discrimē veniat,
 quandoquidē alio potentiore futuro, parum eum
 tutatura videbatur sanguinis propinquitas in
 emulatione potentia, altero non ante securū pu-
 tante suum principatum, quā si insidijs præoc-
 cuparit alterū: erat enim mathematicorū quoq;
 disciplinis addictior, iuxta quorū consilia in tota
 vita pleraq; agere est solitus, nā & Galbā olim
 venientē cōspicatus versus ad intimos quosdam
 amicos, En, inquit, virū, futurum aliquando Ro-
 manorum principem. In summa nemo Caesarum
 inquam tantam fidem habuit diuinationibus,
 non vanas expertus aliquoties. Tunc quoq; ma-
 gno mœrore affectus est ob id quod acciderat,
 non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret:
 seq; ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmo-
 di omnia: cū enim liceret ei securo ē vita exce-
 dere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præ-
 scientia futuri charissimorum infortuniū. Itaque

quamvis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caius alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cum meum de te iudicium, tum verò decorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. Rogo autem ut hoc adeptus non sis immemor benevolentiae nostrae, qui tibi sum tanta felicitatis autor: & quā poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod post deos totum meum est, potes reponere, quā si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum: nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstitite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iure peccant, nunquam diuinam ultionem effugiunt. Hac Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimū enim principatum assecutus est, fratrem iuxta illius praesagium sustulit: & ipse quoque aliquāto post conspiratorum insidijs oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cum vixisset in imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim: post quem Caius Reip. praefuit, quartus in imperatorū serie. Romani verò num-

Plato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere : non quod verum esse nuntium non cuperent, quod iamdudum magno redimissent libenter: sed quod vererentur ne tentati falsis nuntiis, si intempestivè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimā perniciem incurrerēt. Nemo enim ante eum patritiorū ordinem gravius afflixerat, quod esset iracūdus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; prosequens, & pro innata sanities mortem leuissimā pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari accipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippa libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properavit. latissimū ei nuntium afferens: quem cum offendisset petentē balineum, admoto capite sermone Hebræico, Mortuus est, inquit, leo. Id ille satis intelligens, inopinatoq; perfusus gaudio. At tibi, inquit, tum pro ceteris officiis, tum pro hoc nuntio quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuntians. Tum centurio, qui custodia præerat, animaduerrens. tam Marsyæ festinum aduentum, quàm inspecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatusq; accidisse novi aliquid, rogavit quæ de re inter se conferrent. Quibus primo cunctantibus, cum ille urgere nō desineret, tandē Agrippa ut iam familiari aperuit omnia: ibi centurio gra-

tulatus ei plurimū hanc felicitatē, cenā tantam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis ecce tibi quidā superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in urbē reuersurum. Quibus verbis territus grauit̃ centurio, capitalis culpa sibi conscius, quod cum vinclo latum conuiuiū iniuisset nuntiato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hac insuper intonans: Tu me impunē falles mentitus mortem Caesaris, & nō capite lues hanc lingua petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutū hactenus, & accuratius impostērū custodiri eum imperat: totamq; eam noctē in his malis Agrippa exegit. Postera verō die rumor de Tiberij morte increbuit, palām id iactantibus hominibus, quibusdam etiā sacra hac de causa facientibus: moxq; allata sunt à Caio binæ literæ: altera, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: altera ad Pisonē urbi præfectū, idem indicantes, mandantesq; vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antē habitauerat domicilium: quapropter bono animo vixit postea: nā licet custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Ceterū Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimē: & cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antonia supersedit: non quod ea malē vellet homini, sed negabat decorā hāc festinationem,

tionem, ne videretur hoc hodie Tiberij facere, si confestim solueret quæ ille vinxerat. Elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestemq; mutare precipit: imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchia quæ Philippi fuerat, regē constituit, adiecta Lysania quoq; tetrarchia, & pro ferrea cathena dedit auream pari pondere. In Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Caesaris Agrippa petijt veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod ubi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortuna potētia, reputatione præsentis felicitatis et egestatis pristina: & alij quidē beatum prædabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter: alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Quo Herodes tetrarcha I exiliū missus est. C. IX.

Herodias autē Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarcha Galilææ atq; Perææ, inuidebat fratri hanc potētiam, quæ in celsiore quàm maritū cerneret fastigio: vrebatur eam nimirum quod qui profugerat non valens debita dissolvere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hancq; mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regis insignibus per turbas inuehi: adeoq; non poterat imperare suis affectionibus,

ut maritum assiduus hortatibus ad similia speranda, & suscepta transmarina peregrinatione apud urbem ambienda erigeret: negās sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuersus regnum fruatur: ipse verò filius regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per desidiā nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiæ debitum appete: neq; ferendum puta existimatione cedere viro qui tu quondam sustentatus sit opibus: neq; per tuam patiaris ignauiam, ut illi videatur plus in paupertate superfuisse ad querendam ampliorē fortunā industria, quā tibi in tam opimis facultatibus: quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censerī, qui paulo antè nisi tua misericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendijs, quandoquidem non tam hac seruire sit optabile, quàm parando regno insumere. At ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana negotia: conabaturq; eam in diuersam sententiam traducere. Mulier contrā, quanto magis eum tergiuersari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandū censens regni cupidine: nec prius destitit, quàm mariti extorqueret con-

sensum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere : itaq; sine parsimonia facto apparatu exquisitissimo, vnà cum Herodiade Romã proficiscitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoq; se accinxit ad resistendum: & quamprimum eos è portu soluisse didicit, etiã ipse Romam misit fortunatum suum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis scriptis cõtra Herodem: simulq; mādauit vt per occasione amplius cum principe super hoc negotio differeret. Qui subsecutus Herodẽ, & secunda nauigatione vsus, tantum modò à tergo relictus est, quod tum primũ ad Casarẽ admissus peruenit, literasq; reddidit : vterq; enim Puteolos appulit: & Caius tũ fortè apud Baias reperi- tus est, id oppidulũ est Campania, quinq; fermè stadijs è Puteolis distitũ: vbi palatia sunt splendidissima, dum imperatorũ quisque superiorem vincere contendit magnificentia: inuitãibus ed lauacris calidis sponte è terra scaturientibus. tam ad sartiẽdam corporũ valetudinem, quàm ad animos otio relaxandos cõmodis. Itaq; Caius simul ab Herode salutatus est, priorẽ enim eum ad miserat : simul Agrippa perlegit literas, accusantes Herodem, quòd prius cũ Seiano conspirasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret cõtra Caij nouum imperium. Argumento erat ipsius tetrarche apparatus qui in armamentarijs suis haberet tantum armorum, quam

quantum instruendis virorū septuaginta millibus sufficeret. Quare Caesar commotus, percontatus est Herodē, verāne essent quæ nuntiarentur de armorū numero. Quo annuēte, neq; enim vera negare poterat: satis approbatā putans defectionē, ademptā illi tetrarchiam ad Agrippa regnum adiecit, pecuniam quoque eius donans Agrippa iudici: Herodē verò perpetuò damnavit exilio apud Ludunum urbē Galliae. Cognito deinde sororē Agrippa esse Herodiadem, pecuniam ei propriam cōcessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippa gratiam se illi parsurum promisit. Ad hæc illa: Tu quidem imperator, ut tua maiestate dignū est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est, quo minus fruar hac indulgentia: nō enim equum censeo, ut cui secunda fortuna fui socia, eum nūc in aduersa deseram. At ille indigne fereus tam excelsum animum in fœmina ipsam quoq; cum Herode expulit, & bona eius Agrippa largitus est, Atque hæc fuit vindicta, quā Deus intulit tū Herodiadi, fratris successus inuide ferētī, tum Herodi ad obsequendū vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porro primò ac sequenti sui principatus anno Remp. administravit egregiè: moderateq; se gerens, & Romanorum sibi fauorē conciliauit & provinciarum: procedente verò tempore inflatus potentie magnitudine, oblitus est se esse hominē, & contumel

tumeliosus in superos, ad reliquam insaniam di-
minos etiam honores usurpare ausus est.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam
seditio.

CAP. X.

Cumq; inter Iudeos et Græcos Alexandria XV.
habitantes exorta esset seditio, terni ab v-
traque parte legati delecti ad Caium missi sunt.
Apion verò Alexandrinorum legationis prin-
ceps multa in Iudeos iactauit crimina: inter-
que cetera, quòd Cæsarem non prosequerentur
debitis honoribus. nam cum quàm latè patet orbis
Romanus Caio extruatur tēpla & altaria, &
pari honore colatur cum ceteris numinibus, solos
istos turpe putare dedicare illi statuas, aut in-
rare per nomē Cæsaris. Hic acerbe inuecto Apio-
ne, multisq; alijs quæ ad exasperandum Caium
facerent, Philo è Iudæorū legatis potior, vir per
omnia clarissimus, Alexandri Alabarcha fra-
ter, & non imperitus philosophia, parabat cau-
sam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare
iubente illum abire, & per iracundiam vix tem-
perante ab iniuria: quapropter eiectus conuictio,
versus ad Iudeos affectatores, Nunc, inquit, o-
portet bono esse animo, quando Caius iratus est,
nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Caius in Syriam mittit Petronium iussu Iu-
dæis bellum inferre, nisi malint recipere
ipsius statuam.

CAP. XI.

Caius porro indigne ferens à solis Iudeis
ita se despici, legatū in Syriam mittit Pe-
tronium successurū Vitellio: iubetq; ut cum vas-

lido exercitu innadat Iudaã: & si sponte id admittat, statuam eius in tēplo Dei collocet: quod si detrectent, bello deuictos imperata facere adi-
gat. Is assumpta administratione rerū Syria, de-
dit operā vt exequeretur mādāta Caesaris: con-
tractuq; quātum poterat auxilijs, cum duabus
Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemai-
dem, primo vere bellū illaturus: quod et Caio si-
gnificauit per literas: qui collaudata eius indu-
stria, hortatus est eum ad agendū gnauiter, &
frangendā bello gentis cōtumaciam. Interim Iu-
deorū multa millia venerūt Ptolemaidē ad Pe-
tronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur
contra leges patrias. Quod si omnino decretū sit
statuam in fano ponere, ipsos primū interficeret,
ac tum demū suo arbitratu rem perageret: nam
quantisper superessent, nō posse ferre violari le-
gulatoris sui decreta: tot retro seculis obseruata
q̃b optimis patrib. Ad hac Petronius commotior,
Hac, inquit, qua affertus forte valerēt apud me
aliquid, si meus ipsius cōsilijs & auspicijs rem ge-
rerem: nunc necesse est me subseruire decretis Ca-
saris, quibus contrauenire impunē non licet. Ad
hac Iudai: Si tibi Petroni certū est à praescripto
Caī nō discedere, neq; eos transgredimur legis
nostra mādāta, freti diuina potētia, & maiorū
nostrorum virtutis amuli: neq; enim sumus adeo
pusillanimos, vt qua nobis caeleste numē impera-
uit p̃posito felicitatis pramio, ea prauaricemur
intēpestiua viā cupidine. Quapropter feremus

fortunam quālibet, dummodo patria legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malum quàm tibi per ignaviā parendo incurrere perpetuam ignominiam, simulq; ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Patronius animaduertens eorū obstinatā peruicaciam, neq; se posse sine certamine & cade statuam dedicare Caesaris, cum amicis & famulitio properauit Tyberiadem, ut ex propinquo melius res Iudaeorū dispiceret. Iudaei verò magnū timentes è Rom. bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterū multorum milium numero occurrūt Petronio Tiberiadē, supplicantes ne se ad eam necessitatē cogeret, ne ve sacratam urbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cesare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consiliū? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citius, quàm discedamus à legibus: simulque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. Atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agricultura operibus, cum maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potius, quàm statuam illam admit

admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippa regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus ceteris eius familia, Iudaeorumq; primatibus accedunt Petronium, rogantes ut consideraret obstinationē populi, ne illis desperādi ansam praberet, quin potius Caio scribat quāta pernicacia reclametur dedicationi statuē: utq; relicto agricultura studio, de bello quidē nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potius, quā tantā religionis labē in se admitteret: ad hēc semēte omīssa instare latrocinia, dū nō est vnde possint persolui vectigalia. Forte enim flecti posse Caesarē, ne quid senius in eam gentem statuāt, neve illi rebollandī materiam prabeat. Quod si non moveatur ab inferendi belli proposito, tum demū aggrediendum esse negotium: atque ha fuerunt preces Aristobuli. Petronius verō partim deprecatoris respectu enixē urgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim cōtentiosi Iudaeorū propositi, ratus indignum tam multa hominū millia in gratiā insaniēis Caij perdere, & caeleste numen suāque ipsius conscientia reueritus, maluit absurditatē rei per literas docere imperatōrē vel suo periculo, nō ignarus quā ille esset iracūdo ingenio, et ad vindicandū prono, nisi quis quā primū furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non descedat de sentētia, & fortasse indignitatem in ipsum vertat constantius mandata
 exequens

exsequente: esse tamē boni viri officiū, pro incol-
umitate infontis tam numerosi populi vel certū
interitū non refugere. Ergo indicto Iudæis cōven-
tu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa
millia, progressus in concionē apud expeditionē
non à se vtrò susceptā, sed mādato Caesaris: cui-
us executionē differri periculosum esse, propter
indignationē summa potestatis: & alioqui cōve-
niens esse ut ipse ab autoritate illius pēdeat, per
quē ad tantum dignitatis fastigium euectus sit.
Attamen vestra, inquit, saluti meā securitatem
aut existimationē non preferā, quos scio meritō
pro patrijs legibus contendere. imō ne mihi qui-
dem probatur, summi Dei templū temerari prin-
cipum licētia: quamobrē legatos ad Caium mis-
sum sum, per quos cognoscat vestram irrenoca-
bilem sententiam, quantumq; in me erit, horta-
bor ut honestissima vestra voluntati assensum
suum prabeat. Deus cuius potentia superior est
omnibus humanis conatibus faxit ut & religio
vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per
immodicā honoris cupiditatē nullū sibi cōtrahat
piaculū. Quod si offensus iram omnē in me ver-
terit, patiar quodvis periculū, siue in corpus, siue
in vitam illi seuire libeat, modō ne tam ingentē
vestrā multitudinē propter constantē bonā vo-
luntatem perire videam. Abite igitur quo suum
quemq; vocat negotiū, & terram labore vestro
colite. Legationem autem ipse in urbē missurus

sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quam per amicos meos & necessarios. Huius dictis concionem dimisit, hortatus ut agros colerent interim, & bono essent animo: & ille quidem sic populū pro sua virili cōsolatus est. Deus autem manifestē ostendit Petronio suam providentiam, quodq; omnibus iustē atq; honestē cōceptis propitiū faueat. Vix enim orationem finierat, cum repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter durtū ac continuā siccitatē cœlitus pluuiam penē desperantibus, etiā si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustrata fuerat. Quapropter terra tū præter solitū præterq; expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupescit, euidēter cernēs cura esse Deorum Iudaicas, attestante tam insigni prodigio, ut nemo nisi impudēs posset cōtraducere. Cumq; accurate super hoc negotio scripsisset ad Caiū, dehortās ne tam multa nullia in extremam desperationem atq; perniciē adduceret, neq; enim nisi bello cōpulsos discessuros à religione patria: neque seipse multaret luculentis ex ea gente prouentibus æternūq; apud eam sibi pararet improperiū: id quoq; adiecit, quā charus sit Deo populus, quāq; manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem

Agrippa,

Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies
Caio reddebatur familiarior: quando etiam con-
uiuium tale illi exhibuit, de industria procura-
to apparatu sumptuosissimo, adhibitoque omni
exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum gene-
re, ut omnes à tergo relinqueret in hoc certami-
ne, atque ipsum etiam Casarè: tantum illi studiù
fuit demerendi principis per omne obsequium. Is
demuratus eius tam animum quam magnificenti-
am, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi
contenderet, volensque cum eo certare mutuis officiis,
iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad la-
titi-
tiam prouocantem sic allocutus est. Equidem ex-
ante expertus sum tuam beneuolentiam, quando vi-
no etiam tu Tiberione periculis quidem à me colen-
do deterritus es: Et nunc video te modò mihi gra-
tificaris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem
tuarum ratione habita: quare cum turpe mihi sit
à te vinci officiis, quicquid hactenus per me ces-
satum est iam peribitur: tantumque ad pristinam meam
erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam,
ut maximè ad futuram tuam felicitatem momentum
allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus
ampla latifundia postulaturum, aut urbium ali-
quarum vectigalia. Ille vero quamuis iam pridem
preces parauerat, tamen hactenus dissimulata-
tum demum per occasionem aperuit, dicens neque
olim propter priuatum commodum præter mædatis
Tiberij se illum coluisse: Et nunc nihil aliud ca-

petare præter ipsius gratiã: nam & priorẽ munificentiaũ vberiorẽ fuisse quam vnquã ſe cõcipere potuiſſet, quantũuis improba. Et ſi enim tu, inquit, maiora præſtare valeas, meis tamen non ſolũ meritis, ſed cupiditatibus etiã abundẽ ſatisfactũ eſt. Ibi Caius attonitus hominis modeſtia, magis vrgerẽ cepit, vt vellet vti ſua beneficentia, nihil nõ polliceri perſeuerãs. Tum Agrippa: Quandoquidẽ domine liberalitatẽ tuã tam benignẽ mihi offers, equidẽ petam, ſed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuã gratiã abundo: illud potius poſtulabo, quod impetratũ & pietatis opinionẽ, & perpetuũ fauorẽ numinis tibi cõciliet. Mihi quoq; glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc vnã etiã mihi feceris gratiam. Rogo igitur vt mandatum reuoces, quod Petronio dediſti, de ſtatua in Iudæorũ tẽplo ponenda. Hec ille velut aleam iaciens, nõ ignarus quantum ſubeſſet periculũ, quodq; capitale eſſet placitis Caij cõtradicere. Imperator autẽ ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudẽdã vanitatẽ ducẽs, ſi corã tot teſtibus vltro ad petẽdũ prouocato, repẽte mutatus denegaffet gratiã: ſuſpiciens etiã virtutẽ hominis, qui pluris faceret pietatẽ, ſuaq; gentis tranquillitatẽ, quã in incrementũ dominationis aut reditũ, fecit eũ voti compotẽ. Scripſit igitur Petronio, collaudans eius induſtriã in cõparãdo exercitu, & in exſequẽs mandatis quæ acceperat. Quod autẽ ad ſtatuum attinet,

attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendam esse: sin minus, nō esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eū soluto exercitu reuerti ad intermissa officia: remissum enim esse hoc Iudais in Agrippa gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hūc modū Caius scripsit Petronio. priusquā ad defectionē spectare Iudaeos agnosceret. Allatis postea de rebellionē rumoribus, indignē ferēs gentis audaciā, & contēptam imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullamq; rationē honestatis habēs, & impetu iracundiae quouis abripi solitus, quē refrenare nunquā studuit, imō ad felicitatē suam pertinere putans sū quam maximē affectioni huic indulgeret, denuo scribit eidē in hanc sententiā. Quomā plus apud te valuerūt Iudaorū munera, quam mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicē facio quid de teipso statnere debeas: semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplū fieri & praesentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Haec epistola missa quidē est ad praesidem, non tamen Casare viuo reddita, qui perferebāt tardius manigantibus, ita vt prius ille alias acceperit literas, nuntiantes de Caij exitio. Deum enim nō fuit immemor Petronij, & periculorū quae propter ipsius honorē atq; Iudaorū religionē subijt: sed amoto à reipub. habens Caius pro-

pter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tam à Romanis quam à prouincialibus, maximo fauore præcipue senatoribus cum prosequentibus, in quos potissimum Caius debacchari est solitus. Is extinctus est non multo post quàm Petronio scripserat illam mortis denunciatricem epistolā. Causam autem propter quam Caius sublatuſ est, & quemadmodū comparata sint in eum insidiæ, procedente stilo significabimus. Caterum Petronio prius reddita sunt litera de cade imperatoris, ac tum domū superuenerunt illa, quibus iuebatur mortē sibi consciscero: quare latatus fortuito tyranni interitu, admiratus est Dei prouidentiam, qui sine dilatione mercedem habiti sibi honoris persoluerit, & Iudæis præsentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euasit mortis periculum.

Quo in statu res Iudæorum apud Babylonē fuerint, & de Asinæ ac Anilæo fratribus. C. A. XII.

- XVI. **I**nciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Mesopotamiam ac Babyloniā habitantium, cadesq; & calamitates quales nusquā memorantur in superioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babylonia, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem possit alere: ad hæc non patet hostium assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis muribus: eidem flumini est & Nisibis

his apposita: quare Iudaei freti locorum natura, sacrum didrachma quod Deo ex more solent offerre, ceteramque votivam pecuniam, in his urbibus deponere. nunquam in communem arario, inde suo tempore transmittendam Hierosolyma: quae deinde à multis hominum horum latrocinia Parthorum quorum ditioni tum suberat Babylonia. Ex his Iudaei erant Asinens et Anilens, fratres, Neerdenses patria, orbatipatre, et à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non in decorum habetur illis gentibus, ubi et viri exercent lanificium, Hos officinae magister, apud quem artem didicerat, quod serius aliquando ad operandum accessissent, castigavit verberibus. Illi credentes se affectos iniuria, detractis armis quae servabantur in eius domus pariete, contulerunt se in quendam locum ubi fluvius scinditur, ubere pascuis, et frugum fertilem, ceterorumque fructuum qui reponuntur in hyemem: ad eos mox confluit iuvenum quisque egentissimus, quorum armis stipati pro ducibus se egerebant, nemine cohibente maleficia: cum enim facti essent inexpugnabiles, et arcem sibi construxissent, dimissis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, et quantum in alimenta eorum sat erat, promittentes amicitiam more sibi gerentibus, et propugnationem contra externam vim si qua ingrueret, contra occisionem gregum ac pastorum, si detractarent

imperata facere : quapropter necessitate coacti
 mittebant eis quantumcumq; poscerent. Quo sa-
 ctum est, ut aucta eorum potentia, validi essent
 ad incurstrandū quoslibet, nemoq; ~~uirum autē~~
 ret eos offendere, aut armis cum illis congressi:
~~—~~ quoq; regē rumor hac de-
 dulerit. Satrapa autē Babylonia postquam hac
 audiuit, volens crescens adhuc malum opprime-
 re, priusquā maius aliquod inde promeriret in-
 commodum, collecto quantum poterat ē Parthi
 ac Babylonijs exercitū, properavit contra eos, cu-
 piens ex improviso opprimere : obfessaq; palude
 suos iussit aliquantisper quiescere. Postridie ve-
 rò Iudaei sabbaticas Feras oīno publico celebra-
 ribus, ratus non ausurum hostē in certamen de-
 scendere, sed nullo negotio vinctos se abduchū,
 paulatim procedebat, ut derepente in eos irue-
 ret. Asinus autē qui tum fortē positus prope se
 armis cum socijs desidebat in otio, Viri, inquit,
 binitus equorum mihi aures perculit, nō qua-
 lis est passim pascentiū, sed qui sessorē tergo ve-
 dunt: nam & frenorū sonitum sentio, vereor ut
 circumventi sumus ab hostibus: sed procurat ali-
 quis speculatum, qui nobis quid imminet certo
 denuntiet: optarim autē vana esse quae diximus.
 Moxq; quidā profectō visum, celeriter redeunt,
 nō falsam suspicionē fuisse referētes: adesse vito-
 res accepta iniuria : ex insidijs se obrutos equi-
 tatu copioso velut pecora, nō ad repugnandū qui-

dem paratos, vetante propter ferias patria consuetudine. At Asinaeus longe aliter quàm speculatori videbatur statuit, non concedendam censuram hanc voluptatem hostibus, ut per otium in se grassarentur cadibus: quin potius virtutis & presentis necessitatis memores committi debere, ut si ita fors ferat, nō inulti pereant: primusq; correptis armis suos exemplo ad simulē exciuit audaciā, ad cōferēdas cū hoste manus eos animās: & quia cōtemptum veniebāt, rem factam se habere putantes, multis casis reliquos coēgit terga vertere. Eius pugna postquā ad Parthorū regē fama pervenit, admiratus fratrum audaciā, concupivit eorū aspectū & colloquium: confestimq; ad eos misit fidissimū ē satellitibus qui hac verba illis referat. Regē Artabanum tametsi iniuriam eorū violentia in suo regno acceperit, indignationē tamen virtuti ipsorū remittere: misissiq; se qui fide data impunitatē & securitatem itinerū ei offerret ipsius nomine, quod amicitia eorum caperet, sine fraude omni & insidijs: paratam esse regis munificentiam, foreq; ut hac sua virtute posthac rege fauēte utantur melius. Tū Asinaeus ipse quidem profectiōem distulit, fratrem verò Anilaū misit cum quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regē, & facile admissus est. Artabanus autē videns Anilaum solum venisse, rogavit cūnam domi reliquisset Asinaū: cognitoq; metū illum se continere intra palūstria.

per patrios deos deierauit, nihil eos se lesurum
 in fidem venientes : idq; porrecta iuueni dextra
 sancyt, quod apud barbaros conuenturos certif-
 simū est argumentū fiducia: nam post datā do-
 tram apud eos nec fallere fas est, nec diffidere,
 cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque
 Artabanus hoc pacto remisit Anilaū, per suasurū
 fratri vt simul veniat. Hoc autē agebat rex vo-
 lens conciliatis sibi his fratribus per Indeorum
 virtutē illas satrapias cōtinere in officio, quæ vi-
 debantur ad defectionem spectare occupato rege
 alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles per-
 domat. Asineus auctis apud Babyloniam viri-
 bus, siue volētib; prouincialibus, siue inuitis nō
 tēperaret à maleficijs. Hoc igitur consilio illum
 accersit. Asineus vero facile à fratre in eam sen-
 tentiā inductus est, præsertim cōmemorāte quā
 luculente erga ipsos rex affectus sit, quodq; ad
 firmandā fidē iusiurandum interposuerit: quare
 primo quoq; tempore ad Artabanum ambo per-
 ueniunt. Ille perlibenter eos excepit, in primis mi-
 ratus generosum Asinei animum, quod videret
 breui statura hominem, & primo aspectu con-
 temnēda specie, quasi nullius precij, apud amicos
 dictitans, nihil esse in tantillo corpore, quod tam
 vasto animo respondeat, & inter epulas osten-
 sum magistro militum Abdagasi prædicauit,
 denarrans quanta fortitudine bella gerere so-
 leat. Et cum rogasset vt bona regis venia liceret
 illum

illum interficere, poenasq; tot maleficiorum de eo
sumere quibus Parthos laferat: negavit se hoc
permissurum in hominē qui se credidisset suae fi-
dei, data dextra confirmata & iureiurando ad-
hibito. Quod si, inquit, vir bellicosus haberi vis,
nihil opus habes meo periurio ad obolendam Par-
thorum ignominiam: sed redeuntē aggressus per-
rim absq; meo cōsensu opprime. Mane deinde ac-
cito Asinao, Tempus tibi est, inquit, iuuenis do-
mum reuerti, ne diutius hic ducū in te odia pro-
uoces, qui te fortassis etiā me inuito conarentur
interficere: cōmendo autem tibi terram Babylo-
niam, vt eam tua cura tutā à latrocinij & illa-
sae custodias: mihi vicissim cordi erit tua inco-
lunitas, quandoquidē tuum caput non dubitasti
meae fidei cōmittere: hac totius Asiae mox mun-
neribus Asinaum dimittit. Ille domum reuersus
castella partim noua condidit, partim quae prius
habuerat firmavit munitionibus: breuiq; intan-
tum auctus est, quantum ante eum nemo alius,
à talibus exorsus initij: nec contentus honori-
bus Babyloniorum, à Parthorum quoq; observa-
batur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebā-
tur cum imperio, Adeo creuit eius autoritas vna
cum potentiam, vt Mesopotamia tota ab ipsius
penderet nutibus. In hac felicitate florentior
indies exegit annos quindecim: quae non prius
cepit in deterius vergere, quā neglecto pri-
mo virtutis studio, contemptiq; institutis pa-
trij,

srijs, voluptate victi, dederunt se externis libi-
 dinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorū
 quidā dux cū consuge, tam alijs dotibus, quā
 insigni forma laudata vsq; ad miraculum: hanc
 siue a pectū, siue fama cognitam adamauit Asi-
 nai frater Anilau: & cū neq; suis imperare
 posset cupidinibus, neq; vlla alia spes esset poten-
 di muliere, bello maritum eius petijt: primoque
 conflictu caeso Partho, vxor in victoris potestate
 & thalamum peruenit: quod quidem magnā
 calamitatum tam ipsi quā fratri fuit princi-
 piū: cū enim amisso priore marito captiua du-
 ceretur, simulacra patriorū numinū qua genti-
 litia ritu & domū secum habere solebat & in
 itinere, clam inter ceteram suppellectilem adue-
 xerat, ea primū cotebat sine arbitria. Deinde in
 thorū recepta, & nacta fiduciā, propalam ope-
 rabatur sacra qua à defuncto acceperat. Id fa-
 ctum obiurgabatur ab amicis utrosque fratris
 primarijs, indignū facinus delitantes, contra
 Hebraica gentis ritus ac leges ductā vxorē bar-
 barā, deditā impijs patria suae superstitionibus:
 quare vitandum ne dum nimis indulgēt volu-
 ptati corporis, à principatu excident, quē diuino
 fauore cōsecuti sint. Sed adeo nihil profectum est
 his admonitionibus, vt precipuus quidam con-
 fessus sit, dām liberius inuenitur: qui moriens
 iraturus nūq̃ imprecatus est fratribus eorumq;
 socijs, vltimum laetam & religionem & amicitiam

tiam, utq; simili & ipsi ab inimicis afficerentur.
exitio: illi quidē quoddam auctores iniuria fuerint, hi
quoddam patrocinatorē legū per summū nefas opprē-
mi passi sint: quamvis enim molestē ferrēt talia,
plus tamen apud eos valebat prae terita virtutis
memoria, cui acceptā ferebant praesentē felici-
tatē: sed indignationē eorū accendit mulieris im-
pietas, non ferētū pertinaciter amplexam sacra
Parthica: factōq; concursu ad Asinaum vocife-
rabantur in Anilaum: dicentes oportere eum, si
prius parum potuit quid utile sit dispicere, nunc
certē erratū corrigere, priusquam id publica ex-
pietur pernicie: nam & connubium illud nemini
probari, ut parū cōueniens patrijs ritibus, & su-
perstitiosum numinū cultū quē mulier sibi per-
mittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. At ille
quamvis agnosceret peccatū fratris allaturū sibi,
et suis magnū aliquod incommodū, victus tamē
germanitatis affectu facile ignoscebat succum-
benti tam indomitis cupidinibus. Sed cū maio-
res indies concursus ad eum & vociferationes
fierent, tandem super ea fratrem admonuit, an-
teacta obiurgans, & iubens ut resipiscat in pa-
sterum, mulieremq; domum ad cognatos ipsius
remittat. Nihil tamen hac admonitione effectū
est: quia mulier sentiens propter se murmur esse
in populo, & verita ne Anilas propter amorem
sui durius aliquid accideret, veneno Asinaum
sustulit, secuta quoddam sub amatore iudice impune
auferret

auferret hoc facinus. Caterùm Anileus ad se
 vni iam principatu redacto, cum exercitu fecit
 impetũ in vicos Mithridatis viri apud Parthos
 nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artaba-
 bani filiam: eosq; magna prada abacta popula-
 tus est: nam & pecuniã multã & mancipia re-
 perit, pecoraq; & res alias quibus fortuna pos-
 sunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè
 tum non procul aberat, audit avicorũ expugna-
 tione, indignè ferēs vltro se ab Anileo laceßitũ
 iniuria, habitamq; ludibrio suam dignitatẽ indi-
 eans, excita iuuenum manu, collectoq; equitatu
 quã potuit maximo, obuiam profectus est con-
 siliurus cum Anileo: & cum ad vicũ quendam
 ex suis pervenisset, ibi quieuit: quò decreuisset
 postridie Iudeos aggredi, sabbato instante quod
 illis religioso otio colitur. Qua de re premonitus
 Anileus à barbaro natione Syro alterius cuius-
 dam vici incola: & inter cetera diligenter edo-
 ctus quo loco Mithridates celebraturus esset cũ
 suis conuiuium: iussu curare corpus milite, noctũ
 cõtra hostes properavit, vt inopinos opprimeret.
 Quò delatus circa quartã vigiliam, partim so-
 pitos occidit, partim attonitos fuga cõegit salu-
 tem querere. Mithridatẽ etiam vinũ captũ secũ
 abduxit, nudum super asinũ impositũ, quæ apud
 Parthos grauissima habetur contumelia. Quem
 cum sic ad syluã quandam perduxisset, hortan-
 tibz amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum

visum est, negāti occidendū virum genere apud Parthos precipuum, & honoratū affinitate regia: prateritas enim iniurias posse impetrare veniam: quamvis enim offensus sit Mithridates, habiturū tamē pro cōcessa incolumitate gratiam: quòd si grauius in eū consulant, nō quieturū regē nisi magnis caedibus in Iudeos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugiū, si qua clades accidat vt sunt bellā vicissitudines. Eam sententiā approbavit multitudo cetera, atque ita Mithridates dimittitur: qui domum reuersus, ab vxore exceptus est conuitio, quòd regi gener post acceptas à Iudeis tot tam insignes iniurias, nūc captiuus etiā vitā eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor quibus cura est regū dignitas, me tua cōditione nō vsuram postea. Ille partim non ferens quotidianū opprobriū, partim timēs mulieris elatum animū ne diuortii faceret, inuitus quidē, coēgit damen quantas potuit copias, indignū seipse vita existimās, si homo Parthus Iudeis victoriam cederet, Anicetus verò vbi cognouit aduētare illū cū valido exercitu, turpe ducens continere se intra palustria, & sperans fortunā contra hostes priori similē, fretusq; milite iam assueto vincere, & ipse cōtra eduxit copias: cui prater veteranos multi tum etiam prada cupidine se adiun-

xci. lit,

xerant, rati profligandum hostem quamprimum
 in conspectum venerit. Progressos autem meri-
 diano tēpore per regionem inaquosam ad nona-
 ginta stadia Mithridates adoritur, adtū & siti
 laboreq; itineris adeo fessos vt arma agrē susti-
 nerēt, ipse recētib; viribus: confestimq; in su-
 gam versus tanta cades secuta est, vt multa vi-
 rorū millia caderent. Anilaeus autē stipatus glo-
 bo iuuenū effusissima fuga se in quandā syluam
 recepit, relicta Mithridati latissima victoria.
 Verū ad Anilaeum breui confluxit magnā mul-
 titudo perditorum hominum, qui licentiam plu-
 ris quā propriam salutem facerent: itaq; detri-
 mentum quod acciperat in pralio, suppletum est
 duntaxat numero: neq; enim conferendi erant cū
 his qui ceciderant, eo quōd essent rudes militia.
 Duxit tamen eos contra Babyloniorum castella
 lateq; vastabat omnia. Tum Babylonij reliqui;
 hostes miserunt Neerdam ad Iudaos qui Ani-
 laeum deposcerent ad supplicium. Quod cū non
 impetrarent, neq; enim illis integrum erat homi-
 nē dedere, ad pacē eos inuitauerunt: quib; tra-
 ctationē de conditionibus pacis admittentibus,
 missi sunt tam ab illis quā à Babylonij; legati
 ad Anilaē. Tum Babylonij perlustrato diligēter
 loco in quo se ille continebat, clam noctū irruunt
 in sopitos & grauatos crapula, et impunē quot-
 quot adepti sunt interficiunt, & ipsam Anilaem
 inter ceteros. Tum vtrōq; metu exoneratus
 Babyl

Babylonis populus, qui antehac non ausus erat
odiū effundere in nostros homines, cū quibus il-
li propter diversos ritus perpetuum est dissidiū,
nunc his nūc illis praevalentibus: sublato inquam
Anilai sodalitis, in Iudeos vndiq; coortus est.
Itaq; non ferentes eorum violentiam, & sentien-
tes se ad configendum impares, nolentes cum eis
habitare amplius, migrarunt Seleuciam urbem
eius regionis principā, à Seleuco Nicanore olim
conditam: haec commune est Macedonum, Græco-
rum, & Syrorum domiciliū. Eo postquam confu-
gerunt Iudei, per quinquenniū nulla affecti sunt
iniuria: sexto autem anno peste apud Babylonem
grassante, denuo inde migratum est, quam mul-
titudinem excipiente Seleucia, sequuta est Iu-
deos maior calamitas ex huiusmodi causa. In
hac urbe semper Græcis male cum Syris cōuenit,
Græcorum tamen factione praeponderante: quod
postquam à Iudeis migratum est, eorum favore
conditio Syrorum capit esse potior, aucta viris
bellicosus, & periculorum contemptoribus: quare
Græci succumbentes, & videntes se non posse re-
cuperare dignitatem pristinā manente Iudaorū
& Syrorū consensu, suos quisq; familiares Syros
appellauerunt de pace & amicitia id quod faci-
le impetratum est: nam cū vtrinq; primatibus
commissum esset negotium, secuta est reconcilia-
tio, quam ita demū ratam fore placuit, si vtriq;
Iudeos cōmunibus prosequerentur odijs: eosq; ex

improviso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec ullus euasit, nisi si quæ amici aut vicini seruauit misericordia. Hi deinde secesserunt Ctesiphontem urbem Græcicam vicinā Seleuciæ, ubi quotannis rex hibernare est solitus, habens ibi maiorem suppellectilis partem repositam: ibiq; sedes fixerunt, tutos se rati regie maiestatis reuerentia. Ceterum Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudeos peruagatus est: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem: quo factum est: ut pleriq; Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ aliquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atq; ita se tunc habuerunt res Iudeorum per Babyloniam.

FL. IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDÆI-
CARVM, LIBER
XIX.

Quomodo Caius à Chæreacæsus est. CAP. I.

 CAIUS porro non in solos Iudeos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; quàm late Romanò patet imperiū, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ unquā veterum mor. me. tu

sunt prodita. Sed maximè Roma ipsa eius fami-
tiâ experta est, nihilo hac parte meliori cōditio-
ne quàm vrbes cetera, praesertim senatores ac
patricij, ceteraq; nobilitas : innumerisq; iniurijs
vexebātur qui vocantur equites, opibus & di-
gnitate senatoribus proximi, utpote ex quorum
ordine senatorū habeatur delectus : hi enim igno-
minijs afficiebantur & exilijs cadibusq; & con-
fiscationibus, quæ tum ferè cadis accedebāt præ-
miū. Se verò pro deo gerebat, nō contentus huma-
nis honoribus coli à subditis, & Capitolium fre-
quentans templorum omnium in vrbe celeberr-
mum. Iouem eius praesidem appellatione fratris
salutare ausus est. Alijs quoq; operibus suam de-
clarabat insaniam, quando à Puteolis vrbe Cam-
pania ad Misenum alterū maritimum oppidum
grauatus triremi traicere, & alioqui ad suam
dominationē pertinere existimans, si à mari ea-
dem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno pro-
montorio ad alterum ponte iuncto medio sinus
spatio, curru vltro citroq; vectatus est : id enim
demū iter dignū esse maiestāte sui numinis. Tem-
plorum etiam Graecanicorum nullū in spoliatum
reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atq;
statuas edicto ad se comportari imperauit, quic-
quid ubiq; terrarum pulchri esset, in pulcherri-
mo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere
dictitans. His spolijs palatium suum & hortos
exornauit, aliosq; suos secessus per Italiam. Ad

hæc Iouë qui à loco in quo vniuersis Græci colitur: cognominatur Olympius, opus Phidie Atheniensis statuarij, ausus est iubere in Urbē transferri: quod tamen factū non est, architectis apud Memmium Regulum, cui de mandatum erat hoc negotium, negantibus loco moveri posse illas simulacrum, & absq; vitio. Aiunt etiam prodigijs fidem excedentibus Memmii vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inscruit excusantibus cessationem suam literis: cumq; capite luendum esset neglectū mandatum, interitus. Cui hominem exemut periculo. Eò deniq; insanie prouoluit, ut natam sibi filiā in Capitolium delatam, in simulacri genua deponeret, quasi commatrem sibi cū Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, utro maiore parente sit genita. atq; hæc agentem tolerabant tamē homines. Permisit etiam seruis licentiā deferendi suos dominos qualicumq; crimine: quod eò grauius erat, quia ex ipsius Caesaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeo ut Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patrum discentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium, quod tamen ei non licuit. Itaq; eam totius sue diuisionis orbem repleisset sycophantijs, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, alijs ipsius cade im-

minentem sibi perniciem praeuere. volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cade erepta est ex ipsis interitus faucibus: quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negotium, vel ideo ut argumentum sit diuina potentia, quod & in aduersis soletur homines, & modestia fortunatos admoneat, ne opinione diuturna felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corrumpant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singula autores habebant viros fortissimos: nam Aemilius Regulus à Corduba Hispania ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret: alterius Cassius Cherea tribunus erat caput: Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quod is natura omnem iniquitatem oderat: erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita ut non dissimularet sua consilia: quæ cum multis communicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlcisendi cupidine, quem illi amicissimum & cinem cum primis egregium Caius occiderat: partim metum, quod videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Cherea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter fa-

miliaritatem eius erat expositus, optimè se p[re]sabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbe ac impotenti eius dominationi finem imponere: spes enim erat, successurū negotiū, & re bene gestā seruādam ope sua rempublicam, cuius salutis honestum esse vel vitam impendere. Sed Charea fuit feruentior ceteris, tum cupiditate parandī sibi clari nominis tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. Interim Circenses ludī agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoq; contentione magna rogabant, ut tributorum ac reliqualium releuaret onera. Ille non ferens eorum vociferaciones, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multiq; hoc pacto capite plexi sunt: idq; tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationē habendā quā pecunia, quòd viderent pro importuno eius studio multis representatum interitum. Hac magis etiam Chaream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immensam Cui ferociam. Et jape quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur

batur occasior commodior, ut non irrito conatu
rem ad effectum deduceret. Iam autem non mo-
dicum tempus exegerat in pratoriana militia:
tum verò exactionibus prepositus, & delictis
fiscum redigendis, quorū quadam dilatione so-
lutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo
terit tempus, & afflictæ fortunæ hominū mise-
ratione exequitur mandata negligentius, con-
ciuit in se iram Caesaris, non siue probro effami-
nati ac segnis animi: nec hoc contentus, quoties
ille redeuntibus vicibus signū à se peteret, fami-
neum aliquod & probrosum dabat vocabu-
lum: atque hæc faciebat, cum ipsum non pude-
ret in quibusdam à se institutis sacris uti ami-
ctū muliebri, siccioniſque & alio ornatu quo
sexum mentiretur. Et post hæc audebat expro-
brare Charea turpitudinē: qui & quoties talia
signa acciperet ferebat indignissime, & magis
etiam cum videretur tradens ea militibus, essetq;
ceteris tribunis ludibrio: nam allaturo eo signū
à Cesare prædicebant fore ut afferret tale ali-
quod ludicrū: quapropter ausus est sibi aliquot
asciscere, iustam iræ causam præferens. In his
erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus serè
perfectus honoribus, alioquin Epicureus & tū
festator otij: hunc detulerat inimicus eius Timi-
dius, quod in Caium iecisset cōiunia: & testem
adhibebat Quintiliam mimā, propter formam
adamatam cum alijs multis tum Popedio: quæ

tum vollet amatorē suum falso, ut erat, testimo-
 nio gravare in causa capiti, Timidius urgebat
 tormentis eam subijci. Tum Caius exasperatus
 Cherea iubet sine mora torquere Quiniliam,
 ideo potissimū ei solitus cades & quæstiones in-
 iungere, quod putaret hac executurū inclemen-
 tiam, quo mollicia notā effugeret. Quintilia por-
 rō cum torquēda duceretur, consc. orū cuiusdam
 obiter pedē calcauit, inuens ut bono esset ani-
 mo, ne re ad tormenta ipsius exasperaret: se
 enim ea perlaturam obfirmato animo: itaq; cru-
 deliter eam examinavit Cherea, non sponte, sed
 necessitate coactus, Cumq; illa perduraret, du-
 xit eam in Caij conspectum, affectam modis mi-
 serabilibus. Cuius miseratione indignè lacerata
 imperator nonnihil flexus, Popedium absoluit,
 & pecunijs solatus est mulierem, calamitatem
 quā fortiter aequè ac feliciter tolerauerat. Id re-
 rō indignissimè tulit Cherea, sic traduci putans
 suam seuitiam, quasi tam immodicā, ut ipsum
 Caiū remedium eius adhibere oporteat: quan-
 tobrem sic Clementem & Papinum alloquitur,
 quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus
 urbanarum cohortium: Nos quidem Clemens in
 iuvando imperatore nunquam officio nostro de-
 fuimus: nam nostra opera & industria coniu-
 ratorum alij necati sunt, alij tormentis intātum
 lacerati, ut ipsi visi sint miserabiles. Sed hæcine
 sunt nostra militia munia? Tacente ad hæc Cle-

mente, sed vultus rubore pudorem fatente ministeriorum talium, ceterum verbis non auso suggillare insaniam Caesaris. Charea iam confidentius commemorare cepit calamitates urbis & imperij, Harum, inquit, causa vulgi sermonibus in Caium refertur: sed si rei disquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horum malorum causa sumus, qui mandata eius exsequimur: & cum finem imponere possimus eius tum in cives tum in reliquos subditos debacchationibus, per tam fœda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, nō pro libertate Romanorum aut imperio gestantes arma, sed pro eius incolumitate qui eorum tam animos quàm corpora in servitutem redigit, contaminantesq; nos quotidie cruore caforum & atrocissimis questionibus, donec ipsius iussu ab alijs pari modo tractabimur: non enim hoc modo chariores ei reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui assuetus cadibus, quas libidine moderatur, nō iudicio, nequaquam conquiescet prius quàm nos quoq; ceteris adiiciat: nimirum iam destinatos exitio, nisi maturè prospicimus et cōmuni libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi approbaret Charea sententiā, tacere tamē eum iussit, ne aspersis in plures huius sermonibus, & evulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse obtilem occa-

sionem, fortuito alicunde offerendam : sibi quid-
 dem ob ingrauescentem iam aetatem non sat esse
 animi, & habere se tutiora consilia: nam hone-
 stiora ne cogitari quidem posse. His dictis Cle-
 mens domum se recepit, secum agitans quae au-
 dierat, quaeque ipse dixerat. Chareas autem non-
 nihil temere incipiens, ad Cornelium Sabinum
 & ipsum tribunum properat, quem virum quod
 non contemnendum nocet libertatisque amatorem
 eximium, & ferentem agere praesentem statum
 Reipublicae, expeditum aliquid ab eo expectans
 consilium, decrevit ei rem proponere, sollicitus
 etiam ne per Clementem res proderetur, & om-
 nem moram periculosam existimans in tanto ne-
 gotio: hunc postquam libenter id accipere intel-
 lexit, ut qui iam ante pari modo animatus, ideo
 tantum haecenus siluerat, quod cum nemine au-
 deret communicare suam sententiam: tunc ve-
 ro opem etiam polliceri non modo silentium, ma-
 gis etiam confirmatus est in proposito. Itaque ra-
 ti non amplius cunctandum, ambo ad Minutia-
 num se conferunt, magnitudine animi ipsis simi-
 lem, & eodem accensum virtutis studio, Caio
 vero suspectum propter necem Lepidi, hominis
 Minutiano coniunctissimi, & insuper communi
 obnoxium periculo: omnibus enim honoratis Ca-
 ius erat terribilis, praeter ceteris in tales saevire soli-
 tus: & iam ante significationem aliquam inter
 se dederat, quae tum agebantur iniquo se fore
 animi:

animo : quamvis enim metus periculi non sine-
ret eos manifestè proferre odiū quo Caium pro-
sequerentur, tamē occultus quidam eius rei sen-
sus mutuam inter illos benevolentiam concilia-
verat. Et quoniam Minutianus dignitate præ-
stabat, homo cum primis civiū nobilis, omnemq;
laudem meritus, soliti etiam antea plurimū illi
deferre, in eo quoque congressu postulabant ut
ipse initium sermonū faceret. Ille rogavit Cha-
ream, quodnam signū ea die ab imperatore ac-
cepisset : vulgatū enim iam erat per urbē, quo-
modo ei soleret dandis signis illudere. Ibi Cha-
rea cupide arrepta occasione, fretusque Minu-
tiani fide, At tu mihi, inquit, libertatem signum
da, cui gratias habeo, quod me ultro properan-
tem excitas : neque mihi ampliori adhortatione
opus est, si quidē tibi quoq; idem placere vides,
& priusquam conveniremus iam antè consensi-
mus : gladius hic, quo accinctus sum, ambobus
sufficiet : quare age aggrediamur opus te auto-
re, equidem volens ac libens sequar quocunque
iusseris, adiutus tua prudentia : nec te debet tar-
dare ferri inopia, dum animus tanto facinore
dignus superest, à quo etiam ferrum solet effica-
ciam sumere. Ipse certè totus feror, in hoc nego-
tium, securus quid mihi post eueniat : quandoqui-
dē nec libet nec vacat de me priuatim dispicere
in publica servitute patriæ, sublati legibus, &
omnibus imminens à Caio pernicie : & dignus
sum

fum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari vides. Tum Minucianus sic animatum sentiens, complexus hominē collaudatum hortatus est ut pergeret, apprecatus ut superi conatus eius rates habeant: atque ita mutuum confirmati diuersi abeunt. Fuit hoc consilium quodā homine fuisse firmatū. Nam ingrediente curiam Charea, vox cuiusdam ē turba audita est, iubens eum, dijs inuuantibus, destinata perficere: & primò suspicatus est rem ab aliquo ē coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam cōscio, aut voce Dei, cui cura sunt res mortalium: iamq; multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simulq; militum quotquot erant cōscij: nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutē publicā, & ideo pro se quisq; dabant operam ne quis in hoc facinore ceteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus, qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundansq; pecunijs quas ex numerum corruptelis parauerat: utebaturq; immodicē hac potentia, suspectū nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatus pertinax. Ipsi autem inter alias periculi causas hac erat non postrema, quòd esset

pecunia

pecuniosus nimium: quare ad Claudium clam
descebat, colens eum quod speraret: successu-
rum in imperium, & iam tum obsequijs captas
eius gratiam, quod tandē apud illum quoq; esset
in pretio. nam & iactavit apud eum, iussu se
ut veneno ipsum tolleret, & hactenus semper
commentū differēdi causis innumeras. Videtur
autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij: nec
enim ille se patrum necare voluisset, tulisset ex-
cusationes Callisti: & liberto cessanti imperata
facere mox representatum fuisset meritum prae-
mium. Claudius tamē qui diuino quodā favore
Caij furorē evasit, gratiam Callisto persuasus
habuit pro nunquā accepto beneficio. Ceterum
Cherea conatus differebantur indies conscriptorū
quorundam segnicie: nam ipse inuitus cuncta-
batur, omne tempus patrādo huic facinari oppor-
tunum iudicans: etenim aggrediendi ascenden-
tem in Capitolium ad mactādus pro filia salute
victimas saepe dabatur occasio: vel precipitandā
in forum ē fastigio basilica: nummos inde aureos
& argēteos spargentem populo: vel opprimendū
celebrantem arcana sacra, quae ipso instituerat:
nam ipse Caius incautus erat propter securita-
tem, licet versaretur inter continuē preparatos
ad insidias. Itaq; inter suos iactabat Cherea, si
putarent illum à dijs seruari, sibi vni & ani-
mum esse & facultatem, vel absq; ferro confi-
ciendi hominem: ad cō insensus erat coniuratis,
timens.

timens ne elaberetur occasio. At illi videbant quidem cum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota civitas, & factis inquisitionibus praecluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus: satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adori facinus: hi celebrantur in honorem Caesaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit: & exstructa ante regiam scena, conveniunt eo spectatū Romanorum nobiles una cum uxoribus ac liberis, praesente etiam principe: ibi conclusis tam multis millibus intra modicū spaciū conatū facile successurum, non valentibus atiam si velint succurrere protectoribus domesticis. Assensit Chareas, decretumque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quam cōsiliū, ita ut vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorū dies ultimus: tum Charea socijs cōvocatis, Multum, inquit, elapsū est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis cōsilijs, quae verendū est ne prodita in nihilum recidāt, & Caius exasperatus magis etiam sauiat. An non videtis quod ad hunc modum nihil aliud sit quā libertatis detrimentum, & tyrānidis accessio? cum debeamus nobis primum securitatē parare, deinde alijs perpetuam felicitatem, unde ad nos & gloria maxima reditura sit. Illis verò tam honesto proposito non contradicam

dicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per
stuporem silentibus: Quid, inquit, boni viri, dif-
ferimus? an nescitis hunc esse spectaculorū diem
ultimum, post quæ peracta Caium esse naviga-
turum? Decreuit enim navigare Alexandriam
Aegypti visenda gratia: pulchrum verò fuerit,
si emittamus è manibus hoc propudium homi-
nis, terra mariq; triumphaturum de Romano-
rum ignavia. An non ignominiosum sit, nos Ae-
gyptio cuiuslibet libertatem oppressam non feren-
ti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes
vestras non expectabo amplius, sed periculum
faciam hodie, ita ut fortem virum decet, quic-
quid fors ferat libentius perpessus, quàm ut me
vivo alius laudē tyrannicida occupet. His dictis
& seipsum accendit, & ceteris animū addidit,
ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent:
moxq; palatium armatus gladio petiit, quod ita
mos sit accinctos tribunos signū ab imperatore
petere: & fortè ea die vices petēdi ad ipsum re-
dierant. Et iam confluebat multitudo ad pala-
tium, magno tumultu se inuicē protrudēdo, dum
quisq; locum spectandi præcipere nititur, magna
voluptate hāc contentione spectante Caio: quod
nec senatoribus assignata essent loca, nec equi-
tibus, sed promiscuē sedebāt viri cum mulieri-
bus, & serui confusi cum ingenuis. Progressus
deinde imperator rem diuinam fecit Augu-
sto Cesari, ad cuius tum honorem ludi celebra-
bantur:

bantur : & cadente victima contigit respergi
 cruore togam. Asprenatis vnus è senatorum nu-
 mero, quod ominosum ei fuit, licet tum risu ex-
 ceptum à Casare: nam & ipse in eo tumultu oc-
 cisus est. Fertur Caiū ea die præter naturā suā
 fuisse affabile, ita vt insueta comitate omnibus
 fuerit miraculo. Peracto sacro confedit inter a-
 micos in theatro, quod cōpactile instaurabatur
 per singulos annos hoc modo: duas habebat ia-
 nuas, alterā versus subdualē aream, alteram
 versus porticū, per quam actores ingrediebantur
 & egrediebantur, non turbato spectatorum con-
 sessu: qua parte erat cella quadam tabulatis in-
 tersepta, vbi nūmi versabatur, et musici. Cumq;
 iam & multitudo cætera sederet, et Chærea cum
 reliquis tribunis nō procul à Casare, qui dextrū
 theatri cornu tenebat: Batibus vir prætorius
 submissa voce rogauit assidentē sibi Cluuium
 consularem, ecquid noui audisset: quo negante,
 Ergo, inquit, scito instare hodie certamē tyran-
 nicidij. Tum Cluuius, Tace, inquit, bone vir, ne
 quæ hæc Achinorum exaudiat: alludens Home-
 rico carmine. Sparsis deinde in spectatores mis-
 silibus, quæ pomis constabāt & auibz propter
 raritatem grati, Caius delectabatur diripiente
 hac certatim populo: moxq; duo quædā ominosa
 secuta sunt. Nam minus inductus est in quo in-
 dex deprehensus in crucē suffigit, et fabula acta
 est Cnryra, in qua & ipse & eius filia Myrra
 acia

occiditur: multūq; scilicq; cruoris fufum est tam
 circa crucifixū, quā circa Ciryram, Quin &
 eundem diem fuiſſe aiunt, quo olim Philippus
 Amyntæ filius rex Macedonum ab amico Pauſa-
 nia caſus eſt dum theatrū intragreditur. Caterū
 Caio dubitante, permanerētne vſq; ſinem ſpecta-
 culi, præſertim cum dies eſſet vltimus: an lotus
 & cibo ſumpto reuerteretur, vt erat ſolitus:
 Minucianus ſupra Caiū aſſidēs, veritus ne peri-
 ret occaſio, iam enim Chareā egreſſum viderat,
 ſurrexit iturus ad confirmandum hominem: cum
 imperator comiter apprehendens lacinia, Quo-
 nam, inquit: bone vir? Quem ille reueritus ſedis
 denuo: ſed vitis timor, & paulo poſt rurſum ſur-
 rexit, Caio nō amplius retinente, quod eū puta-
 ret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas
 etiā hortatus eſt Caſarē, vt more ſolito lotus &
 præſus tum demū reuerteretur: cupiebat enim
 vt conſcius quod ſtatutum erat peragi. Et iam
 Charea coniuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſq; lo-
 co nanaret operā: agreq; moras ferebant, quod
 iam eſſet hora nona diei: & Chareas volebat in
 theatrū reuerti, atq; in ſedentē irruere: quamuis
 enim intelligeret, id ſine multa equitum qui ade-
 rant ac ſenatorū cade nō poſſe fieri, exiſtimabat
 tamen eam bene rependi libertate publica: iamq;
 tendebat in theatrū, cū ſubito ſtrepitu ſignifica-
 tur ſurrexiſſe Caſarē. Tūc coniurati turbam di-
 mouent, quaſi Caio hoc volente, re autē vera ca-
 ptant

ptantes solitudinem quo facilius possent cædem
 perficere: præcedebant autem eum Claudius pa-
 trinus, & M. Minutianus sororis eius maritus,
 & Valerius Asiaticus, quos dimo veri vetabat
 sua dignitas, eos ipse sequebatur cū Paulo Armi-
 tio. Mox ubi regiam ingressi sunt, relicta re-
 cia via per quam enim præstolabatur fernorum mi-
 nisteria, et quæ Claudius cum alijs præcesserat,
 deflexit ad infrequentem quandam cryptam du-
 centem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus
 qui venerant ex Asia, partim ad concinnandas
 hymnos sacrorum domesticorum, partim ad sal-
 tandi pyrrichæ in theatro: ibi occurrens ei Che-
 rea signum postulat, & illo probrosum quid-
 dam dante, convitio simul ac ferro eum adortus
 ferit grauius, non tamen letali vulnere: quod
 quidam data opera factum putant, ut multis
 ictibus consauciatus periret cruciabilis: mihi
 non sit verisimile, quia tale facinus non admit-
 tit lenta consilia: quod si hoc animo id fecit
 Cherea, videtur mihi fuisse omnino stultissimus,
 qui maluerit indulgere iracundia, quam celeri-
 ter se ac suos eximere periculo: maxime quando
 non deerant qui Caio possent succurrere, nisi
 quamprimum exhalaret animum: alioqui vi-
 debitur se & amicos potius quam illum affli-
 gere voluisse, cum posset re bene gesta clam se
 ultoribus eius subducere, non perdendo temere
 tempus, vel seipsum potius. Verum hac quisq[ue]

ut libuerit aestimet. Caius porro pra dolore vul-
neris, quod humerum inter & collum impaetum
ne ulterius procederet osse iuguli retentum est,
neq; exclamavit attonitus, neq; invocavit opem
amici ullius, siue quod nemini satis fideret, siue
pra superbia: gemitu tantum edito, fuga se pro-
ripiebat ulterius: quem paratus in hoc Corne-
lius Sabinus impulit, ut in genus procideret:
moxq; circumstantium vna vox erat, repete,
atq; ita confecerunt eum, illatu certatim crebris
ictibus: extremum autem influxisse fertur Aquila,
qui ultimum exitium illi attulit: antor autem fa-
cinoris merito Charea dicendus est, quamvis enim
adhibueris socios, omnium tamen primus id con-
cepit animo, & modum perficendi inuenit, pri-
musq; ausus est consilium communicare cum alijs:
quod ubi probari sensit, coniuratos in unum con-
traxit usus eximia prudentia, & ad audendum
accendit crebris adhortationibus: cumq; res ope-
ram posceret, hic quoq; primus in eum irruit &
sua virtute cadē exorsus, trucidati cadaver pro-
culeandis alijs praebeat. quapropter merito quic-
quid & a socijs perpetratum est, ipsius prudentia,
industria, atq; virtuti, acceptum ferendum est. Sic
Caius sinijt multis confectus vulneribus. Quo in-
terfecto, Charea cum socijs recipere se qua vene-
rat, videbat impossibile: siue attoniti magnitu-
dine facinoris, quod non leue esset periculum occi-
disse imperatorem gratiosum apud insanam multitu-

dinem, paratis ad ultionem militibus: sine quod
 angustia erant viarum patrata est caedes, & re-
 ferta satellitum ac custodibus, qui omnes ea de
 praesto erant ad officiū. Proinde per aliam viam
 contulerunt se ad aedes Germanici, cuius filium
 Caium tum necauerāt: haec fuerunt contigua pala-
 tio: quod ita unum erat, ut tamē excultum esset
 aedificijs per partes à singulis imperatoribus,
 quorum appellationem retinebant: iamq; elapsi à
 turba satis tuti erāt pro tempore, tantisper dum
 in occulto esset casus Caesaris. Primi autem Ger-
 mani senserunt eius interitū, cohors satellitū ex
 ea gente lectiorū ad principis custodiā: homines
 natura iracundi, ut quibus alij barbari, quod ple-
 rūq; quid fiat nō intelligāt, robusti corpore &
 primos hostiū impetus excipere soliti, et magnū
 ad victoriā momentū asferre in quācumq; partē
 incubuerint. Hi cognita morte Caij vehementer
 indoluerunt, nō ipsius virtutibus rem metientes,
 sed suis cōmodis, quod gratiosus apud illos fuerat
 crebris largitionibus benivolentiā eorū sibi com-
 parans: moxq; duce Sabino (is non sua aut maio-
 rum virtute, ut qui gladiator fuerat, sed insigni
 robore ad tribunatum prouectus est) strictis gla-
 dijs discurrerāt per domos scrutabundi ubinam
 laterent interfectores Caesaris: & primū forte
 oblatum Asprenatem frustratim lacerauerunt,
 eum cuius togam cruore victima respersam di-
 ximus, infausito sanē auspicio. Post hunc Norba-

sum nacti sunt cinem nobilissimum, & genus
ducentē à multis imperatoribus: qui nihili apud
furentes fieri suā dignitatem videns, homo va-
lidus extorsit gladium reluctanti ei qui primus
se invaserat: videbaturq; non inultus moritu-
rus, ni circumdatus multorum simul obrueretur
icibus. Tertius ē senatoribus Anteiū cum pau-
cis mala fortuna sicut priores in Germanos in-
cidit, pertractus ed cupiditate visendi Cæsaris cada-
veris, quē vehementer oderat: eius enim patrem
eodē nomine appellatum non contentus egisse in
exiliū, occidit postremo missis illo militibus: pa-
scebat igitur oculos gratissimo spectaculo: verū
audito tumultu latebras queritans, non effugit
Germanorū diligentē perquisitionē, per irā fon-
tes in sua atq; in fontes trucidantium: & illi quidē
tali fato absumpti sunt. Caterū postquā in thea-
trum rumor de morte Cæsaris perlatus est, plus de-
mirationis inveniūt quā fidei. Quidā enim etsi
perlibenter interitum eius acciperēt, quem iam-
dudum optauerant, prae timore tamen credere nō
audebant. Alij contrā idē non libebat credere,
quia verū esse volebant, atq; etiam maius puta-
bant quā vi humana virtute posset effici. Hi
fere erant pueri ac feminae atq; mancipia, tum
nommā ex militibus: quod eius stipendia me-
rentes simul exercebant tyrannidem, ministri su-
perbia, cōcutientes optimum quemq; cinium, &
prædā participes. Mulieres autem & iuventus
deliniri,

deliniri, ut solet vulgus spectaculis, muneribus gladiatorijs, viscerationibus, oblectamentisq; id genus alijs: quarum praeextus erat voluptas populi, re autem vera serviebant crudelitati & insania principis. Apud servas item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant praesidium. Facile enim erat fidem impetrare conficta calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solum assequi, sed & dinitias, quod delatoribus octava confiscatorum bonorum esset decreta. Nobilium autem etiam si quibus credibile fieret, vel quod aliquid praesenserant, vel quod verum esse misere cupiebant, adeo non proferebant gaudium, ut ne audivisse quidem se fingeret: alij non spe frustrata prodita voluntatis poenas luerent: insidiarum alij conspectu, & tanto magis praeseferentes ignorantiam, ne forte suspecti his quibus expediebat tyrannum vivere, deponerentur ad supplicium: nam & diversus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verum diligenter curari à medicis. Quo factum est, ut audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nuntiabant, & hoc ipso suspecti, quasi fautores tyrannidis: aut contra infensi homini, & ideo nimis cupida etiam falsa pro veris credita communicare cum alijs putabantur. Accessit & alius rumor, qui maxime nobilitatis obscuravit gaudium: eum contempto vulnere periculo, sic ut erat cruentatum

proe

procurrisse in forū, atq; ibi concionari apud populum: ita illi in diuersos affectus distrahebantur timore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumnia, scientes nō tam referre quo ipsi animo id saterent, quā quo factū interpretaretur. delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladijs circumdedere theatrum, nemo spectatorū nō putabat de se actum, & ad cuiusvis ingressum expauescebant, quasi iam iam con-
trucidandi: harchantq; inopes consilij, vt quibus nec manere tutū esset, nec egredi. Tandē irru-
pentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantiū, & excusantiū insidiarū ignorantiam, siue insidia illa fuerint, siue quid aliud addebant & plāctus & lacrymas, deosq; innocentia testes invocabant, & alia faciebant ac dicebant, quae eos docebat praesentaneū vite periculū. Hu flexa est ira militū, ne quid durius in spectatores consulerent: quandoquidem hoc ipsum quamuis furantibus innuere videbatur, circūlata caesorum cum Asprenate capita, & in ara deposita, quorum aspectu nihil miserabilius visum est spectatoribus, dignitatē eorū & infelicitatē reputātibus, et de se quoq; sollicitis, quod incerti essent etiamnū an omnino periculū euaserint. Itaq; etiā qui iustissimis odijs Caiū prosequerantur, non tamen sincerō capiebant gaudium, timētes ne auctariū eius cadis fieret, nulla contra spe ostendente se miseris. Tandem Aru-

tius homo graciosus, qui vocalis erat riper
praco rerū vocaliū, paraueratq; sibi ex eo qua-
stu diuitias ingētes cum pari potentia, theatrum
ingreditur habitu quā maximē ad luctū com-
posito: quamuis enim infensissimus esset Cato,
tamen urgente presenti discrimine ad dissimu-
landam letitiam, preferens insignia mororis o-
mnia, quibuscum mos est in charissimorū deside-
rio, nuntiat eius mortē, nō passus multitudinem
diutius ignorare quā acciderant: deinde capit
reuocare Germanorū impetum, simulq; tribuni
iubeant gladios recōdere, significantes impera-
toris interitū: quā quidem certissima salus fuit
constipata in theatro multitudinis, & eorū qui
quomocūq; inciderēt in Germanos: qui si ali-
quam spem incolumitatis illius habuisset, a nul-
lo abstinuissent maleficio: adeo illū diligebant,
ut suarum animarū iactura redemptam salutē
suis cuperēt nullo respectu calamitatis reipubli-
cae: itaq; tam demū cognita eius morte cohibue-
runt impetū quo in vindictam ruebāt, vel quod
iam non amplius erat tempus declaranda bene-
uolentia, aut referēda gratia: vel quia timebāt
non impuri sibi fore tantam violentiam, senatu
in se animaduerso si forte ad eū rediret rerum
regimen. Sic tandem Germanorum rabies sedata
est, per Caij cadem paulō antē excita. Caterum
Cherea qui valde timebat Minuciano, ne peri-
ret in furentes Germanos incidens, singulos mi-
litum

litum preſabat, de eo rogatus, precibusq; com-
mendans eiſ ſalutē hominis: quo factū eſt vt ille
vnā cum Clemente ad eū perductus collandarit
tam egregiū facinus, teſtatus id eſſe ē republi-
ca, eiq; ſenatus nomine gratias egerit, quod nec
in deliberādo cōſiliū, nec in peragēdo animus illi
defuerit: dicēs hāc eſſe naturā tyrānidis, vt ela-
ta breui voluptate ex impotētis & iniqua domi-
nationis licentia, infelicē ſortiatur vita exitum,
vt inuiſa bonis omnibus: quod & Caio tunc ac-
tiſſe, qui iam tum ante cōſpirationē initā legū
contemptu, & nō ſciendū iniurijs etiā amiciſſi-
mos à ſe alienauerit, à quibus nunc perēptus vi-
deatur, cūm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit.
Iamq; & in theatro ſpectatores tumultuabūdi
conſurrexerant, huiusmodi occaſione diſſug: omni
præbita. Arcyon medicus correptus vt curaret
quosdam ſaucios, prætexta parandorū remedio-
rū dimiſit proximis: re autē vera vt ſeſe præ-
ſenti periculo eximerēt. Interea ſenatus in curiā
cōuenit, populusq; in vomitiū confluens truci-
da-
tores Caij querebat, & is quidem ſerio, ſenatus
verò tantū in ſpecie. Cumq; Valerius Aſiaticus
vir conſularis progreſſus eſſet ad tumultuantes
& indignātes latere interfectores Caſari, mul-
tus eum rogantibus quæſitam eſſet eiſ cadū au-
tor, Vtinā ego, inquit. Conſules autē edictū pro-
poſuerunt, in quo continebatur Caij accuſatio,
inbentes vt domum redirent tam populus quā n

milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinere ab iniurijs: nam metus erat ne exasperati clade aliqua civitatem afficerent, neve ad rapinas verterentur & sacrilegia. Iam autem totus senatorum ordo convenerat, præcipuè qui cadis erant consij: audebantq; sperare aliquid, quasi ad se devoluta rerum moderandum arbitrio.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit. CAP. II.

IN hoc rerum statu repente Claudius demi accipitur. Convenientes enim in unum milites & collatis de rebus gerendis consilijs videbant populum non suffecturum tot urgentibus negotijs, si ad ipsam rediret rerum administratio: nec sibi utilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij: optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patrum, nemini eorum qui tum in senatu coierant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuius pro meritis discernat: hac sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus: in senatu autem Cn. Sentiuss Saturninus, non nesciens Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protusius, nec tamen inuitus, intrepide orationem dignam ingenuis & generosis audientibus

bus exorsus est in hanc ferme sententiam. Et si incredibile videatur, Quirites, quod prater omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, teneamus tamē libertatē, incertum quidem quam diu mansuram, & in potestate Deorum sitam quorū hoc munus est: sed quae in praesens certē exhilarare nos valeat, quiūq; sequatur exitus: bonus enim viris iucundum est vel unam horam liberos in libera patria vivere, veterisq; illius & florentis reipub. aliquem gustum capere: equidem prisca illius libertatis nō memini, ut post eam sul latā natus, praesentis sanē sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atq; institui honestis studiis: proximūq; post Deos immortales honorē his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac aetate nobis eam degustare cōtigat: quae felicitas utinam perpetua propagetur ad posterōs: nam nobis vel hac dies sufficit, tam iunioribus nostrū quam senioribus: his quia nō omnino ignari bonorū libertatis morientur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod amulari sit longe pulcherrimū, & non degenerare à claris maioribus. Quamobrem nihil nobis magis curandum est, quam ut cum virtute vivamus, quae sola libertatem parit suis cultoribus. Mihi res veterū auditu tantū sunt cognitae: ex his verō quae ipsi videre licuit, satis intellexi quantū malorū civitates invehant tyrānides,

des, virtutē omnem de medio tollētes, & oppri-
 mentes ingenuos spiritus, metum contra atque
 adulationem docentes, quando non iuxta legum
 prudentiam, sed ad arbitratum principum admi-
 niſtratur omnia. Ex quo enim Iulius Cæſar po-
 teſtatem populi diminuit, & proculcatis legibus
 ſubvertit rempub. oppreſſo iure ſeruiens ſuis ca-
 piditatibus, nullum malorum genus ex quo non
 attrita ſit ciuitas, dum inter ſucceſſores eius po-
 ſterior quiſq; præcedentem ſtudet vincere in abo-
 lendis patriæ moribus, & exhaurire urbem ge-
 nerofis ciuibz: quòd exiſtimarent hoc ad ſuam
 pertinere ſecuritatem, ſi rem habeant cum depræ-
 uatis hominibus, & optimorū virorum nō ſolum
 magnanimitatem premant, ſed ipſos etiam per-
 dant non vno mortis genere: idq; cum multi iam
 deinceps in poteſtatis faſtigio collocati fuerint,
 & ſinguli non ferendis grauaminibus oneraue-
 rint rempublicam. Quorum vnus Cains qui ho-
 die fato ſuo ſuſcitatus eſt, grauiora patrauit quā
 ceteri, non in ciues ſolum, ſed & cognatos &
 amicos pariter immittens indomitam ſuam ira-
 cundiam, & miſtas penas eis infligens, inſen-
 ſus dñs ſimul & hominibus. Tyrannis enim non
 ſufficit voluptatum ſtudium & ſuperbia, neque
 rapina & adulteria, ſed præcipuum commodum
 ducunt ſi inimicorum totas exſcindāt familias:
 pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad
 placandos eos vlla iniuriarum patientia eſt effi-
 cax.

tax, etenim consçij sibi quàm multis malis opple-
uerint homines subditos, etiamsi illi contemptim
ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficientia
sua memores, ita deinceps securitatē sibi pollicen-
tur, si illos possint omnino tollere. His malis le-
uati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id
quod & presentis cōcordiæ & futura securita-
tis certissimum pignus est, instaurato collapsum
ciuitatis decus, & iusta cura repub. in pristi-
nam integritatē restituita. Liberū est sententias
proferre de his quæ displicent, quando nullus do-
minus cervicibus imminet, cui potestas sit in ea-
rum autores animaduertare. Quid enim aliud
nuper crescentē tyrannidē aluit, quàm istorum
segnities, qui nulli in re libidini eius refragati
sunt? quietis enim voluptate victi, & assueti
mancipiorum more vivere, dum honesta morti
turpem vitam praeferunt, coniecerunt ciuitatem
in calamitates non ferendas, quas partim audi-
uimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyran-
ni interfecloribus honores quàm maximos de-
cernite, Charea precipuē, qui vir dijs fauenti-
bus tum consilio tum manu nobis libertatem pe-
perit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito
libertatis amore periculo, à liberatis digna pra-
mia recipiat: honestissimum enim est benefacto-
ribus gratiam reponere, qualis & vir hic ha-
bendus est. Brutorū ac Cassiorū amulus interfe-
clorum Iulij Caesaris: & hac parte anteferebū,
quod

quod illorum opera bellis civilibus perturbatū est
 totū Romanū imperium : hic vero cæso tyranno
 omnibus malis ciuitatē eripuit. Hac Sennius, se-
 natu magna cum voluptate audiente : & quot-
 quot equitum aderant. Tum exsurgens Trebel-
 lius Maximus, anulū ei detrahit, in quo lapillus
 erat inclusus insculptam habens Cæij effigiem :
 quod ille tum intentus aliò non animaduuererat :
 statimq; ea confracta est. Et iam nox processe-
 rat, cum Charea signum à consulibus petijt : atq;
 illi libertatem dederūt. Adeo autem mutatas res
 mirabantur, ut ipsis sibi vix satis crederent : tūc
 enim primum ex quo reip. administratio populo
 est adempta, segni dauidi mos ad consules redijt,
 penes quos ante Cæsares imperium fuit in mili-
 tes. Id acceptum Charrea militibus tradidit his
 qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes
 amantiores imperij legitimi, quā tyrannidis : hi
 mox abierunt cum suis tribunis, pauloq; post etiā
 populus latus ac spei plenus, multum sibi pla-
 cens ob reuersam in pristinū statum rempubli-
 cam, & Charea nihil nō tribuens. Is indignè fe-
 rens superesse vxorē Cæij & filiā, mittit vnū è tri-
 bunis Iulium Lupū, qui vtrāq; interficiat : ideo
 potissimum illi demādato negotio, quod Clemen-
 tis esset cognatus, & dignus ut in partē veniret
 tyrannicidij, quasi totius consilij à principio con-
 cius. Non deerant tamen è coniuatis quidam,
 quibus crudele videretur scire in mulierem,
 quando

quando Caius non ipsa incitante, sed suapte morem gerens ingenio cincta ē afflixerat, & florē nobilitatis extinxerat. Alij contra illam potissimum malorū omniū causam assene: abāt, à qua amatorio potioribus incidtrat in insaniam, atq; ita vnā venosicā attulisse toti Romano orbi calamitates maximas: quorū sententia postremū vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum cōmodum. Cumq; venisset in palatiū offrendit Cefoniā humi strātam iuxta mariti cadauer, inopē omniū quae solent exhiberi mortuis, & sēdatā cruore vulnerrum, afflētantē se cū iacēte simul filia: nec alia vox eius audiebatur quā Caij accusatio, quod amantiſſimae vxori non paruiſſet pramonēti totis: quod quidē tum ambigū viſum est, sicut nunc quoq; duplicē interpretationē recipit: alijs sic intelligentibus, consuluisse eam vt rediret ad ſauiorē mentē, & in ciues ſauire deſineret, moderatūq; principem ageret, ne forte promocati eius crudelitate, parē et vicē reponerēt: alijs contra instigasse eam maritū vt sine mora cōtra-
tos plecteret, & quāuis nihil comperti haberet quod animaduersione dignū sit, sua tamen ſecuritati prospiceret: idq; tūc exprobratū illi, quod etiā admonitus ſegnius fuerit: adeo in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. Quae dum aduenientē Lupū animaduerteteret, ostē ſo iacentis cadauere, cū lacrymis & Lamentis rogabat vt propius

propius accederet: utq; sensit cadis causa eum remisse, nō magni pendentē verba nihil ad suū propositum facientia, confestim nudatū iugulū prae-
buit, miserabiliter suā conditionem deplorans, et
urgens ne differret incepta à socijs fabula extre-
mum actū addere, atq; ita magno animo necem
pertulit, cuius comitē habuit etiam filiā infantu-
lam: quod mox ipse factum renuntiavit Charea.
Ita Caius quarto sui principatus anno finijt, vir
et ante principatum maleficus, voluptatibus
deditus, et fantor delatorum, periculorumq; me-
tuens, atq; ea de causa sanguinarius, micā fru-
ctum potentia existimans si abuteretur ea con-
tra immeritos, et praeas ex iniustis cadibus ac
rapinis ageret: attollens se supra humanū fasti-
giū, et diuinitatis opinionē affectans, populariq;
assentatione deprauatissimus: legū cancellos nō
secus quā virtutis impedimenta abominans,
et ne intimam quidem amicitiam pili faciens,
quoties ira stimularetur ad vindictam ac suppli-
cia: osor bonorum virorum omnium, quicquid col-
libuisset citra omnem contradictionem licere sibi
postulans. Quare ne à sororis quidem germanae
stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud cives
exorta est inuidia, propter incredibilem et mal-
itiū retro seculis inauditam libidinis licentiā. Opus
autem eius regale aut magnificum nullum est
memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem ho-
minum, praeter receptacula exstructa circa Rhe-

gium & Siciliam nauibus frumentarijs ex Aegypto venientibus: hoc enim citra controuersiam maximum opus est, & utilissimū nauigātibus. Ac ne id quidē absolutum est, sed imperfectum mansit remissa contentione operantiū. In causa fuit studium rerū inutile, & quod pecuniā in priuatis suas voluptates insumere maluit, quā in publicā magnificentiam: alioquin orator facundus, & peritus vtriusq; literatura tam Graecanica quā patriā: facileq; intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotijs suadendi facultate praeclitus siquis alius, quā vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis emulationē magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, quā ceteros cives à tergo reliquerat. Nec tamen ei bona institutio profuit, quò minus licentiam adeptus perniciem sibi accerferet: intantum arduum est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vsus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandē eos à se alienauit vsurpanda immo dica licentia, quorū odijs indies gliscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Ca. III.

terum Claudius, ut supra dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij,

de sua salute anxius latebat in quodā angulo, nullam periculi causam habens prater claritatem natalium: nam priuatā vitam agens permodestē se gesserat, vel mediocri statu contentus, libensq; se oblectabat Gracis maximē, omnē negotiorum deuitans strepitum. tū vero attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citroq; ruente temerē, pratoriani qui potiores habētur inter reliquos milites, consultare ceperunt quid agēdum sit, non tam solliciti de nece principis, quem inter casum existimabant: quā quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sanieutibus, suimet respectu magis quā utilitatis publice. quae omnia magis augebant trepidationem Claudū, maximē cū videret circumferri Afferatis & vrā cum eo castrū capita: stabat enim in quodā loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occultens. Ibi Gratus vr̄is ē palatinis militibus, non valens satis vultū eius discernere praetenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licet rogatus ut discederet: & tandē protractū agnouit inclamans alios sequentes, profecto hunc esse Germanicum, dignum qui vacante imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos ut se rapiant, metuensq; ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat ut sibi parcerent, innocentia sua

commemorans, & excusans se inscium rerum omnium. Ad quæ Grattus subridens dextra prehensus sic alloquitur: Desine de incolumitate esse sollicitus, cum potius debeas animum ad principatum erigere, quem dii Caio sublato tua virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes festum calamitatibus. Quare age maiorum tuorum solium recipe: moxq; attollunt eum in humeros, non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere: iam enim complures pratoriani circa Grattum versabantur, ita ut quidam putantes Claudium rapti ad supplicium, miserarentur ut hominem innocentem, & qui totam aetatem exegisset in otio, ac sæpe sub Caio adductus esset in vita periculum: quidam etiam dictitarent, ad consules pertinere de eius causa iudicium. Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarum sequerant, desperantes de salute domini quem raptum viderant. Itaq; cum hi soli tenerent palatium, partem urbis ut ferunt antiquissimam, & iam attentaretur curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euellere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat. adhuc in animis hominum: ad hæc succurrebant principum sonatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas

peccatum sit ante mutatum statum reipublica-
que quia in pristinum restitui iudicabant impossi-
bile, rursus non esse in rem suam videbant, si unus
quispiam citra ipsorum operam potiretur imperio,
cum liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro
meritis gratiam recipere. Has et alias inter se
conferentes consultationes, cum alijs quoque affluen-
tibus communicabant: cumque idem omnibus proba-
retur, armatis cinctum sublimem in castra pertu-
lerunt, ut ibi sine impedimento reliqua perage-
rent. Dissidium autem inter senatum et plebem in-
ciderat, dum illi ad pristinum redire dignitatem, et
inductam a tyrannus seruitutem effugere cupiunt:
plebs contra hanc felicitatem eis inuidens, et fre-
num eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem
esse existimans, sibi quoque aduersus potentiorum iniu-
rias praesidium, gaudet auditis quae Claudio conti-
gerunt, sperans huius opera caecitatem se bellis ci-
uilibus, et alijs malis quae olim Pompeianis tem-
poribus ciuitatem afflixerant. Senatus porro cogi-
to quod milites Claudium in castra transporta-
uerint, lectos sui ordinis viros illam miserunt, qui
eum doceant, non esse per violentiam affectandum
imperium: prestare ut senatui permittat curam re-
publicae, et unus sit e senatoribus, iuxta leges
promissurus cum alijs. quomodo res administrari
debeant: memineritque quam misere tractata sit ci-
uitas vel a prioribus dominis, vel nuper Cae-
sar principe, sub quo ipse in communem fuisset pericu-
lo:

Id neq; decere ut qui tyrānidē in alio detestatus sit nunc patriā sponte intemperj̄s eius subijciat. Quapropter si senatui pareat, et cū laude ad pri-
stinū reuertatur otii solitā virtutē retinēs, fore ut maximis cumuletur honoribus. à liberis ciui-
bus, & opinionē optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur sub legibus per vices nūc praeesse alijs, nūc subijci. Quod si nihil motus Caij exitu pergat in propositis, se certē obnixuros eius conatibus: nā & non continendā militū manū stare à suis par-
tibus, & armorū superesse copiā seruitiorumq; multitudinē, quorū opera in prōptu sit. Sed prae-
cipuā spem esse in deorū auxilio, qui pro recto et honesto certātes adiuuare soleāt: nihil autē hone-
stius quā pugnare pro libertate patriae. Hac le-
gati Veranius et Brocchus, ambo trib. plebei: pro-
cumbentesq; ad eius genua suppliciter orabāt, ne ciuitatē in bellū ciuile conijceret. Et cū viderēt eum septū magna frequētia militū, & nihil esse collatos ad hūc cōsules, rogabāt, ut si principatū ambiret, mallet eum à senatu accipere: hoc enim aequius fore & felicius, si absq; violētia, cū bo-
na offerentiā gratia habenas imperij capefferet. Disidium inter senatum & plebem. C A P. I I I.

Porro Claudius sciens senatus arrogantiam, modēstē legatis respondit pro tempore: sed parum tutum ratus se in eorum fidem commit-
tere, fretus hortatibus militum operam impi-
gram pollicentiū, incitante etiam Agrippa de-
creuit principatū vltro oblatum non dimittere

1111. à manibus. Is enim postquã sua dignitatẽ au-
torem Caium exanimẽ collocasset in lectulo, &
cõposuisset vt tum poterat, persunctus hoc officio
prodiit ad eius satellites, nuntians viuere quidẽ
eum, sed quia crucietur vulneribus, nũc se medi-
cos ea de causa petare. Caterũ ubi cognouit ra-
ptum esse à militibus Claudiũ, agrẽ dimota tur-
ba ad eum peruasit, & nactus eum turbatum,
prorumq; ad cedendã potestatem senatui, confr-
mauit, hortatus vt magno animo in retinenda
principatu pergeret. Iamq; vnus erat è fautori-
bus Claudi, cũ accersitus à senatu ignarũ se o-
mnium simulans, & vnguẽtatũ tanquã à cõpo-
tatione veniens, ex senatoribus quasit quid de
Claudio factũ sit: quibus id quod verũ erat re-
spondentibus, & insuper ipsius sententiã de pra-
senti statu postulanti-
bus: se quidem aiebat pro
senatus dignitate nullũ recusare periculũ, suade-
re tamen vt magis spectent utilitatẽ reipublice,
quã qua in præsens grata videantur auribus:
contendentibus enim de principatu opus esse ar-
mis & militibus, ne imparatis in certamen des-
cendentibus aliquid aduersum accadat. Illi &
arma sibi superesse dicentibus, & collaturos se
petitiã: nec desse militem, & posse armari semĩ-
dia vocata ad pileũ: subianxit rex, Vtinã P.C.
cõatus vester succedat, non dubitabo tamẽ qua
in rem vestrã puto promere: Scitis qui à Clau-
dio stant veteranos esse, et rei militaris lĩgo vso
peritissimos: pro nobis autem erit mancipium

præter omnem opinionem liberatorum colluvies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere, opponemus viris exercitissimis: quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. Hac ubi persuasum ceteris alijs aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: antequam fuit, ut responderet sicut decet ad summam potestatem cunctum principem. Respondit igitur, mirum non videri quod senatus agere ferat subesse unius arbitrio, expertus aliquot principum sensit: at nunc verò degustaturum eum etiam aquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia: quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesta discessisse sui ipsi oculis viderint. Cum his mandatis legati dimissi sunt, moxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos ut in fide manerent, viritumque diuisit quina drachmarum millia. Sub dilucidam autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in urbe, ne brent: alij rus maturè sunt profecti, prævidentes quoniam res euastræ esset, optantesque tutam servitutem cum otio potius quam ancipitem aleam reparanda dignitatis pristinae. Conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de presenti negotio, repente

clamor militum pro foribus stantium tollitur
 vnum imperatorem à senatu creati postulantium,
 ne quod detrimentum patiatur imperium com-
 munitatum pluribus: & suam quidem senten-
 tiam proferebant de vii alicui committendo im-
 perio. in illorum autem potestate sinebatur delectum
 eius qui videretur principatu dignior. Quod
 senatui valde incommodum accidit, in locum spe-
 rata libertatis succedente metu à Claudio: nec
 tamen deerat qui affectarent rerum fastidium,
 propter nobilitatem generis, affinitatem ve con-
 iunctam cum Caesaribus: nam M. Minucianus
 vir cum primis clarus, & in matrimonio habes
 sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, consuli-
 bus aliam ex alia causatione nescientibus. Vale-
 rium etiam Asiaticum alter Minucianus inter-
 fector Caij cohibuit: fuissetque cades quanta vix
 vnuquam aliàs edita, siquis permissus fuisset cum
 Claudio de principatu contendere: præsto enim
 erat gladiatorum non contemnendus numerus,
 & cohortes vigilum, cum magna manu remi-
 gum ultro confluentium: quapropter multi metu
 ab ambiendo sunt deterriti, quod vel sibiipsis ti-
 merent, vel populo. Deinde appetente iam die
 Charea cum socijs aderant allocuturi milites:
 quos illi cum viderent manu silentium innuere,
 concionari non passi sunt, omnibus vnus impera-
 torem: idque sine dilatione poscentibus. Tum vero
 minime senatus poterat expedire constitutionem

Rep

Reipublica, militibus auctoritatem eius continen-
tibus & intersectoribus Caij amplissimum ordi-
nem militari insolentia cedere non patientibus.
Tandem Charea non continens iram quod impe-
ratorem peterent, daturū se ait, si quis signū ef-
ferret ab Eutycho: is erat auriga Prasimus Caio
dilectissimus, cuius equitio stabulis construendis
ille viles operas exegerat à militibus: idq; tum
eo dicto exprobrabat eis Charea, multaque alia,
allaturum se Claudij caput minitans: indignum
enim esse, si post insanum stulto principatū com-
mittant. At illi verbis eius nihil moti, strictis
gladijs, & sublati signis tendebant ad Claudium,
adiuncturi se his qui iam sacramento ipsius se
obligauerant: ita senatus desertus est à suis pro-
pugnatoribus, & consules ferme in priuatorum
reducti ordinem, maestitia stuporeq; occupatis
omnibus, nec scientibus quidnam agendum post
irritatum in se Claudium: iamq; peritētes alius
in alium iactabant comitia. Tum Sabinus è ty-
rannicidis vnus in medium progressus, citius se
eos omnes contrucidaturum ait. quā passurum
ut se inspectante imperium committatur Clau-
dio, & asciscatur vltronea seruitus: simulq; Cha-
ream obiurgabat, quod cum primus contempsis-
set Caium, nunc metu mortis videatur publicam
libertatem prodere, quasi verò sine hac vlla vo-
luptas vita possit esse viris fortibus. Ille contra
hac amissa sibi certū ait mortis propositū, vellē

tamen prius tentare mentē Claudij. Interim in castris multi senatorū per confertos milites utebantur ad officium exhibendum Claudio, & inter ceteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quod senatum ad libertatē hortatus fuerat. quamobrem strictis eum invadentes gladijs perpetrassent cadem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptū periculo aspidere iussit suo lateri. Sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerāt: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio, ut mitius se erga senatores gereret: his enim sublati non habiturū quibus imperet. Cui ille libet paruit, iussitq; eos convenire in palatium: quod ipse per mediam urbē lectica delatus est, deducētibz militibus non sine vexatione plebea multitudinis, è tyrānicidis autē Cherea & Sabinius conspicui processerant in publicum contra edictū pollionis, quem Claudius paulò antè Pretorianis prafecerat. Ipse perlatus in palatium convocatis amicis capitalem sentētiā in Cheream protulit. Quamvis enim facinus per se videbatur magnificū, perfidiæ tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendū securitati futurorum principū: ductus est igitur ad supplicium via cum lupo alijsq; compluribus. Fertur Cha-

ream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorū habitum, atq; etiam Lupo exprobrantē lacrymas: cumq; his d: tracta veste quereretur d: frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cades, & num acutum haberet gladium: postulauitq; eum quo ipse Caium interfecerat: denique vno ictu feliciter perijt. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem prabens pluribus ictibus denum cōfessus est. Paucis post diebus quando solenne parentandi tempus redijt, popu. Rom. dum suorum quisq; mianes honoraret, eadē opera etiam Cherea suā partem in ignem cōijciebant, apprecati ut propitiis non irasceretur ipsorum ingrati-
tudi. atq; hic fuit exitus Cherea. Sabinus autē non solum absolutus à Claudio, verū etiam permissus eandem quam antē perfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data descisceret, in corpus adactō capulo tenus gladio suamet, manu optatum quæsiuit interitum.

Quo Claudius Agrippæ paternum regnum redidit, & edicta eius in Iudæorū gratiā. C. III.

Claudius porro ablegatis militibus quicumque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antē cōcesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriā: adueta in super Iudæa et Samaria.
quod

quod olim ad eius ani Herodis regnū pertinuisse-
 sent. has igitur velut familiae debitas restituit.
 Abilam autem & finitimā eius ditionem in Li-
 bano, quae Lysania fuerat, adiunxit de suo. Fe-
 dus deinde regis cum Rom. pop. in as incisum est
 in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno
 priuatū Comagena donauit & parte quadā Ci-
 liciae. Dimisit etiam Alexandrum Lysimachum
 Alabarchā veterem amicum & olim procura-
 torē suae matris Antoniae, quē Caius iratus vin-
 xerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit
 Agrippa filia: quo defuncto ante nuptias, rex
 virginē Herodi suo fratri eam collocauit, impe-
 trato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idē tem-
 pus apud Alexandriam inter Iudeos & Gracos
 exorta est seditio. Occiso enim Caio gēs Iudeorū
 sub eius imperio vehemēter oppressa, & multis
 iniurijs ab Alexandrinis affecta, cepit animos
 resumere: moxq; ad arma ventū est. Tum Clau-
 dius per epistolam mandat Aegypti praesidi, vt
 seditionem illam cōpescat: & ad preces Agrip-
 pa ac Herodis regum edictum Alexandriam &
 Syriam mittit scriptū in hanc sententiam. Tibe-
 rius Claudius Cas. Augu. Germanicus, trib. pot.
 edicit. Quoniam cognitum habemus Alexandri-
 nos Iudeos iam iude ab initio ius eius ciuitatis
 ex aequo cum Alexandrinis ceteris consecutos à
 regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc con-
 scriptis et cōstitutionibus regijs, post adiectamq;
 impe

imperio nostro per Augustum Alexandria mansisse illis sua iura integra conseruata per missos illo diuersis temporibus praesides, nullamque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila praefuit Alexandria: permissumque eis ab Augusto, ut in defuncti ethmarchae locum alium sua suffragijs substituerent, utque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deferre: ceterum Alexandrinos cocitatos contra conciuēs suos Iudaeos C. Caesaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat, et recusantibus insensum est: volo incöcussa esse iura eorum à Caio insania: eorumque ius esse perseuerandū in patrijs ritibus. iubeoque utramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbatum commoueatur idque proposito hoc edicto ita statuo. Atque haec erant quae in illo edicto continebantur. In reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cef. Aug. Germanicus, Pontifex. max. trib. pot. Cos. designatus. I. edicit. Penitentibus à me Agrippa et Herode regibus mihi amicissimis, ut permitterem Iudaeis in imperio nostro degentibus uti suo iure quemadmodum antea, sicut et Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantum causa, sed quia ipsas dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruata pop. Ro. fidem et amicitiam. Aequissimum igitur.

igitur censeo, nullam ne Græcam quidem urbem
uegare illis ius suum, quandoquidem & sub D.
Augusti principatu conseruatum eis fuit inte-
grum: licebitq; in posterum Iudæis per totum
nostrum imp: r:ū sparsim habitantibus uti ma-
iorum suorum moribus, quos iam nunc moneo
ut hæc nostra gratia contenti modestius se ge-
rant, neq; conspuant religiones externarum gen-
tium: suis autem suo arbitratu uiuant legibus
atq; hoc meum edictum ciuitatibus, colonijs, &
municipijs Italicis, ac provincialibus per magi-
stratus publicari volo, ad reges quoq; atq; dy-
nastas transmitti, non minus triginta continuis
diebus ita proponendum, ut ab omnibus homi-
nibus possit perlegi.

Agrippa: in Iudæam reditus. CAP. V.

His edictis Alexandriam & per totum im-
perium dimissis Claudius Cesar declara-
uit quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxq;
Agrippam ad curā sui regni misit auctū ma-
ioribus honoribus, comendatumq; per literas pro-
sidiis prouinciarum simul & procuratoribus
omnibus, At ille ut re bene gesta magna cele-
ritate reuersus est: et quamprimum peruenit Hie-
rosolyma, votiuā sacrificia persoluit, nihil omit-
tens eorū quæ lege præscripta sunt. vnde et mul-
tos Naxaræos tōderi mādauit, & catenam as-
ream à Caio donatam pōdere parem illi ferreæ
quæ regiae manus vinxerat, monumentum ad-
uersa

uersa fortuna mutata in prosperam suffēdit in
 sacrario supra gazophylacium: quae doceret spe-
 ctatores & sublimia posse corruiere, & Deum
 valere illa erigere de uo. omnes enim admone-
 bantur per hanc consecratā catenā, quod Agrip-
 pa leni de causa priuatus dignitate sit uinctus,
 pauloq; post compedibus solutus splendidiorē
 quā ante principatū adeptus sit: eam esse na-
 turā rerū humanarū omnium, ut celsissima quāq;
 prolabantur facile rursumq; inclinata restitua-
 tur in pristinū fastigium. Rite igitur votis Deo
 redditis Agrippa Theophilum Anani filium sub-
 mouit à summo sacerdotio, & Boëthi filium Si-
 monem cognomine Cantharā in eius locum sub-
 stituit. Erant autē Simoni fratres duo, & Boë-
 thus pater, cuius filiam Herodes rex uxore dux-
 erat, sicut diximus. Idē igitur quod fratres &
 pater sacerdotiū Simon adeptus est: quem admo-
 dum olim sub imperio Macedonum idem cōtigat
 tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia pa-
 tre prognatus est, ut suprà meminimus. Con. V I.
 stituto deinde pōtificatus rex Hierosolymitis be-
 neuolentiā gratiam retulit, remisso eis tributo
 quod soliti erant in singulas ades pendere, deco-
 rum putans si uō pateretur se uinci amore mu-
 tuo. Magistrum autem praefecit toti sua militia
 Silam, quem multorum & difficultū laborū in-
 diuiduum socium habuerat. Paulo post Dorita
 quidā iuuenes natura temerarij religionis specie
 posu

posuerunt in Iudeorum synagoga statuam Castri, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quod ea res perditum iret instituta patria. Quare sine mora ad Petronium Syria praesidem profectus quaestus est de Doritarum audacia: qui & ipse non minus agrè ferens hoc facinus ut impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta. CAP. VI.

Publius Petronius, legatus Tiberij Claudij Caf. Aug. Germanici, magistratibus Dorienfium. Quoniam tam audax est quorundam vestrū inſolētia, ut etiam contra edictū Claudij Caf. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur ſuis legibus viuere, ſynagogam eorū profanauerint, illata Caſari ſtatua, quod religioni ipſorū non eſt licitum, atq; hoc facta non Iudæorū tantum pietas laſa eſt, ſed numen etiam Caſari, cui rectius in proprio templo ſtatua poneretur quàm in alieno, maximè in ſynagoga, cū iſtum ſit, & imperatoris indicio cōprobatum, ut ſui quiſq; loci ſit dominus: ne mea decreta commemorem poſt contemptam autoritatē Caſari, qui Iudæis non religionem tantum permisit, reuerentiam aequū ciuitatis ius cū Græcis cōhabitātibus: his ergo de cauſis eos qui cōtra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam proprijs magistratibus, hac ſurore populi, nō ſe-
conſen.

consensu facta assenerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, ut si videri volunt his consensum suum non accessisse, Centurioni fontes indicent, dentque operam ne quid turba aut rixa oriatur, quam quidam captare videntur: cum contra ego et mihi charissimus rex Agrippa nihil aquè curemus, quam ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quam nam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, charissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitavit, ius suum postulans, et ut suis beneficium Cæsaris maneat incolume, Quamobrem iubeo ut in posterum nullam queratis seditionum materiam, et caeleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curavit, ut et admissum erratum corrigeretur, et in posterum caueretur, ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu privavit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficii am libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicavit summo pontificio, sed mihi sacrum illud amictum semel sumpsisse satis est:

Q

tunc

tunc enim sanctius illum accepi quam nunc regi perem. Quod si queris; ostendam qui honore hoc sit longe dignior. Est mihi frater & apud Deū & apud te rex innocentior, ab omniq; peccati labe mundior, quem ausum tibi commendare ut idoneum officio pontificis, Qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionathā iuxta ipsius consilium fratri eius Matithia sacerdotium id detulit; nec ita multo post Petronio Marsus in administranda provincia Syria successit.

Gesta Agrippæ usque ipsius obitū. CAP. VII.

¶ 11. **S**illa autē magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus, nullius unquā periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo saepe susceperat, fretus amicitia, postulabat etiam parū honoris esse particeps: quapropter grauabatur regi aliquo modo cedere: semperq; licentius agebat cum eo, & in familiaribus colloquijs molestus erat interdum, extollens se immodicē, & saepe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans, ut ostentaret quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam uia labores in eius gratiā exhaustos memorās. Quæ cum sine modo repeteret, opprobrire videbatur, ita ut rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. inuincunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indefinēter exprobrare debitū. Postremò intantū exasperatus est regis animus, ut ira plus quàm rationi tribus.

buens, non contentus sit ademisse illi præfectu-
 ram, verumetiā vinctū in ipsius patriā adser-
 vandū miserit. Elapso deinde aliquanto tēpore le-
 nita iram ira, & ratione defecata in cōsiliū ad-
 hibita, reputauit quantū laborū vir ille pro se
 pertulisset: cumq; natalē suū celebraret, omnibus
 occupatis circa hilaritates ac epulas, accersiuit
 Silam vt mox interesse velit regio conuiuio. Ille
 vt erat moribus ingenuus, non dissimulauit indi-
 gnationē cuius iustā causam habere videbatur,
 vocantibus se respondens, ad quē honorē me rex
 reuocat, paulo post eo priuaturus? neque enim
 prius beneuolentia præmiū mihi diuturnum esse
 passus est, sed spoliauit eo me affectū contume-
 lia, nisi forte putat linguā mihi posthac fore mi-
 nus liberā: imò fretus conscientia nunquam cla-
 mare desinā ē quantis eum eripuerim calamita-
 tibus, quantum laborū tulerim, vt illi incolumi-
 tatem & honores parerē: pro quibus officijs nūc
 præmiū retulit vincula & obscurum carcerem.
 Ego certe horum nunquam obliuiscar sed etiam
 apud manes manebit mihi huius iniuria memo-
 ria. Hæc ille vociferabatur, iubens vt eadem re-
 gi referrent. Qui cū videret immedicabilem,
 reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad
 Hierosolymorum curam muros nouæ quæ voca-
 tur ciuitatis permuniit sumptu publico, latioresq;
 & altiores quā antè fuerant reddidit: &
 fecisset aduersus omnem humanam vim in-

expugnabiles, ni Marsus Syriae praeses Claudio
 Caes. significasset eam rem per literas: qui suspi-
 catus molituros aliquid novi, diligenter scripsit
 Agrippa ut à munienda vrbe desisteret: atq; ille
 mox paruit. Erat autē is rex adēd natu ad libe-
 ralitatē ac beneficijs demerendos populos, ut ma-
 gnis sumptibus pararet sibi celebritatē nominis,
 pro magna voluptate ducens quāsitam munifi-
 sentia gloriam, longe alius quā Herodes qui
 ante eū regnauerat. Ille enim malitiosus erat ac
 procliu ad sauitiam: & propter mutuū odium
 manifestē praferens erga Gracos maiorē quā
 erga Iudeos beneuolētiā: ut qui externas vrbes
 ornaret pecuniarum largitionibus, aliās balnea
 & theatra aliās templa & porticus exstruens:
 Iudeorū autem nullum oppidum ornatu aliquo
 dignatus est memorabili, nec vlla liberalitate
 profectus est. Agrippa cōtrā mitissimus fuit in-
 genio, in exteros omnes ex equo beneficus, libe-
 ralis & humanus: in sua gentis homines beni-
 gnus, & prōptus ad iuuandos praeter ceteris in ad-
 uersitatibus: quapropter libenter & continuē
 degebat Hierosolymis, institutorū ac ritū pa-
 tria seruator religiosissimus: purus enim erat à
 contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei pra-
 teribat absq; sacrificio. Accidit aliquādo ut qui-
 dam Hierosolymita legisperitus, nomine Simon,
 aduocata cōcione per regis absentiam agētis cum
 Casarea, criminaretur illū ut impurum & ar-
 cendum

cendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. Id ubi praefectus urbis illi significavit per literas, confestim accersivit hominem: & quo forte fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit: moxq; sedata voce & placide, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quae facimus. Qui cum nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. Tum rex citius quam quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quam iram decere reges existimans, & lenitatem animi magis quam celsitudinem: itaq; illum dimisit non sine munere. Inter alias autem multas eximijs ornamentis honoravit civitatem Berytiam, magnis sumptibus aedificato ibi theatro pulcherrimo, simulq; aequè magnifico amphiteatro, & ad haec balineis ac porticibus, nullis parces impedire, modò absolutâ operibus pulchritudinem adderet: dedicatio quoq; horum celebrata est splendidissime, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliâq; voluptatum varietate: in amphiteatrum verò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. Volens deinde spectatores oblectare etiam catervatim commissis pugnatoribus, ex maleficus in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quâq; hominum, ut illis per imaginem belli decernentibus pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret: atq; ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post

VIII.

hac apud Berytum peracta migravit in urbem

Galilæa Tiberiada. Suscipiatur autē ab alijs regibus: venitq; ad eū Antiochus Comagena rex, Ernesinorū Sampfigeranus, Cotys qui regnabat in minore Arzenia, Polemonq; Ponti regalis: & præter hos Herodes frater rex Chalcidæ: hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendēs per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus qui expeteretur à tot regibus: quibus adhuc eum morantibus, Marfus Syria præses superuenit, Seruans igitur debitā Romanis reuerentiā, vsq; ad septimū lapidē illi obuiā processit: quod quidē simultatis cum Marso initium fuit: Etū est, dum eodē cū hospitibus curru vectus, suspectā præsidii redderet tantā regum cōcordiam: ratus enim id non esse ē republica, per idoneos nuntios mandauit singulis vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehemēter offensus est. Et Marsum quidem hac de causa exosum habuit. Matthia verō adempto pontificatu successorem dedit Elionem Cithai filium. Iamq; tertium Iudæa totius regni annum exegerat, cum peruenit in urbem Casaream, quæ prius Stratonis turris dicta est: vbi solennes Indos celebrantis pro saluto Caesaris: ad quam festiuitatē magna multitudo nobiliū ac procerū cōuenerat ex tota prouincia. Eius celebritatis die secunda processit mare in theatrū, amictus veste tota ex argento mirabili opere cōtexta, quæ radijs exorientis solis percussa & diuinū quandam fulgorē emittens, venerationem

rationem cum honore incutiebat spectantibus, moxq; adulatores perniciosi alius inde acclamantes Deū consalutabant, rogantes vt faueret propitijs: haec tenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. Hanc impiā adulationē ille nec castigauit, nec repulit: pauloq; post suspiciens vidit supra caput suum bubonē funi extento insidentem: moxq; vt sensit hunc esse calamitatis nuntium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis praecordijs indoluit: secuta sunt v̄tris tormina, statim à principio relementia. Conuersis igitur in amicos oculus: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente v̄strū mendaciū: & quem immortalē saluastis, ad mortem rapior. Sed ferenda est voluntas caelestis numinus: neque enim male viximus, imò tāta felicitate, vt omnes me beatum praedicent. Hac locutus crescente dolore discruciabatur. Propter igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturū: quāobrem confestim totus populus vnā cum vxoribus atq; liberis saccum indutus more patrio supplicabat. Deo pro salute regis, omnia miscens lamētis & eiulatibus. Rex autē in celsiore decūbēs cubiculo, & in faciē stratos humi prospiciens, non t̄perabat sibi à lacrymis. Cruciatu deinde per cōtinuos quinq; dies nihil se remittente cōfectus, vitam finijt, annum natū quartū supra quinquagesimum,

gesimū, postquam regnasset per septenniū: quatuor enim annos sub Caio Casare obtinuit regnū, primū in Philippi tetrarchia per trienniū, cui quarto demum anno accessit & Herodu tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Casare prater iam dictam ditionem in Iudaea quoq; regnavit & Samaria, simulq; Casarea. Ex annuis autem redditibus percipiebat cum plurimas M C C. myriadas: nec his cōtētus, mutuum accipiebat pecunias. Cū enim esset munificus, impēsis nō sufficiebāt redditus, quod liberalitasē exercebat sine parsimonia. Caterū prius quā enul-garetur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regia militiæ conspirantes simul Aristonē miserūt, qui Silam cōmunem amborū inimicum interficeret, quasi hoc à rege mandatū acceperit. Atq; hic fuit Agrippa regis exitus. Superstitēs autē ei fuerūt, filius quidem vnus Agrippa annū agens decimū septimum: filia verò tres, ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamme & Drusilla: hæc septenni à patre desponsata Iulio Archelao Chelcia filio, illa decenni Epiphani filio Gomagenorū regis Antiochi. Postquā autem cognitum est excessisse Agrippam, Casarienses & Sebasteni beneficiorū eius obliti pessimā ei retulerūt gratiā, cōnitia nō dicenda iactantes in defunctū: militū quoq; vulgus qui tum forte aderat,

rant, protractas è palatio filiarũ statuas mani-
 miter detulerunt in lupanaria, eiq; vt poterant
 illudebant modis quos turpe sit eloqui : iustru-
 ctisq; per loca publica epulis conuiuia celebra-
 bant coronis redimiti & delibuti vnguentis, li-
 bantes interim Charoui, & sibi inuicem propi-
 nantes præ gaudio quod ex obitu regis concepe-
 rant. Atq; hæc agentibus nec Agrippa recentia
 merita succurrebant, nec auus eius Herodes vr-
 bium illarũ conditor, quas portubus & templis
 magnificētissimè ornauerat. Filius porro defun-
 ctis Agrippa Roma erat eo tẽpore, educabaturq;
 apud Claudium Casarem : qui audito Agrippa
 obitu, & contumelijs quibus eum Casarienses
 ac Sebasteni post mortem affecerant, illius qui-
 dem causa indoluit, ingratis autem populis vehe-
 mēter iratus est. Confestim igitur voluit succes-
 sorem paterni regni Agrippam iuniore mittere,
 simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti &
 amici qui multũ apud eum poterāt dissuaserũt,
 negantes tutũ admodũ adolescenti & vixdum
 egresso pueritiam tantum regnũ committere, cui
 administrando sit impar, quodq; etiam viriles
 gravare possit humeros: cumq; visi essent aquum
 dicere, Caesar præsidẽ Iudæa totinũq; regni mi-
 sit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tri-
 buens, ne Marsum inimicum in regnum eius in-
 duceret. Ante omnia autẽ Fado iniunxit, vt Ca-
 sarienses & Sebastenos acriter castigaret pro-

pter inflictam mortuo iniuriam, contumeliasq;
 illatas adhuc iuuenibus: aliam vero Casariensium
 & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus
 ablegaret in Pontum illic militaturas: militesq;
 à Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos
 in eorum locum substitueret. Nec tamen ei in-
 fioni satisfactum est: missa enim legatione fe-
 xerunt Claudium ut manere eos in Iudæa per-
 mitteret: qui sequentibus temporibus maxima-
 rum calamitatum Iudæis fuerunt initium, &
 seminarium belli exorti Floro praside: quam-
 obrem Vespasianus victor, ut paulò post dice-
 tur, eos ex illa regione aliò transtulit.

FL. IOSEPHI ANTIQ.
 QVITATVM IVDÆI-
 CARVM, LIBER
 XX.

Philadelphensium & Iudæorum dissidium,
 deq; stola sacerdotali. CAP. I.

DE FUNCTO rege Agrippa, sicut
 superiore volumine diximus, Clau-
 dius Caesar misit successorē Marso
 Cassium Longinū memoria regis
 amici hoc tribues, à quo vino adhuc per literas
 saepe rogatus fuerat, ut Marsum amoueret ab
 administratione rerū Syria. Factus autē qui pro-
 curator Caesaris in Iudæā venit, offendit Iudæos
 trās amnem Iordanē habitantes contendere cum
 Philad

Philadelphensibus de Misa vici finibus, referti viris bellicosissimis. Ceperāt autē arma transam-
nēses sine consensu primatū & magistratum,
multosq; Philadelphensium interfecerāt. His co-
gnitis Fadus vehementer iratus est, quod nō ex-
spectassent suū iudiciū, si putabant sibi factā à
Philadelphensibus iniuriā, sed ita temerē ad ar-
ma cōcurrissent. Comprehēsis igitur tribus pra-
cipuis seditionis autoribus vinciri eos mandavit:
horū vnū Annibam nomine affecit supplicio, re-
liquos duos Amaramū & Eleazarū exilio pu-
nit. Nec ita multo post capitis damnauit Tholo-
maē latronū principē vinctū ad se perductum,
qui plurima damna intulerat Idumaeis & Ara-
bibus: deditq; operā vt tota Iudaea purgaretur à
latrocinijs. Accitis deinde pontificibus & Hiero-
solymitanorum primatibus, mandātum Caesaris
ei exposuit, vt talarē tunicā, & sacerdotalem
stolam, quam solū summū pontificē induere fas
est, in castrum Antoniam deponerēt, vt esset in
Romanorū potestate quemadmodū olim fuerat.
Illi nō audentes cōtradicare, rogabant tamē Fa-
dum & Longinū (venerat & ipse Hierosolyma
cum copijs, timens ne ad Fadi postulata Iudaei
molirētur noui aliquid) primū vt legatos sibi ad
Caesarem liceat mittere, qui ab eo petant sacra
stola seruanda ius: deinde vt exspectetur super
ea postulatione rescriptum illius. Responsum est
permissuros vt legati mittātur, si prius darētur
obsides.

obsides. Cumq; promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenierunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tunc fortè apud Claudiu agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Casarem vt Iudeis sacra stola custodiã petentibus annuere dignetur, & Fado super eo negotio scribere. Tum Caesar vocatu ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens vt Agrippa gratiam habeant, hoc enim se illius donare precibus: cui resposito talem epistolam addidit: Claudius Caesar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus I I I I. imper. X. P. P. Hierosolymitanorum magistratibus, senatus & populo, totiq; Iudeorũ genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quẽ ego domi educo adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes quòd sedulo genti vestra provideam, rogantesq; enixè vt p̃tificale stola & coronam vobis seruari liceat, concedo quod petitis, quẽadmodũ ante vir optimus et mihi charissimus Vitellius cõcesserat: vestraq; voluntati annuo, primum motus pietate propria, & quia placet quemq; religiosum esse more sua patria: deinde vt gratificer Herodi regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritoq; illorũ amicitiam pluri mi facio. Scripsi autẽ de hac re & Caspio Fado procuratori meo per Corneliũ Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem

Ioannē Ioannis filiū. Data quarto Calendas Iulias, Ruffo & Pompeio Syluano C O S S. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippa frater, petijt à Casare potestatem in tēplū et sacrum ararium, iusq; eligēdorum summorum pontificū: impetrauitq; hac omnia, ita vt etiam posteris eius idē ius māserit vsq; ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Canthara in ordinē redacto, Iosepho Canei summū pontificatū contulit.

Quomodo Helena Adiabenorū regina & eius filii religionem Iudaicā complexi sint.

CAP. II.

PER idem tempus Adiabenorū regina Helena, & Ixates eius filius, ad religionem Iudeorum se transtulerunt propter causam talem: Monobaxus Adiabenorū rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorē ductā grauidam reddidit. Accidit deinde vt vnā cubans, & manū reclinatā habēs in vxoris uterū, vocem quandam sibi videretur audire, iubentē vt manū à ventre tolleret, neue premeret fœtū, qui vt non sine diuina providentia inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimū. Hac voce ille territus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Ixatē nominauit: suscepit autem iam ante Monobaxum hoc seniore ex Helena, & alios filios ex alijs vxoribus, manifestē tamen omnem charitatem in hunc vnū contulit: vnde exorta est germano-

rum

rum inuidia, indies magis ac magis crescentibus
 illorū odijs, Ixatē sibi præferri dolentibus: Hæc
 pater licet intelligeret, ignoscebat tamen filijs,
 quod is affectus non à malitia procederet, sed
 quisq; cupiebat patri esse quā charissimus. Ixa-
 tem vero cui valde timebat à fraternis odijs, co-
 mulatū magnis muneribus misit ad Abemerigū,
 regnantē tunc apud castrū quod Spasini vocat
 accolæ, cōmendans ei salutē filij. Is libenter ac-
 cipit adolescentē, quem complexus singulari bene-
 uolentia, filiam ei collocauit, cui nomē fuit Samu-
 elis: addita nomine dotis quadā regione; unde lu-
 culentos redditus percipiebat. Porro Monobax
 iam admodum senex, videns sibi superesse modi-
 cum vitæ spatium, concupiuit videre ante suam
 mortem filium. Accersitum igitur filium magno
 affectu excepit, eiq; donauit regionem quæ dic-
 tur Caron, amoni feracissimam: in ea seruatur
 arca reliquiæ, quæ Noë fertur enasisse diluuiū,
 ostenditurq; ibi, hodie quoq; videre volentibus.
 In hac regione Ixates vixit vsq; ad patris obi-
 tum. Qui postquā fato functus est, Helena regi-
 na accitis eadem die magnatibus suis & satra-
 pis, ac præfectis militū, Nō ignoratis, inquit, quod
 maritus meus heredē sui regni Ixatem optauit,
 eumq; hoc honore iudicauit dignissimū; attamen
 vestrum quoq; super hac re iudicium expecto.
 Beatus enim est non qui ab uno, sed qui plurimū
 consensu principatum accipit. Hæc illa, ut ex-
 pruit

viretur voluntatem concilij. Quibus auditis proceres primum more suo reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententia regina dixerunt, libenterq; parituros Ixata, quem scirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio pralatum ceteris fratribus : offerebantq; suam operam ut primū fratres eius atq; cognatos occiderent, quo securius nouo regi pararetur imperium: sic enim liberum fore à metu : in quo esse posset propter illorum inuidiam & odia. Ad hac Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt ut saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quo magis in tuto sit regnum Ixata: interim aliquem cui maxime regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandio- rem filium Monobazum, imposito ei diademate, & dato patris anulo signatorio, simulq; sampsera ut ipsi vocant: iussitq; eum administrare rebus pub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & ultro cedenti. Monobazo fratri in principatū successit. Ceterum eo tempore quo Ixates apud Spasini castrū agebat, Iudeus quidam mercator Ananias nomina familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico: per has deinde cum Ixata innotuisset, ipsum quoque in

eandem opinionē traducit : accitumq; à patre in
 Adiabenam comitatus est magnis precibus per-
 tractus. Forte autem acciderat ut etiam Helena
 ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus
 traditas complecteretur. Izates porro nouus rex
 postquam in Adiabenam reuersus offendit fra-
 tres & cognatos in vinculis, tulit id agerrimè:
 & cum occidere hos aut victos seruare veta-
 ret pietas, contrà affectos iniuria dimittere pa-
 rum tutum videretur, nequando de vindicta co-
 gitarent : partem eorum unā cum proprijs filijs
 Romam ad Claudium Cæsarem misit, partē ad
 Artabanum Partium, futuros utrobique obfides.
 Cognito deinde quod mater multū delectaretur
 Iudæorum moribus, dedit operam ut & ipse ad
 eam religionem transfret: cumq; existimaret se
 non esse perfectum Iudæū, nisi circumcideretur, pa-
 ratus erat & hoc facere: quod postquam mater
 rescinit, conabatur impedire, periculosum esse di-
 citans, multum enim eam rem à rege alienata-
 rā subditorū animos, si eū ad externos ritus de-
 sciscere cognoscerent, neq; ullo pacto laturos Iu-
 dæū in regio solio: sic illa aliquātisper cupiditatē
 eius retinuit. Rex autē cum Anania contulit cō-
 silium, qui matris sententiā comprobans, mina-
 tus est se eum relicturnm, nisi ab hoc proposito
 desisteret: timere enim se, ne si occulta proferren-
 tur in vulgus, ipse arriperetur daturus penas
 ut autor omnium, qui non docēda regem docue-
 rit.

vit: Licere autē ei etiā absq; circuncisione Deum
piē colere, si Iudaorū instituta placeant: in hoc
enim magis sitam religionē quā in circuncisio-
ne corporis: daturumq; Deū veniā, si necessitate
coactus signaculū id omitteret, metu nequa exo-
riatur subditorum defectio. His verbis tum regi
persuasit quod voluit. Aliquanto autem post, nō-
dum enim omnino hac cupiditas exciderat, alius
quidam Iudeus ē Galilae profectus, Eleazar
nomie, legis valde peritus habitus, cum ad rem
perficiendam impulit: ad salutandū enim regem
admissus, cum eum offendisset legentem sacra
Moysis volumina: Nescis, inquit, o rex, quantam
iniuriam legi & per hanc Deo facias: nec enim
satis est decreta eius nosse, sed praestat imperata
eius facere. Quam diu manebis incircumcissus? si
nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc
certē lege, vt scias quanta sit impietas hāc omit-
tere. Hu auditis rex non distulit negotium, sed
secedens in alium cubiculum, accito chirurgo fe-
cit quod iussus est: deinde accersita matre & pra-
ceptore Anania indicavit eis quid actum sit: quos
continua stupor ac metus nō mediocri corripuit,
ne si res perveniret ad vulgi notitiā, rex princi-
patum amitteret, non ferentibus populis impe-
rium viri alienis religionibus dediti: sibi quoque
videbant imminere periculum, vt consijs & au-
toribus eius consilij. Sed Deus providit ne eveni-
ret quod illi timuerant: nam ex multis periculis

& ipsam Ixatem eripuit, & eius liberos, in re-
 bus dubijs & desperatis incolumitatem eis expe-
 diens, & ostendens quod ad se respicientibus,
 sibiq; vni fidentibus, pietatis fructus integer ma-
 neat. Sed de his postea narrabimus. Helena por-
 ro mater regis videns res regni pacatas, & so-
 lum opinionem omnium tam domesticorum quam
 exterorum beatum, diuina fauente providentia,
 desiderio capta est visendi Hierosolyma, tem-
 plumq; illud apud omnes mortales famosissimū,
 vt ibi Deum adoraret, votinasq; victimas red-
 deret. Et quia facile comitatum impetravit à
 filio, postquam magnos apparatus in eam profe-
 ctionem fecisset, instructa copioso viatico descen-
 dit in Hierosolymitanam urbem, deducente filio
 diurnum aliquot itinere: accidit autē peroppor-
 tune eius aduentus ciuibus. Cū enim per id tem-
 pus ciuitas graui fame premeretur, & multi pe-
 rirent alimentorum inopia, regina Helena ex
 suis alios misit Alexandria comparaturos vim
 magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam fi-
 cum passarum inde adueherent: quibus omnibus
 breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc
 beneficio memoriam immortalem sibi apud vo-
 stram gentem peperit. Filius quoq; eius Ixater
 comperto quanta fame laboret ille populus, mul-
 tum pecunia misit Hierosolymitanorum prima-
 tius. Sed horum regum beneficia quibus vo-
 stram ciuitatem inuenerunt, dicentur postea. Ce-
 terum

teram Parthorum rex Artabanus, cum sensisset III.
structas sibi insidias à satrapis, nec putaret in-
tum manere in suo regno diutius, decrevit ad
Ixatem se conferre, eius consilio quasiturus sa-
lutem, & si fieri posset etiā reditum in patriam.
Assumptis igitur cognatis & familiaribus circi-
ter mille numero, intidit in Ixatem in itinere,
ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei
de facie. Ad quem propius accedens primū ad-
rauit more patrio, deinde in hac verba erupit:
Ne despicias me rex tuum supplicem, ne' ve con-
temnas opis indigum. Deiectus enim in priva-
tam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium
confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanae
felicitatis respiciens, tuis quoq; rebus prospice,
cum intelligas quibus omnes sumus obnoxij ca-
sibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in
ceteros quoq; reges audacia incondita multitu-
dinis. Hec ille demisso vultu lacrymans. Ixates
autem audito eius nomine, vidensq; astare sup-
plicem Artabanum, ab equo desiliit, & Bono,
inquit, animo esto rex, nec turberis praesenti cala-
mitate quasi immedicabili, breui enim finem ha-
bebit tua maeritia: inueniesq; amicum & sociū
meliozem, quā fortē sperasti hactenus: aut
enim te in Parthorum regnum restituiam, aut
mum tibi cedam. Haec loquutus imposito in
equum Artabano, is se eum comitabatur pe-
dulus, ut maiori regi hunc honorem exhibens,

Id. Parthus rex tulit permolestè, iuravitq; per se
 iuram suam fortunã ac dignitatẽ, descensurum
 se, nisi ille rursus ascenderet, & præcederet. Tum
 alter morè ei gesturnus in equis insiliit, & perdis
 Et in suam regiam omniẽ honorem habuit, in con
 cessibus ac coniunjs honoratiorem locũ ei cedens
 habita. ratione non presentis eius status, sed di
 gnitatis pristina, reputansq; eadem posse cuius
 mortalium, accidere. Scripsit etiã ad Parthos sua
 dens vt suum regem reciperent, fidem suam in
 terponens non fore eum iniuriarũ memoriam: pa
 ratus & iureiurando omniẽ illis dubitationẽ exi
 mere. Parthi verò non recusabant eum recipere,
 sed posse se negabant, quod iam principatum de
 dissent alteri, nomine Cinnamo: periculum enim
 esse, ne altero renocato omnia flagrarẽt bellis ci
 vilibus. Cinnamus autem voluntate procerum
 cognita, cum esse alumnus Artabani, & alioqui
 honesto ingenio preditus, scribit ei vt accepta à
 se fide euerteretur, recepturus amissum dignita
 tis fastigium: à quo ille persuasus rediit. Cinnamus
 autem obviam profectus, adorato & regi
 appellatione salutato diadema suo capiti distra
 ctum imposuit. Sic Artabanus Izate opera in
 regnum suum restitutus est, unde eiectus fuerat
 à magnatibus. Nec fuit beneficiorum inme
 mor, sed affecit Izatem maximis quib; apud ipsos
 habentur honoribus: nam & tiam rectam ei
 gestare permisit, & in aureo lecto cubare, quæ
 hauri

honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus : donauitq; ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armenia, cui nomen est Nisibis : in ea olim Macedones condiderant urbem Antiochiam, Mygdoniam cognominatq; hos honores Izates accepit à Parthorum rege primum. Non multo post Artabanus moriens regnum reliquit Vardani suo filio : hic ad Izatem profectus, suavit ei ut vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impossibilia. Ad hæc quia quinque adolescentes filios miserat ut linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulq; matrem adoraturam in templo, sicut diximus, segnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterreturum eum à laceffendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuo bellum indixit Izatæ, ex quo tamen nullum retulit operæ primum, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardani, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo caso principatum eius fratri Gotarxæ commiserunt : hinc quoque paulò post sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eo-

dem secum patre genitis regna distribuit, Patro grandiori Mediam, Tiridati minori Arminiam. Porro Monobaxus regis frater & cognati ceteri videntes Ixata propter eximiam erga Deum pietatem res prospere succedere, praedicti; eum passim tanta felicitatis nomine, ceperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patriæ, & assumendis Iudaicis ritibus. Id ubi olfecerunt eius regni magnates, agrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebantq; primo statim confectis se eum deserturos. Esse enim sibi animû pœnarû de eo sumere propter contemptum ritus patrij: icôq; cum Arabe fodere hortabatur ne differret negotiû. Paruit ille, & cum magno exercitu cōtra Ixatæ venit. Cumq; iam hostes in cōspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur omnes sui ex cōposito eum deserunt: tergaq; vertentes hostibus, tanquã panico terrore perciti fugam celariter inueniunt. Nec tamen Ixata animus concidit, sed sentiens se à magnatibus proditû, ipse quoq; intra castra sese recipit, ubi inquisitione facta in autores ignominia, postquam deprehendit quosdam de fuga pœctos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: casusq;

pluri

plurimis, reliquos veram fugam coëgit capessere : ipsum regem acriter persecutus in castrum Arsamum compulit, impetuq; facto in mœnia, ut illud cepit : eo direpto ingenti prada potitus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quāuis Abiam vitum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte prauenerat. Proceres autem Adiabenorū primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuo scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes ut Ixatem interficiat, & dynastam alium quempiam genere Parthū sibi praeferat: exosum enim suum regem aiebant, eo quod patria religionē externam praeulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetijt : bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuntio Ixates supra modum est, territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere : sciensq; quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere, iacturus extremam de capite aleam: fretusq; huius auxilio liberos & uxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces : quo facto facinorae omnes flammis corrupit & pabulum, atq; ita prae paratus expectabat aduentum hostium. Cumq; Parthus

numerosas equitum atq; peditum secum propere
 trahens copias opinione citius venisset, potius-
 setq; castra ad fluvium qui Adiabenam à Me-
 dia dirimit: Ixates quoq; non longe in castra
 metatus est, habens circa se equitum sex millia.
 In ea castra Vologesus præmisit nuntium, qui
 hosti indicaret quævis ipse stiparetur copiis, con-
 tractis è toto imperio quàm late patet Bactra
 inter & Euphratem fluvium: minabaturq; da-
 turum eum pœnas ingratitude erga dominos,
 ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è
 suis manibus eripere. Hac referente nuntio, Ixates
 respondit, scire quidè se nullo modo conferendum
 esse partorum viribus, nec tamè ignorare Deum
 esse longe potentiorè vniuersis mortalibus: atq;
 ita dimisso nuntio supplex humi ante Deum pro-
 cecidit, cinere caput turpatus, & indòcto sibi vni-
 cum uxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum
 inuocans: Si non frustra me dominator domine
 tua bonitati dedidi, teq; meritò solū & primum
 habeo dominū, veni in auxiliū, non tam me de-
 fensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus
 audaciā, qui nefaria lingua immanes voces non
 horruerūt iactare cōtra tuam potentiam. Sic im-
 plorantē & lamentantē exaudivit Deus, illaq;
 ipsa nocte Vologesus receptis literis, significan-
 tibus Daharū & Sacarum validam manū con-
 tempta regis absentia populari regione Parti-
 cam, infecto negotio retrorsum cum exercitu
 abiit.

abijt: ita vt euidenter appareret Izatē tum seruatiū diuina providentia. Non multo autē poſt, exacto atatis anno quinto ſupra quinquageſimum, regni vigefimoquarto, ſuperſtitibus quatuor liberis maſculus, ſucceſſionē tamen regni reliquit fratri Monobaxo, referens ei gratiā bona fide ſeruati ſibi abſenti principatus olim poſt cōmunis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius cōpertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantiſſimo filio: magnā tamen conſolationē habuit, cū audiret ſucceſſiſſe ſuum maiore vatu filium, ad quē conueniendū ſine mora proſecta eſt: reuerſaq; in Adiabenam, non multo tēpore Izata ſuperuixit. Monobaxus autē oſſa eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda in exſtructis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hieroſolymitana ſtadio diſſitis. Sed quæ Monobaxus regni ſui tempore geſſerit, dicemus poſtea. Fado porrò procuratore IIII. apud Iudæā præſtigiator quidā nomine Theudas perſuaſit magna vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanē fluium: prophetā enim ſe iactabat, pollicens ſciſſurū ſe verbo fluiū, & facilem præbiturum tranſitū, ſaliq; promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipiētia, immiſſis in eos turmis equitū, qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerūt, multos vivos ceperunt, & in his ipſum

Thendani, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma: atq; hæc sunt quæ Iudeis contigerunt administrationis Cuspij Fadi tempore.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudz Galilæi puniit. CAP. III.

V. *F*ado autem successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchia magistratum gessit Alexandria, omnium in ea urbe suo tempore ditissimi, qui etiam erga Deum pietate superavit filium, desertorẽ religionis patriæ. Horum tempore magna illa fames Iudeam tenuit, quando regina Helena frumentũ ingenti sumptu ex Aegypto comparatum in egenos distribuit, ut iam dictum est. Eodem tẽpore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon sublati sunt de medio, eius qui agente Syria censum Quirinio Iudaos sollicitabat ad defectionẽ à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem rex Chalcidis Iosephum Canyda filium privavit summo pontificio, eiq; succedere iussit Ananiam Nebedai filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippa magni frater vita excessit octavo anno principatus Claudij, superstitibus tribus filijs: quorum Aristobulus ex priore uxore natus est, & Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus: eius principatum Claudius Cæsar Agrippa iuniori donavit.

V I. *Sub eodem Cumanio exorta seditione Hierosolymis*

Iolyms multi Iudeorum desiderati sunt, cuius causam primum explicabimus.

Quomodo plurimi Iudeorum circa templum oppressi sunt. CAP. IIII.

INstante Pascha festo per quod nostris hominibus vesci panibus infermetatis mos est, concurrentibus undiq; ad solennitatē turba plurimis, veritus Cumanus ne inde nasceretur motus aliquis inisset cohortem unam armatam stare supra templi porticus, cohibituram tumultū si quis fortē existeret: nam idem & alij ante illum praesides factitauerunt festiuitatū temporibus. Eius festi die quarta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non se affectos, sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas: & quidam audaciores in Cumanum iactabāt conuitia, dicentes ab illo submissum petulantem illum militem. His auditis Cumanus & ipse non mediocriter irritatus est, rogabat tamē vt desinerēt mouere seditionē festo tempore: cumq; illi adeo non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitijs, iubet totum exercitum cum armis conuenire in Antoniam castellum templo imminens, vt supra docuimus. Vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territa, cepit magno impetu fugereset cū essent angustī viarū exitus, rati a tergo hostem insequi. comprimebant se inimicem inter fugiendum, & conculcabant in angu

angustijs, ita vt perirent plarimi: viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versaq; in luctum festa latitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatibus: tantā cladem intulit vnus militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Caesaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnesq; eius diripuerunt sarcinas. Quo audito Cumani confectum eō misit milites, iussos vt vicos loco propinquos diriperent. In hac populatione miles quidam libros Mosaiscos in quodam vico inuentos protulit, eosq; lacerauit in cōspectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam conuictijs. Hoc vbi ad Iudaeos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Casaream, in qua tum Cumani agebat, supplicantes vt non suam, sed lesi numinis vlcisceretur iniuriam. Tum praeses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legu securi ferijt, atq; hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

Seditio Samaritas inter & Iudaeos orta. CA. V.

VII. **P**ost hac inter Samaritas & Iudaeos oritur dissidium initijs talibus. Mos erat Galilaei per dies festos Hierosolyma petētibz iter facere per Samariā. Aliquando igitur cum transirent

VICINI

vicum Samaritarū ditionis, qui Nais dicitur, in
 Magno campo situs, cōmissa inter viatores, &
 vicanos pugna multi Galilaorū desiderati sunt.
 Id indigne ferentes eorū primates Iudeos ad ar-
 ma cōcuerunt, hortantes vt se in libertatē asse-
 rerent. Seruitutē enim etiam per se molestā, tum
 verò fieri intolerabilem, si cum subditorū iniu-
 rijs coniuncta sit. Cumq; magistratus lenire eos
 conaretur, pollicerenturq; se Cumano persuasu-
 ros, vt pœnas de cadis autoribus sumeret: vul-
 gus contemptis pacificatoribus, arma corripit,
 ascita in auxilium Eleazara Dinaï filio. Is ex
 professo latro multis iam annis in montibus ex-
 cans vicos Samaritanorum incendijs & rapinis
 vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta
 fuerant, assumit Sebastenorū alam, & quatuor
 cohortes peditū, armatūq; etiā Samaritanis con-
 tra Iudeos proficiscitur: quos affecutus multos
 perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò
 Hierosolymitanorū prius genere atque honori-
 bus, vt viderunt ad quantā calamitatē ventum
 sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis
 omnibus conabantur flectere multitudinem, pra-
 oculis ei ponētes diruendam patriam, & templi
 incēdium, liberosq; cum vxoribus captivos ab-
 ducendos vt profanis nationibus seruiant: roga-
 bantq; vt mutato consilio, & abiectis armis
 quiescerent in posterū, & suas quisq; domos re-
 peterent. His verbis tandē persuasi dilapsi sunt,
 laeta.

latrones verò ad loca munita reuersi sunt de-
 nuo. Atq; ex eo tempore vniuersa Iudaea repleta
 VIII. est latronum receptaculis. Porro Samaritano-
 rum primates Numidium Quadratũ Syria pra-
 fidem tunc Tyri degentẽ conueniunt, & Iudeos
 accusant, quòd vicos eorũ diripuerint ac incen-
 derint: addentes, nõ tam se egrè ferre propriam
 iniuriam, quàm contẽptam Romanorũ potesta-
 tem, ad quorum cognitionẽ spectaret de iniurijs
 prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli
 vsquam essent Romanorũ magistratus, vicinos
 infestasse excursionibus: quãobrem nũc se venis-
 se, vt vindictã impetrarẽt à praside. Ha fuerũt
 querela gentis Samaritica. Iudei contrã & se-
 ditionis & pugna causam in Samaritas refere-
 bant, sed maximè in Cumanũ, qui muneribus il-
 lorum corruptus tantã cadem dissimulanter tu-
 lerit. His auditis Quadratus iudicium distulit,
 dicens se prolaturũ sententiam, postquã prasens
 apud Iudæam rei veritatẽ exactius cognouerit.
 Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo ve-
 rò post Quadratus venit in Samariã, vbi quum
 iussisset reos causam suam dicere, cõperit Sama-
 ritanorũ culpa tumultum illum excitatum. Co-
 gnito deinde quòd & Iudeorũ quidam res no-
 uas moliti sint, in crucẽ egit quos Cumanus vi-
 nos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam
 instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, &
 iterum Samaritanorũ causam audiens, didicit è
 qucdam

Quodam Samarita, Dortū Iudaorum primatem
cum alijs quatuor focijs Iudeos ad defectionem
solicitaſſe: quos praefes affecit ſupplicio. Ana-
niam verò ſummū pontificem, & Ananum du-
cem vinctos Romā miſit, vt apud Claudiū Cae-
ſarē facti ſui rationē redderent. Primores etiam
Samaritanorum atq; Iudaorum ſimulq; Cuma-
num procuratorē, & tribunum Celerem ire in
Italiam iuſſit ad imperatorem, vt ſub eo iudice
decerneretur de his quas inter ſe habebant con-
trouerſijs. Ipſe veritus ne nouum aliquid Iudaī
molirentur adiit Hieroſolyma: vbi paccata inue-
nit omnia populūq; occupatū patrio feſto, &
operantem ſacrificijs. Credens igitur nihil noua-
turos, reliquit agētes feſta, & Antiochiam re-
pētiit. Cumanus porrò et Samarita Romā miſſa
ſtatuta die iubentur cauſam ſuam dicere. Com-
parauerant autē ſibi fauorē libertorum & ami-
corū Caeſaris, quorū opera viciffent aduerſarios
Iudeos, niſi Agrippa iunior tum Roma degens,
& Iudaorū primores premi fauore potentū vi-
dens, multis precibus obtinuiſſet ab Agrippina
uxore Claudi, vt marito perſuaderet legitimè
cauſam cognoſceret, & in deprehenſos tumultus
autores iuſtā proferre ſententiā. Claudius igitur
his precibus pramolitus, auditis partibus vt cō-
perit à Samaritanis factū tumultus principium,
eos qui tum ad iudiciū venerant ſupplicio tra-
didit, Cumanū verò mulctauit exilio. Celerē verò
tribus

tribunum iussit perductum Hierosolymā insep-
 tante toto populo raptari per vias, atq; ita ex-
 IX eari hominē. Procuratorem deinde in Iudaea
 misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post
 hac anno imperij sui duodecimo Agrippam de-
 navit Philippi tetrarchia & Batanaa, adun-
 cta his Trachonitide cum Abila, quae tetrarchia
 Lybia fuerat. Calcidē vero ei abstulit, cum iam
 dynasta illius fuisset quadriennio. His donationi-
 bus ornatus à Casare iuuenis collocavit Axix
 Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam.
 Epiphanes enim Antiochi regis filius recusavit
 eius nuptias, quod mutata sententia Iudeorū re-
 ligionē amplecti nollet, ut erat pollicitus puella
 parentibus. Mariammon quoq; matrimonio con-
 iunxit Archelao Chelciae filio, cui ab Agrippa
 patre iam ante desponsata fuerat: ex quibus na-
 ta est filia Bernice nomine. Drusilla autē nō mul-
 to post dimissa est ab Axix ex causa huiusmo-
 di: Felix cū esset Iudaea procurator, visa hac fe-
 minarū omniū pulcherrima amore eius captus,
 Simonē amicū suum, Iudeū genere Cypriū, pro-
 mago se gerentē ad eam misit, qui mulierē soli-
 citaret, ut relicto priore marito ipsi nuberet, bea-
 tam fore pollicens si nō fastidiret hominem. Illa
 male consultā volens evadere molestias for-
 xoria bernices, invidentis sibi formae praecllen-
 tiam, cōsensit calcata religione patria Felici nu-
 bere: natoq; ex hoc marito filio nomen Agrippae
 impo-

imposuit : qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vespasianæ clade incendiij tempore Titæ Caesaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cū fratre eam cōgredi, suasisit Polemoni regi Ciliciæ, vt circūcisus prius se duceret, rata sic se coarguturā mendaciū. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitijs: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiā vt fertur discedēte ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaica religionis desertor factus est. Eodemq; tempore etiam Mariamne dedignata Archelaū migravit in thalamum Demetrii, primi inter Alexandrinos Iudeos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratū gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentius. Ceterū Claudius x. Caesar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebusq; viginti fato functus est, asseueratibus quibusdam sublatū esse vxoris veneficio: huius mulieris pater fuit Germanicus imperatoris frater, maritus verò Domitius Aenobarbus vnus ex Romanis illustrioribus : post cuius mortē diu viduā tandem Claudius duxit, adducentē in familiam filiū patri cognominem Domitiū: priorē autē vxorem Messalinā ob xelotypiā occiderat, matrē cōmuniū filiorū Britan-

nici & Oclauj: nam Oclauia omniũ suorum li-
 berorũ natu maximam ex Patina prima vxore
 suscepit, quã Neroni collocauit: sic enim nomẽ
 priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem
 verita ne Britannicus adultus à patre acciperet
 successionem imperij, volensq; principatũ suo fi-
 lio querere, procurata vt fertur morte Claudij,
 confestim ad pratorianos milites misit praefectũ
 eorũ Burrũ cum tribunis & libertorũ potentissi-
 mis, qui Neronẽ ad eos perductũ imperatorẽ con-
 salutarent. At Nero principatum sic adeptus Bri-
 tannicum clam veneno sustulit, nec multo post
 Agrippinã matrẽ suam ferro propalã, hanc illi
 gratiã non pro natiuitate solũ referens, verum-
 etiã quod eius artibus ad imperiũ prouectus sit.
 Occidit & vxorẽ Oclauã, multosq; viros illu-
 strissimos, quasi coniuatos in suã perniciem. Sed
 de his rebus scribere supersedeo, non desunt enim
 qui res Neronis scripserunt: quorũ aliqui in gra-
 tiã eius vt bene de se meriti, veritatem neglexe-
 runt: alij indulgentes suis odijs, tam impudenti-
 bus mendacijs in eius famã debacchati sunt, vt
 meritò dãmandi sint in historia: quos equidẽ non
 miror de Nerone mentitos. Quando ne superiorũ
 quidem imperatorum gesta scribentes rationem
 veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla
 iusta de causa odisse poterant. Sed istis veritatu
 contemptoribus liceat vt libet scribere, quando
 delectari videntur hac licentia. Nos verò quibus
 propa

propositum est à veritate nusquā discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus : quæ verò nobis Iudeis acciderunt, ea non tanquā obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac errorum commemoratione vitata. Ergo XI. ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Axixo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armenia dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agroque eius habitato. vicis XIIII.

Gesta Felicis Iudææ præsidis. CAP. VI.

CAeterum Iudææ res prolabebantur usque in deterius : tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitiisque vulgi seductoribus: quorum multos, sicut & latrones, Felix quotidie comprehensos afficiebat supplicijs : & in his Eleazarum Dinaei filium, qui non mediocrem latronum globum circa se habebat, dolo viuum in potestate suâ redegit: data enim ei fide quod nihil mali esset passurus, persuasit ut ad se veniret, moxque vinctum Romam transfussit. Cumque odio prosequeretur Ionatham summum pontificem, ut admonitus ab eo sepe de administrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium errorum inuidia publica in ipsum recideret,

ad cuius preces Casar hunc procuratorem miserat, rationē excogitavit qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Graue enim est nocendi cupidis si admonerentur crebrius. Qua de causa Felix amicum Ionathæ fidiſsimū Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, ut sicarios ipsi pōtiffici immitteret, quod ille in gratiam præsidiis perfecit his artibus: Quidam quasi religionis ergo in urbem ascenderunt siccis clam succincti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerūt hominē: cuius facinoris quia nemo ultor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa venientes, & tela celantes pari modo inmixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios cōductis pecunia: idq; non modò in reliquis vrbis partibus, sed in ipso templo etiam. nam & ibi interdum ausi sunt cades patrare, ac si nihil hoc modo pietatem laderet: vnde fas est credere, Deum tanta impietate offensum auersatum esse Hierosolyma, temploq; ut non amplius puro domicilio Romanos induxisse, purificaturos id flammis lustralibus, gentiq; cum liberis simul & vxoribus seruitutis iugum imposuisse, quo castigationes redderentur hoc infor:unio. Et vrbis quidem talibus mceſtabatur latrocinij. Impositores autē & magi turbas illectas post se trahabant in solitudines, pollicentes se diuinitus oſtensuros ei clarissima signa & prodigia: persuasq; multo

tudo mox pœnas luit dementia, retractos enim eos Felix neci dedit. Eodem tempore quidam XII. ex Aegypto venit Hierosolyma ratem se esse proficens & plebi suadens ut secuta se in montem Oliueti ascenderet, qui è regione vrbs ad quintum abest stadium: illic enim visuros suo iussu cadere Hierosolymorum moenia, ita ut per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere, stipatusq; multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam seductam ab Aegypto: quorum quadringentis occisis, ducentos viuos cepit: Aegyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hac latrones rursus ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorũ imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendijs. Apud Casaream quo- XIII. que inter Iudeos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est: nam Iudai potiore conditione volebant esse, quod vrbs eius conditor Herodes rex fuerit Iudeus genere: id Syri non inficiabantur quidem, sed aiebant urbẽ turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudeum habitasse inibi. Qua res post peruenit ad cognitionem prasidum, correptisq; ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo seditionem compresserunt aliquandiu: rursus enim oppidari Iudai freti diuitijs per cõtumeliam Syros lace-
sebant

sebant conuitio : qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quod pluri Romani per ea loca militantium Casarienses essent & Sebasteni patria aliquantisper & ipsi regerebant in Iudaos conuitia: deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinq; vel sauciarentur vel caderent: penes Iudaos tamen fuit victoria. Felix autē vt vidit contentionem progressam vsq; ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudaos vt desinerent: quibus non parētibus immisit armatos milites, multiq; casis, plures captiuos fecit : & multas eorū domos diuitijs refertas in pradam concessit militibus. Iudeorum verò honoratiores ac modestiores sibipsis timētes rogauerūt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretq; iam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod praeses indulgit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summū sacerdotiū Ismaēli contulit Phabei filio: & ipsi summi pontifices dissidere coeperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuiū, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, conflēctantesq; inter se mutuis certabant conuitijs & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacāte vrbe magistratibus. Intantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquotq; pauperiores è sacerdotum

verdotum ordine alimentorum inopia fame desidererent. Tanto plus tum pollebat violentia seditionum quàm iustitia.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CAP. VII.

C Aeterum postquam Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudeorum Casaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissetq; omnino poenas iniuriarum quibus Iudeos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in pretio erat apud principem. Casariensium etiam Syrorum duo precipui, Beryllum qui pedagogus Neronis fuerat, tunc verò Graecis epistolis scribendis praeerat, magna pecunia corruperunt, ut impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudaei eius civitatis ius, haëtenus commune ex aequo cum Syris habitatoribus: id quod ille facile obtinuit. Ex his literis postea calamitatum nostrarum omnium causa orta sunt. Iudaei enim Casarienses ubi cognoverunt quae scripta sunt, magis etiam perstabant in seditionibus, donec initium belli conflatum est. Cum autem venisset in Iudeam Festus, offendit totam afflictam à latronibus rivos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarii, tunc ad maximum numerum excreverant, utëtes gladiolis instar acinacis Persici, incurvis, quales sicas Romani nominant, unde latronibus

ipsis cognomen est inditum, multorum cade infamibus: qui, ut iam dictum est, festis diebus admixti turba undiq; in urbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibnisset tollebant de medio: aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptosq; tradebāt incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinē, deceptos vanis promissu, quasi ope eius incolumnes euasuri essent à malis omnibus: hi vniuersi vnà cū seductore ab immixtis militibus oppressi
 XV. sunt. Eodem tempore Agrippa rex exstruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Assamonaeorū fuerat, sitam in edito loco vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari urbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. Id vbi viderunt Hierosolymitani procures, tulerunt indignissimè: neque enim leges nostræ cōcedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia: quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum: hac non solum regij triclinij prospectum arcebat opposita, verum etiam occidentalis extra templum sita porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. Quo facto tam rex offensus
 qd

est quàm Festus praefes prouincia, qui etiam iussit parietem dirui. Ciues autem rogauerunt vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi edificijs. Quo impetrato miserunt ad imperatorem decē ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ararij. Qui audita legatione non solum ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc uxori suae Poppeae piā feminae, quae pro Iudaeis deprecatrix fuerat: quae decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquā obsides. Id postquam Agrippa rescivit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Caesar autem de Festi morte accepto nuntio, Albinum in Iudaeam misit praesidem. Rex verò Iosepho iussu priuatam vitam agere, sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniores istum Ananum aiunt fuisse omnium felicissimum, vt qui filios habuerit quinque, omnes positos summi Deo pontificio, cum prius ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam aetatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, au-

dax erat & ferox ingenio, secta Sadduceus, quod hominum genus apud Iudæos in indicantur
 XVI. do est fenerissimū, vt ante docuimus. Talis igitur cum esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium indicum aduocat: statutumq; coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnā quosdam alios, reos impietatis peractos, lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisq; ad regē clam nuntius rogauerūt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret, nam ne nunc quidem rectē egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerūt eum nō licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium: horum verbis ille persuasus iracundē scripsit pontifici, daturū sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnei filio concessit. Albinus porro vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicarijs. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & charior, honorabaturq; ob liberalitatem ab omnibus: quotidieq; Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes arcas vi auferebāt sacerdotum decimas, pulsantes

pulsantes eos qui cunctarētur reddere: alij quoq;
pontifices faciebant similia, nemine valente com-
pescere: multiq; sacerdotum quibus antē ex deci-
mis alimenta fuerant, tunc absumebātur inedia.
At sicarij die festo qui tum supervenerat noctu
urbem ingressi vinum ceperunt scribam ducis
Eleaxari, is erat Anania pontificis filius: hunc
vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ana-
niam, qui corū nomine promitteret scribam di-
mittendū, si pater Albino persuaderet, vt ex eo-
rum numero decem captiuos solueret: tum Ana-
nias urgente necessitate ab Albino impetrauit
quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorū
calamitatū fuit initium. Latrones enim semper
aliquam artē comminiscēbātur, quæ ex Anania
cognatis quempiā interciperent, nec prius dimit-
tebant quàm ē suis aliquot reciperēt: auctiq; de-
novo magno numero, & recepta audacia, totam
eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa
rex prolatis pomerijs Casarea quæ Philippi di-
citur, mutato nomine in Neronis honorē vocauit
eam Neroniada: & theatrum apud Berytios im-
pendijs magnis ex ædificatum ornavit spectaculis
annuis, assignatā in eum vsum ingenti vi pecu-
niæ, Frumētum enim donauit ei populo, & oleū
viritim distribuit: totamq; eam urbem orna-
uit statuīs passim dispositis, atq; expressis ad an-
tiqua clarorum artificum archetypa imagini-
bus: & omnia penē sui regni ornamenta in eam
ciuit

civitatem trāstulit: vnde magnā sibi apud subditos parauit inuidiā, quod suos spolians exter-
nam urbem excoleret. Eodem rege iubente Iesus
Gamalielis filius in summo pontificatu successit
Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde
natum est inter utrūq; dissidiū: ascitus enim glo-
bis audaciū iuuenū saepe à conuiuijs prorumpē-
bant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ana-
nias ex amplis facultatibus largitione plurimos
sibi cōcilians. Coštobarnus quoq; & Saulus suam
quisq; circa se manū habebat sceleratorū homi-
num, orti genere regio, & propter Agrippa co-
gnationē fauorabiles, alioqui violenti & ad spo-
liandos infirmiores promptissimi: atq; ex illo ma-
ximè tēpore labare cōpit nostra respub. & in-
dies in deterius ruere. Porro Albinus audito
Gessium Florū sibi successurū venire, videri vo-
lens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, pro-
ductis vinclis, quotquot erant in manifeste ca-
pitali culpa iussit interimi: reliquos qui leuiori-
bus de causis coniecti erant in vincula, reductos
in carcerem pecunijs mulctatos dimittebat aliū
post aliū: atq; in hunc modum vacuato vinclis
carcere Iudaea repleta est latronibus. Interea Le-
uitica tribus homines, quorum erat sacros hyn-
nos in tēplo canere, adito rege induxerunt eum
precibus, vt aduocato cōcilio decerneret eivsum
stola linea, quæ tum solis erat cōcessa sacerdoti-
bus, hanc enim nouationē pertinere ad perpetuā
ipsum

ipsius regni memoriam. Neq; frustra fuit eorum postulatio: Rex enim de cōcilij sententia permisit hymnorum cantoribus, ut deposito priore habitu, lineum ut voluerunt sumerent. Aliam etiā eiusdem tribus partē addictam templi ministris, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nūquā violata absq; piaculo. Iam absolutū erat & tēpli edificiū. Populus igitur cū videret esse in otio circiter octodecim opificū millia, solitorū hactenus in tēplo ex operarū mercedibus victū querere, nolensq; sacrā pecuniā repositā habere nequando prada Romanis fieret, simulq; opificibus inde prouisum cupiens: quod vel vna hora operato statim merces representaretur: suasisit regi ut orientalem instauraret porticū. Ea templi extima claudebat profunda valli & angusta imminēs, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: eratq; cuiusq; saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo, opus Solomonis regis, qui primus integrū templū condidit. Rex autē cuius cura Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans quodcūq; opus demoliri facilē, reparari difficilē, maxime talem porticū egentē & tempore longo & pecunijs plurimis, nō amittit populi precibus: sed urbem candido saxo consternere si liberet non vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatum

ficatum abrogatum concedit Matthia Theophilis filio, quo pontifice Iudaicū bellum habuit initium.

XVIIII. Conueniens videtur presenti historia narrare de pontificibus quæ origo eorum, & qui ad hūc honorē admittantur, & quot vsq; ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moyses germanus Aaron pontifex : quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorū posteritati mansisse hunc honorem perpetuū : vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus: neminē Dei pontificē fieri nisi d'scendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatē concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phana-sum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pōtificē, LXXXIII. numero: horū XIIII. praefuerunt sacris ab eo tempore quo primum in deserto Moyses erexit Deo tabernaculū, vsq; dum in Iudæam ventum est vbi Deo templum adificauit rex Solomon : nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuētibz etiam subrogari cœperunt alij. Itaq; hi XIIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posterī, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt: sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchias, postremò ad reges transiit. Ex quo autem die patres nostrī ductū Moyses Aegyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomane rege conditum, elapsi sunt anni

anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij
 XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis
 sibi succedentes vsq; dum Nabuchodonosor Baby-
 loniorū rex contra nostram urbem expeditione
 facta templum incendit, & translata tota gente
 Babylonē, Iose decū quoq; pontificē illo abduxit:
 horum pontificatus tempus CCCCLXVI. an-
 norum fuit, mensū sex, dierū decem, tempus Iu-
 daorū gubernantibus regibus. Post septuagesimū
 autem Babylonica captiuitatis annū Cyrus Per-
 sarū rex dimissis Babylone Iudais, & reuersis in
 antiquam patriā, permisit templū denuo conde-
 re, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summū
 sacerdotum. Hic & eius posteri quindecim vni-
 uersi vsq; ad regē Antiochum Eupatora statum
 reipub, popularē rexerunt per annos CCCXIII.
 Caterū iam dictus Antiochus cum suo duce
 Lysia primus Oniam cognomento Menelaum
 apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdo-
 tio, repulsoq; à successione eius filio, Iacimum
 constituit summum pontificem, natum quidem
 ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia:
 quamobrem Onias defuncti Onia pontificis fi-
 lius nomine patrem referens, in Aegyptum
 profectus & insinuat in Ptolemai Philome-
 toris ac Cleopatra eius coniugis amicitiam,
 persuasit eis vt in Heliopolitica praefectura
 Deo templum instar Hierosolymitani extrue-
 rent, seque illic pontificem constituerent: de
 quo

quo templo saepe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminẽ successorẽ habuit, sed per septenniũ sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonaorum familia principatus nostra gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Iona'ham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto praefuit: quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium, cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. Eum cum per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitu successori Iuda reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus: huic frater haerens fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primum diademate vnum annum vtraq; dignitate potitus est. Is nomine Alexãder & ipse regnum coniungens pontificatui cum vigintiseptem annis praefuisset rebus Iudaicis moriens Alexandra uxori permisit deligẽdi pontificis arbitrium. Illa Hyrcano id addixit, exactoq; in regia potestate nouenio è viuis excessit: quo toto tẽpore Hyrcanus eius filius pontificatũ tenuit: nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victũ pontificẽ ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotiũ: exactuq; in vtraq; dignitate tribus annis, & totidẽ mensibus, cum superueniens Põpeius vi cepisset Hierosolyma, à victore victus Romam missus est.

eum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoq; sua gentis accepit, sed absq; diademate: praterq; priores illos nouē, per alios **XXIII.** annos summū sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacornus dynasta Parthorū traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoq; uino abducto Aristobuli filiū Antigonū regem constituunt: qui post tres annos & totidē menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiā iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno nō amplius ex Asamonaō genere creauit pontifices, sed eum honorē quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absq; uno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis captū nepotem, & Mariammes suae uxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est: deinde ueritus ne omnes in illū essent propensiores, apud Hierichum tem arte necauit natantem in piscina, ut supra diximus: neq; postea ulli ex Asamonaorum posteritate hoc sacerdotiū committere uoluit. Idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius, & Romani qui post illum cum potestate praefuerunt prouincia. Sunt igitur qui ab Herodis principatu vsq; in diē qua templum & urbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in uniuersum numero viginti octo: tempusq; eorum sacerdotij centum anni, & septem

insuper: quorū aliqui sub Herode fuerūt, & Archelao eius filio: defunctis autē his penes optimates fuit respublica, collocati in eius fastigio pontificibus: de quibus hactenus dixisse sufficit.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniuriis, ut coacti sint arma sumere.

CAP. IX.

CESSUS autē Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus: is Claxomenus erat genere, adduxitq; secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quā ut Propæa Augusta amicam, Iudææ administrationem impetrauerat: adeo verò potestate violenter abusus est, ut Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficium, nam ille quantum poterat clam erat malus & nocens: Florus contra quasi ad ostentandam missus malitiam, publice traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summā in rapinis & supplicijs iniquitatem reliquum faciens: erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unquā lucris satiabilis, undecunq; parua æquè captans ac magna, ut etiam latronū esset particeps. multi enim illum questum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeoq; nullus erat iniuriarū vel modus vel finis, ut miseri Iudæi non ferentes rapacem latronū insolentiā cogerentur laribus relictis & patrijs ceremonijs, ad exteros fugere, iudicantes ubiuis etiam apud

Barba

Barbaros se vivere posse cōmodius. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos cōpulit: malens semel universos quàm paulatim perdere. Itaq; secundo anno postquā is venit procurator in provinciā, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinimus, exactè cognoscere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. Atq; hic dicendi finem faciā de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Presentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quaq; per tot secula Iudæis vel in Aegypto obuenerūt, vel in Palæstina ceteraq; Syria, tum quas clades ab Assyrjjs & Babylonijs accepimus, quòue modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. His enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus cōtinuatas per annorum duomillia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharumq; potentiam, per omnia secuti auctoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. Ausimque addere, quòd nemo alius scriptor Iudæis externisue potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. Ego enim tribulium meorum confessione disci-

plinas patrias egregie calles, Græcica quoque
 literatura non sine profectu dedi operam, quam-
 vis exquisitam pronuntiandi rationem assequi
 per patriam consuetudinem non licuit. Nostri
 enim homines non suspiciunt eos qui multas per-
 didicerunt linguas, quod studium profanum apud
 eos habetur, & seruis commune cum ingenuis:
 solos autem sapientes suo suffragio pronuntiant,
 qui legis & sacrarum literarum tantam affecu-
 ti sunt peritiam, ut eas etiam interpretari va-
 leant. Qua in re cum multi collocarint operam,
 vix unus successit atque alteri, quibus mox dignum
 premium contigit. Fortassis autem nulla invidia
 prohibet etiam de meo genere, gestumque per totam
 vitam rebus pauca exponere, dum adhuc super-
 sunt qui vel attestari possunt, vel coarguere: atque
 ita concludetur harum antiquitatum tractatio
 comprehensa viginti voluminibus, versuum ve-
 rò sexaginta millibus. Quod si Deus concesserit,
 ac compendio rursum referam belli casus, & quæ
 nobis in præsentem usque diem euenerunt, quæ in-
 cidit in decimumtertium annum principatus Do-
 mitiani Caesaris, ætatis vero meæ sextum & quin-
 quagesimum. Promisi etiam scripturum me qua-
 tuor libros de Iudaorum opinionibus, & quas
 de Deo eiusque essentia, & de legibus, qua-
 re per eas liceat nobis facere, alia
 non liceat.